

რევაზ

მიშველაძე

ჩრდილო თხზულებანი

ოცდახუთი ტომი

თანამედროვე ქართული ლიტერატურის კლასიკოსის, რუსთაველის პრემიის ლაურეატის, რევაზ მიშველაძის შემოქმედება კარგანია მსოფლიო ლიტერატურის ორგანულ ნაწილად იქცა.

„საქართველოს მაცნე“ გამოსცემს პროზის დიდოსტატის რევაზ მიშველაძის ჩრდილო თხზულებათა ოცდახუთტომეულს.

მკითხველი ამ ტომების წაკითხვისას ადვილად დარწმუნდება, რომ მწერლის ჟანრულად უაღრესად მდიდარ ნაწერებში ჩანს არა მარტო საქართველოს პრობლემები, არამედ ქართული სარკმლიდან დანახული მსოფლიოც.

2012

ნოველები

ტომი
VIII

გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“

ISBN 978-9941-16-228-2 (ოცდახუთივე ტომი)
ISBN 978-9941-16-279-4 (VIII ტომი)

ბამბუკიანნი

რუსებს სხვა მშვენიერ სიტყვათა შორის ერთი სიტყვაც აქვთ – „სოობრაზიტ“. ეს სიტყვა ლექსიკონში განმარტებულია „მოსაზრებად“, „მიხვედრად“, „ურთიერთგაგებად“, „შეთანხმებად“, „აზრთა ანონ-დანონვად“. როგორც ხედავთ ქართულში ზუსტი შესატყვისი არ გაგვაჩნია.

მიუხედავად ამისა, „სოობრაზიტ“ რუსულში საკმაოზე უფრო ხშირად იხმარება და, როგორც ენათმეცნიერები ამტკიცებენ, ამ ხუთი წლის წინათ უფრო ხშირად იხმარებოდა.

„ეი, პარენ, სოობრაზიმ ნა ტრაიხ!“, მომესმა გიორგობისთვის ერთ სუსხიან დილით საჯარო ბიბლიოთეკისაკენ თავჩანქინდრულად, გამალებით მიმავალს.

შევჩერდი.

რომ არ დამავიწყდეს, ახლავე მოგახსენებთ, რომ მოქმედება ხდება მოსკოვში, ვოროვსკის ქუჩაზე №111 გასტრონომის წინ.

მოსკოვში რა მინდოდა და დისერტაციის დასაწერად მივლინებით გახლდით. თუ მკითხავთ, შენ ხომ დისერტაცია აკაკი წერეთლის სატირულ ჟურნალებზე გქონდა, მოსკოვში რა მოგარბენინებდაო, ამჯერად კონკრეტული და ამომწურავი პასუხისაგან თავს შევიკავებ, რათა ჩემი ზნეობრივი სახე უნებლიედ სასწორზე არ შევაგდო.

ჩემს წინ ორი ასევე ჩემსავით ხელჩანთიანი და ინტელიგენტურად ჩაცმული, სამამულო წარმოების მოსასხამიან-შლ-აპოსანი კაცი დგას.

ჩემი შეტყობით ოცდაათისანი ჯერ არ არიან და არც ბევრი არაფერი უკლიათ. ეს მომართვა პირველად გავიგონემეთქი, რომ გითხრათ, არ ვიქნები მართალი. მოსკოვში ბარე

რედაქტორები: **ნათელა თუხარელი**
მერაბ ცაგარეიშვილი

კომპიუტერული
უზრუნველყოფა: **მავრა ბანცური**
ციალა ძიმისტარიშვილი

© რევაზ მიშველაძე, **რჩეული თხზულებანი ოცდახუთი ტომად**
© **გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“**, თბილისი, 2012

მისამართი: თბილისი, 0179, ალ. ჭავჭავაძის გამზ. №27

ერთი თვის ჩამოსული ვიყავი და გასტრონომთან გავლისას ხშირად მესმოდა. ისიც ვიცოდი, რას ნიშნავდა, მაგრამ აქამდე თუ „სპასიბო, ნეკოგდათი“ ვიშორებდი, იმ დღეს, რატომღაც, შევეჩერდი.

ხელში საგულდაგულოდ დაკეცილი მანეთიანები ეჭირათ და „უფროსი ძმები“ ერთდროულად მთხოვდნენ „შეთანხმებას“, „ურთიერთგაგებას“, „მიხვედრას“, „აზრის ანონ-დანონვას“.

უჩვეულო ჟინმა შემიპყრო, მოდი, ერთხელ მაინც არ გავანბნილებ ამ სერიოზულ ახალგაზრდებს. დავყვები მათს ნებას. სამი მანეთი გინდ იქეთ იყოს, გინდ აქეთ, ასორმოცდაათი გრამიც ვერაფერს მიზამს, ცოტას შევხურდები და უფრო ენერგიულად ვიმუშავებ-მეთქი ბიბლიოთეკაში.

ამოვიღე სამმანეთიანი და გავუნოდე.

„უდი ზდეს!“ დამიგდეს და საქმიანი სახე-ნაბიჯით გაუჩინარდნენ გასტრონომის მბრუნავ, ცხლადმქმინავ კარებში.

ვდგავარ, ველოდები. ფეხს ფეხზე ვაბაკუნებ. ასე იქცევა ყველა გარეთ მცდელი. რუსული ყინვა გინდა არგინდა აგაცეკვებს.

მალე გამოჩნდნენ ჩემი კოლეგა-შემთანხმებლები.

ძირს დაშვებულ ჩანთებზე, ყურებამდე ჩამოფხატულ შლაპებზე და ბოლო ღილამდე შეკრულ მოსასხამებზე ვიცანი.

დაბალს მკერდთან მარცხენა ხელი აქვს გამოზურცულ ადგილას მიჭერილი. ეს იმას ნიშნავს, რომ „ნადავლი სახეზეა“. ახლა განზე გავდგებით და ჩვენ-ჩვენ წილ არაყს დავურტყამთ.

გვერდით ჩამიარეს და არც კი შემომხედეს.

მათი ეს, ცოტა არ იყოს, უცნაური საქციელი, კონსპირაციას მივანერე. ალბათ, არ უნდათ, მე, ქართველ, კაცს სახელი გამიტეხონ-მეთქი.

მივყევი.

ოციოდე ნაბიჯი რომ გადადგეს, მოიხედეს და რაკი დარწმუნდნენ, მოგვყვებაო, ფეხს აუჩქარეს. კიდევ ერთხელ მოიხედეს და სირბილზე გადავიდნენ.

– ეი! ეი! რებიატა, პადაჟდიტე! – მივდევი, მივძახი.

შენც არ მომიკვდე, უკანალზე ქუსლებს ირტყამენ, ისე სწრაფად გარბიან. ყველაფერი გასაგებია. ჩემი გაცურება-მოტეხვა გადაწყვიტეს. შემატყვეს, რომ ამ საქმეში ხამი ვარ და სამი მანეთი ამანაპნეს, არაყს კი არ მიწილადებენ.

სიბრაზისაგან ყურები ამეწვა. მე თქვენ გიჩვენებთ-მეთქი, გულში ვამბობ, როგორ უნდა ალალი კაცის მოტყუება და აბუჩად აგდება. საფლავის კარამდე ჩაგსდევთ, ჩემს წილ არაყს არ შეგარჩენთ, თუ კაცი ვარ-მეთქი. არაყზე კი არ მწყდება გული, არაყი წაულია ცეცხლს, მე იმაზე ვბრაზობ, რა რქიანი მნახეს, რომ ჩემი გაბითურება-გაცუცურაკება გადაწყვიტეს.

სირბილში ერთმა მეორეს შლაპაც მოხადა და ჩანთაც გამოართვა. არყის ბოთლიანი წინ გარბის ბოთლზე ხელმიჭერილი. უბოთლო უკან მისდევს. ორი ჩანთა ერთად ამოუიღლიაგებია, შლაპაზე შლაპა ჩამოუმხია და თავზე ხელით ამაგრებს. მიხტუნავს კენგურუსავით, უკანმოუხედავად. რალა მე და რალა ბუზი, თითქოსდა, ჩემი სამმანეთიანი არც იდოს იმ არაყში.

სადარბაზოში შეცვივდნენ და კარი მოიჯახუნეს.

მივვარდი, ვაკაკუნებ, ვაჯანჯლარებ ხის კარებს, ლამის შევანგრეო. – ატკროიტე! – ვყვირი – ატკროიტე, ია ვამ გავარიუ, ატკროიტე სიჩასჟე!

გაგიგონია?

მივაყურადე. ლიკლიკით ჩადის ჩემი არაყი ჭიქაში. მომეყურა თუ ნამდვილად ასე იყო, ამას ჩემი გაცოფებისათვის მნიშვნელობა არა აქვს.

დავაჭირე თითები ღილაკებს. ერთბაშად ახმაურდა მთელი სახლი.

– ვამ კტო?

– კავო ხატიტე?

– ვი კუდა?

– კტო ვი?

– სლუშაიუ!

– ატვეჩაიტე ჟე!

– ატკროიტე, ია ვაშ დრუგ, ნედავნო პრეხალ-მეთეი, მაგ-რამ ახლა ახალი ტალა ნამოვიდა სართულებიდან „ვინ ხარ“, „ვის დაეკარგე“, „ვისთან ჩამოხვედი“, „მოშორდი მაქაურობას, თორემ მილიციას დავუძახებთ“.

მილიციის გაგონებაზე ფრთები შემესხა.

მთელი ძალით დავაბრახუნე და ჭუჭრუტანას ჩავბლავლე:

– ატკროიტე სიჩასჟე, ატო, მილიციუ პაზავუ!

გაჭრა.

კარი გაიღო. ღრიჭოში ხელი გამოჩნდა. არაყი ნახევარზე ცოტა მეტი ასხია.

– ნა, პეი! ზარაზა!

ჭიქა გამოვართვი. სულმოუთქმელად გადავკარი. დავუბრუნე და კარებს მოვშორდი.

ჩემი თავმოყვარეობა გადარჩენილია. მოძალადეებს თავისი ხომ მაინც არ გავატანინე. ხომ ვერ დაიტრაბახებენ: კავკასიელს დღეს სამი მანეთი შევანერეთო.

მოვდივარ უკან გახარებული, გალალეებული, თავანეული.

გასტრონომთან ორი შლაპოსან-ჩანთოსანი ახალგაზრდა კაცი დგას.

დაბალს მკერდზე აქვს პლაშის შიგნით რალაც ჩაბლუჯული.

დამინახეს და მაშინვე მომცვივდნენ.

„ვოტ ჩუდაკ, გდე ტი? ცელიი ჩას ისემ!“

ისინი არიან ნამდვილად, ვისაც სამი მანეთი მივეცი „სოობრაზიმ ნა ტრაიხ“-ის პასუხად.

თურმე წელან სხვა რუსებს გამოვკიდებივარ.

რას ვემართლებოდი, უკან რომ მივსდევდი და, თუ არ ძალევივინებთ, მილიციას დავუძახებ-მეთეი, რომ ვემუქრებოდი!

არ ყოფილან გამგებიანი ბიჭები?

საკუთარი არაყი მიწილადეს.

არ მინდა, ბიჭებო, თქვენ დალიეთ, რალაცა ვერა ვარ კარგად-მეთეი, სიცილს ძლივს ვიკავებ.

ტი ჩტოვო, პირის შლა ვის გაუგია, ასეთ საქმეშიო, ახლა შენი სამი მანეთი სადღა ვიშოვოთო, შენუხდნენ.

არ მინდა, ბიჭებო, სამი მანეთი, ღმერთმა შეგარგოთ, ალალი იყოს თქვენზე-მეთეი, ხელი ჩამოვართვი ორივეს და ვოროვსკს თავდაღმა დავადექ კალინინსკისკენ.

„– ვოტ ჩუდაკ“ – მომესმა.

მოვიხედე. დგანან და შემომცქერიან.

რიარია

ეს ამბავი მოხდა ზუსტად ერთი წლისა და ორი კვირის შემდეგ იმ შემთხვევიდან, პარლამენტის გაგანია სხდომაზე ვახტანგ რჩეულიშვილმა ნოდარ ნათაძეს სახეში „ბორჯომი“ რომ შეასხა.

გაკვირვებულმა ნოდარ ნათაძემ, ხურდა, მართალია, ტელეფონის აპარატის სროლით დაუბრუნა, მაგრამ ვახტანგ რჩეულიშვილმა, როგორც ამ ისტორიული ეპიზოდის ამსახველი (პარლამენტის ენით – „დამფიქსირებელი“) ტელეფონის შენელებული კადრიება გვიჩვენებს, აპარატი აიცვია.

ჩანს, დაზარალებული ნათაძე არ ელოდა „ბორჯომის“ შესხმას, დამზარალებელი რჩეულიშვილი კი, დიახაც, მოელოდა (კინალამ წამომცდა, იმსახურებდა კიდევ-მეთქი) ტელეფონის აპარატის ხეთქვას თავში და ამიტომაც აპარატის ტრაექტორიას მომზადებული შეხვდა.

ნოველის ავტორს ქართული პარლამენტის ისტორიის ეს სახელოვანი ფურცელი მხოლოდ იმიტომ აინტერესებს, რათა ამ, არცთუ სანობელე ნოველის შექმნის თარიღის დამდგენ მომავლის მკვლევარს საქმე გაუადვილოს, თორემ „ბორჯომის“ ეპოპეის შესახებ, ალბათ უკვე იწერება ნოველაზე უფრო „ტევადი“ ჟანრის თხზულებანი.

იმდენად უმნიშვნელო ამბავს ვყვები, რომ ამჯერად ვერც ღმერთს გავუბედავ თხოვნა-შემწეობას და ნოველას ღვთის ხსენებითაც არ ვინყებ.

ჩვეულებრივი, თბილისური, მსუბუქად მოღრუბლული გაცრეცილ-ღრუბლიანი დილა იყო.

არათუ ნვიმდა, ჟინჟღვლითაც არ ჟინჟღვლავდა.

ჟურნალ „ერის ფარის“ რედაქტორი გიზო ჭახაძე „კოხტასთავის შეთქმულების“ ქუჩაზე მიაბიჯებდა.

რედაქტორს ჯიბეში საფულე ედო – საფულეში კი, არც მეტი, არც ნაკლები, სამასი ათასი რუსული მანეთი – „რუბლი“ და ოთხნახევარი მილიონი კუპონი.

გიზო ჭახაძე რომ თუნდაც რიგითი, უპრეტენზიო სპეკულიანტი-გადამყიდველი ყოფილიყო (ჩვენში რატომღაც ბიზნესმენს რომ ეძახიან), მის საფულეში სამასი ათასი რუბლი არავის გაუკვირდებოდა, მაგრამ ლიტერატურულ-პატრიოტული ჟურნალის „ერის ფარის“ რედაქტორის საფულეში სამასი ათასი რუსული უკვირს მკითხველს და მართალიც არის.

„ერის ფარი“ სექსუალურ-პორნოგრაფიულ სურათებს კი არა, სამშობლოს თავისუფლებაზე დაწერილ თხზულებებს ბეჭდავს და ამ მიკროტირაჟიან გამოცემას, მე მგონი, ისიც კი არ კითხულობს, ვინც რედაქტორის ხათრით შეიძენს ხოლმე ისე, ფიცში ჩასაყოლებლად, საქველმოქმედო მოსაზრებით.

გიზომ შარშან, შუა ზამთარში თურქმენეთიდან ბუნებრივი გაზის მონოდების იმედი საბოლოოდ რომ გადაენურა და ცოლ-შვილის გაყინვის სამიშროება ამკარად დაემუქრა, პროცენტიანი ფული ისესხა კერძო ბანკის პატრონ ვინმე პიტალიძისგან. პიტალიძე, ადრინდელი გაგებით, მევახშე გახლდათ. ფულს აპროცენტებდა. მის მიერ დაარსებულ ამ ერთი კაცის ბანკს პრივატიზაციის ეპოქამ კერძობანკი „მაშველი რგოლი“ დაარქვა. თუმცა, რა მაშველი რგოლიც იყო მევახშე პიტალიძის ბანკი, იქიდანაც კარგად ჩანს, რომ შარშან გაზის ლუმელის (გაზის ბალონითურთ) შესაძენად გიზომ მხოლოდ ასი ათასი რუბლი ისესხა, ხოლო ერთ წელიწადში ვალი გასამდა. თავზარდაცემულმა ჭახაძემ ამჯერად ნათესავ-მეგობართაგან კაპიკ-კაპიკ ჩამოსესხებული ფულით შეაქურა სამასი ათასი და პიტალიძისათვის მიაქვს, რადგანაც მევახშის ვალის კიდევ ორი წლით დახანება, თუ სახლის არა, მთელი მოძრავი ქონების კონფისკაციას მაინც უქადის.

დედაქალაქის რომელ ქუჩაზე არ დგას ერთმანეთს მიჯრით მიწყობილი საშუალოდ ათასი ჯიხური, მაგრამ „კოხტასთავის

ქუჩა“ ჯიხურთა სიმრავლით მსოფლიოს განვითარებადი ქვეყნების ნებისმიერ უხვჯიხურიან ქუჩას გაეჯიხებოდა.

ცივი ბავარიული ლუდი, „კოკა“, „ფანტა“, „პეპსი“, „სნიკერსი“ და რუსული სოსისი (ჩვეულებრივზე უფრო დიდი ზომისაა, ავტ.), ბრაზილიური შოკოლადი და არტელ „უსინათლოს“ „ნამცხვარ-პეჩენია“... ერთი სიტყვით, ცდუნება დიდი იყო და გიზო ჭახაძე ოთხასოცდამეშვიდე ჯიხურთან შეჩერდა.

– „კოკა-კოლა“ ხომ ცივი გაქვთ?

– ნამდვილად! – ცოცხლად, თავაზიანად უპასუხა ოცდახუთიოდე წლის თავგადაპარსულმა ბიჭმა, რომელიც ცნობილი ფილმის თორმეტი გაბრაზებული მამაკაციდან ერთ-ერთს მხოლოდ ყურებითა და შუაზე გაყოფილი ცხვირით ნააგავდა.

– რა ღირს? – ჰკითხა გიზომ იმ იმედით, რომ შეიძლებოდა მომხდარიყო სასწაული და ამ ჯიხურში სახელგანთქმული ტკბილი წყალი ოდნავ მაინც ნაკლები ღირებულებით, ვიდრე ქალაქის სხვა ჯიხურებში ღირდა.

– ათას ხუთასი.

– უბოთლოდ?

– გაქვთ ბოთლი?

– არა, მაგრამ აქვე დავლევდი და ბოთლს დაგიტოვებდით.

– მაშინ ათასი, – ცოტა არ იყოს უკმაყოფილოდ ჩაილაპარაკა ბიჭმა, როგორც ჩანს, „კოკა-კოლას“ უტაროდ გაყიდვა მას ხელს უფრო აძლევდა.

ჭახაძემ დაორთქლილი ლამაზი ბოთლი ტუჩზე მოირგო და წყალი სულმოუთქმელად დალია.

მეჯიხურეს ფული გადაუხადა და გზა განაგრძო.

„კობტასთავის შეთქმულების“ ქუჩიდან „27 სექტემბრის“ (სოხუმის დაცემის დღე, ავტ.) ქუჩაზე გადაუხვია და კერძო ბანკ „მამველი რგოლის“ ერთსართულიან შენობას მიადგა.

მევახშე პიტალიძე კარებთან ტაბურეტზე იჯდა. და, რა დაუჯერებელიც უნდა მოგეჩვენოთ, ორივე თვალი ახვეული ჰქონდა.

– გამარჯობათ, – თვალსახვევს ჩასძახა გიზომ, – მე რედაქტორი ჭახაძე ვარ. წინა შაბათს კაცი რომ გამომიგზავნეთ.

– გიცანი, – მშვიდად მიუგო მასპინძელმა და ჭახაძის კითხვას არ დაელოდა, – თვალის ანთება მაქვს, ბოდიშს ვიხდი. რა სიკვდილმა გამიჩინა, არ ვიცი. ზოგი ამბობს, ალერგიულიაო.

– იცის. მკურნალობთ?

– მანვეთებენ რალაცას.

– მე... ისა... ფული მოგიტანეთ.

– რატომ შენუხდით... მე არ მეჩქარება... მე, უბრალოდ, შეგატყობინეთ მდგომარეობა. რა ვქნათ, ჩვენც პროცენტს გვთხოვს მთავრობა. მერე დღეში ათასი ყაჩაღი და რეკეტიორი მოდის. ამან გამიჩინა თვალის ანთება. მაგათ ჰგონიათ, მე ფულს ვჭრი აქანა.

– დაიტოვებთ?

– რას?

– ფულს.

– რაკი მოტანილი გაქვს, უკან ხომ არ წაიღებ. დავიტოვებ, აბა, რას ვიზამ.

– დათვლა რომ არ შეგიძლიათ?

– შენ ხომ შეგიძლია.

– კი.

– აბა, რაკი შენ დათვლილი გაქვს, ჩემგან რად უნდა დათვლა. თვალის რომ არ მტკიოდეს, მაინც არ დავითვლიდი. რედაქტორ კაცს მეტს არ გენდობი?

ამ სიტყვებიდან წამიც არ გასულა, რომ მოხდა ისეთი რამ, რასაც ისტორიულს ვერაფრით დაარქმევთ, მაგრამ ჭახაძის მშვიდი განწყობილება სასონარკვეთით შეიცვალა.

შარვლის მარჯვენა ჯიბეში, სადაც ეგულებოდა, საფულე არ იდო. გიზოს ორივე ხელი მაღალ ძაბვაზე ჩართული რობოტის კიდურებივით მოძრაობდა – მარცხენა ჯიბე, უკანა ორი ჯიბე, პიჯაკის შიდა და გარე ჯიბეები, საფისტონე (ყოველი

შემთხვევისათვის, ავტ.) ჯიბე, გულის ჯიბე, კვართის ჯიბე, სათვალის ჩასადები გარეთა ჯიბე...

საფულე არ ჩანდა.

სტუმრის გამალებული სუნთქვა-ქშენა პიტალიძეს არ გამოჰპარვია.

– ხომ მშვიდობაა?

– საფულე არ ჩანს.

– დანყნარდი და მშვიდად მოძებნე, იცის ასე, ნერვიულობის დროს უფრო ვერ იპოვი.

არც შენელებულ ძებნას მოჰყვა შედეგი. პიტალიძემ დაბნეული სტუმრისადმი ინტერესი დაკარგა, მაგრამ ბოლო ფრაზა მაინც არ დაამადლა.

– კარგად გაიხსენე, სახლიდან წამოიღეთ თუ არა საერთოდ. მერე გზაში სად გაჩერდით. თუ მეტროთი და ავტობუსით იმგზავრეთ, დაემშვიდობეთ. თუ არა და იპოვით, ნუ გეშინიათ. ნახვამდის, გულთან არ მიიტანო, რას იზამ, ხდება...

ჭახაძეს არაფერი უთქვამს. გამოტრიალდა და ბარბაცით გაშორდა კერძო ბანკს. ასეთი ნაბიჯი პარკინსონით დაავადებულს და კიდევ იმ სანყალობელ კაცს აქვს, ვინც ეს-ესაა თავის მოკვლა გადაწყვიტა.

„მეტროთი და ტრამვაი-ტროლეიბუს-ავტობუსით არ უმგზავრია. აქედან სულ რაღაც სამ გაჩერებაზე ცხოვრობს და ფეხით ამოიარა ქუჩახევი. შეჩერებით არსად შეჩერებულა. თუმცა, კობტასთავის შეთქმულთა ქუჩახე ხომ „კოკა-კოლა“ დალია. იქ დარჩებოდა საფულე. ნამდვილად იქ დარჩა. საფულე რომ გახსნა და თავხოტორა გამყიდველს ათასი მანეთი მიაწოდა., ახსოვს, მაგრამ საფულე ჯიბეში ჩაიბრუნა თუ არა, აღარ ახსოვს. მიაგნებს ჯიბურს? ნომერი აღარ ახსოვს, მაგრამ იმ მეჯიბურეს მილიონ მეჯიბურეში ამოიცნობს, ცხვირი გაყოფილი ჰქონდა. სადღაც ქუჩის შუაში იდგა მისი ჯიბური, ღმერთო, მიშველე“.

გულს ბაგაბუგი გააქვს. ყურებში შუილი ესმის და კეფა ეწვის. აშკარაა, წნევამ აუნია. აი, ეს ჯიბურია, ოთხასსამოცდამეშვიდე ყოფილა. ესაა ნამდვილად. ვიტრინაში საბრინას სურათია გამოდებული.

ჯიბური ჩარაზული დახვდა. ვიტრინაში შეიჭვრიტა. საფულე არსად ჩანდა.

„იპოვა და დაკეტა დუქანი. ჩაიღო ჯიბეში ჩემი სიმწრით ნაშოვნო ფული და წავიდა. გამორიცხულია, რომ მე მეძებდეს. რა იცის, ვინ ვარ. ჩემნაირი მილიონი სვამს „კოკა-კოლას“.

გვერდით, მარჯვენა მხარეს, ზუსტად ისეთივე, მაგრამ უსაბრინო ჯიბურში ნაწნავებიანი ახალგაზრდა ქალი გნოლივით მიყუჟულიყო.

– ქალბატონო, ეს დიდი ხანია წავიდა?

– არ შემიმჩნევია.

– უკაცრავად ვარ, მაგრამ ხომ არ იცით სად ცხოვრობს?

– არ ვიცი?! წყენა-გაკვირვებით მიუგო ქალმა.

– არც სახელი იცით?

– მგონი ტარიელი უნდა ერქვას.

ჭახაძე ოთხასსამოცდამეშვიდე ჯიბურს მიადგა.

– ტარიელი დიდი ხანია წავიდა?

– ვინ ტარიელი? – წვერგაუპარსავი, ორმეტრიანი გამყიდველი ჯიბურში ძლივს ეტეოდა.

– თქვენ გვერდით რომ მუშაობს.

– ჯერ ერთი, მაგას ტარიელი კი არა, დათო ჰქვია და მეორეც, დღეს საერთოდ არ ყოფილა.

– როგორ არა, დაახლოებით ერთი საათის წინ „კოკა-კოლა“ დამალევინა.

– არ ვიცი, მე არ შემინიშნავს. იშვიათად ვაჭრობს ხოლმე.

– სად ცხოვრობს, ხომ არ იცით?

– დათო კი არა, მე სად ვცხოვრობ, არ ვიცი, – გაიცინა მეჯიბურემ.

– ?!

- ლტოლვილი ვარ.
- არც გვარი გეცოდინება დათოსი.
- ნამდვილად არა, თორემ თქვენზე უკეთესს ვის ვეცოდით. საერთოდ, ჩვენ აქ ერთმანეთის მისამართს არ ვინერთ. რაში გვინტერესებს. ყველას თავისი საქმე აქვს.
- თუ გამოჩნდეს, უთხარი, კაცი გეძებსთქო. ამ დილით შენთან საფულე დარჩენიათქო.
- აუფ, თქვენ დაგრჩათ? - შენუხდა ლტოლვილი.
- დიახ.
- ფული რამდენი იყო შიგ?
- სამასი ათასი და კუპონები.
- რა იცით, რომ აქ დაგრჩათ?
- აბა, სად უნდა დამრჩენოდა?
- მე რა ვიცი, მაგრამ, საერთოდ, სამასი ათასი ასე უბრალოდ დახლზე არ რჩება. ჰპარავენ უფრო ხშირად... ასე მგონია მე.
- ეგეც მართალია... მე პირადად აქამდე არსად არაფერი არ დამრჩენია. კაცი ვბერდები... რატომღაც დარწმუნებული ვარ, რომ აქ დამრჩა. საერთოდ, როგორ იცნობ დათოს, სინდისიანი კაცია? ხომ არ დამალავს?
- საერთოდ, ასე ვერაფერს ვერ იტყვი, პატივცემულო, ადამიანზე, გააჩნია მომენტს... მომენტია ყველაფერი. ისე, ფულს თუ ნახავს ქუჩაში, ყველა ჩაიდებს ჯიბეში, ხომ მართალია.
- ისიც საეჭვოა, ასე ადრე რომ დაუკეტავს და წასულა. ჯერ შესვენების დრო ხომ არ არის...
- ცოდვას ვერ დავიდე... იქნებ საქონლის მოსატანად წავიდა.
- გიგანტ-მეჯიხურიდან მეტს ვერაფერს გაიგებდა. რაც გაიგო, ისიც ბევრი იყო. სხვა მეჯიხურეებსაც ჩამოუარა, მაგრამ მხოლოდ ის დაადგინა, რომ ოთხასსამოცდაშვიდი ჯიხური საერთოდ არ არსებობდა. ვინ იჯდა შიგ და რა ფერის

თმა-თვალები ჰქონდა, ვერავინ გაიხსენა. მაგრამ ის იყო, რომ უმეტესობას მეჯიხურეთაგან სახელი „დათო“ პირველად ესმოდა.

ქუჩის დასაწყისში პოლიციის მანქანას ორი რიგითი და ერთი უმცროსი ლეიტენანტი მიყრდნობოდა.

ჭახაძის გაცნობა ესიამოვნათ, რაც შეეხება ჯიხურს, ვერაფრით გაიხსენეს, სად იდგა და ვის ეკუთვნოდა.

მზისგან გარუჯულმა, ტანდაბალმა ლეიტენანტმა გადაწყვეტილება მაშინვე მიიღო. ჯერ ოთხივენი ჯიხურთან მივიდნენ. რაკი ჯიხურის ღრიჭოში შეჭვრეტა-დათვალიერება შედეგი არ გამოიღო, მანქანის „მანტიროვკით“ გადასწიეს დარაბა. მიუხედავად ჭახაძის პროტესტისა, ერთი პოლიციელი გადაძვრა და ჯიხური გულდასმით, მაგრამ ამაოდ გაჩხრიკა. გიზო ოპერმანქანაში ჩასვეს და განყოფილებაში მიიყვანეს. პოლიციის განყოფილების უფროსი - „ერის ფარის“ რედაქტორის ფათერაკმა გულწრფელად შეაწუხა. სახლიდან უბნის რწმუნებული მოაყვანინა. რწმუნებულმა თავაზიანად განაცხადა: ვიცი ოთხასსამოცდამეშვიდე ჯიხური, როგორ არ ვიცი, მეჯიხურესაც არაერთგზის გამოვლაპარაკებია, მაგრამ რა ჰქვია, ვერ მოგახსენებთ და მით უმეტეს, არც მისამართი ვიცი, რადგანაც გამგეობა, მიუხედავად მრავალგზის თხოვნისა, საერთოდ არც ჯიხურების ჩადგმის ნებართვას გვიგზავნის და არც მფლობელთა ვინაობას.

- აბა, ვერ უნდა ვიპოვოთ კაცი? - ხმა გაებზარა პოლიციის უფროსს.

- მოვა, ხვალ, გახსნის ჯიხურს, სად წავა, - დააიმედა უბნის რწმუნებულმა.

- იქნებ ხვალ სულ არ მოვიდეს. იქნებ დღეიდან შვებულებაშია... და, საერთოდ... მისატანი მაქვს სხვისთვის ის ფული. პროცენტის ვალი მქონდა. - ტირილამდე ბევრი აღარაფერი აკლდა ჭახაძეს.

– გამგეობაში უნდა წაბრძანდეთ. იქ, ჟურნალში უეჭველად ექნებათ გატარებული. არ არსებობს, რომ არ ჰქონდეთ... ისე ვინ ჩაადგმევინებს ჯიხურს. ახლა რომელი საათია?

– სამი, – მიუგო უფროსს რწმუნებულმა.

– ვაჟა! – უფროსმა ლეიტენანტს უხმო, – ბატონი გიზო გამგეობაში მიიყვანე.

გამგებელი პირვარდმფინარე სახით შეხვდა ჭახაძეს. მეო, თქვენი თაყვანისმცემელი ვარო. თქვენს ჟურნალს სისტემატურად ვკითხულობო. რა ბედნიერებაა, ცოცხალს რომ გხედავთო. ხომ არაფერი სამსახური შეგვიძლიაო.

როცა გიზოს გასაჭირი შეიტყო, სიცილი აუტყდა. მეო, ფარსაგი რამ მეგონაო. მაგაზე დიდი პრობლემა არ მოგცემოდეთ ცხოვრებაშიო. ახლავე დაგიდგენთ ვინაობა-მისამართს და უნა-უნა მოვატანინებთ თქვენს საფულესო.

ჯერ რაიონის მთავარ არქიტექტორს და საქმეთა მმართველს უხმეს. დავალეზამილებულნი დაბნეული სახით რომ გატრიალდნენ, ჭახაძეს გულმა რეჩხი უყო.

დაახლოებით ერთი საათის შემდეგ მთავარი არქიტექტორის მოადგილე შემოვიდა და გამგებელს აუწყა: ოთხასოცდამეშვიდე მანამდეა ჩადგმული, სანამ მე და ჯიზო (ჯიზო მთავარ არქიტექტორს ერქვა) მოვიდოდით და თუ რამე დარღვევაა, ჩვენ არაფერ შუაში ვართო.

დარღვევა არ არის, ყველაფერი რიგზეა, მაგრამ მეჯიხურის ვინაობა და მისამართი მაინტერესებს, ფული მაქვს მისაცემი და მადლობა მაქვს გამოსაცხადებელიო. – იცრუა გიზომ და უნდა გავამხილო, ეს ცხოვრებაში პირველი ტყუილი როდი იყო.

არქიტექტორი აშკარა უნდობლობით შესცქეროდა სტუმარს.

– არც გვარი იცით, ან მისამართი? – უკანასკნელ იმედს ჩაებლაუჭა ჭახაძე.

– არა, საიდან? – კულტსახლის მსახიობის დამაჯერე-

ბლობით მიუგო მთავარი არქიტექტორის მოადგილემ.

გამგებელმა ფინისსპექტორი გამოიძახა. ჯიხური დაბეგრული უსათუოდ იქნება და დათოს მისამართიც იქნება მითითებული საგადასახადო ჟურნალშიო.

ფინისსპექტორმა ჟურნალი შემოიგანა. გიზოსა და გამგებლის თვალნი დიდხანს ბუტბუტით ფურცლა. ბოლოს ამოიხვნიშა, უბის წიგნაკიდან ფურცელი ამოხია, ჟურნალიდან რაღაც ამოიწერა და გამგებელს წინ დაუდო. გამგებელმა ეპისტოლარული ფაქტი სერიოზულად, თავის ქნევით წაიკითხა, დაჭმუჭნა და საქალაქში გადაუძახა.

– ბატონო გიზო, – გრძელი, მოსაწყენი პაუზის შემდეგ დაიწყო გამგებელმა.

– ბატონო.

– თქვენ თავისუფალი ხართ, – დაითხოვა რაიონის თავმა ფინისსპექტორი და გიზოს მიუბრუნდა, – სამწუხაროდ, ვერაფრით დაგეხმარებით. არ დაიჯერებთ, უცნაური ამბავია, ეს ჯიხური ვისაც ეკუთვნის, ის კაცი საქართველოში საერთოდ არ არის. ინვალიდია და უცხოეთში გახლავთ სამკურნალოდ წასული, რაღაც კაპიებს უგროვებს მეჯიხურე. რა უნდა იშოვო ჯიხურით დღეს კაცმა. ამიტომაც, გთხოვთ უმორჩილესად, თუ რამე განწყენინათ, მე მაპატიეთ. არ არის თქვენი დონის ჯიხური. არ უნდა გაუყადროთ თავი ვილაცა მენვრილმანეს თქვენ.

– ხომ გარკვევით გითხარით, ბატონო. რას ჰქვია თავის გაყადრება. საფულე დამრჩა და ვეძებ იმ კაცს. ღმერთი, რჯული, არაფერს ვერჩი.

– მართლა საფულე დაგრჩათ? – თითქოს პირველად ახლა გაიგო, გაოცდა გამგებელი.

– მართლა, სინდისს გეფიცებით. გამგებელმა შვებით ამოისუნთქა.

– თაყა! – სელექტორს ჩასძახა რაიონის თავმა – მოიყვანეთ ახლავე ის ვილაც დათოა, თუ ჯანდაბა. ოთხას რო-

მელია? ჰო, ოთხასოცდამეშვიდე. დაუბრუნოს საფულე, ამ წუთში, გესმის?

– წასვლა შენი და მოსვლა ერთი იყოს. ხომ გითხარი, ბატონი გიზო ასე საჯაყ საქმეზე არ გაცდებოდა-მეთქი. მართლა საფულე დაუკარგავს. პოლიციაც წამოგყვება, – ლეიტენანტს მიუბრუნდა, – ვაჟა, წაყვი. თქვენ აქ მოიცადეთ, ბატონო გიზო.

გამგებელმა რადიო ჩართო. პარლამენტის სხდომას გადმოსცემდნენ. საქართველოს დაქუცმაცებაზე ანუ ე. წ. ფედერალურ მონყობაზე უმრავლესობა და უმცირესობა ერთმანეთს უმონყალოდ ჰკორტნიდა. თუმცა ორივე მხარემ მშვენივრად იცოდა, რომ საქართველოს რესპუბლიკის (ჰმ! ავტ.) მხარეებად და გუბერნიებად დაშლის საკითხი მოსკოვში იყო გადაწყვეტილი. ურჩი საქართველოს გამთლიანება კრემლს ხელს არ აძლევდა. იგი (კრემლი, ავტ.) ფიქრობდა, რომ უკეთესი იყო საქართველოს მთავარი ფიქრი წართმეული მიწების დაბრუნებისაკენ ყოფილიყო მიმართული და არა დამოუკიდებლობის მოპოვებისაკენ.

ნახევარ საათში ფინინსპექტორმა და პოლიციის ლეიტენანტმა კაბინეტში ზანგი შემოიყვანეს. ზანგის ასაკის დადგენა შესახედაობის მიხედვით ძალიან ჭირს: ყველა მათგანი შოკოლადისფერია და თმა, გამონაკლისის გარეშე, ყველას ხუჭუჭი აქვს.

ზანგმა მაგიდაზე საფულე დადო.

გიზომ თავისი საფულე მაშინვე იცნო.

– იმ წუთსავე დაგედევნეთ, მაგრამ ვერ დაგენიეთ, – მოუბოდიშა ზანგმა, – დახლზე დაგრჩათ ჩემთან, ამ დილით. ჯიხურს ღიას ხომ ვერ დავტოვებდი. სანამ დარაბა ჩამოვუშვი და გამოგეკიდეთ, თქვენ უკვე აღარ ჩანდით.

– თქვენ? – რედაქტორს გაოცებისაგან თვალთა გუგები გაუფართოვდა. მას ცხოვრებაში სულ სამი ზანგი ენახა. ერთი მოსკოვში, ლენინის ბიბლიოთეკაში, მეორე თბილისში, ამერი-

კული ტრიკოტაჟის გამოფენაზე და მესამე ბიჭვინთაში, 1986 წელს, პლაჟზე. ახსოვს, სიცილით კინალამ გაიგუდა, პლაჟზე წამონოლილი, მზეს მიფიცხებული ზანგი რომ დაინახა. იმ სამ ზანგში ეს ქართველი ზანგი არ ერია და, მით უმეტეს, გიზოს კარგად ახსოვს ამ დილით „კოკა-კოლა“ თავხოტორა, ცხვირ-გაყოფილმა ბიჭმა რომ მიანოდა. – თქვენთან დამრჩა?

– დიას. არც ჩამიხედავს ხეირიანად, ბატონო, ფულია მგონი შიგ. დათვალეთ კარგად. მერე შარი არავინ მომდოს. – პოლიციელს შეხედა ზანგმა.

– როგორ გეკადრებათ, – გიზომ საფულე ჯიბეში ჩაიდო, – დიდი მადლობა, პატიოსანი კაცი ბრძანებულხართ, რა გქვიათ?

– ლავრენტი, – მიუგო ზანგმა, – ლავრენტი მუხაშავრია.

– ოთხასოცდამეშვიდში ზიხართ ხომ?

– დიას.

გიზო დიდხანს ართმევდა ხელს გამგებელს, ლავრენტის, პოლიციელს და ფინინსპექტორს, დიდხანს და დაბნეულად. დაბნევის მიზეზი ძირითადად ის გახლდათ, რომ მეჯიხურეს არც დათო ერქვა და არც ტარიელი.

ერთი კვირის შემდეგ გიზო ჭახაძემ გაზეთ „თბილისში“ პატარა წერილი გამოაქვეყნა, ასე და ასე, წერდა, ამასწინათ კობტასთავის ქუჩაზე ოთხასოცდამეშვიდე ჯიხურში საფულე დამრჩა და, გთხოვთ, მომცეთ საშუალება, რათა თქვენი გაზეთის საშუალებით მადლობა გადავუხადო მეჯიხურე ლავრენტი მუხაშავრიას, რომელმაც საფულე ფულითურთ უკლებლივ დამიბრუნაო.

მესამე დღეს ვილაცამ დაურეკა:

– ბატონო გიზო, შემთხვევით ჩამივარდა „თბილისი“ ხელში და არ შემეძლო, არ დამერეკაო. კობტასთავის ქუჩაზე ოთხასოცდამეშვიდე ჯიხურში მე ვმუშაობ, მაგრამ თქვენი მადლობა არაფრით დამიმსახურებიაო. ჯერ ერთი, ჩემთან საფულე ამ ბოლო სამი წლის მანძილზე არავის დარჩენია და, მით უმეტეს, ლავრენტი მუხაშავრია სრულიადაც არ გახლავთ ჩემი სახელი

და გვარი, რა მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ მე გერა ჯაჯანიძე მქვიაო.

– რანაირად, კაცო? თქვენ მოშავო, მოშავგვრემანო ხომ ბრძანდებით? – ვერ გაბედა – „ზანგი ხომ ხარო“, გიზომ.

– პირიქით!

– აჰა, თავგადაპარსული, ცხვირგაყოფილი ხარ?

– არასოდეს! – დაბეჯითებით გაისმა ყურმილის იქეთა მხრიდან, – თავი ჩემს ცხოვრებაში არ გადამიპარსავს. რას ჰქვია ცხვირგაყოფილი. თუ რამე მივარგა სახეზე, ცხვირი მივარგა ბერძნულ-კავკასიურს რომ ეძახიან, ის ცხვირი მაქვს.

– ბოდიში, მაპატიეთ, – გიზომ ყურმილი დადო და აივანზე გავიდა, მოეჩვენა, რომ ასფალტი ჰამაკივით ქანაობდა და მანქანები უკანასვლით მიჰქროდნენ.

მეორე დღეს პოლიციის განყოფილებას მიაკითხა. გთხოვთ, ლეიტენანტ ვაჟას და ორ რიგით პოლიციელს ბრძანებით მადლობა გადაუხადოთ, საფულის პოვნაში გამოჩენილი ოპერატიულობისთვისო, სთხოვა პოლიციის ქვეგანყოფილების უფროსს გომადეს, რომელმაც ვერაფრით ვერ გაიხსენა ვერც გიზო ჭახაძე და ვერც საფულისთან დაკავშირებული შემთხვევა, საქმეს ის ართულებდა, რომ ეს გომადე, განსხვავებით ერთი კვირის წინანდელი გომადისაგან, ელამი გახლდათ და ულვაშსაც აღარ ატარებდა.

გადაქექეს დავთრები, მაგრამ პოლიციის ლეიტენანტი, ტანდაბალი, „გარუჯული კაცი, რომელსაც ვაჟა ერქვა, არათუ ამ განყოფილებაში, პოლიციის მეზობელ განყოფილებებშიც არსად მუშაობდა. გომადემ, იმავე საღამოს, საანგარიშო შეკრებაზე ხაზზე გაამწკრივა თავისი განყოფილების პირადი შემადგენლობა და რედაქტორი ფელდმარშალივით ჩამოატარა, მაგრამ ამოდ. გიზო ჭახაძემ თავისი მშველელი ვერა და ვერ ამოიცნო. არც ვაჟა ერქვა ვინმეს და არც მზისაგან გა-

რუჯული, ტანდაბალი პოლიციელი იდგა სმენაზე გაჭიმული წესრიგის დამცველთა შორის.

... 1995 წლის 11 ივლისს, დაახლოებით საღამოს 6 საათზე, გიზო ჭახაძე ჭკუიდან შეირყა.

ნევრასთენიის ძლიერი ფორმა აქვს მფრინავი შიზოფრენიის გამოვლინებით.

სიგიჟის ეს ფორმა, როგორც ფსიქიატრები ამტკიცებენ, მკურნალობას ექვემდებარება.

სამი პიჭის ამბავი

აფხაზეთის ომზე ყველა თავისას ყვება, ბატონო მწერალო, მე ჩემსას მოგიყვები, იქნებ რამეში გამოგადგეს.

ახალდაბაში ვცხოვრობდი. ვცხოვრობდი-მეთქი წამომცდა, ახლაც იქ არ ვცხოვრობ? სად ვცხოვრობ, აბა.

აქ რომ ვართ, ისე გეყოლა მტერი.

მეწვრილმანე ვაჭრებად გვაქციეს და ახლა გვეუბნებიან „კორენიოი თბილისელები“: თქვენ ანაგვიანებთ დედაქალაქს და უნდა აიბარგოთ აქედანო.

ამათ ჰგონიათ, ჩვენ ძლიერ მოგვწონს სიცხეში, ყინვაში, მტვერში და რიარიაში ქუჩაში დგომა ლუკმა პურის საშოვნელად.

მადლობა უნდა ვუთხრა ძირძველ ქალაქელებს, რომ შეგვიფარეს და აგვიტანეს ეს სამი წელიწადი?

საიდან მოვიდა, პატივცემულო, ეს თვითდაჯერებული თავხედობა?

თბილისი, როგორც ვიცით ჩვენ, მთელი საქართველოს დედაქალაქია. თბილისი ყველა ქართველის სახლია და ჩვენს სახლს შევეფარეთ ჩვენ.

არ უნდა იცოდეს თბილისელმა, რა მწარეა ლტოლვილის ლუკმა?

არ გვეგონა, თუ ამდენი ჩარჩი ცხოვრობდა აფხაზეთშიო, გაგვაგონებენ ხანდახან გაუბედურებულ ხალხს.

ჩვენ იქ ჩარჩები არ ვყოფილვართ და თავმოყვარეობაც სხვაზე ნაკლები როდი გვქონდა.

დავმარცხდით წინასწარგაყიდულ ომში, რა ვქნათ, ასე მოიტანა ცხოვრებამ. მარტო ჩვენ კი არ დავმარცხდით – აფხაზეთში მცხოვრები ქართველები, მთელი საქართველო დამარცხდა და მთელმა საქართველომ უნდა ზიდოს დამარცხების ჭაპანი.

ჰგავს ახლა საქართველოს ცხოვრების წესი დამარცხებული ქვეყნის ცხოვრების წესს?

იმდენი აცეკვეს და ახტუნეს ახალგაზრდები, რომ დაავინყეს შარშანგადატანილი ომის საშინელება.

ბალახი ჰფარავს ზვარაკად შეწირული ბიჭების უპატრონო საფლავებს.

თითქმის აღარ დადიან ახალგაზრდები მათი ტოლა ბიჭების საფლავების მოსანახულებლად ყვავილით ხელში.

რატომ თუ იცით?

თავდადებულთა უმეტესობა ყაჩაღებად, შემცდარ მებრძოლებად გამოაცხადეს და ამით ახალ თაობას პატრიოტული ორიენტირი მოუსპეს, კერპი დაუმსხვრიეს. ესაა საქმე?

აფხაზეთის დასაბრუნებლად ჩვენი ხელისუფლების მცდელობა საპარლამენტო მოსმენებს და ზუგდიდიდან „სამშვიდობო ჯარის“ მანდატის გაგრძელებას არ შორდება.

ასე დავიბრუნებთ აფხაზეთს? აბა, თუ გაისმის მსოფლიო განგაში საქართველომ მესამედი ტერიტორია რომ დაკარგა?! აბა, თუ ვაკაკუნებთ ყოველდღე გაეროს კარებზე, ან თუ ვუგზავნით რუსეთს ნოტებს, აფხაზეთი და სამაჩაბლო დავიბრუნებო.

შენც არ მომიკვდე. სანამ შეიძლება გვატყუონ? თუ არ აპირებდნენ ჩვენს დაბრუნებას, ეთქვათ თავიდანვე. რალაზე გვატყუეს და შეგვიქციეს.

თუ ეგუებოდნენ აფხაზეთის დაკარგვას, ჩვენი ცოდო რალაზე დაიდეს.

მოეცათ სადმე მიწები და დავესახლებინეთ.

ჩვენს საქმეს ვენეოდით.

დღეს ხვალ, დღეს ხვალო, და გაილია ეს სამი წელი.

სამასი ათასი ადამიანის ასე მწარედ მოტყუება საკადრისია?

არის წამდაუნუმ ლტოლვილთა რაოდენობის გადამონმება-რეგისტრაცია და ხელახალი რეგისტრაცია. არიქა გარდაცვ-

ლილი არ იყოს კაცი და ზედმეტად, შეცდომით არ გაიცეს ჰუმანიტარული დახმარება. მათხოვრებისთვის საზღვარგარეთიდან შემოსულ ტვირთს მშვენივრად ეპატრონებიან და ისეთი სერიოზული სახეებით არიგებენ, გეგონება მათი ჯიბიდან მოდიოდეს.

მე აქ არ ვცხოვრობ, ბატონო, მე აქ ჩემს გადაღლებულ დღეებს მივათრევ. სიტყვა გამექცა.

სოხუმი რომ დაეცა, ხმა გავრცელდა, აქეთ აღარ წამოვლენ, ზვიადი და არძინბა შეთანხმებული არიან ოჩამჩირეს და გალს ხელს არ ახლებენო.

მეორე დღესვე მოკვდა ეს იმედი. „მოდიან, მოდიანო“, ატყდა წივილ-კივილი. ოცდაშვიდი სექტემბერია. ასე სალამოს ცხრა საათი იქნებოდა. „არიქა, არიქა თავს უშველეთ, რუსები და აფსუები ფეხდაფეხ მოგვდევენო“, ჩამოიბრინა რაისაბჭოს მდივანმა ხუხუამ.

შევვარდი სახლში. სად მიდიხარ, რას წაიღებ, სამი ბავშვი მყავს, სამი ბიჭი – ხვიჩა, ავთანდილი და გოჩა. უფროსი ხუთი წლისაა, უმცროსი – ორის.

ოღონდ ეს ბავშვები გადავარჩინო და დავექებ რამეს?

წასატეხი ჭადიცი არ წამოგვიღია, ჯანდაბის გზა ჰქონია ყველაფერს, ოღონდ ეს ბავშვები არ დამიხოცონ.

ჯერ ტყისკენ გავიქეცი, მაგრამ გზას მოგვიჭრიანო ვილაცამ და ზღვისკენ ვქენით პირი. გავრბივართ, რაც შეგვიძლია. ბავშვები ტირიან. მთელი სოფელი გზაზეა. ზოგიერთს ძროხა გამოუდენია, იქნებ სამეგრელოში გადასვლა მოვასწრო, დამჭირდებაო.

ღამდება. სროლის ხმა უფრო და უფრო ახლოს ისმის. გავიხედეთ, ახალდაბა ცეცხლშია გახვეული. „დივჭვით, დივჭვით, ღორონთი ვარექო?!“ ისმის ტირილგოდება.

კინდლში ჩავალწიეთ, როგორც იქნა.

ბავშვთა დასასვენებელ სახლთან ორი ტანკი დგას და ჯარისკაცები ირევიან. ჯარისკაცის დანახვა არ გვინდა.

ჯერ ერთი, არ ვიცით, ჩვენები არიან თუ აფსუები და მეორეც, შენიანიც რომ იყოს, რას გიშველის, იმას თავისი თავი უჭირს.

მივვარდით. შემოვებხვით. – რავა იქნება ბიჭებო, ჩვენი საქმე?! – ვეკითხებით.

– ხომ ხედავთ როგორც არის! – სახეს ვერ გვისწორებს ავტომატიანი ბიჭი და ტანკზე ხტება.

– რას შვრებით, მიდიხართ?

– მივდივართ, აბა რას ვუცადოთ აქ. რუსი მოდის, ვერ უყურებ?!
– ჩვენ!!

– გაიქეცი, ვისაც შეგიძლიათ. გასაქცევად მოგვიქციეს საქმე და, რა ვქნათ აბა!

– კი მარა, თქვენ ვინ ხართ?

– ქობალიას ჯარი ვართ ჩვენ.

– მერე არ იბრძოლეთ სოხუმისათვის, ბიჭებო? მოგვჭერთ თავი?

ავტომატიანი, ცისფერთვალა, შავფრენჩიანი ბიჭი ჩვენსკენ გადმოიხარა.

– აბა, რას ვაკეთებდით, შენი ჭკუით, გუშინ და გუშინ-ნინ. მოდი აქ! – ორნი მივუახლოვდით – ჯარისკაცმა რკინის მრგვალი „ლუკი“ ასწია – ჩაიხედეთ შით.

ჩავიხედეთ. ელდანაკრავით უკან დავინიე. ჩექმებს რომ მოვკარი თვალი.

– სამი ხომ აქ არის. იმ ტანკში ოთხი დაღუპული წევს. ტამიშთან დესანტი გადმოსხეს. ქვა-ქვაზე დაადულეს. ორასი კაციდან ნახევარი დაგვიხოცეს. სოხუმი ალყაში მოაქციეს. გაიქცა ჯარის სარდლობა თავის მინისტრიან-მარშლებიანად და ჩვენ რისთვის გვეცადა იქ. კარგად ვიცოდით ჩვენ რისთვისაც იყო მოგონილი ეს ომი, მაგრამ, თუ მთლად ასე გაგვწირავდნენ, არ გვეგონა.

– ლოთი სად არის?

– ნავიდა ამ დილით. გზა უნდა გავასუფთავო ლტოლვილები-სთვისო. უბრალო ხალხი დაილუპება, ენგურის ხიდამდე თუ მოგვასწრო მტერმა. ევაკუაციაა გამოცხადებული. კარგად იყავით, აბა, უშველეთ თავს, როგორც შეგიძლიათ!

– მოიცათ, მოიცათ! – ტანკი აგრუხუნდა, – ერთი წუთით. აქ ქალები და ბავშვებია, საით ნავიყვანოთ ესენი! რომ ვერ გადაასწრონ ხიდზე?!

– უნდა იჩქაროთ, თორემ დახოცავენ ყველას!

– ესაა თქვენი სიტყვა?!

– რა ვქნათ ჩვენ? ხო მართლა, ბარჟა უნდა მოვიდეს ამა-ლამ კინდლში. ასეა დაპირებული, თუ არ მოგვატყუა! ფოთში მიმავალი ბარჟაა ის! დაჭრილებისთვის გამოვიძახეთ, მარა აღარ გვეყავს დაჭრილები. ჩვენი დაჭრილები არც ერთი აღარაა ცოცხალი. ხომ ნახეთ თქვენი თვალით. თუ მოვიდა, ის ნაიყვანს ქალებს და ბებრებს. თქვენ საიდან ხართ?

– ახალდაბიდან.

– ახალდაბა გადანვეს მთლიანად, თვითონ აფსუებმა გადანვეს, თქვენმა მეზობლებმა. ჯარი არ შესულა შიგ. რანაირად შეაძულეთ ასე თავი, თქვენი კარის მეზობლებს?

– სასწაულია პირდაპირ, ჩაილაპარა მოხუცმა ქალმა, – რალაც დაემართა მაგ ხალხს, თორემ ჩვენ ერთი პატარა შე-ლაპარაკებაც არ მოგვსვლია ერთმანეთთან. ამ ხნის ქალი ვარ და არ მახსოვს, უერთმანეთოდ ქორწილი და ქეღები გამარ-თულიყოს ახალდაბაში.

– ა, ხომ ხედავთ, რაც გვიყვეს.

– ხომ გითხარი, სასწაულია-მეთქი.

– არაფერი არაა სასწაული. ჩვენ საწყალი გულის ხალხი ვართ. თქვენ ხომ არ გააკეთებდით, რაც მაგნებმა გააკეთეს?!

– არა, ბატონო, არა. ღმერთმა დაგვიფაროს.

– ჰოდა, კიდევ ამიტომ ხართ მაგ დღეში. აბა კარგად. მოუცადეთ ბარჟას იქ, „პრიჩალთან!“

ტანკები ერთმანეთის მიყოლებით გაგრუხუნდნენ.

იქნებოდა ღამის თერთმეტი საათი ბარჟა რომ მოადგა ნაპირს.

უკუნეთი სიბნელეა.

ბარჟას სინათლეები გამორთული აქვს.

სროლა უკვე ყურისძირთან გაისმის.

– ჩქარა, ჩქარა, სადაცაა აქ გაჩნდებიან! – ყვირის ბარჟის ქიმზე შემდგარი მეზღვაური და რელსს მსხვილი ბანრის ქა-მანდს ესვრის.

ბრბო წყალში შედგაფუნდა.

რა ყოფილა შიში და თავის შველის ინსტინქტი, თუ რა ჯანდაბა ჰქვია.

რისი მოხუცი, რისი ქალი, რისი ბავშვი...

ერთმანეთის უკან დანევა, მუჯლუგუნი, ხელისკვრა, წივ-ილ-კივილი...

„არიქა, არიქა! ქემმახვარით!“

კბილთა ღრჭიალი, კიბიდან გადაგდება, დედის გინება...

– დაუჩქარეთ! დაუჩქარეთ, მოვლენ და ჩაგვიძირავენ, იცო-დეთ ეს!

ბავშვებიანად კინალამ გადაგვთელეს.

შევტოპე მკერდამდე წყალში.

ორი ბავშვი აქეთ-იქეთ ხელში მიჭირავს, მესამე – უმცრო-სი კისერზე მაზის.

– არ იტიროთ ბაბაია, ახლა მე თქვენ ამ კიბეზე შეგსვამთ, აფორთხდით და იქვე დაჯექით. მე და დედიკო ამ წუთას მო-ვალთ.

ორნი რის ვაივაგლახით აფორთხდნენ.

გოჩას ტირილჭყვივილი იქაურობას იკლებს.

ვილაცამ ზემოდან ხელები გამომინოდა.

სიბნელეში ვერ ვხედავ სახეზე.

– იმ ორ ბავშვს მიუსვი გვერდით, თუ კაცი ხარ, მე იქიდან მოვეუვლი და ამოვხტები!

– მომეცი, მომეცი, ნუ გეშინია!

– იმათ მიუსვი და არ იტირებს. ნუცა! ნუცა! – სიბნელეში ჩემს ცოლს დავეძებ.

– ბავშვები ავიყვანე! ნუ გეშინია, ახლა მე და შენ ავფორთხედეთ როგორმე. წამოდი, აქეთ, ფრთხილად! ფრთხილად!

ჩემმა ცოლმა ფეხი გადმოდგა, მაგრამ სანამ ქვიშაზე ჩამოხტებოდა, კაბის ბოლო რკინას გამოსდო და კიბეს განზე გადაეკიდა. ცალი ფეხი ამობრუნებული აქვს და კაბით რელსზე ჰკიდია.

– ქვაზი, ქვაზი! მიშველე!

მივვარდი, გამოვნიე, კაბა წელამდე ჩაიხა, მაგრამ როგორც იქნა ჩამოვხსენი.

– რა გინდოდა იქეთ, მე აქეთ გეძახდი!

– ვაიმე დედა, ფეხი!

– ძალიან გტკივა?!

– კი, მაგრამ მოტეხილი არ უნდა მქონდეს.

– აბა, ჩქარა დამეყრდენი, მარცხნიდან უნდა მოვუაროთ! იქ კიბეა და ავხოხდებით როგორმე!

ძრავი აგუგუნდა.

ვჩქარობთ, წყალს მივტოპავთ.

კიბეს თუ ჩავეჭიდეთ, მერე აღარა გვიშავს.

ცოტაც, ცოტაც და სწორედ მაშინ ერთი მკლავის გაშლაზე რომ დავუახლოვდით კიბეს, ბარჟა ნელნელა გაჩოჩდა და ნაპირს მოშორდა.

– გააჩერე! გააჩერე!

– დავრჩით!

ჩვენს გარდა ორასამდე განწირული ადამიანი მაინც ჰყვირის ამ სიტყვებს.

– გვიშველეთ! გააჩერეთ, ბარჟაზე ბავშვები დაგვრჩა!

– ბავშვები! ბავშვები!

ჩემს ცოლს გული შეუწუხდა.

ჩემს სულისწამლებ კივილზე ახლომახლო მდგომნი წამით გაირინდნენ და უცებ შემომიერთდნენ.

– გააჩერე, კაცს ბავშვები დარჩა!

ბარჟა ჯერ უკანსვლით მოშორდა ნაპირს, მერე წყალი აატალახა-აბურღავა და წავიდა.

– ვაგაშქურინას! ვაგაშქურინას! ბალანენს მუ უჭირს! – მამშვიდებს ვილაც.

გონსმოსული ჩემი ცოლი ცივი ხმით კივის.

– წამოდი აქეთ, ქალო. ტირილი არ უშველის ახლა ამ საქმეს. ხიდზე გადავასწროთ როგორმე და ხვალ ფოთში ვიქნებით. სამ ბავშვს ზღვაში არავინ გადაყრის, ნუ გეშინია!

– მოგიკვდათ დედა! შვილებო!

დავადექით გზას ენგურის ხიდისკენ.

მთელი ღამე მივბრავუნობთ დოღის ცხენებივით.

ჩვენი ქარავანი ყოველ წუთში იზრდება.

გამორბიან შუკებიდან, ცეცხლმოდებული სახლებიდან...

გამორბიან ქვაბებით, ვედროებით, ჩემოდნებით, ძროხებით, თხებით, ბუმლატმოგებულნი, ჩაცალსახელოებული პლაშებით, თასმამეუკრავ ტუფლებში ფეხნაყოფილნი, ხურჯინში ჩასმული თოთო ბავშვებით, ატატებული თიკნებით, ურიკაზე დასმული სიდედრებით...

ცოდვის გაკითხვა თუ გაგიგონიათ, ეს არის!

მეორედ მოსვლის დროს, მეექვსეა, ასეთი ამბავი დატრიალდეს.

მთელი სამურზაყანო, მთელი ქვეყანა ზუგდიდისკენ მობრიგინებს და უკან შეუბრალელებელი, კაციჭამია ლაშქარი მოგვსდევს რუსთა, ჩეჩენთა და აფსუათა.

ვინ ამბობს, ლოთიმ ენგურის ხიდი გადაკეტა და ლტოლვილებს ზუგდიდში არ უშვებდაო.

ნეტავ არავინ გადაიღო ხიდთან მოგროვილი გალ-ოჩამჩირის ქართველობა და ზუგდიდსმიმდგარი ქარავანი?

რას ჰქვია, სამეგრელომ გვილაღატაო, რას ჰქვია, ლტოლვილები არ მიიღესო, არ რცხვენია ასეთ ტყუილებს ვინც ჩმახავს?

ამ მოუზომავმა ყრანტალმა გვიქნა, რაც გვჭირს.

რა პირით გვიყურებს თვალებში ახლა ის ქარაქუცა პოეტ-
კაცუნა ტელევიზიით რომ გაჰყვიროდა – სამეგრელოს ჭკუა
უნდა ესწავლოსო.

გამთენიისას ზუგდიდში ვართ.

მოედანზე მილეთის ხალხი ირევა.

– ვაიმე შვილებო, ვაიმე შვილებო! – პირს არ აჩერებს ჩემი
ცოლი.

ვილაცამ პურის ნაჭერი მომანოდა.

შუაზე გავტეხე.

– პირი გაისველე, ნუ გეშინია, მოკვდები შიმშილით.

პურზე ხელი ამიკრა და ძუ ვეფხვივით შემომღმუილა:

– პურს შევჭამ ახლა მე! ჩქარა ფოთში წამიყვანე! ფეხით
წავალ, იცოდე! სირბილით დავადგები ახლავე გზას!

– სად მირბიხარ, შე გადარეულო, თენდება, ნავა რამე და
გავყვებით!

– შენ! შენ! ფეხებზე გეკიდა ბავშვები ყოველთვის! შენ...
ხომ იცი, ერთ წამს რომ თავს არ ვიცოცხლებ!

– მე ვიცოცხლებ, შენ გგონია?!

– აბა, ნავიდეთ ახლავე. რა მინდა ააქ?!

– ნუ ღრიალებ, სირცხვილია!

* * *

ფეკვილის ჩამოსატანად წასულმა ფურგონიანმა ბეტეერმა
ფოთში დილის რვა საათზე ჩაგვიყვანა.

ნავსადგურს მივარღვევთ.

ბარჟა არსად ჩანს.

– აქ წუხელის... კინდლიდან ბარჟა უნდა ჩამოსულიყო...
ლტოლვილები მოჰყავდა... სამი პატარა ბავშვი გამოვატანეთ.

– არ ვიცი არაფერი, პორტის უფროსთან მიბრძანდით.

– საითაა?

– კიბეები, მარცხნივ... მესამე სართული!

სულმოუთქმელად ავრბივართ.

ნავსადგურის უფროსის კაბინეტში აგურისფერ ფარდაგ-
ზე სხედან და ბულრაობენ, ბურთს ერთმანეთს უგორებენ და
იცინიან ჩვენი ბიჭები, სამი ფუნთულა, ცხვირპაჭუა კოლხი,
დამპყრობელი რუსის სამი ხვალინდელი რისხვა – ხვიჩა,
ავთანდილი და გოჩა.

მეთაღბამე

(ნოველის კლასიკოსთა მიხედვით)

– ესეც ჩემი კოპნია ქუთაისი! ღმერთო, რა ბედნიერი ვარ! – წამოიძახა მეთაღბამე ინდიკო კაკაურიძემ, როდესაც ავტობუსმა წყალწითელას აღმართი აათავა და წმინდა პეტრეს ეკლესიასთან პავლე მოციქულის ქუჩას თავქვე ჩაუყვა.

ინდიკოს გული გამალებით უცემს. ოცდაათი წელია იგი თავის მშობლიურ ქალაქში არ ყოფილა. ვინც თავის ადგილის დედას ოცი წლით მაინც მოშორებია, მხოლოდ მას შეუძლია წარმოიდგინოს, რა ოცდაათი წელიწადია ეს ოცდაათი წელიწადი. ინდიკო აქ დაიბადა. რიონის პირას გაიზარდა მისმა ბავშვობამ. ო, რა ტკბილად ახსოვს ინდიკოს მარად-ამღვრეული რიონის არხში პირველი ბანაობა. ნაპირზე მდგარს და ცურვის არცოდნის გამო დაღონებულს, ლაღლაიამ რომ ხელი ჰკრა და ტალახიანწყალნაყლაპი ლაღლაიამვე რომ გამოათრია ნაპირზე ცოცხალმკვდარი. რა კარგად ახსოვს საკონსერვო ქარხნის კლუბში პირველი ფილმის – „ბერლინის დაცემის“ ნახვა. საკუთარი მამისთვის მოპარული პორტსიგარის საფასურად რომ შეუშვა ბილეთიანი მაცურებლით გაჭედილ დარბაზში გრიშაია გიგატაძემ და პირველი კადრი, რასაც თვალი ჰკიდა, ის გახლდათ; სტალინი კრემლის ეზოში ვაშლის ხეებს ძირს რომ უთოხნის. რა ტკბილად ახსენდება ინდიკოს კინო „კომუნის“ წინ უსაბუთოდ დგომის გამო დამსახურებულ მილიციელ ჩიტაიას მუჯღუგუნები და საღამოს სკოლის გამოსაშვებ გამოცდებზე რუსულ წერაში მიღებული ორიანი, რამაც სიმნიფის ატესტატი დააკარგვინა და სამუდამოდ ააღებინა ხელი ნორილსკის საბეითლო სასწავლებელში სწავლის გაგრძელებაზე.

ტკბილად მოსაგონარი სიყრმის დღეები უკან დარჩა. დღეს ინდიკო ჭაღარაშეპარული, მაგრამ ყველასგან დაფასებული კაცია. ახლახანს სამოცი წელი შეუსრულდა და მეთაღბამეთა ამქარი ხანძრისგან გადარჩენილ ოპერის თეატრში იუბილეს უმართავს.

იცის ინდიკომ, რას ნიშნავს იუბილე. ამ საღამოს მას სცენაზე, ყვავილებით მოჩითულ ტახტზე დასვამენ და ყვავილოვანი სიტყვებით აავსებენ.

„ეს ყველაფერი ხომ კარგად ვიცი, მაგრამ მაინც რად მილიგვდება ზესტაფონიდან მოყოლებული საკვოიაჟს ჩაფრენილი (ემმაკს არ სძინავს, არ მომპარონო) მარცხენა ხელის თითები და რატომ მიჩქროლავს გული ასე უცნაურად? რას მიქადი გულო. რას?“

თეატრთან ავტობუსს უიარაღო, არც თუ მთლად დარბაისელმა მოქალაქეებმა, ალყა შემოარტყეს – ინდიკო ციმციმ ასწიეს, ხელში აყვანილი ციმციმ ჩამოიყვანეს ავტობუსიდან და თავის საკვოიაჟიანად ეტლში ჩააბრძანეს. ეტლში ქუთაისელი ახალგაზრდა მეთაღბამეები შეეხებენ და ეტლი ციმციმ დაიძრა დავით აღმაშენებლის აშკარად ულაცხენოვანი ძეგლისაკენ.

ინდიკოს რცხვენია. ინდიკოს სიხარულის ცრემლი ხან ოდნავშესამჩნევად და ხან კი ღაპაღუპით სდის. რა დაიმსახურა ასეთი, რით მოიპოვა მშობლიური ქალაქის ეგოდენა სიყვარული? ნუთუ ეს ბაკისუმელი ინდიკოა, მეზობლები ხელცივობას რომ აბრალებდნენ და ახლომახლო საბუდრიდან ერთი კვერცხიც რომ დაკარგულიყო, ჩიხის „გესტაპო“ გარაყანიძე საქმეს პირველ რიგში კაკაურიძის „შავი ბიჭის“ დაკითხვით რომ იწყებდა? სად არიან ნეტავ ახლა ის მეზობლები, თუ ხედავენ ამ სურათს და თუ ხედავენ, ოდნავ მაინც თუ რცხვენიათ იმის გამო, რომ ინდიკოს ხელმოკლე მამას ნინოშვილის ქუჩაზე სახლი გააყიდვინეს (ამ ადგილას საცურაო აუზი აშენდესო) და მეზობლების გულგრილი დუმილით განამებული კაცი დედანუღიანად ვახტანგ გორგასლის ქალაქში რომ გადაკარგეს?

ამ, არც თუ საიუბილეო, ფიქრებს გაჰყვა ინდიკო და ამიტომაც ბუნდოვნად ახსოვს, როგორ გადმოიყვანეს ეტლიდან ლონიერმა ბიჭებმა, ხელში აყვანილი როგორ შეიყვანეს სცენაზე. რა სიხარულის ყიჟინით და ჭალის ახლომახლო ქუდების სროლით შეეგება თეატრი ღვანლმოსილ მეთაღამეს. რა სულისშემძვრელი სიტყვებით და საარაკო კონცერტით შეამკეს. ინდიკოს ღიმილი არ მოშორებია სახიდან. ღიმილით გადაკოცნა ყველა გამომსვლელი, ღიმილით გადაიხადა საიუბილეო მადლობა, ღიმილით უცქირა მის საპატივცემულოდ გამართულ უსკეტჩო (სკეტჩი მოდაში აღარ არის) კონცერტს და ბოლოს, როცა ყველაფერი დამთავრდა, საკუთარი ხელების დახმარებით ძლივს გაისწორა ღიმილშექცევებული სახის ნაკვთები, რათა ცოცხალი მაინც დამსგავსებოდა იმ ინდიკო კაკაურიძეს, ამ დილით საკვოიაჟით ხელში ქუთაისის ავტობუსში რომ ჩაჯდა.

ბანკეტი დასასრულს უახლოვდება.

უპირველეს მეთაღამეს ხოტბა-სადღეგრძელო არ დააკლეს. სუფრა ხომ საარაკო იყო. თამადაც ენამჭევრი აღმოჩნდა. იუბილარს უდღეგრძელებელი არ დაუტოვა გამჩენიდან დაწყებული ბებია გამომქაჩავამდე არავინ, ვისაც ინდიკო კაკაურიძისთვის იმ თავიდან ამ თავამდე კეთილი თვალით შეუხედავს.

დაიღალა სიყვარულით და მოფერებით ინდიკო.

ერთი სული აქვს მეთაღამეს, კარი მიიკეტოს, საგანგებოდ ამ დღისთვის შეკერილი ფრაკი და ჭრაჭუნა, მკაცრად მომჭერი ფეხსაცმელები გაიხადოს, პირზე წყალი შეისხას, მუხლებს ქარი ამოაღებინოს და თვალმილულულმა ერთხელ კიდევ ანონ-გაისიგრძეგანოს დღევანდელი დღე.

საიუბილეო კომისიის წევრები შეთვრნენ და გულისამაჩუყებელი ლულულულით ეთხოვებიან მეთაღამეს.

თამადა ბოლო ყანწს დაეჭიდა და „ტუშის“ ქვეშ, ჰოპჰოპით, ყანწიანად ჩაიყვანეს კიბეზე.

მანამდეც მიმხვდარი იყო, მაგრამ ბოლო თანამესუფრეს რომ გამოემშვიდობა, საბოლოოდ დარწმუნდა ინდიკო, რომ მარტო დარჩა თავის მშობლიურ, მაგრამ ოცდაათი წლის წინათ მიტოვებულ და, ამ არც თუ უბრალო მიზეზის გამო, ლამის უცხო ქალაქში.

სუფრის ალაგებაში გართულ ოფიციატებს რა ეცოდინებოდათ და ჭიშკართან მდგარ შვეიცარს ჰკითხა – ხომ არ მოგიკრავს ყური, ღამე სად უნდა გავათიო მეო.

არ ყოფილა, ბატონო, მაგაზე ლაპარაკი, თვარა გავიგონებდით ნამდვილადო, – გულწრფელად უპასუხა შვეიცარმა.

სასონარკვეთას გადაშორებული მეთაღამე ერთი საათის მერე სასტუმროს მამასახლისს ელაპარაკებოდა უიმედო, მოსაწყენი ლაპარაკით.

ვხვდები, რაც მოხდებოდაო, ამბობდა სასტუმროს მოხელე. ზოგი ფიქრობდა, მე რომ გავიქაჩო და წავიყვანო ბატონი ინდიკო, ნამეტანი მლიქვნელობაში და, ეგება, თავხედობაშიც ქე ჩამითვალონო, ზოგი იფიქრებდა, არ ვარ ისე მოწყობილი, ჩემთან ღამის გათევა რომ შევთავაზო საპატიო სტუმარსო, ზოგი იტყოდა გულში, ამ მსოფლიო კაცს, ჭიპზე რომ გავსკდე ხვეწნით, ვინ დამითმობს, ვინ გამატანს მეო. გამზადებული ექნებათ, ალბათ, საუკეთესო აპარტამენტები რომელიმე საუფროსო მოტელ-კოტეჯშიო. ა, ასე იფიქრა ყველამ და ცხრა გამდელის ხელში რომ ბოვში დეიკარგა, ისე დაგტოვეს გარეთ, ბატონო. ამ დასაქცევ სასტუმროში თქვენზე კაი კაცს ვის გავათევიანებდით ღამეს, ჩემთვისაც სახელი იქნებოდა, მაგრამ სანთლით რომ ეძებოთ, თავის მისადებ ადგილს ვერ მოძებნით, ჩემს კაბინეტშიც კი ლტოლვილები წვანან მესამე წელია.

* * *

ქალაქში სექტემბრის ჯიუტი, მაგრამ თბილი ქარი ჰქროდა. შუალამე კარგა ხნის გადასული იყო, ნინოშვილის ქუჩის

მერვე შესახვევის ათ ნომერ სახლს საკვოიაჟიანი კაცი რომ მიადგა.

– მასპინძელო!

თითქოს ელოდნენო, პირველი დაძახებისთანავე გაიღო ფანჯარა და ნამძინარევი კაცის ბარიტონი გაისმა:

– ვინ ბრძანდებით?

– გვნახეთ ერთი აქეთ, თუ შეიძლება.

– რაშია საქმე?

– მე... ისა... ამ სახლის პატრონი ვარ.

– აბა, მე ვინ ვარ, თუ იცი, ბიძიკო.

– მაპატიეთ... უფრო სწორად, მამაჩემმა მოგყიდათ ეს სახლი ოცდაათი წლის წინ. ჩვენ თბილისში გადავედით საცხოვრებლად. ჭიშკართან ჭა იყო აქ ჩემ დროს.

ფანჯარა მიიხურა და საცვლისამარა ახმახი კაცი ეზოში გამოფშლატუნდა.

– ჭა ყოფილა კი, მართალია, მარა მე არ დამხვედრია. დაშრაო, ამბობდნენ. თქვენს მერე ბარე სამი პატრონი გამეიცვალა ამ სახლმა, რავარც ვიცი, ბატონო. მე ოფშკვითელი სანებლიძე ვარ. შარშან ვიყიდე. ერთი წელიც არ შესრულებულა. შემობრძანდით, ხომ მშვიდობაა?

– გამარჯობათ, მე მეთაღამე ინდიკო კაკაურიძე ვარ. აქ ვარ ამ სახლში დაბადებული. იუბილე გადამიხადეს დღეს, ქე გეცოდინებათ.

– კი, მოვკარი რაცხას ყური ტელევიზორში, მარა თქვენზე თუ იყო, რას ვიფიქრებდი. ჩემეძინა ეს ოხერი, ცოტა ნასმი გახლდით. მარტო ვარ. ჩემები სოფელში არიან. იყვნენ სანამ თბილა, ახლა სოფელში სჯობია, კაცმა რომ თქვას.

– სათხოვარი მაქვს. თუ არ შეგანუხებთ, ღამე უნდა გამათევინოთ.

– რას ჰქვია შემანუხებთ, ბატონო. შემანუხებ კი არა, მთლად წეილე ეს სახლი. შენი ყოფილა მაინც. რავარი მადლობელი ვარ, რომ იცოდე. შენ ყოფილხარ კაცი. ვიცი... გასაგებია

ყველაფერი. არ გაჩერდი სასტუმროში, აქეთ გამოგინია გულმა მამისოულ სახლში. ასე იქნებოდა, ვატყობ, მე. აბრძანდი, ბატონო, შენი სახელი?

– ინდიკო.

– რა გვარის კაცი ბრძანდები, მაპატიე, მარა.

– კაკაურიძე. მამაჩემს კლიმენტი ერქვა.

– კაი ძალიან ნამეტანი კაი. ა, მოისვენეთ ცოტა ხანს ამ თქვენს სახლში, სადაც გაგეხარდებათ. მეზობლის ქალს ვავლვიძებ და ამ წუთში გავაჩენ ყველაფერს.

– არაფერზე არ შენუხდეთ. სუფრიდან მოვდივარ. არაფერი მინდა. დაძინების გარდა. სიმართლე გითხრათ, ძლივს ვდგავარ ფეხზე.

– ვიცი, ბატონო, მშიერს ვინ გამოგიშობდათ. თქვენ კი არ გინდათ, ჩვენ გვინდა, სტუმარს უნდა, პატივცემულო. თქვენ აგერ დაბრძანდით ა, ფანჯარასთან. ამ წუთას მოვბრუნდები. ბატონო... სახელი ქე დამავინცდა.

– ინდიკო.

– პატივცემულო ინდიკო.

მასპინძელი ღამეს შეერია.

წუთიც და პირდაპირ ქუჩის გადაღმა, დაბალ სახლში დაჩნდა სინათლე, მალე გვერდით ორსართულიანის კიბეზე ვარცლით ხელში ქალმა ჩამოირბინა და სამზადში სინათლე აანთო. მარჯვნივ მესამე, ბოძებზემდგარ ოდაშიც აკიაფდა ნათურა და აფათურდნენ ჩრდილები.

გამდიდრების ექვსი გზა

გაჭირდა ცხოვრებაო, აღარ ვიცი, რა ქვა გავტეხო, რა ნყალს ვეცე, შიმშილი კართან ამტუზებია, ცოლ-შვილს მაინც არ მოვკიდებოდიო, ჩემი თავი ჯანდაბას, ბაღნები რითი ვარჩინო, რა შეუბრალებელი და მკაცრი დრო მოდის, გაუტურამგელდით ერთმანეთს ადამიანები, ასე მგონია, ხიდის-თავშიც რომ დავჯდე და ქუდი მოვიდვა გვერდზე, მონყალე-ბასაც არავინ გაიმეტებსო, შენ მეუბნები.

არ გრცხვენია შერმადინ? მე რომ მკითხო, გამდიდრება ახლა როა, ასე ადვილი არასოდეს ყოფილა. აგერ ჩამოგითვლი ფულის შოვნის რამდენიმე უებარ საშუალებას და თვითონ მიხვდები, რომ ცოტა ხელის განძრევაა საჭირო და სხვა არაფერი. თავის განძრევა საჭირო არ არის. ყველაზე ადვილი გზებიდან დავინყებ და ზევითზევით შევყვები, შენ რომელიც დაგჭირდება, ამოირჩიე და მიყევი საქმეს. რამდენი მოხვიდე და მლოცო ერთი თავის მერე, იმდენი გახარება ჩემს ნაგრამ-ნაშიერს.

პირველი: ცარიელი ყუთის შოვნა არ გაგიჭირდება, ამოუჭედე თავი, ფულის ჩასადები ღრიჭო დაუტოვე, დაანერე დიდი ასოებით: „დაეხმარეთ ობოლ ბავშვებს“ და დადგი რომელიმე ხალხმრავალ ქუჩაზე. უკეთესია ტროლეიბუსის გაჩერებასთან, ან მეტროს ამოსასვლელთან. შენ ახლომახლო გაჩერდი. რატომაა, თუ იცი, საჭირო შორიახლო შენი გაჩერება? ჯერ ერთი, ობოლი ბავშვების რომელიმე გულშემატკივარს, შეიძლება, ფულის დახურდავება დასჭირდეს, მეორეც, იქნებ ისეთმა ხვადაგმაც გამოიაროს, ობოლი ბავშვები ფეხებზე რომ ჰკიდია, მიიხედ-მოიხედოს და, თუ შენ – ობოლთა დამხმარე საზოგადოების წარმომადგენელი, ვერსად დაგლანდა,

ამოილლიავოს ყუთი თავის წარწერა-თანხიანად, წაილოს, გაიტაცოს, რათა თავის წვრილმან, საზოგადოებისთვის სრულიად უსარგებლო, მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად გამოიყენოს.

საღამოხანს წაიღე ყუთი შინ, ობოლ ბავშვთა მოყვარულებს გულში მადლობა შესწირე და დილით ცარიელი დააბრუნე. უმჯობესია ყუთს ხშირად ადგილი შეუცვალო, ისე, ყოველშემთხვევისათვის.

მეორე: მოძებნე სადმე ქუჩის პირას ნახევრად მიტოვებული ან, უფრო უკეთესი, მთლადმიტოვებული სარდაფი. კარის თავზე (ცოტა მარჯვნივ) გააკარი მუყაოს ქალაღზე დიდი ასოებით დაგვირისტებული წარწერა: „გვარდიას სცივა, გვარდიას შია, შენ არ ეხმარები?!“ დაიდგი სარდაფის შუაგულში ერთი მაგიდა, გვერდით დამაჯერებლობისათვის კომპანიონი (ეს უკანასკნელი, უმჯობესია, მშვენიერთა სქესის წარმომადგენელი იყოს) მოისვი და შემოწირულობების დავთარში გატარება არ დაგავინყდეს. ორ დღეში ერთხელ სარდაფი უნდა დააცარიელო და შემოწირულობანი შინ წაილო. გვარდიასზე გული ნუ დაგწყდება, გვარდიას შენზე უკეთესი პატრონები ჰყავს.

მესამე: პირველ და მეორე გზას, შენც შეატყობდი, ცოტა უხერხულობები ახლავს, ჯერ ერთი, ობოლ ბავშვებს ზოგიერთები კუპონებითაც ეხმარებიან და, შენ წარმოიდგინე, ხუთკუპონიანს ან, რაც უფრო გულსახეთქია, ზოგჯერ ერთკუპონიანსაც აღმოაჩენ ყულაბაში. წვრილი, თითქმის გამოუსადეგარი ფულის სუროგატების თვლა, ჩემგან რა გესწავლება, მოსაწყენი საქმეა. ასევე შეცივებული გვარდიელების დასახმარებლად ზოგმა ახირებულმა შეიძლება გაცვეთილი, მისთვისაც კი სრულიად უვარგისი „ბატინკები“ შემოგთავაზოს. რაც არ მოგეწონება, უკან ხომ ვერ გაატან – „გვარდიელები ამას არ მიიღებენო“, სხვა გზა არ არის, უნდა აილო და ჟურ-

ნალშიც გაატარო. ასე რომ, გვარდიელებისათვის შემონირული კონსერვ-ხამლ-ტალავარის ბაზარზე გასაღებაც არ არის იოლი საქმე, ამიტომ მესამე, უფრო სუფთა, გზას შემოგთავაზებ: წელან რომ მუყაო გიხსენე, ის მუყაო გადმოაბრუნე და უფრო დიდი ასოებით დაანერე „ოქრო მხოლოდ სამშობლოს გასათავისუფლებლად“. შენ და შენმა კომპანიონმა (ამ შემთხვევაში არა მარტო „უმჯობესია“, არამედ აუცილებელია ქალი იყოს) ინათხოვრეთ აფთიაქის ან ოქრომჭედლის სასწორი, მოიდგით გვერდზე და დაელოდეთ საქორწინო ოქროს ბეჭდებს ან ძვირფასი თვლებით მოოჭვილ სამაჯურებს, სამშობლოს გათავისუფლების საქმეს, არც თუ მცირეოდენი ყოყმანის გარეშე, რომ შესწირავენ ღარიბი და ნახევრად ღარიბი ადამიანები. ოქრო აუცილებლად უნდა აიწონოს, ძვირფასი თვლის სახელწოდება ზუსტად ისე უნდა ჩაინეროს, როგორც შემომწირავი ბრძანებს. გახსოვდეთ, შემომწირველს არ ეკამათებიან. ზოგმა, იქნებ, გამეტებული თვალი უფრო ძვირფასად მოგასალოთ, ვიდრე სინამდვილეშია, მერე რა, ბოლოს და ბოლოს ხომ არ ყიდულობთ, ხოლო სამშობლოს თავისუფლებისათვის ბრძოლაში დიდსა თუ მცირე განძეულს თავისი ადგილი აქვს. ეჭვი რომ გაიფანტოს, ხანშიშესულ შემომწირველს ერთსა და იმავე ჟურნალში ორ ადგილას მოაწერინეთ ხელი და გასვლისას ეროვნული ხელისუფლების სახელით მადლობა გადაუხადეთ, თანაც აცნობეთ, რომ მის წვლილს თაობები არ დაივიწყებენ. ყოველ საღამოს შემონირული ოქრო-ვერცხლი „აქ დატოვება საშიშიას“ მოტივით შინ წაიღე და ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროს. ეროვნული მოძრაობა? შენ დარდი ნუ გაქვს, იგი საქართველოში უახლოეს ორას წელიწადს არ განახლდება.

მეოთხე: ბანკის შექმნაზე ადვილი ახლა არაფერია. შენც დააარსე ბანკი სახელწოდებით „მხოლოდ თქვენს მოსაგებად“. რეგისტრაციაში ნუ გაატარებ, აუცილებელი არ არის. ჯერ

ერთი, გადასახადს შეგანერენ და მეორეც, შეიძლება საქმე გაგიხლაფორთდეს. გაზეთებში განცხადებები გამოაქვეყნე (კარგი იქნება თუ ქუჩაში გააკრავ): ბანკი „მხოლოდ თქვენს მოსაგებად“ ერთადერთი ბანკია მსოფლიოში, რომელიც მხოლოდ მეანაბრეთა მოგებისათვის ზრუნავს. თვით ბანკს თქვენი კაპიკიც არ ჭირდება-თქო. შემოიტანეთ თანხა, რამდენიც მოგიხერხდებათ, ჯერ ერთი, საიმედოდ შეგენახებათ და, რაც მთავარია, ორი წელიწადში გაოთხმაგებით (ინფლაციის გარეშე) დაგიბრუნდებათ-თქო. თვალე ფულები და აწყვე უჯრაში. მეანაბრეს, თუ მაინცდამაინც, ქვითარი გამოუწერე, სხვა არაფერია, თორემ ქვითრები იაფია საკანცელარიო მაღაზიებში. ქვითარი თვითმიზანი როდია, მაგრამ მაინც გამოუწერე და ხელი გაკვრით, გაურკვეველად მოანერე. რა გენაღვლება, ადამიანებს ქალაქებისა ჯერ კიდევ მტკიცედ სჯერათ. შენ მეტყვი, ანალოგიურ საქმეზე ამასწინათ ხომ ჩავარდნენ სხვებიო. გეთანხმები, მაგრამ იმ „ბანკირებმა“ სულსწრაფობა გამოიჩინეს, სამ თვეში გაგისამმაგდებათ ფულიო. სამი თვე ცოტა დროა, შენ წელზე ნაკლები არ დაუთქვა გულუბრყვილო მომხმარებელს გაოთხმაგებული ფულის მისაღებად. ორ წელიწადში, იქნებ, ღმერთმა ნუ ქნას და არც ეს ხელისუფლება იქნეს და არც გამოძიებამ მოკიდოს ხელი სოკოებივით გამრავლებულ პინგვინ-მოტყუებულთა ასეთ საქმეებს.

მეხუთე: გატყობ, რისკიანი კაცი არა ხარ, შიში გაილანდა შენს თვალებში, მერე მე არაფერი მომივაო? დაგენერა მაგ საყვარელ სახეზე. ახლა, რაკი ასეა, მეხუთე და მეექვსე მთლად უხიფათო გზებს შემოგთავაზებ.

ახალგაზრდა ქვრივთა და გასათხოვარ მანდილოსანთა, ასევე დაჯერებულ, უიმედოდ უცოლო მამაკაცთა გასამხნეველად დააარსე კლუბი სახელწოდებით „მხოლოდ გაცნობა“. იცოდე, შინაბერებს ყველაფერზე მეტად ოჯახის შექმნისა ეშინიათ. ამიტომაც სარეკლამო ფურცლებში გას-

აგებად ჩანერე – ჩვენი კლუბი სხვა მსგავსი კლუბებისაგან განსხვავებით, მოპირდაპირე სქესის პიროვნებასთან გაცნობის დაგვირგვინებას ოჯახის შექმნით არც ერთ მხარეს არ ავალდებულებს-თქო. „მხოლოდ გაცნობის“ უამრავი მსურველი მოგანწყდება. შენ, დირექტორმა და შეთავსებით მთავარმა ადმინისტრატორმა, ფეხი ფეხზე გადაიდე, კლუბში შესასვლელი ბილეთი გამოცდილ გამცნობელთათვის თანდათანობით გააძვირე, და რჩევის სახით (ნუ შეგრცხვება) შესთავაზე: მამრობითი სქესის მომხმარებელმა, სასურველია, გაცნობისათვის საჭირო ალკოჰოლიანი (გამონაკლის შემთხვევაში შეიძლება უალკოჰოლოც) სასმელი თან მოიტანოს-თქო. გაფრთხილებ, თექვსმეტ წლამდე მომხმარებელს კლუბში ნუ შეუშვებ. ზედა ასაკს ნუ განსაზღვრავ. ამის გარდა მხედრიონელთა და გვარდიელთათვის შესვლა უფასო იყოს, ქველმოქმედებაში ჩაგეთვლება. საერთოდ, ფორმიან კაცს რომ დაინახავ, მონინებით ელაპარაკე, ხომ შეიძლება, მართლაც მხედრიონელი, ან გვარდიელი, ან უკიდურეს შემთხვევაში, პოლიციელი აღმოჩნდეს. სამხედრო ფორმა ყაჩაღების გარდა ზოგჯერ ზემოთხსენებული სამსახურის წევმარიტ წარმომადგენლებსაც ხომ აცვიათ.

სხვა მხრით საშიშროება არაფერი გელის. ჰყიდე ბილეთები და ხარჯე კლუბის ჯანმრთელ სტუმართაგან შემოსული ალალი, დაუყვედრებელი ფული.

მეექვსე: გამდიდრების ამ გზებიდან მეექვსე ყველაზე უსაფრთხოა. ბიოველით მკურნალი გახდი. რომელიმე ნამდვილ ექიმს ჩამოათვლევინე ყველაზე გავრცელებული დაავადებანი, იმ დაავადებებს შენი ინიციატივით დაუმატე კიბო და გამოაცხადე: შიდსის გარდა ყველა დაავადებას ვარჩენ-თქო. შიდსის მორჩენას ნუ დაიბრალე. ამ ხაზით პაციენტი მაინც არ გეყოლება. შიდსით დაავადებულნი სამკურნალოდ არ დადიან. თუ ბევრი პაციენტი მოგანყდა, სეანსი ჯერ უკი-

დურესად შეამოკლე, მერე ფსიქოთერაპიაზე გადადი. დიდი დარბაზი დაიქირავე და დუმილით მკურნალობის სეანსები ჩაატარე. მდუმარე დარბაზში (მით უმეტეს როცა ცხელა) ნახევარზე მეტს, თვით შენი დახმარების გარეშეც ჩაეძინება, ახალგამოღვიძებული კი ცოტა ხანს მაინც მხნედ გრძნობს თავს. ესეც შენი ფსიქოთერაპია. საერთოდ, ექსტრასენსობა შეითვისე. მკურნალობის ამ სამ (ბიოველი, ფსიქოთერაპია, ექსტრასენსი) სახეს შორის დიდი განსხვავება არ არის. თუ ავადმყოფებმა თავი მოგაბეზრეს, დისტანციურ მკურნალობაზე გადადი. სამწუხაროდ, ტელემკურნალობა და რადიომკურნალობა აიკრძალა, მაგრამ დარჩა მანძილთმკურნალობის ორი ფორმა: წერილმკურნალობა და ფოტომკურნალობა. გამოაცხადე გაზეთში: წერილით მაუწყეთ დაავადების შესახებ და ოჯახის იმ წევრთა სახელები გარკვევით ჩანერეთ, რომლებიც მკურნალობას საჭიროებენ-თქო. ჰონორარი განკურნების შემდეგ გამოგზავნეთ, ოღონდ უმორჩილესად გთხოვთ, მკურნალობის გადავიღების მიზნით, თითო წერილში ხუთი პაციენტის სახელზე მეტი ნუ იქნება-თქო. ამას წერილმკურნალობა ჰქვია. ფოტომკურნალობა წერილმკურნალობის გაუმჯობესებული და უფრო გარანტირებული ფორმაა: კონვერტში პაციენტის სახელთან ერთად მისი ფოტოსურათიც უნდა იდოს. ფოტოსურათის ზომას მნიშვნელობა არა აქვს.

გამდიდრების ამ ფორმასაც ახლავს, ჩემო შერმადინ, ერთი მცირე გაფრთხილება: მკითხავ-ვარდობა და გულთმისან-წინასწარმეტყველობა არ დაიწყო. არ გინდა სახელის განთქმის ამგვარი მისნობა-მიხვედრანი: „მავანსა და მავანს გუდაუთაში კარგა ხანია ვერ ვხედავ, თვენახევრის გარდაცვლილია და მოსკოვის ერთ-ერთ მორგ-მაცივარში ინახავენ“... ხომ იცი, ტელევიზიას დიდი თვალი აქვს. გადაიღებენ წალკოტში მჯდომ, მხნედ მოსაუბრე, მაცივრიდან გამოყვანილ შენს გმირს და შერცხვები. რატომ იტკივებ აუტკივარ

თავს. ოქროს ხელობა გაქვს; ბოლოს და ბოლოს უნიკალური ფსიქოთერაპევტი, ბიოველიანი მკურნალი და სწორუპოვარი ექსტრასენსი ხარ.

თუ გამდიდრება-ლალი ცხოვრება მოგნყინდეს და როგორც ქართველთა უმეტესობას სჩვევია, მთავრობისაკენ გაგინიოს გულმა, ერთ საიდუმლოებასაც გაგიმხელ: ჩამონერე ათი-თორმეტი ნათესავ-ძმაკაცის გვარი. ახალი პარტია შეიქმნა-თქო, გაატარე რეგისტრაციაში. პირველი ხუთი გვარი (იმ თორმეტიდან) არჩევნებში დეპუტატობის კანდიდატად დაასახელე. შენ, რასაკვირველია, ნომერ პირველი იქნები. მართალია, დეპუტატობისათვის საკმარის ხმებს ვერ მოაგროვებთ, მაგრამ კომპენსაციის მეთოდით (ახალ პარტიას გული არ დავნწყვიტოთო, იტყვიან) შენ და შენი მომდევნო მეორე ნომერი უეჭველად გახვალთ დეპუტატებად.

მერე ქე მიხედე შენს თავს. ამ ბოლო გზას ჩემთვის ვიტოვებდი, მაგრამ ისე მონდომებით მისმენ, ვერ დავმალე და გაგიმხილე. ახლა, რაკი აქამდე მიგიყვანე და გაგადეპუტატე, ერთ რჩევასაც მოგცემ, პარლამენტის სხდომებზე მაინცდამაინც ნუ იაქტიურებ.

რაც ნაკლებს ილაპარაკებ, ნაკლებ სისულელეს იტყვი.

* * *

შერმადინმა თეთრი, კეპიანი ქუდი მოიხადა, დაცვარულ შუბლზე გაისვ-გამოისვა, წარბებამდე ჩამოიფხატა, წამოდგა და მოწყენილი ხმით მკითხა:

– რომელია შენთან?

საათიანი მაჯა ვუჩვენე.

– ნახე, სათვალე შინ დამრჩა.

– ოთხი სრულდება. მეტი მეგონა. სწორია?

– არ ვემდური. შიგადაშიგ რჩება ხუთი ნუთით.

– იცის... კარგად აბა... დიდი მადლობა.

– კარგად იყავი.

ტროლეიბუსის გაჩერებისკენ გააბიჯა. იქნებ მეჩვენება, მაგრამ ფეხებს ისე მიათრევს, თითქოს მძიმე ტვირთი უმძიმებსო ბეჭებს.

ცხელა.

ეს ორი დღეა ზაფხულმა იზაფხულა. აქამდე თითქმის ყოველდღე წვიმდა. რალაცნაირი უსიამო, ცივი გაზაფხული გადავიტანეთ.

იაპონელი

იაპონელის მეტი რა მინახავს, მაგრამ კომიამა უცნაური იაპონელი იყო. როგორც კი უთხრეს ჩემზე – თქვენი გიდი იქნებაო, – მაჯაში მტაცა ხელი, თავის ნომერში ამარბენინა, ფაცხაფუცხით ამოყარა ჩემოდნიდან ყველაფერი. როგორც იქნა, ქალაქის პატარა ნაგლეჯი იპოვა და გამომიწოდა. „ოკრიბა“ ამოვიკითხე ინგლისურად. ქალაქზე მეტი არაფერი ენერა.

- კი, არის ასეთი სოფელი.
- ჰაი,* – სიხარულით დამეთანხმა.
- იმერეთშია, იქეთ, – ფანჯრისკენ გავიშვირე ხელი.
- ჰაი, ჰაი, – ილიმება და თავს მიქნევს.

მე ინგლისური იმდენი ვიცი, რამდენიც შეიძლება საშუალო მომზადების გიდი იცოდეს. იმ გიდი, რომლის სპეციალობაც რუსულენოვან დელეგაციებთან მუშაობაა. გიდობის კურსებზე ინგლისურს ექვსი თვის განმავლობაში გვასწავლიდნენ. ისე, ყოველი შემთხვევისათვის, იქნებ სადმე დაგჭირდეთო.

ინგლისურზე ვცადე გადამერთო ჩვენი საუბარი, მაგრამ გაირკვა, რომ კომიამამ ინგლისური, რა უცნაურადაც უნდა მოგეჩვენოთ, ჩემზე ცუდად იცის.

სხვა რა გზა გვექონდა, კვლავ რუსულს დავუბრუნდი:

- რა გაკავშირებთ ოკრიბასთან კომიამა-სან?
- ჰაი! – ღიმილით დამიქნია თავი სტუმარმა.
- თბილისიდან საკმაოდ შორს არის ოკრიბა.

– ჰაი, ჰაი, ოკრიბა! ხელი ჩამომართვა კომიამამ, ალბათ, იმის ნიშნად, ყოჩაღ, რა კარგად გცოდნია ყველაფერიო, მერე „ოკ-რი-ბა“ ისე ნაზად, სიყვარულით წარმოთქვა, რომ გული ამომიჯდა.

* ჰაი – დიახ (იაპონურად).

დავბრუნდით მოსაცდელში და იაპონელი გიდი მოვძებნეთ. ჩემმა იაპონელმა კოლეგამ იაპონური ხომ იცოდა და იცოდა, ინგლისურსაც მშვენივრად ფლობდა და, რაც ჩემთვის ამჟამად უფრო მნიშვნელოვანი იყო, რუსულად თითქმის შეუცდომლად ლაპარაკობდა. – ბატონმა კომიამამ ოკრიბა იკითხა. რაიმე პრობლემა ხომ არა აქვს ამ ტოპონიმთან დაკავშირებით? – ვკითხე გიდს და სანამ კითხვას დავასრულებდი, ხელედაშვებული კომიამა ღიმილით პირში შემომეყურებდა.

– ძან ნან ყუა ჩუნალუ ოკ-რიბა მოსი ჟუნანუნჰაი დოვაზ-ელანუნა? – ჭიკჭიკჭიკჭიკით ჰკითხა გიდი.

– ჰაი, ჰაი, ჯენ ყვაი ჯგბრჰავა ტენ დან თუ კაიდოჩიქჩი-ქნრუმა, – უპასუხა კომიამამ და მორცხვად დაამატა. – ჯან-ჩაკო ლუნა ჰიუ ლაკვაზუნა?

– მოსი? – ეტყობა რალაცის დასაზუსტებლად ჩაჰკითხა გიდი.

კომიამამ ჯერ ორივე ხელის თითები უჩვენა. მერე მარცხენა უკან ნაილო და მარჯვენა გაუშალა.

– ბატონი კომიამა ამბობს, რომ თხუთმეტი წლის წინათ იყო საქართველოში, სწორედ მაშინ სოფელი ოკრიბა მოუნახულებია. იქო ერთმა გლეხმა თავის სახლში შეგვიპატიჟაო, ქვევრიდან ღვინო გვასვაო. თუ შესაძლებლობა არსებობსო, იქნებ ოკრიბაში ჩამიყვანოთო, თვალი მინდა შევავლო ჩემს მასპინძლებს. მაინტერესებს, როგორ არიანო, – განმიმარტა თუ არა გიდი, მაშინვე წარმოვიდგინე ჩვენი მმართველის მოჭყუნული სახე, არ უყვარს, როცა ტურისტები ცალკე მარშრუტს მოითხოვენ.

– გადაეცით ბატონ კომიამას, სიამოვნებით შეგისრულებდით სურვილს, მარტო ჩემზე რომ იყოს დამოკიდებული-თქო. ფირმის შეფის წინაშე დღესვე დავაყენებ ამ საკითხს და ხვალ სადილობისას პასუხს მოგახსენებთ-თქო.

კომიამამ, თითქოს მიხვდაო ჩემს ნათქვამს, ხელისგულების შეტყუებით მაღლობა გადამიხადა, ხოლო როცა გიდი

უთარგმნა, კიდევ უფრო გახარებული, ოთხჯერ მოიკაკვა და, ენა ვერ აღწერს, რა აღტაცებით მომიიაპონურრევერანსა.

მესამე დღეს მე და კომიამა ინტურისტის ნომერშეცვლილი (!?) მანქანით ოკრიბასკენ მივექროდით.

იაპონელმა სტუმარმა გზაში სამჯერ მაინც გამოიძინა, რაკილა ჩვენი ენაწყლიანი საუბრის პერსპექტივა ფრიად შეზღუდული იყო ენობრივი ბარიერით.

ჩვენი ურთიერთგაგებინების ღარიბ საშუალებას – საყველპურო ინგლისურს, ოკრიბისთვის ვინახავდით ორივენი. სახელმწიფო საიდუმლოს გავამხელ და გეტყვით, რომ ჩვენ, გიდეები გაფრთხილებული ვართ, სტუმარს შეკითხვებით თავი არ მოვაბეზროთ! უცხოელებს ცნობისმოვარე გიდეები არ უყვართ. ბევრი შეკითხვის მიცემა ცივილიზებულ დასავლეთსა და უფრო ცივილიზებულ აღმოსავლეთში კარგ ტონად როდი ითვლება. ინტერვიუში საქმიანი ადამიანები სათანადო გასამრჯელოს იღებენ.

ამ ორი მიზეზის გამო მეც მთელი გზა ისე მქონდა თავი ჩაკიდებული, თითქოს ვთვლემდი. სინამდვილეში კი, მკითხველს როგორ დავუმაღავ, არ ვთვლემდი.

ენკენისთვე იწურებოდა.

ოქროსფერი, მწვანე და ნარინჯისფერი ისე ლამაზად არეულიყო ერთმანეთში, როგორც ეს მხოლოდ საქართველოში შეიძლება მოხდეს.

მზე შუბისტარს მტკაველით იყო ჩაცლილებული, როცა ოკრიბაში ჩავედით.

– ოკრიბა! – მხარზე ფრთხილად შევეხე სტუმარს.

– ჰაი, ჰაი! – ღიმილით დამიქნია ჭაღარა თავი იაპონელმა. იგი ფანჯარას მიაჭიჭინდა და ყოველ ორლობესთან ბედნიერებით აღსავსე ბავშვივით ტიტინებდა მშობლიურ ენაზე. ღიმილთა პირგახეული დროდადრო შემომხედავდა, სერიოზულად მეტყვოდა, ოკრიბა! ოკრიბა! და გულიანად გადაიხარხარებდა.

კოლმეურნეობის თავმჯდომარე მოვძებნეთ. ახალგაზრდა ცისფერთვალეა ბიჭმა, როგორც კი მოახსენეს, სტუმრები მოვიდნენო, სახელდახელო თათბირი მიეყვსეულად დაშალა და გამოგვეგება.

– ჭოლა ბატონო, ბურკაძე! – ჯერ სტუმარს გაუწოდა ხელი, მერე მე მომიბრუნდა და ძველი ნაცნობივით მომიკითხა.

– გზაში ხომ არ განვაღდით, სტუმარი ჩვენს ოღროჩოლროებზე ხომ არ გაილახა?

მადლობა მოვახსენე და პირდაპირ საქმეზე გადავედი. ბატონი კომიამა იაპონელი საქმოსანია. საქართველოში ტურისტად გახლავთ, ამ თხუთმეტი წლის წინ ყოფილა ოკრიბაში. რომელიღაცა აქაურის ოჯახში ჭურისთავზე ღვინო შეუსვამს. ახლა ჩამობრძანდა და გულმა პირველ რიგში აქეთ გამოუწია. ოკრიბაში უნდა ჩავიდე და ის გლეხი უნდა ვინახულოო. მაინტერესებს, ხომ ჯანმრთელად გრძნობს თავსო.

– კეთილი და პატიოსანი, – სახე გაუბადრა ჭოლას – გადაეცი, ბატონო, დიდი მადლობა მოგვიხსენებია ოკრიბის გახსენებისთვის-თქვა.

– ჰი სეი: სენქ იუ ვერი მარ. – „ვუთარგმნე“ იაპონელს.

– არიგატო ზაიმეშტა, – ხელისგულების შეტყუპებით წელში სამჯერ მოიკაკვა კომიამა.

– სხვათა შორის გვარი არ ახსოვს თავისი მასპინძლის. – ჩუმად, ისე რომ სტუმარს არ გაეგონა, გავანდე ჭოლას. თუმცა ძალიან კარგადაც რომ გაეგონა, ვერას გაიგებდა, რადგანაც მომლიმარე სტუმარმა ქართულად მხოლოდ ერთი სიტყვა – „ოკრიბა“ იცოდა.

ჭოლამ კაბინეტში შეგვიპატიჟა.

ნიკაპი მუშტებს ჩამოადო და მოგვარჩედა.

– დაახლოებით მაინც არ ახსოვს სახლი?

– არ იუ ნოუ ვეარ ლივ იტ ჯენტლმენ?

მივუბრუნდი კომიამას.

კომიამამ მხარზე ჩამოკიდებული იაპონური ჩანთა იატაკზე

დადო, აივანზე გაირბინა, სოფელს გახედ-გამოხედა და ღრმა დაფიქრების შემდეგ გამოგვიცხადა:

– ნოუ.

– არ ახსოვს. ეტყობა დაათრო მასპინძელმა. გავიაროთ სოფელში და იქნებ გაახსენდეს. – ვთქვი მე.

კაბინეტში რომ შემოვბრუნდით, ქოლამ ეზოში მოფუს-ფუსე იმერულქუდიან მოხუცს უხმო. – ბიკენტი ბიძია, ამობრძანდი ერთ წამას, თუ არ შენუხდები.

ბიკენტიმ წკნელი გადააგდო, ქუდი იშვლიპა, ჯერ უღვაშები იგრინა კარგა ხანს და მერე ქოლას კაბინეტში შემოსვლისას სველ ტილოს გულის განწყალებამდე უსვა წაღები. ისე თავანუელი ხელისგაქნევით ინმენდდა ფეხსაცმელებს, გეგონებოდათ ცეკვის ილეთს სწავლობსო.

– ბიკენტი ბატონო, გაიცანი, სტუმარია იაპონიიდან, – ძლივს მოასწრო სიტყვის დამთავრება ქოლამ, რომ ბიკენტი რამდენიმე ნახტომით კომიამასთან გაჩნდა. ორივე ხელი შარვლის ჯიბეზე ღონივრად აისვ-ჩამოისვა და სტუმრის მარჯვენას დიდხანს სწონიდა რა პეშვით, თან განუზომელი მოწინებით თვალეებში შესცქეროდა.

– ხომ კარგად, ჩემო ბატონო, ხომ ჯანმრთელად. რავა არი თქვენკენ საქმე?

– ჰაი, ჰაი, არიგატო. – თავს უქნევდა კომიამა.

– ბატონო ბიკენტი. თხუთმეტი წლის წინათ ყოფილა ეს პატიოსანი ადამიანი ჩვენთან. მაშინ მე – მომიბრუნდა – ათი წლის ვიქნებოდი და ჩემს პეპლებს დავსდევდი, ვინ გამრევდა კაცებში, – ისევ ბიკენტის ესროლა მზერა – რომელიღაცამ უმასპინძლა ჩვენს სოფელში თურმე. ქური მომიხადესო, ხომ არ გახსოვს ამნაირი შემთხვევა. ხომ არ შესწრებიხარ, ან ხომ არ უთქვამს ვინმეს.

– სადაური ვარო, ბატონო? – იმერული ქუდი მაგიდიდან აიღო, სამად გაკეცა და გულისჯიბეში ჩაიდო ბიკენტი.

– იაპონელი.

– იაპონელი... იაპონელი – ტუჩთან მოკაკვული საჩვენებელი თითი მიიღო მოხუცმა და ორჯერ ნელ-ნელა შემოტრიალდა.

– მაშინ თავმჯდომარე პიმენი იქნებოდა. ცოცხალი რომ იყოს, გვეტყოდა, რასაკვირველია, ცხონებული. საბჭო ვინ იყო მაშინ?

– ალბათ ანდრო ჯღამაძე. ბაბუცა შვიდი წელია, რაც საბჭოს თავმჯდომარეა.

– ბაბუცა ახალია. ბაბუცამ რა იცის. ანდროს ემახსოვრება, არ უნდა ლაპარაკი. რალა ახლა დარჩა წასული თბილისში. ილბალი არ გინდა?

– როდის წავიდა?

– ორ კვირაზე მეტია. შვილიშვილმა მოილოგინა, ვახტანგის გოგომ და, ვერ იყო რალაცა კარგად.

– ვახტანგის გოგო გათხოვდა, ამხელაა უკვე?

– ჰო, რალაცა მაგის მსგავსი. მთლად გათხოვილი არაა ჯერ. სკოლიდან წაყოლია ვილაცას. ბავშვის ამბავი ხომ იცი.

– რალა ბავშვის, თუ ბავშვი ეყოლა უკვე.

– ასეა, კი, ნამდვილად. მეტი ვის ეცოდინება. ერთს ვიტყვი, მოდი, პორფილესას მიდი. პორფილეს არ აცდებოდა მაგი. ან პორფილესთან იქნება ნამყოფი, ან პორფილეს ეცოდინება, ვისი სტუმარი იყო.

თხუთმეტიოდე წუთის შემდეგ უზარმაზარი კაკლის ჩრდილში ქიშკართან ვიდექით და ზორბა ტანის ყლალთმანვერა, ჭარმაგ მამაკაცს, დევისხელება პორფილე ჯინჭარაძეს შევექცეროდით.

– ჩამობრძანდით, ბატონო – კალთებს გვახევდა მასპინძელი.

– ბატონო პორფილე, ეს იაპონელი კაცი თუ იყო შენთან ამ თხუთმეტი წლის წინათ? – სერიოზულად ჰკითხა ქოლამ.

– ჩამობრძანდით ბატონო. იყო, აჰა არ იყო? ეს იყო სწორეთ. იაპონელია ხომ? ჩამობრძანდით ეზოში, რატომ მჭრით თავს

სტუმართან, – მივიდა და კომიამას პატარა ხელი ღონივრად ჩაბლუჯა – გამარჯობა შენი, რავა ხარ, რავა ბრძანდები? დეინახეთ, რავა მიცნო მაშინვე? ჩემთან ნამყოფია, კი.

აივანზე აგვიძღვა და სამზადი სახლის წინ გამოფენილ ცნობისმოყვარე ქალ-რძალს ხელი აუქნია.

– ჰე ჩქარა ახლა, მიხედეთ საქმეს!

ოთახში შევარდა. ნარდი და სკამები გამოარბენინა, დაგვიდგა, არ მოიწყინოთ, ახლავე იქნება ყველაფერიო, და ქვევით, ბოსტნისკენ გაშლივინდა.

კომიამა ინტერესით ადევნებდა თვალს ციბრუტივით დატრიალებულ მასპინძელს. მერე ინგლისურად რალაცის ახსნა დამიწყო, მაგრამ ვერ გამაგებინა. ჩანთა მხარზე გადაიკიდა და კიბე ჩაირბინა, ეზოში მიდგა-მოდგა, ისევ ამოირბინა აივანზე და რალაც მითხრა, თან სამზადი სახლისკენ იშვერდა ხელს.

– შეიძლება მარანს ეძებს. – თქვა ჭოლამ.

– ნამდვილად, – კვერი დაფუკარი თავმჯდომარეს და პორფილეს გავძახე, – ბატონო პორფილე, სტუმარს მარნის ნახვა სურს, თუ შეიძლება.

– ახლავე, ბატონო, რას ჰქვია შეიძლება, ღმერთო კი მომკალი. – პორფილემ ბოსტნიდან ამოირბინა; კალთაში ჩაგროვილი კიტრი და პამიდორი კალანჩხაში ჩაცალა, დოქს ხელი სტაცა და მარნისკენ გაგვიძღვა.

როცა კარი მოღიავდა და მარნიდან ღვინის სუნნარევმა სინესტე-სიგრილემ შემოგვასუნთქა, კომიამა გამოცოცხლდა, ჯერ „ჰაი-ჰაის“ ძახილით ჩამოუარა თავმოლესილ ქვევრებს, მერე გარეთ გამოვარდა, მარანს ორი წრე დაარტყა და, ცოტა არ იყოს, მონყენილი, შეცბუნებული შემობრუნდა.

– ნოუ. – მითხრა და სანყალი თვალეებით შემომხედა.

– არაო, აქ არ ვყოფილვართო, ამბობს, – ვაცნობე ჩემსკენ მზერამოქცევებულ მასპინძლებს.

– რა არაო, რას ჰქვია არაო. აქ იყო, აბა სად იყო, ველარ

გეიხსენა ახლა უბრალოდ. კაი ხანი გავიდა. მაგას კი არა, მეც აღარ მახსოვს, სად და სად ვყოფილვარ სტუმრად. მეიცადე პატარა თქვა, ახლავე გაგახსენებ ყორიფელს-თქვა. – დაფაცურდა პორფილე, ორშიმოს ხელი წამოავლო, ჭურისთავთან დადო. ხის ნიჩაბი მოიმარჯვა და ჩაიმუხლა, მაგრამ იაპონელმა ერთხელ კიდევ მნუხარედ ამოიხვნეშა.

– ნოუ.

– ნუ შენუხდებით, ბატონო პორფილე. ახლა ასეა ჩვენი საქმე, რომ ის კაცი უნდა მოვაძებნინოთ. სხვა დროს გესტუმრებით. დიდი მადლობა ყველაფრისთვის. არაო, აქ არ ვყოფილვარო, სხვასთან ვიყავიო. არ მოხადოთ ჭური, ძალიან გთხოვთ.

პორფილეს რა შეაჩერებდა, ჭური მაინც მოხადა. ხირკა ამოსწია, თიხის ჯამები ჩამოგვირიგა, გრილი, ზღაპრულსუნინიანი, შხეფებმსროლი ღვინით აგვივსო და ისე შეხედა იაპონელს, როგორც განწირული უკანასკნელ იმედს შეაჩერებდა.

კომიამამ ღვინო დალია, მასპინძელს მადლობა გადაუხადა, ჩანთა გადაიკიდა, ისევ ჩამოიხსნა. კისერზე ჩამოკიდებული ფოტოაპარატი მოიმარჯვა, ჭურისთავთან კველებზე დაგვსხა. ფოტოაპარატი ფანჯრის რაფაზე შემოდო, გამოიქცა, ჩვენს შორის ჩაცუცქდა და როცა იაპონურმა, ჭკვიანმა ხელსაწყომ გაელვებ-გატკაპუნებით ჩაგვაფოტოუკვდავა, ჩანთა ისევ გადაიკიდა, მასპინძელს „არიგატო, სენქ იუთი“ დაემშვიდობა და კარისკენ გააბიჯა.

– აქ იყო, ბატონო, იაპონელის მეტი რა ყოფილა ჩემთან. მაგის გარდა სხვაც ბევრი იყო. დეიბნა ახლა უბრალოდ, მხარი მეექცა, ნუ ნახვალთ, გეიხსენებს ნელ-ნელა... – ამ სიტყვებით ჭიშკრამდე მოგვსდია პორფილემ და მანქანა რომ დაიძრა, მარჯვენით შუბლმოჩრდილული, გულდაკოდილი კარგა ხანს გამოგვყურებდა.

ისევ გავიარ-გამოვიარეთ მანქანით სოფლის ერთი ბოლოდან მეორეში. იქნებ იაპონელს ან ჭიშკარი ეცნოს, ან ოდა.

როგორ დავეუკარგავ, თვით კომიამაც გულით და სულით გვეხმარებოდა თავისი, თხუთმეტი წლის წინანდელი მასპინძლის აღმოჩენაში. მანქანის ფანჯარას იყო მიჭიჭინებული. რალაცას ბუტბუტებდა, ცდილობდა, გონებას დაეხმარებოდა. დროდადრო შენუხებული სახით შემოგვხედავდა, თითქოსდა გვეუბნებოდა: ბოდიშს გიხდით, რომ შეგანუხეთ და ამ ცეცხლში ჩაგაგდეთო. ერთ ჭიშკართან კისერი ჟირაფივით რომ წაიგრძელა, ვიფიქრეთ, ავშენდით, მიაგნო მასპინძელს-თქო, და მანქანა გავაჩერეთ.

ძალი ყეფით მოაწყდა ლობეს. თითქოს დადარაჯებული იყო, კვარაკუნჩხა ბალახზე ორმოცდაათიოდე წლის, თეთრპერანგა, გალიფეშარვლიანი კაცი გამორბოდა.

იაპონელი ჩვენზე ადრე მიაწყდა ჭიშკარს. ძალსაც კი არ შეეპუა. შემოგებებულ მასპინძელს ხელი ჩამოართვა და, რაკი მასპინძელმა ხელი არ გაუშვა, კომიამამ იფიქრა, ალბათ გულში ჩახუტებას მთხოვსო, ჩანთა ბალახზე დააგდო, ორივე ხელი გაშალა და გადაეხვია.

ჩვენ, მომყოლთ, ამ გულისამაჩუყებელი სურათის მნახველთ, ცოტა გვაკლდა, რომ თვალები ცრემლით არ აგვსებოდა.

შეხვედრის საზეიმო წამმა რომ გაიარა, სტუმარმა კვლავ ჩანთას სტაცა ხელი და მხარზე ჩამოიკიდა. მიმოიხედა და ცაცხვის გვერდით მდგარი, კრამიტის შენობისკენ გაიქცა. თუ დაკვირვებისათ, იაპონელებმა რალაც სხვანაირი, რწევა-ცუხცუხით სირბილი იციან. ახლა, ჩვეულებრივ იაპონურ სირბილს ისიც დაუმატეთ, რომ კომიამა მარჯვენა ხელით აქანავებულ ჩანთას თეძოსთან იმაგრებდა.

– მარანს ეძებს. – ჭოლამ მასპინძელს ხელი ჩამოართვა, ისე რომ კომიამასთვის მზერა არ მოუცილებია.

– მარანი ზევით გვაქვს, ვენახბოლოში. წეიყვანე თომია, ჩვენც ახლავე მოვალთ! – დაანია მასპინძელმა სტუმრისკენ გაქცეულ თექვსმეტიოდე წლის ბიჭს, რომელსაც ამ სიცხეში,

ალბათ, ურჩი თმის დასაწვენად, კოზიროკმოჭრილი, მწვანე ბუკლეს ქუდი ეხურა. ამასობაში კომიამა საკუჭნაო ჯიხურს მიდგომოდა (აშკარა იყო მარნად მიეჩნია), თვალვითან პატარა, ფუნჩულა ხელი მიეტანა და ფანჯრიდან იჭვრიტებოდა.

– იცანი, აბა, კიკია, შენი სტუმარი? – ჰკითხა ჭოლამ.

– რავა არ ვიცანი, ბატონო, – ბედნიერი ღიმილით, ჩქარი ნაბიჯით მოგვეყვებოდა კიკოლა.

– მაინც თვითონ მოგაგნო... რავარც შეხედა შენს ჭიშკარს, კინალამ მანქანიდან გადმოგვიხტა. როდის იყო, თუ გახსოვს, აბა, შენ, რამდენი წელიწადი იქნება?

– ზუსტად აღარ მახსოვს და, ამ ბოლოს, მე მგონია, სამი წლის წინ იყო მაგი ჩემთან.

– დავილუბეთ, – გადმომხედა ჭოლამ, – ეს იაპონელი კაცი ლაპარაკობს, თხუთმეტი წლის წინათ ვიყავიო, კიკიამ ჭური მომიხადაო.

– ჭური მოვუხადე, აბა რა ვქენი. მაგენი დიდი ყურადღებანი ხალხია... ნამეტანი მევილხინეთ იმ ლამეს... ღვინო ახლა ნაკლები კი არ მაქვს... რომელიც თვითონ გაეხარდება, იმ ჭურს მოვუხდი, სვამს ძველებურად ნეტავი? არის ჯანმრთელად, რავარც იყო? – ცოტა არ იყოს დაბნეულად ნანყვეტ-ნანყვეტად ლაპარაკობდა კიკოლა, თან ხელით ბილიკზე ჩამონეულ ატმის ტოტებს გვარიდებდა.

მარნის კართან წინ წასულები გველოდნენ. გუმანით მივხვდი, კომიამას მარნისთვის ორჯერ უკვე შემოერბინა და გარეთ, მარნის ფანჩატურში დადგომულ, უშველებელ საწნახელს ჩაჰყურებდა.

შევედით. კომიამამ ჯერ მარნის კედელზე გაფარჩხულ დათვის ტყავს გადაულო სურათი. მერე ჭურისთავთან დახრილ მასპინძელს ხირკე ხელიდან, ლამის ძალით, გამოგლიჯა და თავის ადგილზე დაჰკიდა. ჩანთას ხელი მოჰკიდა და წელანდელზე უფრო კატეგორიულად მითხრა:

– ნოუ, აი ვოზ ნოტ ჰია.

კიკოლამ შეატყო, რომ სტუმარი ჭირვეულობდა და ისე ამომხედა, რომ გული მომეწვა.

– რაიო, ბატონო?

– არ ვყოფილვარ აქაო.

– აპა სად ვიყავიო. ვერ მეიმხრო ახლა მაგან. მაშინ ეს დათვის ტყავი არ მეკიდა. ეს ახალშენიც არ მექონდა ჩაყრილი. მორიდებული კაცი ჩანს მაგი. არ შენუხდნენო, ასე ფიქრობს, ალბათ, თვარა მე მახსოვს აქ რომ იყო და მაგას არ ემახსოვრება? იაპონელ კაცს? ჯერ ეს დამილიე-თქვა, უთხარი. ოჯახში ხარ შემოსული-თქვა. არ გახსოვს აპა, იმ ცაცხვის ჩრდილში, ეგერ რომ ვიჯექით და სადღეგრძელოებს ვამბობდით-თქვა? სურათი მაშინაც ბევრი გადაგვიღო!

კიკოლამ ღელვა-ღელვით, ოროტოტოსავით მიაყარა სიტყვები ერთმანეთს. ჯერ ბლისტყავის ცხრა პირი საფენი ააცალა ქვევრს, მერე ხირკე ჩაბუყბუყა და სტუმარს გაუნოდა.

კომიამამ ბავშვივით ალაღად გაიცინა. ხირკე ძლივს დაიმაგრა ხელში. ანუელ ნიკაპქევეშ, ყელზე ადამის ვაშლის ასვლა-ჩამოსვლაზე შევატყვე, რომ ერთ საღვინე ჭიქაზე მეტი არ დაუღვია. ხირკა მასპინძელს დაუბრუნა, „არიგატო ზაიმემტა!“ მოახსენა და უკანმოუხედავად, უნა-უნა გაიქცა მანქანისკენ. – არ გენყინოს, ბატონო კიკოლა. – ვამშვიდებ სისხლგამშრალ მასპინძელს. – უცნაური იაპონელია. მაინცდამაინც იმ ჩემს მასპინძელთან მიმიყვანეთო. ვერ ვიპოვეთ ვერაფრით. სხვაგან არსად გაჩერდა. რამენაირად უნდა ვუსაშველოთ და მოვუძებნოთ. რა პატივი სცა ამნაირი, იმ ოჯახაშენებულმა.

– რა ვქნა აბა, არ მობრუნდებით, არ გავტეხოთ თითო-ლუკმა? – ჭოლას შეხედა კიკოლამ.

– დღეს ვერ მოვახერხებთ, სხვა დროს, ჩემო კიკოლა. ისე კაი დამდგარა ახალი ვენახი. კარგად ასხია. – დაუყვავა ჭოლამ.

– ჯერ ოთხი წლისაა. ნიშანი შარშან მოგვცა. ეგება დაიყოლიოთ. ასე რავა იქნება. მემეჭრა თავი ამ უცხო კაცთან.

– ნუხდა კიკოლა, მაგრამ კომიამა ისე ღრმად და საიმედოდ მოკალათებულიყო უკანა სავარძელზე, რომ დასარჩენად დაყოლიებაზე ლაპარაკიც ზედმეტი ჩანდა.

სოფლის მოედანთან მარჯვნივ ჩავუხვიეთ და ორჯონიკიძის ყოფილი ძეგლის კვარცხლბეკი უკან დაგვრჩა. ბოგირზე მდგარი, ნაცრისფერ ბლუზა-შარვლიანი, ნვერგაუპარსავი მოხუცი შუაგზაზე მხნედ გამოვიდა და ისე, როგორც ეჭირა ხელჯონი ნელზე შემოდებული, წინ გადაგვიდგა.

მძლოლმა დაამუხრუჭა.

მოხუცმა მკლავები გაითავისუფლა, ჯოხს დაეხვინა და მანქანაში თავი შემოჰყო.

– ჭოლა ხან შენე? სტუმარი ჰყავსო, მითხრეს და გამევიქეცი ყანიდან. ჩემთან იყო მაგ იაპონელი. თხუთმეტი წელია მასუკან.

ჭოლა შეეყოყმანდა.

– არ გჯერავს ჭოლა, ბიძია? – მოხუცმა ქუდი იშვლიპა. – შემხედოს აბა თავზე სტუმარმა. მიცნობს მაშინათვე. ტყუილს ვიტყვი ახლა მეე?

მოხუცმა მზედაუკვრელი, შემელოტებული, თეთრი თავი მიანათა სტუმარს.

კომიამა ერთხანს ღიმილჩამდგარი ცნობისმოყვარეობით შესცქეროდა უცნაური მოხუცის თავს, მერე ჩვენ შემოგვხედა. ჩანს ვერ მიმხვდარიყო, რა უნდა მოემოქმედნა, რატომ სთავაზობდნენ ამ მოხუცის თავს.

– ჩამოვალთ აბა, გრიგოლ ბიძია. ეს კაცი თავის მასპინძელს ეძებს და უხერხულ მდგომარეობაში არ ჩაგვაგდო, თუ კაცი ხარ, – უთხრა ჭოლამ და მანქანის კარი გამოაღო.

მოხუცი დინჯად ჩაგვიძღვა ეზოში. რიკულებიანი ოდის აივანზე სუფრა გაეშალათ. ბატონმა გრიგოლმა ყოველ შემთხვევისთვის ჭიშკარი ურდულით ჩაკეტა და კიბეებისკენ მიგვითითა.

კომიამა ფეხს ითრევდა და სამზადი სახლისკენ იმზირებოდა.

– მარანი საით გაქვთ, გრიგოლ ბიძია. სტუმარს მარნის დათვალეირება აინტერესებს, – შეაპარა ქოლამ.

– აგერ ბატონო, აგერაა მარანიც, რავარც სტუმარს გაეხარდება, ისე მევიქცეთ. იცის მაგან მარნის გზა.

კორკიმელის ბებერი ხის გასწვრივ ახალნაყარი უნაბის ხეივანი მოჩანდა. ხეივნის ბოლოში, ძველი ქართული წესით, – კუთხეში გადაბმული ფიცრებით აგებული ძველთაძველი მარანი იდგა.

მკითხველს აღარ გადავლლი.

არც გრიგოლის მარანი აღმოჩნდა ის მარანი, სადაც ჩვენი ცოდვით სავსე იაპონელს თხუთმეტი წლის წინათ პურ-ღვინო მიეღო და ასე მკაცრად დამახსოვრებოდა.

გრიგოლის აივანზე, ფეხდგომელა თითო ჭიქა გადავკარით. რბილ ყველვერდატეულ ხაჭაპურს გემო გავუსინჯეთ, სურათი გადავიღეთ და მასპინძელს დავემშვიდობეთ.

ტყუილი რომ არ ვთქვა, იმ დღეს კიდევ ოთხი მარნის დათვალეირება მოვასწარით. არც ხარიტონ ჩხეიძე, არც კოსტა კვინინია, არც ლავრენტი მიროტაძე და, მით უმეტეს, არც კოჭლი მასწავლებელი ქიონია მსხალაძე, მიუხედავად მასპინძელთა ყელგანვდილი მტკიცებისა, კომიამა ჩემი სტუმარი იყო, ა, როგორც თქვენ გხედავთ, ახლა, თხუთმეტი წლის წინათ აქ იჯდა, ამ ადგილას, ტაბლასთან, ასე იცინოდა და ასე ხუმრობდაო, – იაპონელი სტუმრის თხუთმეტი წლის წინანდელი მასპინძლები არ აღმოჩნდნენ.

იმ ღამეს ქოლასთან მოვუღვინეთ. თუმცა ამდენ სუფრაგამოვლილებს და შექეიფდნაყრებულებს აღარც გვშოიდა და აღარც გვწყუროდა, მაგრამ ქართული სოფლის ლაზათმა თავისი გაიტანა და შუალამე კარგა ხნის გადაცილებული იყო, რომ დავიძინეთ.

კომიამამ დიდი ღიმილ-ფუსფუსით ჩვენ ხომ გადაგვიღო და გადაგვიღო, სუფრაზე ცალკეულ კერძს თითო გატკაცუნგაელვება მიუძღვნა თავისი მუჭისხელა აპარატით. ღამეში

ეზო-ოდას და მგონი ვარსკვლავიან ქართულ ცასაც რამდენჯერმე გადაუღო სურათი.

მეორე დღეს, შუადღისას, თბილისის გზას დავადექით.

სტუმარი თვლემდა.

მეშინოდა, გზას არ დაესიცხა, ან კისერი უხერხულად არ სდებოდა, ამიტომ ჩემი ეშმაკობის მასშტაბებიდან თან ვალვძებდი და თან ვეხუმრებოდი ამგვარი უბოროტო ხუმრობით: ძილი თავს რომ წაართმევდა, ცოტა უფრო ხმამაღლა ჩავძახებდი – ოკრიბა!

კომიამა თავს ასწევდა, ფანჯარაში გაიხედავდა, გულიანად გაიცინებდა და ისე ლამაზად, დამარცვლით იტყოდა „ოკ-რი-ბა“, როგორც საქართველოზე შეყვარებულ, მაგრამ ქართულში ენაგაუტეხავ იაპონელს შეუძლია თქვას ეს მშვენიერი სიტყვა.

ნუ ხტუნავ

ნუ ხტუნავ, ნუ ტრიალებ ტანაჯორივით. საქმე არსად არ გაიქცევა. ვიცი გადარეულ დროში ვცხოვრობთ, მაგრამ თუ ტემპი არ დავაგდეთ, ჩვენ თვითონ, ცუდ დღეში ჩავვარდებით. რაც მეტ სიჩქარეს გთავაზობს ცხოვრება, მით მეტად დაუმძიმდ-გაუნაზდი შენც. წამდაუნუმ საათზე მაცქერალი და გამქცევი კაცი ვერ დაქარგავდა ნიკორწმინდის ჩუქურთმებს.

განსაკუთრებით ორ რამეს არ უხდება სიჩქარე – ჭამას და, მონიე ყური... სხვა რომ არაფერი ვთქვა. ამ გაუთავებელი ძიგდიგ-ცურცუკით იმდენს ვიზამთ, რომ მთავარ საქმეს წავახდენთ და მერე უყარე კაკალი.

ჭამას გავს, ახლა შენი ჭამა? თან ჩაის წრუპავ, თან გაზეთში გაქვს თავი წაყოფილი, თან საათს მიჭიჭინებულს, კარისკენ გაგირბის მზერა. შეგერგება ასე მირთმეული რამე?

ჩვენი წინაპარი ჭამის წინ ქუდს მოიხდიდა, პირჯვარს გადაინერდა და იტყოდა ლოცვას. ეს რიტუალი შეგამზადებდა, დაგანყნარებდა, დაგამშვიდებდა. ცალ ფეხზე ხტუნვით, შენ რომ სადილობ ახლა, შეიძლება ჭამა?

ერთ პატარა ამბავს მოგიყვები, ჭამის დროს სიჩქარემ როგორ შემარცხვინა ერთხელ. მე პირადად, იმ შემთხვევის მერე, ფაცხაფუცხით ჭამა მივატოვე. ქვეყანა რომ იქცეოდეს, სანამ არ დავრწმუნდები, რას ვჭამ, სად ვჭამ და ვისას ვჭამ (ხო, ხო ვისას ვჭამ, ნუ გეცინება), მანამდე საჭმელს არ ვეკარები.

სანამ იმპერია დაინგრეოდა და ჩვენთვის, ცალკე გავიდოდით, მოსკოვში ხშირად მიწევდა მივლინებით ჩასვლა. ფონდებს მოსკოვი გვიმტკიცებდა და მოსკოვი გვინანილებდა. შენს მონეულ ყურძენ-მანდარინს და შენს ჩამოსხმულ „ბორჯომს“ ხელს ვერ ახლებდი უმოსკოვოდ. ამნაირი უბედური დრო იყო. ხანდახან ისე, არაფრისგულისთვის დაგვიძა-

ხებდნენ მოსკოვში, უსაქმოდ, ზოგადი ლაპარაკის მოსასმენად, ჭკუის დასარიგებლად. ახლა რომ ვუფიქრდები, ამას იმიტომ აკეთებდნენ, რომ არ დაგვინყებოდა ცენტრი და თავისუფლებზე ფიქრი არ მოგვსვლოდა თავში.

მოსკოვში ვარ მივლინებით. ერთი თათბირი დამთავრდა, მეორე იწყება, ნახევარსაათიანი სასადილო შესვენება გამოცხადდა. ბუფეტში იმსიგრძე რიგი გამწკრივდა (მაინც როდის ასწრებენ, რა კოხტად მიუდგებიან ერთმანეთს და გაჭიმავენ უშველებელ რიგს), რომ ჩაი და სასისკი მესამე შესვენების დროსაც არ მომიწევს. არადა, გაპარვა არ გამოდის. სიას კითხულობენ და, შეიძლება, სიტყვის სათქმელადაც გამომაცხადონ. ამას მაშინ ადგილებიდან „ამხანაგების“ ინფორმაცია ერქვა. შენი აზრები და წინადადებები არავის აინტერესებდა. სახელმძღვანელო იდეებს მხოლოდ მოსკოვი იძლეოდა.

კიბე ჩავირბინე, ქუჩაში გავედი და სასადილოს მივაშურე. ხალვათობა, რასაკვირველია, არც იქ იყო, მაგრამ, გაჭირვება მანახე და გაქცევას გაჩვენებო, მარიფათს მივმართე. ხელში ცხრილებით და ფაქტებით („მონაცემებს ეძახიან კანცელარიულ ენაზე) სავსე საქალაღდე მეჭირა, მაგიდასთან, სკამზე დავდე. ამით მაგიდა „დავიბევე“, მერე ურიგოდ ჩავიგდე პლასტმასის ლანგარი ხელში, ვილაც ღვთის-მადლიანმა (ჩანს სხვაში შევეშალე) თვალი ჩამიკრა, წინ ჩამიყენა. პირველი კაცი ვარ – ბორში, კატლეტი და, თქვენ წარმოიდგინეთ, კომპოტიც კი ციმციმ მივიტანე მაგიდასთან. დავანყე და ლანგარი თავის ადგილზე (საიდანაც ავიღე) დავაბრუნე. მაგრამ დამლაგებელი ქალის მრისხანე ხმა მომესმა: ლანგარი სამრეცხაოს ჩააბარეთ!

ვითომ მე არ მეხება-მეთქი, წაუყურე და ჩემი მაგიდასაკენ წავედი.

დამლაგებელი დამენია და ხელი ჩამავლო.

– თქვენ რა, ყურში არ გესმით?

– რაშია-მეთქი საქმე?

– თქვენი ნახმარი გობქილით სხვამ ისარგებლოს?

სუფთაა, წვეთი კერძიც არ დამეცევიან-მეთქი.

– მაგას არა აქვს მნიშვნელობა, რაკი გამოიყენეთ, სამრეცხაოს უნდა ჩაბარდესო.

არ ღირს ამათთან კამათი. მოვძებნე ჩემი გობქილა და სამრეცხაოს სარკმელში შევჩურთე.

დავბრუნდი. რას ნახავ უარესს. ჩემს სადილს ზანგი მიჯდომია, ბორში გადმოუღია და მადიანად მიირთმევს.

გავბრაზდი, მაგრამ არ შევიმჩნიე. ზანგი კი ხარ, შე ოჯახ-აშენებულო, გულში ვამბობ, მაგრამ გეთხოვა მაინც, ასე უბოდიშოდ სხვის სადილს რომ დაეპატრონე-მეთქი.

ჭამოს, რა ვუყო ახლა, ვინ იცის, როგორ უჭირს. ქართველი კაცი ვარ, ბორშის გულისთვის კაცს ხომ არ ვანყენინებ-მეთქი.

გადმოვიღე კატლეტი და შევუდექი ჭამას.

ზანგმა თავისი თეთრსკლერიანი შავი თვალები გაოცებით გამომაყოლა.

როგორც ჩანს, კატლეტიც გსურდა, მაგრამ ვერ მოგართვეს, რა ვქნა, ძმაო, მეც მშიერი ვარ და ძალიან მეჩქარება.

ზანგმა ბორშის ჭამას მოუჩქარა, თან თვალს არ მაშორებს.

მეც ელვისისნაირად ავითვისე კატლეტი და ჩვენი ხელები თითქმის ერთდროულად მიწვდნენ კომპოტს. რა თქმა უნდა, დავასნარი, კომპოტიც წინ დავიდგი და დაჩემების ბეჭედი დავასვი – ცოტა მოვსვი.

ზანგი წამოხტა და ფაცხაფუცხით მოუსვა კარებისკენ.

შვებით ამოვისუნთქე.

კომპოტი ნახევარზე რომ დავიყვანე, ჩემი საქალაღე გამახსენდა:

სადღაა საქალაღე.

ეჭვი არ არის – ზანგმა სტაცა ხელი და წაიღო. კაცმა სხვისი კერძის დღისით-მზისით მიტაცება არ ითაკილა და საქა-

ლაღდეს ხელს დააკლებდა? ვინ იცის, იფიქრა, ფული ექნება შიგო.

წამოვხტი და კარებისკენ გავიქეცი, მაგრამ ზანგი თითქოს მიწამ ჩაყლაპაო. არსად ჩანს.

გულმკვდარი, ადუღებული შემოვბრუნდი სასადილოში. მიწა გამხეთქოდა და ის საქალაღე არ დამკარგოდა, სამმართველოს მთელი დოკუმენტაცია შიგ მეღო.

შემოვედი სასადილოში, ერთხელ კიდევ მოვაველე თვალი მაგიდებს და:

აგერ არ დევს ჩემი საქალაღეც და ხელუხლებელი ჩემი სადილიც?!

მეტეორი

სისულელეების ჯამი იყო ჩემი სიყმაწვილე და ასე სისულელე-სისულელეებით გავედი ბოლომდე. შენ არ მომიკვდე, მე დაჭკვიანება და დაბრძენება არ მეგრძნოს.

შეცდომების ჯაჭვი ყოფილა ადამიანი, მეტი არაფერი.

ახალგაზრდობა იმიტომაა ლამაზი ასაკი, რომ ანგარიშებით არ გაქვს თავი დამძიმებული... ამკრძალავ ნიშნებს მაინცდამაინც დიდ პატივს არა სცემ. გაბედული ხარ... ჯიქურ ასკდები ცხოვრების ბარიერს. სიფრთხილისა და წინდახედულების ბორკილი ვერაფერს გაკლებს.

ახლა? ჩემს ასაკში? დამანებე თავი, თუ კაცი ხარ. „ეს არ შეიძლება“, „ეს არ მეკადრება“, „ეს დაგვიანებულიამ“ ლამის შემჭამოს და სული ამომართვას.

ამ კვირის წინ ისეთი სისულელე ჩავიდინე, დარჩენილ ორ პარასკევს რომ მეყოფა საკენესად და სანანებლად. გიამბობ ისე, გულის დასაბერტყად, თორემ შველით რას მიშველი.

დეკემბერი იწურებოდა.

უსიამოვნო, ქარყინვიანი ამინდი იდგა.

ტროლეიბუსიდან ჩამოვედი, ტალახიან გვირაბში გავძვერი და ჩვენი კანტორისაკენ მივაბიჯებ თავჩაქინდრული, რომ იტყვიან, მხრებანურული. ვფიქრობ, რა გაძლებს-მეთქი ამ სიცივეში ჩემს კაბინეტში რვა საათს. რაც მოსკოვმა გაზი და ელექტრონი შეგვიწყვიტა, მოგეხსენება, არსად არაა წესიერი გათბობა და ჩვენთან იქნება? ძველთაძველი შენობაა, ომამდე დამონტაჟებული მილგაყვანილობა და რადიატორები უდგას.

კიბე რომ ამოვიარე, მაშინვე შევნიშნე ქერათმიანი, დიდტუჩი ლამაზი გოგო. ბუკლეს პალტო ეცვა და ქუდი, რასაკვირველია, არ ეხურა.

პურის მოგრძო ნაჭერი ჩაებლუჯა და ისე მადიანად ჭამ-

და თვალს ვერ მოწყვეტი. ჭამდა თავის სილამაზეში, თავის თვალმოუნყვეტლობაში დარწმუნებული. თითქოსდა ახარბებდა ქვეყანას თავის ოც-ოცდაორ წელს. ჭამდა თამამად და უფრო თამამად აყოლებდა თვალს გამვლელ-გამომვლელთ. ადრე არასოდეს შემინიშნავს. არც სიცივე აწუხებდა, არც, ჩემი შეტყობით, დიდი რამე დარდ-საზრუნავი.

იდგა ახალი ადამიანი, საზოგადოებას შემატებული ლამაზი გოგო, თითქოსდა იმ თავანუელი თამამი დგომით და სუფთა თვალებით მთელ ქალაქს აფრთხილებდა, მოვედი მე და ანგარიში გამინითო... ჩემი წილი, რაც მეკუთვნის ამ ცხოვრებიდან, კეთილი ინებეთ და გამომიყავითო, თავის ადგილს ითხოვდა, მეტს არაფერს.

თქვენ ვერ წარმოიდგენთ რა სილამაზეა... ერთი და იგივე ხალხით გაბეცებულ-გახუნებულ ქუჩაზე უეცრად რომ გამოჩნდება ახალი სახე, ახალი პიროვნება. გუშინ იგი ბავშვი იყო და ვერ ვამჩნევდით. შეიძლება აქაც ბევრჯერ შეგვხვდრია მონაფის ჩანთით და წითელი წკაპუნებით. ახლა ერთბაშად წამოიმართა ჩვენ წინაშე და, ბიჭი ხარ, არ შეხედო, თვალის არ გააყოლო. თუ მოინდომა ტვინს გადაგიბრუნებს და ფეხს აგარევიანებს.

შევხედე და ჩავუარე. მეტი რა. მე ორმოცდაათი წლის კაცი ვარ. სხვა არაფერი მეხება.

ჩემი წილი სისულელეები ჩადენილი მაქვს.

თვალს ხომ არ გავუსწორებ ოცი წლის ანგელოზს და სასაცილო მდგომარეობაში ხომ არ ჩავიგდებ თავს.

იგი სხვა გაზაფხულებს მოჰყვა, სხვა თაობას ეკუთვნის. თავის ჩანჩქერებს ათამაშებს.

ვტუცავ ახლა ჩემს კარებში თავს და ვაჩხაკუნებ საღამომდე ჩემი მოწყენის ჩოთქს.

ეს ყოფილა ჩემი ბედი.

კარებამდე ათიოდე ნაბიჯი არ მექნებოდა გადადგმული, რომ მკლავზე ვილაც შემეხო.

– თქვენ, თქვენ... – მოვიხედე, ის არის. ცალ ხელში პურის დარჩენილი ნაჭერი უჭირავს, მეორეთი ჩემს ძველთაძველ, გა-
ცრეცილ ხელთათმანს მანოდებს.

– მე მგონი, თქვენ დაგივარდათ.

– დიდი მადლობა, საყვარელო, – რა ჯანდაბამ ამოაგდო, ჯიბეში მედო, გამოვართვი...

არ მიდის. პურს ჭამს, ისევ ისე, მაღიანად და გემრიელად.

– ნახეთ, მეორეც ხომ არ დაკარგეთ.

ჯიბე მოვიჩხრიკე.

– მეორეც ამომვარდნია, ეს ოხერი. იქვე იქნება, ეს სად იპოვნეთ?

გვერდით მომყვება, ჭადრებთან არ ჩანს ჩემი ხელთათ-
მანი. იქნებ გვირაბში დამივარდა.

მოვიხედე, მომყვება.

– არა უშავს, თქვენ ნაბრძანდით, ვიპოვნი როგორმე. თუ არა და თქვენი ძირი წაუღია, ტროლეიბუსში ისეთი ქიჩაობაა, სული არ შეგრჩება კაცს. შეიძლება ტროლეიბუსშიც ამომი-
ვარდა.

ავიარეთ გვირაბი. გაჩერებამდე მივედით. და უკან გამოვ-
ტრიალდით.

შენუხებული სახე აქვს.

– რას უზამთ ამ ცალ ხელთათმანს?

დავაკვირდი, ხომ არ დამცინის.

– რა უნდა ვუყო, გადავაგდე.

– ჯერ ნუ. იქნებ აღმოჩნდეს – გაიცინა – სხვათა შორის, ერთხელ, დედაჩემმა ცალი საყურე დაკარგა. უბრალო ბიჭუ-
ტერია იყო, მაგრამ ძალიან ლამაზი. ისე მიყვარდა ის საყურე. ეძება, ეძება და რომ ველარ იპოვა, ადგა და მეორეც გადააგ-
დო. ერთი კვირის შემდეგ ბებიჩემის ოთახს ალაგებდა, არ იპოვა ის პირველი დაკარგული? რაღას იზამდა, იქნებ ვინმემ...
ან იქნებ სახლში დაგრჩათ.

– გამორიცხულია, – ამოვიხვნეშე.

– ძალიან გცივათ ხელებზე?

ეს უკვე მეტისმეტია. ნამდვილად დამცინის.

– არც ისე.

– ცალ ხელზე რომ გეკეთოთ და ცალი ჯიბეში ჩაიდოთ?
– ილიმება.

– რალაცას მოვიფიქრებთ. ცალი ხელთათმანი შარშან
დავკარგე და, თუ ძალიან გამიჭირდა, ცალ-ცალს გავიკეთებ.

– გენიალურია! – აღტაცებული თვალები შემომანათა, –
თქვენ იუმორის გრძნობა გაქვთ. რა ფერისაა ის ძველი, ცალი
ხელთათმანი?

– მწვანე!

– გენიოსი ხართ! დედა! ასეთი ტონკი მამაკაცი არ შემხ-
ვედრია, – გულიანად იცინის – მაშ მწვანეა? არა უშავს, სხვა-
თა შორის, ორიგინალური იქნება შავი და მწვანე ხელთათმანი!
ერთი სული მაქვს, სანამ ამ ამბავს დალის ვუამბობ...

– დალი ვინ არის?

– ჩემი დაქალია. სამნი ვართ ჩვენ, სამი დაქალი, მე –
თამთა, დალი და ქეთი. ქეთი ყველაზე ჭკვიანია ჩვენ შორის.

– რაზე ატყობთ ხოლმე გოგოები, რომელი უფრო ჭკვიანია
თქვენ შორის?

– რა ვიცი... ვატყობთ... ქეთი, მაგალითად, ყოველთვის
უფრო ჭკვიანურად ლაპარაკობს და კიდევ, მომენტებში ჩვენ-
სავით არ იბნევა. სულ იცის, რას რა მოჰყვება.

– ააა... ჰოოო... ნავედი ახლა მე, თამთა, დიდი მადლობა
ყველაფრისათვის.

ხელი გავუწოდე.

– აქ მუშაობთ?

მოიწყინა.

– ჰო.

რაზე?

– ბუღალტერი ვარ.

გაიცინა.

- სატინის სამკლავები გიკეთიათ ხოლმე?
- შიგადაშიგ.
- ასე მგონია, ძალიან მოსაწყენი პროფესიაა-მეთქი.
- საერთოდ კი. დღეს, ალბათ, მონყენილი არ ვიქნები.
- რატომ?
- გამახსენდება, რომ ქვეყანაზე არსებობს ერთი ლამაზი გოგო, რომელიც ძალიან შეაწუხა ხელთათმანის სავალალო ისტორიამ.

რა მერომანტიკულებოდა, მაგრამ, ხანდახან, მეც ვიცი ხოლმე მალაღფარდოვანი ლაპარაკი. იმ წუთში ცამდე მართალი ვიყავი. გულიდან მოდიოდა ეს ფიქრი, მაგრამ ახლა რომ ვუკვირდები, არ უნდა მეთქვა. და საერთოდ, რატომ არ უნდა თქვა კაცმა ის, რასაც ფიქრობ?

ბევრი რომ არ ვიფილოსოფოსო, ეს ფრაზა საკმარისი აღმოჩნდა, რომ თავი მორცხვად ჩაეჩინდრა და ფეხის წვერი ნაზად გაესვა ასფალტისათვის. გაესვა რალაცნაირად, ტანის ლამაზი რხევით, როგორც ამ ასაკის გოგოებმა იციან.

- ჩანთა გახსნა და ლურჯი უბის წიგნაკი ამოიღო.
- თუ შეიძლება, თქვენს ტელეფონს ჩავინერ.
- რად გინდათ?
- დაგირეკავთ.
- და რას მეტყვით?
- ემმაკურად მონკურა თვალი და განზე გაიხედა.
- გკითხავთ, ხელთათმანი ხომ არ იპოვეთ-მეთქი.
- მეტს არაფერს?
- როგორ ბრძანდებით-მეთქი.
- ო, ეს უკვე საქმეა. ჩაინერეთ: „ოცდაცხრა ნოლ რვა ოცდათექვსმეტი“.
- ჩაინერა, ბლოკნოტი ჩანთაში ჩაიღო.
- აბა, ნახვამდის, თამთა, მოინერე ხოლმე.
- მომწვანო-მოთაფლისფრო თვალები გაოცებით შემომანათა...

- რა მოვინერო?
- არაფერი. ეს სიტყვები აჩემებული მაქვს. ოსტაპ ბენდერი ხომ გახსოვს, - „მოინერეთ ხოლმეო“ და მისამართს არავის უტოვებდა.

თვალეში შევატყვე, რომ ოსტაპ ბენდერმა დიდად არ დააინტერესა.

უბრალოდ ვერ გაიგო. ნახვამდისო, თავი დამიქნია და წავიდა. მე საათზე დავიხედე და მაშინვე კარებში ვტუცე თავი, ამიტომაც, ცოდვას ვერ დავიდე, არ დამინახავს, როგორ მიახვივებდა.

არ მიყვარს გოგოებისათვის თვალის გადევნება. მიდიოდა ალბათ ჩანთის ქნევით, ლამაზად, ოღონდ ცოტა უფრო დაფიქრებული, ვიდრე ამ ოცი წუთის წინ, როცა პურის ნაჭერს მაღიანად ჭამდა და თავისი ფართო, ქართული თვალე-ბით მთელ ქვეყანას ზედ აყოლებდა.

მეორე დღეს არაფერი და მესამე დღეს დამირეკა. თამთა ვარო. რომელი თამთა-მეთქი. გითხრა სიმართლე, აღარც ის გოგო მახსოვდა და, მით უმეტეს, აღარც ხელთათმანი.

როგორ რომელი. ასე ბევრი „თამთები“ გყავთო? ცოტა არ იყოს გულმოსულად, პრეტენზიულად მითხრა; აქაოდა, ეს როგორ მოგივიდა, ასე ჩქარა როგორ დაგავინყდიო. ჭადრებს ქვევით, ტელეფონის ჯიხურთან ვდგავარ, ძალიან მონყენილი ვარ, თუ შეგიძლიათ, გამოდით, გელოდებითო.

ხელში პურის ყუა თუ გიჭირავთ-მეთქი. არაო, გაიცინა. ერიჰაა! მონყენილია „ქალბატონი“ და გამართობი მოუნდა. საათს დავხედე, სამს აღარაფერი აკლია. ახლა მე გაგანია მუშაობაში ვარ, ვინ გამომიშვებს-მეთქი. რომელზე ამთავრებთო? საერთოდ ხუთზე-მეთქი.

კარგი ხუთამდე დაგელოდებითო.

ყურმილი დამიკიდა ისე, რომ ჩემს პასუხს არც დაელოდა.

ოთხზე თოვა დაინყო. ჯერ წვიმაში ურევდა, მერე ისე ხვავრიელად წამოუშინა, რომ ჩემს ფანჯრებთან ნაძვის ტოტებს თეთრად წაეფარა პირველი წვრილი, ხოშკაკალას-ფერი თოვლი.

დამინახა თუ არა, ჩემკენ გამოიქცა, ჯერ ხელებზე შემავლო თვალი, მერე – როგორ ბრძანდებით, დღეს ბევრი იმუშავეთო? ისე, ზრდილობის გულისთვის მკითხა.

ფეხი ავითრიე.

აქეთ პანსიონატის ეზოში ან ვარაზისხევში ჩავისეირნოთ, ხალვათობაა-მეთქი...

გაგიგონია?

არაო. მე სწორედ აქეთ, რუსთაველისკენ მინდა გავლა. ბოლოს და ბოლოს ხომ დავიმსახურე, ორი საათია ამ სიცივეში გელოდებითო.

კი ბატონო, მაგრამ თქვენთვის ვამბობ, დაგვინახვენ და ჭორს მეტი რა უნდა-მეთქი.

სინამდვილეში ჩემი გასაჭირი მაქვს, რუსთაველზე ხელკავით ანგელოზივით გოგოს მიჰყვებოდაო, ამის გაგება უნდა ჩემს ცოლს?

დანარჩენს შენ თვითონ მიხვდები და აღარ გაგაცდენ.

იყო, ყველაფერი იყო.

კინოებში ჯდომა და თავის მხრებზე ჩამოდება, ჩემი უცოლო კოლეგებისათვის ორი საათით ოთახის გასაღების ჩამომათხოვრება, რეკვები და ცრემლის ღვრა. გადარეული მონატრება, ეჭვიანობა და ყველაფერი, რაც მოპარულ სიყვარულს მოჰყვება ხოლმე.

ახლა იმას გეტყვი, რა სისულელეზე ვამბობდი წელან და რომელ შეცდომათა წყებაზე მოგახსენებდი.

ჩემი თავი მეზიზღება, რომ გამახსენდება, რა სერიოზულად ვარიგებდი: ძალიან ბავშვური ხმა გაქვს და სამსახურში

ხშირად ნუ მირეკავ, ეჭვს აიღებენ, შინ კი მით უმეტეს აღარ დარეკო – ჩემს ცოლს ვერაფერს გამოაპარებ-მეთქი.

რაც მე თამთას „ჩემო ვაჟა“ და „ჩემო სოსო“ ვუძახე ტელეფონში, რაც მე სხდომები და თათბირები ვიმიზეზე, რაც მე საქვეყნო საქმეები დავიბრალებ: ხვალ არ მცალია, ზეგ ქალაქში არ ვიქნები, მაზეგ გნახავთ-მეთქი.

მერედა რისთვის, რატომ?

ღმერთო, რა სახე მქონდა მაშინ, კატეგორიული ტონით რომ ვსაყვედურობდი: გოგოებს, საერთოდ, ცოტა ჭკუა გაქვთ და უნდა დამიჯერო, თორემ მეტს ველარ გნახავ. სულ შენ გვერდით ხომ არ ვიქნები, საერთოდ, რა წესია სამსახურში მოკითხვა, საიდანა გაქვს ეს ავანტიურული ჩვევები-მეთქი.

მძულს ჩემი თავი, როცა მახსენდება, ცალი ხელით რომ ვეფერებოდი და მეორე ხელს საწოლს მიღმა, სკამისაკენ ვაპარებდი: რომელი საათია, „მომბებს“ ხომ მივუსწრებ-მეთქი.

როგორ შეიცხადებდა; ავდგეთ, ჩავიცვათ, დამაგვინდა-მეთქი, როცა ვიტყოდი.

ენას რატომ არ მიხმობდა ღმერთი და ხელს რატომ არ მიქვავებდა, მე თვითონვე რომ ვპასუხობდი ტელეფონზე, სხვაგან მოხვდით-მეთქი.

ორთვენახევარი ვხვდებოდით ერთმანეთს.

მერე, თავის დაქალებთან რომ წარმადგინა, და ჩემთანაც, სამსახურში კანტორის მოლაყბებმა ერთი-ორჯერ რომ ჩამომირაკუნეს: ვიცით, ვიცით შენი გატაცების ამბავიო, გავბრაზდი და ამ სამი კვირის წინათ პირდაპირ განვუცხადე:

– ნუ დამალე თამთა. შენ მოტლიკინე გოგო ყოფილხარ. მთელ ქვეყანას მოსდევია ჩვენი ამბავი. ბოლოს და ბოლოს, მე ოჯახი მაქვს და არავითარი სურვილი არა მაქვს, ქვეყნის ყბაში ჩავვარდე-მეთქი.

იტირა, იტიტინა, გამამტყუნა, მეჩხუბა, მომეფერა, ისევ მეჩხუბა, თუ ეგ იყავი სულ, თავიდანვე გეთქვაო, ყველაფერს ვაპატიებ მამაკაცს მშობრობის გარდაო.

ადგა და წავიდა.

ორი კვირა არ დაურეკავს.

რა მოვიგე?

ტელევიზორთან ჩაძინებები, პოლიტიკაზე ენის მოტეხვამდე უსაქმო კამათი, გულსამრევი ერთფეროვნება, თვალდაბერილი გაღვიძება, ტროლეიბუსში წყლელა და ჩოთქის ჩხაკუნნი.

დუმს ტელეფონი.

ცხოვრებამ დაგიძახა, სიცოცხლემ მოგაკითხა ამ შენს დამცხრალ შემოდგომაზე და ვერ შეიშვნი, შე უბედურო, ვეუბნები ჩემს თავს.

მუხლებზე უნდა მოხვეოდი, ფეხის ტერფები უნდა დაგეკოცნა, ყველაფერი უნდა გადაგედო, მგლის მუხლი უნდა გამოგება, ნაბიჯზე არ მოშორებოდი, არ უნდა გაგეშვა, ჩაბლაუჭებოდი, გულში ხუტებით გონს მოსვლის, განზე გახედვის საშუალება არ უნდა მიგეცა.

განა რამდენი გაზაფხული დაგრჩა კიდევ, ნამდვილი ცხოვრების რამდენი საათი?

ეჰ...

უცნაური ძმონილი

– მიტუამ იცოდა ხოლმე თქმა, ცხონებულმა, იდაყვიც ახლოსაა, მაგრამ ვერ აკოცებო.

– როგორ „ცხონებულმა“?

– მიტუა ხომ გახსოვს? წყაროდან მარცხნივ, მეორე ქიშკარი მისი იყო, ეზოში დიდი კაკალი ედგა.

– მახსოვს რომელია. განა ერთი და ორი ქიქა მიგვიჭახუნებია აქაც და იქაც, მის მარანში?

– ჰოდა, ეგა, შემოდგომის მინურულს, მგონი ნოემბრის ბოლო დღეები იყო, თუ დეკემბერი დანყებული გახლდათ, ერთი სიტყვით, შენი ჭირი წაიღო.

– რამ მოკლა კაცო, მიტუა, სალ-სალამათი კაცი. ოხუნჯი და ენატკბილი, მიტუა?

ჩემმა ნათლიმამამ, მგონია, ცოტა ჩაილიმა კიდევ, თუ მომეჩვენა.

– რა ვი, აბა. ყველანი სიკვდილის შვილები ვართ. ისე, კაცმა რომ თქვას, საათივით რომ ააწყო საქმეი, სწორედ მაშინ მოკვდა.

– როგორ, რანაირად?

– სულ უბრალოდ. დაიძინა და აღარ გაიღვიძა.

მიტუა. ახლაც თვალწინ მიდგას ხმელ-ხმელი, დაძარღვულხელებიანი, მკვირცხლთვალეა მიტუა – ხშირ ქალარაში ლამის შეზრდილ-შეხუნებული განუყრელი კახური ქუდით, სქელი, მოუვლელი უღვაშებით და სწორი, ლამაზი ცხვირით. ნამდაუნუმ ხუმრობდა და სიცილის დროს ჩანიკნიკებულ თეთრ კბილებს აელვებდა.

– რა იქნებოდა ჯერ მიტუა?

სამოცდახუთისა იმ კვირაში შესრულდა. ტოლები ვიყავით. ეგ მარტში იყო დაბადებული, მე აპრილში. ძალიან დაგვაკ-

ლდა. რალაცნაირი მადლი ჰქონდა იმ დალოცვილს, სადაც გამონდებოდა, ეშხი და ლიმილი შეჰქონდა, მიტუას გვერდით ვერ მაინყენდით. ცოტა უცნაურად კი მოკვდა...

და ჩემს ნათლიმამას ისევ შეეპარა ლიმილი ნეკოსაგან გაყვითლებულ, დამჯერე ულვაშებში.

– ჰო, აბა, აბა.

– მიტუას რჯულიერი დედაკაცი, შენ, აბა როგორ დაიმასხოვრებდი, მაშინ იქ იყო ერთი უბრალო, შეუხედავი, მაგრამ გამრჯე და მუყაითი ქალია. ველისციხიდან არის გამოთხოვილი. გვარი აღარ მახსოვს. ხომ გაგიგონია – ბუ შეუხედავია, მაგრამ გული კეთილი აქვსო, სწორედ ქალბატონ ლუბაზეა (ლუბა ჰქვიან) ზედგამოჭრილი. განგებამ ბალღები არ მისცათ და ცხოვრობდნენ მარტონი. ამ ნუთისოფლი ორომტრიალში, როგორც ილია იტყოდა, თუ მარტომყოფი ეთქმის გლეხკაცსა.

ყველა კაცი თავის ჭკუაში პატარას ეშმაკობს და მიტუასაც ჰყავდა თავისი ოფოფები – რომ იტყვიან, ქალები უყვარდა. ჯელობაში ხშირად დაქორმწვერობდა ალაზნი გაღმა-გამოღმა ჭალებში. თუ სადმე საკბილო დედაკაც მოიხელთებდა, ტყუილია, არ გაუშვებდა.

არ გესწავლებათ ყოველ სოფელსა ჰყამს თითო-ოროლა (თუ მეტი არა) ლამაზმანი, კახპაი.

ბევრჯერ სდრუხეს კეტი წელში ნუნკხვადობითვინა შენს მიტუას, მაგრამ თავისას არ იშლიდა.

ბოლოს, ხანში რომ შევიდა, როგორც ყველა და ყველაფერი – მიტუაც დაცხრა, დადინჯდა, მაგრამ ყელყირმიზა და გავათიმთიმა ქალებისკენ თვალეები ყოველთვინ გაურბოდა. რაკი სანადირო-საშლიგინოდ მუხლი ძველებურად აღარ მოსდევდა, ლიზაზე შეჩერდა. ლიზა ხევგაღმა ცხოვრობდა, ჭინჭრიანს ვეძახდით, ხიდს რომ გადახვალ პირდაპირ სკოლაა. სწორედ ამ სკოლი წინ ცხოვრობდა ლიზაი. მარტოხელა ქალი იყო. მშობლები ადრე დახოცოდა და გათხოვება ვეღარ მაეხერხებინა. ხომ იცი, მულამყისმათი უნდა ყველაფერსა.

არავინ იცის, როდის შეუჩნდ-შეუჩოჩდა და რა დროიდან დაიდო ლოგინი მიტუამ ლიზას ჭერქვეშ. ჯერ, როგორც ხდება ხოლმე, ჩუმად, ქურდულად შეიპარებოდა. მერე სოფლი თვალსაც აღარ ეპუებოდა.

ბევრიც რომ ეცადო, ეგეთ საქმეს სოფელ ვერ დაუმაღამ. სოფელს დიდი თვალი აქვს, ხელათში ჩაგავლებს და საქვეყნოდ გამოგაჭენებს. ტაშტი გატყდა, ხმა გავარდაო, ნათქვამია. ჭორს ერთი თვისება აქვს – აფუფდება, აფარფატდება, აქეთ-იქით მიანყდება და მალევე ჩაქრება გაზაფხული ქარივითა. გაზაფხულის ქარი დიდხანს არა ჰქრის, გრძელი ქარები შემოდგომამ იცის. მოკლედ ჭორმა იჭორა, იქარიძრომილა და ჩაცხრა. მიტუა ძველეთგულად, კვირაში ორჯერ-სამჯერ მაინც შეაღებდა ლიზიკოს კარებსა. ნანდაურს მოეფერ-მოესურვილებოდა და შეღამებულზე გამოსწევდა შინისაკენ. ბოლო წლებში კარგა შეფერთხილ-შებერებული ჩვენი გმირები სოფლის გულსახეთქად აივანზე ისხდნენ და ჩაის შეექცეოდნენ.

ამ სიყვარულის ამბავი გაღმა-გამოღმა სოფელში, მე მგონი, ყველამ იცოდა, თავად „დაზარალებულის“ – ლუბას გარდა. ეგეცა ძალიან მეეჭვება... აბა, მტერ-მოყვარეში ერთი მაინც როგორ არ გამოჩნდებოდა, ლუბასთვის არ ჩაეყაჭა – ქმარი გლაღატობსო, მაგრამ რაც არ ვიცი, ვერ დავიჩემებ, გარეგნულად ცოლ-ქმრის ცხოვრებას არაფერი ეტყობოდა.

ლამის ოცი წელი ისე ჩაიფურცლა ლუბასა და მიტუას სახლიდან ხმამალალი ლაპარაკიც კი არავის სმენია. ერთიც ვნახოთ, შარშან ნოემბრი ბოლოს ჩემი ცოლიძმა (ფოსტალიონია) მიუბნება:

მიტუამ ლიზიკო ცოლად მოიყვანაო.

ეგ რა სისულელე ჩაუდენია, ამ სიბერეში, მაგ ღმერთგამწყრალს-მეთქი, რა დროი ჩვენი ცოლის შერთვაა, მიქელ-გაბრიელის სიაში ჩვენი რიგი გვიახლოვდება და ბრინჯსა და ჯონჯოლს უნდა გვიმარაგებდნენ სახარჯოდ-მეთქი. ლუბას

რალა უყო-მეთქი, მაგ უმადურმა, ეგ ღვთისნიერი ქალი ქუჩაში ხომ არ დატოვა-მეთქი ამ სიბერის წლებში?

არაო, შენ ჯავრი ნუ გაქვს, იცის ბიჭმაო, ორივე შინა ჰყავსო.

ერიჰაა, ე რა კომუნიზმი შამასულა ჩვენს სოფელში და მე კიდე ჩიტი-ნიბლიას მსგავსად ჩამძინებია-მეთქი. ეგ საუბარი ჩემს ცოლისძმასთან ნასადილევს შედგა, სალამოთი კი თვითონ სიძე ბატონი – მიტუა მომადგა ჭიშკარზე და ჩამხმამალალა:

– გივო, ხვალ სალამოი ჩემსა გადმოდი, პატარა ვახშამი მაქვს და ძველებურად მოვილხინოთო. რა ზეიმ-მეჯლისი გესტუმრა, თუ საიდუმლო არ არი-მეთქი, ვკითხე, მითამ არა ვიცი რა. ცოლი შევირთეო. თვალს მარიდებს. შენ ხომ არ შეურიკინე ზედა სართულებში, ჭკუა ხომ არ შეგიმსუბუქდა, მა ლუბაი-მეთქი? ორლობეში გავჰყევ ლაპარაკ-ლაპარაკითა. როგორ მოვშორდები, – სანამ სიმართლე არ გავიგებ.

– ყველაფერი ლუბას თანხმობითა და კურთხევით მოხდაო. დავუჯექ და წვრილად ვაუნყე: ჩემო საყვარელო და ტკბილო ლუბა-მეთქი, იგრე და იგრეა საქმე, დიდი ხანია, შეიძლება, ყურიც მაგიკრავს, ჩაღმანთ ლიზიკოსთანა ერთგვარი მეგობრობა-ამხანაგობა მაქვს-მეთქი. ურიგო ქალი არ არი და შენც ძალიან უყვარხარ-მეთქი. ახლა ამ ჩვენს ყოფას რო ვაკვირდები, ცხოვრები საქმეი უკან-უკან მიდის და ჩვენც ღრმა სიბერეში შევდივართ-მეთქი. სიბერე კიდე ისეთი რამეა, როსტომსაც კი ქედი გაჰდრიკა -მეთქი. მე, შენც მოგეხსენება, ის მიტუა აღარა ვარ და შენ ხომ მიყვარხარ და მიყვარხან, ის ლიზიკოც ძალიან მეცოდება. მარტოხელაა, ჩვენს მეტი (ჩემ ბეხრეკ თავს ვგულისხმობდი), ხელის წამომკრავი არავინ ჰყავს-მეთქი. მე უკვე იმი მუხლები აღარ მაქვს, ამ დანჯღრეულ ბონდის ხიდზე გავიდე და ყოველ მესამედლე იქით-აქეთ ათი ვერსი ვაკეთო ლიზიკოი მოსანახულებლად-მეთქი. არა და ამ სიბერეში ადამიანის მიტოვება უმადურობაა, რასაც შენი მონყალე გუ-

ლის ამბავი რომ ვიცი, შენც არ მომიწონებდი-მეთქი. თუ არ გენყინება, მოვიყვანოთ აქა, შენც ძალიან გამოგადგება, ხმის გამცემი გეყოლება, ამ ვაზის ფურჩნა-აკვრაში მოგეხმარება, მორიგეობით ძროხებსაც მოაძოვებს და იხვებსაც მიხედავს-მეთქი.

იყურა, იყურა ჩემმა ლუბამ და როდის-როდის ჩამომარცვლა – რა ვქნა, რაკი ეგრეა, როგორც შენმა კაცურმა ჭკუამ გაგიჭრას, იგრე ჰქმენო. მათ.

მესამე დღეა ლიზიკო ჩვენსა გადმოსახლდა. როგორც შეხმატკბილებული გვრიტები ისე არიან ერთმანეთშიო, იცინის მიტუა, ხვალ ამასთან დაკავშირებით ხბო-ცხვარს ვჰკლავთ, კარგი ხაშლამა-ჩაქაფული გველის და შარშანწინდელი რქანითელისა ჭურში ორ კოკამდე მისხია. იგეთია, ცუდ კაც არ დაეღვევინებო.

ჩავედით, მოვილხინეთ, მიტუაც ისე „უდარზე“ იყო, იმტოლი, მგონი, ჩემ სიცოცხლეში ერთად არ მიცინია.

მეოთხეზე თუ მეხუთე დღეზედ, კარგად აღარ მახსოვს, ძილში გაპარულიყო.

ლუბაც და ლიზიკოცა ორივენი თავითთ უსხდნენ კუბოსთან და ისე ალაღვულით, ისე სულმდულარედ სტიროდნენ, გული მოგიკვდებოდა.

ახლაც ორივენი ერთად ცხოვრობენ, ერთად დაფუსფუსებენ მიტუას ნაკვდავ ვენახში და აღდგომას ერთად უგორებენ კვერცხს თავიანთ სულკურთხეულ, საზიარო ქმარსა.

იმ ქარბუქიან ღამეს

ბორჯომ-ხაშურის გზაგასაყართან ავტონისპექტორის ჯიხურის წინ დავამუხრუჭე.

თოვდა.

საათს დავხედე, პირველს აღარაფერი აკლდა.

მორიგემ ზარმაცი კაცის თვალებით შემომხედა და კარები-სკენ მანიშნა.

შევედი.

არც ახლა წამომდგარა. ფეხებშუა გავარვარებულსპირა-ლიანი, კუსტარული ელექტროლუმელი მოექცია და ხელის-გულები მიეშვირა.

– კაი გამარჯობა!

– იცოცხლე.

– დიდი ხანია თოვს აქეთ?

– შელამებულზე დაინყო, ახლა მოუმატა. საიდან მოდიხარ?

– ქუთაისიდან.

– იქეთ?

– სიმშრალეა. გუშინ ქარმა წამოუბერა, მეტი არაფერი. მაინც რა უბედურებაა. ორი-სამი მანქანა თუ შემხვდა ამხელა გზაზე. ცარიელია ტრასა.

– ზამთარია, ბიძაჩემო, უბენზინობა, სიცივე.

ოცდასამი-ოცდაოთხი წლის ჯეელია. წამდაუნუმ შუბლს ისრესს. მარჯვნივ, მაგიდაზე, ქუდი და მაკაროვის სისტემის რევოლვერი უდევს.

– ჭირივით მეზარება ღამე სიარული. არ ეწყობოდა საქმეს გაჩერება, თვარა ფეხს არ გამოვადგამდი.

– თუ გეჩქარება, ჭკუით მოქცეულხარ. რა იცი, ხვალამდე რას იზამს.

– დადებს?

– უეჭველად. მშრალად თოვს.

– აბა, ხვალ იქნება ჯახაჯუხი.

– არ უნდა ლაპარაკი. „სალიარკაც“ აღარ არის, ტრაქტორებიც ვერ იმუშავებენ.

– გორის გადასასვლელზე ხომ არ ვიბუქსავებ, თუ იცი?

– ჯერ არა მგონია. მუხრუჭს „რეზკათ“ არ დაანვე. ძილის საქმე როგორ გაქვს.

– მაგის არ მეშინია.

– აბა, მენახე მშვიდობით!

– კარგად, კარგად. მე ბოდიში. ბენზინი ხომ არ გექნება ერთი-ორი ლიტრა?

– ნახევარზე ნაკლებს უჩვენებს. თუ გადმოასხამ, სამი ლიტრი შენი ფეშქაში იყოს. მე მგონი, თბილისამდე მეყოფა.

– არა, არა. დიდი მადლობა. „კანისტრაში“ თუ გაქვს-მეთქი, თორემ „ნოლ დევიტიდან“ გადმოსხმა ქვის კოდვაზე უარესია. იმ დღეს საათ-ნახევარი ვინვალეთ.

– თუ კანისტრაში მქონდეს და უარი გითხრა, სამ ბავშვს გეფიცები.

– ღმერთმა სამივე გაგიზარდოს. როგორ გეკადრება ბავშვების დაფიცება.

– არაფერია... არ მიყვარს კაცის განზილება, ისე, აქეთ რეკეტიორების საქმე რავაა?

– მიაწვნიე ძალიან ამ ბოლო დროს. კარგა ხანია, აღარ ყოფილა შემთხვევა.

– დაწყნარდნენ, აწი, დროა. ცოტა იშოვეს? რაც მაგათ ხალხი გაამწარეს. აბა, კარგად!

– კარგად, კარგად.

წრესთან, ცოტა არ იყოს, მანქანამ ბოლო მოიქნია, ერიჰა! ფრთხილად უნდა ვიყო. მშრალ ასფალტს ახალი თოვლი ჯერ არ დაჰკრობია და ცურავს. ცოტას რომ მოყინავს, მოდება ხრეშვივით ექნება და მერე საშიში აღარ არის.

ბაზართან, მარჯვნივ კოცონს ორნი შემოსხდომიან. ასეთი ალიკვამლი მხოლოდ საბურავს ასდის.

მივუსიგნალე. ხელი ამინიეს.

შორმნათი ჩავრთე და მესამეთი მივანეჭი აღმართს.

დაშვების დროსაც მესამეთი დავეშვი. არ გამჭირვებია.

იკარუსმა მომაკივლა. გზა მივეცი. დალოცვილი მანქანაა, არც მოსრიალეების ემინია, არც გადაბრუნების.

უკანა სავარძელთან, პარპრიზსმოფარებულ თუნუქის ნაჭერს „ოზურგეთი-თბილისი“ აწერია.

ასახვევთან „ვოლგა“ წამომენია. ანთება-ჩაქრობით გამაფრთხილა. სვლა შევანელე და მარჯვნივ გადავინიე. გამეტეხული სიჩქარით ჩამიქროლა.

ისევ ჩამონვა სიჩუმე და უკუნეთი გზაზე.

წვრილად, ხვავიანად, დახვეულად თოვს.

სანამ გადასახვევთან მივიდოდი, ხიდსგამომცდარმა, ხრამისკენ გაქცეული ბორბლების კვალი შევნიშნე. რა მიხვედრა უნდოდა: „იკარუსის“ საბურავების არ არის, გადასასვლელთან რომ გამასწრო, სწორედ ის „ვოლგა“ გადავარდნილა. მუხრუჭი ნელ-ნელა შევაპარე, უკანასვლით მოვადექი ხრამს. ნამქერში ჩაკიდებული, ცალგვერდზე აყირავებული მანქანა ძლივს მოჩანს. წინა და უკანა ფარების ნითელ-ყვითელი შუქილა ჰკვეთს ნამქერის სუდარას. წუთის დაკარგვა არ შეიძლება. ტრასაზე უკუნეთი ჩამონოლილა. იქნებ ცოცხალია.

– გესმის?! – ჩავბლავლე.

ხმა არავინ გამცა.

ბუჩქს მოვეჭიდე., მაგრამ ტოტი შეაწყდა და ხელში შემჩრა. ჩავჯექი და თოვლზე ჩავსრიალდი.

მარჯვნივ მოვუარე და მთელი ძალით მოვანეჭი მანქანას, მაგრამ ამაოდ. მძლოლის მხარეზე რომ არ იყოს გადაბრუნებული, უფრო ადვილია ამოყვანა. დაღმართიდან თოვლ-ლორლი რომ გამოაცალო, ვაითუ დაგორდეს და მეც ქვეშ მომიყოლოს.

– პარპრიზიდან!

ქალის ხმაა.

– ცოცხალი ხართ!

– ჯერჯერობით კი. ვაი დედა!

მე თვითონ როგორ ვერ მივხვდი, რომ წინა პარპრიზი ჩამტვრეული აქვს და აქედან უფრო ადვილია ამოყვანა.

ზემოდან გადავჩოჩდი და წინა სავარძელთან ჩავეკიდე.

– ნუ გეშინია, გადარჩენილი ხარ! თავს ძალა დაატანე და ხელები გამომიწოდე!

– მარცხენა ძალიან მტკივა. რულსა და სავარძელს შუა მაქვს თედო გაჭედილი. ვაი დედა!

– ნუ გეშინია... ნუ გეშინია... თავს ძალა დაატანე ცოტა კიდეც, ამოინიე, ჰო ეგრე... დამეყრდენი.

– ვაი დედიკო! მარჯვენა მუხლი მენვის! ცოტა ნელა, გეხვენები. გამიშვით, გამიშვით. მე თვითონ... იქნებ ეს რული თქვენკენ გაქაჩოთ. ეყოფა, ახლა ამნიეთ!

– ოო... ყოჩალი გოგო ხარ. აწი ნულარ გეშინია, სისხლი ხომ არ მოგდის სადმე?!

– მე მგონი არა.

– გულ-მუცელში ხომ არ გრძნობ ტკივილს?

– რა ვიცი... ცოტას.

– გრძნობა ხომ არ დაგიკარგავს?

– არა. ყველაფერი მესმოდა. მაგრამ შიშისაგან ხმას ვერ ვიღებდი, მტკივა, მტკივა, გამიშვით! ვაი დედა. მარცხენა ხელი მოტეხილი მაქვს. არ უნდა ლაპარაკი!

ფეხები ბუჩქს მივაბჯინე და მხარილლივ, ნელი ქაჩვა-რხევით გულზე გადმოვიწვინე.

ახლა მთავარია, როგორმე გზაზე ავიყვანო.

ჩქარი სუნთქვა-კვნესით მეხმიანება, მისი თბილი სუნთქვა მარჯვენა ყურ-კისერზე მელამუნება.

ცალი ხელით პალტოს საყელოში ჩავავლე, მეორეთი ბუჩქს ჩავეჭიდე და თოვლზე გავახოხე, მაგრამ ფეხი ვერაფერზე მოიკიდა და შევუშვი თუ არა ხელი, ისევ მანქანამდე ჩასრიალდა.

– თოკივით რამე ხომ არა გაქვთ საბარგულში?
 – ნახეთ, შეიძლება ბუქსირის ბანარი იყოს. ვაი დედა!
 საბარგულამდე მივჩოჩდი, მაგრამ ვერ გავაღე. დაკეტილია. მანქანას წინიდან შემოვუარე, გასაღები გამოვაძრე და, როგორც იქნა, მოვარგე საბარგულს.
 – ვაი დედა, ხელის თითები ჩემი აღარ არის.
 – ნუ გეშინია, ცოტა მოითმინე, თითები დაიორთქლე.
 – ადვილი სათქმელია, მარცხენა ხელი პირთან ვერ მიმაქვს. თოკი გულმკერდსზემთ, მხრებზე ჩავაბი. ზემოთ, ხეს გამოვდე და დავქაჩე.
 – ვაი, დედა!
 – გამოედო რამეს?!
 – არა, არა. ცოტა ნელა, გეხვენები.
 – თუ გამოედო, მაშინვე დამიძახე.
 ასე სვენებ-სვენებით ავართიე ზემოთ. ბევრი ვინვალე, მაგრამ მანქანის სავარძელზე ვერ დავსვი. მუხლს ოდნავ დაატანა ძალა და კივილი მორთო. ხელში ავიყვანე და მანქანის საბარგულში ჩავანვინე. ქურთუკი გავიხადე და თავზე გადავაფარე.
 – გადარჩენილი ხარ. აქვე, საავადმყოფოში მიგიყვან და ყველაფერი რიგზე იქნება.
 – თუ შეიძლება იმ დასაწვავ მანქანაში პატარა ჩემოდანი მიდევს, იქნებ როგორმე ამომიტანოთ.
 საავარიო თოკს ჩავყევი და ჩემოდანიც ამოვართიე.
 გავითოშე, სუნთქვა მეკვრის.
 საჭეს მოვუჯეცი და მანქანა მოვატრიალე.
 გადასახვევთან ავტოინსპექციის ჯიხურში სინათლე ენთო, მაგრამ ახლომახლო კაციშვილი არ ჭაჭანებდა.
 ორჯერ მივუსიგნალე და რომ არავინ გადმომხედა, თავქვე დავეშვი.
 საავადმყოფოს დარაჯი „ტელეგრეიკიანი“ მოხუცი ქალი ძლივს გავაღვიძე.
 – დაყრუვდით?!

– ჩამძინებოდა, ეს ოხერი.
 – ნაავარიევი გოგო მოვიყვანე. ექიმი ჩქარა! გაფათურდა და ორიოდ ნუთმი თეთრხალათიან ქალთან ერთად დაეშვა.
 – საკაცე არა გაქვთ?
 – ჩაკეტილი აქვს მნეს, ვერ გავაღეთ, ვერაფრით.
 – საკაცეს რა ჩაკეტვა უნდოდა, ვინ მოიპარავს.
 – ახლა ყველაფერს იპარავენ.
 გოგო ხელში ავიყვანე და კარებისაკენ წავედი.
 – რა ჩაბნელებულია აქაურობა.
 – მესამე დღეა, სინათლე არა გვაქვს.
 – საითაა საოპერაციო?
 – მეორეზეა, მარა, აქეთ შეიყვანეთ, მეოთხე პალატაში. შედარებით სითბოა. საოპერაციოში გაიყინება ეგ უბედური.
 – აქეთ, აქეთ, კედელთან დაანვინეთ. ეს ადიალა გადააფარეთ. ახლავე ლამპას შემოვიტან.
 – რა საშინელებაა. პაპუასებივით ვცხოვრობთ. ძალიან გტკივა?
 – გაჩერებულზე იმდენად არა. ოდნავ გავანძრევ თუ არა, გულზე მომდის.
 – ნუ გეშინია, ახლა სამშვიდობოს ვართ.
 ქალმა ლამპა შემოიტანა და პირველად ვნახე სინათლეზე ჩემი „პაციენტი“. მოკლეზეთმაშეჭრილი, თვრამეტი-ცხრამეტი წლის გოგოა. ლამაზცხვირა და ფართოტუჩება. სუნთქვის დროს ცხვირის ნესტოები ისე ეკეცება, როგორც რიყეზე ამოგდებულ თევზს ლაყურები.
 თერთხალათიანმა ლამპა სკამზე დადო და ავადმყოფს ფერხთით ჩამოუჯდა.
 – მოტეხილი აქვს, თუ იცით რამე? სად გტკივა, შვილო?
 – თქვენ ექიმი ბრძანდებით, ქალბატონო? – კითხვა შევუბრუნე.
 – არა, ექთანი ვარ.

- ექიმი არ არის?
- არ არის. დილით გამოიარა, მერე აღარც მოსულა.
- თქვენს ამარაა, აბა, საავადმყოფო?
- ცარიელია, ბატონო. ვინ გაჩერდება ამ ყინვაში საავადმყოფოში. ვერ მოვასწარი თქმა – თბილისში წაიყვანეთ-მეთქი.
- რომელი საათია?
- ოთხია დანყებული.
- არც რენტგენი გაქვთ?
- რენტგენი არის, მაგრამ ვინაა გადამღები. უნდა მოვითმინოთ ამაღამ და დილით მოვლენ.
- როგორ გეკადრებათ, ქალბატონო, იქნებ დილამდე, რა ხდება.
- რა ვიცი... როგორც გადანყვეტთ... ისე მაინცდამაინც არ კვნესის და, საშიში რომ იყოს რამე, ძალიან ეტკინებოდა. გული ხომ არ მიგდის, შვილო?
- არა, დეიდა. მუხლთან მტეხავს ძალიან და მარცხენა ხელს ვერ ვწევ, იდაყვთან.
- მე რაც შემოძლია, ეს არის, ტკერს დავადებ ნატკენ ადგილზე და შევკრავ მაგრად. მეტს ამაღამ ექიმიც ვერაფერს მოგიხერხებდათ. ისე... რა ვიცი... გადანყვიტეთ მერე... თქვენ თვითონ შეატყობთ.
- კეთილი ქალბატონო. ტკერი მოიტანეთ, ბინტი ხომ გაქვთ?
- კი, უნდა იყოს.
- ექთანი რომ გავიდა, მისი ადგილი დავიკავე საწოლთან.
- რა გქვია?
- ლია, ვაი დედა!
- საიდან მოდიოდი, ლია?
- ზესტაფონიდან.
- როგორ მოვიქცეთ. მოითმენ დილამდე, თუ წავიდეთ თბილისში.
- არა, არა. ახლა ისევ მანქანაში ყანყალის თავი აღარ

მაქვს. მოვითმენ, რა ვქნა, დილამდე, თქვენ, თუ გერქარებათ, წაბრძანდით.

- რა სათქმელია, როგორ მიგატოვებთ.
- როგორი მადლობელი ვარ თქვენი. შემომხედა და თეძოსთან საბანი შეიკეცა.
- თუ გადავრჩი, საჭეს აღარ მივეკარები.
- სად გერქარებოდა, როგორ შეიძლება ასე სიარული, გორის ასახვევთან რომ გამასწარი, ჩაგისიგნალე. ვიცოდი რაღაც მოგივიდოდა, მართვის მოწმობა გაქვს?
- არა.
- ვისია მანქანა?
- მამაჩემისაა. თვითონ როსტოვშია. რაღაც ჭირად კოოპერატივი აიტეხა და, ვითომ, კვერცხის შესაძენად წავიდა. ორი კვირაა გზაზე სადღაც გაიჭედა და ვერც იქეთ მიდის, ვერც აქეთ. ჩემი დაქალი მოუტაცნიათ. დედამისმა დამირეკა. დავჯექი უცებ და გამოვვარდი.
- მერე, შე ქალო, რა წამაუცილებელი იყო შენი ასე ნაუცბათევად გამოქცევა.
- დედამისმა, ვაი დედა, სასწრაფოდ ჩამოდიო. მე ვიცნობ იმ ბიჭს. არაა, სხვათა შორის, გლახა ბიჭი.
- ჰოდა, დაქალის გაბედნიერებაზე შენ რომ ილუპავდი თავს, საქმეა ეეს? მაინც სული ყელში გაქვთ ახლანდელ ახალგაზრდებს.
- რა ვიცი, ვაი დედა, ალბათ, ბედი უნდა ყველაფერს.
- ექთანმა ორ-ორმტკაველიანი პლასტმასის ფირფიტები შემოიტანა. გარეთ გასვლა დავაპირე, მაგრამ გადავიფიქრე, ბოლოს და ბოლოს-მეთქი, ჩემს თავს ვუთხარი, ექთნისთვის ხომ არ მითქვამს, რა არის ეს გოგო ჩემი.
- თავისფერი, წითელკოპლებიანი სვიტრი აცვია. თავი ბალიშის გვერდით, პირდაპირ ლეიბზე უდევს და ჭერს ასცქერის, თითქოსდა მას არც კი ეხებოდეს, რას ვსაქმიანობთ მის სხეულზე ქვევით, ჩვენ, აქ, „ექიმები“.

იქნებ ამოვარდნილი აქვს მარცხენა იდაყვიო, ჯერ ხელით მოსინჯა, მერე გამართულად ფრთხილად ასწია, ქვეშ ბალიში ამოუღო და ხელის მტევანი ნელ-ნელა გაუქაჩო, მომიბრუნდა.

მოვჭიდე მის ლამაზ, თბილნაზ თითებს და ოდნავ რომ გამოვნიე ლიამ იმხელა იყვირა, მე ჩემდათავად, გული კინალამ ამომიხტა ბუდიდან.

ამოვარდნილობა ხელით არ ისინჯება, ვეჭვობ ან მოტეხილი აქვს, ან მაგრად აქვს სახსარი შეშინებული.

„ტკეჩები“ ირგვლივ მჭიდროდ შემოულაგა და ბინტით სქლად, ღონივრად შეუკრა. საწოლის თავის პარალელურად გაუსწორა მარცხენა ხელი და გააფრთხილა, ასე გედოს შვილო, დილამდე, თუ ძალიან შეგანუხოს, თითები და მაჯა აამოძრავე იდაყვის სახსარი არ გაანძრიოო.

მერე ლარივით სწორი, ყავისფერჩექმებიანი ფეხები გაუსწორა. ჯერ ორივე მუხლი შეადარა ერთმანეთს. მარჯვენა ოდნავ შესივებულაო. კვირისთავი ხელით მოსინჯა. როცა გაარკვია, რომ კვირისთავი დამსხვრეული არ ჰქონდა, მიულოცა – კვირისთავი მთელი გაქვს შვილო, კოჭლობისგან დაზღვეული ხარ, ნუ გეშინია, ან მენისკი იქნება განწყვეტილი, ან ძვალი გატეხილი, ან, რაც უფრო ხშირად ხდება ასეთ დროს, კუნთია დაზიანებულიო.

შემომხედა.

რა არის ეს კაცი შენო, ლიას ჰკითხა.

ლიამ წამით ამაველო თვალი და – ბიძააო, ისე მშვიდად და ანგარიშმიუცემლად მიუგო, რომ ერთხელ კიდე ვირწმუნე: ქალები კაცის ნეკნისაგან შექნილი კი არა, სრულიად სხვა, ზეციური არსებებია, ჩვენზე უფრო ჭკვიანები და სხარტი გონებისანი. ჩემთვის რომ ეკითხა, რას ვუპასუხებდი? ჯერ დავიბნეოდი, რაღაცას წავილულულულებდი. მერე ვეტყოდი, სიმართლეს, აბა რას ვიზამდი; არაფერიც არ არის, მე მგზავრი ვარ, შემთხვევით გადავანყდი გზაზე, პირველად ვნახე-მეთქი. ასე წელიც რომ ვიცოცხლო, ვერასოდეს ვერ მივხვდები, რა-

ტომ უთხრა დამტვრეულმა გოგომ საავადმყოფოს ექთანს ჩემზე, უცნობ მამაკაცზე... ბიძააო. უპატრონო რომ არ ჰგონებოდათ და მეტი ყურადღებით მოქცეოდნენ? თუ რაღაც სხვა მოსაზრებით, რას გაუგებ ქალს.

მუხლს ზემოთ, რბილ კუნთს რომ დაადო ხელი – მტკივა, სწორედ მანდ მტკივაო, დაიკვნესა ლიამ.

კუნთის ამბავია, შეიძლება გაგლეჯილიც კი იყოსო. ექთანმა, ჩექმები გავაძროთო.

მარცხენა ფეხზე იოლად გავაძრე. მარჯვენაზე გამიჭირდა. ტკიოდა ოდნავ რომ დავექაჩავდი. ჩექმის წვერ-ქუსლის ნელი, მორიგეობით რხევარხევით, როგორც იქნა გავხადე. ჩექმის ყელიდან თბილი ორთქლი და რაღაცნაირი, მხოლოდ ქალური ოფლის სუნი დაიფრქვა ოთახში.

რეიტუზი უნდა გაგხადო, შვილო, ჯერ ერთი, მაინტერესებს დალურჯებულ-შესიებული რა ადგილას გაქვს და მეორეც, ტკეჩი რეიტუზის გარედან ფეხს მჭიდროდ არ მიეკვრება, იმოძრავებს, საერთოდ ტკეჩიც და თაბამირიც შიშველ კიდურზე კეთდებაო.

ლიას პასუხი არ მიუცია, ჭერს ასცქეროდა.

ექთანმა შალითის ქვემოდან, წელის არეში შეუყო ორივე ხელი, ცოტა ხანს აფათურა, ბოლოს, როგორც იქნა, იპოვა ხვანჯარი, და დაქაჩა. ლამპის მქრქალ შუქზე უღმაზემმა, ჭკუიდანშემშლელმა ბარძაყებმა რომ გამოანათეს, წამოვდექი და ფანჯარასთან მივედი.

მედიცინის დამ ერთხანს აცერ-ამტკაველა ლიას მუხლბაყვები. ხან ააკვნესა, ხან გააყურა ავადმყოფი, ბოლოს მიხმო – ტკეჩები დამიჭირეო. ორივე ხელი შემოსალტული მაქვს თვრამეტი წლის გოგოს ბარძაყებზე და სანამ ექთანი ბინტს დაახვევდეს, ჩემი მემართება. ვნებიანი სითბო და სპილოსძვლისფერი ფეხების ნევრთატოკვა ტკეჩში ატანს და სხეულზე ალად მეკიდება.

ექთანი თავის საქმეს რომ მორჩა, ლიას ანალგინი დაალ-

ევინა. ქვევით, მორიგის ოთახში ვიქნები, თუ დაგჭირდეთ დამიძახეთო. გათენებამდე ბევრი აღარ დარჩა. დილით დარაჯს გავაგზავნით ექიმთან. ეცადოს დაიძინოს. ეს ბოლო სიტყვები რატომღაც მე მითხრა, კარგად იყავითო და გავიდა. კარებთან მოტრიალდა, თუ შეიძლება, ლამპას წავიღებო. მადლობა მოვახსენე, დერეფანში დავენიე, ჯიბეში ფული ჩაფუკუჭე (ვერ გეტყვი რამდენი, ასე ასი-ასორმოცდაათი მანეთი იქნებოდა, თუმნიანებად მენყო შარვლის ჯიბეში), ძალიან ყურადღებიანი ქალი ბრძანდებით, თქვენი ვალიდან ვერ ამოვალთ-მეთქი.

მარტონი დავრჩით.

ცოტა ხანს წელის გასამართავად წამოვწექი, მაგრამ უფრო შემცივდა.

სანოლზე ვზივარ. ლიას, რასაკვირველია, არ სძინავს.

– როგორ ხარ. იქნებ დაგეძინოს... გტკივა?

– ანაღვინმა ცოტა გამაბრუა... თქვენ რომ არ შემხვედროდით, რა მეშველებოდა.

– უსაშველო ღმერთმა ნუ დაგმართოს, ერთი საშიშროება ის იყო, რომ თოვლზე მანქანის გადავარდნის კვალი ნაიშლებოდა და დილამდე ვერავინ გიპოვიდათ.

– დილამდე ალბათ გავიყინებოდი.

– ცუდ რამეზე ნულარ ვილაპარაკებთ, რაც მთავარია, გადარჩი.

– მანქანა ძალიან იყო?

– ძალიან არა. მოსრიანლების დროს ხეს დაეცა გვერდულად.

იმ ხემაც გადაგარჩინა, თვარა, შეიძლება ქვეშ მოყოლოდი.

პაუზა.

– რა გქვიათ, ბიძია? ამ დაბნეულობაში, მე ბოდიში, სახელიც არ მიკითხავს.

გუთხარი, რაც მქვია, მაგრამ მომეჩვენა, რომ „ბიძია“, თითქოსდა ხაზგასმით, გაჭიანურებით, თუ ერთგვარი ირონიითაც წარმოთქვა.

ისევ პაუზა.

– ხომ არ გცივა?

– ცოტა, ფეხის თითებზე.

სანოლთან ჩამოვუჯექი. მარჯვენა (ჯანმრთელი) ფეხი მუხლზე დავიდე. მარცხენა (ტკეჩიანი) სანოლის ნაპირისაკენ გამოვაჩოჩე. ხელისგულებში მოვიმწყვდიე მისი უსაყვარლესი და უახლესი, ჩიტის ბარტყივით თბილი და მოძრავი ფეხის თითები.

კარგა ხანს მეჭირა. ხან თითებით ვჯღღემდი, ხან ხელისგულებს იქეთ-აქეთ ვუსვამდი, როგორც იასამნის ღეროს ვატრიალებთ ხოლმე მისი ღვთაებრივი სიმრგვალის ხილვა რომ მოგვესურვება. მერე წვივებს მუხლებისკენ ავყევი და ტუჩით დავეკონე მუხლისზემოთ იქ, სადაც ცივი და უცხო ტკეჩის თავი მთავრდებოდა.

– რას შვრებით, ექთანს შემოვა.

წამოვხტი. კარი შიგნიდან არ იკეტება.

ბუდეში გასაღები არ არის. პატარა რკინის ურდულიდან მილაკი გამომძვრალია.

დერეფანში ვიფათურე. როგორც იქნა მსხვილი ლურსმანი ვიპოვე და გავუყარე კარებს.

...თუ დაკვირვებისხართ ზამთარში მამლები, თითქოსდა, სხვა ხმაზე, უფრო მოგუდულად და ზარმაცად ჰყვიან, ვიდრე გაზაფხულზე.

თავი მიდევეს ლიას თბილ მუცელზე, ცოტა ჭიპისქვემოთ. ხელს ნაზად ვუსვამ უკვე ტკეჩაყრილ მუხლისთავზე და ბარდაყებზე.

ფანჯარაში მქრქალად იხედება ლურჯ-თეთრი ციაგი. ულამაზესი ზამთრის დილა.

თითქოს თოკით ეწევიანო

კალენიკე ხუნდაძემ დიდის ვაი-ვაგლახით, რომ იტყვიან, ჭაპანწყვეტით დააღწია თავი ძილს. ჯერ მტრედისფრად შებინდულ სარკმელს ახედა, მერე მაგიდაზე ატიკტიკებულ კომპისსიმსხო საათს მიაჩერდა და ყრუდ ჩაილაპარაკა:

– გადაგიშენდა ამწყობი.

ღმერთმა კარგად მიმყოფოს შაპარეთის ზარიანი საათების ფაბრიკის საამწყობო საამქროს თანამშრომლები, მაგრამ კალენიკეს მიერ აღვლენილი წყევლაც არ გახლავთ მთლად უსაფუძვლო. როგორი საქმეა, ამ დილით სტუმარს აცილებს აეროპორტში. გუშინ სპეციალურად იყიდა ეს საათი. მომართა, შვიდის ნახევარზე დააყენა ზარის ისარი. ახლა შვიდს აღრაფერი აკლია და კალენიკეს თვითონ რომ არ ემარჯვა, მარტო ტექნიკის იმედზე დამდგარიყო, ჯერ ერთი, სტუმარს დააღალატებდა და, ვთქვათ ესეც არაფერი, ახალი ბილეთის შეძენა კვლავ სარბენ-საფართიფურთოდ ექცეოდა.

კალენიკეს სტუმარი – მანასე ხოზრევანიძე ეს ერთი კვირაა, რაც გეახლათ შორეული ჩრდილოეთიდან. ჩრდილოეთში იგი განაწილებით გაგზავნეს მუშფაკის დამთავრების შემდეგ. იქაური ქალი (სხვათა შორის იშვიათი მეოჯახე) შეერთო და დარჩა და დარჩა. ვერ იტყვი, რომ კარიერის კიბეზე დიდად წაინია – ოცდაათი წელია ჩილინგართა ბრიგადას თავკაცობს, მაგრამ მისი მრავალრიცხოვანი მედლები, წახალისების ფურცლები და სიგელ-გუჯრები (სიყრმის მეგობარს სასოებით რომ გაუფინა მაგიდაზე) მეტყველებენ, რომ ამ კაცს თავი არ შეურცხვენია. შორეულ მხარეში პატიოსნად უშრომია და ვაჟკაცის სახელი დაუგდია. ეს კი, მოგეხსენებათ, ხონის მუშფაკდამთავრებული კაცისთვის იოლი საქმე როდი გახლავთ.

ვის ვუმტკიცო, როგორ უხარია ქართველ კაცს სტუმარი

საერთოდ და როგორ გაასხივცისკარებდა კალენიკეს გულს ცამეტ წლამდე თანშეზრდილი მანასეს ხილვა. ამ ერთი კვირის განმავლობაში თან გადაყვა, მოეთაფლუქ-მოესიყვარულა, რა არ აჩვენა, რა გეგუთის ციხე არ მოარონია. უყურადღებოდ არ დაუტოვებიათ ქალაქ საქარიას ცნობილი რესტორნები – „ვენეცია“, „ნადეები“, „სათაფლია“, „ჭომა“, „სორბონა“, „გოგისვანიძეები“, „წყალნითელა“, „გელათი“... ცაში ქუდებს ისროდნენ და მათი ვარხალალო აზანზარებდა იმერეთის ლამეებს. გუშინ, მოულოდნელად, მანასემ წასვლა გადაწყვიტა. ვერ გეტყვით, მოყირჭდა სტუმრობა, თუ შევბუღების ვადა გაუთავდა. ხომ არ ჰკითხავდა მასპინძელი, როდის მიბრძანდებითო, რომ თადარიგი დაეჭირა. არადა, სტუმრის გადაწყვეტილება შეუვალი და საბოლოო აღმოჩნდა. ხვენწა-მუდარა ახლოსაც არ გაიკარა. „ჩვენთან ასეთა: რომ იტყვის ადამიანი, უნდა წავიდეო, წავა. ვერაფერი ვერ დააკავებს“, – მტკიცედ განაცხადა სტუმარმა და ყელგანვდილ მასპინძელს ცივი წყალი გადაასხა. გაძვრა-გამოძვრა კალენიკე, სადაა თვითმფრინავის ბილეთი! ბოლოს იმ კაცის შეწუხებაც კი დასჭირდა, ვისთანაც სხვა უფრო დიდ საქმეზე აპირებდა მისვლას. სხვა გზა არ ჰქონდა, როგორც იქნა, გააჭახრაკა ბილეთი მარშრუტით „საქარია-იჟლისკი-მაკუტია-სუხალჩი“ და გულმოსასვლელი როგორ არ იყო: ამ დილით საათივით აწყობილ საქმეს – მანასეს სტუმრობის სახელოვან დაგვირგვინებას, სამარცხვინო კრახი ეწერა იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ საათმა არ დარეკა და არც აპირებდა დარეკვას.

სიჩქარეში და ჩიჩმაგურ-ფუსფუსში ჩაცმაც კი ვერ მოახერხა მასპინძელმა ხეირიანად. ქეშელა მუცელზე კვართის ლილები ასკდებოდა; გაუპარსავი, ჟღალი წვერი რკინის ჯაგრისს მიუგავდა; მარტო ფეხზელა ეცვა ფლახვად იაპონური, თასმიანი სანდლები. ჯერ ცოლ-შვილი წამოყარა, სუფრა გაამლევინა და მერე სასტუმრო ოთახისკენ გაეშურა კატის ნაბიჯებით.

მანასეს არ ეძინა. კოხტად ჩაცმული და ელექტროსა-მართებლით გაპარსულ-გალამაზებული „ზალაში“ მიმოდიოდა. მაღალი იყო, გივი ლომიძის მიერ დახატული თურქი მისიონერის კარიკატურასავით გადაბმული წარბები და ბარაქიანი ცხვირი უმშვენებდა გამხდარ სახეს.

– შენტან რომელია? – ჰკითხა მან კალენიკეს კარის გაღებისთანავე და საათზე მიუთითა.

– რვისკენაა ცოტა, – შეჰლიმა მასპინძელმა.

– ჩვენტან ასეთა: ერთი საათით ადრე უნდა იყო აერო-პორტში.

– ჩვენთანაც ასეა. მოვასწრებთ, ნუ გეშინია.

მანასემ სტუმრის ჩემოდანს მოჰკიდა ხელი და შუშაბანდში გამოიტანა.

– ეს რა არის? კიდევ უნდა ვჩამოტ?! – შეიცხადა სტუმარ-მა გაშლილი სუფრა.

– აპა, აპა. ამხელა გზაზე მიდიხარ. ნევიხემსოთ, შე კაცო, პატარა, – დაფაცურდა მასპინძელი და ლამის ძალით დასვა მანასე მაგიდასთან.

ასე ორმოცი-ორმოცდახუთი წუთის შემდეგ ორივენი კალენიკეს სამჯერ გადაღებულ „ჟიგულში“ ისხდნენ. დამშვიდობების ცრემლიანი წუთები რომ დასრულდა და მასპინძელმა, როგორც იქნა, თავის ძელ-ყორეს გამოაშორა მანქანა, ერთბაშად დაანვა გაზს და ისე ცქაფად მოსხლიტა ადგილიდან, რომ მანასე შეშინდა და ქამარ-მშველელს ჩაებლაუჭა.

აეროპორტის უშნოდ წაგრძელებულ შენობაში ფეხზე დასადგომი ადგილის შოვნაც ჭირდა. ყველაფერი ცხადი გახლდათ, მაგრამ ცნობათა ბიუროს მაინც მიაშურეს. საათნახევრიანი, დამლელი რიგის შემდეგ გაიგეს ის, რასაც ირგვლივ ყველანი ხმამაღლა, დაუფარავად გაიძახოდნენ: იჟლისისაკენ გუშინ არც ერთი თვითმფრინავი არ გაფრენილა „ტექნიკური მიზეზების გამო“ (რა იყო ეს „ტექნიკური მიზეზი“, უბრალო მგზავრებს ვინ გაანდობდა).

– რა ვქნათ ახლა? – აფთიაქის ჯიხურს მიყრდნობილ მანასეს შეხედა მასპინძელმა.

ხოზრევანიძემ ჩემოდანი ფეხებშუა მოიქცია და ხელები მოიფშვნიტა.

– ჩვენტან ასეთა: უნდა იჯდე და უცადო. საჰაერო ტრანსპორტი, ხომ იცი, კაპრიზნია.

– კი ბატონო, ვუცადოთ, მაგრამ სანამ ვუცადოთ. ხომ გაიგონე, რა თქვა: ორი რეისია გაუფრენელი. დღეში აქედან ერთ რეისზე მეტი ხომ არ გაფრინდება?

– რატომ?

– რა ვიცი მე. ასე რომ, ნახევარ საათში რომც გაიხსნას გზა, პირველად წინა მარშრუტის ხალხი გაფრინდება და შენ ზეგ მოგინვეს გაფრენა.

– კარგი ენის იყავი, – გააცვივა ტანში მანასეს.

– წამო სახლში და გავაგრძელოთ ჭუკჭუკი, – მკლავი გაუყარა კალენიკემ, – ხომ ხედავ, მანია, ღმერთს არ უნდა შენი წასვლა.

– დღესვე უნდა გავფრინდე. იცი? ჩვენტან ერთ პრაგულზე ამხანაგური სასამართლოა.

– ახლა ჩვენთანაც მასეა, მარა, ა ბატონო, გაფრინდი. თავს ზევით ძალა არის? არაა.

– ჩვენტან ასეთ შემთხვევაში, რალაცას იხლაპორტებს კაცი. არ შეიძლება რალაცა საშუალება არ გამოინახოს. ნაცნობი არ არის ვინმე?

– ნაცნობი კი არა, მთლად ძმაკაცი მუშაობს აქ ჩემი. გადაზიდვის უფროსია – ლავრენტი მკრტიჩიანი, სამტრედიელი, კაი ბიჭი. მივადგეთ და დავეღრიჯოთ.

კარგა ხანს იქიჩავეს, არა მე წამოვიღებ ჩემოდანს და არა მეო, ბოლოს კალენიკემ აჯობა. კიბეზე პატარა დერეფანი იპოვა და „ურიელ აკოსტას“ დეკორაციასავით ხალხით დახუნძლულ კიბეს აუყვნენ.

მგზავრები ბუზებივით ეხვივნენ ლავრენტი მკრტიჩიანს, მაგრამ კალენიკეს რომ შეხედა, ყველას თავი გაანება და შეცხადებასავით დაიყვირა: – არ მითხრა ახლა, იქით (ჩრდილოეთისკენ გაიშვირა ხელი) მინდა გაფრენაო, თვარა, მევიკლავ თავს!

– აბა, ტყაჩირში, შე კაი კაცო, ავტობუსიც ქე დახრიგინობს. გაიცანი, ჩემი ძმაკაცი, ხოზრევანიძე. დღეს რომ არ გაფრინდეს იჟლისკში, ილუპება კაცი.

– გამომისევი დანა და ეგ არის, – შენუხდა ლავრენტი.

– არაფერი საშუალებაა?! – ხავსს ჩაებლაუჭა მანასე.

– ჯერ ბენზინი არ მოგვანოდეს დროზე და ამიტომ გადაიდო ერთი რეისი. მერე ნუხელის ბურუსი იყო და დაკვეტეთ აეროპორტი. ახლა რალაცა გამშვები ბლოკი არ მუშაობსო. ე, გახედე, ეგერ დგას მაგის თვითმფრინავი.

– მერე გამოუცვალონ ბლოკი და გაუშვან. ამის გულიზა აჩერებთ რეისს?

– რა გაყვირებს, – ლავრენტი დაიხარა და ყურში უთხრა, – ამის თქმის უფლები კი არ მაქვს. სანამ სხვა თვითმფრინავი ქარხნის ბლოკს არ ჩამოიტანს, აქ მოგვინევს ყურყუტი. შენ ეს ჟიგულის „კრესტავინა“ ხომ არ გგონია, კლიმენტი სპეკულანტი რომ გაგიჩენს ხელად?!

რალა გავაგრძელო, ასეთი საუბარი რა ნუგეშს მოჰგვრიდა მგზავრსა და გამცილებელს. ლავრენტს გულთბილად დაემშვიდობნენ და აეროვაგზლის ხალხით გაძეძვილ ხახაში ჩაიკარგნენ.

„ყურადღება! გაფრენა თვითმფრინავისა რეისით ნომერი ანკ... ერთი „საქარია-იჟლისკი-მაკუტია-სუხალჩი“ იგვიანებს ჩვიდმეტ საათამდე!“ – გამოაცხადა ადგილობრივმა დიქტორმა.

– მოგივიდა მშვიდობა, – ჩაილაპარაკა კალენიკემ.

– რაი? – კისერი წაიგრძელა მანასემ.

– გადადებული ვართ ჩვიდმეტ საათამდე.

– ახლა რომელია? – საათზე დაიხედა სტუმარმა.

– რას უყურებ, ახლა რომელია. ასე გადადებენ ყოველთხ საათს, ეს ხალხი ასე იჯდომება სამ დღეს. ჭკვიანი კაცი მგონიხარ. ხომ გაიგონე, რა თქვა ლავრენტიამ. წავიდეთ ახლა სახლში, – მასპინძლის ხმაში საყვედურის კილო გაკრთა.

– ჩვენთან ერთ პრაგულზე გაუფრთხილებლად ამხანაგური სასამართლოა და მევორე პრაგულზე ხსნიან.

– რა ვქნა, მითხარი? ვიცი, მესმის, გავიგე, ჩემი ბრალია?

– რალაცა საშვალეა უნდა მოძებნო. ჩვენთან ასეთ დროს...

– წუნუნზე გადავიდა სტუმარი.

– ერთს ვიტყვი ახლა მე.

– ჰო?

– მატარებლით რომ წახვიდე?

– ხომ გითხარი, საშვალეა იქნება რალაცა, ჩვენთან...

– გავვარდეთ აბა, სადგურში.

– რომელ სადგურში?

– რკინიგზის. თქვენთან რკინიგზის სადგურიდან არ გადიან მატარებლები?

– საერთოდ კი.

მანქანაში რომ ჩასხდნენ და სადგურისკენ გაემართნენ, ორივეს შენუხებული სახე ჰქონდა. ისე მიადგნენ ახალი ვაგზლის ნახევრადანგრეულ მოედანს, ხმა არ ამოუღიათ.

მანასე მანქანაში ჩატოვა და თვითონ სადგურის ადმინისტრაციის გუმბათიან შენობაში შევარდა. ლიზა ჭანიას კაბინეტში მოკლენვერიანი, თხელკისერა ბიჭი იჯდა.

– ბოდიში, ლიზა მინდოდა.

– შემობრძანდით, ლიზა აღარ მუშაობს ჩვენთან.

– როდინდელი ამბავია? – გაიკვირვა კალენიკემ.

– შემობრძანდით, – წვერზე ხელი ჩამოისვა თხელკისერამ,

– იქნება ასე ხუთი თვის ამბავი, – შემდგომ შეკითხვას აღარ დაუცადა, – შელაპარაკება მოუვიდა, ადგილკომის უფროსი იყო ჩვენთან – მარიამ სალუქვაძე, ისეთი კი არაფერი, რალაცა

ქალურ ამბავზე წაიკიდნენ. ამან თავისი უთხრა, იმან თავისი და, მოკლედ, მთელი სადგური მაგათ შერიგებაზე ვმუშაობდით, მაგრამ ვერაფერს გავხდით.

– მერე?

– ორივე გაუშვეს, რბილად რომ ვთქვა, სამსახურიდან.

– მუშაობს ახლა ლიზა სადმე?

– ვერ გეტყვით, ჩვენს სისტემაში არა, ყოველ შემთხვევაში.

– ეგეც ჩემი ილბალი, – ამოხვნივას ლამის გულიც ამოაყოლა კალენიკემ.

– გიჭირთ რამე? – წვეროსანი წამოდგა, – იქნებ მე გიშველოთ.

– ბილეთი მინდოდა. სტუმარი მყავს და თავს იკლავს, დღესვე რომ არ წავიდე, ვიბრიდებიო.

– შე კაცო, რა მოხელე ვართ მეტი ჩვენ, ბილეთი თუ ვერ გიშოვთ. მაგის მეტი გასაჭირი ნუ მოგცეს გამჩენმა. იჟლისკის ბილეთი არ მთხოვო და სხვაგან, საითაც გინდა, გაგიშვებ.

– სწორედ იჟლისკი მინდოდა.

– აუ, რა მითხარი! წვეროს რომ ხელი არ შეეშალა, ლოყას ჩამოიხოკავდა მასპინძელი, – იჟლისკის ორი ვაგონი გვაქვს მარტო. პირდაპირ არ მიდის, ხომ იცი, აქედან. გზაზე სხვა შემადგენლობებს უნდა გამოაბან. დღეს და გუშინ, თურმე, თვითმფრინავი არ გაფრინდა და აქეთ მოგვანყდა ხალხი. ამ დილას მივეცი ბოლო ბილეთი რამაზია სალდაძის ბიჭს.

– რა უნდა იმას იჟლისკში?

– რალაცაზე მუშაობდა იქანა და გოგო გაუცვნია ვილაცა. ბავშვიანი ქალია. მშვენიერი გოგო. ცოლად გითხოვო, წამოცდენია, არ იცი, ბოვშის ამბავი? ჰოდა, ამ ორ თვეში მესამეჯერ ჩამოაკითხა საცოლემ სამი წლის ბავშვით, იყვნენ დღეს აქ, ჩემთან, კაბინეტში. მშვენიერი ქალია, მაღალი, ჯანმრთელი.

– ბავშვი სალდაძისაა?

– არა. განათხოვარი ყოფილა ქალი.

– რა უჭირს მერე.

– არაფერი, რა უჭირს. რამაზია ჭირვეულობს თურმე, თვარა ამდენ ხანს მოვიყვანდიო, ბიჭმა.

– არ ეშველება არაფერი ჩემს საქმეს?

წვეროსანმა სელექტორის ლილაკს თითი დააჭირა – მარგო, ჩემო მარგუში, ისე ახლობელი კაცი დამეცა ახლა თავზე, რომ არ დაიჯერებ. რალაც უნდა მისაშველო, იჟლისკი მინდა. მოიცა, კაკაბაძემ წაიღო თავისი ბრონი? გაბრიაძემაც? აჰა, არაფერი არ გვაქვს შავ დღისთვის? კაი... მოიცა... ახლა სხვა ლილაკს დააჭირა ხელი – ივლიტა, იჟლისკი მინდა, ან მკვდარი ან ცოცხალი, არ გადამრიო. მოიცა, ვკითხავ. ერთადერთი ადგილი გვექონია საერთო ვაგონში, ჩვენ პლაცკარტს ვეძახით. გვერდითი ადგილია. კი არ ეკადრება შენს სტუმარს, მარა სხვა გზა, მთლად ზევით რომ წახვიდე, მაინც არაა. ყველა ბრონი გაცემულა.

– რა ვქნა ახლა. იყოს. მოიცა ერთი, ვკითხავ.

– ივლიტა, – მიკროფონს ჩასძახა სადგურის მოხელემ, – გამიჩერე ეგ ბილეთი ცოტა ხანს.

კალენიკე ქუდმოგლეჯილი გამოვარდა და „ჟიგულის“ კარი იმ მხარეს გამოაღო, რომელ მხარესაც მანასე იჯდა.

– ცუდადაა საქმე, რბილი არ ჰქონიათ.

– კუპირებულთ ცავალ, არა უშავს, – დაამშვიდა მანასემ.

– არც კუპირებული აქეთ, ამაშია საქმე.

– ცავალ პლაცკარტით. როცა გიჭირს, ჩვენთან ასთეა, რას იზამ, უნდა წახვიდე.

– რომ განვალდები?

– არა უშავს. მთლად გვერდითი ადგილი ხომ არ იქნება.

მანასემ ზარის წკრიალით ჩავლილ ტრამვაის გააყოლა თვალი.

– სწორედ გვერდითია.

– რომელ საათზე გადის მატარებელი?

– არ ვიცი, ვკითხავ.
 კალენიკემ მანქანის კარი ღია დატოვა. ლიზას შემცვლელ
 ნვეროსანთან შეირბინა და მიახალა:
 – რომელ საათზე მიდის, იმანო?
 – რაი? – ბიჭი სხვა ფიქრებში იყო.
 – მატარებელი.
 – რომელი?
 – იჟლისკი.
 ნვეროსანმა ჭერზე გაკრულ განრიგს ახედა.
 – ხუთზე ჩვენი დროით.
 კალენიკემ გაიფიქრა, ეს ყმანვილი ცოტა გულმავინყო
 ჩანსო და საჭიროდ ჩათვალა თავის შეხსენება.
 – ის ბილეთი არ გამიყიდონ, თუ ძმა ხარ.
 – ივლიტა! – სელექტორს ჩასძახა ნვეროსანმა, – ხომ არ
 გაგიყიდა იჟლისკი! ჰო. გააჩერე ცოტა ხანს.
 კალენიკე ხვნეშით ჩაბრუნდა „ჟიგულში“.
 – ხუთზე ჩვენი დროით.
 – იყოს, რა უჭირს, ბაკავოი კია ძნელი. მარა ჩვენთან პრა-
 გულზე...
 კალენიკეს მოსწყინდა „პრაგულის“ წამდაუნუმ მოსმენა და
 შეანყვეტინა:
 – ავილო აბა?
 – მოიცა, მოვიფიქროთ. ხუტზე რომ გავა, როდის იქნება
 იჟლისკში?
 – არ ვიცი, ვკითხავ.
 კალენიკე ფაცხაფუცხით გაიქცა და ლიზა ჭანას კაბი-
 ნეტში ნაბიჯზე შეასწრო ორმეტრიან, სპილოსფეხოსან მანდი-
 ლოსანს.
 – რამდენ ხანს უნდება მატარებელი?
 – რას? – თავი ასწია ნვეროსანმა და წელანდელზე უფრო
 დაბინდული თვალებით შეაცქერდა.

– ჩასვლას იჟლისკამდე.
 – ვერ გეტყვით, ვკითხავ, – აუღელვებლად მიუგო სად-
 გურის მოხელემ და სელექტორს თითი დააჭირა.
 – მარგო, მარგუში, იჟლისკში როდის იქნება მატარებე-
 ლი?
 მარგომ, ჩანს, თავის მხრივ, რაღაც ჰკითხა.
 – დღეს რომ გავა მატარებელი, მაგალითად. პარასკევს
 ხომ? გმადლობთ, – კალენიკეს შეხედა, – პარასკევს.
 – დილით თუ საღამოს?
 – მოიცათ, ვკითხავ, – სელექტორს მიუბრუნდა ნვეროს-
 ანი, მაგრამ კალენიკემ ქვა ააგდო და თავი შეუშვირა:
 – არ არის საჭირო. ახლავე მოვალ. იჟლისკი არ გამიყი-
 დოს, თუ ძმა ხარ, ივლიტამ.
 „რომელმა ივლიტამო“, აპირებდა შეკითხვის მიცემას
 ნვეროსანი, მაგრამ კალენიკე კარში ქარივით გაუჩინარდა.
 სტუმარმა დინჯად მოუსმინა და მერე დიდხანს უყურო
 წინ, გაზეთების ჯიხურთან რიგში გამწკრივებულ მოქალაქე-
 ბს.
 – რა ვქნათ? – კალენიკემ შეანჯღღრია და მწარე ფიქრებს
 გამოაროდა.
 – პარასკევს ძალიან გვიანია. ჩვენთან...
 – ვიცი, ვიცი! – ლამის იყვინა მასპინძელმა, – რა ვქნათ,
 აბა? ვაითუ თვითმფრინავმა უფრო დაგაგვიანოს. თანაც
 გვერდითი ადგილი გაგანამებს. შენ თვითონ გადაწყვიტე,
 მერე მე არ დამაბრალო.
 – გაცამება არაფერი. გავუძლებ. ჩვენთან საბარგოთიც
 ბევრჯერ მიმგზავრია. ცუდი ისაა, რომ პარასკევი შორსაა.
 პრაგული გამომდის.
 კალენიკეს უკვე ნერვებს უშლიდა „პრაგულის“ გაგონება
 და ღმერთო შეგცოდე, საერთოდ, სიყრმის მეგობრის წუნუნი.
 – ნავიდეთ აბა, ისევ აეროპორტში.

– მერე? – იქნებ რამე ვისაშველო.

– ვაითუ ხლაპორტი ხლაპორტად დაგვრჩეს და ეს ბაკავოი ბილეთიც დავკარგოთ.

კალენიკეს სიმწრით გაეცინა.

– რა ვქნა, მითხარი. გუებნები, შენ თვითონ გადაწყვიტე-მეთქი, ტვინი მეტკინა.

– ვიმსჯელოთ ცოტა. შენ ამბობ, რომ შეიძლება, თვითმფრინავიც ვერ ჩავიდეს პარასკევამდე, ასტეა საქმე? – რა ვიცი. რომ გითხრა და დაგალაღატო? ეს მატარებელი ხომ ნაღდად ჩავა. ნყალი არ გაუვა.

– ვაიტუ, დღესვე გაფრინდეს ერთი რეისი. ხომ გაიხსნება გზა ბოლოს და ბოლოს?

– ბოლოს და ბოლოს კი.

– ეს ბილეთიც რომ დავკარგოთ? ჩვენტან...

კალენიკეს არაფერი უთქვამს. აეროპორტისკენ აიღო გეზი. ჩქარობდა. სუნთქვა ეკვროდა და გულს მარნუხივით უჭერდა რალაც.

– ახლავე მოვალ, იჯექი, – დაუბარა სტუმარს და ლავრენტი მკრტიჩიანის კაბინეტს ეცა.

ლავრენტის „მოეშინაურებინა“ უიმედო მგზავრები და მხიარული მასლაათი გაება.

– ლავრენტი!

– რა იყო? – შეეგება გადაზიდვის სამსახურის უფროსი.

– ჩემი სიკვდილი თუ არ გინდა, უნდა გამომიყვანო ამ მდგომარეობიდან. ლავრენტის გაეცინა.

– ღმერთი რომ ვიყო, კი ბატონო. ა, იჟლისკს უცდის ეს ხალხიც, დღეს და ხვალ არაფერი არ იქნება.

– მოინი აქეთ. ლავრენტიმ ცხვირთან ყური მიუტანა.

– რამე თვითმფრინავში ჩამასმევინე. სადმე, სხვაგან, გამიფრინე. დაახლოებით მაინც იმ მიმართულებით. მერე თვითონ მოძებნის გზას. ნუხს ძალიან. მომკლა მაგის საცოდაობამ.

ლავრენტიმ დოინჯი გაიკეთა. მაგიდაზე გაშლილ რუკას სარდალივით დახედა და კარგა ხანს დუმდა.

დაახლოებით ორი საათის შემდეგ მანასე ხოზრევანიძე საბარგო თვითმფრინავში იჯდა და გულანშაროსკენ მიფრინავდა.

გულანშარო დიდი ქალაქია. საჭაერო მაგისტრალთა თავისებური ცენტრი. ვინ იცის, იქნებ, გულანშაროდან უფრო ადვილად გაფრინდეს კაცი იჟლისკი-მაკუტია-სუხალჩის მიმართულებით.

ი ა კ ი ნ თ ე

იაკინთე ჩემი კარის მეზობელია. ქალაქში ცნობილი ფარმაცევტი. სამოცდაათი რომ შეუსრულდა, პენსიაზე გასვლა ითხოვა. არ უნდოდათ გაშვება, მაგრამ ვერა და ვერ დაიყოლიეს. არაო, – ჯანმრთელობის განყოფილების გამგეს განუცხადა, – მე ის კაცი არა ვარ სიკვდილამდე სკამს რომ ებლაუჭება და რიგში ჩამდგარ, დიპლომიან ახალგაზრდებს უდროოდ მოსული დამკრძალავი ბიუროს წარმომადგენლებით უმზერსო. ავად თუ კარგად, მე ჩემი დრო მოვჭამე, ახლა სხვისი ჯერიაო. დაიხურა ქუდი და წამოვიდა. უსაქმოდ მაინც ვერ ძლებს. კვირაში ორჯერ სანიტარულ სასწავლებელში სემინარს ატარებს და საქალაქო გაზეთში პატარ-პატარა სტატიებსაც აქვეყნებს, დაახლოებით ამგვარი სათაურებით: „ვებძოლოთ გრიპს“, „სიბერე ავადმყოფობა როდია“, „თვით-მკვლელობა მავნებელია“ და ასე შემდეგ.

ჭიშკართან ზის და მელოდება. ამ დილით დიდის ამბით გამომაცილა; პირველმა მე უნდა მოგილოცო ინსტიტუტში ჩარიცხვაო. ახალი გაზეთების დასტა ხელში უჭირავს. ასეთი წესი აქვს: გაზეთს ქუჩაში არ გაშლის. თავის მაგიდასთან მოკალათდება, გვერდით ჩაის დაიდგამს, ახალ სათვალეს გაიკეთებს და ჩაულრმავდება პრესას. ჩვენსავით როდი „გადაირბენს“ გაზეთზე. ნელა და საფუძვლიანად კითხულობს. ამ ხნის ხალხს საერთოდ გაზეთთან და რადიოსთან რაღაც სხვაგვარი, მოწინებითი დამოკიდებულება აქვს. ზის გაჭიმული და მიცქერის. ახლოს რომ მივედი, სუფთად გაპარსულ თავზე ხელი გადაისვა, მერე ინდაურის ბიბილოსავით ჩამოზნექილი ყრონტი მოისრისა და ყრუდ ჩაახველა. ყველაფერს მიხვდა. ახლოს მოდიო, სხვისი ხმით მითხრა, ხელი მომკიდა და გვერდით მომისვა. ჩიბუხი გააწყო და გააბოლა. ხმას არ იღებს.

ნელს მეოთხედ დავრჩი. სხვა დროს თითო, ან ნახევარი ქულა მაკლდებოდა. ამ გამოცდებზე ყველაზე ახლოს ვიყავი მიზანთან. ერთადერთი ოთხიანი მივიღე ქიმიაში. სხვა საგნები ხუთებზე ჩავაბარე. წინასწარ მილოცავდნენ. გითხრათ სიმართლე, მეც დარწმუნებული ვიყავი, რომ ჩემი ოთხიანი ომი დამთავრდა. ამ დილით ავტობუსში რომ ჩავჯექი, შიშმა გამკრა გულში. გაიზარდა, გაიზარდა ის შიში და სიაგაკრულ კედელს რომ ვუახლოვდებოდი, ფეხები აღარ მემორჩილებოდა, უკან გაბრუნება მინდოდა, ვიცოდი, რომ ამჯერადაც ამცდა სტუდბილეთი. გულგრილად ჩავიკითხე სია, აუღელვებლად, სისხლგამშრალივით მოვისმინე მიმღები კომიის მდივნის ახსნა-განმარტება და ახლა იაკინთე ბაბუას გვერდით რომ ვზივარ, ბურთივით მანვება ყელში რაღაც, ლამის ავქვითინდე ამხელა კაცი. ჩემი თავი დავიჭირე იმაში, რომ ყველაზე მეტად იაკინთეს გახარება მინდოდა. თითქოს იმიტომ ვაბარებდი ამ გაგანია სიცხეში გამოცდებს, რომ ამ თეთრი ფარმაცევტის სიხარულჩამდგარი თვალები მენახა. ვზივარ ახლა მის გვერდით დამარცხებული ფალავანივით და ენა ვერ დამიძრავს. რა უნდა ვთქვა.

– მაინც რაო, რა გითხრეს? – ყალიონი მუხლზე დაიბერტყა, სული შეუბერა და „მაო ძე დუნის კიტელის“ გულისჯიბეში ჩაიღო.

– ოცდაოთხქულიანი შვიდი აბიტურიენტიდან მარტო შენ დარჩიო. მართალია, გამსვლელი ქულა გქონდა, მაგრამ ადგილები აღარ გვეყო. პროფილიანებმა შეავსესო. რექტორს ძალიან უნდოდა შენი ჩარიცხვა, მაგრამ კანონს ხომ ვერ დაარღვევდაო. იმ ექვს ოცდაოთხქულიანს შენთან შედარებით უპირატესობები ჰქონდათო. – მაინც რა უპირატესობები-მეთქი, გავბედე და ვკითხე. ერთი შორეული რაიონიდან არისო, მეორეს პიონერთა სასახლიდან კონფერენციებში მონაწილეობისათვის სიგელი აქვს მიღებულიო, მესამეს მაპროფილებელ საგნებში აქვს ხუთებო, მეოთხე ომის ინვალიდის შვილიშ-

ვილიაო. ერთი სიტყვით, ყველაფერი ჩამომიჭიკჭიკა კომისიის მდივანმა. ერთი მელოტი, შაშუბეშა კაცია. მე მგონი, ცხვირ-თან მიტანილი ქალაღდის მეტს ვერაფერს ხედავს.

– ვის უნდოდა ჩარიცხვაო?

– რექტორს.

– ძალიან იდარდაო არა?

– თავს იკლავდაო არ უთქვამს. კანონს ხომ ვერ დაარ-ღვევდაო.

– რა კანონია ასეთი?

– ალბათ არ ჰქონდათ მეტი ადგილი.

– არ დაიჯერო, ბაბუა, ეგ ამბავი, – იაკინთემ თავისი მძიმე ხელი ჩამომადო მხარზე და შემანჯღრია, – არ არსებობს ისეთი კანონი ოცდაოთხეულიანი შვიდი კაციდან ერთადერთს რომ გარეთ დატოვებს. არ უნდოდა და არ ჩაგრიცხა. კაცი არ ყოფილა ეგ შენი რექტორი. იცი რას ჰქვია კაცი? ასეთ შემთხვევაში რომ კანონს დაარღვევს და სხვა სიმართლეს შეუდგება. ბავშვი აღარა ხარ. ცოტა შორს უნდა გაიხედო, დროა. თვალი უნდა გაახილო, გონების თვალზე გეუბნე-ბი, არ დაქცეულა ქვეყანა, მეოთხედ დაგტოვებს? მეხუთედ ჩააბარებ და მოენყობი. შენ ის ბიჭი ხარ, თავისას რომ გაი-ტანს, გატყობ მე კოჭებში. ოღონდ იცოდე, კაცთა სიგლახეს გამართლება არა აქვს. მეშინია ახლა სხვა რამ არ წამომცდეს და ახალგაზრდა გუნება არ მოგიშხამო. სწორედ მაგნაირი რექტორია, გულს რომ გაგიტეხს და ცხოვრებას რომ მოგამ-დურებს. დადიან მერე და კითხულობენ; რაშია საქმე, რა-ტომ აღარ სჯერა ჩვენიო, ეტყობა, მერყევი ელემენტი იყო და საზღვარგარეთის პროპაგანდის გავლენის ქვეშ მოექცაო. ნურავის ნუ ეშინია, ქვის სროლას არავინ აპირებს, მაგრამ ყველამ კარგად იცოდეს, ბაბუა, ყველა რომ თავის საქმეს კაცურად გააკეთებდეს, ცხოვრება უფრო ლამაზი და ადვი-ლი იქნებოდა. მათრახით ავუნწავ უკანალს იმ შენი კომისიის მდივანს, რომ მოდგეს აქ და მტკიცება დამინყოს: ის ექვსი

კანონიერად ჩავრიცხეთ და ეს მეშვიდე რომ ჩაგვერიცხა, კან-ონის დარღვევა იქნებოდაო. კანონს კაცები წერენ და ყოველ დანესებულებას იმიტომ ჰყავს თავისი ხელმძღვანელი, რომ საჭიროების შემთხვევაში კანონს ბრმად კი არ მიჰყვეს, რო-გორც საქმეს მოუხდება, ისე შეასწორ-შეალამაზოს. თუ და-ნაშაულს არ ჩადიხარ, რა მოხდა კანონიდან მცირე გადახ-ვევისთვის არავინ ჩამოგახრჩობს დღეს. ასე ფიქრობენ, რომ იცოდე, მთავრობაშიც. ასე რომ არ იყოს, დანესებულებას ხუთი უფროსი კი არ ეყოლებოდა. დააყენებდნენ ერთს – რო-ბოტივით უგულოსა და უჯიგროს. არც ამდენი თათბირი და ბჭობა იქნებოდა, გაჭრიდა იგი კანონის სახელით, მორჩა და გათავდა. რამდენჯერ იხანა კაცობრიობამ განუსჯელი ნაბი-ჯის გამო, რამდენჯერ დავგმეთ კანონის ბრმა გამტარებლე-ბი, ადამიანის ბედს კამათელივით რომ აგორებდნენ. კანონს კი ეშველება, მეორე კანონით შეცვლიან, მაგრამ წამხდარ საქმეს არაფერი შევლის, ბაბუა.

კანონზე და კაცობაზე ერთ ამბავს გიამბობ. იჯექი ცოტა ხანს ჩემს გვერდით. ასე სჯობს. წყენაც გაგივლის და დე-დაშენი, რაც მოგვიანებით შეიტყობს შენს „მარცხს“, უკეთე-სია. სამოცზე მეტი წელიწადი გავიდა მას შემდეგ. სოფლიდან ჩამოსული ბიჭი ინსტიტუტის კარს მივაღექი. იმ წელს გაიხ-სნა ჩვენი ინსტიტუტი სწორედ. ფარმაცევტობა ბავშვობიდან მიზიდავდა. წამოვიღე ატესტატი და პატარა მამაპაპეული ხურჯინი – ერთ მხარეს ნახევარი ბათმანი ლობიო მიდევს, მეორეს – ნახევარი ბათმანი ფქვილი. ასე, ჩემი ხურჯინით შევაბიჯე ინსტიტუტში. მდივანმა ქალმა ლაპარაკიც არ მაცა-ლა. სად გეძინათ აქამდეო. ნახევარი გამოცდები უკვე ჩააბა-რა ხალხმა, რალა დროსიაო. წადი ახლა და გაისად მაინც არ დაიგვიანოო. ამ ლაპარაკში ვართ და მაღალმა, წარბებთეთრა კაცმა გამოიარა. მაშინ რას ვიცნობდი, ინსტიტუტის დირექ-ტორი, პროფესორი შავდია ყოფილა, მერე გავიგე. რა გინდა ყმანვილოვო, რა და სწავლა მინდა-მეთქი. წელს გვიან რომ

არისო? ერთ კვირაში მთავრდებოდა თურმე მისაღები გამოცდები. თუ შეიძლება-მეთქი ბატონო, როდი დავიბენი, ამ ხურჯინს მიმიხედეთ, არავინ ნაილოს, დირექტორთან ავირბენ, იქნებ თავი შევაცოდო-მეთქი. გაეცინა. მე ვარ დირექტორიო. იქვე ფანჯარასთან მიმიყვანა. განცხადება დამანერინა (თვითონ მკარნახობდა ტექსტს) და რეზოლუცია დაადო: „ყველა კომისიის თავმჯდომარეს ვთხოვ გამონაკლისის წესით გამოსცადოს იაკინთე ტულუშიო“. სამ დღეში რვა გამოცდა ჩავაბარე. ზოგი ხუთზე, ზოგი სამზე. სოფელში გაზრდილი ბიჭი ვიყავი, ცოდნით მაინცდამაინც თავი არ მისკდებოდა. ჩამრიცხეს ფარმაცევტულ ფაკულტეტზე. მთელი ჩემი ცხოვრების მანძილზე მადლობელი ვარ პროფესორ შავდიასი. რა, ქვეყანა დააქცია, სიტყვაზე რომ ვთქვათ, მე რომ დაგვიანებით დამიშვა გამოცდებზე? შარშან ჩემს დისპეილიმვილს ვილაც ტუტუცმა გოგომ ოცდათერთმეტ ივლისს „ფორტოჩკა“ ცხვირწინ მიუჯახუნა: „თორმეტ საათამდე გვექონდა საბუთების მიღებაო“. საქმეა ეეს?

კაცობაზე გეტყვი ერთ ამბავს კიდევ. თავი თუ არ შეგანყინე. მიმიღეს-მეთქი შავდიას ნყალობით ფარმაცევტულზე. ახლანდელ კოლმეურნეობის მოედანზე, გლახთა სახლში ვათევი ღამეს, სანამ მისაღებ გამოცდებს ვაბარებდი. გლახთა სახლიდან თოთხმეტ სექტემბერს დამითხოვეს, ჩვენაო, სტუდენტებს არ ვაჩერებთო. რა ვქნა, სად წავიდე? ბინის დასაქირავებელი ფული ვინ მომაშავა. ავიკიდე ჩემი ხურჯინი, ვიხეტიალე ქალაქში და მუსიკალური ოთხნაღის შენობას მივადექი. ენგელსის ქუჩაზე იყო ოთხნაღი. იქ ჩვენი სოფლელი ბიჭი სწავლობდა, იქნებ ღამის გასათევი გამიყოს-მეთქი. მუსიკალურ ოთხნაღედს იქვე ეზოში ჰქონდა სტუდენტთა საერთო საცხოვრებელი. სტუდენტთა მამინ არ არსებობდა. ჩვენს ინსტიტუტს საერთო საცხოვრებელი კიდევ რომ ჰქონოდა, შავდიასთან მაინც ვერ მივბედავდი მისვლას. მრცხვენოდა, კაცმა ამხელა საქმე გამიკეთა და

ბინაზეც როგორ შემენუხებინა. ერთი სიტყვით, მივადექი იმ ბიჭს. ჩვენაო, მითხრა, ოთხსაწლიან ოთახში რვა სტუდენტი ვართ და თანაც ყოველღამე გვამონებენ. უცხო პირის ღამის გათევა ჩვენთან სასტიკად აკრძალულიაო. ლეიბს გათხოვებ და ჭერზე გაათიე ღამეო. იმ ღამესვე ავბარგდი ჭერზე. ერთმა ლეიბი მათხოვა, მეორემ დახეული შალის ზენარი და გავკეთდი კაცი. ღამის გასათევი მაქვს. ჭერზე თავგები დარბოდნენ. მტვერისა და შმორის სუნი იდგა. კრამიტი ისე ხურდებოდა, რომ ღამით სუნთქვა ჭირდა, მაგრამ რას დავეძებდი. ღამე ავიპარებოდი ჭერზე და დილით ჩამოვიძურნებოდი, პირს ინსტიტუტის ეზოში ვიბანდი და ლექციაზე ბევრჯერ მშიერმწყურვალი ვმჯდარვარ. გაცდენით როგორ გავაცდენდი. ასე მეგონა, ერთი საათითაც რომ ჩამოვრჩე სწავლას, მერე ველარ დავენევი-მეთქი. რალა გავაგრძელო. გამცემი ყველგან არის. შუალამისას დამადგენ თავზე მუსიკალური ოთხნაღის დირექტორი გორგაძე და მისი მოადგილე სამნეო დარგში (გვარი აღარ მახსოვს). ვინა ხარ? რა ხარ? აქ რა გინდა? ვუთხარი; სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტი ვარ, ღამის გასათევი არა მაქვს და ამ ჭერს შევეკედლე-მეთქი. ვინ გირჩია აქ ღამის გათევაო, გორგაძემ მკითხა. დაბალი ტანის მსხვილულვამა კაცი იყო, აცხონოს ღმერთმა. – არავინ, ჩემით ავირჩიე-მეთქი, მტკიცედ მივუგე. ჯერ აყვირდა, დაყვირდა, ხანძარი რომ გააჩინო ვინ აგებს პასუხსო, ვინ მოგცა უფლება ასე თვითნებურად ჭერზე ასვლისო, ვირთხებს რომ დაეკბინეთ, შარში ჩვენ ჩავვარდებითო, აკრიბე სასწრაფოდ შენი ბარგი და მოშორდი აქედანო. ხვენნა არ დამინყია, ლეიბს ღვედი შემოვაკარი, ხურჯინი ამოვიღლიავე და ფირფიცრის კიბეზე რომ ვეშვებოდი, გორგაძემ მომაძახა, დღეს ოთხ საათზე შემოდი ჩემს კაბინეტში, შენთან სალაპარაკო მაქვსო.

ლექციები რომ დამითავრდა, კარგა ხანს ვფიქრობდი, მივსულიყავი თუ არა გორგაძესთან. ხიფათს რასმე არ გადამყაროს, ინსტიტუტს არ მისწეროს და არ გამრიცხონ-მეთქი.

მანც მივედი. ასე, ხუთის ნახევარი იყო. მელოდებოდა. კაბინეტში ოთხნი ისხდნენ. ეტყობა იმათაც იცოდნენ ვინ ვიყავი, რაკი გორგაძე პირდაპირ საქმეზე გადავიდა: სიმლერა თუ იციო, მკითხა. ჩემს სიცოცხლეში არ მიმღერია-მეთქი ვუპასუხე. აბა, მანც... იქნებ, ერთი სიმლერა მანც გაიხსენო, სოფელში რაც გაგიგონიაო. მოვალე პირი და „ოისარადა სივარადა“ დავაგუგუნე. ისე ვხტოდი პირველიდან მესამეზე რომ იმ სამ კაცს სიცილი აუტყდათ. გორგაძეს არ გაღიმებია. თითქმის ძალით გამაჩუმეს. გორგაძე წამოდგა, მომიახლოვდა და ყველას გასაგონად მითხრა: – ყმანვილო, ხვალ დილით შენი ატესტატის ასლი მოგვიტანე. ჩარიცხული ხარ საგუნდო ფაკულტეტის პირველ კურსზე. საერთო საცხოვრებლითა და სტიპენდიით უზრუნველყოფილი იქნები. აბა, შენ იცი, არ შეგვარცხვინოვო.

გავბრაზდი. მე უკვე ვსწავლობ სამედიცინოზე და საერთოდ, არავის დასაცინი არა ვარ-მეთქი. კარის გამოჯახუნებას ვაპირებდი, წინ გადამიდგა გორგაძე. ნუ ჩქარობ, ყმანვილო, ფარმაცევტიულზე სწავლას არავინ გიშლის. აქაც ისწავლე. აქ კვირაში ერთხელ შემოიარე ლექციაზე. სტიპენდიაც გექნება და ღამის გასათევიცო. თქვენი ფაკულტეტის მდივანს არ უთხრა ატესტატი რისთვის გჭირდება, ერთი დღით გამოართვი, ასლი გადააღებინე და ისევ უკან მიუტანეო. საერთოდ, ნურც აქ და ნურც სხვაგან, ნუ ილაპარაკებ რომ ორ ადგილას სწავლობო. სიხარულისგან კინაღამ ხელზე ვაკოცე. ცრემლი ჩაუდგა თვალებში, მახსოვს. ნადი, შვილო, ოცდამეცხრე ოთახში შესახლდი. სიმლერით კი მანცდამანც თავს ნუ მოიკლავო, ღიმილით დააყოლა და გამომისტუმრა.

ოთხი წლის განმავლობაში მეფურად ვცხოვრობდი. ბინაც მქონდა და სტიპენდიაც. საგუნდო ფაკულტეტს გაჭირვებით ვამთავრებდი, მაგრამ სამაგიეროდ ფარმაცევტულზე თითოთ საჩვენებელი სტუდენტი ვიყავი, სულ ფრიადებზე ვსწავლობდი.

ომამდე, „წმენდა“ რომ ჩატარდა, უკვე გამოცდილი ფარმაცევტი გახლდით, ერთი ბატკანი ამოვიღლიავე და თბილისში ჩამოვედი, ჩემს გორგაძეს ამ ბატკანს მანც მივართმევ-მეთქი. შევედი სასწავლებელში, ვხედავ რალაც კრებაა. ჩემს გვარს მოგკარი ყური, თორემ უკან გამობრუნებას ვაპირებდი, კუთხეში სკამზე ზის კიდეე უფრო დაპატარაებული, თავდახრილი გორგაძე. ტრიბუნასთან ვილაც წითური, თავკიტრა ახალგაზრდა დგას და ქადაგებს: რა ვიცოდით, ხალხო, მტერი ჩვენს რიგებშიც თუ აღმოჩნდებოდაო. როგორ შემოდგრა ეს გველი ჩვენს სასწავლებელშიო. სანამ ნილაბი არ ჩამოვგლიჯეთ, ვერ მივხვდით, რომ ცხვრის ქურქში გამოხვეული მგელი იყოო. მერე ერთხელ კიდეე ჩამოთვალა გორგაძის „დანაშაულებრივი საქმეები“ და, სხვათა შორის, მეც დამასახელა. გარდა ტროცკისტული მოღვაწეობისა, იმასაც აკეთებდა, რომ ვინმე იაკინთე ტულუშს ოთხი წლის განმავლობაში სტიპენდიას და საერთო საცხოვრებელს აძლევდაო.

თავში სისხლი ამივარდა. წამოვხტი და ტრიბუნასთან მივირბინე. ბატკანი გულზე მყავდა ახუტებული, – ცრუობთ-მეთქი, მივახალე წითურს, იგი ხალხის მტერი არ არის. კაცური კაცია. უბრალოდ შევეცოდე და სახსარი გამიჩინა-მეთქი. ეგ რომ არ ყოფილიყო, მე შეიძლებოდა სწავლა სულაც მიმეტოვებინა-მეთქი. ახლა, მადლობის ნიშნად, ეს ბატკანი მოვართვი-მეთქი.

მომისმინეს. ზოგი აქვითინდა კიდეც, მაგრამ ყველაფერი იმით დამთავრდა, რომ გორგაძე იქვე დააპატიმრეს, ხოლო მე ორი თვის განმავლობაში ნალმზე ვიჯექი. დაკითხვას დაკითხვაზე მიწყობდნენ. მიკვირს, მეც რომ ხალხის მტრად არ მიმიჩნიეს და არ გამაციმბირეს.

სანყალი გორგაძე და მისი თანამშრომლები, თერთმეტი კაცი დააპატიმრეს ამ პატარა სასწავლებლიდან, უგზო-უკვლოდ დაიკარგნენ.

შენ ის კაცი არა ხარ, შემოგვევლოს იაკინთე ბაბუა, რომ აგისხნა ეს ამბავი ამისა და ამის გამო მოგიყევი-მეთქი. კარგად მიხვდები რისი თქმაც მსურდა.

გული არ გაიტეხო. ცხოვრება წინ გელის, ხვალ ყველაფერი კარგად იქნება. ადექი ახლა, მხიარულად შედი სახლში. ადგილები არ ეყოთ თურმე და რექტორი დამპირდა, გაისად უსათუოდ მიმიღებენ-თქო. ეგრე უთხარი დედაშენს, თავისი ჯავრიც ჰყოფნის. გულს ნუ გაუხეთქავ.

დოლომისი

მატარებელს ჩამორჩენილი კაცივით აწრიალდა ლადო მენაბდე. აქეთ ეცა, იქეთ ეცა, ხიდისკენ გაირბინა, მობრუნდა და შიო მღვიმელის ქუჩას გახედა.

არავინ ჩანდა.

აღბათ გადაიფიქრეს, მომსვლელი ცხრა საათამდე მოვიდოდაო, დაასკვნა და გული შეეკუმშა; „მომატყუეს“.

ზურგჩანთა ელექტრონის ბოძთან მიაგდო, რიყეზე გამოყუდებული ბულდოზერის გვერდით, თეთრ ლოდზე წამოწოლილი ბიჭებისაკენ გაემართა.

ექვსნი იყვნენ. ქუდები სახეზე დაეფარებინათ, ხელები თავქვეშ ამოეწყოთ და პირალმა იწვნენ ყველანი ერთნაირად, ერთ ყაიდაზე. უცნობი კაცის მიახლოებისას მხოლოდ ერთი მათგანი წამოდგა და ქუდი შუბლზე აიწია.

– გამარჯობათ.

– იცოცხლე.

– აქაურები ხართ, ბიჭებო?

– მთლად აქაურებიც არ გვეთქმის. პრაქტიკაზე ვართ სოხუმიდან. – ნითურმა, ცხვირნისკარტა ბიჭმა, მოსულს ცისფერი თვალებით ახედა და გრძელკოზიროკიანი, თეთრი ქუდი კვლავ წარბებს ჩამოაფარა.

– მე ვარ აქაური, – ფუნჩულალოყება, შავგვრემანი ბიჭი მუხლებზე დადგა, – ჭომელი გახლავართ. გნებავდათ რამე?

– არაფერი, – ლადოს გაეცინა, – მინდოდა მეკითხა, როდის ისწავლეთ საქარიელებმა ტყუილი.

– ეს ერთი კვირაა. მანამდე არ ვიცოდით, – არ დაიბნა შავგვრემანი.

ბიჭებმა ერთხმად გაიცინეს. ისე გემრიელად გორავდნენ ქვაზე და ხითხითებდნენ, რომ ლადოსაც გაელიმა, ჯიბიდან ხელები ამოიღო და მზეს ზურგით მიეყუდა.

– არ გენყინოს, – მორცხვად უთხრა ქომელს და მხარზე ხელი დაადო.

– მე რა უნდა მენყინოს. ნანყენს და მოტყუებულს თქვენ გაგზარტ. – რიონს გახედა ლოყებფუნჩულამ.

– შენი სახელი? – ლადო ქვაზე ჩამოჯდა.

– გია ჭილაძე.

– ვიცნობდეთ ერთმანეთს, მე მხატვარი გახლავართ. ლადო მქვია. მივლინებით ვარ თბილისიდან, უქიმერიონზე მარანს რომ აშენებენ, იმის კედლები უნდა მოვხატო.

– დანყებული გაქვს უკვე? – მარჯვნიდან მოესმა ლადოს. მოიხედა, დანარჩენებიც წამომსხდარიყვნენ და ზურგს ხელებშეზღებულელები მოსულს შესცქეროდნენ.

– ესკიზებს ვაკეთებ, – ლადო ცოტა ხანს გაჩუმდა, – სასტუმროში ვცხოვრობ. გუშინ კინოს წინ ბიჭები გავიცანი. ცუდი ბიჭები როდი ჩანდნენ. დოლომისზე მინდა-მეთქი ასვლა. მარტო ვერ ვბედავ-მეთქი. ჩვენ წამოგყვებითო, ორმა მათგანმა, მაგაზე ადვილი რა არისო, ათჯერ მაინც ავსულვართ. გზებს თვალდახუჭულადაც გავიგნებთო. რვაზე შევთანხმდით წულუკიძის ძეგლთან. ახლა ათის ნახევარია. მომატყუეს. გული დაგწყდება მაინც, ვინ აძალებდათ, ეთქვათ თავიდანვე, ვერ წამოვალთო, გამოვენყვე ამ დილით. ვდგავარ, ველოდები.

– რა გინდათ დოლომისზე? – სათვალისანი ყმანვილი კენჭს უკაკუნებდა თეთრ ლოდს. მისი თეთრი პირისკანისა და შელინლული ნიკაპის მიხედვით თუ ვიმსჯელებდით, ამ ბიჭებს შორის ყველაზე ახალგაზრდა უნდა ყოფილიყო.

– არაფერი, კაცმა რომ თქვას. ამის ახსნა გამიჭირდება თქვენთვის. საქარიაში პირველად ვარ. ჩამოვედი თუ არა,

დოლომისს დავადგი თვალი, თქვენ ჯერ, ალბათ, არ გქონიათ ასეთი გრძნობა, ჯერ პატარები ხართ. ჩვენთან შედარებით, რა თქმა უნდა, – ლადომ დოლომისს გახედა, – თითქოს გულზე მანვეს ეს მთა. მაღიზიანებს. ადგილს ვერ ვპოულობ. ესე მგონია, თუ იქ არ ავედი, კაცად აღარ ვივარგებ-მეთქი. სამი დღეა საქმეს გულს ვერ ვუდებ. ასე ვიცი ამოჩემება რალაც-რალაცების.

ბიჭები თეთრად დაღარულ რუხ მთას შესცქეროდნენ, ქალაქს რომ თავზე გადმომხობოდა.

– ძნელი არ უნდა იყოს იქ ასვლა. – წითურმა ამოილ-აპარაკა.

– არა. დოლომისი მწვერვალთა სიაშიც არ არის შეტანილი, სიმაღლე ორიათას მეტრამდეა. უბრალოდ მინდა, სანამდე შევძლებ, მივიდე, თუ მწვერვალზე ვერ ავალ, იმ პირველ თოვლამდე მაინც მივიდე. თოვლს მოვკიდო ხელი და გამოვბრუნდე.

ბიჭები დუმდნენ.

– წუხანდელი გაგლეჯილები რომ არ ვიყოთ, ჩვენ წამოგყვებოდით. ერთმანეთს ძლივს ვაყენებდით, ისე დაგვათრო გიას მამამ წუხელის – მობოდიშებით თქვა ვილაცამ ლადოს ზურგს უკან.

– რა გაენყობა. მარტო მომიწევს ასვლა. კარგად ბრძანდებოდეთ, – ლადომ ხელი დაუქნია ბიჭებს და გამოტრიალდა.

ქვიდან ქვაზე ლამაზად ხტოდა, მაღალი იყო, ბეჭებში ოდნავ მოხრილი. საფეთქლებზე შერჩენილი ჭაღარა თმა ასაკს მატებდა, მაგრამ მის ნაბიჯებსა და თვალებს რომ შეხედავდით, მიხვდებოდით, რომ ორმოცამდე წლისა თუ იქნებოდა.

კიბებთან არც კი იყო მისული, რომ მოესმა:

– ბატონო ლადო!

– ჩვენც წამოვალთ. ხასიათს გაგისწორებთ.

– კი მაგრამ... – ლადოს სიხარულის ცრემლი ყელში მოაწვა. მარტო აღარ მოუწევს სიარული.

– ჩვენს საქმეს დღეს ისინი გააკეთებენ, – გია ჭილლაძემ ქვაზე დარჩენილებსაკენ ხელი გაიშვირა.

ხიდზე ამოვიდნენ. ლადომ ზურგჩანთა მხარზე მოიგდო. ბიჭები მზრუნველად აათვალიერა. სახლებში ხომ არ შეივლითო, ჰკითხა. ისედაც მსუბუქად გვაცვიაო, უარი უთხრეს. ბოლოს და ბოლოს ევერესტზე ხომ არ მივდივართ, ფეხით გავივლით სანამ დავიღლებოდეთ და მოვბრუნდებითო.

ცაზე ღრუბლის ნასახიც არ ჩანს. ამინდი არ გაფუჭდება, რა უშავს „ჯინსებით“ და „ბოტასებით“ სწორედ რომ სპორტულად არიან მორთულიო. რა კარგი ბიჭები ყოფილან. უცნობ კაცს რა მალე ამიბეს მხარიო, – ფიქრობდა ლადო.

გზად ბაზარში შეიარეს. ლადომ ხილი და ყველ-პური შემატა თავის სანოვაგეს, კამოს სახელობის პარკი გადაჭრეს, ოღასკურას სასაფლაოს მარცხნიდან მოუარეს და დოლომისისკენ მიმავალ ბილიკს დაადგნენ.

* * *

ერთხანს სამანქანო გზას მიჰყვებოდნენ. მერე ბილიკზე გადაუხვიეს. ბილიკი გზას უმოკლებდათ. ნელა მიაბიჯებდნენ. თავიდან ვერ აანყვეს საუბარი. ერთ საათში გალხვა ყინული უცნობ ადამიანთა შორის უნდობლობის სიცივედ რომ განოლილიყო. ბიჭები ისე შეთამამდნენ, რომ ერთმანეთს ლაპარაკს არ აცლიან. ოთხივენი გვერდიგვერდ მიდიან. მთხრობელი ოთხეულს გამოეყოფა, უკანსვლით მოდის და ხელების ქნევით ქაქანებს. ყველაზე ენაწყლიანი სათვალისანი ბიჭი – თემურ ჩალაძე აღმოჩნდა. მხარბეჭიანი, წითური აფხაზი ნოდარ არშბა, პირველი რომ წამოჯდა თეთრ ქვაზე, მოკრძალებული და ჩუმი ყმანვილი ჩანს. ყველაფერი, რაზეც პრაქტიკანტები კამათობენ, ლადოს ათასჯერ მოუსმენია პა-

სუხიც ერთხელ და სამუდამოდაა გაცემული იმ კითხვებზე, ბიჭები რომ დიდის ამბით წამოჭრიან ხოლმე. სხვა დროს ლადოს აღიზიანებდა ოცი წლის გულუბრყვილო ბიჭების კამათი, მაგრამ ახლა სიამოვნებით უსმენს. „ღმერთო, რა სუფთა კაცები არიან. რა ლამაზია ცხოვრება ამათი გონების სარკმლიდან. ღმერთო, რა ბინძური მოსახვევები უნდა გაიარონ, სანამ ჩემს ასაკამდე მოვლენ. რამდენ სიგლახეს უჩვენებს და გააგონებს წუთისოფელი თითოეულ მათგანს, რა ბედნიერია ადამიანი, რომელმაც ამ წუთისოფლის ტრიალისა ცოტაზე ცოტა რამ იცის“. – ფიქრობდა ლადო და თავისი მხიარული თანამგზავრების გვარებს უსიტყვოდ იმეორებდა, რომ არ დავიწყებოდა.

მყავე წყალი დალიეს. ნოდარმა და გიამ კვარტები გაიხადეს და წელზე შემოიკრეს. თემურ ჩალაძემ ზურგჩანთა მოირგო ბეჭებზე. მძიმეა, გაგანვალეხსო დაუშალა ლადომ, მაგრამ არ დაიშალა.

გია ჭილლაძეს სიარული აშკარად უჭირს, მაგრამ არაფერს ამბობს. სუნთქვა გაუხშირდა და კისერს წამდაუნუმ ინმენდს ცხვირსახოცით. „არა უშავს, მოუხდება, ეტყობა, საერთოდ ცოტას დადის“.

– რამდენს გაივლის ადამიანი ერთ დღეში, მაგალითად? – ნოდარ არშბა კითხულობს.

– ადამიანს გააჩნია, – ყველას დაასწრო თემურ ჩალაძემ.

– ალპინისტებს რომ ჰკითხოთ, დღეში ოცდაათ კილომეტრზე მეტი რეკომენდებული არ არის, – ლადოს თავისი კატეგორიული ტონისა თვითონვე შერცხვა.

– ოცდაათი კი? – არშბა დაეჭვდა.

– ეს სპორტსმენებისთვის, – ჩაერია გია, – თორემ ჩვენი-სთანა ხალხისათვის ოციც საკმარისზე მეტია.

– გახსოვთ ოსტაპ ბენდერი? „ფეხით მოსიარულენი უნდა გიყვარდეთ“, – თემურმა ლადოს შეხედა.

– დაინყებს ახლა თავის ოსტაპ ბენდერს, – გია „ჯინსზე“ ნკნელს იტკაცუნებს.

– უკეთესს რას დავინყებ. რა გვაქვს საქმე მეტი, – არ იბნევა თემური.

– ეს ოცდაათი კილომეტრი ნორმაა ხომ? – მისებურად, სერიოზულად კითხულობს აფხაზი.

– როგორ ნორმა. ასეთ პირობებში ჩვენ რომ მივდივართ, თუ ოდნავ აღმართზე უნევთ სიარული, რასაკვირველია, ოცდაათს გაივლიან, მაგრამ არის შემთხვევები, როცა კედელზე დღეში სამ მეტრზე მეტს ვერ გადიან. ისე, სპორტსმენებს გააჩნია, რა თქმა უნდა.

– თქვენ ალპინისტი ბრძანდებით? – გიამ ადგილი შეიცვალა, თემურსა და ლადოს შორის ჩადგა.

– არა, კაცო. მთაზე საერთოდ მეორედ ვარ. სკოლიდან ერთხელ უძოზე წაგვიყვანეს. ხომ იცით უძო?

– კი, – ერთხმად უპასუხეს ბიჭებმა, თუმცა უძოზე სამივეს ბუნდოვანი წარმოდგენა ჰქონდა.

– სიარული მიყვარს უბრალოდ, ხეტიალი მთაზე, ვაკეზე. ახალი სურათები. სუფთა ჰაერი. ნაჟური წყალი. დალლა. კლდეზე ცოცვა არ მიყვარს, სიმართლე გითხრათ, მე უფრო ტურისტის ტიპი ვარ. ცუდი ვქენით, რომ წამოვედით? მართალია დავიღლებით, მაგრამ დაუფინყარი იქნება დღევანდელი დღე. რა უნდა გეკეთებინათ რიონისპირას წამოწოლილებს დღეს ამაზე უკეთესი?

– არაფერი, შუადღემდე ბულდოზერის ღრიალისთვის უნდა გვესმინა, სალამოსპირზე აკაკის ბაღში ვილაცას გადავეყრებოდით და დავლევდით დღესაც, – ნოდარ არშბამ სვანური ქუდი მოიხადა და თითზე დაიჭრიალა.

– სმასაც თავისი სილამაზე აქვს. ხანდახან სმაც საჭიროა. ბევრსა სვამთ?

– ხშირად ვსვამთ, კი, – თქვა გიამ.

– ვსვამთ, მაგრამ რად გინდა, ადვილად ვთვრებით, – თემურს ხმაში გულდანყვეტა შეეტყო, – ჩვენი თაობა, როგორც ჩანს, ღვინოს ვერ იტანს. მამაჩემი, მე რომ მიმეძინება, მერე ინყებს სმას.

– ეგ არაფერი. შენს ასაკში მამაშენიც ასე იყო, ალბათ, – დაამშვიდა ლადომ.

ოთხიოდე საათის მერე ტყე ნელ-ნელა გამეჩხერდა, დაჩიავდა და ბოლოს სულ გაქრა. ალპურ მინდორზე გავიდნენ, ფერმას გვერდი აუქციეს და ყვავილებით მოჩითული გორაკი რომ აიარეს, ერთბაშად შედგნენ და მოწუსხულებივით გაირინდნენ.

თვალნინ უზარმაზარი ლურჯი დერეფანი გადაეშალათ.

ხეობას შუაში ვერცხლისფერი მდინარე ჩასდგამდა, იქით-აქეთ მოციხფრო კლდეები, შორს, პირდაპირ უზარმაზარი მუშტივით აღმართულიყო თოვლიანი დოლომისი. მწვერვალის ძირში თოვლის დიდი მინდორი ანათებდა. თეთრ მინდორს მთვარესავით აჩნდა ლაქები. თოვლი ლურჯი დერეფნის კიდეებზე ჩალაქულიყო ნაპრალებში, ოღონდ ეგ იყო, ნაპრალებში თოვლს ბინდისფერი დაჰკრავდა.

ლურჯი იყო დოლომისი, ლურჯი და გამჭვირვალე.

– რა სილამაზეა! – თემურ ჩალაძეს წამოსცდა.

– ქალაქიდან რა ახლო ჩანდა, – გია ქვაზე ჩამოჯდა, – ფეხები აღარ მემორჩილება.

ნაკადულთან ჩამოსხდნენ, შეისვენეს და წაიხემეს.

– ხომ არ დაიღალეთ, ბიჭებო? – ლადომ გააბოლა და ბალახზე გულაღმა გაიშოტა.

ნოდარი და თემური გიას მიაჩერდნენ.

– რას მომშტერებიხართ? რა შემატყვევთ დაღლის! – განყრა გია.

მალე კვლავ ბილიკს მიუყვებოდნენ. თემურს ზურგჩანთა მოჰქონდა. დანარჩენები ზურგზეხელებდნენყობილები მიდი-

ოდნენ უხმოდ. ზღაპრულმა გრძელმა დერეფანმა თითქოს დაამუნჯა ბიჭები. მიაბიჯებდნენ თავანუელნი, დაღლილნი. ნოდარს და გიას მზემ ბეჭები აუნვა და პერანგები მხრებზე შემოიხვიეს.

ორი კილომეტრიც არ ჰქონდათ გავლილი, მეწყრისგან გაჩენილ ნაპრალს წაადგნენ. ბილიკი მარცხნივ უხვევდა, მაგრამ ნოდარ არშბამ დაიჟინა, ნაპრალს ძროხები ჩაჰყურებენ, აქ რაღაც ამბავიაო. მართლაც, ნამზღვრელზე სამი ჭრელი ძროხა იდგა უძრავად. დროდადრო ერთი მათგანი კისერს წაიგრძელებდა და ხრამს ჩაჰბღავლებდა.

ნოდარი დაწინაურდა, ორმოში ჩაიკარგა და სანამ დანარჩენები მიუახლოვდებოდნენ, მწვანე ბალახზე იდგა ახალშობილი ხბოთი ხელში.

თვალი უკეთესს რას ნახავდა. დოლომისის ფონზე გამოცხადებასავით იდგა აფხაზი ჭაბუკი. ხბოს ყელი ჩამოედო ნოდარის მხარზე და თრთოდა.

– ხომ ვთქვი, რაღაც ამბავია-მეთქი, – ნოდარი თეთრ კბილებს აელვებს, – ხრამში იყო გადავარდნილი. სულ ერთი საათის წინ დაბადა დედამ. ჯერ გამშრალიც არ არის. რომ არ მოგვესწრო, უსათუოდ დაიღუპებოდა.

ჩალაძემ თავზე გადაუსვა ხბოს ხელი და დრუნჩზე აკოცა.

– ოქროს ხბოა? – ლადომ გაიღიმა.

– ოქროსია, აბა, რა არის, – დაუფიქრებლად უპასუხა სტუდენტმა.

– მძიმეა? მომეცი ერთი, – თემურმა ხბო ფრთხილად ჩამოართვა და გულზე მიიკრა, – ოჰო, შენ საკმაოდ მძიმე ყოფილხარ, ძმობილო.

ახალშობილი ბალახზე ფრთხილად დაუშვეს. ხბო მუხლებში მოიკეცა, დაწვა და კისერწაწვდენილმა თვალები დახუჭა.

– თუ მიხვდებით, რომლის შვილია, – ლადომ ძროხები-საკენ გაიხედა. სამივენი ბალახს ძოვდნენ. თითქოს, რაღაცას მიხვდაო, ნაცრისფერხალეებიანმა თეთრმა ძროხამ თავი აიღო და დაიზმუვლა. ხბომ სუსტი ზმუილითვე უპასუხა, დედა ადგილს მოსწყდა და გამოიქცა. ბიჭებს არც კი შეეპუა, ხბოს ეცა და გამეტებით სლოქვა დაუნყო. ისე ღონივრად უსვამდა ხაოიან ენას შუბლსა და მუცელზე, რომ მისი ლამაზი პირმშო წამოდგა, ენას როგორმე რომ გაქცეოდა, ცოტაზე გაკუნტრუშდა, მაგრამ წონასწორობა ისევ დაკარგა, ჩაიკეცა და ზედ თემურის ფეხსაცმელებს დაადო თავი.

ნაცარა ძროხამ თავი გააქნია, დაიქმუტუნა და შორიახლო ბალახს დაუნყო ძოვა.

– რა ვუყოთ? – გიამ იკითხა.

– ეგ ძროხა ფერმამდე მაგის ჩამყვანი არ არის, ისევ ხრამში ჩავარდება და დაიღუპება, – ლამის ტირილით თქვა ჩალაძემ.

– ასე გავაკეთოთ: მინდორზე გაიყვანეთ ეს ხბო და მზის გულზე დასვით. დედამისი მოუვლის როგორმე. ჩვენ კიდევ კარგა მანძილი გვიდევს, – საათზე დაიხედა, – ოთხი დაიწყო. პირველ თოვლამდე ხომ უნდა მივიდეთ. უკან დაბრუნებას ველარ მოვასწრებთ, დაგვალამდება.

გიამ ხვნეშით აიყვანა ხბო, ოცდაათიოდე ნაბიჯზე აიაღმართა და ისე, როგორც ეჭირა, მოკეცილი დასვა ბალახზე. ხბო კარგახანს არ განძრეულა. თრთოდა და ქარვისფერ ჩლიქებს ბალახს ამოად უსვამდა.

ბიჭები კარგა მანძილზე გამოერიდნენ ძროხებს, მაგრამ დედაძროხა კვლავინდებურად ბალახს სძოვდა და ხბოსკენ არც მიუხედავს.

– უსათუოდ დაიღუპება. – სიჩუმე თემურ ჩალაძემ დაარღვია.

ნოდარ არშბა ხბოსკენ წავიდა, აიყვანა და ნაპრალთან დარჩენილებს გამოსძახა:

– ნელა იარეთ და დაგეწევით. ფერმაში ჩავიყვან. ამის ცოდვით ღამე ვერ დავიძინებ. არ გეწყინოთ, ბატონო ლადო!

– კეთილი, ამ ბილიკს გამოყევი, – მხატვარი მაშინვე მიხვდა, რომ ახლა დროის დაკარგვაზე წუნუნის ზედმეტი იყო.

არშბას გულზე ატატებული ხბო ფრთხილი და ღონიერი ნაბიჯით მიჰყავდა თავდაღმარში.

სალამოსკენ ამინდი შეიცვალა.

ჯერ დოლომისის თოვლიან შუბლზე გაჩნდა პატარა, შავი ღრუბელი. სუსხიანმა ქარმა დაჰბერა. მთებზე უზარმაზარი ჩრდილი გაწვა. შავი ღრუბელი გაფუფვდა, გაიზარდა და კოკისპირულმა წვიმამ მათრახივით დასცხო ზურგში დოლომისისკენ მიმავალთ.

მარჯვნივ, ფერდობზე გამოქვაბულის პატარა შავი ხახა დალანდეს. იქით გაიქცნენ, სველ ბალახზე ფეხი უსხლტებოდან, სანამ გამოქვაბულამდე ააღწევდნენ, თავიდან ფეხებამდე გაილუმპნენ.

– „გრაფი მონტე კრისტო ჩემგან არ გამოვიდა, პროფესიის შეცვლა და სახლმმართველად გახდომა მომიწევს“, – თქვა თემურმა.

გიას განურული პერანგი ეჭირა ხელში და გამეტებით ირტყამდა ბეჭებზე.

– ამინდმა გვილალატა, – ლადომ მონადირისა თუ მწყემსისგან დატოვებულ ლადარს დახედა. – ფიჩხი რომ გვექონდეს, ცეცხლს დავანთებდით და ცოტას მაინც შევშრებოდით.

– რომელი საათია? – გიამ იკითხა.

– შვიდია, – ლადოს რეზინის ჩექმები გაეხადა და ზურგით მღვიმეს მიბჯენოდა, – ბილიკისაკენ თვალი გეჭიროთ, ნოდარი აქ ვერ მოგვაგნებს. თუმცა რაღას ვუცდით, გავბრუნდეთ, გზაში შეგვხვდება.

სამივენი კარგა ხანს იყვნენ ჩუმად, გაბრუნება არც ერთს არ უნდოდა.

– ვერ შევასრულეთ დანაქადები, – ნაცარს ჩაჰყურებდა თემურ ჩალაძე.

– გვიან გამოვედით. ხბომაც დიდი დრო დაგვაკარგვინა, – თავი იმართლა „ექსპედიციის ხელმძღვანელმა“, – ცოტას გადაიღებს და დავეშვათ.

– დილიხორის ამბავია, – გიას ხმა იყო.

– რისი? – ლადოს მსუქანი ბიჭისკენ არც გაუხედავს.

– ჟინის.

– ჟინის კი არა, პრინციპის, – გაუსწორა ჩალაძემ.

მხატვარს სითბოდ ჩაელვარა გულში ბიჭების დაუოკებელი სურვილი, ასე დაღლილნი, უვარჯიშებელნი, სველი კვართებით და თხელი „ბოტასებით“ ასულიყვნენ თოვლიან მწვერვალზე. „ესენი არიან გულგრილი, მოდუნებული, საზოგადოებრივ აქტიურობას მოკლებული ახალგაზრდები? რა ცოტა ვიცით მათ შესახებ, რა ხშირად ვცდებით ამ გამწვანებული ჯინსიანი ბიჭების პოტენციის შეფასებაში“, – ფიქრობდა ლადო.

– რას ვშვრებით, ვბრუნდებით? – ჩალაძემ სხვისი ხმით იკითხა.

– უეჭველად. უაზრო რისკი რად გვინდა. გამოვიარეთ, ჰაერი გადავყლაპეთ. დოლომისი სხვა დროს დავლაშქროთ, – ლადოს ხმაში მაინცდამაინც კატეგორიულობა არ ჟღერდა.

– ნოდარს დაველოდოთ, ვნახოთ რას იტყვის, – გამოსავალი გიამ იპოვა.

წვიმა არ ცხრებოდა. მღვიმეში ციოდა და ნესტის სუნნი იდგა. მხატვარი ხელებჩამწყვდეული თვლემდა, გია და თემური ერთმანეთს მიკვროდნენ და წვიმას გასცქეროდნენ.

ნოდარს პერანგი გაეხადა და თავსხმაში დინჯად მოაბიჯებდა. ღონიერ ბეჭებზე წვიმა ხელებს უტყაპუნებდა.

– ნოდარ!
აფხაზი შედგა, ფერდობს ამოხედა და სწრაფად ამოირბინა.

– ჩააბარე ხბო პატრონს? – ლადომ ჰკითხა.

– აბა, რა.

– რაო, რა გითხრეს?

– მადლობაო, რას მეტყოდნენ მეტს, ძროხები შორს მიდინაო საბალახოდ და ხშირად გვეკარგება ხბო. ხრამში მაგას ვერავინ იპოვიდა და მგელი შეჭამდაო ამაღამ.

– დედა, კაცო, დედა? მიატოვებდა? – თემურს სასოვნარკვეთილის ხმა ჰქონდა.

– ესეც ვიკითხე, სხვათა შორის, – არშბა დინჯად ლაპარაკობდა, – თუ გამოცდილი ძროხაა არ მიატოვებსო, მაგრამ ეს ჩვენი დაქალი პირველი დედა ყოფილა; ჯერ მაგან არც იცის თურმე შვილის ფასი. ცოტა ხანს იტრიალებდაო ხრამთან, რომ ვერაფერს გააწყობდა, მიატოვებდა თურმე შვილს და ნახირს გამოჰყვებოდა.

– არ ეტყობა? გახედე, რა არხეინად ძოვს ბალახს, ხბო აღარც კი ახსოვს მაგას, – გიამ ქვევით, ძროხებისკენ გაიშვირა ხელი.

– ახლა საქმე, ჩალაძემ ხელისგულები ერთმანეთს გაუსვამოუსვა, – ბატონი ლადო ამბობს, რომ თოვლამდე მისვლას ველარ მოვასწრებთ და უკან დავბრუნდეთო. მე და გია გზის გაგრძელების მომხრე ვართ. დათქმა, დათქმაა. შენ რას იტყვი?

– აბა რა. – ნოდარს მეტი არაფერი უთქვამს.

წვიმამ რომ გადაიღო და გზას დაადგინენ, დოლომისის ნაპრალებში ბინდი წვებოდა.

სიარული უფრო და უფრო გაძნელდა.

ბალახი უკან დარჩა. ბილიკიც გაქრა, შლამსა და ღორღში ფეხი ეფლობოდათ, მიდიოდნენ უხმოდ, ერთხაზად გამ-

წკრივებულნი. წინ ლადო მიაბიჯებდა და დრო და დრო ბიჭებს შეეხმინებოდა – ე მანდ, ქვას ჩაეჭიდეთ, არ ჩაცურდეთო.

მალე მოინმინდა და დოლომისს სავსე მთვარე დაადგა. ციოდა. იდუმალი და საშიში ჩანდა მწვერვალი და მის წინ ლომის ხახასავით გაშლილი კლდეები.

უკან, შორს და ქვემოთ, ციციანათელასავით ბჟუტავდა ფერმა.

– თოვლი! – პირველად ლადომ შედგა გაყინული თოვლზე ფეხი. ოთხივენი ერთბაშად მონყდნენ და თოვლს ზურგებით დაეცნენ. – ესეც ასე, რა სიცივეა, დასწყევლოს ეშმაკმა, – გიას ყელში უჭერდა ყინვა. სხვისი ხმით ლაპარაკობდა.

სხვები დუმდნენ.

ირგვლივ სამარისებური, აკლდამური სიჩუმე იდგა.

– ახლა დაბრუნება არ გინდა? – გია აწუნუნდა.

– არა უშავს. სამ საათში ჩავალთ. დასვენება უარესია. ნელა ვიაროთ, ადექით, თორემ გაცივდებით.

ლადომ ზურგჩანთა მხარზე მოიგდო და შეტრიალდა, გია ზლაზვნით წამოდგა და მიჰყვა.

– ბატონო ლადო! – ნოდარ არშბას ხმაა.

თემურ ჩალაძე და ნოდარ არშბა თოვლზე წამომჯდარან.

– რალას ელოდებით?! – ლადომ მოიხედა და თოვლზე დარჩენილებს ხელი დაუქნია.

– ბატონო ლადო, რალა დარჩა აწი, დიდი დიდი ერთი საათის სავალი. – არშბა არ ხუმრობდა.

– ნუ სულელობთ, – მხატვარი პანიკურმა შიშმა შეიპყრო. თავისივე ხმა ვერ იცნო და ამან უფრო გააბრაზა.

– თქვენ და გია გაბრუნდით, თუ არ გენყინებათ, გამოქვაბულში დაგველოდეთ, ჩვენ ავალთ.

– რა დაგემართათ, რა ბზიკმა გიკბინათ. გაგიჟდით? ამ შუალამისას. რას აპირებთ!

– გემუდარებით, ბატონო ლადო.
 – არ გაცვიათ და არ გახურავთ!
 – არ გვცვივა. – თემურს მაინც რაღა მოუვიდა. საიდან გაჩნდა ეს უაზრო ჟინი. დოლომისმა ჭკუიდან ხომ არ შემალათ.
 – მომისმინეთ... მოიცათ... მოვილაპარაკოთ...
 მაგრამ ბიჭებს მოლაპარაკება აღარ სურდათ.
 ... ცოტა ხნის შემდეგ ხრაშუნა მინდორზე ოთხნი მიაბიჯებდნენ.
 სადაცაა თოვლი გათავდება და დაიწყება ჭიდილი მწვერვალთან, ჭიდილი კლდეებთან, ნაპრალებთან, სიკვდილთან.
 პირველად თავის სიცოცხლეში ლადო უმწეო იყო. არაფრის შეცვლა აღარ შეეძლო. უკან მარტო ხომ აღარ დაბრუნდებოდა?
 და მიჰყვებოდა იგი ბიჭების ჯიუტ ნებას, მათ ძარღვებში აბღავლებულ სისხლს იმ შორეული წინაპრისა ამ კლდეების ძირში პირველი რომ მოვიდა და ცეცხლი დაანთო.
 მიდიოდა და ტიროდა.

ბულთმისანი

– „თვითმფრინავი, რეისი „236“, მიმავალი სარდაყის მიმართულებით ტექნიკური მიზეზების გამო იგვიანებს ცამეტ საათამდე!“

ამის გაგონებაზე კალისტრატე ფანჩულიძეს გული შეეკუმშა, ყელში ბურთივით რაღაც მოაწვა და „მეორე გასასვლელთან“ შექუჩულ მგზავრებს ხმამაღლა განუცხადა: „თავის აგდება არ არის ახლა ეეს?!“ რაკი არავინ გამოეპასუხა, ჩანთას ხელი დაავლო და ცნობათა ბიუროს ჯიხურისკენ გაიქცა, „კაცმა რომ თქვას, რა მაყვირებს, ხომ ვიცოდი, რომ „236“ არ გაფრინდებოდა, ან ახლა რა მინდოდა ცნობათა ბიუროში, ხომ ვიცი, რისთვისაც ვიგვიანებთ. შენ ეს თქვი, სად მოვკლა ახლა ეს ხუთი საათი, სად ჯარხანაში შევძვრე, რეაქტიული ძრვების წივილმა რომ არ გამაყროს“.

ამ ფიქრებში გართული კალისტრატე გასცდა ცნობათა ბიუროს, ქუჩაში გავიდა და აეროპორტის სასტუმროსკენ აიღო გეზი.

„მეორე გასასვლელს“ მოწოლილ საქმიან და უსაქმო მგზავრებს ეგონათ, ალბათ, ეს კაცი სახელმწიფო, გადაუდებელ საქმეზე მიიჩქარის და საჰაერო ტრანსპორტმა დააღალატაო. სინამდვილეში კალისტრატეს არსად ეჩქარება, არც სარდაყის აეროპორტში ხვდება ვინმე და არც სიმპოზიუმის თავმჯდომარე ეკითხება ლოდინით გასავათებულ დარბაზს წამდაუნუმ: – ფანჩულიძე ხომ არ ჩამოსულაო.

წასულხართ სადმე სახლიდან შორს სრულიად უსაქმოდ? თუ არ წასულხართ, სურვილი მაინც არ გაგჩენიათ; ცოტა ხნით თუ არ მოვშორდი აქაურობას, კარგი არ მომივაო? გუშინ გადანყვიტა წასვლა კალისტრატემ სარდაყში. ვიღაც ოჯახ-აშენებულმა ჯავშანი დაუთმო. ამ დილით, ექვს საათზე, ტაქსში

რომ ჯდებოდა, უკვე იცოდა, რომ თვითმფრინავი დროზე არ გაფრინდებოდა, მაგრამ ცოლ-შვილისთვის არ გაუმხელია, სერიოზულად გადაჰკოცნა ჯალაბობა. „სასწრაფო მივლინებით რომ არ მგზავნიდნენ, რა მინდა ამხელა გზაზე“, მერამდენედ გაიმეორა და ცოლ-შვილს რომ გადახედა, კმაყოფილი დარჩა. ყველაფრიდან ჩანდა, რომ შინ დარჩენილებს ეჭვი არ ეპარებოდათ კალისტრატეს ნათქვამში.

მაინც რატომ მიდის? ვის დაუშვალა – ზეგ ერთი თვე შესრულდება, რაც უცნაური რამ შეატყო კალისტრატემ თავს: წინასწარ ხვდება ყველაფერს. სიტყვა „გულთმისანი“ დიდი ხანია გაჩნდა ჩვენს ლექსიკონში, მაგრამ თვით ცოცხალი გულთმისანი, ალბათ, არავის უნახავს და აი, ქალაქ ძელქვიანას მკვიდრმა, მეშვიდე საცდელ-საჩვენებელი სკოლის სამნეო ნაწილის გამგემ კალისტრატე ფანჩულიძემ ერთ მშვენიერ დღეს თავის თავში გულთმისანი აღმოაჩინა. სხვის აზრებს შეუცდომლად კითხულობს. წინასწარ იცის რა უნდა მოხდეს, რას რა მოჰყვება.

არ შეგვეხარბოს კალისტრატეს მდგომარეობა, ძვირფასო მკითხველო. არც ეგრეა საქმე. ყველაფრის წინასწარ ცოდნა აუტანელი აღმოჩნდა. დაიტანჯა კაცი. დადის სამსახურში, ხვდება ნაცნობებს, კითხულობს გაზეთებს, უცქერის ტელევიზორს და ყველაფერი წინასწარ იცის. იცის, რას იტყვიან; იცის სად ატყუებენ და სად არა. სარდაყში მიდის, იქნებ სხვა გარემოში, ხანდახან მაინც გაეცეს წინასწარ ყველაფრის ცოდნის ამ საშინელ გრძნობას. ახლა აეროპორტის სასტუმროში სასთუმალზე დადებს თავს და ცოტას ნაუძინებს, მაგრამ ღრმად და დარწმუნებული, რომ უარს ეტყვიან.

ისე აგიხდეს ყველაფერი კარგი; საშუალება რომ მქონდეს, შენზე უკეთესს ვის დავეხმარებოდიო, ადმინისტრატორმა. კალისტრატეს არაფერი უთქვამს, სასტუმროს კიბეს აუყვია და მეორე სართულის მორიგეს მიაშტერდა. – ესეც უარს მეტყვის, ამ ხნის ქალებს სამსახურის დაკარგვის ეშინიათო. არც მესამე

სართულის მორიგე – ახალგაზრდა, მოხდენილი გოგონა მოუვიდა თვალში – ეს აქ სტაჟისთვის მუშაობს და ჩემი თუმნიანისათვის დახასიათებას არ გაიფუჭებსო, მეოთხე სართულზე შეჩერდა. მორიგის მაგიდას ფაშფაშა, კოტიტათითებიანი ქალი უჯდა. სახე ისე ჰქონდა დანიტლებულ-დასივებული, თითქოს ყელში თოკი ნაუჭერიათ – ასეთებს ჭამა უყვართ, ფულისთვის მშობელ მამას გაჰყიდის, – გაიფიქრა მგზავრმა და არც შემცდარა.

– თვითმფრინავი იგვიანებს და სამი-ოთხი საათით ვერ მომასვენებ სადმე, ქალბატონო?

ქალმა დაამთქნარა, უპეებდაქაჩული, სისხლჩამდგარი თვალებით ამოხედა, კარგა ხანს უყურა და უეცრად გაიღიმა, ყვითელლოჯებიანი, საზარელი ღიმილით.

– გენლო?

– არ გინდა ლაპარაკი.

– თუმანი დაჭირდება ამ საქმეს.

– კი, ბატონო, – კალისტრატემ განზე გაიხედა.

– გაყევი ამ ღერეფანს და სადაც გაგეხარდება, იმ ოთახში შებრძანდი და დაისვენე. გაღვიძებით მე გაგაღვიძო?

– გმადლობთ. ისე, თვალს მოვატყუებ, მაინც არ დამეძინება. ესე იგი, სად შევიდე?

– სადაც გაგეხარდება. ცარიელია მთელი სართული, – დაადევნა მორიგემ.

კალისტრატემ ოთხასოცი ნომრის კარი შეაღო. ჩანთა სკამზე დადო. პალტო დივანზე მოისროლა და ის იყო ჰალსტუხს იხსნიდა, დააკაკუნეს.

მორიგეს ყიყინა, გამყინავი ხმა ჰქონდა.

– ფული ვნახოთ, თუ არ გენყინებათ.

– არ მენდობი? – კალისტრატეს გაეცინა, მორიგეს თუმნიანი ჩაუდო ხელში და შემოტრიალდა, ჰალსტუხი მოიხსნა და კარი გასაღებით ჩაკეტა.

მაინც ვერ მოისვენა. აეროპორტის ხმაური ფანჯრის ღრი-

ჭოებში მოძვრებოდა და თითქოს რკინას ხერხავენო, ყურში კი არა, ზედ გულის კოვზზე ეცემოდა დამორგუნველი წუილი. ამოდ იტრიალა ლოგინში და ზუსტად ერთი საათის მერე, ისევ მორიგე ადმინისტრატორის ჯიხურის წინ იდგა.

– ხომ არ განთავისუფლდა რამე? ცოტა ხანს თვალს მოვატყუებ, ვერ ვარ რალაც კარგად.

– რომ მქონდეს საშუალება, უარს გეტყვით თქვენ? ვის შევეუნახო ნომრები, სასტუმრო იმისია, რომ ხალხმა დაისვენოს, – ისე დამაჯერებლად ეუბნებოდა ფართოყურება ადმინისტრატორი ამ უსირცხვილო ტყუილს, რომ კალისტრატემ კინალამ ირწმუნა.

– გამაგებინე ერთი რა გვჭირს, – სარკმელში თავი შეჰყო და ხმას აუნია კალისტრატემ.

– რავა, რა იყო?! – დაინტერესდა ადმინისტრატორი.

– რაშია საქმე? ასე რატომ დაკარგეთ სინდის-ნამუსი, გამარკვიე ერთი და წავალ. – მგზავრს სიბრაზისაგან მარცხენა ლოყა აუცახცახდა.

– ვერ გეტყვი ვერაფერს. ახალს ამბობენ რამეს? – გულუბრყვილო, ალალი კაცის გამომეტყველება კი მიიღო სასტუმროს ადმინისტრაციის წარმომადგენელმა.

– განზე კი ნუ იყურები. შენს თავს შეხედე. ადამიანი ხარ ახლა შეენ? კაცის გაცხია რამე? მთელი სასტუმრო ცარიელია და მე, გულმტკივან კაცს, მეუბნები ადგილი არ მაქვსო? რამ გაგათახსირა ასე, მითხარი, რამ მოგილო ბოლო?!

ადმინისტრატორმა ამ კითხვას არ უპასუხა. წამოდგა, მაგიდის კუთხეში ქალაღდს დაწვდა, მერე ელვის სისწრაფით შემოტრიალდა და ღონივრად ჰკრა სარკმელს ხელი. კალისტრატემ იმარჯვა, თორემ მინა ცხვირ-პირზე შეასკდებოდა.

– რა უნდა გელაპარაკო, ხვადაგი ხარ, მეტი არაფერი, ჩაილაპარაკა, ხელი აიქნია და სარკმელს მოშორდა.

ღამდებოდა, როცა აეროპორტის ტერიტორიაზე მიმოფანტულ, ყიალით დაღლილ მგზავრებს თვითმფრინავისკენ უხმეს.

კალისტრატემ ცას ახედა. მოეჩვენა, რომ ცა დულდა. ღრუბლები ადგილზე ირეოდნენ. ხანდახან ისე აფუვდებოდნენ და გაიბერებოდნენ, თითქოს საცაა ამ უზარმაზარი ქვაბიდან გადმოიღვრებიანო. მერე ისევ შეიკუმშებოდნენ და შიგნიდანვე აიძვრებოდნენ.

სამნეო ნაწილის გამგე „ტუ-154“-ის სარკმელს მისჯდომოდა და თითბრის ლურსმნებით მოჭედულ უზარმაზარ ფრთას უაზროდ დაჰყურებდა. თვითმფრინავი მიწას რომ მოწყდა, მხოლოდ მაშინ მოხედა მეზობლებს. კალისტრატეს გვერდით ორმოცდაათიოდე წლის თმაშეფეთქილი გამხდარი კაცი იჯდა. გულთმისანმა ჯერ მის წინამონეულ ყვრიმალებზე გადაკრულ სახის კანს, ქალის კანივით თხელსა და სიფრიფანას, აავლო თვალი, მერე ძარღვებამობურცულ, ხისგან გამოჩორკნილივით უხემ ხელებზე დახედა და გაიფიქრა: ამ სახის პატრონს ასეთი ხელები რანაირად აქვსო. იქეთ ქურქიანი, ბერეტჩამოფხატული, ცხენთავა კაცი თვლემდა. მისი პირისახის დაუფარავი ნაწილით თუ ვიმსჯელებდით, საოცრად ჰგავდა ფერნანდელს – ფრანგ მსახიობს.

– მაქსიმე, – თითქმის ჩასჩურჩულა გვერდით მჯდომმა.

– ბატონო? – კალისტრატემ თვალეში შეხედა.

– მაქსიმე, – გაუმეორა უცნობმა და მარჯვენით მუხლზე შეეხო.

– მაპატიე, – სამნეო ნაწილმა ახლალა შენიშნა მისკენ გამონვდილი ხელი, – კალისტრატე.

– სასიამოვნოა. იქეთ რომ მოვფრინავდით, კვირჩხიბელი კაცი იჯდა ჩვენს გვერდით. მენისქვილე ვარო. რა ერქვა, – „ფერნანდელისკენ“ გაიხედა.

– იპოლიტე, – ბერეტჩიანმა თავაუნეველად უპასუხა.

„მივლინებით იყვენ ჩვენსკენ. ერთი კვირის ჩამოსულე-ბი თუ იქნებიან, მეტის არა. ეს იქედან ჩანს, რომ მზით გარუჯულები მაინცდამაინც არ არიან და არც სახე აქვთ სმით დასივებული. რომელიმე დაწესებულების შემონმებაზე იქნე-

ბოდნენ. დოკუმენტებიანი ხელჩანთა მუხლებზე უდევს იქეთას. ესეც არ იყოს, ორნი არიან. ვაჭრობის სისტემას არ უნდა ეკუთვნოდეს მათი შემონახვის ობიექტი. ჯერ ერთი – არავინ გამოაცილა და მეორეც – ვაჭრობის რევიზორებს ჩაცმულობითაც არ ჰგვანან. უფრო სპორტული უწყების სტუმრები უნდა იყვნენ. კი, ხელებზე ეტყობათ, ყოფილი სპორტსმენები არიან“.

რალაც ხომ უნდა ეკითხა და კალისტრატემ ზრდილობის ხათრით ამოიღო ხმა:

- დიდი ხანია აქეთ ხართ?
 - არც ისე, – მაქსიმემ კვლავ „ფერნანდელს“ შეხედა, – როდის ჩამოვფრინდით?
 - თვრამეტში, – ჩაილაპარაკა ბერეტიანმა.
 - ჰო, თვრამეტში. ერთი კვირაა. დღეს ოცდახუთია ხომ. ზუსტად ერთი კვირა გამოდის.
 - რა საქმეზე, თუ საიდუმლო არ არის, ბოდის ვიხდი ცნობისმოყვარეობისათვის, – მშვენივრად იცის კალისტრატემ მათი ჩამოსვლის მიზეზი, მაგრამ თავისი მიმხვედრიანობის შესამონმებლად ეკითხება.
 - ჩვენ სათხილამურო ბაზებს ვამონმებდით. ვიყავით აგურიანში, ხვამლეთში, თრემლში და კიდევ ახალი ბაზა რომ შენდება, რა ჰქვია? – კოლეგას გახედა.
 - სამკარო, – თვალგაუხელად უპასუხა დიდმა ფრანგმა მსახიობმა.
 - ჰო, სამკაროში.
- კალისტრატეს ყურადღება ბერეტიანმა უფრო მიიპყრო. ეს კაცი საუბარში არ ერევა. თითქოსდა თვლემს კიდევ. გეგონებათ, არც კი აინტერესებს, რაც მის ირგვლივ ხდება, მაგრამ რასაც ჰკითხავს მაქსიმე, სულმოუთქმელად, დაუფიქრებლად პასუხობს.

„ახლა მე რომ ვკითხო, როგორ ჩაიარა შემონახვამ და რევიზიით კმაყოფილი თუ ხარ-მეთქი, ჩემი მხრივ, ზედმეტი

ჩაკირკიტება და ცოტა უზრდელობაც იქნება. მაქსიმე ისეთი კაცი ჩანს, რომ სათქმელს გულში არ ჩაიტოვებს. ზუსტად ორი წუთის შემდეგ იგი თვითონვე ალაპარაკდება. ცვლი“.

მართლაცდა, მაქსიმე ორიოდე წუთს ელოდა შეკითხვას, მერე კი მკლავი მკლავში ჩაიმწყვდია და დაიწყო:

– ჩვენთვის იყო სასარგებლო ეს მივლინება. ცოტა გადავხალისდით. კაბინეტიდან გამოვედით, სუფთა ჰაერზე გავიარეთ; თორემ ისე არაფერი. სისულელეა ეს ყველაფერი. სულ ტყუილად მივდექ-მოვდექით და ეგ იყო. გამასხარავებული ვართ უკვე. სანამ ჩვენ ჩვენს დასკვნებს ვაკეთებდით, უკვე დაირეკა და „რაც საჭირო იყო“, გაკეთდა. თუ ის ვთქვით, რაც ვნახეთ, შეიძლება საყვედურიც კი მოგვარტყან, ტენდენციურობისათვის“. ამიტომ, ჩვენ არც ისე ბრიყვები ვართ, კედელს ვურტყათ თავი. იმას კი არ დავწერთ, რაც სინამდვილეა, დავწერთ, რომ ძირითადად ყველაფერი კარგად მიდის, ოღონდ შეიმჩნევა მცირეოდენი ნაკლოვანებანი. ასეთი სიმართლე უფრო აძლევს ხელს ორივე მხარეს და აუტკივარი თავი რაზე ავიტკიოთ.

გეცოდინებათ, რასაკვირველია, რომ სპორტის ამ სახეობაში კობა ბრეგვაძის მერე არც ერთი დიდი სპორტსმენი არ გამოჩნდა. არ დაიბადა, მორჩა და გათავდაო, იტყვიან ჟურნალისტები და დაიბანენ ხელს. არ არის ასე საქმე; რომ დაიბადება, უნდა გაიზარდოს. ახლა არ არის ის დრო, კობა ბრეგვაძე რომ თავისი გამოთლილი თხილამურებით ხტებოდა და ტრამპლინის შესაკეთებლად საკუთარი ოჯახიდან ეზიდებოდა ხე-ფიცარს. მადლობა ღმერთს, ახლა ტრამპლინიც არაერთი გვაქვს და ბუნებრივი პირობები აგურიანში რომ არის – ისეთი უნდა. თუ მოხდა სასწაული და ჯიუტმა ბიჭუნამ, რომ იტყვიან, თავის ბავშვობას აჯობა, შიშველმა ნიჭმა თავისი გაიტანა და მცირეოდენ ნარმატებას მიაღწია, მერე, იცოცხლე, ათასი გადია გამოუჩნდება. თავზე ხელის დამსმელი სანთლით საძებარი არაა ჩვენში. სამი სათხილამურო ბაზაა, როგორც მოგახსენეთ:

აგურიანი, ხვამლეტი, თრემლი და სამკარო ახლა შენდება. ესე იგი, ჯერჯერობით, სამი პატარა სოფლის ბავშვებს აქვთ მხოლოდ საშუალება სამთო-სათხილამურო სპორტში სცადონ ბედი. დანარჩენები? ვარჯიშის საშუალებას მოკლებულნი არიან. რანაირადო, იკითხავთ თქვენ, აბა, საიდან არსებობს ეს ამდენი ნაკრები გუნდები: დამერწმუნეთ. ესენი ძირითადად ამ სამი სოფლის ბიჭები არიან. რატომ? სამთო-სათხილამურო სპორტს, ისე როგორც სპორტის ყველა სახეობას, სკოლის მერხიდანვე უნდა მისდევდე. სკოლებში კი არდადეგები მხოლოდ თორმეტი დღეა ზამთარში: დანარჩენ დროს ჩვენი „სპორტსმენები“ სკოლის მერხებს უსხედან თავიანთ უთოვლო ქალაქებში. იმ თორმეტ დღეს ჩვენი სპორტული ბაზები გავსებულია შეძლებულ მშობელთა განებივრებული გოგო-ბიჭებით (არც შვილებს და არც მამებს აზრად რომ არ მოუვათ სპორტს დაუკავშირონ თავიანთი მომავალი). ასე რომ, ნიჭიერი მომავალი სპორტსმენისთვის არც იმ არდადეგების თორმეტ დღესაა ადგილი ჩვენს სათხილამურო ბაზებზე. ამასწინათ ხვამლეტში სპორტული ინტერნატი გახსენს, მაგრამ მხოლოდ თითზე ჩამოსათვლელმა ქალაქელმა მშობელმა „გაიმეტა“ შვილი ინტერნატში გასაგზავნად. ახლა თვითონ განსაჯეთ, რა სპორტსმენი უნდა გაიზარდოს ასეთ პირობებში?

მწვრთნელს რომ ვახსენებთ, თქვენ ალბათ თვალწინ წარმოგიდგებათ მშობლიურ სპორტს შეწირული, უანგარო კაცი, რომელმაც დაამთავრა ეკონომიკური ან იურიდიული ფაკულტეტები და სპორტს მაინც არ უღალატა. ფულის შოვნის გზას კი არ გაჰყვა, ისეთ „სუფთა“ საქმეს მოკიდა ხელი, როგორც მწვრთნელობა გახლავთ. იშვიათად კი, ასე ხდება, მაგრამ ჩვენი შეხედულება მწვრთნელზე საკმაოზე მეტად მოძველდა. არ მოიტყუოთ თავი. დღეს სპორტსაც ბევრი საქმოსანი მიეგმასნა. რა ფული კეთდება სპორტშიო, იტყვის მამიტი კაცი. რა ერქვა თრემლში უფროს მწვრთნელს? – მაქსიმე ბერეტიანს გახედა.

– შამილი.

– შამილი, რა გვარი იყო?

– ხუგაშვილი.

– ჰო, შამილ ხუგაშვილი, – მაქსიმეს გაეცინა, – რომ შეხედავდით, ტყიდან შესვენებაზე გამოსულ ყაჩაღს ჰგავდა. ხუთი წელი მარტო შესახედაობისთვის ეკუთვნოდა, ისე გველაპარაკებოდა, თითქოსდა დიდი დანაშაული მიგვიძლოდა მის წინაშე და ამ უდროო „რევიზიით“ საქმეს მოვაცდინეთ. რას აკეთებს ხუგაშვილი? თავი დავანებოთ იმას, რომ სპორტული ბაზა სასტუმროდ უქცევია. შამილს გაფორმებული ჰყავს შვიდასამდე სპორტსმენი. ეს სპორტსმენები უმეტესობა მკვდარი სულელებია. სინამდვილეში თრემლის ტრასა-ტრამპლინზე ათორმეტ სპორტსმენზე მეტს ვერ იპოვით. დანარჩენები სად არიან-მეთქი? ავად გახდნენ და წავიდ-წამოვიდნენო, შამილმა. იმ შვიდასი სპორტსმენისათვის იღებს შამილი საკვებს, სპორტულ ტანსაცმელსა და იარაღებს, შტატს. საკვებს, იცით საით უზამს პირს, სპორტული ტანსაცმელ-იარაღები კერძო ფასებში იყიდება თრემლის ყველა მოსახვევში, ხოლო ორმოცი მწვრთნელის ხელფასს თვით პატივცემული შამილი და ბაზის რამდენიმე უსაქმობით დაღლილი მწვრთნელი ინაწილებს.

– მერე? – კალისტრატეს მარცხენა წარბი აუთამაშდა აღელვებისაგან.

– რა მერე?

– თქვენ სწორედ იმისთვის ხართ მოწოდებული, რომ ამხილოთ.

– ვინ ვამხილოთ, რა ვამხლოთ?! – „ფერნანდელს“ თავისთვის, ჩუმად ჩაეცინა.

– ამხილე ახლა მწვრთნელი, რომელიც ორი მწვრთნელის ხელფასს იღებს, სპორტსმენების „დღიურს“ ითვისებს და ხანდახან, სულო ცოდვილო, სპორტსმენებისთვის გასაცებ თხილამურებსა და სათვალეებს „შავ ბაზარზე“ ყიდის. არა ვართ ისეთი თავგახურებული რევიზორები, რომ ჩვენს მასალებზე

ვიდაცას ფული ვაკეთებინოთ. დავწერთ ისე, როგორც ადრე დაგვიწერია, „საერთოდ ყველაფერი რიგზეა, მაგრამ სამთო-სათხილამურო ბაზების მუშაობაში შეიმჩნევა მცირეოდენი ხარვეზები“...

– სინდისი?

„ფერნანდელს“ ისევ ჩაეცინა.

– რა სინდისი? – მშვიდად ჰკითხა მაქსიმემ.

– ის სინდისი, დღედაღამ რომ არ მოგასვენებს, არ დაგაძინებს. ყალბის მქნელს მოსვენებას რომ დაგიკარგავს. იცით, რას მაგონებთ?

– რას?

– არ გენყინებათ? – კალისტრატემ განზე გაიხედა, – მე თქვენ მაგონებთ ერთი ანდაზის ყვავს, ბოლო ნეხვში რომ ედო და ნისკარტს მალლა იწევდა, რა ცუდი სუნი მცემსო. მართაღს როგორ არ ამბობთ, მაგრამ იცით, რა შეგატყვევთ? გიხარიათ, რომ ასე ცუდადაა ჩვენი სამთო-სათხილამურო სპორტის საქმე. თქვენ ოლოლოს თქმის გუნებაზე ხართ. ალბათ, მოინწყენდით კიდევ ხვამლეთში, აგურიანსა და თრემლში ყველაფერი რიგზე რომ ყოფილიყო.

– საიდან დაასკვნით? – მაქსიმემ ფერნანდელს გახედა. ფრანგი კომიკი თვლემდა.

– თქვენი საუბრიდან, შე კაი კაცო, შენ თუ არ თქვი, მე თუ არ ვთქვი, ზარი თუ ვინმემ არ ჩამოჰკრა, ხომ დღითიდღე უკან წავა, ისედაც დაქანებული საქმე. ოდესმე ხომ უნდა შეიცვალოს რაღაც, ვინმემ ხომ უნდა დაიძახოს გაბედულად. ვინმემ ხომ უნდა შეუჩუჩუროს მუგუზალს. რამ დაგვლალა ასე? თავი ვინმემ ხომ უნდა აიტკივოს?

– თქვენ ვერ გამიგებთ, – მაქსიმეს სინანულგარეული ხმა ჰქონდა, – მე თავის ატკივების კი არ მეშინია. სხვის ომში ბრძნობა ადვილია. მეც თქვენს ადგილზე ასე ვიტყვოდი: უნდა თქვა, უნდა ამხილო, საქმეს ამით ეშველება-მეთქი. გულის სიღრმეში კი ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ არ ეშველება.

– რანაირად, კაცო? ამ რწმენის კაცი, უფრო სწორად რწმენადაკარგული კაცი დადიხარ და სხვების მუშაობას ამონებ? თუ წინასწარ იცი, რომ შენს საქმიანობას ანასინი უთხრა გამჩენმა, რაღას რევიზორობ და ინსპექტორობ მაშინ, გადადექი და სხვას დაუთმე სკამი.

– ვის? – მაქსიმეს მრავალმნიშვნელოვნად გაეღიმა.

– ვისაც სჯერა.

– არ დაიჯერო, მე თუ გადავდექი, რა იცი, რომ ჩემს ადგილას ისევ ჩემნაირი არ მოვა? ხომ ასეა? – მაქსიმემ თავისი მეგობარი დაიმონმა და სწორედ მაშინ, ფერნანდელმა ბერეტი გადაინია და მშვიდად თქვა:

– ბატონი კალისტრატე მართაღს ბრძანებს.

ბერეტი ისევ ჩამოიფარა თვალებზე და მხარი იცვალა.

– არა, არა! – კალისტრატეს ყელში ბურთივით რაღაც მოაწვა, – ასე რომ იყოს, ეს ქვეყანა აქამდე დაინგრეოდა. შენნაირები ცოტანილა დარჩნენ!

მერე ერთბაშად მოიწყინა.

„რამ ამამჩატა ამხელა კაცი. რა მინდა სარდაყში. სარდაყში თორემ, გულზე ვარდს დაგაბნევენ, მოგიფონ-მოგიოხებენ და გამოშვებენ უკან. ყველას ჩვენ-ჩვენი ყვავი დაგვჩხავის თავზე. ვის უნდისხარ, ვინ დაგეძებს სარდაყში? უნდა ჩამოიმათხოვრო ახლა სასტუმროები. ადგილი არსად არ არის. უბოდიშოდ გეტყვიან მასპინძლობაზე უარს. ვინ მოგიწვიათ, რომ მიდიოდი. აუხსენი ახლა ჩერჩეტ მორიგე-ადმინისტრატორს, მომწყინდა შინ და იმიტომ წამოვედი-თქო. აუხსენი და ერთბაშად არ გაგიგოს, არ მიგიხვდეს. შენს მდგომარეობაში არ შევიდეს. ვიცი, დამშვიდების მაგივრად უფრო მომეშლება ნერვები სარდაყში. სჯობია აეროპორტიდანვე უკან დავბრუნდე. ჩავფრინდები თუ არა, პირველსავე რეისს უკან გამოვყვები. კი, ასე ვიზამ“.

სტიუარდესამ რომ გამოაცხადა, თვითმფრინავი თხუთმეტ წუთში დაეშვება სარდაყის №2 აეროპორტზე და უსაფრთხოე-

ბის ქამრები შეიკარიტო, მას შემდეგ კარგა ოცი წუთიც გავ-
იდა.

თვითმფრინავი დაექანება ბურუსში, იფრენს ცოტა ხანს
და ისევ თავზე მოექცევა ღრუბლებს.

ვერ იქნა და ვერ დაეშვა, ვერ გაარღვია ღრუბლების სისქე.
ეტყობა, ამინდი შეიცვალა. აეროპორტში ბურუსი ჩამონვა,
თვითმფრინავს დაჯდომის ნებას არ აძლევენ.

კალისტრატე ფანჩულიძე შიშმა შეიპყრო.

„რა მინდოდა, რა ჯანდაბამ ამტეხა. კატასტროფაში რომ
მოვყვე ახლა, არ ვიქნები ღირსი? რა სიკვდილი უნდოდა სარ-
დაყშიო, არ იტყვის ჩემი დირექტორი?“

მოკლედ, აქ მთავრდება შენი ცხოვრების გზა, კალის-
ტრატე ფანჩულიძე. ეს გენერა ალბათ“.

თვითმფრინავი ერთხელ კიდევ შეიჭრა ღრუბლებში, კარგა
ხანს იარა და მერე, თითქოს გადაიფიქრაო, ისევ მაღლასვლა
დაიწყო.

„ბენზინი თავდება“.

„ღრუბლის სისქის გამზომი ხელსაწყო არ მუშაობს“.

„არც სიმალლის მაჩვენებელია მთლად წესრიგში“.

„ა, ახლა გავიგონებთ სტიუარდესას სასონარკვეთილ
შეკივლებას – ვილუპებით!“

„ა, ახლა მოვწყდებით ცას და ბზრიალ-ბზრიალით დავ-
ენარცხებით დედამინას“.

„ა, ახლა... ა, ახლა... ა, ახლა...“ გულთმისანი შეცდა.

„ტუ-156“ უვნებლად დაეშვა სარდაყის №2 აეროპორტზე.
ეს ამბავი 1968 წლის 7 თებერვალს მოხდა.

კალისტრატე დღესაც ცოცხალია და ღვთით კარგად არის.
ავ წინათგრძნობას იმ დღის შემდეგ აღარ შეუწუხებია.

ახირებული

ეს კრებაც ჩვეულებრივად დამთავრდა. აღმასკომის მუ-
შაკმა, სერგო მსხილაძემ, მაღალმა, გრძელხელემა, ორმოც-
სმიტანებულმა კაცმა, ვერ დაუუკარგავ, ლამაზად ილაპარა-
კა. ჯერ გამწვავებულ საერთაშორისო ვითარებას მიაქცია
სოფელ გარისის კოლმეურნეობა „წინსვლის“ წევრთა ყურ-
ადლება, მერე კაპიტალისტურთან შედარებით სოციალის-
ტური სისტემის უპირატესობის დასამტკიცებლად 1913 წლის
დონეს დღევანდელი სამეურნეო მაჩვენებლები შეადარა, ბო-
ლოს ყაზახეთის ველებზე ამინდის ჭირვეულობის მავნე შედე-
გებს შეეხო და კატეგორიულად მოითხოვა „აღებული ვალ-
დებულების განაღდება“, მსმენელთ მოაგონა საკოლმეურნეო
მოძრაობის გარიჟრაჟზე ამ სოფლის დიდი დამსახურება და
ან გარდაცვლილი რამდენიმე ისეთი ენთუზიასტის გვარიც
დაასახელა, თვით თავმჯდომარეს, მანუჩარ ბაზაძესაც გაუკ-
ვირდა, ამ გუშინდელ ბაღს ყველაფერი ასე კარგად საიდან
ახსოვსო.

სერგომ რომ დაამთავრა, კრინტი არავის დაუძრავს.
შეკითხვა რაა, შეკითხვის მისაცემაც არ აღმართულა ხელი.
გარისელები ხელებდაჭდეულნი მდუმარედ ისხდნენ და აბო-
ლებდნენ. მანუჩარს ცუდად ენიშნა ეს დუმილი, ამიტომაც სი-
ტყვა თვითონვე მოითხოვა, მხარი დაუჭიროთ ამხანაგ სერ-
გოს მოწოდებასაო, მერე სოფელში რადიოს, მაცივრისა და
ტელევიზორის გაჩენის თვალსაჩინო ფაქტს შეეხო (ამ ფაქტს
იგი თითქმის ყოველ კრებაზე მოაგონებდა გლეხებს (და, უნდა
ვთქვა, დიდი წარმატებითაც) და დაჯდა.

რაკი მოკამათე არ ჩანდა, საბჭოს მდივანმა ბახტაძეების
კოჭლმა შინაბერა მარგომ, დადგენილების პროექტი წაიკითხა
და დაიშალნენ. გარისელები თავიანთი, მთაზე დაკიდებული

სახლებისკენ აუყვანენ აღმართს, თავმჯდომარე და აღმასკომის მუშაკი კანტორაში შებრუნდნენ.

ცაცხვის ძირას, სახელდახელოდ განათებულ მინდორზე, უშნოდ ახირხლულ სკამებსა და პაპიროსის ნამწვავებს შორის იჯდა ასლან მიქელაძე. რაიონში ცნობილი მეთამბაქოე, ენამწარე და მაკვარანცხი. გულის სიღრმეში მთელ სოფელს უყვარდა, მაგრამ მასთან ახლო ურთიერთობას ყველა გაურბოდა პირშიმთქმელობისა და ავყიაობის გამო. შეუხედავი, ჯალალა კაცი იყო მიქელაძე. დაბადებითვე მარჯვენა ფეხის ტერფი განზე მოტრიალებული დაჰყვა, ისედაც დაკვარჯღულ-დაბრეცილს შარშანწინ ხე დაეცა და ბეჭი სამუდამოდ გაუმრუდდა. შესახედაობით ასე გაუბედურებული, მაინც ყინჩად დადიოდა, ქილიკსა და გადაკრულ სიტყვას მათრახივით ისროდა აქეთ-იქით. ერთი გემრიელი ხუმრობისთვის საკუთარ მამასაც გასწირავსო, – ამბობდნენ ასლანზე. სოფლის მეპურნყლე და ბეჭის დამჭრელი ათას დათაფლულ სიტყვაში ერთს ისეთს გაურევდა, რომ მასპინძელს სამუდამოდ ანანებდა კრუხისთავა მიქელაძის დაპატიჟებას.

ასლანის დარჩენა დღეს არავის შეუტყვია. კრებაზე ახლომასლო მსხდომთ გაკვირვებით კი უკვირდათ ერთი მათრახიც რომ არ გაუტკაცუნებია, სიტყვის ქამანდი რომ არ უსვრია კრებაზე, მაგრამ ეტყობა ხასიათზე ვერ არისო და მისკენ არც გაუხედავთ. ყველანი ჩაილალნენ სიბნელეში, ხოლო ასლან მიქელაძე კვლავინდებურად იჯდა ფეხმორყეულ ტაბურეტზე. შუაზე გადაჭრილი შლაპა ეხურა, ლეგა ფერის ხირხა ეცვა და შიშველი, დაძარღვული მკლავები უჩანდა. ხელები მუხლებზე ისე ეწყო, თითქოს წამოსადგომად ემზადებო. გაბურძღნულ წვერ-ულვაშში პირი აღარც კი მოუჩანდა საერთოდ. ყალიონს რომ გააჩაღებდა, ჩიბუხის ტარით წვერ-ულვაშს გულმოდგინედ გასწი-გამოსწევდა საკუთარი პირი რომ მოეძებნა.

კარგა ხანს იჯდა ასე. ღამის გრილმა სიომ რომ წამოუბერა

და ფოთლების ათასი ზარი ერთბაშად აატკაცუნა, წამოდგა, მკლავებზე ხელისგულები ჩამოისვა, ქუდი შეატრიალა და კანტორის კიბეზე აკვარულადა.

თავმჯდომარის მაგიდას ორნი უსხდნენ.

– სერგო, ხომ არ შენუხდები ჩემისთანა უტუ კაცთან სალაპარაკოდ?

– შემოდი, ასლან, შემოდი, – თავმჯდომარეს აშკარად შეეცყო, რომ ღამეული სტუმარი არ ესიამოვნა.

– მარტო მირჩევნოდა. ორი პანია სიტყვა უნდა ვუთხრა სერგოს, – მაღლობა მოიხადა შეპატიჟებისათვის მიქელაძემ.

– ჩემთან არ ითქმის? – მანუჩარი განყრა.

– სამთან თქმული ეშმაკისაა, არ მინდა ამ სიბერეში საშაროდ და საეშმაკოდ საქმე გევიხადო.

სერგო წამოდგა, სკამი შესწია, ცხვირსახოცი ხელისგულებს გაუსვ-გამოუსვა და ასლანისკენ გამოემართა.

ცაცხვის ჩაბნელებულ მხარეს, დრაკონის ტანის მსგავს ფესვებზე ჩამოსხდნენ.

ასლან მიქელაძე სხვა დროს ჯიბეში არ დაუნყებდა სიტყვებს ძებნას, მაგრამ ახლა გაუჭირდა. არ იცოდა, როგორ დაეწყო. იქნებ სჯობდა დამეხურა ქუდი თავზე და მეც სხვებივით შინისკენ წავსულიყავიო, გაიფიქრა.

– გისმენ, ასლან ბატონო.

– კრებაზე არ გითხარი სათქმელი. კი არ შემშინებია, მარა შემეცოდე. შენ შემეცოდე, როგორც კაცი.

სერგო არ გაეპასუხა ახირებულ მთხოვნელს.

– ვხედავ, გიჭირთ. მერე რაი. ხან ასე იქნება, ხან ისე, კაცი ყორიფელს ეიტანს, მარა გულსახეთი სხვა რამეა.

– რაზე ბრძანებთ?

– ბრძანება თქვენთან იყოს, ძმისშვილო, თქვენისთანა ხალხს ქკუის დამრიგებელი ეზარება, ვიცი მე, მარა სანამდე ვუყურო უკუღმა ტრიალს, ვერ იქცევით კარგად.

– ჩემზე ამბობ? რა შემეშალა მაინც?

– შენზე და საერთოდ შენნაირ ქადაგებზე. ხომ იცი, გუშინ-დღელები არც ჩვენ ვართ. შორიდან რატომ გველაპარაკებით.

– როგორ შორიდან?

– რაი და პატარა თქვენც უნდა წამოიხაროთ ჩვენკენ. ახლა სხვა დროა. მათრახის ტრიალის დრო წავიდა. რატომ გეშინიათ ჩვენი, სიმართლეს რატომ გვიმალავთ?

– რა ვთქვი ტყუილი, მაგალითად.

– შენ ისეთი ყრუი არა ხარ, რომ არ გეგრძნო შენი და თავმჯდომარის მარტო ყოფნა დღეს, კრებაზე. ვერ ატყოფ? ის ხალხი აღარ არის, ვისთანაც ლამაზად უნდა გელაპარაკნა.

– ვალდებულება გავანადღოთ-მეთქი, სხვა ვთქვი რამე?

– რაის ვალდებულება, თუ ძმა ხარ, ვინ იღებს ვალდებულებას. ჩვენ არავის ვეჯიბრებით, ვალდებულებას თქვენ თვითონ სწერავთ და თვითონვე სჭრით, როგორც გაგებარდებათ. მაი არაფერი, მე სხვას ვამბობ.

– რას?

– რატომ არ გინდათ ჩვენთან მოსაუბრება, ავის და კარგის გარჩევა. შენ, ძმაო, დღეს 1913 წლით კი არ უნდა დაგეწყო, ასე უნდა გეთქვა: „ამხანაგებო, გაგვიჭირდა, ათასი მიზეზის გამო ქვეყნის გამოკვება გვიჭირს, უნდა მოგვეხმაროთ“. სირცხვილია ეს? რა მოხდა-მეთქი, თავში გითხარი, ვინ არაა გამგები. რატომ არ გინდა მაფიქრებინო, რომ მეც შენი ამხანაგი ვარ, შენი ამქრის ნევრი. ანგარიშს მინევ და კაცურ მუსაიფს მიბამ. არ დაგღალათ ამ ტყუილებმა?

– არავის არაფერი უჭირს. ნუ გეშინია, რაილმასკომს თქვენი შესახვენი არაფერი აქვს, – წელში გაიმართა სერგო.

– რა შუაშია ხვენწა. შენ რამდენიც არ უნდა გვიძახო, სავსე გვაქვს ბელლებიო, მე ვერ ვხედავ, რაც გვჭირს? ჩემგან მარტო ეს, დამსკდარი ხელისგულები გინდათ, სხვა არაფერი? ჭკვიან კაცს უთქვამს, „ჯამში თუ არას ჩაჰყრი, ვერც ვერას ამოიღებო“. რატომ დავრჩით მე და შენ გაღმა-გამოღმა? რა-

ტომ მოაწყვე საქმე ისე, რომ რასაც ახლა გეუბნები, მუხლის კანკალით გეუბნები.

– შენს მუხლის კანკალს მე რატომ მაბრალებ, ეტყობა, შენ თვითონ არ გჯერა, რასაც ამბობ და იმიტომაც ფრთხილობ.

– არა, სერგო. თუ ვინმემ გითხრათ ცდებითო, იმ დღესვე მტრად გამოაცხადებთ. სარჩევად მოსულს ახლოს არ იკარებთ. არ გვენდობით, არა. ვიცი, წყლის ნაყვია ახლა შენთან ლაპარაკი, მარა გულმა არ მომითმინა.

სერგო მსხილადე წამოდგა, ცაცხვს მიეყრდნო და დოინჯი გაიკეთა.

– ამის სათქმელად დამიძახე?

ასლანმა თვალეხი მოწკურა.

– ხომ გითხარი, ყველაფერში ავი მუსაიფი გეჩვენებათ-მეთქი. ნერვები არ გყოფნით სხვასაც მოუსმინოთ. შენ და შენს ამფსონებს აღმასკომში ასე გგონიათ; სხვა თუ რამეს იტყვის, უსათუოდ აბდლურს იტყვის.

– გაჭერი ბარემ, ასლან ჩემო, ილინჯები და მეტი არაფერი.

– ვიტყვი, ოლონდ ჯერ იმის პირობა უნდა მომცე, რომ მტრად არ მიგაჩნვიარ.

სერგოს გაეცინა.

– ჯერ ერთი, მტერი რად უნდა იყო და კიდევ რომ იყო, რას წაიღებ. ჩვენ იმაზე უფრო მაგრად ვდგავართ მინაზე, ვიდრე ზოგიერთს ეჩვენება. სთქვი!

– აბა, ყურადღებით მომისმინე: შეიძლება მე თვითონ იმ კუდა ხარს ვგავარ, სხვებს რომ ბუზებს უგერიებდა, მაგრამ სათქმელი მაინც უნდა ითქვას.

სერგო ცაცხვს მოშორდა და უცნაურ მრჩეველს გვერდით მიუჯდა.

– ჯერ ეს მითხარი: მართლა გინდათ ქვეყნისთვის სიკეთე თუ ყასიდად ლაპარაკობთ?

მართლა მონდომებული ხართ ხალხი უკეთ ცხოვრობდეს,

თუ თქვენც თქვენის მხრივ ვილაცას ატყუებთ და მთლად სიცრუეზეა აშენებული ეს ქვეყანა?

– გვინდა. – სერგომ ღრმად ამოისუნთქა.

– აბა, თუ გინდათ, კარგად დამიგდე ყური. მე იმნაირ მულამს გასწავლით, რომ ერთბაშად მოეღოს ბოლო თქვენს უთავბოლო მონყენილობას.

– აბა, ჰე, გვიშველე, შე კაცო! – სერგოს სიტყვებში ირონია აშკარად ჩანდა.

– ბევრი უსაქმური დაგროვდა ქვეყანაზე, მიზეზი შორს გაგვიტყუებს. არ იყო ისე დაფასებული მიწის მუშა რავარც ჩვენს ხელებს ეკადრება და იმიტომ. ახლა ბევრი შენნაირი იმ დათვის დღეშია, სხვა დათვის რომ სხვის ვენახში ეპატიჟებოდა. თუ ქვეყნის სიკეთე გინდათ, ახლა, ძალით თუ ნებით, ორი რამ უნდა გააკეთოთ: პირველი – თოხი და მწყემსის კომბალი მისცეთ ხელში გამოგონილ სკამებზე უსაქმოდ მჯდომებს, მეორე – მიწას ბევრზე-ბევრი ცრუ პატრონი ნუ ეყოლება – მიწა მიწის მუშას უნდა ეკუთვნოდეს.

– აგაშენა ღმერთმა. რაც შენ ახლა ბრძანე, ფიქრადაც არ მოგვსვლია, ხომ იცი! – ისევ გააელვა ბნელში თეთრი კბილები აღმასკომის მუშაკმა.

– მე არ გეხუმრები, – განყრა ასლანი.

– რა გითხრა, იცი, ბატონო ასლან. ჩვენ ცოტა მეტიც ვიფიქრეთ და ცოტა უკეთესადაც. არც მთლად ეგრეა საქმე. ნუ გგონია ჭკუის გასაღები მარტო შენ გედოს ჯიბეში.

– არა, ბიძია, თქვენ ყორფელი იფიქრეთ, მე რაც გითხარით, იმის გარდა. თქვენ ეძებთ გზებს, ისე როგორ მოევლოს საქმეს, რომ ყველას უკლებლივ თეთრი ხელთათმანები და გაუთავებული შარვლები შეგრჩეთ. ასე არ გამოვა. თუ ამ ჩემს რჩევას ისულგულებთ, მე თვითონ მოგართმევთ ხვალ სიას, რამდენი უფროსი უნდა დარჩეს აღმასკომ-სამმართველოებში და ვინ უნდა მოკიდოს ძროხის ბანარს ხელი. ხვალვე გაივსება მუშაკაცით ეს სოფელი და ცხოვრებას მეტი ხალისი მიეცემა.

სერგო წამოდგა.

– სულ ეგ არის?

ასლანმა ქუდი თვალებზე ჩამოიწია.

– ცოტაა? დასხლეტილ სიტყვას თუ გამგონი არ დახვდა, ქვესკნელს ჩაივლის. თუ დამიჯერებ, ასე ჰქენით, თუ არა და იარეთ ასე ჟამკარარევით, რამდენიც გინდათ. მე ჩემს ცხოვრებას ქე ჩავათავებ. ღალატით არ გიღალატებთ, სანამ პირში სული მიდგას, მარა ერთხელ ძალიან გაგიჭირდებათ და, მამაჩემსა აქვს ცხონება, მერე გვიან იქნება.

– დიდი მადლობა. – სერგომ ხელი ჩამოართვა.

– მოიცა სია ხვალ ამოგიტანოთ თუ...

– დავფიქრდებით ცოტა, – მსხილაძემ კეფა მოიფხანა, – ჩვენ თვითონ დაგიძახებთ.

– აბა, თქვენ იცით.

ასლანმა ერთხანს უყურა აივნისკენ მიმავალს, მერე ხელი ჩაიქნია და თავქვე დაეშვა.

სერგო თავმჯდომარის პირდაპირ დაჯდა და ხელები მაგიდაზე დააწყო.

– განაგრძე. სად ვიყავით?

თავმჯდომარემ ფურცლები ააშრილა.

– გაგვაცდინა ხომ? რა გითხრა, თუ ღმერთი გნამს?

– არაფერი. განაგრძე.

თავმჯდომარემ, სანამ კითხვას დაიწყებდა, ერთხელ კიდევ შეხედა სტუმარს და ჩუმად თქვა:

– ამ ბოლო დროს აურია, თავიდან არ იყო ასე.

... ისინი რაიონის მშრომელებისადმი აღმასკომის მონოდების პროექტს წერდნენ.

სხვანი

შიომ შეატყო, რომ სტუმარი დაილაღა, ხშირად ჩერდებოდა, ამოსუნთქვის საშუალება რომ მიეცა მისთვის. ციხემდე ჯერ კარგა მანძილი რჩებოდათ. გაუკვალავი გზით უფრო ჩქარა ავიდოდნენ, მაგრამ შიოს ეშინოდა, სტუმარი ვერ ივლისო და თავიდანვე ბილიკს დაადგა.

– რამდენი წლის ბრძანდებით, ბატონო სანდრო, თუ საიდუმლო არ არის?

– რამდენის ვიქნები? – სტუმარი ლოდს მიეყრდნო, ღრმად ამოისუნთქა, თითქოს ფოტოგრაფს გაეჭიმაო.

შიომ, რაც შეიძლებოდა, დააკლო.

– ორმოცის, ჰა და ჰა!

სანდროს გაეცინა, ძელქვას გამხმარი ტოტი შეატყებდა და მოისროლა.

– არ გინდა ეგ ამბავი. სიმართლე მითხარი.

– ორმოცდარორი?

– შენ არ მომიკვდე.

– ორმოცდაოთხს არავინ მოგცემთ.

– რაში გჭირდება, შე კაცო, ეს? მე რა, გასათხოვარი ქალი ვარ, გულს რომ მიკეთებ? – განწყრა სტუმარი და ცხვირსახოცი დაბაბქვეშ ამოისვა. მოკლე ხელები ჰქონდა, საუღვაშეს კარგად გამოცილებული ქვედა ყბა და ფელამუშისთვის რომ დანა დაგისვია, ისეთი პირი.

რა შარში ჩავვარდიო, გაიფიქრა შიომ. რაკი სიკეთე არ გინდა, ჯანდაბა შენს თავსო, და სულმოუთქმელად მიახალა:

– ორმოცდათხუთმეტის, ასე, სამოცამდე.

– რამდენის?

– ორმოცდათხუთმეტსა და სამოცს შუა.

შიომ ქვაზე ფეხი გაიმაგრა და სტუმარს ხელი გაუნოდა.

სანდრო დონჯშემოყრილი იდგა ბალახზე, ამოგდებული თევზით სუნთქავდა.

– რა მოხელე კაცი ხარ?

– ფოსტაში ვმუშაობ, – მშვიდად მიუგო შიომ.

სტუმარი ხელის გამონვდენას არ აპირებდა.

– მერე შენხელა კაცი მეტს ვერ უნდა მიხვდეთ? სამოცი წლის ბებერს ვგავარ მე? ორმოცდაექვსი არ შემსრულებია ჯერ, – ხვიარის ფესვს ხელი ჩასჭიდა და შიოსთვის ზედაც არ შეუხედავს, ხვნეშით აიტანა წელი მარგილზე.

– ბოდიში, ბატონო! – შიოს უკვირდა, რა ეწყინა ამ კარგ კაცს ასეთი, მოფერება მსურდა და პირიქით გამომივიდა, უცნაური ჩანს ვილაცააო.

მასპინძელი უკვე ნანობდა, რომ ამ ახირებულ კაცს მაინც დამაინც ციხისკენ აქნევინა პირი. საბჭოს თავმჯდომარემ დაუძახა ამ დილით, სასწრაფო სხდომა მაქვს და სტუმარი გაასეირნე ცოტა ხანს, სოფელი აჩვენეო. შიოს მაშინვე არ მოენონა სტუმრის გულგრილობა ხვიარას ციხისადმი: ამ ჩვენს სოფელში, ბატონო, თუ რამეა სანახავი, ეს ციხეა და, თუ ძალიან არ შენუხდებით, ავისეირნოთ, კეთილი გულით შესთავაზა ფოსტის გამგემ. რა არის სანახავი, შე კაცო, აქედან რასაც ვხედავთ, ეს იქნება ახლოდანაც. დანგრეული კედლის სანახავად ვიფორთხიალოთ ამ კლდეზეო? – იუარა სანდრომ. შიოს ბრალია: იმდენი ეხვენა, ისე ლამაზად დაუხატა ეს ბებერი ციხე და მისი გალავნიდან დანახული სოფელი, რომ სტუმარმა ხელი ჩაიქნია და გამოჰყვა.

გუშინ მთელი დღე წვიმდა. რალა დღეს დააჭირა მზემ მაინცდამაინც. აპრილის მზემ განსაკუთრებით მთიან ადგილებში იცის თავის გამოდება. სტუმარს ოფლი წურწურით ჩამოსდის. ხვრიჭაზე ფეხს ვერ იკიდებს, მაგრამ იხტიბარს მაინც არ იტყვს. საშველად გამონვდილ შიოს ხელს აღმაცერად გახედავს და სხვა მხრიდან შეუყვება აღმართს, აქაოდა არავის დახმარება არ მჭირდება, ასე დავარდნილი კი არა ვარო.

– უნდა დაიჭირო და უკანალზე მათრახი ურტყა ყველას!
– ფიქრი ხმამალა წამოსცდა სანდროს, როცა კატაბარდის ღერო ხელში შეანყდა და მასპინძელს რომ არ ემარჯვა, უკან გადავარდებოდა.

– ვიზე ბრძანებთ, ბატონო?

– ვიზე და ალპინისტებს რომ ეძახიან თავს. უსაქმურები რომ არიან, კლდეებზე რომ დახობიალობენ.

– რატომ პატივცემულო, სპორტის წინააღმდეგი ხართ? – კითხვა გაუბედა შიომ.

– რა სპორტია, თუ ძმა ხარ, ეს? სპორტი მესმის, ფეხბურთი, ან სხვა რამე ასეთი, რასაც მაყურებელი ჰყავს. იქ შეიძლება თავი გამოიჩინო კაცმა. აქ ვინ გიყურებს, იბლოტიალე ყინულზე რამდენიც გინდა.

– მაყურებელზე ხომ არაა საქმე?

– აბა, რაზეა? სპორტი თავის გამოჩენის ასპარეზია, მეტი რა არის! მე პროფესიულ სპორტზე მოგახსენებ, თორემ დილით მეც ქე ვიქნევ ხელებს გიჟივით. კარგი, ვთქვათ, თავის გამოჩენა გამოვრიცხეთ. აბა, რა სარგებლობა მოაქვს ალპინიზმს, მითხარი ერთი. ბილეთი არ იყიდება და სახელმწიფო ზარალის მეტს რას ნახულობს?

– ასე რომ შევხედოთ, ბატონო, სად წავალთ. ალპინიზმი იცით რა არის? მე არ მივლია, მაგრამ ალპინისტებთან მისაუბრია, იცით რა გრძნობაა თურმე, გაჭირვებით რომ ააღწევ მალლა და დაპყრობილი მწვერვალიდან რომ გამოიხედავ?

– რა გრძნობაა, ბიჭო, – სანდროს ხმაში სიბრაზე დაეტყო, მარტო შენ თავზე ხომ არ უნდა ფიქრობდე. ალპინიზმი ეგოისტების სპორტია. შეიძლება შენს სიამოვნებაზე სახელმწიფოს მილიონები ხარჯო? მესმის, იქ, მწვერვალზე, რაიმე მადანი იყოს, ან ცეცხლი რომ ჩამოუტანო პრომეთესავით კაცობრიობას. გადმოხედვის სიამოვნებისთვის მიდიხარ ამხელა

რისკზე? ხომ იცი რომ ჰიმალაის წვერზეც კი ნახევარ საათში დაგსვამს შვეულმფრენი. სასაცილო არ არის ახლა, ტექნიკის ამ პირობებში, ალპინიზმის არსებობა?

– შვეულმფრენით ასვლა სხვა არის, ალბათ, ბატონო და შენით რომ ახვალ – სხვა.

– თვითონ ასვლის პროცესია სასიამოვნო? არ დაიჯერო ეგ ამბავი. თუ გადმოხედავ, შვეულმფრენიდანაც კარგად გადმოიხედავ. მოსკოვში რომ მივფრინავ, ხელისგულზე მაქვს გეოგრაფიული მაკეტივით მთელი კავკასიონი. ზევიდან დავცქერი შენს იალბუზს და ყაზბეგს. ასვლას რაც შეეხება, არა მგონია, მთამსვლელს დიდად სიამოვნებდეს ქარაფზე თოკით რომ ჰკიდია და ფრჩხილებიდან სისხლი სდის.

– აბა, გიჟია სახელმწიფო ალპინიზმს რომ ყოველწინადად ხელს უწყობს?

– დემაგოგიურ კითხვას ნუ იძლევი, თუ ძმა ხარ. სახელმწიფოს, ალბათ, თავისი ანგარიშები აქვს. თუ ვკამათობთ, ვიკამათოთ. კამათი საბუთებითაა. თუ ალპინიზმი სხეულის გაკაჟებას ემსახურება, ვთქვათ, როგორც ცურვა ან სირბილი, ეს შეიძლება აგერ ახლოს ჩვენს პირობებშიც. მოძებნე სადმე პატარა კლდე, დაეკიდე დამზღვევ ქამარს, როგორც ცირკის მსახიობები აკეთებენ, ყოველ შემთხვევისათვის. და ივარჯიშე რამდენიც გინდა. ამისათვის რად გინდა ტიან-შანში ჩასვლა, ვირით რომელიმე პიკის ძირამდე მისვლა. იქ უჟანგბადო კარავში ღამის გათევა და დილით ლაყუჩებდაბერილს და გულამოვარდნილს უარყოფით კედელზე ფორთხვა? თუ ჯანმრთელობაც გამოვრიცხეთ, აბა, რა სარგებლობა მოაქვს თქვენს ალპინიზმს, მითხარი? სანამ შვეულმფრენს და თვითმფრინავს გამოიგონებდნენ, იქნებ რალაც გამართლება ჰქონდა, სიმალეს ებრძოდი. ადამიანის შესაძლებლობებში რწმუნდებოდი, ზევიდან დახედავდი ბუნებას. ახლა, ათ წუთში ყაზბეგის ცენტრიდან მყინვარწვერზე ჯდები და მაინცდამაინც კისერი უნდა მოიტეხო ყინულზე?

– კისრის მოტეხა აუცილებელი ხომ არაა, სანდრო ბატონო? – შიოს უხერხულად გაელიმა.

– აუცილებელი? აბა, ჩამომითვალე გამოჩენილი ალპინისტები, ათიდან სამი თუ დაბერდა. სამი თუ გარდაიცვალა ლოგინში ბუნებრივი სიკვდილით, დანარჩენი ტრაგიკულად დაიღუპა, ესაა საქმე? უაზრობაა, შენ არ მომიკვდე, ასეთი თავგანწირვა. უსახელო თავგანწირვაა ეს. გამცემლიძე რომ ტანკს შეუვარდა, ეს გმირობა იყო. ალპინისტს უარყოფით კედელზე კლდიდან სოლი რომ ამოუხტება, ან თოკი გაუწყდება, ეს გმირული სიკვდილია? არ უნდა იყოს, კაცო, სიცოცხლის დაცვა სამოცდაათი პროცენტით მაინც? მე არ ჩამოგივლი გვარებს... რა ბიჭები დაიღუპნენ, რა ბრმად, ტყუილ-უბრალოდ, მცირე გაუფრთხილებლობით, ანდა უნებლიე შეცდომით.

– ჩვენისთანა უბრალო ხალხისათვის, ეტყობა, ძნელი გასაგებია ალპინისტის დაღუპვა – შიო გამოსავალს ეძებდა.

– არაფერი ძნელი გასაგები არ არის. წამის მესამედში შეცდა და კლდეში ჩაიჩეხა. შეიძლება არც არაფერში შემცდარა, მაგრამ სოლი, რომელიც ჩააჭედა, ვერ დაიმაგრა კლდის ქანმა, ფხვიერი ქვა აღმოჩნდა და მოირყა რკინა. ამას უნდა გადააყოლო სიცოცხლე ჭკვიანმა კაცმა? ეგოისტობაა-მეთქი, თავში გითხარი, რატომ, იცი? კარგი, შენ შენი სიამოვნებისათვის კლდეზე მიბობლავ და შენივე სიამოვნებისათვის „ტრაგიკულად იღუპები“. ამ ცოლ-შვილს რაღას ერჩი, რა პასუხს აძლევ? ვინ გაგიზრდის შვილებს? არ ფიქრობ, რომ პასუხისმგებლობა განეევს ოჯახის წინაშე და ასეთი სულელური რისკის უფლება არა გაქვს? არ უნდა დაფიქრდე შენს შვილებზე, კაცო? ან დედ-მამას რაზე აუბედურებ, კარგია, ოცდაათი წლის ვაჟკაცს ყინულებში ჩაჩეხილს ოცი დღის ძებნის შემდეგ თუნუქის კუბოთი რომ მოგაყენებენ სახლში, იქავე იყოს? თუ გიპოვეს მკვდარი, ხანდახან ესეც დიდი ბედნიერებაა.

სტუმარი უცებ გაჩუმდა. პიჯაკი გაიძრო და კატაბარდას გადაამხო. ხავსიანი ქვა მოძებნა, დაჯდა, ფეხები გამართა,

ზურგით კედელს მიეყრდნო და თვალები დახუჭა. კარგა ხანს იჯდა ასე. მერე თვალი გაახილა და მორღვეულ გალავანთან ღოინჯით მდგარ გამყოლს გახედა.

– ბევრი დაგვრჩა?

შიომ ქუდი მოიხადა და მარაოსავით აიქნია ცხვირწინ.

– მოსული ვართ უკვე. იმ ქვის კიბეს ავივლით და პირველ გოდოლში შევყოფთ თავს.

– რაში?

– გოდოლს ეძახიან.

სანდრომ რაღაც ჩაიბურტყუნა, ხელები უკან წაიღო, ქვას დაეყრდნო და ხვნიშით წამოდგა.

– დალლით კი არ დავლილვარ, – ბარძაყებზე მოიკიდა ხელი, – ეს კუნთები მტკივა.

– შეუჩვევლობამ იცის.

სტუმარს არაფერი უთქვამს.

ნახევარ საათში ისინი ხვიჩას ციხის ორმეტრნახევრიან კედელზე გვერდიგვერდ ისხდნენ და ხავსმორეულ ქვებს ჩამოჰყურებდნენ.

გრილი სიო ატოკებდა ციხის კედლებზე ამოსული უდლური ფიჭვის სუსტ ტოტებს.

ქვებზე ხანდახან მწვანე ხვლიკი გაირბენდა, შეჩერდებოდა, ერთხანს გაქვავებული შესცქეროდა გალავანზე მსხდომთ და მერე ისევ ჩაყვინთავდა თავის ხვლიკურ საქმეში.

– ერთს ვიტყვი ახლა მე, – სანდრომ კენჭი აიღო და ქვაზე შესკუპულ მესკია ჩიტს ესროლა. – ხომ ამდენი უწვალია ამ ციხის ამშენებლებს? ჯერ რა დულაბია, კენჭსაც რომ ვერ მოარყევ, მერე ამ სიმაღლეზე ამხელა ქვების ამოტანა არ გინდოდა მაგრამ კაცი ხარ და მითხარი, რა დანიშნულებისთვისაა ეს ციხე ამშენებული?

შიომ ჯერ გაკვირვებით გამოხედა, რაკი დარწმუნდა, რომ სტუმარი არ ხუმრობდა, გაბურძგნილ წვერზე ხელი ჩამოისვა და ამოოხვრით თქვა:

– ციხის დანიშნულება, პატივცემულო, რა გასარკვევია, ყველამ იცის.

– მაინც, მაინც?..

– გარეშე თუ შინაური შემოსეული მტრისაგან თავდასაცავადაა ეს ციხე აშენებული.

– მეოთხე კლასის მონაფესავით ნუ მელაპარაკები, თუ ძმა ხარ. რას ჰქვია, მტრისაგან თავდასაცავად. მაინც როგორ უნდა დაეცვა სოფელს ამ ციხით თავი?

შიოს გაეცინა.

– სერიოზულად მეკითხებით, პატივცემულო?

– ძალიან სერიოზულად.

– მტერი რომ მოვიდოდა, სოფელი ამ ციხეში გამაგრდებოდა.

– და რომ წავიდოდა, გამოვიდოდა, ხომ, ციხიდან? უფ, რა მშვენივრად ჰქონიათ აწყობილი საქმე?! – სანდროს ხმაში ირონია ისმოდა და ამ კილომ უფრო გააღიზიანა მასპინძელი, ერთი სული ჰქონდა, ეთქვა, რასაც ფიქრობდა ამ გაბერილ საფრთხობელაზე. მაგრამ ბოლმა გულში ჩაიბრუნა და სიჩუმე ამჯობინა.

– თქვენი სახელი დამავინწყდა.

– შიო.

– შიო, მე შენ სულელი ხომ არ გგონივარ, თუ ძმა ხარ?

– რა შუაშია, პატივცემულო, ეგ ლაპარაკი.

– აბა, შე კაცო, გგონია, რაც მომადგება ენაზე, იმას ვამბობ? არ დაიჯერო ეგ ამბავი. რაც გკითხე ამ საგანზე, შენ კი არა, ვერც ერთმა ისტორიკოსმა ვერ მიპასუხა. ენციკლოპედიებიც ვქექე, მაგრამ ამნაირი ციხეების დანიშნულებაში ვერავინ გამარკვია. შენ რომ ამბობ, მაგას რა ცოდნა უნდა, ყველამ იცისო, ასე არაა საქმე.

– ხომ გითხარით, მტერი რომ მოვიდოდა ხალხი ციხეში გამაგრდებოდა-მეთქი, – შიომ განზე გაიხედა.

– კარგი, აბა, გავუსინჯოთ კბილი შენს ნათქვამს. ა, ციხ-

ეზე ვართ ახლა მე და შენ. ეს ციხე მთის წვერზეა და რა ძნელი ამოსასვლელია დღესაც დავრწმუნდით, ხომ? კარგი, ჩემო ბატონო, ეს ციხე მუდმივ საცხოვრებლად არ გამოდგებოდა, ხომ მართალია? აქ არც წყალია და არც ადამიანთა ცხოვრების კვალი ჩანს, როგორც, მაგალითად, გეგუთს და ბაგრატის ტაძარს ეტყობა.

– მუდმივ საცხოვრებლად არ იყენებდნენ, თავშესაფარი იყო.

– ხალხი, რასაკვირველია, ქვევით, ქალაში, ანდა იმ ფერდობზე ცხოვრობდა, ხომ?

– კი, ბატონო.

– მოვიდა მტერი. ჯერ ერთი, სოფელს მტერი ბუკითა და ნალარით არ დაესხმოდა, ჩუმად მოიპარებოდნენ, არა?

– ვთქვათ.

– როგორ მოასწრებდა ქვევით მცხოვრები კაცი ამ ციხეში თავის შეფარებას ისე ჩქარა? მარტო თვითონ ხომ არ იყო, წვრილშვილი, სიდედრ-სიმაძრი და მოხუცი მშობლებიც ხომ ჰყავდა, ქალ-ბავშვი და მოხუცი როგორღა ამოყუნცულდებოდა ამ სიმაღლეზე?

– სოფელს დარაჯები ჰყავდა, ცეცხლს დაანთებდნენ და მტრის მოახლოებას შორიდანვე ამცნობდნენ ხალხს.

– კეთილი და პატიოსანი. ვთქვათ, დარაჯებმა დროზე „ამცნეს“, მტერი მოდისო და დაიძრა სოფელი ციხისკენ, გამაგრდნენ ამ ციხეში და თავი ქუდში აქვთ. ასე არ არის?

– დიახ, – შიომ იფიქრა, ახლა მაინც მიხვდა ციხის დანიშნულებასო და გაიღიმა.

– ჩემო შიო, მტერს რომ ეძახი შენ, იცი რა უნდა? შენს სანახავად კი არ იყო ჩამოსული მტერი მონღოლეთიდან და არაბეთიდან. იმას უნდოდა შენი ავლადიდება, სარჩენ-საყოლი, საკვები, ჩასაცმელ- დასახურავი, საქონელი, უძრავ-მოძრავი ქონება. ამას რომ გაინაღდებდა, სალოცავს შეგებილწავდა – ეს იყო მტერი. შენ რომ ამბობ, ციხეში გამაგრდებოდა სოფე-

ლიო. აგერაა ეს ციხე. ჯერ ერთი, დააკვირდი ტერიტორიას – ამ ციხეში დიდი-დიდი, ას კაცამდე თუ დაეტევა წვალებით. ასი მარტო მეციხოვნე იქნებოდა, შე კაცო, ციხეს დამცველი ხომ სჭირდებოდა? დანარჩენი? სად დაატევი ქალ-რძალს, სად დამალავდი ბავშვებს? რაღაც არ ეწყობა შენს ნათქვამს ეს ციხე.

– ვინც შეასწრებდა, შეასწრებდა... – კეფა მოიფხანა შიომ.

– შესწრებაზე იყო, შე კაცო? არაფრით არ შეიძლება ეგ ამბავი. ერთი მეხუთედი დაიმალებოდა და ცეცხლის კოხში დატოვებდა დანარჩენს? ასე არ წირავდა ქართველი კაცი. არც ეგ არის მართალი.

– აბა, უსარგებლო ყოფილა ეს ციხე, თქვენი აზრით, – შიოს ხმაში სასონარკვეთა გაერია.

– ნუ ჩქარობ, ვიმსჯელოთ და ვიკამათოთ, აგერ არ ვართ? იქნებ რაღაც აზრს დავადგეთ. მე ამ ციხის აშენება უაზრობა მგონია. შენ გეცინება ჩემს დასკვნაზე. მაშინ რაღაც უფრო ჭკვიანური ხომ უნდა მითხრა? ხომ საბუთებითაა კამათი, საბუთებით არ არის?

– დიახ.

– მტერმა თუ სახლი გაგიძარცვა, საქონელი გაირეკა და სალოცავი შეგიგინა, რაღად გინდა ამ ციხეში რომ გამაგრდი და ზევიდან დასცქერი შენს გადამწვარ სახლ-კარს? ამას მოითმენდა ქართველი?

შიომ ჯაყვა ამოიღო, ქაცვს წკირი წაატეხა და წვერის წამახვას შეუდგა.

– შიო, – არ ისვენებდა სტუმარი, – ვთქვათ, ასე ფიქრობდა ამ ციხეში გამაგრებული კაცი: ოღონდ ცოცხალი გადავრჩე ჩემი ჯალაბიანად და წელს ისევ წამოვიდგამ, სახლსაც შევჭედავ (რაც ასე ადვილი როდი იყო) და ქათამსაც დავსვამ საბუდარზეო. როგორ ფიქრობ, რამდენ ხანს გაძლებდა ამ ციხეში სოფელი? ერთ კვირას, ორ კვირას, მეტს ხომ არა? წარმოიდგინე ერთი; ვთქვათ, საჭმელი მოიმარაგე. წყალი?

წყალს რამდენს აიტან? ყველა ციხეს ხომ არ ჰქონდა მიწისქვეშა ხვრელი წყალზე ჩასასვლელად? კიდევ რომ ჰქონოდა, რამდენი წყალი უნდა ამოეტანა? წარმოიდგინე ხალხით სავსე ამ ციხის ეზო უკანალიზაციოდ. ხომ აქოთდებოდა აქაურობა? ესე იგი, ორ კვირაზე მეტს აქ ვერავინ გამაგრდებოდა, ხომ მართალია?

– ასეა, – შიომ განზე გაიხედა.

– ჰოდა, შე კაი კაცო, მე რომ მტერი ვარ, რაზე შეგაკლავ ამ კედლებზე თავს? დაჯდები ციხის კართან და დაგელოდები. ორი კვირის შემდეგ შენ თვითონ გამოხვალ, მოშივებული, შერცხვენილი და ილაჯგანყვეტილი. გამოხვალ და, შენი ხელით ჩამაბარებ ციხის კლიტეს. არ გამოხვალ და, ამონყდები მშიერი.

– აკი წყდებოდნენ.

– უაზრობაა-მეთქი ამ ციხეში გამაგრება. მტერს მისამართს აძლევ – აქ ვარ „გამაგრებული“. ამას აჯობებს, სტაცო ხელი, რასაც მოასწრებ და შენი ნაგრამიანად ტყეს მისცე თავი. იქ უფრო ვერ გიპოვის მტერი. მერე, შეიძლება, ვთქვათ, რომ მოიბალახებს მომხვდური, შეეშინდეს და ამ ციხეში თვითონ გამაგრდეს. მაშინ შეგიძლია ტყიდან გამოხვიდე და შენვე შემოარტყა ალყა ციხეში მომწყვდეულ ღუმმანს.

– გამოდის, ამ ციხეს მტრისთვის აშენებდნენ, – შიომ კვლავ გაიღიმა.

– ნუ იცინი, შიო. აბა ჭკვიანი კაცი ამ ციხეს სხვა დანიშნულებას ვერ უპოვის. შენ რომ კინოებში გინახავს და ნიგნებში ნაგიკითხავს, ციხის კედლებზე რომ მეომრები მიბობლავენ და ზევიდან მეციხოვნეები ქვებს აყრიან, ან ცხელ წყალს ასხამენ, ეს სულ ტყუილია. ფანტაზიის ნაყოფია და მეტი არაფერი. რატომ, კაცო? რა აუცილებელია დღეს ავილო ეს ციხე, როცა, გითხარი მისი არ იყოს, ერთ კვირაში შენ თვითონ გამოხვალ გარეთ.

შიო წამოდგა, არაფერი უთქვამს. ბებრის ლოჯივით შერჩენილ ციხის ქონგურს მიადგა და სოფელს გადახედა.

სანდრო მიუახლოვდა და ლამის ყურში ჩასძახა:

– იცით რა აზრი მომივიდა? ამ ციხეს ტყუილუბრალოდ რომ არ ააშენებდნენ, ეს ფაქტია. შეიძლება მაშინაც ის დანიშნულება ჰქონდა, რაც დღეს აქვს; დამნაშავეებს ამწყვდევენ შიგ.

– ბატონო სანდრო, ჩემი ვარაუდი ასეთი გახლავთ: მტრის მოახლოებას რომ შეიტყობდნენ, იარაღს აისხამდნენ ვაჟკაცები. ქალ-ბავშვებს და მოხუცებს თავს მოუყრიდნენ და რამდენიმე კაცის თანხლებით ამ ციხისკენ წამოიყვანდნენ. აქ შეაფარებდნენ სუსტებს, თვითონ კი ქვევით ხვდებოდნენ მტერს. არ უშვებდნენ ციხემდე, იქნებ ასე იყო, ა? ასეც ხომ შეიძლებოდა.

– რა ვიცი, – სტუმარმა სუროს ფოთოლი გაღეჭა და გადააფურთხა. – არც ეგ ჰგავს მართალს. ჯერ ერთი, აქ რომ მოხუცი და ქალი ამოირბენს, ის არც მოხუცია და არც სუსტი არსება. თუ ამდენი შეუძლია, ქვევით იქნოს ხმალი. და მეორეც – რაღა მაინცდამაინც ამ სიმაღლეზე ააშენებდნენ ციხეს (თუ მაგ მიზნით იყო) ის დალოცვილები? ქალების და მოხუცების თავშესაფარი ციხე სწორედ რომ ქვემოთ უნდა ყოფილიყო, სოფლის ცენტრში. უფრო დაიცავდნენ და ხალხის მოგროვებაც არ გაჭირდებოდა. წყალსაც უფრო ადვილად მიაწვდიდნენ და საკვებსაც. ასე არ არის?

ერთხანს ორივენი სდუმდნენ. უეცრად შიოს სახე გაუნათდა, ხელი წინ გაიშვირა და სტუმარს უხმო:

– შეხედეთ, ბატონო სანდრო. რა ზღაპრული სანახაობაა! არ გსიამოვნებთ ამ ქალის, ამ მდინარის, ამ სურათის ნახვა?! ხომ გსიამოვნებთ. იქნებ ჩვენმა წინაპრებმა ეს ციხე, უბრალოდ, სილამაზისთვის, გადმოსახედად ააშენეს? ისინი ხომ ბუნებით პოეტები იყვნენ. სილამაზის გრძნობა ყოველთვის ყვიროდა ქართველი კაცის ხასიათში, რას იტყვით ამაზე?

სანდრომ ჯერ ქვევით ჩაიხედა, მერე ამრეზით შეხედა შიოს და ყრუდ ამოილაპარაკა:

– სერიოზული კაცი მგონიხართ. სალადაოდ მცალია, თუ ძმა ხარ, მეე?

უხმოდ, დამდურებულებივით ეშვებოდნენ.

მასპინძელი მიდიოდა ზურგზე ხელებშემონწყობილი, სტუმარი ხვიარის ფესვებს ეჭიდებოდა და ყოველ ნაბიჯზე ისე ხვნეშოდა, გეგონებოდათ, მძიმე ტვირთი უწვავსო ბეჭებს.

კოლმეურნეობის კანტორასთან რომ მივიდნენ, შიომ შეაჩერა სტუმარი:

– ბატონო სანდრო, თქვენ მე არ მომეწონეთ. ჩვენ ერთმანეთს არ ვიცნობთ, ეს ორი საათი იქნებ წაშალოთ თქვენი მეხსიერებიდან. თუ ღმერთმა კიდევ შეგვახვედრა ერთმანეთს, გამარჯობა არ მითხრათ, არც მე მოგესალმებით. არ მინდა თქვენნაირი კაცის ამხანაგობა. ხომ შეიძლება, არ მინდოდეს?

– როგორც გაგეხარდებათ... – თითქოს ამ სიტყვებს ელოდაო, სულმოუთქმელად შეაგება სტუმარმა. პიჯაკი, რომელიც აქამდე ილლიაში ჰქონდა ამოჩრილი, მხარზე გადაიგდო და ჭიშკარს ფეხი ჰკრა.

ნუ დააბღებ

„მოსკვირ 412“ სწორედ რომ შუაგზაზე გაჩერდა. ჯერ საეჭვოდ აფრთქილდა ძრავა, მანქანას ძალა წაერთვა, მერე თითქოს რალაცას ჩიფჩიფებსო, ვენტილიატორი ერთი-ორჯერ უკულმა დატრიალდა და დადუმდა. დოცენტი კოჩა გუნიას ცივ-მა ოფლმა დაასხა. მისი მანქანის პატრონი ასეთ შემთხვევებს მიუჩვეველი როდი იყო, მაგრამ ამ დილით დოცენტის განერვიულებას, სხვათა შორის, ორი სერიოზული მიზეზი ჰქონდა: ჯერ ერთი, ლექციის დაწყებას თხუთმეტი წუთი აკლდა და მეორეც, ეს ამბავი ხდებოდა ქალაქის მთავარ არტერიასზე – რევოლუციის პროსპექტზე პიკის საათს რომ ეძახიან იმ დროს. ყველას რომ ეჩქარება, მძღოლები ფეხით მოსიარულეებს მგლებივით რომ აწყდებიან და პარპრიზის აკვარიუმიდან კბილებს რომ უკრაჭუნებენ, მანქანები მარჯვნივ-მარცხნივ რომ მიძვრებიან და გამოუცდელ მძღოლს შიშის ქარს რომ უყენებენ მუხლებში.

ავტონისპექტორი არსად ჩანდა. გზის გუშაგებმა იციან, რომ პიკის საათებში სულერთია, ვერაფერს შეცვლიან. მოძრაობას ამ დროს ჯუნგლის კანონი აწესრიგებს და საოცარი სწორედ ის გახლავთ, რომ „საგზაო შემთხვევები“ ამ დროს ყველაზე ნაკლებია. ამ და სხვა მიზეზთა გამოც ფარხმალდაყრილი ავტონისპექტორები ქუჩა რომ მიწყნარდება, სწორედ მაშინ გამოდიან ჩირგვებიდან და გზას დაეპატრონებიან. კოჩამ კარგა ხანს აღულუნა სტარტერი, მაგრამ რომ ვერაფერი გააწყობ, მანქანიდან გადმოვიდა და მკლავებჩამწყვდეული, ზურგით მიეყუდა თავის ჯიუტ ტრანსპორტს, იმის იმედით, რომ არ შეიძლება ვინმეს არ ეცნო და არ მიშველებოდა.

ფილოლოგიის ფაკულტეტის დეკანს სოხუმში ვინ არ იცნობს, მაგრამ არ ვიქნებით მართალი, თუ აქ იმის მტკიცებას

მოვყვებით, რომ კოჩას მხოლოდ და მხოლოდ მისი კაცური კაცობისა და უკიდევანო პატიოსნების გამო იცნობენ. გუნიას სახელის განთქმას თხუთმეტიოდე წლის წინათ შეძენილმა ამ მოსკვირმაც შეუწყო ხელი.

„გუნიას მოსკვირი“ კარგა ხანია დამკვიდრდა ქალაქურ ფოლკლორში სიძველის, გაუმართაობის და ზოზინის სიმბოლოდ. ვისაც ბედნიერება არა ჰქონდა დოცენტის ღრმა-შინაარსიანი ლექციები მოესმინა, კოჩა გუნიას იგი იცნობს პოპულარული კინოფილმის კადრებივით ათასჯერ ნანახი ორი სურათით. პირველი – ქუჩის პირას დგას კაპოტახილი „მოსკვირი“ და ძრავაში თავჩარგული მისი კანონიერი მფლობელი გატაცებით ჩაჰკირკიტებს. ხანდახან თავს აწევს, მაჯით შუბლზე ოფლს მოიწმენდს, რალაცას ჩაილაპარაკებს და ისევ საქმეს ჩაულრმავდება. მეორე – კაბინაში საჭესთან ზის კოჩა (ეს გაცილებით უკეთესი ვარიანტია) თავი გადმოუყვია და სიცხისგან გახვითქულ „მომწოლთ“ ამხნეებს, ცოტაც და დაიქოქებაო.

დაძველდა „გუნიას მოსკვირი“. კარებს ქვემოთ, კარნიშები ჟანგმა ისე შემოაჭამა, რომ თავი თავისუფლად შეძვრება. ზეთს ძრავა უზომოდ ნთქავს. ძარა ისე ფართხუნობს, რომ, კაცი იფიქრებს, ეს მანქანა ერთი მაგრად რომ გაჭენდეს ოღროჩოლოზე, შეიძლება, წინა-უკანა ფრთები დასძვრეს და ხოჭოსავით მარტო სალონი დარჩესო. სიჩქარეთა კოლოფი ხშირად ჭირვეულობს, სახელური ხანდახან თავისით უბრუნდება საწყის მდგომარეობას, სანთლები სველდება და, როგორც ახლახან დავრწმუნდით, ძრავა გაურკვეველი მიზეზების გამო იშვიათად, მაგრამ მაინც უდროოდ დროს ქრება. დაბერდა კოჩას „მოსკვირი“. მაგრამ აქვე უნდა დავძინოთ, რომ განსხვავებით ამ მარკის სხვა მანქანებისაგან, „გუნიას მოსკვირი“ არც სიახლის წლებში იყო დიდი ბედაური. ქარხნისა თუ გზაში შეძენილი ნაკლის გამო იმთავითვე ჭირვეულობდა, საეჭვოდ ახველებდა, ავადმყოფობდა. შეძენის მეორე წელს ერთი გადანყვება

გადანყვიტა კოჩამ გავყიდიო, მაგრამ დოცენტს მონყალე – შემბრალე გული ჰქონდა. სწორედ ამ გულის ნყალობა იყო, რომ „მოსკვიჩი“ თხუთმეტი წელი შერჩა გუნიას. ჯერ ეცოდებოდა, მერე შეეთვისა და ბოლოს შეუყვარდა კიდეც. დოცენტი მეცნიერებისთვის განკუთვნილ ოქროს საათებს ხშირად ავტოპროფილაქტორიუმში ატარებდა და „მოსკვიჩიც“ ურცხვად ნთქავდა დეკანის ოჯახის ისედაც მჭლე ბიუჯეტს. კოჩასთვის ისე მშობლიური გახდა ეს მანქანა, როგორც სხეულის ნაწილი, ან უალრესად ახლობელი პიროვნება. ხშირად დასიზმრებია კიდეც, რომ მისი მოსკვიჩი, სასწაულებრივად გაახალგაზრდავებული, ენერგიულად კეცავდა კოდორის ქალებს. იშვიათად უსიამოვნო სიზმარსაც გაუღვიძებია: თავდაღმართში მიქრის მანქანა, მუხრუჭებმა უღალატეს, კოჩა საჭეს ჩაფრენია და სადაცაა ორივენი ზღვის ტალღებში ამოყოფენ თავს (ღმერთო მიხსენი!). გამოღვიძებია და მშვიდად ამოუსუნთქავს. ყველაფერი რიგზეა. გვერდით მეუღლე ფშვინავს, ფანჯარასთან ახლოს, ეზოში, „მოსკვიჩი“ დგას და თავის ბებრულ ღამეს თეთრად ათენებს.

გუმანმა არც ამჯერად უღალატა დეკანს. მანქანიდან გამომოვიდა და მკლავი მკლავში ჩაიხვია თუ არა, მის ირგვლივ ერთიმეორეზე დაიღრჭიალეს მუხრუჭებმა. ჩვეულებრივი ამბავია: „გუნიას მოსკვიჩს გაუჭირდა“. დოცენტმა იცის, ახლა აქ გაიმართება კონსილიუმი. ვილაც კაბინაში შეძვრება და ისედაც მოშლილ სტარტერს მანამ ატრიალებს, სანამ აკუმულატორი არ დაიცლება, მეორე სანთლებს დაუნყებს წმენდას, მესამე კარბურატორის თავს ახსნის, ერთი საათის ამბავია... და კოჩამ, ყველასაგან მოულოდნელად, ასეთი გადანყვეტილება მიიღო.

– გადავაგოროთ კიდეზე. დავტოვებ და მერე მოვაკითხავ. ახლა ამის დრო არა მაქვს. ათ წუთში ლექცია მენყება.

მანქანა გზის პირას გააჩერეს: ტაქსის მძღოლმა უნივერსიტეტამდე მიყვანა შესთავაზა. „ახლა კი ნამდვილად გავყიდი,

ალარ შემიძლია, ნერვები მლალატობს“, გაიფიქრა კოჩამ კიბეზე ასვლისას და გაახსენდა, რომ გასაღები მანქანაში ჩატოვა. თავისი ბებერი მოსკვიჩის კარებს საერთოდ არ კეტავდა (ვინ იყო მომპარავი), მაგრამ ახლა შიშმა გაჰკრა გულში, ვიანორ ბლაჟბას მიერ ინდოეთიდან ჩამოტანილი ბრელოკი არავინ მომიძროს გასაღებზეო.

ლექცია უგემურად წაიკითხა. ზარი ისევ წკრიალებდა, ქუჩაში რომ გაჩნდა და პირველივე მანქანას დაუქნია ხელი. მძღოლისკენ ალარ გაუხედავს. მასპინძელი რალაცას ყვებოდა, მაგრამ დეკანს ერთი სიტყვაც არ მოუსმენია. სირობით გადმოჭრა ქუჩა და მანქანის კარის გამოღებისთანავე გულზე მოეშვა, გასაღებები თავის ადგილას იყო.

ცოტა ხანს იდგა, ვერ გადაენყვიტა, მოსკვიჩი ბუქსირით მიეთრია პროფილაქტორიუმში, თუ ელექტრიკოსი ვალერი ქეცბა მოეყვანა ტაქსით. სანამ არჩევანს გააკეთებდა, საჭეს მიუჯდა, კონუსი გათიშა და გასაღები უიმედოდ გადაატრიალა, ჰოი საკვირველება! ძრავა ჩაირთო. ცოტა ხანს მალალ გაზზე ამუშავა. გახურების შემდეგ ბენზინმწოვის სახელური ჩასწია, ყველაფერი რიგზე იყო. ფეხი დააჭირა და რამდენჯერმე ააღრიალა ძრავი. თანაბარზომიერად იღებდა ბრუნს. დოცენტმა მხრები აიჩერა, მანქანა დაძრა და კილასურის პროფილაქტორიუმს მიადგა. ვალერი ქეცბას წვრილად უამბო ამდილანდელი შემთხვევა.

– ბენზინი ხომ არ გადაუყლაპავს? – ჰკითხა გამოცდილმა ელექტრიკოსმა.

– არა, მესამით მოვდიოდი, ბენზინს საიდან ჩაყლაპავდა.

– დაქოქვისას რას მოკიდე ხელი? – ოსტატმა მანქანის კარი გამოაღო.

– რას მოგვიდებდი, პირველად ხომ არ ვქოქავ.

– დილით შოფრებმა კაპოტი ახადეს?

– ხელი არ უხლიათ. ლექციებზე მაგვიანდებოდა, გვერდზე გადავაგორეთ, ეს იყო და ეს.

ქეცბამ რამდენჯერმე აამუშავა და ჩააქრო ძრავი. პროფილაქტორიუმის ეზოში გაატარა მანქანა, კოჩას გასაღები დაუბრუნა და დაბეჯითებით აუნყა.

– ახლა არაფერი სჭირს, ამ ნუთას. ხომ ხედავ, ნახევარბრუნზე იქოქება, ნადი, მშვიდად იარე, ნუ გეშინია.

– ვითომ აღარ გაიმეორებს? – შეფიქრიანდა კოჩა.

– ხვალ ჩვენ რა გველის ვიცით? – კითხვა შეუბრუნა ქეცბამ, ხელი მოშავო ფერის ტილოთი შეინმინდა და თავის ელექტრიკული საქმეებისკენ გასწია.

სანამ უნივერსიტეტამდე მოაღწევდა გუნიას მოსკვიჩის ახალი სენი აღმოაჩნდა. მესამე სიჩქარიდან მეორეში გადმორთვისას (რაც, როგორც მოგეხსენებათ, ნელი სვლის დროს ხდება), მანქანა ძიგდიგებდა, საეჭვოდ აწყდებოდა წინ და უკან, მერე ერთბაშად შექანდებოდა და პოლესოვის მოტოციკლეტით გავარდებოდა წინ. უნივერსიტეტის ეზოში შემოსვლისას დეკანს მოსკვიჩის უთავბოლო ხტუნვისაგან კისრის ძარღვები სტკიოდა. „ახლა კი ნამდვილად გავყიდი“ მტკიცედ გადაწყვიტა კოჩამ, ეზოს წრე დაარტყა და ისევ პროფილაქტორიუმისკენ მოუსვა.

ელექტრიკოსმა სერგო მკრტიჩიანმა ყურადღებით მოუსმინა და ბოლოს მაინც ჰკითხა, ახლა, ორიოდ სიტყვით მითხარი, რა ემართებაო.

– მესამიდან მეორეზე გადმორთვისას დაბალ სიჩქარეში თითქოს ყალყზე დგებო, – გუნიამ შუბლზე ჩამოყრილი თმა მუშტებით გადაინია. ამაზე მოკლედ რაღა ავუხსნაო.

– რაზე დგება? – „ახ ეს სწავლულები“, გაიფიქრა სერგომ.

– ყალყზე.

– ყალყი რა არის?

– დიორგანიეს აკეთებს წინ და უკან – ნათქვამს დეკანმა თვალსაჩინოებაც მიახმარა. ერთი ნაბიჯით წინ გახტა და ნაბიჯით უკან გადმოხტა. სასაცილო შესახედავი გახლდათ, ამ დროს, დოცენტი, მაგრამ თავს იმით ინუგეშებდა, რომ სტუდენტები არ უყურებდნენ.

– გასაგებია, – მცირე პაუზის შემდეგ ჩაილაპარაკა სერგომ – დაჯექი აბა, გავიაროთ.

საჭეს კოჩა მიუჯდა. ქუჩაში გამოვიდნენ და მაიმუნთსაშენის გზას დაადგნენ. გუნიას ლამის გული გაუსკდეს. სადღაა ყალყი. „მოსკვიჩი“ სიჩქარეების გამოცვლისას რხევითაც კი არ ირხევა.

– კიდევ გადართე! – წამდაუნუმ ჩასძახის სერგო.

კოჩა რთავს მესამიდან მეორეში, მეორიდან პირველში, პირველიდან მეოთხეში, მეოთხიდან მესამეში.... თქვენც არ მომიკვდეთ, სიჩქარეთა გადამცემი მექანიზმი საათივით მუშაობს.

– რა დაემართა? – პირი გაალო კოჩამ და ოსტატს მიაჩერდა.

– მე თქვენ გეკითხებით, – იღიმება მეკარბურატორე.

– როგორ, კაცო! ახლა ნახევარი საათის წინ სისხლი გამიმრო. კისრის ძარღვები დამანყვიტა.

– იქნებ მოგეჩვენათ? – ირონიას მიმართა კარბურატორის დასტაქარმა.

– კარგი ერთი.

– აბა, კიდევ ერთხელ გავიაროთ.

ბარათაშვილის ბაქანთან მოუხვიეს, ბოტანიკურ ბაღს გამოცდნენ, მცირე ბაზარს ჩაუარეს და ისევ პროფილაქტორიუმში დაბრუნდნენ. მიუხედავად პატრონის დიდი სურვილისა, „მოსკვიჩს“ ჩვეული შეტოკება აღარ დამართნია.

კოჩამ საათზე დაიხედა, სალამოს ცვლა ხუთზე იწყებს. ტიტე ჭანიას ლექციას უნდა დაესწროს. ტიტე კარგი ყმანვილია, სტუდენტებიც მაღლიერი ჰყავს, მაგრამ წესია, დეკანი სემესტრში ერთ ლექციას მაინც უნდა დაესწროს. ტიტემ თვითონ თხოვა და ვერ გაანბილებს.

უნივერსიტეტის ეზოში შემოაგრუხუნა თავისი უკვდავი „მოსკვიჩი“ კოჩა გუნიამ. „გრუხუნს“ იმიტომ ვამბობ, რომ ხმისჩამხშობი (მოფერებით „გლუმიტელს“ რომ ეძახიან) ჟან-

გისგან რამდენიმე ადგილას გახვრეტილი იყო და რეაქტიული ძრავების ხმას გამოსცემდა. კარი მიიჯახუნა და საათს დახედა. ხუთს სამი წუთი აკლდა. ათიოდე ნაბიჯიც არ ჰქონდა დეკანს გამოვლილი, რომ მანქანამ გაბმული სიგნალი მისცა. მივარდა კოჩა, ჯერ საჭეს დაწვდა და კარგა ხანს ურტყამდა ხელს, მერე კაპოტი ახადა და რელეს დაუნყო კაკუნი. „მოსკვიჩი“ გაბმულად, გულისწამლებად კიოდა. დოცენტს შერცხვა. ფანჯრებიდან მისი კოლეგების და აბეზარი სტუდენტების სიცილისაგან ცრემლჩამდგარი თვალები შემოჰყურებდნენ. აკუმულატორის მავთულს მიწვდა და გამოგლიჯა. კაპოტს ხელი დაჰკრა და კიბეს აუყვა. „ახლა კი ნამდვილად გავყიდი“, ფიქრობდა დეკანი და ტიტე ქანას აუდიტორიისაკენ მიაბიჯებდა.

კოჩას ისე მოეწონა ლექციის პირველი ნახევარი, რომ გულმა არ მოუთმინა და შესვენებაზე, საპროფესოროში, გულიანად შეაქო ახალგაზრდა მეცნიერი. რა თქმა უნდა, კომპოზიციური ხასიათის ერთი უმნიშვნელო შენიშვნაც მისცა. ბოდიში მოუხადა, ჩემთვის ყველაფერი ნათელია და მეორე საათზე დასწრება, მე მგონი, საჭირო არ არისო. ტიტე ქანია არ მოეშვა, მთავარი სათქმელი მეორე საათისთვის მოვიტოვე და გთხოვთ დამესწროთო.

ათს თხუთმეტი აკლდა უნივერსიტეტის შენობის უკანა კარიდან რომ გამოვიდნენ და მანქანაში ჩასხდნენ. ტიტემ მაშველ ქამარს დაუნყო ძებნა, მაგრამ დეკანმა დაამშვიდა: – ჩემს „მოსკვიჩს“ უსაფრთხოების ქამარი არ სჭირდება, ისედაც უსაფრთხოა, საათში ორმოცდაათ კილომეტრზე ჩქარა ველარ დადისო.

შრომის ქუჩაზე, პურის მაღაზიასთან, ციებიანივით აძიგძიგდა მანქანა, ძრავამ ავად ამოიხრიალა და დადუმდა.

– რა მოუვიდა? – იკითხა ტიტემ. კოჩამ კაპოტის ბაგირი დაქაჩა და მანქანის კარი რომ გამოაღო, ყრუდ ჩაილაპარაკა: „ახლა კი ნამდვილად გავყიდი, პირველსავე მუშტარს მიყიდი კიტრის ფასად. თუ კაცი მომეწონა, შეიძლება ვაჩუქო კიდეც“.

სახლამდე კილომეტრნახევარზე ცოტა მეტი რჩებოდა. ოფლში გახვითქული ტიტე იობის მოთმინებით აწვებოდა გაჯიქებულ ტრანსპორტს. ჯერ ორივე ხელით აწვებოდა, როცა რევოლუციის პროსპექტზე დაეშვნენ, ხელებს უნაცვლებდა, ამას მორცხვობის გამოც აკეთებდა (აქაოდა, მსიამოვნებს ხელის დადება, თორემ ჩემი მიწოლა რად უნდა, ეს ისეთი მანქანაა, თავისითაც მშვენივრად ივლისო) და თან შარშანწინ ნალრძობ მარჯვენას ასვენებდა.

კოჩა კი, უმცროსი მასწავლებლის საქციელით უსაზღვროდ მაღლიერი კოჩა, ხანდახან მანქანიდან თავს გამოყოფდა და გულს მოუფონებდა: „ბრწყინვალე ლექტორი ხარ. ასეც ვიტყვი ზეგ, საბჭოზე. დისერტაცია მალე უნდა დაიცვა. ხომ ხედავ, უნიჭობამ წალეკა ქვეყანა!“

„ვრემია“ გათავებული იყო და ტელევიზორში მოდებს უჩვენებდნენ, დეკანმა და მისმა ახალგაზრდა კოლეგამ ეზოში „მოსკვიჩი“ რომ შემოაგორეს.

ბერძენმა მენარდეებმა ერთმანეთს შეხედეს, მაგრამ თქმით არაფერი უთქვამთ. ასეთი სურათი მათთვის ახალი როდი იყო.

„მოსკვიჩის“ პატრონმა ტიტეს ტაქსის დაჭერაში უშველა და მანამ უქნევდა ხელს, სანამ საზოგადოებრივი ტრანსპორტი თვალს არ მიეფარა.

მთელი ღამე არ სძინებია. მუშტმეკრული და პირმოკუმული ინვა. „უსათუოდ გავყიდიო“, წამდაუნუმ ეჩურჩულებოდა მეუღლეს. აშკარად ჩანდა, თავის ბებერ მეგობარზე ნაწყენი იყო.

იცოდა, მანქანის ბაზრობა ადრინადა იწყებოდა მერხეულის გზაზე. ექვს საათზე ეზოში იყო, სათადარიგო ნაწილების დიდი ჩანთა საბარგულში ჩააგდო და ქუჩაში გამოვიდა, ვინმე ღვთიან – მაღლიან მძღოლს დავიჭერ და ელექტრიკოს ვალერი ქეცბას, სანამ გამასწრებდეს, შინ მივაყენებ ამ შავი ჭირივით მოუშორებელ მანქანასო. სახელდახელოდ გავამართვინებ და მერხეულისკენ გავქუსლავო.

იქნებ ქუჩაში მაინც გამოვაგორო სტარტერით, საჭეს მიუჯდა, გასაღები გადაატრიალა და ძრავა ამუშავდა. ეს მართლაც სასწაულს ჰგავდა. თანაბრად, მსუბუქად, საათივით ნიკნიკებდა კოჩას „მოსკვიჩი“, საკისრების ხმაც კი არ ისმოდა.

ჩაჯდა, უკაცრიელ პროსპექტზე გავიდა. ჩააქრო, ისევ ამუშავა. ელვის სისწრაფით ცვლიდა სიჩქარეებს. ხან გამეტებით დააჭერდა გაზს, ხან ერთბაშად აუშვებდა. მანქანა სრულნესრიგში გახლდათ.

სიბრაზისაგან ტუჩები გაუშრა და ნერწყვი გადაეცადა.

...პრორექტორ ოთარ გაზრდილიას ჭიშკართან სიგნალი მისცა და პერანგისამარა გამოსულ მასპინძელს სანადირო თოფი სთხოვა იხვზე გავივლიო. ჭალარა, ლამაზი პრორექტორი კოჩას ნასვლის შემდეგ კარგა ხანს იდგა თავის ჭიშკართან და თავს ეკითხებოდა: – კოჩას ნადირობა კაცს არ გაუგია, ხომ არაფერი ჩაიფიქრაო, ამ ყმანვილმა.

„მოსკვიჩმა“ კოდორის ხიდიდან მარჯვნივ ჩაუხვია და ჭყანტობს მიადგა. შორიანლო ისმოდა თოფების გრიალი. სოხუმის მონკავშირის წევრები ერთგულად წვავდნენ ვაზნებს ისეთ საეჭვო საქმეზე, როგორც გახლდათ ოთხმოცამდე მეტრის სიმაღლეზე მფრენი გამამაძალლებული იხვის მოკვლა.

კაცმა არ იცის, მოკლავს თუ არა იხვს კოჩა გუნია (სხვათა შორის, სანადიროდ იგი პირველად მიდის), მაგრამ თავისი, ძმასავით თანშეზრდილი „მოსკვიჩის“ გამყიდველი დღეს რომ არ გახლავთ დასახვრეტად მოვანერ ხელს.

კაცი, რომელმაც მამის საფლავი დაკარგა

სოფელ ნოჯიხევს აღმოსავლეთის მხრიდან ბჟერის მთა დაჰყურებს. კვადაციითა და შურამია ხეებით გაბურულ ჭალაში ტიხური მირაკრაკებს. ქვემოთ, ტიხურის პირას, ციხის ნანგრევებია, ადგილობრივი მკვიდრნი „ჯიხას“ ეძახიან. მდინარის მხრიდან რომ ამოხედავთ, კედელჩამონგრეული პალატები და ქვევრები ჩანს. რომელ საუკუნეშია აშენებული და რომელში დანგრეული, კაცმა არ იცის.

ნოჯიხევში ცხოვრობენ სიხარულიძეები, ოკუჯავები, ბერიძეები, ნაროშვილები, გვასალიები, აბაკელიები, ჯანაშიები და ჯეჯელავები.

თებერვლის თბილი დღეა.

ბჟერსგანოლილი მზე ისე ალერსიანია, რომ ბონდის ხიდზე შემდგარმა პროფესორმა კალისტრატე ბერიძემ პალტო გაიხადა და მკლაზე გადაიკიდა.

– არ გაცივდე, კალე, ნამგზავრი ხარ, – აფრთხილებს ნოკო ბერიძე, ნახურცილაოს საშუალო სკოლის გეოგრაფიის მასწავლებელი, კალისტრატეს ალალი ბიძაშვილი.

ამ დილით მატარებელმა დაიგვიანა. ნოკო სენაკის სადგურში დახვდა ბიძაშვილს. აქამდე ტაქსით მოვიდნენ. შეეძლოთ სოფლის ცენტრიდან მოევლოთ და შინ მანქანივით მისულიყვნენ, მაგრამ სტუმარმა არ ინება. ბონდის ხიდზე ოცდაათი წელია არ გავსულვარ და, საერთოდ, მინდა სოფელს აქედან ავყვე, დავათვალიეროო. ნოკოს ხელთ პატარა ჩემოდანი უჭირავს და წინ მოაბიჯებს, კალეს პალტო ისევ ჩაუცვამს (ხელზე გადაკიდებულად ხიდზე გამოსვლა გაუჭირდა, თუ ბიძაშვილის რჩევა დაუჯდა ჭკუაში?) და ორივე ხელით მავთულსჩაჭიდებული ისე ფრთხილად მოაბიჯებს, გეგონებათ, ნაკვერცხლებზე ადგამსო ფეხს.

ოცდაათი წელია ფილოსოფოს კალისტრატე ბერიძეს თავისი სოფელი არ უნახავს. ახლა იგი სამოცდაათს გადაცილებულია. შვილები კი არა, შვილიშვილებიც მონიფული ჰყავს. ეს ბოლო სამი წელია, შუალამისას ძილი უტყდება და მოსვენებას არ აძლევს ფიქრი სოფელში დაბრუნებაზე. რაილმასკომის თავმჯდომარეს, ამას წინათ, წერილი მისწერა; თუ შეიძლება, ჩემს მამაპაპეულ ეზოში პატარა ფიცრული ჩავდგა, სიზმრებმა გადამრია, თორემ რალა დროს ჩემი წაწნალია, დროზე ვერ მივხედე მაქაურობასო. უარს ვინ ეტყოდა. ამ ოცდაათი წლის წინათ მამა რომ დაასაფლავა, ბაბუამისის აშენებული ნაბლის ოდა ნახევარ ფასად მიყიდა კარის მეზობელს – ილია წაროუშვილს და მერე სოფლისკენ არც გამოუხედავს. ვერ მოიცალა.

ამას წინათ, ნოკომ მოსწერა; ილია კარგა ხანია გარდაიცვალა, მისი ქალიშვილი ნადუშა ქუთაისშია გათხოვილი, წერილშვილის პატრონია და ნოჯიხევში საერთოდ აღარ ჩამოდის, შინ დარჩა მოხუცებული ქსენია. ქსენიას მარტო ყოფნა ეშინია და ღამეს თავის დასთან – თომა ჯეჯელავას მეუღლესთან ათევს. მგონი სახლის გაყიდვას აპირებს და ჩამოდი, თუ სააგარაკე მართლა გინდა, შენს მშობლიურ სოფელზე უკეთესს სად მოძებნიო.

და აი, კალისტრატე თავის სოფელშია.

ქსენიას უნდა მოელაპარაკოს, სასოფლო საბჭოს განცხადება დაუტოვოს და ქალაქში დაბრუნდეს. გაზაფხულზე საბაღე სახლს შეიძენს, ჩამოიტანს ნოჯიხევში და თავის ეზოში ჩადგამს. მამა-პაპის კერაზე ცეცხლს გააჩაღებს. ამ სიჩქარეში კინალამ დამავინყდა მეთქვა, რომ ილიამ, გარდაცვალებამდე რამდენიმე თვით ადრე, ნაბლის ოდა დიდჭყონელ ხაბაზს მიჰყიდა და იქითკენ გზა თუ დაგირჩათ, ახლაც შეგიძლიათ ნახოთ, სამჭედლოს გვერდით, კიპარისების უკან მაღალ კოჭებზე შემდგარი, ყავისფერი, ბერიძეებისეული ოდა.

სოფლის ბოლოში გავიდნენ. კალისტრატემ „ბერიძის წყაროს“ ნახვა მოინადინა. ბერიძის წყარო, ალბათ, მსოფლიოში

ყველაზე მოკლე მდინარეა. ბჟერის მთის ძირიდან გამოჩქევს და იქვე, სამასიოდ მეტრში უერთდება ტეხურს.

პანანკინტელა წყლის წისქვილს მიადგნენ და ხავსიან ლოდზე ჩამოსხდნენ.

– ჩვენი წისქვილი. – პროფესორმა შლაპა მოიხადა, შუბლზე ოფლი ცხვირსახოცით შეინმინდა და ისევ დაიხურა. მაღალი, წარმოსადეგი კაცია. სასიამოვნო გარეგნობისო, რომ იტყვიან, ისეთი. გადატკეცილი პირისკანისა და შავი თმა-უღვაშის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, სამოცდაათს ვერა და ვერ მისცემთ. ლაპარაკობს ჩვეულებრივზე უფრო ხმა-მაღლა და ნერვიულად. მის საუბარში ტრიბუნისა და ორატორის გენი უფრო ჩანს, ვიდრე ბიბლიოთეკებში ღამენათევი ფილოსოფოსისა.

– გახსოვს ეს წისქვილი?

კალემ ღიმილით გამოხედა ბიძაშვილს.

– რამდენჯერ მხარზე შესმული მომიყვანიხარ აქ, შე გლახა, შენ. ბატების გეშინოდა ყველაზე მეტად. ბატს რომ დაინახავდი, ღრიალით გამორბოდი ჩემკენ.

– ხო-ხო, აპა, აპა.

– გამართულია ეს წისქვილი, ნოკო?

– საერთოდ კი, მაგრამ არ მუშაობს. კაი ხანია არ შემხედავს შიგ. ხომ ხედავ, ბოქლომიც დაჟანგულია, თუ გატეხავ, თორემ გასაღებით ანი მაგას ვერ გააღებ.

– სად ფქვავთ?

– ელექტრონის წისქვილზე, კანტორასთანაა. ეს კი კარგი გაგვიკეთა ჩვენმა თავმჯდომარემ, რაც მართალია, მართალია.

– ეს მითხარი, ნოკო, არი რამე განსხვავება?

– საერთოდ, ამბობენ, წყლის წისქვილზე დაფქული ბევრად სჯობსო. ფქვილი არ ჩახურდება არასდიდებით. ცივად ფქვავს და იმიტომ. გემოც უკეთესი აქვსო. რა ვიცი.

– აბა?

– ვისა აქვს ახლა წყლის წისქვილის ჭრიჭინის და ლოდი-

ნის თავი. ქვის მკოდავი ვინაღაა დღეს, ელექტრონი და მისი ჯანი.

– სად გეჩქარებათ, თქვენ მაინც სად გარბიხართ, თქვე კაი ხალხო.

– ჩვენ კი არ გავრბივართ, კალე ბატონო, დრო, საქმე მიგვარბენინებს. შენ რომ სამსახურიდან მობრუნდები და ტელევიზორს ნაუნვები, ისე კი არა ვართ მოწყობილი. ჩემი მუშაობა სკოლიდან მოსვლის მერე იწყება. ჰაი ყანა, ჰაი საქონელი, ჰაი ვენახი, ჰაი-შეშა, დამანებე თავი, თუ კაცი ხარ.

კალისტრატემ წყალი პეშვით აილო, მოსვა, მერე დაიხარა და ერთიორჯერ სახეზეც შეისხა.

– უფრო ცივი მახსოვდა.

– ახლა ზამთარია. ზამთარში თბილი ჩანს, ზაფხულში ისეთია – ჭიქას ტეხავს.

ჩამოივაკეს. სტუმარმა ტრაქტორის ნაბურღავებ მინდორს გახედა.

– ჩვენი კაკლის ხეები?

– ამოძირკვეს, ამ ადგილას კალმახთსაშენს აკეთებენ. მთელს რაიონს კალმახით მოამარაგებს, პატარა საქმეა?

– იცოცხლე ეგ კარგი იყოს, მაგრამ მთავრობა კაკლის მოშენებას მოგვიწოდებს და თქვენ ამ დროს ასწლიანი კაკლები მოჭერთ, თქვე კაი ხალხო? აუზი ცოტა ქვემოთ არ გაკეთდებოდა.

– აქ იყო დაგეგმილი.

– კაი ერთი, თუ ძმა ხარ.

სოფლის ორღობეში საქონლის სკორეს სუნი დგას. კარგა ხანს უფრთხილდებოდა კალე თავის გალაქულ ფეხსაცმელებს, ზემოდანაც მოუარა ტალახიან შუკას, ღობე-ღობეც იარა, მაგრამ არაფერი გამოუვიდა და ახლა პირდაპირ ქყანტობში მოაბიჯებს.

– ეს დავითის სახლი არ არის?

– არა. აქ ერუ ცხოვრობს, დავითი ზევით.

– არდევანმა ცოლი არ ითხოვა?

– არა. მარტოა.

– რა ღმერთი გაუნყრა!

– რა ვიცი. დღეს-ხვალ, დღეს-ხვალ, და ქეა ასე.

– აფსუს დავითი.

– არ თქვა, თუ ღმერთი გნამს.

– ერუ რას შვრება?

– გახსოვს, ცხენით რომ დარქიანობდა? ცეცხლი იყო, კაცი კი არა.

– ისევ დამზადებაშია?

– შენ არ მომიკვდე: პენსია გაინაღდა კაი ხანია. ქალიშვილთან იყო სტუმრად თბილისში. მგონი ჩამოვიდა. დავუძახოთ.

– იყოს. შენუხდება. მერე მე თვითონ ვინახულებ.

– ბატონი ხარ. აქეთ გადმოდი, ამ გზას ვერ მოვუხერხეთ ვერაფერი.

ხურმის ბებერ ხეებს ფითრილა შემორჩენია მწვანედ. ფერფლისფრად ჩანს ფერდობზე დაკიდული სოფლის ეკლესია.

– ეს ვასილ-ფერშალის სახლია.

– ნამდვილად, ყოჩაღ.

– ვასილი?

– შარმანინ დავასაფლავეთ. შენი დეპეშაც ნაიკითხეს და-კრძალვაზე.

ახლა გაახსენდა, თვითონ სიმპოზიუმზე იყო ბადენბადენში, დეპეშა მეუღლეს გამოეგზავნა.

– რა ტკბილი, დაუზარელი კაცი იყო.

– სასწაული ის იყო, რომ ამ კაფანდარა ფერშალმა, ნოკო, ყველაფერი იცოდა. მენინგიტიდან დაწყებული ქალის მომშობიარებამდე. რაც მე მახსოვს, ჩვენს სოფელში სხვა ექიმი არ გაჭაჭანებულა. ახლა მარჯვენა ყურს ერთი მკურნალობს და მარცხენას მეორე, მაგრამ იმასავით მაინც ვერა...

– ასეა, კი.

– მარჯვნივ, ზევით, კინი სახლობდა.

- კინია ახლაც.
- ერთად დავამთავრეთ ორკლასიანი მე და კინიმ. მერე საშუალო სკოლაში აქედან ლეძაძამეში ფეხით დავდიოდით, რამდენი კილომეტრია?
- შვიდი.
- შვიდი იქეთ, შვიდი აქეთ. ხუმრობაა თორმეტი წლის ბავშვისთვის ზამთარში?
- კინის ორი ქალიშვილი ჰყავდა, თუ გახსოვს.
- ჩემ დროს ერთი იყო დაბადებული. რა ერქვა?
- მეგონა.
- ჰო, მეგონა, წლინახევრის იყო, მე რომ აქედან წავედი.
- მეგონა ნოქალაქევეშია გათხოვილი, ბარდლა გოროზიას ბიჭს ჰყავს. უმცროსი გოგო ვერ გამოადგა კინის.
- რაო?
- გათხოვდა, ერთხელ, გამოთხოვდა, შარშანწინ მეორედ გათხოვდა. ექვს თვეში გაშორდა მეორე ქმარსაც. ახლა სოხ-უმშია და მთლად კარგი ხმები არ ჩამოდის.
- ჰო.
- სეირნობსო, ერთი სიტყვით, ნამეტანს.
- ეგ არაფერი, - კალემ ჩაიციანა, - ჯანმრთელად ხომაა. მე ფარსაგი ჭირდა მეგონა. მონყინდება და დაანებებს თავს.
- კაი შელავათია.
- ამასობაში ბოგირს მიუახლოვდნენ. გაღმა, დაფერდებული ჭიშკრის წინ, ხის კველაზე, წარბებიანად თეთრი, სკვინჩასავით დაღეული ბერიკაცი იჯდა და მომავალთ თვალს არ აშორებდა.
- კალე, იმ კაცს თუ იცნობ?
- სამსონი გვასალიაა, რა ცნობა უნდა. ისევ უნგრულად ლაპარაკობს?
- უნგრული კი არა, მეგრულიც აღარ ახსოვს. გამოჩერ-ჩეტდა უბედური.
- რატომ ლაპარაკობდა, თუ იცი, უნგრულად?

- არ იცი, მართლა?
- შენ თუ იცი.
- პირველი მსოფლიო ომის მონაწილეა, ამისი პოლკი ორი წელი უნგრულ სოფელთან მდგარა. იქ უნგრული ქალი შეჰყვარებია და მთელი ცხოვრება იმ ქალის ხათრით უნგრულად ლაპარაკობდა.
- მახსოვს, თუ ძალიან გაუჭირდებოდა, მაშინ ჩაურთავდა მეგრულს. რაიკომის მდივანი ბართაია გააგიჟა კინალამ ერთხელ. ჩვენს სოფელში იყო სტუმრად მდივანი. გაჩერდი ცოტა ხანს, დავამთავრებ და მივედით. ჰოდა, აქ ბოგირთან დახვედრია სამსონი. სიტყვა, ერთი სიტყვა არც მეგრულად, არც ქართულად, არც რუსულად, მთელი საათი უნგრულად არიგა მდივანს ჭკუა.
- რა უნგრული ისწავლა ასეთი იმ ორ წელიწადში.
- უფრო საოცარი ის არი, იმ უნგრული ქალის ერთგულება ბოლომდე რომ გაჰყვა. ასეთი შემთხვევები არის ფსიქოლოგიაში. რალაც დიდი სტრესის შემდეგ კაცი სხვა ენაზე იწყებს ლაპარაკს. ახლა სამსონი ასის იქნება?
- ასს გადაშორდა კაი ხანია. დაბადების წელი არ ახსოვს, ამას წინათ ფოტინეს შვილიშვილს უკითხავს და ოცდაშვიდისა ვარო, უპასუხნია, შემოდგომაზე ცოლის შერთვას ვაპირებო. შენ არაფერი უთხრა, აბა, თუ გიცნობს.
- სწორედ მაშინ, როცა თავზე წაადგნენ, მოხუცმა ინტერესი დაკარგა სტუმრებისადმი და განზე გაიხედა.
- სამსონ პატენი, ქორექო?1*
- ქო, პატენი, ქო. ქუორექ დიოდე.**
- ამ კაცს თუ იცნობ? - ნოკომ პროფესორზე მიუთითა.
- არა, ბატონო, არა, - სამსონს ზედაც არ შეუხედავს.
- ესტატეს ბიჭია, ესტატე ბერიძეს ხომ იცნობდი?
- არა, ბატონო, არა! - ჯიუტად გაიმეორა სამსონმა.

* ხარ?

** კი, ბატონო, კი. ვარ ჯერჯერობით.

– ხომ გითხარი, გასულია გაღმა – თქვა ნოკომ.

– ჩუმად, გაიგონებს.

– მეტი არაა ჩემი მტერი.

გზა განაგრძეს.

– პორფილე ჯანაშიას თუ უდგას სული.

– რალა დროს პორფილეა, შე კაცო. პორფილე სამოცდაექვსში მოკვდა, არა სამოცდახუთში, სამოცდახუთში. გახსოვს, რომ ეცინოდი?

– რას?

– ახლაც იხსენებენ სოფელში. შენ წაგიკითხა თურმე ფრონტიდან გამოგზავნილი წერილი მისმა ცოლმა. „დაო მარო“ – ასე იწყებოდაო. შენ გაუვრცელე ხმა, მართლა ასე ეწერა?

– ჰო, ასე. ეტყობა, სხვისგან გადანერა წერილის დასაწყისი. მაშინ, თითქმის, ყველა წერილი ერთნაირად იწყებოდა: „დაო მარო, უპ. ყოვლისა, მოგისურვებ შენი მიზნების სრული ასი პროცენტით შესრულებას“ და ა. შ.

– მერე რა იყო აქ სასაცილო? თავი რომ მოჭერი ხალხში? პორფილე ცოლს თურმე „დაო მაროთი“ მიმართავსო.

– ვიცი? ბავშვის ჭკუა. ძუკუ თუა ცოცხალი.

– ხანგა3 (3 ხანგა – სულელი.) ძუკუ?

– დიას.

– ცოცხალი? ე, ის ორსართულიანი ოდა მაგისია.

– ძუკუსი კაცო? ძუკუ მორჩა, ჩემო ბატონო? მახსოვს რომ წამოუვლიდა და ანგრევდა ყველაფერს. მაგის ჭიშკართან ჩავლა სიკვდილი იყო ჩვენთვის. ან ქვას გესროდა, ან ფეხდაფეხ გამოგენტებოდა. მე შენ გეტყვი, გაასწრებდი.

– ჰოდა, გამარჯობა შენი. ძუკუ განიკურნა. ისეთი მარჯვე, მშრომელი და ავკარგიანი კაცია, გაგეხარდება. ცოლი არ შეურთავს. არც მისი და – ლოლა გათხოვილა.

– ლოლა, რას მელაპარაკები, რა ლამაზი გოგო იყო.

– ახალგაზრდობაში ძმას უვლიდა. თავი მოიკლა და საგიჟეს არ ჩააბარა. მერე ასაკიც გაუვიდა და ცხოვრობენ ახლა და-

ძმა, შეხმატკბილებით. ლოლა ჩაის კრეფს ძველებურად, ძუკუ სოფელში ყველაზე კარგი მესიმინდე და ვენახის მცნობელია.

ამ ლაპარაკში ნოკოს ჭიშკარს მიადგენენ.

– კალე, ვერ იცანი ბიძაშენის ჭიშკარი? საით გაუტიე, თუ ღმერთი გწამს.

– სასაფლაოზე ჩავიდეთ, ერთი წუთით, – პროფესორი შედგა და მიხეილ ბერიძის ეზოში გადაიხედა.

– სანყალი მიშა.

– ჯერ ორმოცი არ გადაუხდიათ. რატომ არ ჩამოხვედი, გოგია იყო მარტო თქვენგან.

– გრიპით ვინეჯი მაინცდამაინც მაშინ, სიცხიანი, დასწყევლოს ღმერთმა. ის ჟიგული ვისია?

– კაკოა, ალბათ, ჩამოსული რუსთავიდან.

– კაკო ხშირად დადის ჩემთან, მარჯვე ბიჭია, სხვათა შორის.

– გამოდგა კი. გოგო გაათხოვა შარშან, შვილიშვილიც ჰყავს.

– ვიცი.

– ხომ არ შეხვალ შესანამებლად, წესია.

– აბა, რას ვიზამ, წამოდი ჩქარა, დავიბან, დავივარცხნი და შევალ. ერთი მამაჩემის საფლავი მინდა ვნახო.

– რა დროს საფლავია, შინ შევიდეთ: ცხელი რძე ექნება ნაუშას ადუღებული. გულს მოგინახავს.

კალე ჩქარი ნაბიჯით მიუყვებოდა შუკას.

ნოკომ ჩემოდანი საჩიხედან გამოტანტალეებულ თავის უმცროს ბიჭს – დუტუიას შეაჩეჩა და წინ წასულს გამოუდგა.

სასაფლაო ორად გაეყოთ. მარცხენა მხარეს, მწვანე მინდორი ფეხბურთის მოედნად ჩამოეჭრა. ჭიშკრის გვერდით, ალაგზე გადავიდნენ და ორი უშველებელი ცაცხვისკენ გაემართნენ. სამიოდე ახალი საფლავის ბორცვი ჩანდა, მარცხნივ კუკუშა ჯანაშიას და მისი მეუღლის რკინისლობიანი და რამდენიმე, რიგიანად მოვლილი, მორებით შემორაგვული საფლა-

ვი, ხოლო მაცვლის ბუჩქებისაკენ, სადაც კალისტრატე ბერიძეს მამამისის საფლავი ეგულეობდა, კარგა ხანია ბალახს გადაეწვო და დიდი დაკვირვება უნდოდა კაცს, რომ სამყურასა და ქამენია ბალახის ქვეშ საფლავის ქვეში შეგემჩნია.

პროფესორმა ნოკოს შეხედა. თქმით არაფერი უთქვამს, მაგრამ გეოგრაფიის მასწავლებელი გუმანით მიხვდა ბიძაშვილის საყვედურს და თავის მართლებას მოჰყვა.

– რა ჩქარა იზრდება ეს ქამენია, ეს დასაწვავი. შარშან აღდგომას გავწმინდეთ. შემოღობვა გვინდოდა და ვერ მოვიცალეთ. წლეულს უნდა შემოვლობოთ ყველა ერთად.

კალე დახრილიყო, ბალახებში ხელს აფათურებდა და ლოყებზე სისხლმონოლილი, ხანდახან ხვნეშით გახედავდა ნოკოს.

– ეს არაა მამაჩემი?

– არა. ეგ პახვალას საფლავია.

– პახვალა ზევით არ იყო?

– მახსოვს კარგად. ჯერ პახვალა იყო, მერე მამაჩემი, – ანდრო და სადღაც იქვე, მარჯვნივ, წამოდი კიდევ ცოტა, კარგი. აი, მანდ უნდა იყოს მამაშენი.

– არა ნოკო, ცაცხვის გასწვრივ პარმენია. პარმენი – თავი რომ დაიწვა. ჩემსობას დაასაფლავეს, კარგად მახსოვს.

– რაზე დაიწვა მაგან თავი?

– ვინ იცის. მაშინ ათასი რალაც თქვეს. ვითომ ეჭვიანობასაც დააბრალეს.

– კარგი. იქეთ ნუ მიუყვები, იქეთ ტყუილად ეძებ. მანდე-დან ნაროუშვილები იწყება.

კალემ უკან დაიხია და ძებნას იმ მიდამოებში შეუდგა, სადაც ბიძაშვილმა მიასწავლა.

ნოკომ ორკაპა ჯოხი მოძებნა და მაცვლის ბარდებს შეეხა.

– ესე იგი, პახვალა, ანდრო, ჩემო ბატონო აქ პარმენი ხომ? მანდ ქვა არ არის, ქვევითკენ, შენს ფეხებთან?

– არა, – ყრუდ უპასუხა კალემ. დაღლილი იყო და მძიმედ სუნთქავდა.

– იმ მხარეს არ იქნება. იქით უკვე ჯოტო გვასალია. ესტატე ბიძია აქ იყო ა, ამ ადგილას ვაგორებდით კვერცხს.

– არა ნოკო. ცაცხვთან ასე ახლოს არ იყო მამაჩემი. მე უფრო ზევით მახსოვს.

– სად ზევით?

– იმ ვარდის ბუჩქისკენ.

– აბა, შენ ყოფილხარ. ის ველური ვარდი მანია აბაკელიას საფლავზე იყო დარგული.

– მანია?

– ფოსტის მანია, კოჭლი.

– კარგი, ეს მანიაა, ესა ფრიდონია ჯეჯელავა, ხომ?

– ფრიდონიას მანდ რა უნდა, შენ სულ აურიე ყველაფერი. ფრიდონია ეგერ წევს, ე, თავის მზახალთან და მეუღლესთან.

– უბედური ფოტინე.

– შენ გაქვს მისი ძუძუ ნანოვი, თუ ცუტუს?

– მე. ცუტუსი არაფერი ისმის?

– არაფერი. დაიკარგა და დაიკარგა.

– თავიდან მოვყვით, მოტეხე ეგ ეკალი, ეგ უპატრონო. ა, აქ პარმენი, მერე მანია, აგერ პახვალა...

– კაცო, იქეთ რას ეძებ. იქეთ რა უნდა. ესტატე ბიძია მელიტო ოკუჯავასკენ იყო. მახსოვს, აქეთ ჩვენ ვაგორებდით აღდგომა დღეს კვერცხს და იქეთ – მელიტოს ქვრივი.

– რა ერქვა?

– პელაგია. სენაკში გარდაიცვალა შარშანწინ. იქვე დაასაფლავეს.

რალა გავაგრძელო. ვერ მიაგნო მამამისის – სოფელ ნოჯიხევის ოთხკლასიანი სკოლის პედაგოგის ესტატე ბერიძის საფლავს პროფესორმა.

გადაწყვიტეს ხვალ დილით ბარ-ნიჩბით შეიარაღებულები წამოსულიყვნენ და ძებნა განეგრძოთ.

სალამოს, მზე რომ ნახურცილაოს სერებს მიღმა ნელა, რწევა-რწევით ჩადიოდა, ქსენია, ნიკო და კალისტრატე მაგნოლის ძირში ძელსკამზე ისხდნენ და საუბრობდნენ.

– გავიგე, – ამბობდა ქსენია. ქსენიას ყურს დაკლებოდა, ხოლო დიდი ჭკუითა და გონიერებით არც ადრე გამოირჩეოდა, – გავიგე, ბატონო. თავის ეზოში უნდა კალეს მობრუნება, მაგრამ მე სად წავიდე?

– შენ ეს ნახევარი არ გეყოფა?! – ჩაჰყვიროდა ნოკო.

– რომელი ნახევარი?

– იმ მხრიდან; ასე, ამ ხაზზე!

– ჭა?

– ჭა ორივემ იხმარეთ, არ გეყოფათ?!

– ყოფნით როგორ არა. ეს წყალი ჩვენ კი არა, მთელ სოფელს ეყოფა.

– ნუ ეტყვი უარს. პატივს გცემს!

– კი. გავიგე, მაგრამ ჩემი საქმე სხვანაირადაა.

– რაზე ამბობ?!

– მე აქედან უნდა გავსვენდე. ნადუმას ვერ დავანვები, სიბერეში, თავზე.

ქსენია ოთხმოცდახუთისა მაინც იქნებოდა, კალისტრატეს ვარაუდით.

– მერე?! რას გიშლის. ამ მხარეს კალე ჩადგამს პატარა ფიცრის ოდას. შენ იქეთ, ეს აქეთ!

– თუ უკან ბრუნდებოდა, რაზე მოგვყიდა, მშვენიერი ნაბლის ოდა ედგა. ჩვენ ხომ არაფერი წაგვირთმევია.

– მაშინ სხვა დრო იყო, ქსენია. ახლა კალე პროფესორია. ხომ იცი, აქეთ ეხვეწება მთავრობა, ვინ ეტყვის მინაზე უარს!

– სხვაგან დასახლდეს, თუ ასეა საქმე.

– აქ უნდა მაინცდამაინც, მამამისის ეზოში!

– მეც ბევრი რამე მინდა.

– ნუ ეტყვი უარს. აქ მარტო ზაფხულში იქნება. არ შეგანუხებს, ნუ გეშინიან!

– მე არაფრის არ მეშინია. ჩვენ ხომ არაფერი წაგვირთმევია. საწყალი ილია რომ ცოცხალი მყავდეს, ხომ არ იტყოდით მაშინ ამას. მე დამიჯაბნეთ მარტოხელა ბებერი?

– რა შუაშია ილია! ქსენია, რატომ არ გესმის, რაიადმასკომი ისედაც მიუზომავს კალეს, უშენოდ, თავის მამაპაპეულ ეზოში მინას. ხომ იცი, შენ საკარმიდამო სამჯერ მეტი გაქვს, ვიდრე გეკუთვნის!

– ვიცი. აბა, წართმევაზე ყოფილა საქმე.

– არავინ არ გართმევს. ხელს ნუ შემიშლიო, პატივუცემლად არ დაგტოვებს!

– ვინ!

– კალისტრატე!

– არ ვიცი, ბატონო. მე აქედან უნდა გავსვენდე. თუ უნდოდა, მაგას ეზოც ქონდა და სახლ-კარიც. ვინ ეხვეწებოდა, რაზე მოგვყიდა.

– ახლა გვიანაა მაგაზე ლაპარაკი. ქსენია! შენ ჭკვიანი ქალი ხარ!

– მე ამ ეზოდან უნდა გავსვენდე.

– იცოცხლე ჯერ, ვინ გიშლის. პირიქით, კალე პროფესორია, იქეთ მოგეხმარება.

– პროფესორი ეგ თავისთვისაა, ჩემთვის კი არ არი.

– შენი სახელიც არ იქნება, ამხელა კაცი ამ ეზოში რომ ჩამოსახლდება?!

– მე სახელზე მუშაობა კაი ხანია მივატოვე.

კალისტრატეს ამ ხნის განმავლობაში ხმა არ გაუღია. ჯერ გულს ურევდა ქსენიას სიძუნწით დაპურებული სიჯიუტე, მერე მოენონა კიდევ დედაბრის გაუტეხელობა. „ბოლოს და ბოლოს რას ვერჩი ამ ქალს, მთლიან ეზოს ნახევარი გერჩიოსო, უმტკიცებს ნოკო და არა სჯერა. ესაა მთელი მაგისი „დანაშაული“.

წამოდგა, ჭის ოწინარამდე ბარბაცით მივიდა, ძელქვის ბოდს მიეყრდნო და მოიხედა.

– აქ რომ დიდი კორკიმელი იდგა?

– დაბერდა, გახმა.

შეაწია ნოკომ, რადგანაც ეზოს კანონიერ პატრონს – ქსენიას შეკითხვა არ გაუგონია და კიდევ რომ გაეგონა, ვეჭვობ, ამ ოციოდე წლის წინათ გამხმარი კორკიმელი ხსომებოდა.

შუალამე კარგა ხნის გადასული იყო.

შორს, ბუერის კალთებს შეყუყუული სახლებიდან დარხეულ მამლის ყვილს გაუძღებდა კაცი, მაგრამ აგერ, სულ ახლოს, ნოკოს საქათმიდან ერთი მამალი ისე ერთგულად აძღევდა ბანს თავის თანამოძმეებს, რომ პროფესორს შეშურდა ღამის მორკინალ ფრინველთა კერპი ერთსულოვნება.

„მიძიმე დღე იყო. ჩემი სოფელი წასულა. სხვა სოფელი მოსულა, განა იმაშია საქმე, ნაჭა და ოჯინჯალი, შუა ცეცხლი და ისლით დახურული, გაჭვარტლული ქოხები რომ აღარ არის. ის სოფელი წასულა, უკან გაუნვევია არსთგამრიგეს. ღირს ახლა ჩემი ჩაკვებება ქსენიას მეზობლად?“

დიდხანს იბორგა, იტრიალა, ათასნაირად გაზომა და აწონა, გონების თვალთ ყველა მხრიდან შეხედა თავის ხვალისდელ ნაბიჯს და ბოლოს დაასკვნა: „ღირს, სხვა არა იყოს რა, მამაჩემის საფლავს უნდა მივხედო, თორემ დრო გავა და ბუნება სამაგიეროს გადამიხდის. ჩემს საფლავსაც არავინ მიხედავს“.

წამოდგა, ფეხაკრეფით მივიდა ფანჯარასთან და რიბირაბოში შავად გაშლილ ცაცხვს მიაჩერდა.

მამლები აღარ ყიოდნენ.

საწოლის უკან, ძველთაძველ კარადაში ჩრჩილილა ფაჩუნობდა გაუთავებლად.

სანამ გვინან არ არის

– ჩემი მოსვლა არ გაგიკვირდება, გუჯა, ვიცი მე. არც ისე გვიანია. – ლერიმ საათზე დაიხედა, ორს აღარაფერი აკლდა, – არ გააღვიძო, ნანა არ გააღვიძო, თორემ ა, გავტრიალდები და წავალ.

– ახლა შენ, როგორ ფიქრობ, ნანა არ გაიღვიძებდა?

– მარტო მინდა შენთან ლაპარაკი. ეგერ მივჯდეთ სამზარეულოში, გეტყვი ყველაფერს და წავალ. მალე წავალ, – სტუმარმა პალტო დაკიდა და გაოგნებულ მასპინძელს სამზარეულოში შეუძღვა.

გუჯა მიჰყვა.

ტაბურეტის წითელ სკამებზე ჩამოსხდნენ. ლერიმ მაცივარი გამოაღო, ბორჯომი დაისხა, ნახევრამდე მოსვა და წინ დაიდგა, ისე რომ ჭიქისთვის ხელი არ გაუშვია.

– გიჟი რომ არ ვარ, ხომ იცი, გუჯა?

მასპინძელმა თვალი შეავლო დაცვარულ შუბლზე, მერე თვალი გაუსწორა და რაკი დარწმუნდა, მართლა მეკითხებაო, ჩაილაპარაკა:

– ყოველ შემთხვევაში, აქამდე ასე ჩანდა.

– ყურადღებით დამიგდე, თუ ძმა ხარ, ყური. ეს ფიქრი დიდი ხანია მანვალებს, მაგრამ ახლა თუ არ გითხარი, მერე ვერასოდეს გეტყვი, ასე მგონია. სამი საათის დაწოლილი ვიყავი, არც მთვრალი და არაფერი. გამომალვიდა გულის ბრაგუნმა, ყურების შუილმა, სიკვდილი დავინყე, არც მეტი არც ნაკლები. ბავშვები აღარა ვართ. ორმოცდაათს გადავცდით უკვე, ორმოცდაათის მერე ყველა დღე ნაჩუქარიყო, შენ გიყვარს ხოლმე თქმა. ყელი გამიშრა. ერთი ბოლო გაზმორება მინდოდა და ხელების დაწყობა გულზე, მეტი არაფერი. ასე ახლოს ჯერ არ მიგრძვინია სიკვდილი. რა მანვალებს, რა მანვება გულზე

მაჯღაჯუნასავით-მეთქი; ვიტრიალე, ვიტრიალე ლოგინში და შენზე ფიქრი ამეკვიატა, სხვა არაფერი. შენს თავს ვფიცავარ, ისე დიდ დამნაშავედ ვიგრძენი თავი შენს წინაშე, რომ კინალამ ყელის ძარღვი ჩემი ხელით გადავიგლიჯე. ახლავე, ამელამვე ყველაფერი თუ არ ვუთხარი, შეიძლება მოვკვდე და ვერასოდეს ვერ გაიგებს-მეთქი. ჩავიცვი და წამოვედი, ჩვენებს არც გაუგიათ. გზაზე ორჯერ შემიქანდა გული. ღმერთო, ოღონდ მიმალწვეინე-მეთქი, ღმერთს ვევედრებოდი. ა, ახლა შენს წინ ვზივარ და გელაპრაკები. ჩემი დანაშაული რა არის იცი? ეს, ყველაფერი, ოცი წლის წინ უნდა მეთქვა. დღეს, ხვალ, დღეს ხვალ და ვერ გითხარი. არც არავინ გითხრა, ვის ნათქვამსაც დაიჯერებდი. კი, როგორ არა, ხანდახან გადაკვრით, ქარაგმით, მიეთ-მოეთებით გაგრძნობინებდით, მაგრამ შენ ისე იყავი გაბრუებული ამ ქრელი ცხოვრებით, რომ გულთან არ მიგიტანია. ახლა, ვიცი, გვიანია ეს ლაპარაკი, შეიძლება დაგკარგო კიდევ ამის შემდეგ. რალა დროსიაო, იტყვი, მაგრამ მე სხვანაირად არ შემიძლია, ჩემი უნდა გითხრა და შენი საქმისა შენ იცი.

აი, გითხარი მისი არ იყოს, ცხოვრება მთავრდება, გუჯა. მე შენი მეგობარი ვარ, სტუდენტობის ძმაკაცი. ერთად ვიარეთ. მთელმა ქვეყანამ იცის ჩვენი ძმაკაცობის ამბავი და მე, ლერი ჭანდარაძე გეუბნები – არასწორად იცხოვრე, გუჯა, სულ სხვანაირად უნდა წაგეყვანა შენი საქმე და სულ სხვანაირად წაიყვანე, სულ სხვა გზით უნდა გევილო და სხვა გზით იარე. სანამ შენ მკითხავდე, მე თვითონ გეტყვი, რომ მიუხედავად ჩვენი ძმაკაცობისა, მე შენს გვერდით, შენსავით არ მივლია. მთელმა ქვეყანამ იცის ეს ამბავი. ჩვენი მეგობრობა, ჩემის მხრივ, სულ პატიების და ლოდინის წლები იყო. იქნებ ჭკუას ჩახვდეს და შემობრუნდეს-მეთქი. მაგრამ თქმით ბოლომდე არაფერი მითქვამს და ესაა ჩემი ყველაზე დიდი დანაშაული შენ წინაშე. გითხრა სიმართლე, იმისი დიდი იმედიც არ მქონდა, რომ გეტყოდი და გამიგებდი, მაგრამ მაინც უნდა

მეთქვა. მე შენ მიყვარხარ და ვალდებული ვიყავი მეთქვა:

ცუდად იცხოვრე, ყალბი კაცი ხარ. ბუნებამ ნიადაგ დაუკმაყოფილებლობის გრძნობით დაგსაჯა. რიგით კაცად გაჩენილი, წელებზე ფეხს იდგამდი, რომ ყურადღება მიგექცია, იმას ეპოტინებოდი, რაც არ გეკუთვნოდა და შენი უნაპირო მონდომებით და ღირსეულ მეგობრებზე გადაბიჯებითაც, აღწევდი კიდევ ამას. ჭიპზე ხოხვით მიიღე მინისტრის მესამე მოადგილის ის სკამი, რაზეც ახლა ზიხარ. მაინც არ ისვენებ, დაქიჩმაჩობ, მინისტრს ათას, საქილიკო სიბოროტეს უგონებ, რომ როგორმე დაამცირო და ამით შენი აქციები გაზარდო. მაგრამ მთელი ბედნიერება იმაშია, რომ ამ ოცდაათი წლის განმავლობაში, მიუხედავად შენი ყალბი ხმაურისა, ყველამ კარგად გაგიცნო. წარმოდგენა არ გაქვს, ისე კარგად გიცნობენ ზევითაც და ქვევითაც. თურმე ქვეყნის მოტყუება უსაშველოდ ძნელი საქმე ყოფილა. აბა შენს გულში ჩაიხედე? შენ ხომ მთელი ცხოვრება თამაშობდი. შენ არც იმის ერთგული ყოფილხარ, ვისაც ადრე ერთგულებას ეფიცებოდი და მამად იხსენიებდი და, მადლობა ღმერთს, ახალმა მინისტრმაც კარგად იცის, რა წითელი კოჭი ბრძანდები. აქედან მოდის შენი გაბოროტებაც. კრახანასავით ყველას კბენ. გულის სიღრმეში მეც გძულვარ. შენ კარგად იცი, ისე მიამიტი როდი ხარ, არ იცოდე; ყველაზე კარგად შენმა მეგობრებმა იციან, რომ მოურჩენელი სენი გჭირს – უნიჭობა. შენთვისაა იგი ტრაგედია, თორემ თავის სვეს შეგუებული, მშვიდი კაცისათვის დიდი უბედურება როდია. ხომ ხედავ, გელაპრაკები და ხმა მიკანკალებს. რაც აქამდე გითხარი, სული არ მომითქვამს. როგორ მოდის სიტყვები, მე თითონაც არ ვიცი. შეიძლება ხვალ ვინანო ეს ყველაფერი, მაგრამ ახლა რომ არ გითხრა, გული გამისკდება. ნაინფაქტარი ხარ, ამას როდი უნდა გეუბნებოდე, მაგრამ ერთი-ორი კაცის გარდა და იმ ერთ-ორსაც მხოლოდ „გარკვეული მიზნით“ და „გარკვეულ დრომდე“ უყვარხარ, გულის სიღრმეში ყველას მოაბეზრე თავი. კარგა

ხანია, მოდაში აღარა ხარ. რა მოიგე, მითხარი, ამ ქიჩმაჩით, ხომ არაფერი? შენი სახელის გახმაურებანი ქარმა წაიღო. ახლა მშვიდი დღეები გიდგას; ღვინოს ველარ სვამ და სუფრაზე ერთ საათზე მეტ ხანს ვერ ჩერდები. გული გწყდება, შენ უკვე ის გუჯა აღარა ხარ. სხვა ცხოვრება კი შენ არ გიხდება. მითხარი, ვაჟკაცურად, გულს არ გირევს ახლა შენივე მონყობილი შენი ტრიუმფალური „დღეობების“ გახსენება? მე და შენ ხომ მაინც ვიცით, რომ ეს ყველაფერი, ქვეყნისთვის თვალში ნაცრის შეყრა იყო. არ გეზიზღება თვალში ცრემლით და არაერთგზისი თხოვნით მიღებული ყველა მადლობა? ნუთუ ვერ გრძნობდი, რომ სულ სხვისი ადგილი გეჭირა? სხვის გვირგვინს იდგამდი თავზე და სხვისთვის დაკრულ ტაშს უქნევდი თავს. მე მახსენდება ახლა შენი ყალბი ცრემლები. არც ერთი ჩვენი იმქვეყნად წასული მეგობარი გულით არ გიტირია, დაფიქრებისთვის არ გეცალა, შენს თავთან მართო არასოდეს დარჩენილხარ, მახსენდება შენი მოჟამული სახე რაღაცაში რომ გამოგტოვებდნენ, ან სუფრაზე თამადად რომ არ ამოგირჩევდნენ. ჩემთანაც კი არ იყავი გულწრფელი. გახსოვს? შარშანწინ ინფარქტიანი რომ გინახულე და გითხარი, აწი მაინც დაცხრი, შენი ავადმყოფობა შენი უნიადაგო ნერვიულობის (სულ გეჩვენება, რომ ვიღაც გმტრობს, ვიღაცას შენი ადგილი უნდა...) და ჭამა-სმის ბრალია-მეთქი, მახსოვს, როგორ გეწყინა, ქალაქში მართლა ასე არ გავრცელდეს ხმაო და მაშინვე ამიხსენი; ინფარქტი მე, ჩემო ლერი, ჩემს თავზე ღამე მუშაობამ დამმართაო. გადავიტვირთე თავი წიგნებით და ტრესტის თეორიული საქმეებითო. ჩემთან შეიძლებოდა ამის თქმა? მე მაინც გიცნობ; ოცი წელია წიგნი არ წაგიკითხავს!

ლერი უეცრად გაჩუმდა.

– ეს იყო სულ? – თვალეზმონკურვით, შიშგარეული რისხვით ჰკითხა გუჯამ და განზე გაიხედა, ნეტა ამ გადარეულის ნათქვამს ჩემი ოჯახის წევრთაგან ხომ არავინ ისმენდაო.

– რა ეშველება ახლა ამ საქმეს? – ჰკითხა სტუმარს.
– ვერ გეტყვი. ალბათ სისულელედ მოგეჩვენება, მაგრამ ცხოვრების წესი უნდა შეიცვალო.
– მაინც?
– სანამ გვიან არ არის. ორ დარჩენილ პარასკევში მაინც უნდა ჩამოიცილო სიყალბის ნიღაბი და ის გახდე, რაც ხარ. არ შეიძლება შენში ის ხალასი ბიჭი არ ცოცხლობდეს, მე რომ დავუმეგობრდი ოცდაათი წლის წინათ.

მეორე დღეს ქალაქში ხმა გავარდა, გუჯა და ლერი წაიკიდნენ და სამუდამოდ დაშორდნენ ერთმანეთსო.

დაბერდნენ, რალა დროს მაგათი ჩხუბი იყო, ამბობდნენ ერთნი.

მეორენი ღრმადმნიშვნელოვნად სდუმდნენ. მე ვფიქრობ, მეორენი მართალნი იყვნენ.

ნარკვინა

გვარიანი შეღამებული იყო, ცარომ საქონლის დაბინავება რომ დაამთავრა, გომურს კარები გამოუგდო და სამზადში შეჭრაქიანდა. მერე ყველი ჩააყენა, დარჩენილი რძე კარდალით ნაჭაზე ჩამოკიდა, ტაბლა კედლიდან ჩამოხსნა და სავახშმო ფუსფუსს შეუდგა. ოდის ღია კარში თავის უფროს ქალიშვილს შეეხმინა:

– დარიკო!

– რა იყო?! – გამოოდდა თექვსმეტი წლის გოგოს ნაზი, სუფთა, ცოტა მობეზრებულმოჩვეული ხმა.

– არ გბეზრდება, დედა, ამდენ ხანს წოლა? რო დაგყამოს, არ გეშინია?

– ვკითხულობ, რა გინდა?

– არ უნდა გამოხვიდე, არ უნდა წამიკრა ხელი?

ტანკენარი გოგო კიბეზე ჩამოფლატუნდა.

– კალოშებში ნაყავი ფეხი. ფოსტლებით მოდიხარ ამ ტალახში? შებრუნდი ახლავე და შალი მეთისხი, აცივდა, მთელი ზამთარი რო გახველებდა დაგავინწყდა?

დარიკო კიბეზე აბრუნდა.

2005 წლის 27 აპრილი იყო.

მაღალმთიან სოფელ ჭუნევში გაზაფხულს ჯერ მხოლოდ იმით ამოელწნია, რომ ახლო-მახლო ფერდობები მწვანედ შეფერილიყო და სოფელს ნაზამთრალი პირუტყვი ახალ ბალახზე მიეშვა. ძროხები ქმენა-კუდისქნევით მოედებოდნენ კორდებს და ტალახიან შუკებში მაშინ გამოჩნდებოდნენ, როცა მზე კარგა ხნის ჩასული იყო და მწვერვალებიდან შავ-ნაცრისფერი ღრუბელი ქვევითკენ მოგორავდა.

შუაცეცხლს ორნი უსხდნენ.

– არ შეიძლება, დედა, ასე. დიდი გოგო ხარ უკვე. ვერ ოვუთავდი საქმეს. ხუთათ ხვარ გევიჭრები, გამომიღეჭა ძროხა დღესაც ხბომ, იმ არდასაცალებელმა. მაინც რა მარდია, სიდან მეგეპარება, ვერ გეიგებ. სანამ ძროხას დააბამდე, ლენავს ძუძუებში დრუნჩს. ერთს კი არ ჯერდება, ორ თითს მიექცევს ერთდროულად პირში და მკლავებს დაგანწყვეტს, სანამ გამოლლიტავდე.

– მამაჩემი არ მოსულა?

– კი, აპა. კაი ჭკვიანია, ნუ გეშინია, საქმეს რომ მევიღე, მერე შემოიძურნება სტუმარივით.

– რა უნდა, რას აკეთებენ ამ გამგეობაში შუალამემდე?

ამკარად ჩანდა, საუბარში ოჯახის უფროსის თემის შემოტანა დარიკოს ხელს აძლევდა. აქაოდა არც მამაჩემი იკლავს თავს შენი დახმარებითო.

– არ ვიცი... არ ვიცი... შეიძლება კაცს კაპიკის საღირალი არ შემოჰქონდეს? რას აკეთებენ და ნარდს აგორებენ დილიდან საღამომდე. ვინცხამ მაგი საკრებულოში დაასახელა, იმას დეექცა ოჯახი.

კარდალაში რძე ამოფუვდა, ამოიბერა, პირთამდე სანამ ამოვიდოდა, ისევ ჩაინია და ლამაზ ბუშტებად ტყვამპალი დაინყო.

ცარომ შუაცეცხლს ნაკვერჩხალი გამოაცალა, საწყლე მოიმარჯვა და კარდალა ჩამოხსნა.

უეცრად წინკარს და სამზადის ფანჯრებს ჯერ ქშუტუნ-შრიალი მოაწყდა და წამში ეზოში, ჭასთან თუ ოდის კიბესთან წყლის ჩხრიალი გაისმა.

საქონლის ბლავილმა და ძალის ყეფამ დედა-შვილი ეზოში გამორეკა.

ღვარცოფი თვალის დახამხამებაში მოვარდა.

ოდის აივანზე არბენა ძლივს მოასწრეს. ეზოში ათასი ნაკადული შემოიჭრა და შუკაზე დაეშვა.

ნაკადულები ჯერ ღონიერ ღელეებად იქცა, ყველაფერი ამოავსო, ამოაბრუნა, მერე შხუილით შეერთდა და მთვარის შუქზე აკრიალებულ, დიდ, შავ მდინარედ იქცა.

– არიქა! არიქა! თავს უშველეთ!

მოჰყვიროდა, მოჰკიოდა, მოგანგაშობდა სოფელი.

რაკილა გზა-ბილიკზე წყალი მოქუხდა, შუკის თავებზე გზის პირებზე გამწკრივებულიყო ანიოკებულ-დამფრთხალი ქარავანი.

ძალლი პატრონს ვერ ცნობდა.

ზოგი თხა-ძროხას მოითრევდა, ზოგი, თავზე ტომარა-ჩამომხობილი, აბგა-ჩემოდანს მოარბენინებდა.

ყველანი თავქვე ხიდისკენ ეშვებოდნენ, რომ როგორმე გაღმა გადაესწროთ.

ცარომ ქმრის ბრეზენტის მოსასხამი და რეზინის ჩექმები გამოარბენინა, პლაში თავ-მხარზე მოახურა დარიკოს და ჩექმებში ჩუსტიანი ფეხები ჩააყრევინა.

– გავარდი, დედიკო! არ შეგეშინდეს! მამაშენი გაღმა დაგვხვდება!

– შენ?! – ტირილს ცოტალა აკლდა გოგოს.

– მე... მივხედავ აქაურობას და დაგენევი! საქონელს თუ კარი არ გავუღე დაახრჩობს წყალი! წადი! წადი ჩქარა! ხალხს მიყევი, ხალხს!

ყველას თავისი გაჭირვებოდა.

მიძუნძულებდნენ, მიტყაპუნობდნენ, მიიგინებოდნენ ფეხით, ცხენით, ოჩოფეხებით, ზოგი ფეხშიშველა, ზოგი ყურები-ანად შეხვეულ-შეფუთული.

წამოეღოთ რაც მოესწროთ. ზოგ რამეს გზადაგზა ყრიდნენ, ტოვებდნენ, მიისროდნენ, მიიჭამდნენ, მიილილკვროდნენ.

პირველ ელდას უკვე გაეგლო და ახლა ყველამ იცოდა, რა უნდა ექნა.

გადარჩენის, ხსნის ინსტინქტს ერთსულად შეეკრა სოფელი: როგორმე ხიდამდე უნდა მიეტანათ თავი და გაქცეოდნენ

ხახადაფჩენილ შავ სიკვდილს, რომელიც მოლოკავ-მოანგრევდა ასწლობით ნაშენებს და ნაშრომ-ნალოლიავეებს.

წყალი ფეხდაფეხ მისდევდა ოტებულთ.

გაშმაგებული მდინარე ელვის სისწრაფით ნთქავდა ნაპირს. უხმოდ წვებოდნენ უზარმაზარი ხეები წყალში.

დეღმა-სტიქიას ბოგირგამოდმა საყანე გზაჭიშკართან მიემწყვდია ძროხები, ღორები, თხები, ინდაურები.

ბლავილი, ჭყვიტინი, პეტელი, გმინვა, ხროტინი წარღვნის ხმად შეერთებულიყო და ყურთასმენას ასკდებოდა.

ვილაცა შუკას ზევიდან მოექცა, ჭიშკარი გახსნა და განწირულ საქონელს ნიაღვრის გზა მისცა.

წყალმა ჭიშკარსმისილულ სულდგუმლთაგან უმეტესობა ნაფოტივით ააბურთავა და გაიყოლია. თითო-ოროლა ძროხა-ხარი ლობე-ბურქს გამოედო და გულსაკლავად ბლაოდა.

ცარო ოდაში შებრუნდა.

საწოლქვეშიდან ხურჯინი გამოათრია.

სკივრს ახადა თავი და, რაც ხელში მოხვდა-მისი ნამზით-ვი თუ ბებიის დანატოვარი, ყავლგასული ბეჭედ-სამაჯურები, მამაპაპისეული ვერცხლის ქამარ-ხანჯალი და აზიაცკ-ლეკ-ვერთხები ხურჯინში ჩაჩურთა.

ათი წლის განმავლობაში სიმწრით ნაგროვები ორიოდ გროში (სულ, მისი ვარაუდით, ორი ათასი ლარი გამოვიდოდა) ცელოფანის ქალაღში შეახვია და ხურჯინში ღრმად ჩაკუჭა.

მერე სამზადისში შეირბინა (გზადაგზა ეზოში ღელე-რუებს ახტებოდა), ხურჯინის მეორე მხარეს ქმრის ახალთახალი ტუფლები და დარიკოს ჯინსსაცვალი ჩატენა. ტახტზე გამლილი დილას დამცხვარი პურები მოკეც-მოლუნა და ხურჯინში ძლივს ჩაგია.

სამზადმა საეჭვო ჭრაჭუნი რომ დაინყო, ცარო კარს მიანყდა და ძლივს გამოასწრო.

ლაფაროდან სამმეტრითგადაცილებულზე სამზადი ჩამოიქცა და ნაჭა-ბოძი კრამიტ-ყავრიანად წყალზე ატივტივდა.

იკვილა ცარომ, რა ძალა-ხმაც შესწევდა, მაგრამ ვინ იყო მისი გამგონე.

ხურჯინთავფეხიანად განუწუნლმა გომურის კარი ძლივს გააღო.

საქონელი ტლინკისკვრით და ღმულ-ბლავილით ეზოში გაიშალა.

სათხეზოს კარი ნიაღვარს გამოენგრია.

თხები ხეჭეჭურის ძირში შემალღებულზე შეჯგუფულიყვნენ და პეტელით ჩასცქეროდნენ წყალს, რომელიც ნელ-ნელა მატულობდა და სადაცაა მიწვდებოდა განწირულთ.

ცარო მთვარის ბილიკს დაჰყვა და ჭალისკენ დაეშვა.

სოფელი წარღვნის დაწყებიდან სულ რაღაც თხუთმეტიოდე წუთში დაცლილიყო.

წყალსშეჭიდებული ნახირის ბლავილი და აღმადღმა წაფერდებული სახლები შიშსა და ძრწოლას გამოიწვევდა მის თვალში, ვისაც მძვინვარე სტიქიისაგან იავარქმნილი სოფელი კინოში მაინც უნახავს.

ამბულატორიის ბორცვიდან გახედა ცარომ თავის ოდას და სწორედ ამ დროს ნიაღვრისაგან ბოძებგამოცლილი სახლი ერთბაშად ჩაიქცა და გვერდზე გადაწვა.

ცაროს თვალთ დაუბნელდა, მაგრამ უკან მიბრუნებაზე არც უფიქრია.

რომ მიბრუნებულიყო, რას მოიმოქმედებდა.

წყალს მიტოპავდა, უძალიანდებოდა, ხურჯინი მარჯვენით მალლა ეჭირა და თავისი ცხოვრების უკანასკუნელ განძს არა და არ უთმობდა ღვარცოფს.

ჭალის ბოლოში შორიდანვე შეამჩნია, რომ ბონდის ხიდი ბურჯებიან-ქვისბადესაჭიდებიანად წაელო წყალს.

შორს, გაღმა, ფარებანთებულ მანქანებთან ადამიანები ჩოჩქოლებდნენ და მდინარის გრგვიგნვა-შხუილს გაუთავებელი სირენა-პიპინი ემატებოდა.

ბებერი კაკლის პირველ ტოტამდე აფოფხდა, სველი თავშალი მოიხსნა და კარგა ხანს იქნევდა, რომ მთვარის შუქზე გაღმა მყოფთ დაენახათ.

ზღვადქცეული მდინარის ნაპირი ისე შორს იყო, რომ სახეების გარჩევა ღამით კი არა, დღისითაც გაჭირდებოდა.

თვალი მოავლო სოფელს და შიშით მხოლოდ ახლა შეეშინდა.

აქამდე შიშისთვის არც ეცალა.

ვერც კი წარმოედგინა, რა შეიძლება მომხდარიყო უარესი. თითქოსდა მისი ცხოვრების ადამიანური ნაწილი დამთავრდა და მეორე, ჯოჯოხეთური შხუილი დარჩა.

მოქუხდა მდინარე და მთელ ქვეყანას მოარღვევდა, გამეფებულიყო იგი მთებს შორის და მოქონდა ძირფესვიანად მოთხრილი ხეები. დამხრჩვალ საქონელი, სკამ-მაგიდები, ჭის დგამ-ონინარები, სკივრები, კარ-ფანჯრები, ნახევრად დაშლილი კოჭ-ლამფის კედლები... ამას, ყველაფერს, ახლოს მთვარის შუქზე გაარჩევდა მოდარაჯე თვალი. შორს კი სასწაულს გადარჩენილი შავმდუმარე სახლები და ხეები ჩანდა.

ცარომ ტყის პირას, ხარშილაძეების გორაზე სინათლეს ჰკიდა თვალი. იაზრა, სოფლის ბოლოს, ზეგანზე, ეულად მდგარ სახლში ანთებული ჭრაქი წარღვნასგადარჩენილთ თავისკენ უხმობდა.

მამა-პაპური კარ-მიდამოს ერთადერთი ბინადარი, რომოცს ახლადგადაცილებული გელა ხარშილაძე ინსტიტუტის დამთავრების მერე დიდხანს თბილისში ცხოვრობდა.

ეს ორი წელია, რაც ჭუნევში სამუდამოდ დაბრუნდა და გარდაცვლილი მშობლების მიტოვებულ ეზო-სახლს მიეპატრონა.

კარ-მიდამოს განაპირებულობაც უწყობდა ხელს და არც თვითონ იყო, კაცმა რომ თქვას, მიმოსვლა-მეზობლების კაცი.

თავისთვის, ყუჩად ცხოვრობდა, კარტოფილით და ნანადირევ-ნათევზარით გაჰქონდა თავი.

ცარომ ტოპვა-ბლოქიალით, ლობეს მოჭიდებით და ორი კაკლის ჯოხზე დაყრდნობით (ჯოხებს გზადაგზა წყლის სიღრმის გასაზომადაც ხმარობდა), როგორც იქნა, მიაღწია ხარშილაძის სახლამდე და კიბის მოაჯირს მოჭიდებულმა სული ძლივს მოითქვა.

არაქათი აღარ ჰქონდა.

ხარშილაძეების ოდას, რომელიც ზემოთ, ეკლესიის ფერდობზე იდგა, წყალი ვერ წვდებოდა, ვერც სოფლის სასაფლაოს გადაუვლიდა ღვარცოფი.

ახლალა მიხვდა ცარო, რატომ აშენებდნენ წინაპრები სახლებს მთის კალთებზე და რატომ იყო სასაფლაოს კორდი ამ სიმაღლეზე.

ცარო აივანზე ავიდა.

ოდის კარი ღია იყო და ნავთის ლამპა (რომელიც შორიდან ჭრაქი ეგონა) ფანჯრის რიკულზე შიგნიდან იდგა.

ჯერ უძახა, მერე გაუბედავად მიიარ-მოიარა. როგორც ჩანდა, შინ არავინ იყო.

სიცივე-სისველისაგან ტყვიასავით დამძიმებულ-გაუხეშებული ტანსაცმელი სწორედ ახლა, სიმშრალეში, გაუსაძლის-აუტანელი ეჩვენა. ყოველ შემთხვევისათვის, უკანა ოთახში გავიდა, მთვარის შუქზე გაიხადა, ხურჯინიდან ტანსაცმელი ამოყარა (გარჩევა არ დაუნყია – კაცის იყო თუ ქალის, ბებიაშის ნაქონი თუ დარიკოსეული), რაც ხელში მოხვდა, ყველაფერი ჩაიცვა. შიშველი ფეხი ქმრის ტუფლებში ტუცა და იგრძნო, რომ არასოდეს ყოფილა მშრალი ტანსაცმელი ისე გემრიელი, როგორც ახლა.

რეზინის ჩექმებს აივანზე თავდაღმა რომ აწყობდა და სველ პლამ-სამოსს მოაჯირზე გასაშრობად ამწკრივებდა, გაუკვირდა და თავისი საქციელისა თვითონვე შერცხვა.

თავის თავს თითქოსდა გარედან შემოხედა, ადამიანი რა ყოფილაო, – გაიფიქრა. ეგონა, მას, სახლკარდანგრეულს და ქმარშვილდაკარგულს არც ტანსაცმლის გამოცვლა-გამ-

შრალეების უფლება ჰქონდა და, მით უმეტეს, არც სარკეში ჩახედვისა, თუმცა სასტუმრო ოთახიდან რომ გამოდიოდა, კარადის კარსარკეს ერთი შეველება მაინც შეავლო თვალი.

გელა გვიან დაბრუნდა.

ფინალი კედელს მიაყუდა და სიტყვის უთქმელად ამოაივანდა.

თითქოსდა ელოდა, რომ შინ ვიღაც უნდა დახვედროდა.

– დავიღუპე, გელა! – ცარო მასპინძელს ჩაეხვია და სამი საათით ნაგროვებ ცრემლ-ნალველს ერთბაშად მისცა სადინარი.

– კაი ახლა, კაი... კაი...

გელამ იცოდა, რომ აქ ნუგეში სრულიად ზედმეტი იყო.

– რა კაი, გელა, ყველაფერი ერთბაშად დემენგრა თავზე. რა კაი... შეხედე, შეხედე, რა მჭირს!

ზემოდან ცაროს ეზოს ნახევარი ჩანდა. ნაფერდებული ოდა და ბჟოლებთან ჩამოტანილი სამზადი სახლი.

– მოხდა ასე და რას ვიზამთ ახლა. მარტო შენ არ გჭირს, ეს ამბავი... ცოდვის გაკითხვაა ქვევით... ჩევედი ფინლით, ეგება რალაც მაინც გადავარჩინო-მეთქი. გაგიგონია?! ვერ მივეკარე ვერაფერს!

ცარო კარს მოშორდა და აივნის სვეტს მიეყრდნო.

– სახლ-კარი ჯანდაბას, ბავშვი დავლუპე! მყოლოდა გვერდით, მოგიკვდა დედა! მე თვითონ რავა გაგიშვი ხელი?!

ცარომ ხმას აუწია, ამ სიტყვებს იგი კვილ-ქვითინით ამბობდა.

– დარიკო? რავა?! – გელაც აჰყვა მოზარეს.

– ხიდზე გადაასწარი, გეიქეცი ახლავე-თქვა, მე თვითონ გავაგდე სახლიდან! ძირს ვიყავი ახლა, ხიდი წოულია, ნალექილია ყველაფერი! მოგიკვდეს დედა!

– მაგაზე ხელს მოგინერ, რომ შენი გოგო გადარჩენილი იქნება და გაღმა იქნება, სამშვიდობოს.

– რანაირად? – ხმას დაუწია ცარომ.

– რანაირად და, ხიდი ჩემ თვალწინ წაიღო წყალმა. სანადიროდ ვიყავი ტყეში და არ დაიჯერებ, იქაც აწრიალდა ყველაფერი, ატყდა ჩიტების ქახქახი და კურდღელ-მელიების გაქცევა-გამოქცევა, აქ ფარცავი რალაც ხდება-მეთქი და შინისკენ ვქენი პირი. სერს რავარც გადმოვადექი, ე წარღვნის სურათი ვნახე. ჩემ თვალწინ გადევინდა ბოლო კაცი ხიდზე და წყალმა რო ბურჯები გამოაცალა, აღარავინ იდგა ზედ!

– მასე იყო ნამდვილად?! არ მომატყუო, გელა. ცოდვა არ ჩეიღინო. თავს მე ისედაც არ ვიცოცხლებ.

– დედაჩემის და მამაჩემის სული არ წამინწყდეს. ასე იყო, ხიდზე არავინ იდგა.

ცაროს დამშვიდება აშკარად შეეცყო, ცრემლი თავსაფრით შეიმშრალა და ბოძს უფრო შემოეჭდო.

– კაკო საითაა?!

გელამ ჰკითხა.

– კაკო გაღმა იყო, საკრებულოში. სად იქნებოდა გასაჭირის დროს როის იდგა ჩემ გვერდით?!

ქმრისადმი ფარული საყვედური გაკრთა ცაროს სიტყვებში.

– აპა, ნუ გეშინია. ორივენი ერთად იქნებიან ახლა ვინმესთან ბუხარს მიფიცხებულნი. შენ კი თვალეების დათხრა გინდოდა. ასე გამიგონია, შე ქალო?!

ცარომ არ უპასუხა, იგი, ცრემლგამშრალი, გაქვავებული დასცქეროდა მდინარედქვეულ სოფელს და რალაცას ბუტბუტებდა.

კარგა ხანს ორივენი ჩუმად იყვნენ.

მთვარე ჩავიდა და მთებს უკუნეთი დაადგა.

წყლის გუგუნი აწყდებოდა ზეცას, სხვა არაფერი. საქონელი აღარ ბლაოდა, ადამიანი აღარ ფათურობდა ამ შემოგარენზე, ოღონდ მდინარეს არ მორეოდა ერთი პირი ძილი.

გელა ხან შევიდოდა, ხან გამოვიდოდა, ოღონდ ჩუმად, უხმაუროდ. არ იცოდა, რა ეთქვა და საერთოდ, ჩემო მკითხვე-

ლო, ამ მდგომარეობაში მყოფი ორი ადამიანისთვის ყველაზე ბუნებრივი მდგომარეობა ჩუმად ყოფნაა – სიტყვა რალაცნაირად არღვევს მყუდროებას. რალაცის შეცვლა-შელამაზებას ისახავს მიზნად და ზოგ შემთხვევაში სრულიად ზედმეტია.

შუალამეს კარგა გადაცილებული იყო, გელა ერთხელ კიდევ რომ გამოვიდა აივანზე და ცაროს უჩურჩულა,

– ცარო...

ცარომ ხმა არ გასცა.

– შემოდი... ცარო... ასე ხვარ იქნები მთელი ღამე. ხვალ ამდენი საქმე გაქვს, ცოტა თვალი ხო უნდა დაასვენო.

– დეიძინე შენ... მე არა მიშავს. ასე მირჩენია... შორიდან ლულულ-სლუკუნით გაეპასუხა ცარო.

კარგა ხნის შემდეგ გელამ მხარზე დაადო ხელი.

– არ შეიძლება ასე, ცარო, არ გჭირს ისეთი რამ შენ, სხვას რომ არ დამართნია. რაც მთავარია, ყველანი ცოცხლები ხართ. ხვალ... ხვალ... ათასი საქმე გაქვს, ახლა უნდა ივარგო და გამაგრდე შენ... გამიგონია ასე?!

გელამ ჯერ ცაროს თავი მიიყრდნო მხარ-კისერთან, მერე რაც მოუხერხდა, ნაზად გააშვებინა ბოძისთვის ხელი და ასე, მხარზედაყრდნობილი შეიყვანა სასტუმრო ოთახში.

– ა, აგერ წამონექი და თვალი მოატყუე, რავარც შეძლო... მე გვერდით ოთახში ვიქნები, ნუ გეშინია, უსაშველო არაფერია. შე ქალო. დაცხრება ეს სტიქია, ეს დასანავი და უკეთეს სახლებს გამართავთ. ბოძები გამოაცალა, მეტი კი არაფერი. ოდა ისევ ისე მთელია, ხომ ხედავ.

ცარო გაუხდელად წამონვა ტახტზე.

გელა მეორე ოთახში გავიდა და ის იყო უნდა გაეხადა, რომ სტუმრის ხმა მოესმა.

– გელა!

– ბატონო!

გელა კარებში გამოჩნდა.

– გელა, ჩააქრე ღამეა, ტყვილად იწვება ნავთი.

გელამ ლამპის შუშას ზემოდან შეუბერა და ჩააქრო.
წყლის შხუილს დროდადრო მიკიოტის კივილი და მარტოხ-
ელა მგლის ყმუილი ემატებოდა.

კარგა ხნის შემდეგ მასპინძელს ქალის ქვითინი-მოთქმა
მოესმა, წამოხტა და ცაროს ტახტზე ჩამოუჯდა.

ქალი გულამოსკვნით ტიროდა.

თავდაღმა იწვა და დროდადრო მუთაქას ხელს ურტყამდა.
თან ერთსა და იმავე სიტყვას აყოლებდა:

– „რატომ?! რატომ?! რატომ?!“

– კაი ახლა... კაი ახლა... ცარო... შენ ხომ ჭკვიანი ქალი
ხარ... ხო ვილაპარაკეთ... ხო შევთანხმდით... ცარო, რა გატ-
ირებს, სატირლად მიეცა შენს მტერს საქმე... კაი ახლა... ტი-
რილით რას უშველი... ხო გითხარი, ყველაფერი კარგად იქნე-
ბა-მეთქი...

გელამ მხრებზე ხელი მოხვია და ამოაბრუნა, ლანვებზე
ჩამოუსვა ხელი და თითებზე ქალის გულწრფელი, ცხელი
ცრემლი აუკამკამდა.

– კაი ახლა... შენ ხომ ჩემი ცარო ხარ... შენ ხომ ჩემი ჭკვი-
ანი გოგო ხარ... კაი ხო... რალათ გინდა რამე, შენ თუ არ
იქნები.

გელა დაიხარა და ცრემლიან ლოყა-ტუჩებზე დაეკონა ქალს.

...ერთს გთხოვ მხოლოდ, ჩემო მსაჯულო, მოაშორე ამ
ნოველის კითხვის დროს შენს ეჭვიან გონებას ერთადერთი სი-
ტყვა „დაუჯერებელია“. აღარ ჩამოვწერ ახლა ქალის ბაგეთა-
გან ნათქვამ სრულიად გულწრფელ სიტყვებს („რას შვები...
შენ ხომ არ გაგიჟდი?! არ გამიბედო... გამიშვი... არა, არა...
ავდგები და ისევ ბოძს მივეყრდნობი აივანზე... იქ მირჩევნია...
რას შვრები... შენ სრულ ჭკუაზე ხარ?.. ამის თავი მაქვს ახლა
მე? ღმერთო! ღმერთო! არა რა გეხვეწები... სხვა დროს... სხვა
დროს... ახლა არა... სირცხვილი არაა?! არ იცი შენ სირცხ-
ვილი?!) სენტიმენტალურ ნოველებში რომ ათასგზისაა ნახმარ-
გამოყენებული.

ვერ ამიხსნია რა იყო ეს? ხავსჩაჭიდება, გადარჩენის გზა...
კაცის დაუცხრომელი სურვილი ნუგეში ეცა, სიცოცხლისაკენ
შემოებრუნებინა სასონარკვეთილი ევას შთამომავალი... თუ
სრულიად ბუნებრივი რამ: მარტო, ერთჭერქვეშ დარჩენილ
ნორმალურ ქალსა და კაცს ერთმანეთისკენ ანდამატივით რომ
იზიდავს ხოლმე.

დაე ამის შესახებ ფილოსოფოსებმა იფილოსოფოსონ.

ჩვენ კი იმით დავამთავროთ, რომ იმ ლამეს გელა მშვენი-
ერი ცაროს ოთახიდან არ გამოსულა.

... და მაინც, მკითხველო, უფრო მეტი წარღვნაზე იფიქრე.
წარღვნა ყველაფერზე პასუხს გაგცემს.

ოქტომბერი, 2005

ჩინელები

შარშანწინ ენკენისთვეში (რიცხვი ზუსტად არ მახსოვს) დელისის მეტროსთან ორი ჩინელი გამოჩნდა.

მხრებზე გულდაგულ გატენილი ნეილონის ყვითელი ტომრები მოეგდოთ, ერთმანეთს ჩინურად (ფხენიანური აქცენტით) ელაპარაკებოდნენ და წამდაუნუმ იცინოდნენ.

სიცილის დროს, ეტყობა, ისედაც წვრილი თვალები მთლიანად ეხუჭებოდათ და სანამ სიცილს არ დაამთავრებდნენ, ნაბიჯს წინ (და რასაკვირველია, არც უკან) არ დგამდნენ.

ერთი სიმაღლისანი იყვნენ. ორივეს ერთნაირად ეცვა – დაჭმუჭნილი სატინის ლურჯი კვარტები და მოკლე მომწვანო ხამის შარვლები. შიშველი ფეხები ხის ქოშებში წაეყოთ.

დაკვირვებული თვალი ამ ორი ჩინელის ერთმანეთისგან გარჩევას მაინც მოახერხებდა ერთი, არცთუ იოლად შესამჩნევი ნიშნის მიხედვით; წინ მომავალს საულვაშის გასწვრივ ხალი ჰქონდა.

ორივენი მამაკაცები იყვნენ (ამ ნოველის ავტორი მკითხველს არაფერს ამადლის, მაგრამ სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ ავტორმა ტვირთის ქვეშ გადრეკილი, ერთნაირად წაკუზული სტუმრების სქესის დადგენა გულდასმით გარეგანი დათვალიერების შემდეგ მაინც შეძლო).

რომელი იყო ჩინელთა შორის ასაკით უფროსი, ხალიანი თუ უხალო? ამ სფინქსის გამოცანის ამოხსნა ავტორისთვის ბოლომდე საიდუმლოდ დარჩა.

ერთი რამ კი უდავოა, თუ ამოიცნობდა, რომელი იყო ასაკით უფროსი, მერე უმცროსის დადგენა აღარ გაუჭირდებოდა, მაგრამ კაცმა რომ თქვას, ორი ერთ თარგზე გამოჭრილი ჩინელის რალაც ხუთი-ექვსი წლით (გინდაც 10) იყოს) ასაკობრივ განსხვავებას ნოველის სიუჟეტის განვითარებისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა არცა აქვს.

ჩინელებმა ხის ქოშების პაკა-პუკით, ღიმილ-სიცილით აუარეს გვერდი თავიანთ სევდიან ფიქრებში ჩაძირულ ინდ-მოვაჭრე ლტოლვილებს და მეტროს ზედა ჩასასვლელთან (ანუ, რაც იგივეა – ამოსასვლელთან) ქუჩის განაპირას გასაოცარი სინქრონულობით ჩამოიტომრეს. ფაცხა-ფუცხით გახსნეს, იქვე უწესრიგოდ მიყარ-მოყარეს ჩინური მაისურები (ან და მარადის ჩინელთა გასაყიდ საქონელს მეტი განმარტებისთვის სიტყვა „ჩინურს“ აღარ დაუმატებ), მარაოები, სათამაშო დურბინდები, პატარა ბალიშები, ლამაზად მოხატული რეზინის ბურთები, იეროგლიფებიანი ქუდეები და გამჭვირვალე ფერად-ფერადი საწვინარი ლაბადებიც კი.

– ჰან ფეი ჯუნ სქონ ფით ჩუნ ჰქაი!–სხაპასხუპით მიყარა ხალიანმა უხალოს და ისე ბედნიერ-გულიანად შესცინა, თითქოს მათი საქმე სულ მცირე ათასი დოლარით წინ იყო.

–თან ჰფი!–სიცილითვე უპასუხა მეგობარმა.

ვინც კი ახლომახლო ჩაივლიდა, ჩინელი ვაჭრები ერთადერთ სიტყვას ესროდნენ.

– ხუთი!

თუ მოქალაქე შეჩერდებოდა და ჩინური საქონლით ზრდილობისთვის მაინც დაინტერესდებოდა, ორივენი მორიგეობით იღებდნენ რაც ხელში მოხვდებოდათ და თავაზიანი ღიმილით იმეორებდნენ:

– ხუთი! ჰაი, ხუთი! ხუთი! ხუთი!

შთაბეჭდილება ისეთი რჩებოდა, რომ ჩინელებმა ქართულად „ხუთის“ გარდა სხვა სიტყვა არ იცოდნენ.

ხუთ-ხუთ ლარად ჰყიდდნენ ყველაფერს – მაისურებს, მარაოებს, სათამაშო დურბინდებს, ჩინელი მზეთუნახავის გამოსახულებიან ბალიშებს, რეზინის ბურთებს და ფერად-ფერად საწვინარ ლაბადებსაც კი.

ვერ გეტყვით, მყიდველი თბილისისათვის იმ დროს უჩვეულო ჩინურმა საქონელმა მიიზიდა თუ ყოვლისშემძენმა ხუთლარიანმა ვაჭრობამ.

ყოველ შემთხვევაში მუშტარი მოხვავდა.

მუშტარს, ბუნებრივია, პატრულიც მოჰყვა.

სად იყო და სად არა, ვეებერთელა, უულვაშო პოლიციელი ზროდ აღიმართა ერთი ციციქნა ორი ჩინელის წინაშე.

– ხუთი! – შეჰლიმილა ხალიანმა ხელკეტიან სტუმარს.

პატრულმა ჯერ საქონელში ურია ხელკეტი ისე, როგორც ფელამუმს ურევენ ხოლმე დუღილის დროს, მერე სიცილით არაქათგაცლილ ჩინელებს შეხედა.

– ვინ ხართ? აქ საიდან გაჩნდით?!

– ხუთი! – მიუგეს ჩინელებმა და გაიცინეს.

– საბუთები! ვაჭრობის ნებართვა! – პატრულური კატეგორიულობით ასწია წარბი წესრიგის დამცველმა.

– ხუთი!

ერთმანეთს გადახედეს და შემკრთალად, საწყლად გაიცინეს ჩინელებმა.

ზორბა პატრული მანქანაში მჯდომ თანამებრძოლთან მივიდა.

– ვერ გავაგებოე ამ კვდარძალებს ვერაფერი. ჩინელები არიან.

– უთხარი, ამ შუა ქუჩაში რო გაგიშლიათ, თქვე კაი ხალხო საქონელი, ზევით ეინიეთ ტროტუარზე, გაზონთან-თქო.

– რა ენაზე ვუთხრა. რას გლახაობ, თუ ძმა ხარ, შენ.

– მაშინ მოკიდე ხელი და შენ ოუტანე, ზევით, ტროტუარზე, კიბესთან. რა ვქნათ აბა, ჩინელები არიან, შარში არაფერში ჩავვარდეთ.

პატრული შემობრუნდა, ჩინური საქონელი ელვის სისწრაფით, ერთმანეთში წაგრაგნა, მიიტანა და ტროტუარზე დადო.

– ხუთი! ხუთი! – იცინოდნენ ჩინელები.

შუადღისას უხალო ჩინელი სადღაც გაქრა, დაახლოებით ერთ საათში მობრუნდა სიცილით. ჯერ ეს ერთი სიცილი რიგიანად არ დაემთავრებინათ, რომ ხალიანმა უხალოს ჩინურად,

როგორც ჩანდა, ახალი სასაცილო რამ უთხრა და ორივენი ახალი ძალით აჩინელ-ახარხარდნენ.

მერე სიცილ-სიცილით გაიქც-გამოიქცნენ, საპარიკმახეროს უკან ჭადრის ხესთან მიდგნენ და დიდხანს კოლექტიურად ფსამდნენ, თანაც თავიანთ პანანკინტელა ჩინურ მამაკაცურ ღირსებებზე პატატვრანი ხელები ჰქონდათ წაფარებული.

რომ მობრუნდნენ, გასაყიდი ავლა-დიდება განახვერებული დახვდათ.

სანამ ჩინელები ფსამდნენ, ქურდ-ბაცაცებს და ციგან-მკითხავებს დრო ეხელთათ. ფეხზე დაეკიდათ ქართული სტუმართმოყვარეობის მრავალსაუკუნოვანი ადათი; ჩინური საქონელი ჩანთებში ჩქარ-ჩქარა ჩაეტენათ და მეტროში ჩაქცეულიყვნენ.

ჩინელებმა ამაზეც ბევრი იცინეს.

მეორე დღეს ჩინელებმა ისევ ამოჩემებულ ადგილას ქუჩაში გააჩაღეს ვაჭრობა.

პატრულმაც არ დააყოვნა.

სტუმრები ისევ ტროტუარზე გაზონთან ააბარგვაჭრეს, ხოლო ხალიანი მანქანაში ჩაისვეს და პოლიციის არცთუ მთლად ქვეგანყოფილებაში მიიყვანეს.

რა კითხვები არ მისცეს (მათ შორის რუსულ და ინგლისურ ენებზეც) საიდან არ შემოუარეს პოლიციის შეუმცდარმა გამომძიებლებმა ჩინელს, მაგრამ მისგან გულიანი სიცილისა და „ხუთის“ მეტი ვერაფერი გაიგეს.

ბოლოს ქალაქი დაუდეს წინ, ხალიანმა ვერტიკალურად შვიდი ურთულესი იეროგლიფი მოხაზა და იეროგლიფებსდაჩერებულ პოლიციელთა მონყენილ სახეებს რომ შეხედა, გულიანად გაიცინა.

რა ექნათ პოლიციელებს, „დამნაშავეს“ უხეშად როდი მოექცნენ; ხალიანი უხალოსთან მოაბრუნეს და გამომშვიდობებისას ზრდილობიანმა მასპინძლებმა ჩინელებს ხელიც კი ჩამოართვეს.

გიორგობისთვის ბოლოს თბილისში ქარწვიმიანი დღეები რომ დაიწყო, ჩინელებმა ქუჩის პირას პროფესორ თავდუმადისგან მომცრო საკუჭნაო დაიქირავეს.

საკუჭნაო პროფესორს ფოტოსაქმისთვის ჰქონდა ადრიდანვე ჩაფიქრებული და ისე პატარა იყო, რომ თავი კუდს ვერ მოიქნევდა, თუმცა სხვა საკუჭნაოებთან შედარებით ის უპირატესობა ჰქონდა, რომ ფანერის კარი ქუჩის მხარეს ეღებოდა.

ჩინელებმა მალე ფანერის კარი რკინის კარით შეცვალეს და ფოტოსაკუჭნაოს ღია კარი ვიტრინად გამოიყენეს, ხოლო თვითონ როგორ ეტეოდნენ ამ ციციქნა ჯიხურში, ეს ცალკე ნოველის თემაა, ძვირფასო მკითხველო.

თოთხმეტ დეკემბერს ჩინელებმა საკუჭნაო-ჯიხურის წინ ტროტუარზე ნაჩვრეტებიანი კასპური აგურ-ცემენტი მოზიდეს და კედლის შენება დაიწყეს.

ჩინელებს შესაშური სისწრაფით ამოყავდათ კედელი.

გამვლელები იცინოდნენ, ჩინელები ამჯერად არა.

მოვიდა პატრული.

ჩინელებს თავიანთი მწირი ქართული ლექსიკონისთვის ერთი მაგიური სიტყვა „დიახ“ მიემატებინათ.

პოლიციელთა მკაცრ ახსნა-მოთხოვნაზე იმის შესახებ, რომ აქ კედლის ამოყვანა არ შეიძლება, ისინი გაფუჭებული პატეფონით „დიახს“ იმეორებდნენ.

ბოლოს ილაჯგანყვეტილმა პოლიციელებმა ნახევრადაშენებული კედლის დანგრევა დაიწყეს.

სასაცილო-სავალალო სურათი იყო. ერთი ბოლოდან ანგრევდნენ პოლიციელები, მეორე ბოლოდან ჩინელები „დიახ, დიახ“ ჰყვიროდნენ და სწრაფად აშენებდნენ.

მერე ვილაც შავჰალსტუხიანი მოვიდა.

მომდევნო კვირებში, რასაკვირველია, ჩინური კედლისთვის ხელი არავის უხლია.

ბარემ აქვე გაუნყებთ, რომ ხალიან ჩინელს „ჩოან ლაი“ ერქვა, უხალოს კი „ჩოან ჰლაი“.

მარტი დაიწყო თუ არა, ჩოან ჰლაი მასთან სტუმრად ჩამოსულ თერთმეტ ჩინელთან ერთად სოფელ ლომისჭალას მიადგა. ჩოან ლაიმ კი დანარჩენ შვიდ ჩინელ ნათესავთან ერთად ვაჭრობა განაგრძო.

19 აგვისტოს სახალხო ტელევიზიამ გადასცა სიუჟეტი – „ჩინელები ლომისჭალაში“. ჟურნალისტი ამაყად აცხადებდა: მუყაითმა ჩინელებმა ლომისჭალაში მზესუმზირის 3, კიტრის 2, პამიდვრის 4, ხოლო ბადრიჯნის 7 მოსავალი მოიყვანესო. სიუჟეტში ჩართულმა ცოცხულვაშა კახელმა სხვათა შორის თქვა: „მაიყვანდნენ სამპირ ბოსტნეულს შვილოსა, რატომაც არა, გამთენიისას გადიან და მთვარე რო შუბისტარს ამორდება. მაშინ გამოდიან ყანიდან. იმ დღესაც ძალით დავსვით სუფრასთან, ჯერ დედმამიშვილის სადღეგრძელო არ დაგველივნა, წამოხტნენ და სულ სიცილ-სიცილით გავარდნენ კარში. გავხედეთ და კეფაზე ირტყამდნენ ნიხლებს, ინგრე გარბოდნენ, იმათ ქარიც ვერ დაენეოდათ“.

ოქტომბერში ჩოან ლაიმ თავის ამფსონებთან ერთად მეტროსთან პირდაპირ ტროტუარზე სამოვარი დადგა, გამვლელ-გამომვლელს ჩინური ჩაით და ბრინჯის ღვეზელით უმასპინძლდებოდა.

პოლიციელებთან ჩაის სვამდნენ და თან ჩოან ლაის ეხუმრებოდნენ – შენ ნამდვილად შენა ხარ, თუ შენი ძმა ხარო.

ნამდვილად მე ვარო, იცინოდა ჩოან ლაი და დახლში მოფუსფუსე თავისი ძმისკენ ჩოან ჰლაისკენ იშვერდა ხელს.

ამყამად პროფესორ თავდუმადის ფოტოსაკუჭნაოსთან დიდი ჩინური უნივერსალური მაღაზიაა, ხოლო სადაც ჩოან ლაიმ სამოვარი დადგა – დიდი ჩინური რესტორანი.

უნივერსალურ ჩინურ მაღაზიაში დაახლოებით 49 ჩინელი მუშაობს, ჩინურ რესტორანში კი დაახლოებით 157. აქ სიტყვა „დაახლოებით“ იმიტომ გამოვიყვანე, რომ ზუსტად თვით ჩინელებმაც არ იციან.

ამას წინათ დელისის მეტროსთან ასეთ სურათს წავაწყდი:

ყოფილ თავადს, ამჟამად გვაროვანთა ნებაყოფლობითი საზოგადოების ნამდვილ წევრს ვამეხ დადემქელიანს თავისი სახსრებით კანონიერად აშენებულ სილამაზის სალონს და წიგნის მაღაზიას უნგრევდნენ.

ოპერაციას ერთი ბუღალტერი და სპეცნაზი „ანარმოებდა“ – სეირის მოყვარულ მოქალაქეთა თანდასწრებით.

მებუღალტერე ქვების სროლისა და გინების აკომპანიმენტით მშვიდად განაგრძობდა დაწყებულ საქმეს.

ნანგრევებზე დადემქელიანი შეხტა და პლაკატი გაშალა.

„ხელები შორს კერძო საკუთრებისაგან!“ – ენერა მუყაოს ქაღალდზე.

თუმცა, ისე როგორც სხვა პლაკატებმა, არც ამ პლაკატმა იმუშავა. პოლიციელებმა ყოფილი თავადი დადემქელიანი თავის პლაკატთანად გასწიეს განზე და მისი სალონი მიწასთან გაასწორეს.

თავიანთ „კანონიერ“ სავაჭრო ობიექტებთან – მაღაზიარესტორნებთან გამწკრივებული ჩინელები შესცქეროდნენ ამ სავალალო სურათს და იცინოდნენ.

ქვენა ქარი ჰქროდა.

თბილისის თავზე დიდი, შავი ღრუბელი იშლებოდა.

თბილისი. 17 ივნისი, 2007 წ.

უშლავერის ომი

„1918 წლის 24 დეკემბერს, სომხეთ-საქართველოს ომის დროს იმერეთის ასეულმა მტრის მიერ ოკუპირებულ შულავერს შეუტია და სამი სტრატეგიული მაღლობი დაიკავა. თუმცა ჩვენმა ჯარისკაცებმა იმ ლამითვე მიატოვეს სისხლისმღვრელი ბრძოლით მოპოვებული პოზიციები და მახლობელ სოფელს მიაშურეს ჩაის დასალევად“.

გენერალი კვინიტაძე

გაცრეცილ ღრუბლებში მთვარე ჩვეულებრივზე უფრო სწრაფად მოძრაობს.

ღურთავს თავს, აგერ ა, კორტოხზე აშენებული საყდრის პირდაპირ მუშტისხელა ღრუბლებში და თვალისდახამხამებაში მტკავლის იქეთ გამოანათებს.

ღამეა. ცივა.

შამბიანი ფერდობის წვერზე გრძელი, ფარღალაა შენობა დგას.

რა შენობაა – მიტოვებული საცხოვრებელია, თავლაა, საქონლის ბაგაა, ნასკოლარია თუ ყაზარმაა, ახლა ეშმაკიც ვერ მიხვდება.

შენობის წინ, დანგრეულ კედელ-ყორესთან ასე, ერთ ურმამდე თოვლ-მტვერი ჩანს.

სუსხიანი, ძვალ-რბილში გამჯდომი ქარი თოვლს ხან ანამქრებს და ჰაერში მიმოფანტავს, ხან ისევე შეაქუჩებს.

ამ მოსაწყენ სურათს „ყაზარმის“ დიდი უმინო ფანჯრიდან სამი ჯარისკაცი შესცქერის.

– მაინც რა სიცივე ცოდნია, ამ დასაქცევში.

– სიცივე იმდენი კი არ არის, ე ქარი შობა ყოლიფერს.

– მოთოვდეს ქე მაინც, ჩამოთბებოდა ცოტა.

– ეტყობა, არც თოვლი იცის წესიერი, ხო ნახე, თოვლ-ჭყაპში მოვტოპავდით მთელი დღე.

– რას გიშობა ფეხი?

– მტეხავს.

– აქანა?

– ქვეით, ნატერფალზე, თითებთან.

– მაინც, – იცინის, – შე ღმერთგამწყრალო, დროგმა რაფერ გადაგიარა?

– რა ვიცი, გოდოუშენდა პატრონი სანდუხაძეს, არ გადა-კოჩოს ზარბაზანმაო და აქით რო ვქაჩავდი, ე ფეხი ქე შემ-ცურებია ბორბლებში.

– ტალახმა გიშველა თვარა წეილებდა თითებს.

– არ უნდა ლაპარაკი.

ხანდახან ფანჯარას მოშორდებიან და გალიის მგლებივით მიმოდიან მიწურში.

მკლავზე გათოშილ ხელებს გამალებით ისვამენ და წყლიან კუმკუმას მორიგეობით იყუდებენ ტუჩებზე, რომ შიმშილით ამბოხებული კუჭები ცოტა ხნით მაინც ნაატყუონ.

– გახედე ერთი, ნიკოია, რას შობიენ პლენები.

– კისერი უტეხიათ და კინჩხი ზეთ მიუყოლებიათ, მე მა-გენი არ ვინაღვლო.

– არ გააღონ კარი და არ გეიქცენ თვარა დახვრეტა არ აგვცდება.

– რისი გამქცევები არიენ, მიეგდენ ერთმანეთზე და ძი-ნავთ.

– წამო, წამო დავხედოყენ, ეშმაკს არ ძინავს.

შაშხანები აიღეს, იქვე მესამე კარის ურდული გადასწიეს და ნავთის ფანარი შეანათეს.

ჩაყუნცულმა ტყვეებმა თვალეებზე ხელები აიფარეს და ერთ ხმაზე აწუნუნდნენ:

„ვრაც ლავა, ჰაია კოტრანეს!..“

– თუ ამდენი იცოდით, რას მოხობავდით სხვის მიწაზე, თქვე მართლა ტრანინებო! „ვრაც ლავა, ჰაია კოტრანეს!..“

ურდულს ყოველი შემთხვევისათვის თოკი შემოახვიეს და სახურავის რკინის ჭოლოკს გამოაბეს.

აბეზარი ქარი ისევ ანამქერ-აბურთავებს ერთ ურემ თოვ-ლს.

– ე, დეინახე, რავა ჩაქრა გაღმა სერზე სინათლე?

– კიე. ვინ არიან იქით თუ იცი.

– რა მნიშვნელობა აქვს. თავს უშველეს ხო ხედავ. ამ წან-წალია ლამეში ომი არ გამიგია მე.

– ერთს ვიკითხავ, ჩემი მოკლე ჭკუით, ვინც იყო აქანა გამაგრებული, ცეცხლს არ ანთებდა, ის კვდარძალი?

– რავა?

– ხო უნდა ეტყობოდეს ან ნაცეცხლარი, ან ბუხრის ნაშალი მაინც ხომ უნდა იყოს. შეშა მაინც არ უნდა იყოს მოქუჩიებული სადმე?

– კი, შენ დაგიტოვებდნენ, რავარც იტყვი, სომხები. მოვა გოგითიე და გათბებაო. ფეჩი ექნებოდათ და მეიკიდებდნენ ზურგზე.

– შეშა?

– შეშასაც წეილებდნენ, ვინ დოუშლიდათ.

– ისე „გამაგრებული“ კი ნამეტანი ყოფილან. რავარც ორი შეუბერა ჩვენმა ზარბაზანმა, ფაცხა-ფუცხით გავარდ-ნენ კარში.

– რო გევეკიდეთ?

– ტყვილა მივსდევდით, ისე, ფასონიზა. რო გაჩერებული-ყვნენ და აქეთ გამოგვიკიდებოდნენ, ახლა ჩვენ ვიტლინკავებ-დით უყეზე.

– ვითომ?

– არა ბიჭო, სომეხს შევაკლავდი თავს შულავერიზა.

– მე, მაგალითად, ერთი ვაზნა არ მქონდა ვინტოვკაში,

– რას მიახარჯე?

– ვისროდი ზეით, უპრაგონოთ და უმიზნოთ, ხვდებოდა ვინმეს თუ არ ხვდებოდა, რა ვიცი... ისროლეთო და ვისროდი.

– რას ვშობით ახლა, ამაღამ უფრო მეიმატებს ყინვა. თუ აქანა ვიყურყუტეთ, მეყოლე კარქათ. ხვალ სააღაპე ვიქნებით სამივე.

– შევიდეთ სანდუხაძესთან და ვუთხრათ.

სანდუხაძე, შავწვერა გოლიათი გაუშალაშინებელ ფიცრებზე იწვა. ვეება თავზე ყაბალახი შემოეხვია.

მკერდზე შამხანა აეხუტებინა და სახელოებში იქეთ-აქეთ ხელის მტევნები შეემალა.

თანამებრძოლებს უღვაშისხელა წარბებიდან ისე გახედა, არც შერხეულა.

– რა გინდათ?

– გვცივა და გვშია.

– მერე, მე, რომელი მამაზეციერი მნახეთ.

– დევიყინებით, დავწყდებით ამაღამ.

– აბა რავა გინდათ. ომია ბიძია ეს, ნათლობაზე კი არ ხართ დაპატიჟებული.

– ჩავსულიყავით ერთი საათით ქვეით, ეგება წეგვეხემსა და ცხელი წყალი დეგველია.

– გადეიერიეთ?

– არა.

– წევიდენ სხვებიც. არსათ არ ჩანს სინათლე.

სანდუხაძე წამოდგა და ფანჯარას მიაჭიჭინდა.

– წადით თქვენ. მე არ წამოვალ. არ დაგაგვიანდეთ! ხო გეყურებათ?!

– წამოსულიყავი შენც.

– მე მეთაური ვარ, შე ბოთე. ხვალვე გამიშობენ ტრიბუნალზე, იცი შენ, რა არის ტრიბუნალი? დეპეშა მაინც არ გაგვეგზავნა ჟორდანიასთვის – შულავერი აღებულოაო.

– მერე? ტყუილია? არ არის აღებული?

– რაფრათაა აღებული, თუ აქიდან წავალთ.

– ამ ყიამეთში ვინ ამონმებს.

– რო წამევიდენ იერიშზე სომხები?

– თუ წამევიდენ, ჩვენ ოთხი დავრჩით ამ ზეით მარტო და ჩვენ რას გავანყოთ, ჩაგვხოცავენ თიკნებივით ოთხივეს.

– რას ბჟუტურობ, ბიჭო. ასე უგბილო რავა ხარ, სომეხი შენ გიჟი ხვარ გგონია. ამ წანწალია ღამეში, ძალი პურს რომ არ წანვდება, სომეხი გიბრძოლებს? მეტი არა აქვს საქმე!

– თუ მაინც წამევიდენ... ჩვენ რო ქვევით დაგვიგულენენ?!

– თუ ღმერთი გოუნყრათ, ხვალაც ამ თვის არ არი? ხვალ დილით ქე ვვიღებთ შულავერს ისევე.

– ეს ყველაფერი კაი... პლენებს რა ვუყოთ?

– რა ვუყოთ და სუჯუნს და ლავაშს ამოვუტან ახლავე. ან ჩაიზე დავპაიჯებთ სადახლოში, მაგათმა თავის ხეთქვამ. გოვ-უშვათ და იპოვიან თავის გზას.

– მერე?

– გაქცეულან თქვა, რავა, ცოტა პლენი გარბის?!

სანდუხაძე წამოდგა, ფანარს ხელი წამოავლო, ისე მიიქნედა სიბნელეში, როგორც მღვდელი საკარცხულს.

ბანარი შეხსნა, მოისროლა და ურდული გამოსწია.

– აბა, მოუსვით აქედან თქვენი პატრონი ქვეყანა...

ტყვეები, ზურგში არ გვესროლონო, უკანსვლით მირბოდნენ და ჰაეროვანი კოცნებითა და „ლავ ვრაცე“-ს ძახილით მთვარიან ცივ ფერდობს მიეფარნენ.

...მეორე დღეს ჩვენს „ძღვევამოსილ“ არმიას 3500 კაციანი შეტევა დასჭირდა შულავერის დასაბრუნებლად და... დაიბრუნა თუ არა საერთოდ, საქართველოს რუკას დახედეთ და მიხვდებით.

2.09.2007 წ. თბილისი

ბილიკისპირა საფლავი

„დაო, ასე მგონია ბედნიერი ვიქნები,
სადმე ახლოს, თბილისთან, თუ სამარე ვიშოვე“.

ტერენტი გრანელი

ქუთაისში ხონის ქუჩაზე, ორი ძმაკაცი ცხოვრობს, ბესო ხელაძე და რამაზ ჩირგვაძე.

ბავშვობაც ერთად გაატარეს, სასოფლოს ფილიალიც ერთად დაამთავრეს და ბარე ოცი წელი ერთად იმუშავეს „ქუთ-გამწვანებაში“.

ქვეყანა რომ აირია და ცხოვრება გაჭირდა, მთავრობამ ქუთაისის გამწვანების პრობლემა გადაწყვეტილად მიიჩნია (აქამდეც, თუ რამე არ აკლდა ქუთაისს, სიმწვანე იყო) და გამწვანების ტრესტი გააუქმა.

უსამსახუროდ დარჩენილმა მეზობლებმა კერძო მენარმეობას მიჰყვეს ხელი, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობები გაიფორმეს და ბესომ ასანთის გამოშვება დაიწყო, ხოლო რამაზმა – ბზის სავარცხლების.

შოულობენ ცოტ-ცოტას, „საგადასახადოსაც“ ისტუმრებენ და ცოლ-შვილსაც არჩენენ.

ყველაფერი კარგად იქნებოდა, ერთი „მაგრამ“ რომ არ ჩა-რეულიყო სიყრმის მეგობრების ცხოვრებაში.

შარშან, ქუჩის ბოლოს, ძველი ომის მონაწილე, ნამდვილი პოლკოვნიკი, ღრმად პენსიონერი სოფრომ თოფურია რომ გარდაიცვალა, მისმა ქირისუფლებმა სამი დღე ირბინეს სასა-ფლაოს საშოვნელად.

ქუთაისის სასაფლაო კარგა ხანია შევსებულია. უპატრონო საფლავებიც კარგა ხანია დაჰყიდეს.

ქუთაისის მერმა სოფრომის საბრძოლო დამსახურებას გაუწია ანგარიში და ჩხუბდავიდარაბის შემდეგ „ქუთსახერხის“

ოლასკურის სასაფლაოს მიმდებარედ, ნახევარი ჰა მიწა ჩა-მოაჭრა.

ეს ნახევარი ჰექტარიც მალე შეივსება, ძვირფასო მკითხ-ველო, საიქიოსკენ ისეთი ენერგიული მოძრაობაა (კინალამ „მისვლა-მოსვლა“ დაწერე, მაგრამ მაშინვე მივხვდი რა სი-სულელეს ჩავიდენდი, იმ ქვეყნისკენ ხომ მხოლოდ მიდიან და უკან აღარავინ ბრუნდება) და მერე რა მოხდება, ამაზე ფიქრი-საც კი მეშინია.

სოცუზრუნველყოფის სამმართველოს კარებზე გაკრული განცხადება „სასაფლაოზე ადგილი არ არის, ქირისუფლები ნუ შეგვანუხებენ“ მიცვალებულის პატრონისთვის, მოგეხსენებათ, ვერაფერი ნუგეშია.

არ ვიცი, სოფრომ თოფურიას დაკრძალვის დროს რომელ ძმაკაცს მოუვიდა თავში, სანამ ჯერ კიდევ ჰქონდათ საშუ-ალება, ეყიდათ თითო-თითო საფლავის მიწა და ასი წლის შემ-დეგ მარჩენალის დაკარგვით ელდაცემული ოჯახის წევრები ამ ერთი თავსამტვრევისგან მაინც გაეთავისუფლებინათ.

არც ის ვიცი რამდენად რელიგიურია, საქმე წინ წაიგდო და სიცოცხლეშივე მოიმარქაფო სასაფლაო, მაგრამ ფაქტი ასეთი გახლავთ:

2004 წლის 11 ოქტომბერს „ოლასკურას“ დირექტორმა ბესო ხელაძეს და რამაზ ჩირგვაძეს კანონიერად შეძენილი კუთვნილი სასაფლაოს ნაკვეთები მოუზომა.

ერთ კვირაში მეგობრებმა თავთავიანთი საუკუნო განსას-ვენებლები ბეტონის ლობით შემორაგვეს, რკინის ორ ფირფი-ტას თეთრი საღებავით დაანერეს „ბესო ხელაძე“, „რამაზ ჩირ-გვაძე“, ჩაარჭვეს ფირფიტები მიწაში საიმედოდ და დაიმედე-ბულებმა, რომ ამქვეყნიდან წასვლის შემდეგ უსაფლავოდ არ დარჩებოდნენ, ახალი ენერგიით განაგრძეს ცხოვრება. ოჯახის წევრებისთვისაც, რა თქმა უნდა, მათი მხრიდან ეს კეთილმო-ბილური, მაგრამ ცოტა არ იყოს, უცნაური ნაბიჯი არ გაუ-ხელიათ.

ამ ამბიდან ორი თვის შემდეგ ბესოს ცოლს გარენათესავ-
მა ცალქალამანიძემ დაურეკა – ბესო ხომ კარგად არისო. ამ
დილით კარგად იყო და ახლა არ ვიციო, ცოლმა.

გამისკდა გული, დღეს ოლასკურას სასაფლაოზე მომინა
შესვლამ და ახალშემომამტებულზე საფლავს „ბესო ხელაძე“
ენერა, ჭკუიდან კინალამ ევინიეო, ცალქალამანიძემ.

ალბათ კიდევ ყოფილა ვინცხა, ბესო ხელაძე და ნოულია
ნერილიო. ჩემს ბესოს მის მოსვლამდე არაფერი ეტკინოსო.

ცალქალამანიძემ ყურმილი დადო, ღრმად დარწმუნებ-
ულმა იმაში, რომ ვილაცა ბესო ხელაძის საფლავი მის ნათე-
სავ ბესო ხელაძეს ნამდვილად არ ეკუთვნოდა, რაკილა „მისი
ბესო“ დილით, სულ რამდენიმე საათის წინ, ცოცხალი იყო.

გინდა არ გინდა ოლასკურას სასაფლაოზე წელიწადში სამ-
ჯერ-ოთხჯერ მაინც უხდება მისვლა ქუთაისელ მოქალაქეს,
მაშინაც კი თუ ამ სახელგანთქმულ სასაფლაოზე ახლობელ-
თაგან არავინ ჰყავს დაკრძალული.

მეგობრები მორცხვად გახედავდნენ ხოლმე თავიანთ
საფლავებს, რომელთა ირგვლივაც თითქმის ყოველ კვირას
სოკოებივით მრავლდებოდა მიცვალებულთა ბორცვები.

თუ მოხდებოდა და სასაფლაოზე მარტონი აღმოჩნდებოდ-
ნენ, არავინ შეგვამჩნიოსო, მიიპარებოდნენ, ბალახს გადაა-
ცლიდნენ, ცოტა ხანს ჭირისუფალივით ჩამოსხდებოდნენ სა-
კუთარ საფლავებთან და შინ ფრიად კმაყოფილნი ბრუნდე-
ბოდნენ.

ოლასკურას სასაფლაო მართლაც რომ ერთი მშვიდი და
სუფთაჰაერიანი ადგილია მთელს ქუთაისში.

ერთ დღეს თამაზ ჩირგვაძე თავისი მენეჯერის ორმოცზე
გახლდათ და უკან რომ ბრუნდებოდნენ, ჩვეულებისამებრ თავ-
ისი სასაფლაოსკენ გადაუხვია.

ვილაცას ფირფიტებისთვის ადგილი შეეცვალა.

დამავინწყდა მეთქვა, რომ საფლავები სულ ხუთიოდე მე-
ტრით იყო ერთმანეთისგან დაცილებული. „ჩირგვაძის საფლა-

ვი“ უფრო მარჯვნივ, ბილიკის პირას იყო, ხელაძისა კი ოდნავ
აღმოსავლეთით, შენეულში.

რამაზს ბევრი არ უფიქრია. წარწერები თავთავის ძველ
ადგილებზე ჩაამაგრა და შეფიქრიანებული დაბრუნდა შინ.

ჩვენ შორის დარჩეს და ჩირგვაძის „შეფიქრიანებას“ ამ
შემთხვევაში საფუძველი არ გააჩნდა.

რა მნიშვნელობა ჰქონდა, რომელი რომლის საფლავი
იქნებოდა, ჯერ ერთი, ორივე საფლავი ზუსტად ერთნაირად
იყო შემორაგულ-შემოკეთებული და, რაც შეეხება სასაფლაო-
თა პირდაპირი დანიშნულებით გამოყენებას, ეს ჯერ კიდევ
შორეული მომავლის საქმე იყო.

ჯერჯერობით მეგობრები სალ-სალამათნი იყვნენ და ფაქ-
ტიურ საფლავებზე ორივენი, მხოლოდ ერთმანეთთან ხუმრო-
ბა-ლიმილით ლაპარაკობდნენ.

მეოთხე დღეს, ნასამსახურევს რამაზ ჩირგვაძემ, თითქოს
ტანმა უგრძნოო, ტაქსი დაიქირავა და ოლასკურასკენ გასწია.

სუნთქვაშეკრული მიუახლოვდა საკუთარ საფლავს და
ელდა ეცა: წარწერები კვლავ შეეცვალა ვილაცას.

რასაკვირველია, რამაზს ეჭვი არ შეჰპარვია იმაში, რომ
ფირფიტებს ადგილს მეორე საფლავის პატრონი – ბესო ხე-
ლაძე უცვლიდა, მაგრამ რა მიზნით აკეთებდა მისი ძმაკაცი
ვერა და ვერ მიხვდა.

სასაფლაოს დამლაგებელს, ყრუ დედაბერ სონიას ჰკითხა,
ამ დღეებში აქ ბესო ხომ არ ამოსულაო, მაგრამ ვერაფერი
გააგებინა და გადანყვიტა გაჩუმებულიყო, რადგანაც ყვირი-
ლი რაც სონიას ყურთასმენას სჭირდებოდა, მკვდრებს თუ არ
გააღვიძებდა, „მოსაუბრეთა“ ირგვლივ ცნობისმოყვარეთა ათ-
ეულებს შეაქუჩებდა.

იმ კვირაში ყოველდღე დადიოდა ჩირგვაძე სასაფლაოზე
და ყოველდღე უცვლიდა ადგილს ფირფიტებს.

შპს „ბზის სავარცხლის“ მფლობელმა მოსვენება დაკარგა.

სხვა გზა არ იყო, ბესო ხელაძესთან უნდა გაერკვია ურთ-
იერთობა.

პარასკევს სალამოს შინ ეწვია, ვითომდა ნარდის სათამაშოდ, სამუსაიფოდ.

ნანარდევზე ბესომ ჭიშკრამდე გამოაცილა და სწორედ მაშინ იხელთა დრო რამაზ ჩირგვაძემ.

– ხო, რა უნდა მეკითხა, სასაფლაოზე ხომ არ ყოფილხარ ამ დღეებში.

– რა მინდოდა სასაფლაოზე, არ მეყოფა როცა მუხის კოსტუმით ნამიღებენ? რავა რა იყო?

– თუ გახსოვს, შენი საფლავი რომელი იყო.

– რავა არ მახსოვს, შესასვლელიდან პირდაპირ, ბილიკის პირას.

– ჩემი?

– შენი ცოტა შენეულში მარცხენა მხარეს. ხომ აწერია ზეთ, რავა რა იყო?

რამაზმა ცოტა ხანს უყურა ოდნავ მოჭუტულ თვალებით და ბესოს სახეზე ღიმილის ნასახსაც ვერ წააწყდა, სუნთქვააჩქარებულმა ჰკითხა.

– რას კადრულობ თუ ძმა ხარ შენ?!

– არ მინდოდა მეტქვა რამაზია ჩირგვაძე და მე ვკადრულობ, თუ შენ კადრულობ?! ერთი კვირაა მაჩეჩებ შენს საფლავს, დაარბენინებ ჩემს წარწერას აქეთ-იქით.

– მე გაჩეჩებ?

– არა მე... პირკატა მეცა პირველად რომ ვნახე ფირფიტები შეცვლილი.

– შენ არ ეირჩიე, ბესო ის ადგილი, მარცხნივ შენეულში?

– კი... აპა... მე ვეირჩევდი გვერდზე მოფარებულში დასაფლავებას. მაგი კი არა, რაც ეგ საფლავები მევიზომეთ, სულ მიხაროდა, შემოსვლისთანავე შეამჩნევს კაცი პირდაპირ ჩემს სურათს და ძებნა არ დასჭირდება-მეთქი.

– არ მეგონა, ასეთ ტყუილს თუ იკადრებდი, პრინციპის ამბავია, თვარა საფლავს გოდოუშენდა მყვარებელი. სწორედ

მაგ ადგილის გამო ევილე მაქანა საფლავი, თვარა რათ მინდოდა ადგილების მეტი რაია.

– ესე იგი, შენ ესვენო ცენტრში, შესასვლელში, ბილიკისპირას მავზოლეუმით ადგილზე და მე ვეგდო, სალაცა კუთხეში მიჭმუჭნული? კაი ჭკუის ხარ, კი, ჩემმა მზემ.

– მაგ სიმართლით იარე, ბესოია, შენ?

ჩირგვაძეს ადამიანის ფერი აღარ ედო.

– ჯერ ერთი, რითაა ცუდი ის შენი ადგილი, – ხმას დაუნია ბესომ, – შენთვის იქნები, გამვლელ-გამომვლელი არ შეგანუხებს. მეზობლები კაი, ცაცხვის ჩრდილი და ყველაფერი.

– სადაა ცაცხვი?

– ზუსტად შენი საფლავის გვერდზეა. ჭანკვეტაძის საფლავზე დარგული.

– იმ ერცახე ნერგზე ამბობ? მაგი რომ გეიზრდება, მოგივიდა მშვიდობა, ჩვენი ძვლები აღარ იქნება მიწაში.

– ვილაპარაკოთ კაცურად, რა უპირატესობით გეკუთვნის შენ საფლავი მაინცდამაინც გამოსაჩენ ადგილას, თვარა კი.

– არ გინდა ეგ ლაპარაკი, ბესო. თავიდან ასე დავთქვით და ასე დავანესეთ, შენ თვითონ ამბობ, კაი ადგილია, ცაცხვის ჩრდილიანო.

– ჰოდა გამარჯობა შენი, კაი რომ მინდა შენთვის, მიტომ გირჩევ მაგ ადგილს.

– ნუ იკლავ თავს ჩემზე ზრუნვით, მადლობელი ვარ ძალიანი, შენი პატივისცემით ყელამდე ვარ. გეუბნები ბესია, ნაკერავზე რომ გასკდე, მაინც ვერ წამართმევ ჩემს საფლავს და შენს საფლავში დეეტიე გირჩევნია!

– მე შენი არაფერი მინდა და ნუ იჭიმები გლახათ! რაკი პრინციპზე მიდგა საქმე, რაცხას მიაღწევ იმასაც დევინახავ...

აქ შევწყვიტოთ ეს უსიამოვნო საუბარი, ძვირფასო მკითხველო.

ჩემდა სამნუხაროდ, უნდა გაუნყოთ, რომ ამ დღის შემდეგ მეგობრებმა ერთმანეთი დაკარგეს.

დარეკვით ხომ აღარ ურეკავენ, აღარც ესაღმებთან ერთ-
მანეთს.

საქმე ის არის, რომ ახლობლებსაც ვეღარ უმხელენ დაშო-
რების მიზეზს.

... და არის ოღასკურას სასაფლაოს განაპირას ორი თითქ-
მის მიტოვებული საფლავი. ერთს (ბილიკთან) „რამაზ ჩირ-
გვაძე“ აწერია, მეორეს (შენეულში) „ბესო ხელაძე“.

ღმერთმა კარგად ამყოფოთ და ჯერჯერობით ორივე
ცოცხალია – ბესო ხელაძეც და რამაზ ჩირგვაძეც.

მერე... დიდი ხნის შემდეგ, ამ ორიდან ერთ-ერთი რომ
„გავა“ გაღმა, როგორ იქნება საქმე, ვერ გეტყვით.

ცოცხლად დარჩენილი, რა თქმა უნდა, იგლოვებს სიყრ-
მის მეგობარს, ცრემლსაც დაღვრის, ორმოც დღეს იქნებ შავი
კვართიც ჩაიცვას, მაგრამ არა მგონია დათმოს საფლავის მიწა
შემოსასვლელთან, ბილიკის განაპირას, გამოსაჩენ ადგილზე.

კვამლის შემფუტეხელი

ჩემგან დამოუკიდებელი მიზეზის გამო თეატრში დაგვი-
ანებით მივედი.

ბრწყინვალე ფრაზაა „ჩემგან დამოუკიდებელი მიზეზის
გამო“.

ამ ოთხ სიტყვაში ყველაფერი ეტევა, ბოდიშის მოხდაც და
დაგვიანებისგან თავის დაძვრენაც.

მართალია, ქართველები დაგვიანების ოსტატები ვართ, მა-
გრამ ეს ფრაზა ქართული წარმოშობისა არ უნდა იყოს.

მოკლედ ჭავჭავაძის პროსპექტი გადაკეტილი იყო და სა-
მარშრუტო ტაქსი ილია ჭავჭავაძის ბიუსტთან ოციოდე წუთი
მაინც იდგა.

ქუჩა კი იმიტომ იყო გადაკეტილი, რომ ომისა და შრომის
ვეტერანები, ოცდათხუთმეტლარიანი პენსიის ორმოცდაორ
ლარამდე გაზრდას მოითხოვდნენ.

კიდევ კარგი, სპექტაკლიც დაგვიანებით დაინყო.

პარტერში რომ შევდიოდი, მორიგე ქალმა შემაჩერა.

– თუ შეიძლება, პალტო გაიხადეთ.

მარცხენა ხელში პროგრამები და ორი ბინოკლი უჭირავს,
მარჯვენა ხელი თავისუფალი აქვს.

როდიდანაა თეატრში პალტოს რომ ვიხდით-მეთქი, გავ-
იოცე.

– რაც ივანიშვილმა გათბობა გაგვიკეთა, აშენდა მისი
ოჯახი, თქვენ რა, სამი თვეა თეატრში არ ყოფილხართ?

სამი თვე კი არა ბარე სამი წელიც იქნება, მაგრამ ამ ქალს
ხომ არ გავუმხელდი.

– ქალბატონო, ვეღარ მოვასწრებ ჩასვლას, ისედაც დამაგ-
ვიანდა, გავიხდი და ხელში დავიკავებ.

– არ შეიძლება. საყვედურს მეტყვიან.

- ქალბატონო პროგრამას ვიყიდი.
- მე რომ გაგიშვა, შუა სპექტაკლიდან გამოგიყვანს დაცვა.
- ქალბატონო, ორ პროგრამას ვიყიდი და ბინოკლს ვიქირავებ. გაეცინა.

– რას მევაჭრები, შე კაი კაცო, ამასობაში ამოხვიდოდი კიდეც.

ჩავასკდი გარდერობს, გოგონას პალტო გავუნოდე და ხუთიოდე საფეხურამორბენილს მომესმა:

–ნომერი!

ჩავბრუნდი, ნომერი გამოვართვი და ამოვასკდი ფოიეს, მაგრამ მეფე-ქალი ჩამქრალი იყო და აღარ შემიშვეს.

ბენუარის კარები დაგმანული დამხვდა.

იარუსზე პირველივე კარი შევალე და დავჯექი.

დავჯექი და ფარდაც გაიხსნა.

ჩემ წინ წვრილკისერფართოყურებიანი შუახნის კაცი ზის. გვერდით სპილოსმოყვანილობის ქალბატონი უზის.

სპექტაკლი, ჩანს, ანგელოზების ცხოვრებაზეა.

სცენაზე ჯერჯერობით მხოლოდ ის ხდება, რომ შვიდი ქალი (ანგელოზები) და ერთი კაცი (მთავარანგელოზი) დაფარვატებენ უაზროდ.

ყველა მათგანს ზურგზე ფრთები აქვს მიმაგრებული.

ფრთები ქურთის კურტანივით გაჩიკინებული აქვთ, მაგრამ თვითონ კი, როგორ დაფუკარგავ, შიშველი ფეხებით მშვენივრად დატანტალევენ მტვრიან სცენაზე.

ხან ერთ მხარეს მიაწყდებიან ხან მეორეს.

ანგელოზები ბელურებივით ჟივჯივებენ.

ძალიან რომ გაჟივჯივდებიან, მთავარანგელოზი დაუცაცხანებს და ანგელოზები უკმაყოფილო ჟივჯივით სცენის მეორე კუთხისკენ გატანტალდებიან.

–ბოდიში, თქვენს ადგილზე ხომ არ ვზივართ? – მომიბრუნდა სპილოს თანამგზავრი.

– არა, ბატონო.

– რატომ გკითხეთ იცი? ჩვენ ბილეთები არ გვაქვს. კაკომ დაგვაბატიჟა, სადაც გაგეხარდებათ, დაჯექითო.

– მე პარტერის ბილეთი მაქვს, მაგრამ არ შემიშვეს დაგაგვიანდაო. ასე რომ მე თვითონ სხვის ადგილზე ვზივარ.

ამასობაში მთავარანგელოზი კიბეზე ავიდა და კიბიდან ჩამოსტვინა ცელქ ანგელოზებს.

მარჯვენა მხრიდან სცენას ვილაცამ თეთრი კვამლი შემოაფუტა.

კვამლი ჯერ იატაკზე განვა, მერე ნელა ალაგდა და გაიშალა.

– კაკო! – ხელი ნაზად ნაჰკრა კაცმა.

ქალმა თავი დაუქნია.

– ამას კაკო აკეთებს, – მომიბრუნდა ფართოყურება მეზობელი.

– კაკო ვინ არის? – ზრდილობისთვის ვკითხე.

– ჩვენი მეზობელია. ვინც თეატრში შემოგვიყვანა, სცენაზე კვამლის შემფუტებლად მუშაობს.

ანგელოზები, როგორც ჩანს, ნაკამათდნენ. ორი ლამაზფეხება ერთმანეთს ვარიებივით წაექორჩა, ერთ-ერთი ანგელოზების დასს გამოეყო და ავანსცენაზე დადგმულ ლომის ფიტულზე შეჯდა.

ისევ შემოაფუტა კაკომ თეთრი კვამლი.

მეჩვენება, რომ ყველაზე საინტერესო და ყურადღებამისაქცევი, ჯერჯერობით რაც სცენაზე ხდება, ესაა ულუფა-ულუფად შემოფუტებული სქელი, ბლანტი კვამლი, რომელიც ნელ-ნელა იწევს მაღლა და ჭერიდან დაშვებულ თოკებს შორის იკარგება.

– ერთ სადარბაზოში ვცხოვრობთ, – დაიწყო კაცმა, როცა კვამლმა სცენა თითქმის გაავსო და ლომის ფიტულისკენ წამოვიდა, – ადრე სახლმმართველობაში მუშაობდა მოან-

გარიშედ, მაგრამ სახლმმართველობები რომ დახურეს, უმუშევარი დარჩა.

– რამდენი ხანია, რაც კვამლის ოსტატად მუშაობს? – რაღაც ხომ უნდა ვკითხო.

– არაა დიდი ხანი.

– ამ განხრით რამე სპეციალური განათლება აქვს?

– არავითარი. საქმეც მაგაშია. მივიდა თუ არა, მაშინვე მიიღეს. კითხეთ ჩემს ცოლს, თუ არ გჯერათ.

ცოლისთვის რასაკვირველია, არაფერი მიკითხავს.

ამასობაში მთავარანგელოზი კიბიდან ჩამოვიდა, გაბუტული ანგელოზი ლომიდან ჩამოხსნა, კიბეს მიაყუდა და ქათმის ჩინჩელის მსგავსი ილეთები რომ დაუნყო, კაკომ ერთდროულად შემოაფუტა სცენაზე თეთრი კვამლის სამი მოზრდილი ულუფა.

– თქვენი სახელი? – ვუჩურჩულე წინ მჯდომს.

– ბიკენტი, – ისე მეყვსეულად და შემობრუნებით მიპასუხა, რომ იგრძნობოდა, მკითხეთ, რაც გნებავთ კაკოზე, ნუ მოგერიდებათო.

– ამდენ კვამლს სად შოულობს, კაკო. ალბათ, ტუმბავენ კვამლს ბალონებში გაზივით და უშვებს მერე ჟანგბადის ბალიშის პრინციპით, რამდენიც გაეხარდება.

ბიკენტიმ სცენას ზურგი შეაქცია და ჩემს გასანათლებლად გადმოერთო.

–მეც მასე მეგონა. არა ბატონო, ამდენ კვამლს ვინ ჩატუმბავს, ან რა ჭურჭელი ეყოფა. სპეციალური დანადგარია. სპირალები აქვს, დიდი სპირალები: ჩართავ დენს, სპირალები რომ გავარვარდება, კაკო ჩაინიკით ნყალს ასხამს, მერე საბერველს ჩამონევს და ორთქლს მიუშვებს, რამდენჯერაც ჩამოსწევს სახელურს, იმდენი პორცია კვამლი შევა სცენაზე.

– ასე უბრალოდ, კაცო?

– აჰა, ასე უბრალოდ, – შემომლიმა თავისი ცოდნით გაამაყებულმა კაკოს მეზობელმა.

– მე მგონია, ორთქლში რაღაცას ურევენ, ბიკენტი – საუბარში ჩაერია თანამეცხედრე – კაკომ ხომ თქვა იმ დღეს, მე არ მეუბნებიან, მაგრამ გასათეთრებლად ორთქლში ვეჭვობ ცოტა აზოტს ურევენო. მე არ მინახავს, მაგრამ დანადგარში ქვევიდან წვრილი მილით უნდა შემოდიოდეს აზოტიო.

– აზოტი არა გვარჯილა. რა უნდა, ქალო, აზოტს! აზოტი რომ გაუშვან, ხომ დეიხრჩო ხალხი სცენაზე, მღვდელი ზიარებას ვერ მიუხსნრებს ვერც ერთს.

– რა ვიცი... არ გახსოვს იმ დღეს რომ თქვა კაკომ, სახლში რომ ვბრუნდები, ორ საათს მახველებსო? აჰა, რისი ბრალი იქნება, როგორ ფიქრობ ხველება?

სცენაზე ანგელოზებს შორის კვლავ შეხლა-შემოხლა გაიმართა.

ამჯერად, ვერ გეტყვით რა მიზეზით, სამი ანგელოზი წაძინძგილავდა.

ისე დაქოჩრ-დაკორტნეს ერთმანეთი, რომ ერთ ანგელოზს ცალი ფრთა ჩამოატყდა, ვერ გეტყვით ფრთის ჩამოტეხვა რეჟისორის მიგნება გახლდათ თუ შემთხვევით მოხდა.

ფრთამოტეხილმა იატაკზე დავარდნილი ფრთა ილიამი ამოიჩარა და სცენიდან გავიდა.

გავიდა თუ არა კულისებში დამარცხებული ანგელოზი, ახლა დარჩენილი ორი ანგელოზი წაექოჩრა ერთმანეთს.

ეს კი ველარ აიტანა მთავარანგელოზმა, გაქვავებული ფრთების სიმძიმის მიუხედავად მამლური სიჩაუქით მიუხტა მოშულართ. ერთმა ანგელოზმა კულისებში შეასწრო. მეორე კი დაიჭირა ანგელოზთ ბრიგადირმა. მისი ხუჭუჭა თმები ხელზე დაიხვია და მოხდენილი გავით წინ აიყუდა.

კაკომ გამალებით ჩაბერა კვამლდანადგარს. სცენა თითქმის გაივსო თეთრი კვამლით, მაგრამ ისე ვერა, რომ დაინტერესებულ მაყურებელს ვერ დაენახა, თუ როგორ სჯიდა

სექსუალურად შემკრთალ ანგელოზს ვნებააშლილი მთავარანგელოზი.

შინისკენ მიმავალს კაკოზე ფიქრი ამეკვიატა.

გონების თვალს არა და არ მოშორდა თეთრი, თეატრალური კვამლი და ხელოვნებას შენირული ყოფილი მონგარიშე, რომელსაც ვინ იცის, იქნებ ნელ-ნელა წამლავს კვამლის და-ნადგარში საიდუმლო მილით შეყვანილი აზოტი.

რ ო ნ ო დ ა

ცხელა.

ქუთაისში როცა ცხელა, ცისკარიც ცხელია.

ყოფილი ღამის მეხრე, ამჟამად გარემოვაჭრე ბენო ტაბატაძე დილაადრიან ვაგონის ფანჯარაზე გადმომდგარიყო და მეზობელს უხმობდა:

– ირაკლი! ირაკლი!

შეიძლება იმიტომ არ მეპასუხება „ბატონობით“ რომ არ მივმართავო და უფრო ხმამალა მოჰყვა ძახილს:

– ბატონო ირაკლი! ბატონო ირაკლი!

როდის როდის გადმოდგა აივანზე ირაკლი.

ვაგონის მობინადრეს არ შეპასუხებია.

ტარზანივით გამოწყობილმა ქუჩაში გადმოირბინა, სახელური კარგა ხანს აჩხაკუნა და როცა გააღო. მხოლოდ მაშინ ჰკითხა ბენოს:

– მერამდენეჯერ უნდა ჩაგეკეტოს?!

– მეიშალა, ეს დასანვავი.

– რამ მოშალა, ვერ დატოვე ღია? მიუგდე კართქვა, რამდენჯერ გითხარი. ვინ შემოგივარდება შით.

– მიუგდე, მარა ქარი აღებს. გუშინნინ ძალლი შემევიდა, ეს უპატრონო, და დამადგა თავზე შუალამისას.

– ვისი ძალლი?

– რა ვიცი მე.

ირაკლის მწვანე, თეთრკოპლებიანი ფოხან-ტრუსი ეცვა; ორ ადგილას საიმედოდ დაკერებული.

მართალია, ნაკერი-დამატება ნითელი ფერისა იყო, მაგრამ ახალი, გამძლე ნაჭერი ჩანდა.

ირაკლი უცერემონიოდ ბოდიშისმოუხდელად შევაგონდა.

ბენოს ნარზე გასაყიდი ავლა-დიდება გაეშალა და ნეილო-ნის უზარმაზარ ტომარაში ტენიდა.

ერთი-მეორეზე მიმზიდველად ენყო ქალის მოვარდისფრო ბიკინები, სექსუალურნახატიანი „კოლგოტკები“, ლიფები, სხვადასხვა ზომის „შლოპანცები“ და მამაკაცის საზღვაო მაისურები.

- რას მოათრევ ყოველღამე ტომარას, ვერ დატოვებ იქანა?
- ვინ იტოვებს. ყველას თავისი საქონელი უჭირს.
- იყიდება რამე?
- თუ დეიკავებ ხელში და ენაგადმოგდებულნი შამეირბენ ბაზარს, შეიძლება ოცი ლარის საცვალე ქე გაყიდო.
- ოციდან?
- ოციდან ორი ლარია ჩემი.
- მაგიზა იკლავ თავს?
- რა ვქნა, აბა, სად წევიდე, რომ დავდექი, ვინ რა მომცა.
- რა გაძინებს ამ რკინაში, ჯერ ახლა რავარია და, სალა-მოს რავარი იქნება, მთელი დღე რომ მზე დააჭერს.
- გელაპარაკები, პარნოია. სამ-სამ კილოს ვიკლებ, მე მგონია, ყოველღამე, დევიძინებ და ახალსიზმარდნეებულზე გამომეღვიძება; ოფლში ვცურავ, ღამე ერთია და სამჯერ მაინც ვიცვლი მაიკას.
- სიზმარს თუ ნახულობ ქე მაინც ხეირიანს?
- მაგან არ მომკლა? ერთი წესიერი სიზმარი მენატრება. ეს სიზმარი მაინც გამოუშვას, სიზმარი მაინც რავა ეხარბება ჩემთვისა ამ დალოცვილ ღმერთს.
- რავა?!
- ვნახულობ რაცხა სისულელეებს. უშინაარსოს, კაცს რო ვერ მოუყვები, იმისთანას.
- ამასობაში ბენომ სამი ტომარა ჩაალაგა. ერთს თავი მოუკრა ორი რატომღაც თავღია დატოვა, ის ერთი ვაგონიდან ჩაანოდა ირაკლის და კარი რომ გამოხურა, მიხვდა, რომ საკეტმა „ენა

ისევ გადაყლაპა“ და შინ დაბრუნებულს ისევ ჩხაკუნ-წვალეზა მოუწვედა.

- ხო, მართლა, - დაანია ირაკლიმ მოსახვევთან მისულს, - ორი ბიჭი იყო, მერიიდან ვართო, რას შობა ამ ვაგონის დაცლისასო.

- ხო ვუთხარი იმ დღეს, მაქვს სადმე წასასვლელი და არ მივდივარ? მომცენ სადმე თავგისსოროსხელა თავშესაფარი და ვინ მამაძალი არ გადავა. მიხარია მე ამ დასაწვავ ვაგონში ცხოვრება?

- უნდა ევილოთ ვაგონიო.

- რისი ამღები არიენ. ამ ვაგონს რითი ეილებენ, მაინტერესებს. ნეილონ და ბაბუამისს დოუდგან ძეგლად საფლავზე.

მერიის უპრეტენზიო თანამშრომლების ბაბუას, რომელიც იქნებ ცოცხალიც იყო, რას ერჩოდა გარემოვაჭრე, მაგრამ გამწარებული კაცი რას არ იტყვის, მკითხველო.

- ივლიენ ერთხანს და მერე შარშანდელივით დაგანებებენ თავს. აბა, რა იქნება, - ირაკლიმ თავის ჭიშკარს მავთულის რგოლი ჩამოაცვა და უმოაჯირო კიბეზე ააბიჯა.

არ იცოდა, რა გაეკეთებინა.

ძილით უკვე აღარ დაეძინებოდა და წიგნის კითხვა მაინც-დამაინც არ იზიდავდა, თანაც შეიძლება ბიძაშვილს გამოეფლო, სოფელში ცოლ-შვილის წაყვანას დაპირდა.

სანამ ბენო ტაბატაძე ბაზრობამდე მიაღწევდეს, დრო გვაქვს და ჩვენს გმირზე ორიოდ სიტყვას მოგახსენებთ.

გარემოვაჭრე ხარაგაულიდანაა. არც მეტი, არც ნაკლები, ორმოცდაშვიდი წლის. გამბდარი, მზისაგან გარუჯული, საშუალო სიმაღლის ფართოცხება, მონყენილი ჟირაფის მზერით აკვირდება ირგვლივ ყველაფერს. კეპიან, კურდღლისფერ ქუდს თითქმის არ იხდის და როცა მოიხდის, ორი ფერი გეცემათ თვალში: ყვრიმალეზამდე თეთრ-ნითური, ყვრიმალეზს ქვემოთ ყავისფერი, როგორც ყველა ხარაგაულელი, დიდი ნაბიჯებით დადის და სიტყვაძვირია.

ქუთაისში ბენოც იმ მიზეზით გახლავთ ჩამოსული, რა მიზეზითაც ეს ბოლო წლები, მთელი საქართველო თბილისსა და ქუთაისში განაწილდა – ვაჭრობს.

ცოლ-შვილი ხარაგაულში, ამ რაიონის ყველაზე მაღალ სოფელ ყუდეში ჰყავს.

ქუთაისში შარშანწინ ჩამოვიდა.

ერთხანს ოლასკურაზე ნაქირავებში ცხოვრობდა, მაგრამ მისი მწირი შემოსავალი ბინის ქირას ვერ აუვიდა.

ის იყო, ლტოლვილის ყალბი საბუთების მოგროვებას უნდა შედგომოდა, რომ ვილაცამ ასწავლა: ბარისუბნის ბოლოში, სამტრედიის გადასახვევთან, მიტოვებული რონოდა („ვაგონი“ კ. გამსახურდიას ლექსიკონში) დგას, შედი შით და სანამ გამოგაგდებენ იცხოვრეო.

ბენო თავქუდმოგლეჯილი გავარდა ვაგონისაკენ.

ვაგონი მართლაც იქ დახვდა, სადაც მიასწავლეს.

იდგა ძველთავეძველი საბარგო ვაგონი პირდაპირ ხრეშზე, ყოველგვარი რელსის გარეშე.

წელიწადში, განსაკუთრებით დიდი წვიმების დროს, მხოლოდ შვიდი სანტიმეტრით ჩადიოდა ქუთაისის დამბალ, მაღლიან მიწაში, მეტი არა.

როგორც ირაკლიმ (იქვე გაიცნო) აუხსნა: ვაგონის მობინადრეები სხვადასხვა დროს ადგილობრივი კახპები, დამწყები ქურდები და მეზარეები (ზარის მოთამაშეები) იყვნენ. ვაგონი ადგილობრივი პოლიციისათვის ხაფანგის როლს ასრულებდა.

ერთ კვირას აცლიდნენ ვაგონში შესახლებულებს და ერთი კვირის შემდეგ ყოველგვარი სანქციის გარეშე იჭერდნენ.

პოლიციელთა გუმანი თითქმის ყოველთვის ამართლებდა.

დაპატიმრებული ხუთამდე დანაშაულს „ჩასმიდან“ ნახევარ საათში აღიარებდა და რაც შეეძლო ეხმარებოდა პოლიციას დანაშაულის აღმოფხვრის სახელმწიფო გეგმის შესრულებაში.

ირაკლისა და ზოგიერთი მოწყალე მეზობლის თანხმობით

(რა თქმა უნდა, როცა მეზობლებმა გარემოვაჭრის გასაჭირი შეიტყვეს) ბენო ტაბატაძე ვაგონში შესახლდა.

აღარ მოგაცდენთ ახალმოსახლეობის პირველი ორი თვის განმავლობაში ბენოს თავგადასავლებით.

ეს ცალკე ნოველის თემაა.

შუალამისას ვაგონსმომდგარ მანანალებსათვის, ნაზხმიანი ბოზებისათვის (ვნებისაგან აცახცახებული კლიენტი გვერდით რომ ჰყავდათ) და ჯერ აუღიარებელი ქურდებისათვის ბენოს ერთადერთი მტკიცე პასუხი ჰქონდა „ვინ და მთავრობამ შემომასახლა მე აქანა! წადით ახლა, თქვენი გზა ნახეთ, სანამ პოლიცია მევიდოდეს!“

უნდა ვთქვა, რომ ირაკლის მიერ ნასწავლები ეს პასუხი შუალამის სტუმრებზე მაგიურად მოქმედებდა.

ამკარად ჩანდა, რომ საზოგადოების ეს ნახევრადლეგალური წევრები პოლიციასთან ურთიერთობას ერიდებოდნენ.

არცთუ ჰამოდმოსასმენ სიტყვებს წარმოსთქვამდნენ „ბენოს აქ შემომსახლების“ მისამართით და მიდიოდნენ.

ზოგნი, რალა დაგიმალოთ, ოც მეტრზე რომ გამოორდებოდნენ, „სიყვარულით“ ქვას ესროდნენ ვაგონს. ქვა ამჯერად თავის სასროლ დანიშნულებას ვერ ამართლებდა.

ფანჯრის ჩამსხვრევას ვერ უზრუნველყოფდა, რადგანაც ვაგონს ფანჯრები საერთოდ არ გააჩნდა, ხოლო ის პატარა სარკმელი, საიდანაც ბენო კარის ჩაკეტვის შემთხვევაში მეზობელს უხმობდა ხოლმე, ვილაცას საჰაეროდ გამოეჭრა.

როდის? ამაზე მატიანე სდუმს.

აღბათ, იმის შემდეგ, რაც საბარგო ვაგონს ფუნქცია შეუცვალეს და საცხოვრებელ „ობიექტად“ გადააკეთეს.

რაც შეეხება პოლიციას, შესახლებიდან ერთი კვირის თავზე, რა თქმა უნდა, დააპატიმრეს გარემოვაჭრე.

საგულდაგულოდ დაკითხეს და დანაშაულის კვალის არარსებობის გამო მეორე დღესვე გაათავისუფლეს.

მერეც ბარე ორჯერ მოაკითხეს წესრიგის დამცველებმა.

ერთხელ შუალამისას გაჩხრიკეს კიდეც (დამნაშავეს ხო არ მალავსო), მაგრამ მოწყენილი სახით გაშორდნენ ვაგონს, რაკილა ბენოს არაფერი გააჩნდა გასაყიდი ბიკინების, ლიფების, სექსუალური ბარდაყებით დამშვენებული „კოლგოტკების“, შლოპანცებისა და საზღვაო მაისურების გარდა.

იმ სალამოს ბენო ტაბატაძე ბაზრობიდან ადრე დაბრუნდა. თითქმის არ უვაჭრია.

მშვენიერი ქალები ბიკინების ფასსაც გულმოდგინედ ეკითხებოდნენ, ულამაზესი თითებით სინჯავდნენ კიდეც ვარდისფერ და ცისფერ ბიკინებს, მაგრამ ყიდვით რატომღაც არ ყიდულობდნენ.

მეორე დღეს შაბათი თენდებოდა და გარემოვაჭრეს შაბათკვირის იმედი ჰქონდა.

ნინოშვილის ქუჩის ბოლოში ჩამომარშუტკებულს ელდა ეცა: ვაგონი აღარ ჩანდა.

თვალი ხომ არ მატყუებსო. აბგა ფეხებსშორის მოიქცია, ქუდი მოიხადა და სახეზე ჩამოისვა – ვაგონი აღარ იყო.

მიიბინა, ნავაგონარზე დევის ნამუხლარით აშლილ-დალარული ხრეშმინა და ალაგ-ალაგ ჩამოღვრილი შავი მაზუთილა ჩანდა.

ირაკლის მანამ უძახა-უბრაახუნა, სანამ მეზობლად სხვა კარი არ გაიღო და სოსო ბუხაიძემ არ გამოიხედა.

სოსო ამ ბოლო დროს ავადმყოფობდა და გარეთ თითქმის არ გამოდიოდა, შარდის შეკავება ჰქონდა და კვირაში საშუალოდ ორჯერ მის კარებთან „სასწრაფო“ იდგა.

შარდის მექანიკური „გამოღების“ დროს ოთახიდან სოსოს გმინვა მოისმოდა. ხოლო „სასწრაფოს“ ნასვლის შემდეგ მეზობელთან შესულ გარემოვაჭრეს ბუხაიძე ყოველთვის ერთსა და იმავეს ეუბნებოდა:

„ზეთიც არა აქვთ ამ კვდარძალებს, რო ამოავლონ ე რეზინა შით, ცხელ წყალში ამოავლო და ჩამთხარა. რა ენაღვლებათ სხვისი ის მაგენს. ყასბები არიენ, ნამდვილი ყასბები.

ვეუბნები, ჩატოვე ე კატეტერი შით, იყოს სამ-ოთხდღეს-თქვა. გაგიგონია? მეო, ნახმარი კატეტერი უნდა მივიტანო და ჩავაბარო. თვარა ხელფასზე დამიქვითავენო. მე მგონია, ერთი კატეტერი აქვთ სულ, გამოხარშავენ და სხვასთან მიხმარენ. ასე, ჩემსავით უპატრონო ცოტაა?!

ამჯერად სოსოს შეკავებულ შარდზე წუნწუნი არ დაუნწია და არც ბენოს უკითხავს: „ფსამ თუ არაო“, საქმე უფრო რთულად იყო, ვიდრე სოსოს გარეშე თვალისათვის არცთუ სერიოზული ავადმყოფობა გახლდათ.

– რომელ საათზე წეიღეს?–ჰკითხა ბენომ და ტაბურეტზე ჩამოჯდა.

– რა ვიცი მე, დილიდან წვალობდნენ და ახლა წეიღეს, ერთი საათი არ იქნება.

– ჩემი ბარგი ვის დაუტოვეს?

– ვეუბნებიყენ, რა გეჩქარებათ, მოვა ის კაცი და წეიღეთ მერე-მეთქი. გაგიგონია? ხალხია, ბიჭო, მაგენი? მაგენი გადაშენდნენ თავის ვარდებიანათ.

– ირაკლი არ იყო სახლში?

– ბოვშები წეიყვანა სოფელში. ბიძაშვილის მანქანამ მოაკითხა. ერთ კვირას დავრჩები, გადაღლილი ვარო (რამ გადაღალა), ირაკლის ნასვლა და ნახევარ საათში მევიდნენ.

– რით, რაფერ წეიღეს ამხელა ვაგონი?

– ვაგონი კი არა, სახლს გადადგამენ ეგენი: რა უნდოდა მაგის წაღებას. დიდი ლაფეტი მეიყვანეს. ორი რელსი დაამაგრეს ზეთ. ტრაქტორით მიაწვეს ვაგონს და აწაუნა ეიტანეს.

– კი მარა ჩემი ბარგი?

– ვერ გააღეს ვაგონის კარი. მევიდეს იქანა და წეიღოს თავისი ბარგი-ბარხანაო.

– სად მევიდესო?

– სა მევიდეს, მე ვუთხარი და იცის მაგანო, მოგვძებნის, ნუ გეშინიაო.

აბგა სოსოს დაუგდო და თეთრი ხიდისაკენ მიმავალ №9 ტროლეიბუსს შეახტა.

მერიასთან ზღვა ხალხი ირეოდა.

საპროტესტო აქცია ამჯერად უწყლობასა და უშუქობას გამოეწვია და ისეთ მოკრძალებულ მიზანს ისახავდა, როგორც გახლავთ ქალაქის მერის კარების აჭედვა და გუბერნატორის უპირობო გადაყენება.

გუბერნატორი ქუთაისში არ იმყოფებოდა.

რაც მეგობრებთან ერთად „ბოთლზე დაჯდომობის“ თამაშისას სურათი გადაუღეს და სახელისუფლებო ცენტრალურ გაზეთში გამოუქვეყნეს, რცხვენოდა ხალხში გამოჩენის.

საპროტესტო აქციის პროგრამა-მინიმუმიდან მერის კარების აჭედვალა რჩებოდა, მაგრამ სპეცნაზი მერის კარებს გააფთრებით იცავდა და ფიცარ-ლურსმან-ჩაქუჩით შეიარაღებულ მემიტინგეებს უკვე მერამდენედ ჩაქუჩს ხელიდან ართმევდა. ფიცრებს გუბერნატორის თანაშემწის ოთახში ალაგებდა, ხოლო ლურსმნებს კი, როგორც ფიცრისა და ჩაქუჩის გარეშე გამოუყენებელ მასალას, მოიერიშეებს ჯიბეში უტოვებდა: აქაოდა, მართლა დემოკრატიის მტრები კი არ ვართ, ლურსმნები, როგორც გაგეხარდებათ, ისე გამოიყენეთო.

ბენო ტაბატაძემ, როგორც იქნა, შეაღწია მერიაში და ხელლომთან დაცვის უფროსს ჰკითხა:

- ვაგონი წელით დღეს ბერნოულას გადასახვევიდან!
- საიდან?
- ხიდთან იდგა, ქვეით.
- ვისი ვაგონი?
- არავისი არ იყო.
- მერე შენ რა გინდა?
- მე ვცხოვრობდი შით.
- არ ვიცი, ბიძია, არაფერი.
- იმანო, ვაგონს არ დევძებ. ჩემი რაცხა-რუცხები მქონდა

შით. ბაზრობაზე ვმუშაობ, ი ჩემი ბარგი დამიბრუნე და ვაგონს არ დევძებ!

„დაცვას“ ჯერ გაეცინა, მერე ხელი სტაცა გარემოვაჭრეს და ფანჯარასთან მიიყვანა.

- გედეიხედე! დააკვირდი კარქათ! ხედავ შენ ვაგონს სადმე? რა უნდა ვაგონს აქანა! წადი ბიძია, საქმე ნახე. ვაგონი კი არა, ქვეყანა გვენგრევა თავზე. სოროსს გადაუშენდა აქანა ჩამომთესლებელი!

ჩამოვიდა და იმდენი იხობ-იხვანცალა, მთლად მოქადაგესთან ვერა, მაგრამ მის გვერდით მდგომ მეგაფონმომარჯვებულ ბრტყელთავა მეაქციემდე მიაღწია.

- სიტყვას იტყვი?! -ჰკითხა ბრტყელთავამ.

- შენ გეტყვი აგერ, სახალხო თქმა, ეგება, არც ქე ღირს. რაია იცი?

- ჩქარა მითხარი!

- ვაგონი წელით მერიაში! ვაგონს არ დავძებ! ჩემი რაცხ-არაცხეები იყო შით. ბარგი მაინც დამიბრუნონ!

ბრტყელთავამ სათვალე მოიხსნა და დააკვირდა, გიჟთან ხომ არ მაქვს საქმეო. რაკი დარწმუნდა, რომ ვაგონისდამკარგავი ქვის სროლითა და ტანსაცმლის შემოხვევით ოპოზიციის ავტორიტეტს არ შეარყევდა, ინდაურისკვერცხისხელა მიკროფონი მიაჩეჩა.

- თქვი, თქვი! რაც მე მითხარი, ყველაფერი! მასე მუშაობენ მაგენი! ამას ხელი არ დააფარო, პირთან ახლოს მიიტანე!

გარემოვაჭრემ მოკლე, მაგრამ ბუნდოვანი სიტყვა წარმოთქვა:

- ვაგონი წელიეს! წელიონ ბატონო, მაგენის ვაგონი იყო და მშვიდობაში მოახმარონ გამჩენმა. ბაზარში ვიყავი დღეს და მოსულარიენ! ჯერ ერთი, ხო უნდა ვყოფილიყავი მე თვითონ. ეგება რა მქონდა ვაგონში, რო დეიკარგოს სა წვეიდე მე?! ოპტომ მქონდა გამოტანილი პოსლეზე. იმ კვირაში

უნდა ჩავაბაროყენ ფული! ბევრი არაფერი იყო, მარა ბოდში მომითხოვია და, ქვედა, თლათ ქვედა საცვალი, ბიკინი თუ რაცხას რომ ეძახიან. „კალგოტკები“ იყო კაი ხარისხის ორმოცდაათი ცალი, არ იყიდება ამ სიცხეში, მარა კალგოტკებს თვარ ვეილებდი, ისე არ იძლეოდენ ბიკინებს! დიდი ზომა ლიფი იყო ცხრა ცალი და კიდო შლოპანცები! წოულიათ დღეს ვაგონიანათ ყველაფერი. ვაგონი წეიღონ ბატონო, ვინ იღებს ხმას, მარა ეს ჩემი ტავარი მომცენ! ჩემი კი არ იყო, პოსლეზე მქონდა გამოტანილი.

ან ვაგონის წაღება რა ეჩქარებოდათ?! ვუფელიდი, ვასუფთავებდი. კითხონ მეზობლებს. ჩემზე უკეთესი ვინ იცხოვრებდა შით! სადაც არ უნდა დადგან, ორ დღეში გეივსება ბოზებით და ყომარბაზებით!

მიტინგზე ბენოს გამოსვლის პირველ წამს სუნთქვა შეიკრა, მერე აქა-იქ ისმოდა ექიდნური სიცილი და „ბოზები და ყომარბაზები“ რომ ახსენა, ისეთი სიცილი ატყდა, რომ ბაგრატის ტაძრის ბებერ კედლებს მიანყდა (ექო რატომღაც უკან არ დაბრუნებულა).

„რა აცინებთ, ამ კვდარძალებს“, – გაიფიქრა ორატორმა და მიკროფონი ბრტყელთავას დაუბრუნა.

ბრტყელთავას გარემოვაჭრისთვის ამ მამხილებელი გამოსვლის გამო მადლობა არ უთქვამს.

– იმანო, რავა იქნება ახლა ჩემი ვაგონის საქმე? – ჰკითხა ბენომ ბრტყელთავას.

– მაგას კითხვა უნდა? მიტინგზე კაცი გამოხვედი და ვაგონს დაგიკავებს ვინმე? მოგიტანენ ხვალ დილას და დაგიდგამენ სადაც იდგა.

ბრტყელთავამ ზურგი შეაქცია. კიდევ არ მკითხოს რამე სისულელეო.

რა თქმა უნდა, არც მეორე დღეს და არც ერთი კვირის განმავლობაში ვაგონი არ დაუბრუნებიათ.

ლამეს სოსოსთან ათევდა.

პატარა ოთახის შესასვლელში სოსო ბუხაიძემ შეზლონგი დაუდგა.

შესასვლელი ისე ვიწრო იყო, რომ შარდშეკავებულ ავადმყოფს შეზლონგისთვის უნდა გადაეხიზებინა.

სოსო ღამეში ცხრაჯერ მაინც შედიოდა საპირფარეშოში.

ბენო თავს მოვალედ თვლიდა, გამოსულისთვის ეკითხა: „რა ქენი მოფსი?“ „ისე მოფსა ხორთუმაშვილის გვარმა და ჯილაგმა!“ პასუხობდა სოსო და კვნესით წვებოდა.

ხიზანი აღარ ეკითხებოდა, ვინ იყო ხორთუმაშვილი. სოსო ბუხაიძის ბოლოდროინდელი განწყობილებით, ალბათ, ვარდების რევოლუციის ერთ-ერთი აქტიური მონაწილე უნდა ყოფილიყო.

ბაზრობაზე აღარ ჩნდებოდა, დილიდან საღამომდე მერიასთან იდგა და ყოველ შემსვლელ-გამომსვლელს ეკითხებოდა:

– მე ბოდში, შენ აქანა მუშაობ?

– ჰო, რავა, რა იყო? – შეჩერდებოდა შემსვლელი (ან შესაბამისად გამომსვლელი).

– ვაგონის ხვარაფერი იცი, ჩემი რაცხეები იყო შით!

მერიის უპრეტენზიო მოხელე თავს გადააქნევდა და ორიოდ ნაბიჯზე რომ გაშორდებოდა, სწრაფად მოიხედავდა ისე, ყოველი შემთხვევისათვის, ელემენტარული უსაფრთხოების დაცვის მიზნით.

ერთხელ, მისდაიღბლად, ქალაქის მერსაც კი გადააწყდა. „გადააწყდა“ კი არა, დაუდარაჯდა და ღამის თერთმეტ საათზე მერი არასამთავრობო მანქანით რომ მოგრიალდა, შავი სათვალეებით და ხელში სათადარიგო პიჯაკით გაიდუმალეებულმა კიბე რომ აირბინა და სამიოდე წუთში უკან ჩამოიბინა, ბენომ სწორედ მანქანაში ჩახტომის დროს მიუსწრო:

– უფროსო! ნინოშვილის ქვევით, ხიდთან ვაგონი რომ იდგა, ხვარაფერი იცი, სა წეიღეს. ჩემი რაცხარაცხეები მქონდა შით!

– იქნება! – მტკიცედ უპასუხა მერმა და გაიფიქრა: „ერთს კი არა ხუთ ვაგონს გიშოვი, ოღონდ ამ ციებ-ცხელებას გადავურჩებოდეთ“.

– მაღლობთ! – თითქოს ფიქრს მიუხვდაო, მანქანის ბორბლებს მიაყოლა ბენომ.

თვე მრგვალდებოდა,

ვაგონი კი არა, ქალაქის მერიც დაიკარგა თვალსანიერიდან.

სოსო უფრო და უფრო მეტად ხვნეშოდა და ლამეში ახლა საშუალოდ ცამეტჯერ მაინც დგებოდა მოსაფსამ-ტყუილად.

აგვისტოს ბოლოს არასამთავრობო დაცვის ნევრმა გერგა-იამ აუწყა გარემოვაჭრეს:

– შენ რო ვაგონს ეძებ ბაქოს საბარგოზე მიუბამთ და სამტრედიისში გამეივლის ყოველ მესამე დღეს. იქანა თუ დეიჭერ, თვარა აქანა ტყვილად დგეხარ დილიდან სალამომდეო.

ათიოდე დღე სამტრედიის სადგურშიც იყურყუტა, მაგრამ ამოდ.

ბაქოდან გამოსულმა და ბათუმში მიმავალმა ოთხმა სატვირთო მატარებელმა გამოიარა, მაგრამ ბენო ტაბატაძის ვაგონი არც ერთს არ ება და კიდევაც რომ ეპოვა მშობლიური ვაგონი, გასაყიდ ნივთებს ვინლა დაუბრუნებდა.

ვილაცამ ასწავლა, პრეზიდენტს მიმართე განცხადებითო.

ეს გზაც სცადა.

ამ ბოლოს სამი თვის განმავლობაში რვა განცხადება გაუგზავნა პრეზიდენტს, მაგრამ ისიც კი არავის უცნობებია გარემოვაჭრისთვის, „თქვენი განცხადება მივიღეთო“.

სახელმწიფო კანცელარია კარგა ხანია აღარ იძლევა პასუხებს ისეთ არასერიოზულ განცხადებებზე, როგორც ძველი (გინდა ახალი იყოს) საბარგო ვაგონის გაქრობა გახლავთ, ვაგონისა, რომელშიც ბენო ტაბატაძის მიერ ბაზრობაზე შეღავათიან ფასებში გასაყიდი ბიკინები, ლიფები, კოლგოტკები, შლოპანცები და მეზღვაურის მაისურები იყო.

უიმედო ძებნამ, გაუთავებელმა ლოდინმა და სოსოს სასწრაფო დახმარების მანქანებისათვის შუალამისას ჭიშკრის გაღებამ ის შედეგი მოიტანა, რომ ქუთაისს ერთი მოკრძალებული გარემოვაჭრე დააკლდა.

ბენო ტაბატაძე 2005 წლის 29 აგვისტოს თავის გაღლეტილ, მაგრამ მშობლიურ სოფელ ყუდეს დაუბრუნდა.

სექტემბერი, 2006

თბილისი.

ბალაკტიონის სიკვდილი

1959 წლის 17 მარტი.

გუშინ დალია.

ორმოცი დღე იწვა საავადმყოფოში – 19 იანვრიდან 5 მარტამდე.

ორმოცი დღე „მკურნალობდნენ“, არიგებდნენ, მოძღვრავდნენ, უთვალთვალებდნენ, ალკოჰოლის (როგორც ამბობდნენ) საწინააღმდეგო ნამლებს ასმევდნენ.

ბოლოს მოსწყინდა.

შესძულდა ყველა წამალი და პირობა დადო, რომ აღარ დალევდა.

თითქოსდა ამ პირობას ელოდნენო, გამოწერეს.

როგორ მონატრებია თავისი ბინა, მაგიდა, საწერ-კალამი...

მარტოობა – ასე სანატრელი რომ გაუხადეს ამ ბოლო დროს.

არა და კაცი მარტოობისთვის იყო დაბადებული.

გუშინ დალია.

გვერდით ოთახში ჩურჩული მოესმა. ვილაცამ კარი გააღო და მაშინვე მიხურა. კედლისკენ შებრუნდა და თავზე საბანი წაიხურა.

გუშინ დალია.

ქვეყანა არ დაუქცევია. თუთუნს ვიყიდო, ძმიშვილს დაუბარა, ქურა გადაჭრა, ჯიხურს ეცა „ორასი ძამიკო!“ დაუსხეს. მოუხედავად გადაჰკრა. მობრუნდა და დარცხვენილი ბავშვივით ჩაჯდა მანქანაში.

– დალიე, ბიძია?

შემობრუნდა და ხაზგასმით, ლამის დამარცვლით აუწყა:

– კი ბიძია, დავლიე.

– ვარგა მერე ასე, ბიძია?

არ გაეპასუხა. „რა ვარგა და რა არ ვარგა, ბიძაშენმა უკეთ იცის და საერთოდ...“ ამის მსგავსი რალაც ჰქონდა მომდგარი ენაზე, მაგრამ არ თქვა.

სკამისკენ ხელი გაიწვინა. საათს დახედა. ცხრა სრულდება.

საათი ბალიშქვეშ შეჩურთა.

ვილაც შემოვიდა.

„ნოდარი იქნება, ნინა ვერ გამიბედავს... ახლა დაიწყება ბუნაგიდან ჩემი გამოტყუება...“

– ბიძია!

არ გადმობრუნებულა, არც საბანი გადაუძვრია.

– ბიძია!

– ჰო.

– უნდა წამოხვიდე.

– სად ნოდარ, სად?

– საავადმყოფოში, დაგვპირდნენ.

– რას დაგვპირდნენ, ნოდარ, რას?

– მერე ადგილი აღარ იქნებაო.

– სად არ იქნებაო ჩემი ადგილი, ძამიკო, აქ, ჩემს სახლში?

– საავადმყოფოში, ბიძია.

– ხომ ვიყავი საავადმყოფოში. გაძლებ შენ – ჯანმრთელი კაცი, იქ ორი თვე? მე გავძელი. ძამიკო. ავადმყოფმა კაცმა. ახლა დასვენება მჭირდება. დავისვენებ ცოტას, მოვმადგრდები და წავალ.

– უნდა მორჩე, ბიძია. ბოლომდე უნდა მორჩე.

– თუ არ ვიყავი მორჩენილი, რატომ გამომწერეს?

– გენდნენ, ბიძია.

– დიდი მადლობა ნდობისათვის, უფროსებო, გავამართლებ ამ ნდობას!

– უნდა წამოხვიდე, ბიძია. მერე გვიან იქნება.

– საქმეები? თქვენ რას დაეძებთ ჩემს საქმეებს. მკურნალობის დრო მაქვს ახლა მე? თავზე რომ ვადგივარ, მაშინაც არაფერი შველის მეორე ტომს.

– მორჩები და მიხედავ.
 – მერე კაცმა არ იცის, რა მოხდება. ლაპარაკია, შეიძლება მთლად დახურონ სახელგამი.
 – ნუ გეშინია, არ დახურავენ. შენთვის გეუბნები, უნდა წამოხვიდე, ბიძია.
 – ძამიკო, რას გადამეკიდეთ, რა გინდა. ამ სახლში ერთი კუთხე არ მეკუთვნის?
 – ყველაფერი გეკუთვნის და ყველაფერი შენია, მაგრამ ცუდად ხარ, უნდა იმკურნალო, ბიძია.
 საბანი გადაიძრო, ნოდარს შეხედა. ერთხანს კუმტად უმზერდა, უეცრად ფანჯრისკენ გაექცა თვალი და თითქოს გამოსავალი იპოვაო:
 – ხომ ხედავ, რა უჟმური ამინდია. ასეთ ამინდში შეიძლება გარეთ გასვლა? ხვალ წავიდე, ნოდარ. ხვალ ძამიკო, დღეს ისედაც ვერ ვარ კარგად. წელი მტკივა. პაპიროსიც გამითავდა, ხვალ „რეკორდს“ ვიყიდი...
 თითქოსდა ევედრებოდა, ხავს ებლაუჭებოდა, არ უნდოდა წასვლა.
 – ხვალ ადგილი არ ექნებათ, ბიძია. ქვეყნის ავადმყოფე-ბია. ყველას ლეჩკომბინატში უნდა მოხვედრა.
 ... მარჯანიშვილის თეატრის გვერდითა სადარბაზოდან ორნი გამოვიდნენ.
 ბიძა-ძმისშვილი ლამის ერთი სიმაღლისანი იყვნენ.
 გალაკტიონს ფართხუნა, ნაცრისფერი პლაში ეცვა. უქუდოდ იყო, ხელში თავისი განუყრელი, გაცვეთილ-დაძენდი-ლი, ორგასალებიანი პორთფელი არ ეჭირა.
 ჯერ თეატრისკენ წავიდნენ, მერე გამობრუნდნენ და ხიდ-თან გაჩერდნენ.
 ტაქსმა დაამუხრუჭა.
 – ნადი ახლა შენ, ბიძიკო, შენს საქმეებზე. მე თვითონ მივალ საავადმყოფოში. რა გაყოლა მინდა. ყველა მიცნობს. ნოდარმა იცოდა, რასა ნიშნავდა, „მე თვითონ მივალ“.

– დაჯექი ბიძია, დაჯექი.
 წინა კარი გაუღო, თვითონ უკან დაჯდა.
 გალაკტიონი უკმაყოფილოდ შემოტრიალდა.
 – ტყვილად ცდები, ძამიკო. მისასვლელი ვიყავი ერთ ადგილზე. მე თვითონ მივიდოდი და დაწვებოდი. ყველა მიცნობს. ნოდარმა მძლოლს ჩაულაპარაკა:
 – ჭავჭავაძეზე, ლეჩკომბინატში.
 ...მთავარი ექიმის მოსაცდელში.
 – არ ექნებათ ადგილი, ძამიკო. ტყვილად მოვედით. შენ აქ მომიცადე, მე შევალ და ვკითხავ შალვას. უნდა დაგვერეკა. ხვალ გაენერებიან ავადმყოფები. ხვალ უნდა მოვსულიყავი...
 – ჰყავს ვინმე? – ჰკითხა მდივან გოგონას ნოდარმა. პასუხს არ დაელოდა – დამელოდე, ბიძია, ამ ნუთში გამოვალ.
 „ამ ნუთში“ საათზე მეტ ხანს გაგრძელდა. გალაკტიონი ცმუკავდა. ვერ ისვენებდა, წამდაუნუმ საათს დასცქეროდა.
 დაახლოებით თერთმეტ საათზე, მოსაცდელში მწერლები შემოვიდნენ: ირაკლი აბაშიძე, კონსტანტინე გამსახურდია, სერგი ქილაია, ელიზბარ უბილავა, მამია ასათიანი, სიმონ ჩიქოვანი, ალიო მირცხულავა...
 ირაკლიმ მაშინვე შენიშნა. ხელგანვდილი წავიდა. გალაკტიონი თავმჯდომარეს წამოუხტა და დიდი ხნის უნახავივით გადაეხვია.
 ირაკლი – რამ შეგანუხა გალაკტიონ?
 გალაკტიონი – ვერ ვარ კარგად, ძამიკო. გული მანუხებს. ვწვები.
 ირაკლი – ეგ კარგად გადაგიწყვეტია. დანექი, დანყნარდი, დაისვენებ, თავს მოუარე.
 სხვა მწერლები მთავარი ექიმის კაბინეტში შემწკრივდნენ.
 – თქვენ... აქ... ძამიკო?
 ირაკლიმ განზე გაიხედა.
 – სანყალი შალვას ამბავს გაიგებდი.
 – არ ვიცი?

– ნუხელ გარდაიცვალა.
 – რას მელაპარაკები?!
 ირაკლიმ კარებისკენ გააბიჯა.
 – გინახულებთ. კარგად გალაკტიონ.
 – კარგად, კარგად, ძამიკო.
 ხუთიოდე წუთში მწერლები იმავე თანმიმდევრობით გამოვიდნენ. წინ ირაკლი მოუძლოდათ. ნოდარმა მდივანს ჰკითხა, მოადგილის კაბინეტი საით არისო.
 – ხომ გეუბნებოდი, ნოდარ, დღეს ჩვენთვის არ ეცლებათ-მეთქი. ცუდი დღეა, სანყალი შალვა... ვერ მოურჩენიათ... სხვას ყველას არჩენენ... შალვა ვერ მოურჩენიათ. სად მიდიხარ?
 – მოადგილეს ელაპარაკა. ადგილს მოძებნიან.
 – არ შეიძლება ხვალ მოვიდეთ-თქო? კითხე ერთი. ხვალ იქნება ადგილები, ვიცი მე.
 – ამ წუთში შემოვალ. აქ იჯექი. ბიძია.
 უნდოდა შალვა დადიანისთვის შეეველო თვალი, მაგრამ მწერლები უკან არ გამობრუნებულან. ჩანს, სხვა კარებიდან წაასვენეს ცხედარი.
 მოსწყინდა მოსაცდელში ჯდომა.
 გარეთ გამოვიდა და ვესტიბიულში დააბიჯებდა.
 წვერს ხელით ივარცხნიდა.
 ჯიბიდან რამდენჯერმე ამოიღო „რეკორდი“. პაპიროსს თავი მოუსრისა. პირში ჩაიდო, მაგრამ გადაიფიქრა და კვლავ კოლოფში ჩააბრუნა.
 პირველ საათზე ამოვიდა ლიფტით ნოდარი.
 – მეშვიდე პალატაში დაგანვინეს.
 – მარტო ვიქნები?
 – ორი ავადმყოფია. კაი ხალხიაო. მალე საშუალება გვექნება და გადავიყვანოთ.
 – ზღაპარია, ეგ ამბავი. არავინ არსად არ გადამიყვანს. რა საჩქარო იყო, ძამიკო, ერთი მითხარი. მოვიდოდით ხვალ ადამიანურად, წესიერად. უნდა ვანუხო ახლა უცნობები.

– კაი ხალხიაო. გაეხარებათო გალაკტიონის გაცნობა. შენც გაერთობი ცოტას.
 – მშვენივრად ვერთობი მე ჩემს სახლში. ძამიკო.
 – კაი ახლა, ბიძია. მთლად ბავშვად ნუ გადაიქცევი. შენც უნდა შეგვიწყო ცოტა ხელი. შენს თავს შენ თუ არ მიხედე, ექიმი ღმერთი კი არაა.
 გასახდელთან მივიდა, შემობრუნდა.
 – როდის დაგანვინებ?
 – ამ წუთში ექთან ჩამოვა.
 – აქ მომიცადე, ქვევით ჩავალ, საქმე მაქვს.
 – სად ქვევით?
 – ბუფეტში.
 – რა გინდა ბუფეტში?
 – საპონს ვიყიდი.
 – საპონიც ჩაგიდვა ბიცოლამ და კბილის ჩოთქიც. ვიცი მე, რაზეც მიდიხარ.
 – რაზე მივდივარ?
 – ვიცი მე.
 – არაყს რა უნდა ბუფეტში, ძამიკო.
 – ვიცი მე. არ ჩახვალ ქვევით შენ, ბიძია.
 სინამდვილეში ნოდარმა არაფერი იცოდა. გალაკტიონის ძმისშვილს ეგონა „ლურჯა ცხენების“ ავტორი ბუფეტში არყის დასალევად ჩადიოდა. არადა, საავადმყოფოს ბუფეტში არაყი, მართლაც, არ იყიდებოდა. გალაკტიონს სარდაფში ნაცნობი ცეცხლფარეში ჰყავდა. აი, სად ეგულებოდა ნოდარის ბიძას არაყი.
 – ორის ნახევარზე საავადმყოფოს ხალათში გამონყობილი გალაკტიონი სანიტარმა ქალმა ლიფტით მეოთხე სართულზე აიყვანა. ნოდარმა ტანსაცმელი წამოიღო და წამოვიდა.
 ორადგილიან მეშვიდე პალატაში გალაკტიონს შეზლონგი ჩაუდგეს.

ერთ-ერთი ავადმყოფის მეუღლემ ამაზე სასტიკი პროტესტი განაცხადა.

– როგორ შეიძლება! ჯერ ერთი, ეს პალატა ერთი ავადმყოფისთვისაა განკუთვნილი. თავი კუდს ვერ მოიქნევს, ისეთი ვინროა! ორი ავადმყოფი წევს, მესამის ჩამატება რაღა უბედურებაა! გული ანუხებს ჩემს ქმარს. არ ჰყავს ამ ქვეყანას პატრონი?!

– ქალბატონო – გალაკტიონს რაღაცის თქმა სურდა.

– მე თქვენთან არა მაქვს, ბატონო საქმე.

თქვენ ავადმყოფი ხართ და, რასაკვირველია, როგორც ყველას, ადგილი გეკუთვნით. მე იმათზე ვამბობ... ბოლოს და ბოლოს სინდისიც კარგი საქონელია, რამდენჯერ ვთხოვე, გადაიყვანეთ ჩემი ქმარი ცალკე ნომერში-მეთქი. არ ეკუთვნის? ვისა აქვს მეტი დამსახურება. ჩამომითვალონ ერთი. ვინ გააკეთა ჩემს ქმარზე მეტი ამ ქვეყნისთვის. ამისათვის იომა, ამისთვის იშრომა? თქვენ გგონიათ, არა აქვთ ადგილები? ნახევარი საავადმყოფო ცარიელია. ყველაფერი ვიცი მე!

ამ უკანასკნელ წინადადებაში ავადმყოფის მეუღლე მართალი იყო.

საავადმყოფო კომბინატში ძლიერთა ამა ქვეყნისათვის გამზადებული ლუქები საიმედოდ იყო ჩარაზული იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ ძლიერნი ამა ქვეყნისანი იმხანად ჯანმრთელად იყვნენ.

გალაკტიონმა შეზღონგზე სათვალე და ბლოკნოტი დადო. იმწამსვე ბლოკნოტი აიღო, ხალათის ჯიბეში ჩაიდო და გამოვიდა.

ორიდან ექვს საათამდე ვესტიბიულში ბოლთას სცემდა.

თავის პალატაში არ შებრუნებულა და არც აპირებდა.

პალატაში ახლობელთაგან არავინ აჰყოლია.

არც მერე მოუკითხავს ვინმეს.

ძმიშვილი შინ ათ საათზე დაბრუნდა.

გალაკტიონი კი მეოთხე სართულიდან, ნევროპათოლოგ პონდოევის კაბინეტის ფანჯრიდან გადახტა 1959 წლის 17 მარტს, ზუსტად 6 საათზე.

ფანჯარასთან „ვენური სკამი“ მიიდგა და გადახტა.

ფანჯრის რაფაზე ფეხის კვალი ვერ აღმოაჩინეს.

როგორც ჩანს, სკამიდან პირდაპირ გადაფრინდა. გადაეშვა ძირს. არც ხელგაშლილი წასულა თავდაღმა და არც ფეხზე დამდგარს უფრენია ბეტონის ასფალტამდე. დაეცა ჰორიზონტალურ მდგომარებაში. მთელი ტანით დაეცა. ნეკნები ჰქონდა ჩამტვრეული და გულ-ფილტვები ელენითურთ დახეთქილი.

1959 წლის 16 აპრილს მეუღლემ თბილისის პროკურორს განცხადებით მიმართა:

„...გალაკტიონ ტაბიძის მეუღლე და ერთადერთი მემკვიდრე მე ვარ, რისთვისაც გთხოვთ, გასცეთ სათანადო განკარგულება, რათა შემნახველი წიგნაკი დამიბრუნონ.

გალაკტიონ ტაბიძის ქვრივი ნ. ტაბიძე“.

თხოვნა შეუსრულეს.

ნინო ტაბიძის ხელწერილი №71.

„1959 წლის 21 აპრილი, ქ. თბილისი. ნინო სიმონის ასულმა ტაბიძემ მივიღე ჩემი მეუღლის – გალაკტიონ ვასილის ძე ტაბიძის შემდეგი ნივთები:

1. შემსალაროს წიგნაკი, სალაროს №3575, ანგარიშის ნომერი 94 170, 26 295 მან. და 46 კაპ-ის ნაშთით.

2. ფული ორასოთხმოცდაერთი მანეთი.

3. უბის წიგნაკი ალფაბეტით, სხვადასხვა ჩანაწერებით.

4. ლექსი „ია სოვეტსკი რაბოჩი. კომმუნისტ“. რუსულად ხელის მოწერა ალექსი პეტრეს ძე ზაკომოლდინი.

5. ცხვირსახოცი ყავისფერი ნაპირებით.

6. გ. ვ. ტაბიძის შრომის უუნარობის ფურცელი, სერია 7201, 089933, 19 იანვრიდან 16 მარტამდე.

7. ცნობა, რომ ტაბიძე მკურნალობს „ლენკომბინატში“.

8. სათვალე გამჭვირვალე გაყოფილი მინებით.

9. „რეკორდის“ კოლოფი სამი პაპიროსის ნამწვითა და სამი მოუნეველი პაპიროსით.

10. შავი უბრალო ფანქარი 7 სმ-ის სიგრძის.

11. სავარცხელი, ტარიანი, ყავისფერი.

12. ორი თითბერის გასაღები, ერთ-ერთი რკინის ენით, შეკრული ქალაქის კანაფით.

13. სამი ყუთი ასანთი.

აღნიშნული ნივთები და ფული მივიღე ქ. თბილისის პროკუ-
რატურის უფროს გამომძიებელ სიმონიშვილისაგან“.

სამი ბიბლიური ნოველა

მთვლემარე კაცობრიობა

მიაბიჯებდნენ უხმოდ, უგუნებოდ.

თითქოსდა, რაღაც უსაშველოდ მძიმე ტვირთი ეკიდათ მხარზე.

ნინ იესო მიდიოდა ხელებდაშვებული, თავანუელი.

დროდადრო შეჩერდებოდა, ჩამორჩენილ მონაფეებს დაე-
ლოდებოდა.

რომ გაუსწორდებოდნენ, უსიტყვოდ, უსაყვედუროდ გა-
ნაგრძობდა გზას.

ხვდებოდა, მოციქულებს სურდათ, რაც შეიძლება, გვიან
ასულიყვნენ გეთსიმანიის ბაღში, რათა განთიადს მოესწრო და
მტარვალთაგან მოძღვრის ხელყოფისათვის შეეშალა ხელი.

გულუბრყვილოდ ეგონათ, რომ სინედრიონის მოციქულნი
თავიანთ ბნელ საქმეს სინათლეში ვერ ჩაიდენდნენ.

მთვარე ამოვიდა და კედრონის ხევს გაღმა ზეთისხილის
მთა გამოჩნდა.

პეტრემ მთვარეს ახედა.

მთვარე ჩვეულებრივზე უფრო დიდი, უფრო კაშკაშა და
თითქოს უფრო ახლოსაც ნათობდა, ასე მოეჩვენა პეტრეს.

კედრონის მშრალ ხევს რომ ჩაადგნენ, ბილიკი მოძებნეს
და თავდაღმართი ერთმანეთის მიშველება-ხელჩაკიდებით
ჩაათავეს.

ფეხქვეშ გრილი ქვიშა სასიამოვნოდ იშლებოდა.

გეთსიმანიის ბაღში ზეთისხილის ხეებს მთვარისგან ვერ-
ცხლის ათინათი გადაჰკრავდა.

შედგნენ და სული მოითქვეს.

ნიავი არ იძვროდა.

ირგვლივ წარღვნისნინა სიჩუმე დასადგურებულებოდა.

– ჩემთან პეტრე, იაკობი და იოანე წამოვლენ, თქვენ აქ დაგველოდეთ, ილოცეთ, როცა გიხმობთ, მაშინვე წამოდით, – თქვა იესომ.

– ნება თქვენია, უფალო, მაგრამ იქნებ ამაღამ მაინც არ დავშორებოდით ერთმანეთს, – ჩაილაპარაკა ბართლომემ, რომელსაც არ ესიამოვნა პეტრეს, იაკობის და იოანეს გამოყოფა.

– ცოტა ხანს უჩემობას უნდა შეგაჩვიოთ, ბართლომე.

ბართლომეს აღარაფერი უთქვამს.

მოციქულები მთვარის ჩრდილში ზეთისხილის ქვეშ ჩამოსხდნენ, ოთხეულმა კი გზა განაგრძო.

მთვარის ბილიკს აღმა აუყვნენ.

ზეთისხილის მთის შუა ადგილას შეისვენენ.

აქედან მთელი ბეთანია ხელისგულივით ჩანდა.

კედრონის ხევს გაღმა, ალიზის ქოხებში მშვიდად ეძინათ.

სინათლის ჭიატიც არსად ჰკრთოდა.

ოდენ სინედრიონის წინ სამ-ოთხგან ერთო კოცონი და კოცონის ირგვლივ ჩრდილები ირეოდნენ.

იესო ზეთისხილის ხეს მიეყრდნო ხელდაჭდეული, მხლებელთაკენ არ მოუხედავს, ქალაქს ჩასცქეროდა.

– პეტრე, იაკობ, იოანე, თქვენ უკვე ყველაფერი იცით. დღეს უნდა აღსრულდეს. მდევარი ახლოვდება და გამცემიც მზადაა, თქვენ იმიტომ გიახლეთ, მამაჩემის სიტყვა ისმინოთ და განსაცდელის წინ ჩემი მოწმენი გახდეთ, რათა უკანასკნელ დევრიშსაც უამბოთ, რასაც ნახავთ და განიცდით, ახლა მე მარტო ავალ მწვერვალზე და ყველა ცოდვილის სულს შევავედრებ მამაღმერთს. თქვენ აქ იყავით და ილოცეთ. ვინძლო, არ ჩაგთვლიმით და გეთსიმანიის ჩრდილებში სატანის ფაჩუნი არ გამოგეპაროთ.

– რა ჩაგვაძინებს, მოძღვარო. შენთან ერთად რულ-მოუკრებლად ვუდარაჯვებთ დაღლილ-დაბნეულ თვისტომით, – თქვა პეტრემ.

ქრისტე ჩქარი ნაბიჯით ააღმართდა.

ოციოდე წუთში იგი უკვე ზეთისხილის მთის მწვერვალზე იყო; მოციქულთაგან ქვის სასროლ მანძილზე.

უკვირდა, რომ ამ ღამით სული დაუძძიმდა და თითქოსდა შიშიც შეეპარა. მოწაფეებთან სინანულის მსგავსი რამ არ წამომცდესო და ამიტომ განმარტოვდა.

მწვერვალზე იდუმალი თბილი სიო ჰქროდა.

დაცვარული შუბლი თავსაბურავით შეინმინდა, მუხლებზე დაემხო და ზეცად აღაპყრო ხელ-თვალი:

– მამაო, მე მზად ვარ. რაც უფრო ახლოვდება ჟამი, მით უფრო მძიმდება სხეული ჩემი და სული ზეცად ისწრაფვის. შენს მარჯვნივ დაჯდომად თავი არ მეღირსება და ვერც გავბედავ, მაგრამ მანდ, ციურ სასუფეველში მეკელაპტრედ მაინც თუ მიმიჩნევ, ბედნიერი ვიქნები. რაც მომიწოდე და დამავალე, აღვასრულე. შევალვიძე ბნელით მოცული კაცობრიობა და მოვაქციე შენდა დიდებად. ვასწავლე ყველას, რომ წუთისოფელი მტრობად და შურად არ ღირს. ოდენ სიკეთის ქმნით უნდა შეამზადო სული შენი საუკუნოდ განსასვენებლად. ჩემი ერთგული მოციქულნი განასრულებენ ჩემთა საქმეთა. განჰკურნავენ სნეულთა და უგუშაგებენ ქვეყანას ცოდვათა ასაც-ილებლად.

დიდხანს ილოცა, მთვარე შავლურჯგადმოკრიალებულ ცაზე რომ აინია, იესოს ზეციდან ნაცნობი ხმა მოესმა:

– რა დიდებულია შენი ნდობა მოწაფეთა მიმართ, იესო. შენ, რა თქმა უნდა, ყველაფერი ასწავლე მათ, მაგრამ ვერ შეძლებდი ადამიანურ ჭირვეულობათა ბოლომდე აღმოფხვრას მათ გულში. მიდი და იხილავ, როგორ ფხიზლობენ შენი მოციქულნი.

იესომ კორდი ჩამოირბინა.

სამეულს ღრმა ძილით ეძინა, იაკობს და იოანეს ერთმანეთის მხრებზე ედოთ თავები, სიმონ-პეტრეს ქვა ესასთუმლა.

მივიდა, რიგრიგობით შეანჯღღრია სამივენი. – რამ დაგაძინათ ბიჭებო, ეს ვართ სულ? რომ არ იცოდეთ რა მელის,

სხვა ამბავია; მალე თქვენთან აღარ ვიქნები. მეგონა, ლოცვით დაღლილთ და ცრემლმდინარეთ გნახავდით. თქვენ მშვიდად გძინავთ, თქვე კაი ხალხო?!

სამივენი მუხლებზე დაეცნენ.

– გვაპატიე, მოძღვარო, ეს წუთია ჩაგვეთვლიმა. ვერც კი გავიგეთ, ისე ანაზღად მოგვეპარა ძილი.

– იაკობ, ზეთისხილის რტოები მოტეხე და ჩამოარიგე. ლოცვასა და ლოცვას შუა ერთმანეთს ურტყით მხრებზე, რომ ლოცვისას არ ჩაგეძინოთ და თავი არ მომჭრათ. ისტორიული ჟამია. სიძე მაყრიონს სამუდამოდ ტოვებს.

ისევე ააღმართდა. მთის მწვერვალზე ლოცვად დავარდნილი ავედრებდა უფალს ცოდვილ კაცობრიობას.

ერთი საათის შემდეგ დაბრუნდა მოწაფეთა დასახედად.

ზეთისხილის რტოები ეჭირათ ხელში და მშვიდად ეძინათ. თითქოსდა არც არსებობდა ქვეყნად სინედრიონი და გაიძვერა კაიაფა, მნიგნობართა და ფარისეველთა უღმობელი განაჩენი და ეს საშინელი ღამე, რომელსაც კვლავ უნდა გაემიჯნა განკაცებული ღმერთი ყურმძიმე კაცთაგან.

ერთხანს უყურა მძინარეთ. მერე ყრუდ ჩაახველა და თავები მაინც რომ არ ასწიეს, ზეთისხილის რტოები გაუტყაპუნა მხრებზე.

წამოხტნენ და შემკრთალ-თავჩაქინდრულები დამნაშავესავით წინ გაუჩერდნენ.

– ეს იმედი მქონდა თქვენი? მეტად არ გიღირვართ? ჩემი აღსასრულის ღამით ვერ შესძელით გეფხიზლათ და კაცობრიობას უგუშავებთ თქვენ? მეტი არაა ჩემი მტერი. იცოდეთ, მამაჩემი ზეციდან ყველაფერს ხედავს და, ვაითუ, ვერ შევძლო დავარწმუნო, რათა მოგეტევოთ ეს დანაშაული.

იოანე ატირდა.

– კიდევ ერთხელ შეგვინდე, მოძღვარო. კენჭებს დავიყრით წინ და მუხლებით კენჭებზე შევდგებით, რომ ტკივილმა არ

ჩაგვაძინოს. წადი მშვიდად ილოცე. ვერც მამაუფალი და ვერც შენ ჩაძინებულს ველარ გვიხილავ.

ლოცვით დაღლილი და სიცხით შუბლგადაცვარული იესო შუალამისას კიდევ ერთხელ რომ მობრუნდა, რათა მოწაფეთა „სიტყვის კაცობა“ შეემოწმებინა, გაოგნდა მოძღვარი.

სამივეს ღრმა ძილით ეძინა. მთვარით განათებულ სახეებზე არცერთს ურვა-დარდის და წუხილის ნიშან-წყალიც არ ეტყობოდა.

იესოს არაფერი უთქვამს. არც შეუღვიძებია მძინარენი, გატრიალდა და ზეთისხილის მთაზე ასულმა ხელაპყრობით ცას შეჰლაღადა:

– მამაო, ამარიდე ეს სასმისი. აღარ მინდა ცათა სასუფეველში ყოფნა. არა ვარ ღირს იმ ხვედრისა, შენ რომ განმიმზადე, რათა კაცთა მოდგმის ცოდვანი ვიტვირთო და სიკვდილის შემდეგ ნათელში აღვსდგე, რომ უკუნითი უკუნისამდე განვაგობედი მილიონთა, როგორც ჩანს, ჯერ კიდევ აქა ვარ საჭირო. განკაცების დრო უნდა გამიხანგრძლივო, რადგანაც ჯერ მზად არ არის მთელი ისრაელი კი არა, ის თორმეტი ყველაზე ერთგული მოწაფეც კი, რათა ჩემი ბილიკებით იაროს. დღედაღამ ჩემს გვერდით ყოფნამ, თურმე, ისიც ვერ ასწავლა მოციქულებს, რომ არ ჩათვლიმონ, როცა მოძმეს მძიმე ჟამი უდგას.

– მისმინე იესო, ნუ გიპყრობს სინანული შენ, ჩემს საყვარელ ძეს და ჭეშმარიტ მწყემსს ისრაელის ცხოვართა. შენ ყველაფერი გააკეთე ადამიანთა განსანმენდლად და პირნათელი დაჯდები შემოქმედის მარჯვენა მხარეს, როგორც წამებულები და ვალმოხდილი. რაც შეეხება ჩათვლემას, სხვათა სენის გულგრილად ცქერას და შეგუებას მოყვასის მძიმე ხვედრისადმი, ეს ყველაზე აუცილებელი ნიშანია ადამის ძეთ რომ დავანათლე და ვუგულისყურე. ადამიანს რომ ეს თვისება არ ჰქონდეს, დაილუპებოდა კაცობრიობა. ასე რომ, შენ ფიქრი ნუ გაქვს, ისინი სწორედ მაშინ გაიღვიძებენ, როცა მათი გაღვიძება იქნება საჭირო! – მოისმა ზეცით.

– გავიგე მამაო, და მაინც დაბეჯითებით გთხოვ, ამაცილო ჩემი ბედის სასმისი. შენმა ნათქვამმა კიდეც ერთხელ დამარწმუნა, რომ არა ღირს თავის დადება ამ ცოდვილი, ამ ნაკლული, ამ მატყუარა მოდგმისთვის. იქნებ ადრე მომავლინე, მამაო, ამ ქვეყნად?!

– ღირს, ღირს იესო. კაცობრიობის ერთი რწმენით შეკვრას და ერთი დროშის ქვეშ დგომას ამაოდ ველით მე და შენ. ცათამალლების შემდეგაც ბევრს რასმე ასწავლი ყველას, ვინც ყურს მოგაპყრობს.

– შენ უკეთ იცი, მამაო. იყოს ისე, როგორც შენ გინდა.

– გაძლებას, გაძლებას გისურვებ შვილო ჩემო.

...შორს ცის დასალიერთან გაცრეცილი მთვარე ეკიდა.

იესო ხედავდა სინედრიონის წინ კოცონებიდან როგორ იღებდნენ იუდეველნი მაშხალ-მუგუზლებს და როგორ მოემართებოდა ციციანათელათა ლაშქარი გეთსიმანიისაკენ.

იუდა

შუადღეს აღარაფერი აკლდა.

ცხელოდა.

ბეთანიის ჩრდილო ქიშკართან, მტვრიან ქუჩაზე კოკიანი კაცი გამოჩნდა.

ეტყობოდა, კოკა პირთამდე სავსე იყო, რადგანაც მხარზე გადაგდებულ თეთრ ტილოზე წყალი ეღვრებოდა.

კაცი ხშირად ჩერდებოდა. კოკას ჩამოდგამდა, ტილოს მოსასხამს განურავდა, მეორე მხარზე გადაიგდებდა და ახლა იმ მხარზე შეიდგამდა კოკას.

ყოველ გაჩერებაზე გზას გახედავდა და თანდათან რწმუნდებოდა, რომ სამი ჯამქუდიანი ებრაელი სწორედ მას მოჰყვებოდა.

გაჩერდებოდა კაცი, გაჩერდებოდნენ მგზავრნიც.

დაიძვრებოდა, გაჰყვებოდნენ.

სახლს რომ მოუახლოვდა, კოკა ჩამოდგა და სტუმრებს დაელოდა.

ებრაელთა შორის ყველაზე მაღალი, შავთმანვეროსანი დანინაურდა, შორიახლო მოდგა და სალამი მისცა.

– შალომი ნუ მოგიშალოს გამჩენმა. ახლავე ცოლს დაუუძახებ და ჭიქას გამოვატანინებ.

მასპინძელმა იფიქრა, ალბათ, სწყურიათ და ამიტომ მომყვებოდნენო.

– ნუ შენუხდები, შენთან უფრო დიდი საქმე გვაქვს.

სახლის პატრონი სმენად იქცა.

– უფლის ნებით, პასეჟი შენთან უნდა დავამზადოთ.

– ეს ჩემთვის ღვთის წყალობაა, რა თქმა უნდა, თანახმა ვარ. სახე გაეზადრა მასპინძელს, – მე მორწმუნე ებრაელი გახლავართ და დიდი ცოდვა ხომ არ იქნება, გკითხოთ ვინაობა?

– ქრისტეს მოციქულები ვართ, მე პეტრე მქვია, ეს იუდაა, ეს კი – იოანე, – ჩურჩულით უთხრა იმ მაღალმა ხუჭუჭთ-მანვეროსანმა. მასპინძელი შიშმა შეიპყრო, მაგრამ არ შეიმჩნია. დარბაზში შეუძღვა სტუმრებს და სანამ მოციქულები ტყავისღვედებიან დაბალ სკამებზე ჩამოსხდებოდნენ, განწირულივით ამოილაპარაკა:

– მშვიდობა თქვენს მოსვლას, იესუ – მაცხოვარი ჩემი და მამა ჩემი, – ხმას კიდევ უფრო დაუნია, – თუ ძმა ხართ, შარს არაფერს გადამყართ. წვრილი ცოლ-შვილის პატრონი ვარ, ჩემი თავი ტარიგად მომიძღვნია, მაგრამ ესენი არავის დაინდობენ, გუშინაც იყვნენ კაიაფას მსტოვრები; ქრისტეს ჭერი არავინ მისცეს და არც მის ქადაგებაზე დაგინახოთ, თორემ ჩვენთან გექნებათ საქმეო.

მოციქულებს პასუხი არ მიუციათ.

კაცმა კოკა აგურის იატაკზე დატოვა, ბოდიში მოიხადა და გავიდა.

გასვლისას, ცოტა არ იყოს, დაბნეული, გატანჯული სახე ჰქონდა.

ის იყო იუდამ საპასეჟო ფული დაარიგა და სახედაფარული მოციქულები ერთმანეთის მიყოლებით გაიკრიფნენ ბაზრისკენ, რომ სახლს უცნობი მოადგა და იუდა იკითხა.

– მე ვარ, – სანამ მასპინძელი გაეგებებოდა, იუდა მიეახლა.

– კაიაფა გიბარებს, ახლავე უნდა წამოხვიდე, – ისე ხმადაბლა უთხრა უცნობმა, რომ კარებში მდგარ მასპინძელს არაფერი გაუგია.

– წადი, მოგყვები.

იუდა დარბაზში შებრუნდა, მანტია წამოისხა და შიკრიკს დაედევნა.

კაიაფა სავარძელში იჯდა. თეთრი წვერი მკერდზე დაჰფენოდა. წვერს ქვემოთ მღვდელმთავრის მედალიონი უჩანდა.

იუდას სკამზე ანიშნა.

– იუდა, გულახდილად მითხარი, მოგწონს ეს საქმე? – დიდი პაუზის შემდეგ დაიწყო კაიაფამ.

– რა საქმე? – თითქოს შეკითხვას ვერ მიუხვდაო, იუდა.

– რაც ხდება, რასაც ქრისტე აკეთებს.

– რას „აკეთებს“ განა შენ არ მოგწონს ბრმას რომ თვალებს უხელს, კეთროვანს ჰკურნავს და დავრდომილს ფეხზე აყენებს? ცუდს რას აკეთებს?

– თავს ნუ გაიშტერებ, იუდა. მე გეკითხები, მოგწონს-მეთქი ყოველივე, რაც ჩვენს თავს ხდება?

– ჯერ ერთი, მაგ შეკითხვის პასუხი შენ უკვე იცი, კაიაფა. რომ არ მომწონდეს, ქრისტესთან არ ვიქნებოდი. ცუდს რას აკეთებს-მეთქი, კითხვა შემოგბედე.

– ქრისტეს საქციელი ავადმყოფის მორჩენით ნუ შემოზღუდე იუდა. შენ უფრო ნათელი გონების კაცი ხარ, ვიდრე თავს მაჩვენებ. შენ ებრაელი ხარ და ვალი გაქვს იმისი, ვინც სამშობლოში დაგვაბრუნა.

– ვიცი.

– ჰოდა, არ შეიძლება ვერ ხედავდე, რომ სწორედ მოსეს რჯულს ემუქრება საშიშროება.

– განა ქრისტეს მოვლინებაც ღმერთის ნება არ არის? იქნებ უკვე იმის დროა, რომ მოსეს ცნებათა შორის ზოგი შესწორდეს, ვინ გითხრა, კაიაფა, რომ ქრისტე მოსეს მთლიანად უარყოფს?

– რჯული გველუპება, იუდა. განა იმისთვის ვიტანჯეთ, რომ ჩვენი რწმენა გაბზარულიყო. რჯულის დალუპვა ებრაელობის დალუპვას ნიშნავს, არ შეიძლება შენ ეს არ გესმოდეს.

– მერედა ქრისტე ბზარავს რწმენას? რატომ არ შეგიძლიათ უფრო შემწყნარებელ-შემრიგებლურად შეხედოთ მის ქადაგებას, რასაც სწორს ამბობს, მივილოთ, რაშიც ცდება, პირდაპირ ვუთხრათ. თუმცა, არა მგონია ცდებოდეს.

– ყური დამიგდე და რასაც გეტყვი, განსჯის ქურაში გაატარე, იუდა. თქვენ ქრისტემ თავისი ექიმბაშური

გრძნეულებით მოგნუსხათ და ბრმა ლეკვებივით გაგიყოლიათ. ვერ გავიგე, რა ბანგი გასვათ ასეთი, რომ წარბშეუხრელად ემორჩილებით. მითხარი, იუდა, ძალიან მოგნონს ადამიანს ძალს რომ შეადარებენ? განა ქრისტემ არ უთხრა ავადმყოფი ქალიშვილის გადასარჩენად მისულ ბერძენ დედაკაცს – მე ძალლებს არ ვმკურნალობო? რომ დავიბადეთ ცდუნებაც ჩვენთან ერთად დაიბადა. ორმოცი წელი გვწვრთნა მოსემ უდაბნოში და სრულყოფილ არსებებად მაინც ვერ გვაქცია. ახლა კი მოდის ქრისტე და ამბობს, რომელმა თვალმაც გაცდუნოს, ამოითხარე და გადააგდეო. განა უცოდველი კრავები ხართ თქვენ – ქრისტეს მოციქულები? რატომ არ ითხრით თვალებს, ან არ წარიკვეთთ ხელთ?

– ეს... საერთოდ, მონანიებაც ხომ არსებობს. და მე მგონი, არც ქრისტე გვთხოვს, ყველაფერი პირწმინდად შეასრულეთო.

– რას ამბობ, იუდა. განა ქრისტე არ ქადაგებს, ვინც ჩემთან არ არის, ჩემი მტერიაო? ქრისტე ხომ დაფიქრების, გამოცდის, განსჯის, განხილვის საშუალებას არ გიტოვებს. უნდა დაემორჩილო, მორჩა და გათავდა.

– ზოგი რამ, იქნებ, მეც არ მომწონდეს, მაგრამ მოსესგან რომ ერთი ნაბიჯით წინ დგას, ხომ მეთანხმები?

– ჯერ იმაში შევთანხმდეთ, რაც ახლა წამოგცდა. ესე იგი თქვენ, თორმეტი რჩეულთაგანი, ყველაფერში არ ეთანხმებით ქრისტეს. ხომ მართალია?

– დავუშვათ ასეა.

– ახლა კი, იუდა, მოსეს ჩავხედოთ. მოსემ სადმე თქვა: სვალინდელ დღეზე არ იზრუნოო? დღეს რასაც იშოვი, დღესვე შეჭამეო? ასე რომ მოვქცეულიყავით, გაძლებდა ებრაელობა? თუ გახსოვს, მოსეს ლელვის ხე გაეხმოს, რატომ კარგი ნაყოფი არ გასხნაო. და ბოლოს, მოსე გეტყოდა „გიყვარდეს მტერნი შენიო?“

– ეგ კი მართლაც მშვენიერია. სიყვარულით უნდა მოაქციო მტერი, შენდობით უნდა გააუკეთესო.

– რას ამბობ, იუდა. ეგ რომ მთელმა ებრაელობამ ირწმუნოს, ხომ დავიღუპეთ. მტრის სიყვარულით აშენებული სახელმწიფო სად გინახავს. თუ მახვილი არ შეიბი, განა არ გადაგთელავენ გადამთიელნი? მტრის სიყვარული კი არა, ებრაელობის გადამრჩენი მოსეს დიდებული მცნებაა: „კბილი კბილისა წილ“.

– კაიაფა, ძალიან შორიდან ხომ არ იწყებ. არა მგონია, ამის სათქმელად გეხმე. ქრისტე – ქრისტეა, მე იუდა ვარ.

– დიახ, შენ იუდა ხარ და სახელიც გავალებს იუდეველებს დაეხმარო.

– იუდა სხვაც არის თორმეტ მოციქულთა შორის. ესეც არ იყოს, რა ჩემი დახმარება გინდათ. ძალა თქვენია და უფლება. დამპყრობელ რომაელებს კუდში დასდევთ.

– ქრისტეს უნდა განუდგე, იუდა, ისკარიოტელო.

იუდას გაეცინა. სიმწრის სიცილით კი არა, ირონიული სიცილით.

– როგორ გამაცინე, კაიაფა. ქრისტეს განვუდგე და ვის მივუდგე?

– ებრაელობას.

– განა ქრისტე ებრაელი არ არის? განა ჩვენ მოციქულნი, და უფალს რომ ყოველდღე ათასობით კაცი ახვევია, ებრაელები არ არიან?

– შეცდომილი ებრაელები ხართ, იუდა.

– დროს ტყუილად ვკარგავთ, კაიაფა. ჩემგან არ უნდა დაგენყო. როგორ ფიქრობ, ისეთი სულელი ვარ, რომ განვუდგე იმას, ვინც სათნო მყოფი, ასიათასში გამომარჩია და თორმეტთა შორის დამსვა? ბოლოს იმ თორმეტშიც გამომარჩია და ხაზინადარად მაქცია, ფულის ყულაბა ჩამაბარა?

– შენ სწორედ შენ უნდა იხსნა ებრაელობა, იუდა. უნიჭოს და უბირს ეს არ მოეთხოვება.

იუდას ისევ გაეცინა.

– იქნება მიზრძანო; მოვკლა მოძღვარი, ზურგში ხანჯალი ჩავცე?

– არა, იუდა. ქრისტე სინედრიონის სამსჯავროს უნდა გადაეცეს.

– მე რა შუაში ვარ, განა სინედრიონი თქვენ არა ხართ?

– გაგიკვირდება და არ დაიჯერებ, იუდა. ქრისტე მე შენზე ნაკლებ არ მიყვარს. ამიტომ მინდა რომაელთაგან ვიხსნა, რომაელთა მახვილს ავარიდო. სჯობს უხუცესთა წინაშე აგოს პასუხი. ჩვენს წრეში, ჩვენმა კაცმა ჩვენვე დაგვიმტკიცოს თავისი სიმართლე.

– რასაც შენ ამბობ, კაიაფა არახალია. განა ყოველდღე თქვენს წინაშე არ დგას და პასუხს არ გაძლევთ? შენ სხვა რამ გაქვს ჩაფიქრებული.

– სხვა რა უნდა მქონდეს. მინდა, კიდევ ერთი შანსი მივცე ქრისტესეული ქეშმარიტების საღალადებლად. ხალხი თვით აირჩევს, ვის გაჰყევს.

– კეთილი და პატიოსანი. მესამეჯერ გეკითხები, მე რატომ ვარ აქ, კაიაფა? მე არც სინედრიონს წარმოვადგენ და არც უხუცესთა შორის ვითვლები.

– ქრისტეს უნდა აკოცო.

იუდას გაეცინა.

– ოჰო... ახალი ამბავი, მე ისედაც ვკოცნი ყოველდღე ჩემს მოძღვარს.

– ზეგ, გეთსიმანიის ბაღში სალოცავად რომ შეიკრიბებით. ჩემს ხალხს გამოვაგზავნი. როგორც კი კვარებითა და მაშხალებით მოგადგებიან, შენ ერთმა თორმეტთაგანმა უნდა აკოცო ქრისტეს და უთხრა: „რაბი, გიხაროდენ“. სინედრიონის მსახურნი, თქვენ რომ დაცივნით „ფარისევლებს და მნიგნობრებს“ ეძახით, ქრისტეს შუაში ჩაიყენებენ და ჩვენთან წამოაბრძანებენ. უხუცესთა საბჭოს წინაშე წარსადგომად.

– ჩემი კოცნა რაღა საჭიროა, განა არის ვინმე სინედრი-

ონში, გნებავთ იერუსალიმში, ბეთანიაში, ნაზარეთში ან გალილეაში ქრისტეს რომ არ იცნობდეს?

– ხომ შეიძლება შეეშალოთ. რა? ასე ძნელია შენთვის აკოცო შენს მოძღვარს? წელან არა თქვი, ყოველდღე ვკოცნიო?

– კოცნა ადვილი საქმეა, მაგრამ რაღა მაინცდამაინც ლოცვის დროს და მაინცდამაინც გეთსამანიის ბაღში. ქრისტე ყოველდღე სინაგოგებში თუ იერუსალიმის დიდ ტაძარში თქვენს თვალწინ არ ქადაგებს? მიდით და ქადაგების დამთავრების შემდეგ მოკიდეთ ხელი. ან ხელის მოკიდება-დატუსალება რად უნდა, გარბის სადმე? დაიბარეთ და თავად გაეახლებათ.

– მეგონა მიხვდებოდით, იუდა, რომ ამასაც ქრისტეს სახელის განსადიდებლად ვაკეთებ. ჩვენს წინაშე რომ წარსდგება, სათქმელი ექნება. იმიტომ ბრაზობთ ჩემზე რომ მართალი ვარ. რას ჰგავს, რაც ჩაიღინეთ, მოციქულებთან ლოცვის დროს, ნაპასექევეს, როგორც ავაზაკს, მომეჭერთ და ძალით წამომიყვანეთ. ეს კი მცირე ალიბი როდი ექნება მისი უპირატესობის დასამტკიცებლად.

– ვთქვით, მე დავიჯერე, რომ ეს კოცნა-სერობა და მაშხალებით მოძღვრის თქვენამდე მოცილება, ქრისტესვე განსადიდებლად კეთდება, სხვები რომ გამოესარჩლონ და შეხლა-შემოხლა ატყდეს? ხომ იცი, რა ფანატიკურად გვიყვარს თორმეტივეს.

– არ დაიჯერო, იუდა ეგ ამბავი. თქვენ გიყვართ სიმშვიდეში თქვენი წინამძღოლი, გიყვართ თქვენი დამპყრებელი და ფეხის დამბანი, მაგრამ როგორც კი საშიშროებას იგრძნობთ, ცხვრებივით შემოეფანტებით.

– ვერ გერწმუნები, კაიაფა. მაგრამ არც გეკამათები. თვით ქრისტე? განა „ძე კაცისა“, რომელიც სამი დღის მკვდარ ლაზარეს აცოცხლებს და წყალს ღვინოდ აქცევს, ასე ადვილად დაგნებდებათ? ვერ მოახერხებს, თქვენგან თავის დაცვას? ან იმას გაპატიებთ, რომ ძალით მიგყავთ სინედრიონში?

– ეგ ყველაფერი გათვლილია, იუდა. მე და შენ ის შევასრულოთ, რაც ჩვენ მოგვინოდა განგებამ. ჩვენი საქმე პატარაა. ქრისტე თუ კაცია. მიხვდება ჩვენს სიკეთეს, თუ ღმერთია, ეს ჩვენი შეხვედრაც მისი მონყობილია და ჩვენი ახლანდელი საუბარიც ესმის.

„საუბარიც ესმისო?!“ ამ ფრაზამ შეაშინა იუდა.

სადღაც, სულის კუნჭულში, ეჭვი ეპარებოდა სწორედ იმაში, რაც კაიაფას პირით გაცხადდა.

„იქნებ გრძნეული კაცია და ღმერთი არ არის“...

იქნებ... იქნებ...

– არ დამავინყდეს, – დუმილი კაიაფამ დაარღვია – სინედრიონს შენთვის ოცდაათი ვერცხლი გამოვაცოფინე. ვიცი, ხელმოკლედ ცხოვრობ, გამოგადგება. გასვლისას კარისკაცი მოგიწონის.

– გმადლობ... იმ ოცდაათ ვერცხლს ქრისტეს კოცნაში არ მაძლევდე, კაიაფა.

– საყვარელი მოძღვრის კოცნაში ჯერჯერობით ოცდაათ ვერცხლს არავინ იძლევა. შალომ!

– შალომ, შალომ, კაიაფა.

გვიან ღამით, სინედრიონიდან გამოსულ იუდას ბეთანიის უკაცრიელ ქუჩაზე მთვარის ჩრდილი მისდევდა.

* * *

ლოცვისგან დაღლილ-გათანგულ მოციქულებს გეთსიმანიის ბაღის შემოსასვლელთან ჯერ გნიასი მოესმათ, მერე ზეთისხილის ხეებს შორის ამოზავდა ხელკეტ-მაშხალიანი ბრბო.

იუდამ ბრბოში, მისთვის სრულიად მოულოდნელად, რომელი ლეგიონერები შენიშნა და მიხვდა რომ კაიაფამ მოატყუა.

მტკიცედ გადანყვიტა მღვდელმთავრისთვის მიცემული პირობა არ შეესრულებინა, ხოლო ოცდაათი ვერცხლი

გათენებისთანავე ცხვირ-პირში მიეყარა გაიძვერა „მნიგნობრისთვის“.

და სწორედ იმ წამს მოხდა ისეთი რამ, რასაც იუდა ვერასოდეს წარმოიდგენდა: მდევერები სამ ნაბიჯზე რომ მოუახლოვდნენ, ქრისტემ იუდას უჩურჩულა:

– მაკოცე!

ცრემლგამშრალი იუდა წამოდგა და მოძღვარს ეამბორა. სინედრიონის ერთგულ მსახურს მალქოზს, რომელიც პირველი მიეჭრა ქრისტეს, ხელები გადაუწრიახა და ზურგთან ბანრით შეუკრა, პეტრემ ხანჯლით ყური ჩამოათალა.

მალქოზმა ყურზე იტაცა ხელი და საზარლად აბლავლდა.

– პეტრე! რას სჩადი! ამ მონამ რა იცის, რას აკეთებს. – თქვა ქრისტემ, მერე მალქოზს მიუბრუნდა – ნუ გეშინია. აიღე ყური!

მონამ ყური აიღო და მიიწეპა. მიიწეპა თუ არა, მაშინვე გაუთელდა. იუდეველებმა ქრისტე რომ გაინაპირეს, რომაელი ჯარისკაცები გამოენთნენ მოციქულებს.

მოციქულებმა პირი იბრუნეს და სიბნელეში ზეთისხილის ხეებს შორის ტყაპატყუპით ჩაიკარგნენ.

ერთი ახალგაზრდა მლოცველი დაიჭირეს რომაელებმა. „მე რა შუაში ვარო“ მოთქვამდა ყმანვილი. თავდაღმართში რაც ძალა ჰქონდა გაიწია, სამოსი დამჭერს შეატოვა, მარცხნივ თხრილზე გადახტა და თავს უშველა.

ოდენ იუდა დარჩა გეთსიმანიის ბაღში. არ განძრეულა, არც ბრბოს გაჰყოლია და არც მოციქულებთან მიმალულა.

ზემოდან დასცქეროდა ყაყან-ჟრიაშულით, პანღურის ცემით და გინებით რომ მიჰყავდა ბრბოს თავშიშველი მაცხოვარი.

ამ ამბიდან მეორე დღეს, გამთენიისას კაიაფას სახლის კარს ვილაცამ ხელკეტი დასცხო.

კაიაფა ერდოზე გადმოდგა.

– იუდა? შემოდი!

ისკარიოტელი განთიადისფრად გაფითრებული, თავიდან ფეხებამდე კანკალებდა:

– ეს არის, რომაელთა ხელში არ ჩავაგდებო?!

იუდამ ოცდაათი ვერცხლი იატაკზე მიმოაბნია:

– დაიბრუნე ჩემი ამბოროის საფასური. რა დაგიშავე, რომ ასე გამწირე, კაიაფა!

იუდა ტიროდა.

– გვიან არის, იუდა. ამ ოცდაათი ვერცხლის დაბრუნება. მეც მომატყუეს...

იუდამ იმ დილითვე იქვე სინედრიონის მახლობლად კაკლის ხეზე ჩამოიხრჩო თავი.

* * *

იუდა თავის მცირედმორწმუნეობამ და ვერცხლის სიყვარულმა დაღუპა, მაგრამ თერთმეტი გაქცეული მოციქული? სამჯერ უარმყოფელი პეტრე? მლოცველი ჭაბუკი (შიშველი რომ გაიქცა)? ან პილატეს სამსჯავროსთან შეკრებილი ებრაელობა რისთვის დასაჯა უფალმა?

იმის სათქმელად ხომ არა, რომ ერთხელ და სამუდამოდ გაეგო კაცობრიობას; არ არსებობს ბოლომდე ერთგულება. შენი ყველაზე ახლობელიც კი ერთხელ მაინც გიღალატებს.

პირი

ბეთზაგესთან შეისვენეს.

მოძღვარი ლელვის ხის ქვეშ ლოდზე ჩამოჯდა, ირგვლივ მონაფეები ჩამწკრივდნენ.

რაკილა წინანი დასხდნენ, ტალღასავით ერთმანეთის მიყოლებით დაეშვა ებრაელთა გრძელი წყება-ლაშქარი.

აქედან უკვე ახლოს იყო იერუსალიმი.

ხელის განვდენალა რჩებოდა დიდ ტაძრამდე.

მორწმუნეთაგან უმეტესობას არ ენახა იესო „თავის სახლში“ და ინტერესი ჰკლავდათ იმისა, თუ როგორ შეხვდებოდნენ მაცხოვარს ტაძარიონნი.

ინახით მჯდომმა იესომ მარჯვენა ტერფი კალთისკენ მოსწია და ფეხისგულს მტვერი გადააცალა.

ქუსლი სტკიოდა.

წელან, შუადღისას, ბეთანიასთან, გზის პირას მჯდომ ერთ მოხუც მორწმუნეს გაუსწორდნენ. მოხუცი ტიროდა. რა გატირებსო, იესუმ ჰკითხა.

ცხელმა ქვიშამ ფეხები დამინყლულა, იესუს გალილეიდან მოვყვები, გზის გაგრძელებას ველარ შევძლებ და ამაღ ვტირიო, – ვერ იცნო მოხუცმა იესო.

მოძღვარმა ხამლნი გაიხადა და მისცა.

თვით ფეხშიშველი დაადგა გზას და ჩანს, წვეტიან კაჟქვას დაადგა ფეხი, ქუსლი სტკიოდა.

ფილიპეს და თომას უხმო.

– ბეთზაგეს ხომ ხედავთ. ჩადით სოფელში, სასაფლაოს გაღმა, მინდორზე დაბმულ ვირს იპოვით, ახსენით და ჩოჩრიანად წამოიყვანეთ. თუ ვინმემ გკითხოთ, უფალს სჭირდებათქო.

ფილიპე და თომა კედრონის ხევისკენ დაეშვნენ.

რომ გაივაცეს, იქვე, სასაფლაოს მარცხნივ, მინდორზე მართლაც იხილეს მოკლე ბანრით დაბმული ვირი, რომელსაც ირგვლივ ხტუნვა-ხტუნვით უვლიდა ულამაზესი შუბხალიანი, შემოდგომის ნეკერჩხლისფერი ჩოჩორი.

მოშორებით, წყაროსთან, სოფლელები ჩამომსხდარიყვნენ და თავიანთ სოფლურ ჭირლხინზე ყაყანებდნენ.

ფილიპემ ვირი ახსნა, თოკი მოკლეზე დაიჭირა და გზაზე გამოვიდა.

თომა ჩოჩრის დაჭერას ამაოდ ცდილობდა.

– გაანებე თავი თომა, დედას გამოჰყვება!

ჩოჩორმა თითქოს ისმინაო, დედასთან მიიღბინა და კვალში ჩაუდგა.

ალიზის დაბალ ქოხში ათიოდე წლის ბიჭმა შეიღბინა.

ბიჭის შერბენა და იქედან ყბებქვემ ტილოს რიდემამომაგრებული დედაკაცის გამოვარდნა ერთი იყო.

– ვინ ხართ, სად მიგყავთ ჩემი სახედარი?! – დედაკაცმა ფილიპეს თოკზე ხელი უტაცა.

– დამშვიდდით, ქალბატონო, – ფილიპე თოკისთვის ხელის გაშვებას არ აპირებდა.

წყაროსთან მსხდომნი წამოიშალნენ და სეირის მოლოდინში მოახლოვდნენ.

– ბავშვს რომ არ დაეძახნა, ვირი მიყავდათ. სხვენზე ვიყავი, მატყლს ვჩეჩავდი. რა დრო მოვიდა. დღისით, მზისით ვირს აგნაპნიან და ეძებენ მერე! – ქოთქოთებდა დედაკაცი.

– ვინ ხართ! არ გრცხვენიათ?! – ვილაცამ ბრბოდან დაიძახა.

– მათქმევინეთ! – თომამ ხელი ასწია.

– რა უნდა თქვა. ვირს იპარავდით და კიდევ რამე გაქვს სათქმელი?! – დედაკაცი ბანარს ჩაფრენოდა.

– ეს ვირი უფალს სჭირდება, – მშვიდად თქვა ფილიპემ. ბრბო წამით გაისუსა.

ვილაცამ გაიცინა და ჩანს, თავისი სიცილის თვითონვე შეეშინდა, რაკილა სწრაფად მოსხიპა სიცილი.

– რომელ უფალს? – გაუბედავად იკითხა მოხუცმა ებრაელმა, რომელსაც ცარიელი კოკა მოეგდო ზურგზე.

– ჩვენს უფალს, იესუს.

– თვითონ სად არის? – იგივე ხმა იყო.

– მაღლა, ბეთბაგეში, ლელვის ქვეშ ზის და გველოდება. იერუსალიმში ამ ვირზე ამხედრებული უნდა შევიდეს, – უპასუხა თომამ.

– რას იტყვით?! – უღვაშიანმა ბეჭფართო ებრაელმა დედაკაცს შეხედა.

– მე რა უნდა ვთქვა, – განზე გაიხედა ქალმა.

– ვირი შენია და შენ უნდა გადაწყვიტო.

– მე რა უნდა ვთქვა. ჯერ ერთი, თუ ასე იყო, ხომ უნდა ეთქვათ, ქურდულად ახსნეს და მიჰყავდათ, თქვენ გჯერათ ამათი?! ვერა, ჩემს ვირს ვერავის გავატან!

– ისე, კაცმა რომ თქვას, მართალია ეს დედაკაცი. გეთქვათ, თქვე კაი ხალხო. – კოკიანი მოხუცი ფილიპეს და თომას შეაჩერდა.

– ჩვენ... ჩვენ მაცხოვარმა გვითხრა ახსენით და წამოიყვანეთო. რომ გკითხოთ, უთხარით, უფალს სჭირდებაო, – დაბნეულად თქვა თომამ.

– მერე? ვირის პატრონმა რა ჰქნასო? – ქალის ხმა იყო.

– ამის შესახებ არაფერი უთქვამს, – თავი დახარა ფილიპემ.

– მაინცდამაინც ეს ჩოჩრიანი ვირი მომგვარეთო, იესომ? – უღვაშიანმა ჩაიღიმა.

– დიახ, სასაფლაოსთან მინდორზე ჩოჩრიანი დაბმული ვირი სძოვს, ახსენით და წამომიყვანეთო, – დაბეჯითებით თქვა ფილიპემ.

– ცრუობს, იესო ამას არ იტყოდა, – დაასკვნა მოხუცმა. ფილიპე და თომა გაჩუმდნენ.

– კეთილი და პატიოსანი, ვირის დაბრუნებაზე არაფერი უთქვამს თქვენს მოძღვარს? – მხარნამგლიანმა წვეროსანმა ნაბიჯი წინ წადგა.

– დააბრუნებს, რასაკვირველია, – ისე თქვა ფილიპემ, რომ ნათქვამის სისწორეში მთლად დარწმუნებული არ იყო.

– ნადი, ბიჭო, მამაშენს დაუძახე! – უთხრა ვირის პატრონმა დედაკაცმა იმ ბიჭს, რომელმაც წელან შეატყობინა ვირი მიჰყავთო.

მალე სახლიდან თავნაკრული, ხმელ-ხმელი, გრძელკაბოსანი ებრაელი გამოვიდა და ენერგიული ნაბიჯით გამოეშურა შეგროვილთაკენ. რომ მოახლოვდა, ჯერ ვირს შეხედა, მერე სტუმრები შეათვალიერა, მერე ისევ ვირს დაუბრუნდა, ბოლოს დოინჯი გაიკეთა და ცოლს მიაჩერდა:

– რა უნდათ?!

– ვირი უნდა წავიყვანოთო.

– რატომაო?

– უფალს სჭირდებაო!

ბრბოში ისევ გაიცინა იმ ერთმა ვილაცამ.

თავნაკრულმა მასპინძელმა გვერდით აწეპებულ ყმანვილს თავზე ხელი გადაუსვა და ყელშიხელნაჭერილივით ძლივს ამოილაპარაკა:

– დიდი ხათრი და პატივისცემა მაქვს, ძვირფასო მოგზაურო თქვენი, მაგრამ ვირს ვერ გაგატანთ.

– უფალს სჭირდება, – თითქოს ამოიკვნესაო ფილიპემ.

– უფალი სხვა ვირსაც იშოვის, მაგრამ ჩვენ ეს ვირი უფრო გვჭირდება. იგი არც მეტი არც ნაკლები, ჩვენი მარჩენალია.

– მარჩენალი? – თომა ჩაერია.

– დიახ, მარჩენალი. ამ ვირით ვხნავთ მიწას, ამ ვირით მოგვაქვს წყალი, ამ ვირით მიგვაქვს ხორბალი წისქვილში... რომელი ერთი ჩამოგიტყვალთ.

– თქვენი როგორ არ მესმის, – თქვა ფილიპემ, – მაგრამ ჩვენიც უნდა გაიგოთ. ამ ვირით იესო მაცხოვარი იერუსალიმში უნდა შევიდეს.

– რა, სხვა ვირით არ მიიღებენ? – გულწრფელად იკითხა შავულვამამ.

– ვერ გეტყვით. ჩვენ ამაზე პასუხი არა გვაქვს – უპასუხა ფილიპემ.

ებრაელმა მამაკაცებმა ერთმანეთს გადაულაპარაკეს. მერე ვირის პატრონი იხმეს და სერობის ადგილის ხუთიოდე მეტრის მოშორებით ბჭობა-ყაყანი გამართეს.

ოციოდე წუთის შემდეგ ვირის პატრონი ჯგუფს გამოეყო და ფილიპეს მიუახლოვდა.

– თანახმა ვარ. ოღონდ ერთი პირობით, მეც თან გამოგყვებით. განა არ გენდობით, მაგრამ ხომ შეიძლება იმ ორომტრიალში ვირი სადმე გაიბნეს და დამეკარგოს. მე იქვე ახლოს ვიტრიალებ, ხოლო როცა მოსაღამოვდება, ჩავაბამ თოქს ჩემს პირუტყვს და წამოვიყვან.

... ორიოდე წუთის შემდეგ ბეთბაგეს აღმართს ხუთნი მიუყვებოდნენ: ფილიპე, თომა, ვირი, ჩოჩორი და ვირის პატრონი.

ვირი ხანდახან უკმაყოფილოდ დაიფრუტუნებდა (ბალახს რომ მოაცილეს) და ჩოჩორს გახედავდა.

რა იცოდა ვირმა, რომ სულ რაღაც ერთი საათის შემდეგ მაცხოვარს შეისვამდა ზურგზე, ფეხქვეშ პალმის და ზეთისხილის ტოტებს დაუგებდნენ და ლოცვა-ზეიმით მიაცილებდნენ იერუსალიმის ტაძრამდე.

რა იცოდა, რომ იგი სამუდამოდ შერჩებოდა ოთხივე სახარებას უკვდავ სახედრად; ქრისტეს დიდებული სამსახური რომ გაუწია.

იქ კი, იერუსალიმის ტაძართან, ვირისა და მისი პატრონისთვის ყველაფერი ისე ჩვეულებრივად წარიმართა, რომ სამოციქულო წიგნთა და ფსალმუნთა ავტორებმა ორი სიტყვის ღირსადაც არ ჩათვალეს.

ვირზე ამხედრებული იესო იერუსალიმის კარიბჭეს ხუთი-ათასიანი წმინდა ლაშქრით მოუახლოვდა.

„ოსანა! ოსანა!“
„კურთხეულია ჩვენი მაცხოვარი!“
„ოსანა! მოდის ჭეშმარიტი მეფე ისრაელისა!“
გაისმოდა შეძახილები. ყველას აღტაცებულ-შთაგონებუ-
ლი სახე ჰქონდა.

იესოს ღვთიური სინათლე გადაჰფენოდა სახეზე.
ფარისეველნი და მწიგნობარნი ტაძრის საიდუმლო სარკმ-
ლიდან უჭვრეტდნენ ამ საზეიმო მსვლელობას.

– წასულია ჩვენი საქმე, – თქვა უხუცესმა იუდეველმა
ანამ, კაიაფას სიმამრმა – შეხედეთ, რა ხდება, მთელი გალი-
ლეა, ბეთანია, ბეთლემი და ნაზარეთი უკან მოჰყვება. იერუ-
სალიმიდანაც უამრავი გაეგება.

– შენ ფიქრი ნუ გაქვს. ასე ბევრ სულიერ მოძღვარს და
მთავარსარდალს შეხვედრიან. გაივლის ხანი და პირველნი
სწორედ ისინი იყვირებენ: „ჯვარს აცვი, ჯვარს აცვიო!“ ბრბოს
ბელადები უფრო ჩქარა ბეზრდება, ვიდრე ჩვენ გვგონია, –
თქვა კაიაფამ. ტაძრის შესასვლელთან იესო ხელში აიყვანეს
და „ოსანას!“ ძახილით შეაბრძანეს თავის სახლში, – იერუსა-
ლიმის დიდ ტაძარში.

ვირი?

ვირი და ჩოჩორი აღარავის გახსენებია პატრონის გარდა.

ადრე ბაზაფხულზე

ვუძღვნი გრიგოლ ჯუღუხიძეს

ბოლო თქვენ ბრძანდებით? თქვენს შემდეგ მე ვიქნები.
დააგვიანებენ მოტანას ვითომ? გუშინ ადრე მოიტანეს კი. გა-
მოცდილი მაქვს, მე თუ დავაგვიანე გამოსვლა, მაინცდამაინც
იმ დღეს მოიტანენ დროზე. გუშინწინ, მაგალითად, რა პური
მივიტანე, იცი, სახლში? რომ დარჩება ორი-სამი წუნი პური.
ზოგი კუტია, ზოგი კანდამწვარი, ზოგი ძირს დანაგდება. არა-
ვინ რომ არ წაიღო, ისეთი პური შემხვდა. რა მექნა, ხელცარი-
ელ მისვლას ეს ვარჩიე.

თქვენ ბრძანეთ: რა სჯობია ახლა სოფელში ცხოვრებასო,
ხომ? შინ გამომცხვარ პურს მაინც შეჭამ კაცი და შენი ძროხის
ყველს მაინც წაიტეხავო. ეგ კი მართალია, მაგრამ ისე არც
სოფელში ჰყრია ბევრი არაფერი დღეს. ძროხაო, რომ ბრძანე,
იცი რავარი შესანახავია ძროხა დღეს? ეს მანგლისელი ქალი,
აგერ ნახევარ ლარად რომ ჰყიდის მანონს და ვეჩხუბებით.
მიკვირს, უფრო ძვირად რომ არ ჰყიდის. იანგარიშე, მარტო
თივა რამდენი სჭირდება ძროხას ზამთარში. მოვლა-დასუფ-
თავენას ნუ ჩათვლი, თუ გინდა, ნურაფრად.

სოფელში დაბადებული და გაზრდილი კაცი ვარ მე და
არ მცნობია თურმე სოფელი. სოფელს თავისი კანონები
ჰქონია, ისეთი კანონები, სანამ შენს თავზე არ გამოცდი,
რომ ვერ მიხვდები. არავინ რომ არ გეტყვის და ვერსად ვერ
ამოიკითხავ.

პროფესორი კაცი გახლავართ მე. ეკონომიკურ მეცნიერე-
ბათა დოქტორი. სამოცის რომ შევსრულდი, მოვკიდე ჩემს
ბებერ ცოლს ხელი და ვუთხარი: შვილები უკვე დაზრდილ-
დაფრთიანებული გყავს. ორივეს თავისი ოჯახი აქვს და ამ-

გენს ჩვენ მაინცდამაინც აღარ ვჭირდებით, წავიდეთ სოფელში, დარჩენილი ორიოდე წელიწადი მშვიდად, ჩვეთვის, გუგულებით წყნარად გავატაროთ. მინა მეძახის, თოხი მომენატრა და, რაც მთავარია, მინდა, სოფელს რაღაცაში გამოვადგე. ეს ჩემი ცოდნა-პროფესორობა ჩემს სოფელსაც მოვასმარო. ჩემი სახელი და გამავლობა იქ უფრო სჭირდებათ, ბოლოს და ბოლოს ჩემი გამზრდელი სოფელია და სხვა არა იყოს რა, ვალი მაქვს მისი-მეთქი.

მართლაც, ასე მოვიქეცი, ავადრე ორმოცი წლის ბოქლომი ჩემს მამაპაპეულ ოდა-სახლს, გავიარე ბალახმორეული ეზოს ბილიკზე, დავანთე ცეცხლი გაცივებულ ბუხარში.

გაუხარდა სოფელს ჩვენი ჩასვლა. მეზობლის ქალებმა ზოგმა წინილები მოგვიყვანა, ზოგმა ინდაურის ჭუკები გვაჩუქა, ძვირს როგორ ვიტყვი, დატრიალდნენ კაცები, ეზო გამითიბეს, ბარვაში მომეხმარნენ, სამზადის გადახურვაზე ხელი წამიკრეს.

სულ სხვა დღეები წამოვიდა. გავცოცხლდით, რომ იტყვიან, ორივენი. ძროხა ვიყიდეთ, სოფლის მორიგე მწყემსებს დაჰყავდათ საბალახოდ და სალამოთი მოგაყენებდნენ ჭიშკარზე გამძღარ-დარწყურებულს.

ბევრი რომ არ გავაგრძელო, გაუთავებელმა საქმე-ფუს-ფუსმა, სოფლის იდილიამ, ლამის ახალგაზრდობა დაგვიბრუნა. სადაა წნევა, სადაა შარდის შეკავება და გულის ფრიალი.

ასე გაგრძელდა ერთ წელიწადს. ერთი წლის მერე ბუხართან ჯდომამ, ძროხის სკორემ, ცოცხ-ნიჩბობამ, ლაფაროში ჭყაპუნმა, ტალახის ზელვამ, სიმინდის სოკომ, ვაზის ჭრაქმა და, რაც მთავარია, სულშიხელისწამჭერმა ერთფეროვნებამ, ერთიანმა დილა-სალამომ თავისი გაიტანა. შვილიშვილები მომენატრაო და, ჯერ ერთი თვით გამექცა ცოლი ქალაქში, მერე ორი კვირით ჩამოვიდა და ისევ ჩაბრუნდა. შემატოვა ამხელა საქმე ხელში. აშკარად ვხედავ, ჩემი ხათრით მიდი-მოდის, თვარა ყელში აქვს ამოსული აქაურობა.

ცოტა, გითხრათ სიმართლე, მეც შემილიტინა მოწყენის ჭიამ, მაგრამ იხტიბარს არ ვიტყვ, ჯერჯერობით ვარ ვაჟკაცურად.

რაც შეეხება სოფლის გამოდგომას, ორად-ორი შემთხვევა მქონდა. ერთი: მეზობლის ბავშვს გავატანე წერილი მათემატიკის კომისიის თავმჯდომარესთან ჩემს ინსტიტუტში, სასწავლებელში, სადაც ოცდაათი წელი ლექციებს ვკითხულობდი. ამ ბავშვს მიმიხედე, ჩემი კარის მეზობლის შვილია-მეთქი. რას დავწერდი სხვას. კარგად მიმიხედა: პირველივე გამოცდაზე (მათემატიკა) სტკიცა ორიანი და გამოუშვა. მეორე შემთხვევა ასეთი მქონდა: თანასოფელის რძალს ვუშუამდგომლე სოცურუნველყოფის სამინისტროში: შტატების შემცირებები დაწყებულა, ეს ქალი ორი შვილის დედაა და ვინძლო, არ მოაყოლოთ-მეთქი შტატების შემცირებაში. მიუტანია ჩემი წერილი მინისტრთან, მაგრამ შემცირების პირველივე ტალღაში მოუყოლებიათ.

ეს იყო და ეს. მეტი ჩემთან, დამეხმარეო, აღარავინ მოსულა. ამ უიღბლო შუამდგომლობებიდან მე ჩემი დასკვნები გავაკეთე; ჯერ მანდ რომ იყავი, ქალაქში ვინ გაგდებდა რამედ და ახლა, წამოსულ კაცს, ვინ რა ჩირად ჩაგთვლის-მეთქი. სოფელმაც, რასაკვირველია, თავისი დასკვნები გააკეთა.

დაიწყო ჩემი სოფელში ყოფნის მეორე გაზაფხული. აღარავინ მიმტვრევს კარს, მოგეხმარები მიწის დამუშავებაში. მეზობელს ტრაქტორი ჰყავს, ჩემს ჭიშკარს ჩაივლის ყოველდღე რახრახგრუხუნით. აქეთ არც იხედება, რას ვემართლები ამ ხალხს, ყველას თავისი გასაჭირი ჰყოფნის-მეთქი, დავადექი და მარტომ დავბარ-დავთესე ამოდენა ყანა.

ერთ კვირაში სამჯერ რომ „დაავიწყდა“ მწყემსს ჩემი ძროხის წაყვანა, მივედი და პირდაპირ ვუთხარი: ვხვდები მე, რაშიცაა საქმე, ჩამრთეთ, ბიძია, მეც მორიგეობაში, ჯერ არ ვარ დავარდნილი. გავიხსენებ სიყმანვილეს-მეთქი, უარი არ უთქვამს.

საქმე ჯანდაბას, ისედაც ვიგრძენი, საერთოდ, რომ სოფელს დიდად არ ვაინტერესებ, ძველებურად აღარ მეძახიან და სუფრის თავში აღარ მსვამენ. ეგ კი არა, სოფლის ნოქართან პატარა შელაპარაკება მომივიდა, წყლად წასულ მარილს რომ ჰყიდი, დადევნი, შე კაცო, მშრალზე-მეთქი. ცეცხლს ვერ შევუნთებ და თქვენი დუქანი ეგ არიო. თუ ასე გტკივა გული და ჩემი ნოქრობა არ მოგნონს, ა, ბატონო, ბოქლომი. დიდად არ დამწყდება გული. წევე დიდი მოგებას ვნახულობდე აქნაო. მოკლედ, მე ჩემი ვუთხარი, იმან თავისი მითხრა და ბოლოს, რომ გამოვდიოდი, ვითომ კედლების გასაგონად ჩაილაპარაკა: მაგნაირი რომ იყავი, მიტომ შეგელიენ ქალაქშიც ასე იოლადო. გავიგონე, სიბრაზისაგან ყელი გამიშრა, მაგრამ აღარ შევბრუნებულვარ, ვიცი ჩემი თავის ამბავი, რომ გამოვალ წონასწორობიდან, მოზომვა მიჭირს.

მთელი ამ ამბიდან ერთ რამეს მივხვდი: სოფელი თურმე, სტუმარი თუ ხარ, მაშინ გაფასებს და გეველება თავზე, თვარა, რავარც გვერდით დაუდგები და იმასავით ათენალამებ ბარვა-ფარცხვაში, იმასავით მიაჩერდები ძროხის უკანალს, ესეც ჩემნაირი ყოფილაო და მაშინვე დაკარგავს ინტერესს შენს მიმართ.

ის ზამთარი გავაძალღე მარტომ, როგორც იქნა და მესამე წელიწადს ველარ ვუცადე, ადრე გაზაფხულზევე მოვძებნე ჩემი ოდის ძველი ბოქლომი და წამოვედი.

ადრე გაზაფხულზე რომ არ წამოვსულიყავი, მერე გამიჭირდებოდა, სასხლავს რომ დაიკავებ ხელში და ხეებს შემოუბარავ, მიტოვება გაგიძნელდება, საქმეზე მიბმა იცის სოფელმა.

ვის ვუყვარვართი ებრა...

ძალღ თუ ტელეფონზე ლაპარაკი შეეძლო, არ მეგონა, კაცო?!

გერმანულ ავჩარკაზე გელაპარაკები.

„ბერტა“ ერქო.

მაშინ ჯერ კიდევ ყოჩაღად ვიყავ, ყარაულად ვმუშაობდი მანდეთ, თავბუის ზემოთ, რცხილებში რო ორი გრძელი სახლი დგა.

ის სახლები კომუნისტებმა ააშენეს ამ ოცი წლის წინათა, რავი, რითვინ ააშენეს.

კომუნისტებ ბევრი შეკითხვები არ უყვარდათ.

უდარაჯე ამ სახლებსაო, მექვენანთ კოლამა (მაშინ თემსაბჭოი თავმჯდომარე იყო) და მეც ვყარაულობდი.

ორ თვეში ერთხელ ჩამაივლიდა და ხელფას მადლემდა.

მერე მთავრობაი რო გაუქმდა და ყაჩაღობა დაიწყო, იქვე ვათევდი ლამეებ. კოლა, მართალია, ხელფასს ველარ მადლემდა, მაგრამ იქვე ეზოში ბადრიჯან-კარტოფილსა ვთესამდი და თავ ვიქცევდი.

ეგეც არ იყოი, გასაპარტახებლად მენანებოდა ამოტოლა სახლები.

ვფიქრობდი, ადრე თუ გვიან ამ სახლებსაც პატრონი გამაუჩინდება და ჩემი შრომაც დაფასდება-მეთქი.

ამ ორი წლი წინათ კოლამ სამი ზურგჩანთიანი გერმანელი ჩამაიყვანა ეზოში.

ესენიო, კოლამა, დღეიდან შენი უფროსები იქნებიან, ძეხვი საამქრო უნდა გამართონ და შენს ბედსაც ძალღ აღარ დაჰყეფსო.

ის ძალღიც – „ბერტაი“ მათ ჩამაჰყვათ.

მაღალფეხება იყო, შავზურგცხვიროსანი. წელში ლამაზად გაზნექილი, თავყურადღერილი.

მოვიდა, ერთი დამსუნა და მაშინვე დამიძმაკაცდა.
იმაი ჩემთვის აღარ შაუყყფავს.

ისე, იცოცხლე, ავი იყო.

საქონელ არ გააჭაჭანებდა ეზოში.

ნაბიჯნაბიჯ კილომეტრში სცნობდა.

ყურებ წინ წამაცქვეტდა და დაიღრენდა, ამით პატრონებ
ატყობინებდა, ვილაც მოდის და ფხიზლად ვიყვნეთო.

სამივენი ეპატრონებოდნენ, მაგრამ ყველაზე ახლოი ზორ-
ბა გერმანელთან ჰანსთან იყო.

თუ ჰანსი დაღლილი, ან უქეიფოდ გახლდათ, ბერტაი მუხ-
ლზე თავ ჩამაადებდა, თვალეებში შესცქეროდა და დროდადრო
ნკმუტუნებდა.

თითქოსდა ეკითხებოდა: რა მოგივიდა, რათა ხარ ენგრეო.

რომელიც ვირი იშრომებს, ეგ გერმანელები რო შრო-
მობდნენ.

პირველი სართული ძირი-ძირამდე გაასუფთავეს, შელე-
სეს და თეთრად შეღებეს, თვი თავზე ამ ზალისხელა ოთახ-
მაცივრები ჩამაუვიდათ, გამართეს და აკუმულატორ-გენერა-
ტორებიც დაამონტაჟეს.

ე გენერატორები სასწრაფოდ გამაინერეს გერმანიიდან.

ერთი დღი ჩამოსულები იყვნენ, დენი რომ ჩაქრა.

გიჟებივით გამოვარდნენ ოთახებიდან, რა მოხდა, დენი
რად ჩაქვრა, ომი ხომ არ დაიწყო.

სამივემ იცოდა საყველპურო რუსული და მაგებინებდნენ,
თორო მე იმათი გერმანულისას რას გავიგებდი.

რა მოხდა, რა დაფეთდით ტურებივითა, დენი იმითვინ არი
რო უნდა გამაირთოი მეთქი.

რათაო, ვინა სთიშამსო.

ეგა ენგრეა საქართველოში, რაც კომუნისტები წაშავდნენ,
სინათლეი ღამე არ გვღირსებია მეთქი.

უნა-უნა გავარდნენ თბილისში მეორე დღესვე და ორი
კვირი თავზე კანტეინერით ძვირფასი აგრეგატი-გენერა-

ტორები ჩამოუვიდათ. ორი სალიარკაზე მუშაობდა, ერთიც-
ბენზინზე.

სექტემბერში ჩამავიდნენ და ოქტომბრი დასაწყისში ძეხ-
ვიც გამაუშვეს. გერმანული ძეხვი თუ გიჭამნია, ჩვენებურ კუ-
პატ წააგავს. ოღონდ წითელია და, ღმერთო შავცოდე, უფრო
გემრიელიც არი.

ვერ ვიფიქრებდი, თუ გერმანელები ეგეთი მშრომელ-
მუყაითები იყვნენ.

დილიდან საღამომდე მათი გაჩერება არ იყო.

სახორცე უშობელსა სუ თითონ არჩევდნენ ჯოგში და ჰყ-
იდულობდნენ.

თუ გამხდარი იყო, ან უკანალ ცუდად მიათრევდა, აპაპაპა
ახლოი არ გაიკარებდნენ.

ერთ დედაბერ კლდიდან ძროხა გადავარდნოდა, იყიდეთ-
მეთქი, იაფად გაძლევთ-მეთქი.

შენაო, ჭკუიდან ხომ არ შაჰქანდიო, ვერა ჰხედამ? სულსა
ჰლაფავსო.

სუ თეთრი ხალათებო ეცოთ, კაცი დავბერდი და სისუფ-
თავეზე ენგრე თავგადამკვდარი ხალხი არ მინახამს.

სუ აჩკებით სინჯამდნენ ყოველ კუთხე-კუნჭულსა; თავგზე
ხო ლაპარაკი ზედმეტია, ე მანდ სადმე ტარაკანა არ შეგვეპ-
აროსო.

ორშაბათობით კობტად შაჰფუთამდნენ ძეხვსა და ქალაქს
მიჰქონდათ.

გასაღებაი არ გვიჭირსაო, ამბობდნენ. ორი ამდენიც რო
დავამზადოთ, გავყიდითო. მთელი საელჩოები და რა ჰქვიან,
საკონსულოები ჩვენს ძახვს მიირთმევენო.

ალიონიდან მზი ჩასვლამდე ხო მუხლჩახრილს ვერ ნახამდი
ამ ჩემ გერმანელებსა. საღამოობით აივანზე სხდებოდნენ, შავ
ღვინოს (განსაკუთრებით ყვარლის ქინძმარაული მოსწონდათ)
წრუპავდნენ და მთვარით განათებულ კავკასიონის ფარდას
შესცქეროდნენ.

გიჟდებოდნენ კავკასიონზე.

მგონი, სწორედ მაგ კავკასიონის გამო, მეც რალაცნაირი სიყვარულით და მოწინებით შამამცქეროდნენ. ე რა მაგარი ხალხი ყოფილხართ, როგორ მოახერხეთ ამოტოლა მთების ხელში ჩაგდებაო.

ამ მზისა თუ ქინძმარაული გამო სახეზე ბროწეულის ფერი დაედოთ და კისრებიც კარგა გვარიანად დაუსივდათ.

წალამზე მწვად რომ შავწვამდი, სუ ელეთ-მელეთი მოსდიოდათ, თავ ვერ იკავებდნენ, ღმერთმა შარგოთ, მადიანად სჭამდნენ. მერე იცინოდნენ და მუცლებზე ხელებ იტყაპუნებდნენ, ღორებივით ვსუქდებითო.

ღორ მაგათ ენაზე „შვინ“ ჰქვიან.

ჰოდა, იმ ძაღლზე მოგახსენებდით, „ბერტაზე“.

გერმანელები საშობაოდ გერმანიას გაემგზავრნენ და ბერტა მე დამიტოვეს.

ჯერ იყო და ჩვეულებრივად შახვდა ბერტაი იმათ წასვლასა, ხელები აულოკა ჰანსსა, როგორც იცოდა, და მანქანამდე მიაცილა.

სალამოი ჭიშკართან ელოდა.

ფეხი არ მოუცვლია.

შუალამისას ყეფით შამაურბინა ეზოსა, ვერ ისვენებდა, ტანი რალაცას ცუდს უგრძნობდა. შამამივარდა სამორიგეო ოთახში და შარვალის ტოტზე კბილი წამატანა, გამოდი გარეთაო. რა მშვიდად ზიხარ, ჩემი პატრონები არ ჩანანო.

ნუ ჰღელამ-მეთქი, ძაღლო, ორ კვირაში ჩამავლენ-მეთქი.

გაგონებაც არ სურს ჩემი ნათქვამისა.

სალაფავი რო დაფუდგი, პირი არ დააკარა.

შემომიღრინა კიდევ შიგა და შიგ, აქაოდა შენი ბრალია ყველაფერიო.

მერე ჭიშკართან მიეგდო და თითებ თავი ჩამოადო.

ცრემლიანი თვალეებით შამამცქერის, კაცო.

თვალეებით მელაპარაკება: მე რათ არ წამიყვანესო. განა რა დაფუშავე ეგეთიო. ჰანსმა მაინც როგორ გამწირაო.

სამი დღე გავიდა.

არაფერს სჭამს ბერტაი. ზოგჯერ წყალ ამაჰკრამს ენასა. ეგ არი და ეგა.

მეოთხე დღე გერმანელების ოთახი გავაღე, რალაც დამჭირდა, ახლა აღარ მახსოვს, მგონი წყლის მოსაშვები, რაზვადნოი.

სად იყო და სად არა, ბერტაც შამამყვა.

გაშმაგებული მივარდა ჰანსის საწოლსა.

ჰსუნამს, დრუნჩს ბალიშქვეშ ჰყოფს, თითქოსდა რალაცას დაეძებს. საბანიც დაითრია.

პატრონი რო ვერ იპოვა, ყეფა დამიწყო.

სად არი, რატომ არ ჩანსო.

ძლივ გამოვათრიე ოთახიდანა.

საჭმელ არც მიეკარა,

მივიდა და ისევ ჭიშკართან დაეგდო.

იმ სალამოს გერმანიიდან ჰანსმა დარეკა.

ბერტა რასა იქმსო, პირველი ეგა მკითხა,

მონყენილია, არაფერს სჭამს-მეთქი.

შალონდა გერმანელი.

აბა, დაუძახე და ყურმილი ყურზე მიადეო.

დაფუძახე.

არ მოდის ბერტაი.

ბერტა, მოდი, შე სულელო, ჰანსი გეძახის- მეთქი.

ჰანსის ხსენებაზე წამოხტა.

მოიღრინა, ყურმილი ყურთან მივუტანე.

ენით ვერ აგინერ, რაც ძაღლს დაემართა.

ყეფს, ყმუის, წკმუტუნებს, ტირის...

უსმენს, უსმენს, ცრემლი ჩამასდის, კაცო!

ვის ვუყვარვართ ჩვენ ენგრე – ცოლსა თუ შვილებსა, მითხარი ერთი, ვის ვუყვარვართ.

ცოტას რომ მოვაცილებ ყურმილს, ერთ ამბავშია. ჰყეფამს, ახლოი მოსწი, არ მესმის კარგადო.

ერთი სიტყვითა, არ ვიცი, რა უთხრა ჰანსმა ტელეფონში, იმ ღამით სჭამა კიდეცა და ხელიც ამილოკა.

რომელი ადამიანიშვილი მოიქცევა ეგრე ჭკვიანადა, რო ის ათი დღე იქცეოდა.

ნაბიჯზე არ მშორდებოდა, სანყობ სდარაჯობდა, რასაც დავეუდგამდი, სჭამდა, ჭიშკართან იწვა და პატრონ ერთგულად ელოდებოდა.

ეგ იყო, ტელეფონ გულგრილად ვერ ჩაუვლიდა.

დაიანახამდა თუ არა კარადი თავზე შემოდგმულ ტელეფონსა, შნურს ჩაავლებდა და ჩემსკენ ეწეოდა; აქანდე, ჰანსი ზის ყურმილშია და დამალაპარკეო.

ძალი? სასწაულია, ბატონო, აბა, რა არის.

საპალალო ამბავი

(ნოველა აკაკი წერეთლის ცხოვრებიდან)

ნატალია ბაზილევსკაია რუსი არისტოკრატის ქალიშვილი გახლდათ, აკაკი ბრწყინვალე ქართველი თავადის როსტომ წერეთლის თვალის სინათლე ბიჭი.

შესახედავადაც ორივენი მოხდენილები იყვნენ და იფსკენს ჯვარი.

მთავარი მიზეზი მათ შეუღლებისა, რასაკვირველია, სიყვარული იყო, მაგრამ, ღმერთო შეგცოდე, ცოტა როგორც პოლიტეკონომიის უნიჭო ლექტორი გვეტყოდა ხოლმე: „მატერიალურმა ნახალისებამაც“ ნაუბიძგათ.

ჩრდილოეთის მშვენიერ ასულს რომ მაღალი, ხუჭუჭთმიანი ქართველი თავადი მოეწონა, იმ დროს მამა-პაპური სიმდიდრე მთელს რუსეთის იმპერიაში ასიდან სამს თუ ჰქონდა შერჩენილი.

ბაზილევსკების ფული უკვე გადაეწოვა პეტერბურგელი გილდ-ვაჭრების ქისას, ხოლო როსტომ წერეთელს (მკითხველს ჩემზე უკეთ მოეხსენება) თავისი ქონება უკვე კარგა ხნის წინ დაემღერებინა.

როცა ამური ზეობს, მოტრფიალენი კუჭზე არ ლაპარაკობენ, ხოლო აკაკიზე უკეთ ვინ იცოდა, რომ „სიყვარული ყველასათვის ვალია“ და იგი „განურჩევლად იმონებს, კაცია თუ ქალია“.

ისე ჩვენს შორის დარჩეს, გულის სიღრმეში ხანდახან გაჰკრავდა ხოლმე ფიქრი:

არისტოკრატკა გოგოა, პეტერბურგის მაღალ წრეებთან დაახლოებული, შევირთავ. ჯერ ერთი, ნახევრადმშვიერი მეგობრები ცოტას ამოვისუნთქავთ და მერე იმპერიის დედაქალაქ-

ის ძნელად შესაღწევ სალონებთან დამაკავშირებსო.

ულამაზეს ნატამასაც გამოუწია გულმა ზღაპრული კავკასიონისკენ. როგორც აკაკი მეუბნება, ნერეთლების გვარი გავლენა-სიმდიდრით საქართველოს საუკეთესო გვართა სამეულში შედის, დავუკავშირებ ბედს კავკასიას, ამ მზიან-ხილიან კურორტ ქვეყანაში ზაფხულობით ჩავალ და თითქმის გაკოტრებულ ოჯახსაც ხელს შევაშველებო.

გავიდა თაფლობის თვეები და ახალყოილთა თავეებში სხვანაირი ფიქრი გაერთა.

რა მეჩქარებოდაო, დაინუნუნებდა ხოლმე აკაკი მაშინაც კი, როცა მთელი საქართველო „უგვირგვინო მეფეს“ და „საქართველოს ბულბულს“ ეძახდა, ხოლო ნატალია ბაზილევსკაიას, როგორც კარგად აღზრდილი ქალის, ნერილები აშკარად სინანულს ნაკლებად შეიცავს, მაგრამ ყველა ნერილი თითქმის ერთნაირი შინაარსისაა – ლოლია უკვე დიდია და, როგორც გინდა (თუნდაც ქვა გახეთქე) იშოვე ფული და გამომიგზავნეო.

საქართველოს ბულბულს მთელი სიცოცხლის მანძილზე სიღარიბის ჭია ხრავდა და კვირაში სამი დღე თუ „თორნიკე ერისთავს“ წერდა, სამი დღე იმას ფიქრობდა, ფული რა გზით ეშოვა.

რედაქციები რომ ორ კაპიკს გადმოუგდებდნენ, სასტუმროს (ბინა სხვიტორის გარდა არსად ჰქონდა, არც ქუთაისში და არც თბილისში) და სამჭლის ფულად ძლივს ჰყოფნიდა.

თუ რამე გადარჩებოდა, ბანქოში აგებდა.

მთელი სიცოცხლის მანძილზე ბანქოს თამაშობდა და არაფერი მოუგია, მაგრამ ჯიუტად არ ეშვებოდა.

ზაფხულობით მეუღლე და შვილი სხვიტორში ეწვეოდნენ, ნატალიას საქართველოში მუდმივად ცხოვრებას ვერ გააგონებდი.

პირველ ხანებში აკაკის აძალებდა პეტერბურგში გადმოსვლას, მაგრამ მგოსანი ერთსა და იმავეს პასუხობდა: რა გავაკეთო ჩემი ქართული ლექსებით მანდო.

მერე და მერე მიხვდა ცოლი რომ აკაკის პეტერბურგისკენ ვერ გადაქაჩავდა და აღარც იყინებდა მაინცდამაინც.

ერთადერთი, რასაც არ იშლიდა, ფულის გაუთავებელი მოთხოვნა იყო, თანაც ზოგიერთ ნერილში მოთხოვნაში აქა-იქ მუქარაც გაერეოდა ხოლმე.

ზაფხულობით ჩამოდიოდა-მეთქი, ნატალია სხვიტორში და, მართალია, ნერეთელთა საგვარეულო სახლის აივნიდან მერჯევს და მოდინახეს საათობით შესცქეროდა, მაგრამ მწვანე სანახებს რომ თვალს მოაშორებდა, ახლომახლო არაფერი მოსწონდა. არც უშნო, მოუწყობელი სახლი, არც ქართული წინაკიანი კერძები და არც ხელნაწერს მიჭიჭინებული წვეროსანი ქმარი.

ერთადერთ მოსამსახურეს აიძულებდა ჩიხურადან ყოველდღე 15 კოკა წყალი მოეტანა და აგურის დიდი აბაზანა აევისო, რათა კნეინას ყოველდღე მინერალურ წყალში (როგორც თვითონ ეძახდა) ებანავა. ჩიხურა კი საკმაოდ შორს იყო და სანყალი მოსამსახურე ნელში წყდებოდა, სანამ ახირებულ ქალბატონს აბაზანას გაუვსებდა.

ვერც ერთი საქმე ბოლომდე ვერ მიგყავსო, დაიწყებ და შუაგზაზე მიატოვებო, ქართველი და ასეთი უნიათო არ გამიგიაო, ჩაულაპარაკებდა ხოლმე ბუზლუნა ცოლი და თავგაბებრებული აკაკი დღეებს ითვლიდა, როდის გაისტუმრებდა ოჯახს პეტერბურგში.

ნატალია ბაზილევსკაიას ნათქვამში ცოტა სიმათლე ერია.

აკაკი წარმატებით სწავლობდა ქუთაისის გიმნაზიაში, მაგრამ სწორედ მაშინ, დამამთავრებელ „ეგზამენებამდე“ რომ ხუთიოდე თვე იყო დარჩენილი, გიმნაზია მიატოვა და საჩხერეში დაბრუნდა.

რატომ ჰქენი ესო, რომ ჰკითხეს ახლობლებმა, ჩემ ძმასავით სამხედრო სამსახურში მინდა შესვლა და ამ გამოცდებით რაზე გავინვალო თავიო, გიმნაზიის დიპლომი აღარაფერში დამჭირდებაო, უპასუხა.

არადა დაჭირდა.

ერთი წლის შემდეგ პეტერბურგს გაემგზავრა. სამხედრო სამსახურში შესვლა არც უფიქრია, იქ ქართველ სტუდენტებს შეხვდა და უნივერსიტეტში შესვლა გადაწყვიტა.

უნივერსიტეტში გიმნაზიის დიპლომი მოთხოვეს და რაკი არ ჰქონდა, თავისუფალ მსმენელად ჩარიცხეს.

აკაკიმ ოთხის ნაცვლად ორ წელიწადში გაიარა საუნივერსიტეტო კურსი – ყველა გამოცდა მაღალ ნიშანზე ჩააბარა და დეკანმა განუცხადა – ნადი, ჩააბარე რომელიმე გიმნაზიაში ექსტერნად გამოცდები, ცნობა მოგვითხან და დიპლომს გამოგინერთო. კარგი, ასე მოვიქცევიო, დაყაბულდა დეკანს აკაკი, მაგრამ არც ამჯერად შეასრულა სიტყვა. გიმნაზიის საგნები არ ჩააბარა და ამის გამო არც უნივერსიტეტის დიპლომი მიუღია.

იცოდა თუ არა ბაზილევსკაიამ, რომ აკაკი ორი სასწავლებლიდან უდიპლომოდ გამოვიდა, ჩვენთვის უცნობია.

ვერც ერთი საქმე ბოლომდე ვერ მიიყვანეო, კნეინა სხვა საქმეებზე მიახიზნებდა: ერთადერთი „ბოლომდე მიუყვანელი საქმე“ ჭიათურის მარგანეცის საქმე იყო, მაგრამ ამ საქმის „ჩავარდნაში“ აკაკი არ იყო დამნაშავე და ეს ნოველაც იმიტომ იწერება, რომ პოეტს თანამეცხედრის უსაფუძვლო ბრალდება ავაცილოთ.

ცხოვრებაში ორი რამის იმედი ჰქონდა – ბანქოში ფულის მოგების და მარგანეცის შავი ქვისა.

არც ერთმა არ გაუმართლა.

მარგანეცის საქმე ასე იყო:

ბავშვობიდან ახსოვდა: ერთხელ მამამისმა სოფელ წირქვალისგან ხორბლის მომტანი დატუქსა: ხომ გითხარი, შეკაი კაცო, ქვაგუნდა არ შეაყოლო-მეთქი, ეგ ხორბალი კაცს აღარ ეჭმევა, სხვა კოდში ჩაყარე ქათმებისთვისო.

ქვა-გუნდა, რა არიო, აკაკიმ იკითხა (მაშინ თორმეტი წლის იყო).

ქვა-გუნდა, შვილო, შავი ქვაა, ჭიათურის სოფლებში ყველგან ჰყრია. თუ ხორბალს შეჰყვა, ფქვილს აშავებს და კუპრით შავი პური ცხვებაო.

მოგვიანებით პეტერბურგში სტუდენტობის დროს „სამეფო ჟურნალში“ პროფესორ აბიხის სტატია ნაიკითხა: შავი ქვა ანუ მარგანეცი ძვირფასი მინერალია, ჯერჯერობით მხოლოდ გერმანიაში, რეინის პირას მოიპოვებენ, იქაც მაღანი უკვე იღევა და რა ეშველება მსოფლიოს უმარგანეცოდ არ ვიცეო, ნუხდა აბიხი. ეჭვი მაქვს, შავი ქვა საქართველოშიც უნდა იყოსო, დასძინდა.

აბიხის სტატიის ნაკითხვისას სტუდენტს ქვა-გუნდა გაახსენდა, მაგრამ ამაზე ფიქრი დიდხანს არ გაჰყოლია, მით უმეტეს, რომ არ იცოდა, ქვა-გუნდა თუ მარგანეცი აღმოჩნდებოდა.

მერე, როცა საქართველოში დაბრუნდა, უსახსრობის გამო ქამარი არაერთხელ მოიჭირა და პეტერბურგიდან ნატალიას წერილებმაც იმატა (ჰე, რას შვრები ახლა; ცოლ-შვილს რომ მოეკიდე, რჩენა რომ უნდოდა არ იცოდით?!). მაძიებელ გონებაში კვლავ ამოუტივტივდა ჭიათურის შავი ქვა.

თბილისიდან გეოლოგი სეიმონოვიჩი ჩამოიყვანა.

სეიმონოვიჩმა ერთი თვე დაჰყო საჩხერე-ჭიათურაში,

აკაკი გვერდიდან არ მოშორებია. პირველ დღესვე ლუპით დახედა თუ არა, გეოლოგმა მაშინვე ახარა პოეტს: წყალი არ გაუვა, სწორედ მარგანეციაო.

დანარჩენი 29 დღე სეიმონიჩი და მისი გულუხვი მასპინძელი დასეირნ-დაცხენაობდნენ ჭიათურის სოფლებში. აკაკის იმის გაგება სურდა, ბევრი იყო თუ არა მაღანი. ბახუსის მოყვარულ სეიმონიჩს კი, ჩანს, გაუტკბა „ძველშავი“ „უსახელოური“, ნეშოში გამომცხვარი ჭადი და კეცში შემწვარი ვარიები.

გაირკვა, რომ ჭიათურაში ლამის უღევი მაღანი იყო და ვინც მარგანეცის მოპოვებას დაიწყებდა, თვითონ ხომ გამილიონერდებოდა, ქვეყანასაც აალორძინებდა.

საქმის დასაწყებად ფული იყო საჭირო.

აკაკის ყველაფერი ჰქონდა (ნიჭი, ჯანმრთელობა), ფულის გარდა.

ჩამოუარა იმერელ თავადებს.

დაიწყებდა თუ არა შავ-ქვაზე ლაპარაკს, მისი მოგვარენი-ცი კი საექვოდ შეხედავდნენ, პირში არ ეუბნებოდნენ, მაგრამ ერთმანეთს რომ შეხვდებოდნენ, ქირქილებდნენ: – „როსტომ ნერეთლის ბიჭი შეშლილა, რაღაც შავ ქვაზე აბოდებს. ფული მთხოვა, ჯერ ერთი სადა მაქვს, კიდევ რომ მქონდეს, შავ ქვაში რავა ჩავდებო. არა და გარეგნულად რა მშვენიერი ბიჭია, რატომ უნდა მოსვლოდა ეს ამბავიო“.

არ გეგონოთ, რომ რაც ახლა ნაიკითხეთ, ნოველის ავტორის ფანტაზიის ნაყოფია. თვითონ აკაკი ნერეთელი წერს:

„ნაცნობები და ნათესავები სამძიმარს ეუბნებოდნენ მამაჩემს – ვაი, რა შვილი გადაგერია და რაღაც ეშმაკის გაჩენილ შავ ქვას დასდევსო“.

იმერეთში რომ ვერა გააწყოს რა, აკაკი თბილისში ჩამოვიდა, ამილახვარ-ორბელიან-მალალაშვილები, რასაკვირველია, ზრდილობის გულისთვის ყურადღებით უსმენდნენ, მაგრამ ფულის ჩადებაზე რომ მიდგებოდა საქმე, ხელებს ასავსავებდნენ – იცოცხლე, ეგ კარგი საქმე იყოს, თავადიშვილო, მაგრამ ჩვენ ფული ვინ მოგვაშავა, ჩვენ მხოლოდ სახელი და დიდებალა შეგვრჩა. ფული თბილისში მხოლოდ სომეხ სოვდაგრებს აქვთ და იმათ მიმართეო.

მიმართა აკაკიმ სომეხ ვაჭარ შაბუროვს.

ფულის მეტი რა მაქვსო, სომეხმა, მაგრამ შავ-ქვაში რომ ფული გადავაყარო, მარტო შენ კი არა, მეც გიჟად გამომაცხადებენო. უფრო ნაღდი რამე მოიფიქრე და მოდიო. კრიალოსნის მარცვლით აუნყა შაბუროვმა.

აქ არაფერი გამოდისო და დაჯდა წერად აკაკი.

აგზავნის საზღვარგარეთ წერილებს: ასე და ასეა საქმეო.

საქართველოში უამრავი მარგანეცია, ჩამოდით და თქვენც აშენდებით, მეც და ჩემი ლატაკი ხალხიცო.

ამასობაში თორმეტი წელი გავიდა.

გააფთრებული ბაზალევსკაია პეტერბურგიდან ფულს გაორკეცებული ენერგიით ითხოვს.

აკაკი გამდიდრების იმედს არ კარგავს.

„კიდევ ცოტაც მოითმინე, მარგანეცს თავს დავადგამ და შენ და ლოლიას ოქროს უზალთუნებით აგავსებთო“.

თორმეტი წლის განმავლობაში საზღვარგარეთიდან აკაკიმ თავისი ხარჯით (ნასესხები ფულით) რვა კომპანია ჩამოიყვანა. ევროპელები ბუტბუტით ათვალეიერებდნენ ქიათურის მიუვალ სოფლებს („საცალფეხო გზაც არსად იყო“, – წერს აკაკი), მაგრამ საბოლოოდ უარს ამბობდნენ შავი-ქვის რენვაზე ორი მოტივით: ჯერ ერთი საურმე გზამდე მარგანეცის ჩამოტანა ოთუსბირი დაგვიჯდება და მეორეც; აქ, როგორც ვხედავთ, ველური ხალხი ცხოვრობს, „ადამიანს ისე სჭრიან თავს როგორც ხახვსო“.

„აი, მაგ უკანასკნელზედ კი ბოდიში მოიხადეთო“, წყრებოდა აკაკი, ჩემი ხალხი უძველესი კულტურის მქონე ხალხია და უბატონოდ არავის მიმართავსო.

ერთი სიტყვით, ბოლოს პეტერბურგში (ისევ ჩვენი „მხსნელი“ პეტერბურგი) შინაგან საქმეთა მინისტრ მაკოვამდე მი-აღწია აკაკიმ და მაკოვმა შესთავაზა – შავი ქვა, როგორმე პეტერბურგამდე (რა პატარა მანძილია?) ჩამომიტანე და საზღვარგარეთ მე გავგზავნიო.

პეტერბურგამდე კი არა, სამ ვერსზე ქიათურის სოფელ წირქვალიდან საურმე გზამდე ვერ ჩამომაქვსო, ცრემლი მოე-რია აკაკის.

აბა, რა გიყო, გენაცვალე, მე წყალში მოდგაფუნე თევზის მუშტარი არ გახლავარო, მაკოვმა.

კიდევ კარგი, ხელშეკრულება არ გაფორმდა, თორემ აკა-

კის ვალებს ხუთი იმდენი დაემატებოდა. ერთ თვეში მაკოვმა თავი მოიკლა. რასაკვირველია, არა შავი ქვის მიზეზით.

ბოლოს მაინც გამოძებნა „განთიადის“ ავტორმა კომპანიონი – გვარად ოსტრიაკოვი.

ოსტრიაკოვს მთლად მილიონერი არ ეთქმოდა, მაგრამ შეძლებულ კაცზე მეტი იყო.

შეთანხმდნენ: აკაკის ფოთში ოთხი თვის განმავლობაში ნახევარი მილიონი ფუთი მარგანეცი უნდა ჩაეტანა და ფოთიდან „პარახოდი“ (აკაკი სნერს ასე) ოსტრიაკოვი წაიღებდა. თითო ფუთ მარგანეცში აკაკი სამ აბაზს მიიღებდა, ხოლო, ვინც პირობას გატეხდა, უნდა გადაეხადა „შტრაფი“ (აკაკის ტერმინია) ასი ათასი ფრანკი;

დატრიალდა აკაკი. ჯერ ანდრონიკაშვილის ქვრივს, სალომე წერეთელს მიადგა; შენს ეზოში შავი ქვაა, უნდა გავიტანო და მიწა იჯარით მომეციო. გასამრჯელოდ წელიწადში 500 მანეთს მოგცემო. სიხარულისგან ცას ენია ქალბატონი სალომე. რად გინდა იჯარა, ჩემო აკაკი, ხუთას მანეთად მთელ ეზოს საკუთრებად მოგყიდო, იუარა აკაკიმ. შენ არ იცი, რა სიმდიდრეა შენს ეზოში, მე ვერ ვისარგებლებ შენი უმეცრეობით, ამიტომაც იჯარით ვიღებ მიწას წელიწადში 500 მანეთადო.

ქვრივი გაკვირვებული და გახარებული დარჩა.

ფოთში „პარახოდი“ იცდის.

აკაკის ნასესხები ფული ხელში უჭირავს, მაგრამ გზამდე შავი ქვის ჩამომტანი ვერ იშოვა.

ბოლოს ვილაც ღვთიან-მადლიანი ვაშაძე მოძებნა.

ვაშაძემ ასეთი პირობა დაუდო: სოფლიდან საურმე გზამდე თითო ფუთ შავ ქვას ზურგით ჩამოვიტან (ოღონდ ღამით ვივლი, რადგან აზნაურობის მაძიებელი ვარ და მრცხვენიაო), საურმე გზიდან ცხენით შოროპანში ჩავიტან და იქედან მატარებელს დავუდებ ფოთში წასაღებადო.

აენყო საქმე!

აკაკის სიხარულს საზღვარი არა აქვს.

ოთხი-ხუთი გზობა ჰქონდა ვაშაძეს გაკეთებული, მეტი არა, რომ გამთენიისას სხვიტორში მიადგა აკაკის.

თავადს სძინავსო, მოსამსახურემ.

რა დროს ძილია, დანა პირს არ მიხსნის, როგორმე გააღვიძეთო, ვაშაძემ.

გაიგონა ეს ლაპარაკი აკაკიმ და აივანზე გადმოდგა თეთრნიფხავპერანგისამარა.

– ბატონო, გზაზე გლეხები გადამიდგნენ. სად მიგაქვს ე შავი ქვაო, მე ვუთხარი, აკაკი წერეთლის შავი ქვაა, სალომე წერეთლის ეზოდან მომაქვს, იჯარით აქვს აღებული აკაკის-მეთქი. აკაკი და სალომე არ ვიცით ჩვენო. აკაკის ჩვენს ხარჯზე უნდა გამდიდრებაო, შემომიბღვირეს.

– ჩვენ რა შუაში ვართო? – აკაკიმ ამოიხვნეშა.

– მეც ეგ ვუთხარიყე, თქვენ რა შუაში ხართ-მეთქი, კაცი პატიოსნად იჯარის ფულს იხდის და ფოთში თავის ხარჯით აგზავნის მარგანეცს-მეთქი. კი მარაო, ე გზა (საცალფეხო ბილიკზე თქვეს) ხომ სოფლის არიო, ამ გზას რო თელავთ, ფული არ გვეკუთვნისო? შემომიბღვირეს. საერთოდ ეგ მარგანეციც ჩვენია, ხალხისაა, ყოველ ფუთზე თითო აბაზი მოგვეც თვარა, არ გაგატარებთო.

– რამდენიო? აკაკის გაეცინა. – რა ფული ეგულებათ ჩემთან. ვალებით ვარ გაძეძგილი.

– მეც ეგ ვუთხარიყე, კაცი ყელამდე ვალებშია-მეთქი. ერთი სიტყვით წადი, შენს დამქირავებელს ფული გამოართვი და დაგვირიგე, თორემ ამ გზაზე უტვირთოდაც რომ შეგვხვდე, თავს გაგიტეხავთო. ის ქვა იქვე დამაგდებინეს, ერთი მაგარი პანდური ამომკრეს და გამომიშვეს, მე იქ ამსვლელი აღარ ვარ. იმ ოთხი გზობის (მეხუთეს არ ვთვლი, თუმცა ნახევარზე ჩამოტანილი მქონდა) რაც მეკუთვნის, გამისტუმრეთ და ღმერთმა ხელი მოგიმართოთო, ვაშაძემ.

რა ექნა, ჩაუთვალა პოეტმა აზნაურობის მაძიებელს ოთხი ფუთი მარგანეცის ჩამოტანის ხარჯი.

არა და დრო უღმერთოდ გარბის.

ფოთში „პარახოდი“ იცდის და, თუ აკაკიმ მარგანეცი დროზე (ოთხ თვეში) არ ჩაიტანა, „შტრაფი“ ასი ათასი ფრანკი უნდა გადაიხადოს.

ანრიალდა, მიდგა-მოდგა სასონარკვეთილი პოეტი და ივანე მუხრანსკის შეუამხანაგდა.

ივანე მუხრანსკიმ სპარსეთიდან შვიდი აქლემი ჩამოიყვანა და აქლემკიდებული შავი ქვა საცალფებო ბილიკებით ქითურამდე ჩამოჰქონდა.

სამი დღის შემდეგ აბლავლებული დაბრუნდა მთავარი მეაქლემე, ქარავანში მხოლოდ ხუთი აქლემი ჩანდა.

დანარჩენები რა იქნენო, ერთდროულად იყვირეს აკაკი წერეთელმა და ივანე მუხრანსკიმ.

კლდეზე გადამიჩხეს ორი აქლემი, ბატონო, ადგილობრივმა გლეხებმა და შემოგითვალეს, თუ ფულს არ მოგვიტანს დანარჩენ აქლემებსაც იმ ორის გზას გავუყენებთო. იქნებ თქვენ ახვიდეთ და მოურიგდეთ გლეხებსო, მექარავნემ.

ავიდა ცხენით აკაკი.

უძველესი კულტურის წარმომადგენლებმა აკაკის „თორნიკე ერისთავი“ და „განთიადი“ (განსაკუთრებით „განთიადი“) ფეხებზე დაიკიდეს, თვით აკაკის მოვუსმინოთ: „გარიგებაზე რომ მიდგა საქმე, იმდენი მოითხოვეს, რომ სიზმრაც არ მინახავს იმდენი ფული“.

დაბრუნდა სხვიტორში გულჯავრიანი აკაკი წერეთელი.

სამუდამოდ დასწყევლა შავი ქვა და თავის უიღბლო „მრენველობასაც“ გამოეთხოვა.

ცოლი რომ წერდა: ქვა გახეთქე და ფული იშოვეო; ქვა გახეთქა, მაგრამ გახეთქილი შავი ქვა ფოთამდე ველარ ჩამოიტანა.

სიბრაზისგან ენაგამშრალი ივანე მუხრანსკი თავის გზაზე წავიდა.

აქლემები? ნახევარ ფასში მიყიდეს ვილაც ყაზანელ უზბეკს.

ისევ ფოთს მივუბრუნდეთ.

ქოში უკულმა ჰყარა ოსტრიაკოვმა, ოთხი თვის მერე ცარიელი „პარახოდი“ რომ ტივტივებდა ფოთის პორტში.

სასამართლომ გაითვალისწინა აკაკის, როგორც საზოგადო მოღვაწის, პოპულარობა, მისი გამოუცდელი მრენველკაპიტალისტის ამპლუაში, თანაც აკაკის ადვოკატმა უამრავი საბუთი მოიტანა ქიათურელი გლეხების თვითნებობის დასამტკიცებლად და აკაკი წერეთელი, რასაკვირველია, „შტრაფისგან“ მთლად არ გაათავისუფლა, მაგრამ ასი ათასი ფრანკი ხუთი ათას ფრანკზე ჩამოუყვანა.

ეს კი პატარა საქმე როდი იყო (აშენდა იმ მოსამართლის ოჯახი, თორემ აკაკის მამაპაპისეული სახლიც ვალში გაიყიდებოდა და ჩვენ დღეს, აკაკის მადლიერ შთამომავლობას, სხვიტორში დიდი პოეტის სახლ-მუზეუმი არ გვექნებოდა).

ისიც უნდა დავძინოთ, რომ განაჩენის თანახმად, ის ხუთი ათასი ფრანკიც აკაკი წერეთელს ერთბაშად კი არ უნდა გადაეხადა, არამედ – ნაწილ-ნაწილად ლექსებსა და პოემებში (განსაკუთრებით პოემებში) აღებული ჰონორარის კვალობაზე.

ამბობენ, ოსტრიაკოვი ორი წელი ელოდებოდა აკაკის ჰონორარის პროცენტებს, მაგრამ რაკი ორ წელიწადში კაპიკიც ვერ მიიღო იმ ხუთი ათას ფრანკზეც ხელი ჩაიქნიაო.

* * *

ასე უიღბლოდ დამთავრდა აკაკისთვის მარგანეცის საქმე. თხის პატრონს (მარგანეცის პირველ აღმომჩენს) რომ იტყვიან, თხის კუდიც არ ერგო.

საქართველოს „უგვირგვინო მეფემ“ პირადი ცხოვრება ვერა და ვერ აიწყო.

სულ დავიდარაბაში იყო, თავი რომ გაეტანა.

ხომ უზარმაზარი საქვეყნო ტვირთი ჰქონდა ზურგზე

მოკიდებული. ხომ ქვეყანას პატრონობდა. ამისთვის ხან აპარტიმრებდნენ („ხუმარას“ რედაქტორობისთვის მეტეხის ციხეში ჩასვეს), ხან სამართალში აძლევდნენ („ინტერნაციონალის“ თარგმნისთვის)...

ამის პარალელურად სამოქალაქო საქმეებზეც ხშირად ჩანდა სამართლის კარზე.

სისხლს უშრობდა თავის მეგობარ მოსამართლეს – ანაპოდისტე მაჩაბელს ახალახალი საჩივრებით.

თუმცა, თითქოს მოჯადოებულ წრეში ტრიალებსო, ანაპოდისტემ ვერც ერთი საქმე ვერ მოაგებინა.

ქართველი ერი? საზოგადოება?

საზოგადოება როდის იყო მისთვის თავადაკლულ მოღვანეზე რომ ნუხდა.

საქართველო აკაკის ხედავდა ქუჩაში ამაყად, ამართულად მიმავალს, ხედავდა ლექსის თქმის დროს, ან სუფრაზე ყანწით ხელში (სხვათა შორის არ სვამდა და არც თუთუნს ეწეოდა) და ეგონა, ასე ლაღად, ლამაზად მიედინებოდა აკაკის ცხოვრება.

ამას რა უჭირს, გენაცვალე, ჩვენ ვიკითხოთო, იტყოდნენ მოქალაქენი და ჩაუვლიდნენ.

ჩვენ დედამიწაზე ყველაზე კარგად რაც გამოგვდის, ესაა იუბილის გადახდა და მკვდრის დატირება.

1908 წლის 7 დეკემბრს თბილისში ზღაპრული იუბილე გაუმართეს.

ღირსეულად დააფასეს საქართველოს ბულბული.

საგანიდან ის აკვანიც კი ჩამოუტანეს, რომელშიც ძიძამ გაზარდა.

ფრაკში გამონყობილ ბულბულ-კონფერანსიეს (გვარს არ დავასახელებ) „მშვენივრად მიჰყავდა“ საიუბილეო საღამო.

ოპერის თეატრი პოეტის თაყვანისმცემლებს ვერ იტევდა.

კულისებში ვაჟა-ფშაველა გამოჩნდა.

კონფერანსიეს მხარზე ხელი დაადო – აკაკის ლექსი უნდა ვუძღვნა, მე ვაჟა-ფშაველა ვარო.

გიცნობთ, ბატონო ვაჟაო, კონფერანსიემ.

ერთი კი მრავალმნიშვნელოვნად ახედ-დახედა მთის არწივის გამოხუნებულ ჩოხას და ხანჯალსაც შეავლო თვალი.

შებრუნებისას ვაჟამ ერთხელ კიდევ შეაჩერა. – მე ქვემოთ ვიქნები, კარებთან, დარბაზიდან ვეტყვი, ასე უფრო ეფექტური იქნებაო.

ბატონი ბრძანდებიო, წამყვანმა.

ვინ არ დაასახელა, ვინ არ გამოიყვანა თმაგადაგლესილმა მერცხალფრაკა კონფერანსიემ, ვაჟა ავინყდება.

პოეტი დგას და თავის რიგს ელის.

იუბილე დასასრულს უახლოვდებოდა, როცა ვაჟა-ფშაველა გამოუცხადებლად, „ვეფხვივით, გამოსხლტა სცენაზე“ (ზუსტად ასე იგონებს ბაბილინა ხოსიტაშვილი) და აკაკი წერეთელს ლექსი სტყორცნა.

იყო სხვა კურიოზიც:

დიდებული ბანკეტი გაუმართეს აკაკი წერეთელს.

ენანყლიანი თამადა, საყოველთაო სიყვარულის გამოცხადება, ხვევნა-კოცნა...

დამთავრდა ბანკეტი.

მონადიმენიც, საიუბილეო კომისიის წევრებიც მიმოიფანტნენ და აკაკი მარტო დარჩა.

ეტლითაც კი არ გაისტუმრეს შინ გენიალური იუბილარი.

გამოვიდა გალავინსკზე, ცოტა ხანს ფეხით იარა და მერე ეტლს უხმო. სასახლის ქუჩაზე დათიკო სარაჯიშვილთან მიმიყვანეო, მეეტლეს უბრძანა.

მეეტლემ აღვირები აიქნია და ცხენები პაკაპუკით გაუყვნენ გალავინსკს ერევნის მოედნისკენ.

პოლიციამ ოპერასთან გზა გადაკეტა. სამი საათი უსაქმოდ ვიდექიო, მეეტლემ.

ერთი მითხარით, ბატონო, რა ხდებოდა, ვინ ჩამოვიდა პეტერბურგიდან, რას დღესასწაულობენ, ვისთვის შეიკრიბა ამდენი ხალხიო.

აკაკიმ შუბლზე ხელაბანდი გადაისვა, გაილიმა და თვალ-
მოჭუტვით მოუგო მეეტლეს:

ვისთვის და ჩემთვისო.

მეეტლემ სიცილი ვერ შიკავა.

არა, მე მართლა გეკითხებითო.

სიყრმეს გეფიცები, მართლა ჩემს დაბადებას ზეიმობდნენო.

მეეტლე ჩაბჭირდა.

– რა მასხარა ყოფილხართ, ბატონო – სული რომ მოითქვა,
უცნაურ მუშტარს ერთხელ კიდევ გამოხედა და ცხენებს შეუ-
ძახა.

7 დღის შემდეგ, 1908 წლის 14 დეკემბერს ქუთაისში გადა-
უხადეს იუბილე.

ბეჟან წერეთლის სახლიდან გამოდის, თეთრწვერა ბიბ-
ლიური გარეგნობის პოეტი თეთრი ყვავილებით სავსე, თეთ-
რცხენებიან ეტლში ჯდება, კოფოზე თეთრ ჩოხა-ახალუხში
გამონყობილი მეეტლე ზის – გვარად მელია.

ქუთაისის თეატრამდე ორასიოდე მეტრში ეტლს ახალგაზ-
რდები შემოეხვივნენ და ცხენების გამოხსნა დაიწყეს.

რას შვრებითო, განყრა მელია.

ეტლში ჩვენ უნდა შევებათ და ასე მივიყვანოთ საყვარელი
პოეტი თეატრამდეო.

არა, ბატონო, ამაზე არ მოვლაპარაკებულვართ. მგოსანს
რომ რამე მოუვიდეს, ვინ აგებს პასუხსო, მელიამ.

ვინ მოუსმინა.

პოეტისადმი უბრალო ხალხის თაყვანისცემას ხომ საზღ-
ვარი არა აქვს.

შეებნენ და დაძრეს ეტლი ბიჭებმა.

აკაკიმ ფერი დაკარგა. თავის ნათლულს უხმო:

„ამ საფეხურზე დადექი, ვინცობაა ეტლი გადაბრუნდეს,
ხელი მტაცეო. საშინელი მშიშარა იყო აკაკი. თეთრი ხიდი
უნდა გაეგლოთ და ეშინოდა რიონში არ გადამჩეხონო. ნათ-
ლული ძალიან ღონიერი ყმანვილი იყო და იმის იმედი ჰქონდა,

გზაში თურმე სულ „მამაო ჩვენოს“ ლოცულობდა“ – იგონებს
ნიცა ბაგრატიონი-წერეთელი.

მიდიოდა უცნაური ეტლი ქუთაისის ბულვარისკენ.

მიჰყვებოდა უკან ორცხენშუა ჩამდგარი მეეტლე. იქეთ
აქეთ ლაგამით ეჭირა მეეტლეზე უფრო გაოცებული, ლამაზთ-
ვალეზა, თეთრი ცხენები.

ეტლში შებმული ყმანვილები მღეროდნენ და თეთრ ხიდზე
ისე ხალისიანად ბრაციბრუცობდნენ, რომ მართლაც, შეიძლე-
ბოდა ნამეტანი სიყვარულით ხიდიდან გადავარდნოდათ ერ-
ისთვის დამაშვრალი პოეტი.

გრანდიოზული იუბილე რომ დამთავრდა (რასაც სამასკა-
ციანი სათავადაზნაურო ბანკეტი მოჰყვა რიონისპირას, სოლო-
მონ მეფის სასახლეში), დაღლილი აკაკი ისევ ბეჟან წერეთლი-
სას მიიყვანეს.

იქ იყო ჩამომხტარი.

აკაკი საძინებელში განმარტოვდა, დავილალე, ცოტა თვალს
მოვატყუებო.

მასპინძლები (მათ შორის ივანე იოსელიანიც იყო) სასტ-
უმრო ოთახში დარჩნენ.

უცებ კიბე ამოირბინა ჩოხოსანმა, შუახნის კაცმა.

ბატონ აკაკისთან სასწრაფო საქმე მაქვს, უნდა ვნახოო.

ივანე იოსელიანმა უარი უთხრა: დაღლილია, ისვენებსო,
ერთი წუთით შემისვით, სასიხარულო რამ უნდა ვაც-
ნობოო, უცნობმა.

შემოუშვითო, აკაკიმ დაიძახა.

შეუშვეს.

მართლაც, ხუთიოდე წუთში გამოვიდა სტუმარი, მასპინძ-
ლებს მადლობა დაუგდო და კიბე ჩაირბინა.

დაეჭვებული მასპინძლები საძინებელში შევიდნენ.

„აკაკი გაფითრებული დგას შუა ოთახში.

– ხედავთ, რა ჩაიღინა ამ საძაგელმა? ახლავე ფული თო-
რემ გაგათავებო, ხანჯალზე, ხელი წაივლო.

– მერე ბატონო?

სიბრაზისგან პირი გაგვიშრა.

– რა მექნა, უხმოდ ამოვიღე უკანასკნელი ხუთი თუმანი და მივართვი.

მოხუცი პოეტი სულს ძლივს ითქვამდა“.

(ივანე იოსელიანის მოგონებებიდან).

არ უნდა ლაპარაკი, ძალიან უყვარს ხალხს თავისი პოეტი, თავისი კეთილი მრჩეველი, თავისი გულის მესაიდუმლე.

მაგრამ რაღა თავის იუბილე ჩამწარეს, რაღა იუბილეს დღეს გაძარცვეს? უცნაური ერი ვართ ქართველები. ზომა არ ვიცით არაფერში.

* * *

აკაკი წერეთელს ორჯერ დაეცა დამბლა – 1905 წელს და 1915 წელს.

პირველი სისხლჩაქცევისგან პოეტი განიკურნა პარიზში. ვერ დავუკარგავ: ნატალიამ და ლოლიამ უპატრონეს. პარიზიდან თავის მეგობარს კოტე აბდუშელიშვილს წერდა: – ოჯახმა ექიმები დამახვია, მაგრამ რაღა დროს ჩემი მკურნალობაა, ამ სიშორეზე არ უნდა წამოვსულიყავიო.

მეორედ, 1914 წლის შემოდგომაზე შეუძლოდ იგრძნო თავი და ცოლ-შვილს შეუთვალა, ჩამოდიო.

თბილისში ბინა დავიქირავოთ და ზამთარი მაინც გავატაროთ ერთადო, ნატალიამ.

იქ ექიმების მეთვალყურეობის ქვეშ გვეყოლებო.

სწორედ თბილისში, ოჯახურ გარემოში ყოფნამ მოულოდნლო.

ცოლთან შელაპარაკება მოსვლია და, როგორც ივანე იოსელიანი იგონებს, პუშკინის ქუჩაზე „გრანდოტელში“ გადასულა. ძლივს მიუგნიათ. ცივ ოთახში ტანგაუხდელად იწვა ავადმყოფი.

საჩხერეში წამიყვანეთო, ტუჩების ცმაცუნით გაუგებინებია ახლობლებისთვის.

ჩამოუყვანიათ სხვიტორში, ცოტა გამოკეთებულა, მაგრამ ერთ თვეში ისევ ჩაქცევია სისხლი.

დამბლა ვერაგი ავადმყოფობაა.

1915 წლის 26 იანვარს გარდაიცვალა აკაკი, 75 წლისა.

მადლიერი საზოგადოების მიერ დიდი მოღვაწის დაფასების კიდევ ერთი მაგალითი გამახსენდა. შემეძლო სადმე ზევით ჩამემატებინა, მაგრამ რა მნიშვნელობა აქვს, აქვე მივანერ:

სიბერეში აკაკი წერეთელს ქუთაისის ბანკმა პენსია დაუნიშნა, მაგრამ როგორც შენ არ მიგიღია იმ პენსიიდან ერთი კაპიკი, მკითხველო, ისე – არც აკაკის.

სამი წლის განმავლობაში ცოტა წერილი როდი აფრინა ბანკის მესვეურებთან: თქვე კაი ხალხო, გაზეთებში რომ სულ მადლობა მაძახებინეთ, ან მომეცით პენსია, ან მომიხსენითო.

ბანკი დუმილით პასუხობდა.

არც სამი წლის მერე მოეშვებოდა პოეტი ბანკს, მაგრამ სიკვდილმა შეუშალა ხელი.

15.05.2006 წელი

ბაუჰატიურება

სანერვიულო ისეთი, კაცმა რომ თქვას, მე პირადად არაფერი შემმთხვევია. წყალი მჭირდება, თვარა, რა სიკვდილი მინდოდა აქანა.

ნაღვლის ბუშტი კენჭებით მაქვს სავსე.

ეს ჩემი ცოდვით სავსე ნაზიკია გვერდითა ნომერში ცხოვრობდა მეოთხე სართულზე.

აივანზე ნასკებს რო ვფენდი გასაშრობად, ერთადერთხელ მოვკარი თვალი.

სარაფანისამარა იყო გამოსული და თვითონაც სარეცხს ფენდა.

გამარჯობა, მეზობელო-მეთქი. სალამზე არ მიპასუხა.

ეს ამბავი პატარა ქეც მენყინა და ქეც გამეხარდა.

მენყინა იმიტომ, რომ, ცოტა არ იყოს, უზრდელობად ჩავთვალე; რა იყო, შე კაიადამიანის შვილო-მეთქი, გულში ვთქვი, სალმის დაკავება მაინც რალა ჯანდაბაა, რო გამანბილე ამ დილით-მეთქი.

გამეხარდა იმიტომ, რომ, ეტყობა წესიერი გოგოა, არ უნდა ვითქვიფოს მეზობლებში.

იცის, უცნობი ადამიანის „გამარჯობით“ იწყება ყველაფერი. კარებში ფეხის ჩადგმა, შესვლა, ქათინაური, ღლაბუცი და ათასი ოხრობა.

დასასვენებლადაა ქალი ჩამოსული და მარტო ყოფნა უნდა-მეთქი.

მეც, გითხრა სიმართლე, ამ თორმეტ დღეს ჩემი ნაღვლის ბუშტის დარეცხვას და გამოძინებას ვაპირებდი, სხვას არაფერს.

სკოლაში ვმუშაობ და ამ რეფორმამ ისე მომიშალა ნერვები, თუ არ გავასწარი აქედან, მღვდელი ზიარებას ვერ მომის-

წრებს-მეთქი და ცოლ-შვილის გარდა არავინ არ გამიფრთხილებია, ისე ამოვყავი საირმეში თავი.

ნაზიკია, რაც იმ დღეს აივანიდან მოვასწარი შეთვალეურება, მაღალი, სწორფეხება გოგო იყო.

ასე ოცდაექვსი-ოცდაშვიდი წლის იქნებოდა, მეტის არა.

გარეგნობის მიხედვით მეტს არ მისცემდი და ისე, მაგის მეტრიკაში მე არ ჩამიხედავს.

იმ დღის მეტი, არ დაიჯერებ და, ნაზიკია იმ ამბამდე მე აღარ მინახავს.

არც სასადილოში მომიკრავს თვალი, კიბეზე არ დამმგზავრებია.

ფიცში ვერ ჩავიყოლებ, მის აივანზე ერთი-ორჯერ ახალგაზრდა ჰალსტუხ-შლიაპიან გრძელცხვირა კაცს მოვკარი თვალი.

იჯდა მუხლებზე ხელებდანყობილი შავუღვაშა და ნაძვებიან კორდს შეჰყურებდა.

რამდენი გავიდოდი აივანზე, ნამოდგებოდა და „გამარჯობა, ბატონოვო“ მეტყოდა.

უსიტყვოდ ვუქნევდი თავს.

მე ვთქვი, ნაზიკიას სტუმარი ცოტა გრილად უნდა იყოს ზედა სართულებში, თვარა ნახევარ საათში სამი „გამარჯობა“ ერთსა და იმავე კაცს რომ უთხრას ერთი და იგივე კაცმა, ვის გაუგია-მეთქი.

არგენტინულ-ბრაზილიურ 635-სერიიან ფილმებში რომ სოფლის მასწავლებელი ან დაზღვევის აგენტები გამოჰყავთ, ისეთი იყო ნაზიკიას ნაცნობი.

კიდევ ერთი რამ შევნიშნე: ორივენი ერთად აივანზე არასოდეს გამოსულან. ჯერ იყო და კარლო (სახელი იმ ამბის შემდეგ გავიგე, თვითონ ნაზიკიამ მითხრა) იჯდა დიდხანს, გაუძრევლად, დაკეცილ ქოლგაზე დაყრდნობილი, მერე ნაზიკია გამოვიდოდა და გამოვიდოდა თუ არა, კარლო მაშინვე წამოხტებოდა და ოთახში შევიდოდა.

2004 წლის 11 აგვისტოს (საირმეში ჩემი ჩასვლიდან ზუსტად მეხუთე დღეს), დილის რვა საათზე შარვლის გაუთოვებას რომ ის-ის იყო მოვრჩი და წყლის დასალევად გამოსვლას ვაპირებდი, ვილაცამ დამიკაკუნა.

გავაღე. კარებში ნაზიკია დგას.

მოზრძანდით-მეთქი, დაბრძანდით-მეთქი, სკამი გამოვუჩოჩე, როგორც წესი და რიგია.

დასაჯდომად მაქვს ახლა მე საქმეო? ჩამკითხ-ჩამილაპარაკა, რედიკული მაგიდაზე დააგდო ტყავის ხელთათმანები ნერვულად მოიხსნა და ისინიც მაგიდაზე დამიყარა.

რა მოხდა, ფარცაგი ხვარაფერია-მეთქი, აბა რას ვეტყოდი.

რა და გამაუპატიურეს წუხელისო. არ ვიცი მოულოდნელობისგან თუ ელდისგან გამეცინა.

რა გაცინებს, შენ ჭკუაზე აფრაკათ ხომ არ ხარო, გაბრაზდა ნაზიკია, სკამზე დაეშვა, თვალებზე ხელი მიიფარა და ისეთი ქვითინი ამოუშვა, ვირწმუნე, რომ მართლაც დამაჯერებლად, სავსებით, ბოლომდე გახლდათ გაუპატიურებული.

– ვინ... კი მარა... რანაირად? გაუპატიურება მხარზე ხელის დარტყმა ხომ არაა? – რაც შემიძლია ვცდილობ სერიოზული სახე მივიღო, მაგრამ რომ წარმოვიდგენ ნაზიკიას გაუპატიურების ტრაგიკულ ეპიზოდს, ტუჩებს თავს ვერ ვუყრი.

– ვინ და კარლოია დებილმაო.

ვინაა კარლოია-მეთქი.

ვინ და ჩემს ბალკონზე რო იჯდა შელოცვილივით და რო არ ინძრეოდა, შენ რომ წამდაუნუმ გამარჯობას გეუბნებოდა, იმ კარლოიამო.

შე ქალო, ის შენი კარლოია კარლსონივით ხვარ ამოფრენილა შენს ბალკონზე, ხომ შენ უღებდი კარს-მეთქი.

– მე ვთქვი, ცხვარივით ბიჭია. ჩემთან ერთად ინგალაცი-აზე დადიოდა. გამოვყრუვდი მარტო, დამლაპარაკებელი მაინც მეყოლება-მეთქი და შემოვუშვი. სიავეს ეს მაინც არ ჩეიდებს

გულში-მეთქი, რავა ვიფიქრებდი... ეს უკვე მეოთხედ ნასკდა ტირილი ნაზიკიას.

– რას რავა იფიქრებდი, ნაზიკო?! – ცოტა არ იყოს ხმა-მალლა მომივიდა. ჩანს, ნერვებმა მიმტყუნა. თანაც ძალიან მიკვირს, მე რატომ შემიყვანა ნაზიკიამ ასე უბოდიშოდ და უცერემონიოდ თავისი ცხოვრების ბობოქარ მდინარებაში.

ჩემი გაჭირვება არ მყოფნის?

არ დაგიმაღავ, ვერც ვიფიქრებდი, თუ რამე შეეძლო საერთოდ, ამ მუდუს, ამ თხუნელას, ამასო; ისე გულწრფელად, ისე ალაღად მეუბნება ნაზიკია, რომ ვინვი მისი საცოდაობით.

კაი ახლა, ნაზიკო, თავს ნუ იშტერებ. რო შეატყვევ რო შემძლე იყო, რატომ არ უგანე მაშინ-მეთქი, კაი ახლობელივით ვეუბნები. ვინ მკითხავს მე ნაზიკიას აპეკუნობას.

რო შევატყვევ, მაშინ უკვე გვიან იყოვო, ნაზიკიამ.

ასეთ დროს დაზარალებულს უნდა აყვე ხვნეშა-ოხვრაში, მეტს რას იზამს კაცი ჩემ ადგილზე.

თანაც, ჯერ ერთი, არც კარლოს ვიცნობ და დასასვენებელი სახლის მეზობელი ნაზიკიაც იმდენაც არ მიღირს, რომ თავი გევიგიჟო, ტანსაცმელი შემოვიხიო, ფიშტო გავტენო და კარლოიას ვსდიო ტყეში, რავა გოუბედე შენ ნაზიკიას გაუპატიურება-მეთქი.

– ვერ მოგვსვლია კაი საქმე, ნაზიკო, – ჩემთვის დავილაპარაკე, მარჯვენა ხელი საფეთქელთან მივიდევი (ისე, როგორც აკაკი წერეთელს აქვს სასკოლო სახელმძღვანელოში) და მაგიდას იდაყვით ჩამოვეყრდენი – რატომღაც მაინც არ ვარ დარწმუნებული, რო კარლოია ასე გაგვწირავდა, გახსოვს რავა იყო ყველაფერი?

– რავა არ მახსოვს, მთვრალი კი არ ვიყავი, – ფსლუკუნებს ნაზიკია.

– მოხდა ყველაფერი ბოლომდე?

– მოხდა, ალბათ, რა ვიცი, მე შიგნით არ ვიყურებოდი და...

– მანამდე არ იყავი კაცთან ნამყოფი ნაზიკია? – ვინ მკითხავს მე, მაგრამ რალაც ჩემთვის უცხო სპორტულ-სადის-ტურმა ინტერესმა მიბიძგა ამ კითხვებისკენ. მაინტერესებს ყველაფერი ბოლომდე ვიცოდე. ეგებ მთლად განწირული არ ვყავართ კარლოიას.

– ვინ გგონივარ შენ მე?! – თვალები შემომანათა ნაზიკიამ. კაცთან ნამყოფი რო ვყოფილიყავი, შენთან შემოვიდოდი ამ დილით?! – წამოდგა, ხელჩანთა და ხელთათმანები წამოკრიფა და თითის დაქნევით ჩამისხაპასხუბა – ვაი... ქალი არ ვიყო, თუ ეს შევარჩინო კარლოია დეგენერატს, კარლოია ხვადაგს, კარლოია მუტრუკს, კარლოია მოზვერს! (ამ უკანასკნელ შედარებაზე ხმას განსაკუთრებით აუწია). თუ ციხეში არ გამოვალპო, მიყუროს მაგ ყრუ-მუნჯმა, მაგ ოთხკუთხედმა ულაყმა მაგან! მაგნაირების ადგილი ოთხ კედელშია. რა უნდა მაგას გარეთ!

ეს მონოლოგი ოთახის ცენტრში, მარჯვენაანეულმა, ასტასია პაპანასიუსავით წარმოთქვა, შეტრიალდა და გავიდა. ლაპარაკ-ლაპარაკით მივყევი.

იქნებ-მეთქი, დაფიქრება ჯობდეს-მეთქი, იქნებ არ ღირდეს გახმაურება და შენი სახელის ქუჩაში გარჭიანება, რაც უნდა იყოს, მაინც ახალგაზრდა ქალი ხარ-მეთქი. იქნებ ექიმს ჩვენებოდი! ხანდახან აპკამდე ვერ აღწევენ ასე ნაუცბათევად, როგორც მამაკაცი გეუბნები-მეთქი, ეგება თვითონ კარლოიას მოლაპარაკებოდი-მეთქი.

არაფერი მაქვს მე საექიმო და კარლოია მუდუსთან მოსალაპარაკებელი, ჩემი საქმე მე ვიცო, ნაზიკიამ და თავის ოთახში არ შესულა, კიბე ჩაირბინა.

ნასაუზმევს აბაზანის რიგში მდგარს გამომძიებელმა ჩხობაძემ მომაკითხა. თუ შეიძლებაო, დირექტორის კაბინეტში შევიდეთ, წუხანდელი გაუპატიურების საქმეზე უნდა დაგკითხოთო.

კი მარა, აბაზანის რიგს რო დაგკარგავ? მე ვუთხარი, რა საჩქაროა, მივიღებ ვანას და მერე ვილაპარაკოთ-მეთქი.

რა დროს აბაზანაა, ბატონო, სისხლის სამართლის დანაშაულია ჩადენილიო, ჩხობაძემ.

მერე მე ჩევიდინე? მე ვუთხარი, ვინცხამ ჩეიდინა, ის მოძებნეთ, მე ვუთხარი.

წამობრძანდით, წამობრძანდით და თქვენი მოქალაქეობრივი მოვალეობა შეასრულეთო, გამომძიებელმა ხელკავი გამომდო და ისე მიმაცილა დირექტორის კაბინეტამდე.

დაკითხვა დირექტორის თანდასწრებით ჩატარდა.

ჩხობაძე მეკითხებოდა და შეკითხვიან-პასუხიანად იწერდა შავხაზებიან მწვანე ფურცლებზე, ყოველ შემთხვევისთვის ჯიბის მაგნიტოფონი „სონიცი“ ჩართული ჰქონდა:

რამდენი ხანია, რაც კარლო გაიცანითო.

საერთოდ არ გამიცვინია-მეთქი.

როგორ? არ გინახავთო?

ნახვით ვნახე, ნაზიკიას აივანზე სამი დღე ზედიზედ თოჯინების თეატრის კუსავით გაუძრევლად იჯდა-მეთქი.

გამარჯობას ხომ გეუბნებოდაო.

რამდენჯერაც გავყოფდი ფანჯარაში თავს, იმდენჯერ მომესალმებოდა. დღეში საშუალოდ შვიდ „გამარჯობას“ მეუბნებოდა-მეთქი.

აბა, მეტი კი არაფერია გაცნობაო. საეჭვო არაფერი შეგინიშნავსო?

კი... წვიმდა თუ არ წვიმდა, ძველებური, გრძელწვეტიანი ქოლგა ეჭირა ხელში-მეთქი.

სხვა? უაზროდ ხომ არ იცინოდა, ნაზიკოს უკანა ადგილებზე ხელს ხომ არ უსვამდა, ან კბილებს ხომ არ აღრჭიალებდაო.

ეგენი ბალკონზე ერთად გამოსული მე არ მინახავს-მეთქი. რაც შეეხება კბილების ღრჭიალს, არ გამიგონია-მეთქი.

შემთხვევის ღამეს ნაზიკიას ოთახში სინათლე რომელ საათზე ჩაქრაო.

ვერ გეტყვით, მე ადრე ვიძინებ-მეთქი.

იმ ღამეს ისე მკვდარივით როგორ დაგეძინებოდა, ქალის და კაცის სხვანაირი ქშენა, ან ერთი მოგუდული შეკვივლება მაინც არ გაგეგონაო.

მკვდარივით ჩემმა მტერმა დეიძინა, გამეღვიძა ორჯერ-სამჯერ, ავდექი, ბოდიში მომიტხოვია, ჩემი კაცურ-პროსტატული საჭიროებისთვის, მაგრამ წყლის ლიკლიკის და ეული შაშვის სტვენის გარდა, რამე საეჭვო, მით უმეტეს სექსუალური ხმა, არ გამიგონია-მეთქი.

მეორე დღეს არაფერი და მესამე დღეს მომაკითხა ნაზიკი-ამ. აშკარად აღელვებული იყო, მაგრამ მარჯვენა ყვრიმალზე ნერვი არ უთამაშებდა.

მეო, სააკაშვილამდე რომ დამჭირდეს მისვლა, ჩემსას მაინც გავიტანო. ჩალით არაა ეს ქვეყანა დახურულიო. ჩემი სიმართლე არ დაიმალებაო. ორი დღეა ხან რაიონის ცენტრში ჩამიყვანეს, ხან ქუთაისს მიმაცენეს ექსპერტის კარზეო. ექიმმა საქალწულო აპკის დარღვევა ქე ჩამიწერა, მარა სხეულზე რამე ძალადობის კვალი ვერ აღმომიჩინაო, მეტი ძალადობა რა გინდათ, აპკი ხომ მაქვს დარღვეული, მაინცდამაინც უნდა ეკბინა მხარზე ან ხელები გადაემტვრია ჩემთვის-მეთქი? ვეკითხებიყენ გამომძიებლებს. რა ვქნათო, ამ საბუთების მიხედვით პროკურორმა დაპატიმრების სანქცია არ მოგვცაო. ოცდაათხი საათი ყავდათ პოლიციაში ის მუდუ და ქე გოუშვიათ ნუხელის. იქნებაო, გამომძიებელმა, თქვენ ერთმანეთში მიელაპარაკეთო. შენმა ჩვენებამ დამლუპა ყველაზე მეტადო. მე მითხრა ნაზიკიამ. რა იქნებოდა, პატარა შელაპარაკების მსგავსი ან ყრუ ბრაგუნის მსგავსი რალაცა დაგენერა. ხელმოსაკიდი ექნებოდა გამომძიებასო.

რა ვქნა, ჩემო ნაზიკია, მე რაც ვნახე და რაც გევიგონე, ის ვუთხარი გამომძიებელს. ტყუილს ვერ ვიტყვოდი და ვერავის ცოდვაში ვერ ჩავდებოდი. ცოლ-შვილის პატრონი ვარ მეც და ეგეც არ იყოს, კაცი ვარ. ყველას შეიძლება ადრე თუ გვიან ასეთი ამბავი შეემთხვას-მეთქი.

გაუპატიურების ამბავი გამომძიებლის მოსვლამდე იცოდა მთელმა დასასვენებელმა სახლმა.

ჭორი ზვავივით ასკდებოდა დახავსებულ კედლებს, №1 სამკურნალო ნყაროს ჩამომსხმელ პერსონალს, სააბაზანოს, სასადილოს, კლუბს და ქობ-სამკითხველოსაც კი, სადაც წინათვის გაზეთები ელაგა და ჩრჩილისგან შეჭმული ღამის მკითხველმიუკარებელი წიგნები.

ქოლგან-ულვაშიანი კარლო იმ დღიდან გაქრა ჩვენი თვალსაწიერიდან.

ჩემთვის ნაზიკიას რომ არ ეთქვა, ვერც მისი დროებით დაკავების ამბავს გავიგებდი.

რაც შეეხება ნაზიკიას, დადიოდა ჭორ-მართლის ნაცრისფერი ბურუსით შებურვილი.

ჭორი ორად იყო გაყოფილი:

უმეტესობა ნაზიკიას ამტყუნებდა, მცირე ნაწილი კარლო-იას ადანაშაულებდა, მაგრამ, როგორც შევატყვე, გულგრილი ამ საქმისადმი არავინ დარჩენილა.

და საერთოდ, ნაზიკიას ამბავი რომ არ მომხდარიყო, მე ვფიქრობ, გაუსაძლისად მოსაწყენი, თუ გნებავთ, აუტანელი გახდებოდა დასასვენებლ სახლ „ზეკარის“ ცხოვრება.

ნაზიკოს სიუჟეტმა დამსვენებელთა (გნებავთ ავადმყოფთა) ყოველდღიურობას აზრი მისცა, სიცოცხლე შემატა, დრამატიზმით აღავსო და პოლიტიკაზე ერთფეროვანი კამათის რელსებიდან სექსუალურ საუბრებზე გადაიყვანა.

თვით გაუპატიურებული მკაცრი იერით, თავანუელი დადიოდა.

სადაც გამოჩნდებოდა, დამსვენებლები საუბარს წყვეტდნენ, წელში იმართებოდნენ (ვის რამდენადაც შეეძლო), მოწინებით ესალმებოდნენ და თანაგრძნობიანი თვალებით აცილებდნენ.

ნაზიკიას მინერალურ წყალსაც ურიგოდ ალევინებდნენ. არც ექიმთან ალოდინებდნენ და აბაზანის რიგსაც უყოყმანოდ უთმობდნენ.

მიმტანები რომ მიმტანები არიან. იმათაც კი თვალისდახამხამებაში მიჰქონდათ ნაზიკიას მაგიდასთან კერძები და, ღმერთო შეგცოდე, როგორც შევატყვე (შეიძლება ვცდებოდე, თავს ვერ დავდებ) ცოტა მომეტებული რაოდენობითაც.

მე კი, მე პირადად, ერთი კერძო კაცი, ძალიან გამანვალა გაუპატიურების სევდიანმა ამბავმა.

დამატარებდნენ როგორც „მთავარ მოწმეს“ გამომძიებლის, მოსამართლის და პროკურორის კაბინეტებში.

იყო პირდაპირი თუ ირიბი (გამჭოლი შეკითხვების დასმა), იქამდეც კი: უნებურად, წაყრუებით შენ თვითონ ხომ არ შეუწყვე ხელი ნაზიკიას გაუპატიურებასო, კარლოიას თუ იცნობდი ადრეო, რაღა შენთან შემოვიდა პირველად დაზარალებული ნაზიკია და სხვასთან რატომ არ შევიდაო. და საერთოდ, შენ თუ გქონია შემთხვევა ცოლისთვის გელაღატაო.

ვიღას ახსოვდა კენჭებით სავსე ჩემი ნაღვლის ბუშტი, წყლის დაღევას დილით ძლივს ვასწრებდი, აბაზანის მიღებაზე ლაპარაკიც ზედმეტი იყო. ნასაუზმევს მომაკითხავდა „პატრული“ და საღამომდე ნაზიკიას საქმით ვიყავი დაკავებული.

მოსვენება დავკარგე. დასვენება-მკურნალობის ნაცვლად ჩამოვხში კაცი და თუ დიდი ვაივავლახით ჩავიძინებდი – სხვა აღარაფერი მესიზმრებოდა, ნაზიკიას და კარლოს ურთიერთობის სავალალო სურათების გარდა.

ქუთაის-ბაღდათში სიარულს კიდევ გაუძლებდა კაცი, მაგრამ წელში მაკანკალებდა ფიქრი იმის შესახებ, რომ დაზარალებულს ადვილი შესაძლებელი იყო საქმე თბილისში გადაეტანა და, რასაკვირველია, მე, „მთავარ მოწმეს“, თბილისში ხშირი ჩასვლა-ყურყუტი მომიწევდა.

ნაზიკიას გაუპატიურების მეთერთმეტე დღეს ბაღდათის პოლიციიდან დაბრუნებულს გაოცებისგან გული კინაღამ საგულედან ამომივარდა.

ნაზიკიას აივანზე კარლო იჯდა.

იჯდა როგორც მაშინ, გაქვავებული, გამოხუნებულშლია-

პიანი, გრძელი მონაცრისფრო პლაშის შიგნით მწვანე კვართის საყელოს ქვეშ ძველმოდური, წვრილი, წითელკოპლებიანი ჰალსტუხი უჩანდა.

დასასვენებელი სახლი „ზეკარი“ იდუმალ სიჩუმეს მოეცვა.

დამსვენებლები მოჩვენებითი თვალარიდებით ჩაუვლიდნენ ნაზიკოს აივანს და წყაროსთან ნაბიჯს აუჩქარებდნენ, რომ ჭორსდანატრებული ავადმყოფებისთვის ახალი ამბავი ეცნობებინათ.

კიბეს რომ მივადექი, გაუპატიურების ოსტატი – კარლოია, რასაკვირველია, წამოდგა და მოწინებით მომესალმა: „გამარჯობა, ბატონო“.

არ მახსოვს, თავი დაფუქნიე თუ არა კაცს, რომლის უნებლიე თუ ნებლიე საქციელმა ლამის სისხლი გამიშრო და სიმწრით გამოწერილი დასვენება ჩამაშხამა.

დილით ჩემს აივანზე ქურდივით ტრუსისამარა გასულს რკინის რიკულზე მიყუდებული ქოლგა მეცა თვალში და გულში სითბო ჩამელვარა.

ეს იმას ნიშნავდა, რომ ნაზიკიას საქმეს თბილისის სასამართლოებში გაგრძელება არ ეწერა.

ივლისი, 2005

ანდერძი

ნუ შეგეხარბება, ქოვ, ჩვენი ბედი. გუშლამ რო მითხარი, ჩვენ ვიკითხოთ, თბილისელებმა, თვარა თქვენ რა გიჭირთ, წელიწადი – თორმეტი თვე კურორტზე ხართო, გემეცინა.

აი, ქობულეთი კურორტი თქვენთვისაა, ჩამოსულებისთვის, ჩვენთვის აფერია ქაობისა და ამ შიშველი, გადარეული ზღვის გარდა. იცხოვრე აქ ჩემთან ერთად და ნახავ რავარია, მოკტები მოწყენილობით.

ზღვაი ორი თვეა ცოცხალი – ივლისი და აგვისტო.

მერე მარილიანი ქარი, ტალახიანი ქუჩა და შიმშილია, სხვაი რაი.

პლაჟზე რო ისლის კარვებს ხედავ, ჩვენ ვაკეთებთ იმ კარვებს. ეგება ტურისტის შევიტყუოთ და ორი კაპიკი ვიშოვოთ.

სექტემბერში წოვუკიდებთ ცეცხლს და ზღვაი წეილებს ფერფლს.

მორჩა შენი ბარი და გრიალი.

რაი დაგვრჩა ხელზე – ნვალება, დამცირება და ჰა, ჰა, სამი თვის სამყოფი გროში.

ის ორი თვეც შეიძლება წვიმამ ჩაგამხამოს.

დღინყებს და არ გადაილებს ოც დღეს და მოგჭამა ჭირი სეზონმა.

წვიმა ხო ჩვენი მტერია, არც ზღვაია დიდათ გულკეთილი ჩვენთვის.

ზღვაი, ამ ბოლო დროს, უწვალებლათ ხამსასაც აღარ იძლევა.

სადაა ჩვენი დასაჭერი თევზი, შეხედე, რამხელა სეინერები დგას ზღვაში.

მეთევზე გემებია აი, პატარა თევზს იჭერენ, სხვას კარაფერს შობიენ.

ზღვაი რო სპობს და აბერებს კაცს, ისე არა ავანტყოფბა არ ანადგურებს.

ზღვის სინესტე და მარილი ხრავს იქაური კაცის მაჯამუხლებს.

შეხედე, ვისაც გინდა აქოურს და მიხთები.

ორმოცდაათი წლის კაცი ძლივს დაჩლახუნობს.

შენ გგონია, მარტო ძვლებს და სახსრებს ჭამს ზღვაი?

ა, ეს ჩემი ოდა ათი წლის დადგმულია. ხო მიჩერებიხარ, რა დღეშია ფანჯრის ჩარჩოები, ლარდაყინები და ლამფა-ფიცრები. ხის მასალა თუ წიფელა, ნაბლი ან ლისტვინიცა (ციმბირის ფიჭვი), არ არი, ათ წელიწადში გამოსაცვლელია.

ზღვის მარილი ისეთი ვერაგია, რკინას ლეჭავს. შეხედე ამ მოაჯირს, რავაა შეჭმულ-შემოჭმული.

მარილი მარილათ და როდის რა მოუვა ზღვას თავში, რას მიხთები.

შარშან მოლოკა-მეიბალახა ტალღამ მთელი სანაპირო.

ასი წლის ხეები დაამხო ძირს და ნახევარი გეიტაცა.

ჯერ ვერ მეიგონა კაცმა იმფერი ჯებირი, ზღვის ღელვას რო უძლებდეს.

დამსვენებელია ერთადერთი იმედი და შამოსავალი ქობულეთელი კაცის, მარა ყისმათი უნდა მაგასაც.

აგერ ჩემ მეზობლათ ზოიძე სახლობს. უბრალო მეურნე, ასე ვთქვათ, მეურმე კაცი, ამ ათი წლის წინ მოსკოველი ოჯახი ჰყავდა დამსვენებლათ. ცოლი, ქმარი, ორი ბალანა. თურმე მაი რუსი დიდი კაცია. ჩვენებურ კაცს ყურადღება არ ეშლება. ხან თებზი მოუკითხა, ხან ნავით გაასეირნა. არ შორდება დღესაც ის ხალხი. ყოველ წელიწადს ზოიძესთან ისვენებენ. სამი ბოვში მოსკოვში ინსტიტუტებში მოუწყვეს. უფროსი ბიჭი, მგონია, ასპირანტურაშიც ქე დატოვეს. რა საჩუქრები, რა პატივისცემა, გაკეთდა ზოიძე შავი დედალივით.

ბედი უნდა მაგასაც-მეთქი. ახლა ჩემ ამბავსაც გეტყვი.

ბედზე ვჩივი, კარქათ დამიგდე ყური.

ადრე არ ვუშობდი სახლში დამსვენებლებს, საზღვაო სკოლაში ვმუშაობდი და გამეჩონდა თავი რავარცხა იყო.

რო გაჭირდა ცხოვრება, ამიხირდა ოჯახობა, ჩვენ რა წითელი კოჭები ვართ, შევევინროვდეთ ზაფხულში და გავაქირავოთ ოთახებიო.

ასეც ვქენი. ვიყიდეთ ლეჟანკები და პირველ წელს ათამდე დამსვენებელს მოვუყარეთ თავი.

ყველას თავისი კაპრიზი აქვს, გართობა უნდა, სეირნობა უნდა, წყალი უნდა გოუთბო, უნდა მეემსახურო (აბა, რავა გინდა) თვარა დაკრავს ფეხს და გეიქცევა.

რაკი შევტოპე, უკან დახევა არ გამოდის. უნდა გავწიოთ ყველაზე კაი ის დამსვენებელია, ვინც ოჯახით ჩამოდის, ან გეუბნება – ცოლიაო და საყვარელი ჩამოჰყავს.

თუ ნამდვილი ცოლია, ხელათ ვატყობ, მესამე დღიდან იწყებენ ჩხუბს.

საყვარლები ქე არიენ გუგულებივით, ტკბილად, ხელიხელ-გადახვეულები მიდი-მოდიან.

მე ამის გამოცდილება არ მქონდა და ვინც მევიდა, ყველა მივიღე.

რუსები უფრო მეტად ორ, სამ-სამად ჩამოდიან. „კამპან-იას“ ეძახიან, – დაქალები არიან ან ძმაკაცები.

სმით ყველა სვამს და, რბილათ რო ვთქვა, „გულაობა“ ყველას უყვარს, მარა თუ კენტათ ჩემევიდა, მაშინ გლახათაა საქმე; იმის მიხედვით, ქალია თუ კაცი – ან მთლათ პირწავარდნილი ბოზია, ან უიმედო ლოთი.

„ადინოჩკები“, გითხრათ სიმართლე, არც „კომპანიებს“ უყვართ.

არის დილდილაობით განევ-გამონევა და ერთმანეთის გაგზავნა სამასოიან სიტყვაზე.

თანაც ერთმანეთს უმონყალოდ უჩივიან ჩემთან: ის ამნაირია და გააგდე ახლავეო.

ხო გითხარი, მე ამისი გამოცდილება არ მქონდა, დამს-

ვენებლების სიჭარბეს დევხარბე და ქეც წევინტვრიე ცხვირი.

ერთი უცნაური (ჩემი ჭკუით, რასაკვირველია) დამსვენებელი შემხთა.

„ადინოჩკა“ იყო, შენ ჯვარი გწერია და, ასე შენი ხნის, ორმოცდაათსმილწული, გალსტუკიანი კაცი.

გინდა თუ არა, ცალკე ოთახი უნდა მომცეო! მიზეზი რო ვკითხე, მეო, შუბლზე ხელი მიიღო, გონებრივად ვმუშაობ და ჩემთვის მარტო ყოფნა აუცილებელიაო.

გალსტუკმა მომატყუა (მერე მე იმის ყელზე გალსტუკი არ მინახავს), გამოვუთავისუფლეთ მე და ჩემმა ცოლმა ერთი ოთახი კიბესთან და შოვუშვით შით.

ვანია ერქვა, კარასტილიოვი იყო გვარათ.

რუსის გვარებს საერთოდ ძნელათ ვიმახსოვრებ, მარა „კარასტილიოვს“ რა დამავინწყებს. ციმბირიდან, ირკუტსკიდან იყო.

აქაო, ბაზარი სად არისო, დილით მკითხა, პამიდვრის ყიდვა მინდაო.

ბაზარი შორს არი, ბათუმის გადასახვევთანაა, ქობულეთის ბოლოში-მეთქი (საერთოდ, ქობულეთი სხვა ქალაქებივით მრგვალი ქალაქი არ არი, მოგეხსენებათ, გრძელი ქალაქია). თუ ხილი ან ბოსტნეული გინდა და სხვა არაფერი, აგერ იყიდება. ჩვენ წინ, სანატორიუმ „ივერიის“ შესასვლელთან-მეთქი.

„დიდი მადლობა, მეტი შეკითხვა არ მაქვსო“ – ღიმილით მიპასუხა და ჭიშკარს მოშორდა.

იმ დილის მეტად მე ვანია ფხიზელი არ მინახავს.

ერთი ტილოს ჩანთა ჰქონდა (ლოთებს ცელოფნის პარკები არ უყვართ, რატო, ვერ გეტყვი). ამოიილლიავებდა და ნავიდოდა; 15 წუთში მობრუნდებოდა; ჩანთაში ორი ბოთლით ღვინო და ასე, ნახევარ კილომდე პამიდორი ედო.

ეს ყველაფერი იქედან ვიცი, რომ პირველ დღეს დამიძახა, ჩანთიდან ღვინო-პამიდორი ამოალაგა და დალიეო, დამისხა.

მე ვადღეგრძელებ, ბედნიერი დასვენება ვუსურვე, ჭიქას ტური შევახე და დავდგი...

ტი ჩტოვო? მკითხა.

არ ვსვამ, ჯანმრთელობა ხელს არ მიწყობს-მეთქი.

რა დამალევენებდა ქემოკლიდის გარაჟში ჩამოსხმულ მყრალ ღვინოს.

სხვათა შორის, ღვინო ორი-სამი დღის მერე თვითონაც არყით შეცვალა.

ბევრი რო აღარ გავაგრძელო, დღეში სამჯერ თვრებოდა ჩვენი ვანია.

„თვრებოდა“ არაა ის სიტყვა, იმიტომ, რომ სულ მთვრალი იყო.

ჩანს, სულ ცოტა გამოფხიზლებისაკენ რომ წევიდოდა, მაშინვე დაამატებდა.

დილას – არაყი და პამიდორი, შვადლეს – არაყი და პამიდორი, სალამოს – არაყი და პამიდორი.

ზღვაში, რასაკვირველია, არ ჩასულა.

საკუჭნაოდან მხოლოდ ადამიანურ საქმეზე და არაყ-პამიდორის საყიდლად გამოდიოდა.

თითქმის არავის ელაპარაკებოდა და არც არავის არაფერს უშავებდა. ორი კვირის თავზე შენი ჭირი წეილო.

რა იყო ეს, თვითმკვლელობა, მამალი „გარიაჩკა“ – როგორც მაგენი ეძახიან, თუ სხვა რამე, ვერ გეტყვი.

სიკვდილი თუ უნდოდა, რალა ჩემთან მეიტანდა თავს.

შვადღემდე რო არ გემევიდა, შევალე კარი და კვტარი დამხვდა.

ამნაირი შემთხვევა არც მანამდე და არც მერე ქობულეთში არ გამიგია.

ავათ გახდომა კი, ერთი-ორი ზღვაში დახრჩობის შემთხვევაც, იყო მარა ლოგინში რო წყნარად დამსვენებელი მოკვდომოდეს ვინმეს, არ გამიგია.

აბა, პოლიცია, აბა, მეზობლები, არ ვიცი ჩემი უიღბლო თავის ამბავი? კიდო კაი, მაშინვე დაწერა ექსპერტმა, ალკო-ჰოლისაგან დეილუპაო.

რა ექსპერტი უნდოდა, კვტარსაც არყის სუნი ასდიოდა.

ეს იყო სულ.

დამიდეს ეს ცნობა მაგიდაზე და წევიდნენ.

მეტს რას გამიკეთებს თავრობა. ტელეფონი სახში ქე ქონია ირკუტსკში, მარა ამას არსათ ეწერა და გულთმისანი ხვარ ვარ, ჩემით მივხვდარიყავი.

პასპორტის მისამართზე დავრეკე ირკუტსკში.

ხვალ სალამოს მევიყვანთ ფოსტაში რომელიმე ოჯახის წევრს, დაგვირეკეო, ფოსტის მორიგემ.

უბედური შემთხვევა და ეგება დღესვე გააგებინოთ-მეთქი.

მეო, გასაგებათ გითხარიო, მორიგემ და დამიგლო ყურმილი.

ან ტყვილი ეგონა ჩემი ნათქვამი, ან სხვისი უბედური შემთხვევისათვის იმ ფოსტის მორიგეს ყური ნამეტანი მიჩვეული ჰქონდა.

მეორე დღეს სალამოს დავრეკე.

ვანიას ცოლი ვარო, ლუბა მქვიაო.

მიუუსამძიმრე, ვანია დაილუპა-მეთქი.

თქვენ ვინ ხართო.

სახლის პატრონი ვარ, ჩემთან ოთახი ჰქონდა დაქირავებული-მეთქი.

არ უკითხავს, რისგან გარდაიცვალაო, ამან გამაკვირვა, მარა ვიფიქრე, ალბათ, მეუღლის სიკვდილის გამო ელდა ეცა და დეიბნა-მეთქი.

ფული თუ ჰქონდა, თუ ნახეთ ჯიბეშიო, ორად-ორი მანეთი ჰქონდა-მეთქი.

თქვენო, ოთახის ქირა გადაგისხდათო?

არ გადაუხდია, მარა ამას არა აქვს ქალბატონო ლუბა, მნიშვნელობა-მეთქი.

როგორ მოვიქცეთ, როდის დაგხვდეთ ბათუმის აეროპორტში-მეთქი.

ბევრი არ უფიქრია.

ასე მგონია, მომზადებული ჰქონდა პასუხი.

მეო, ჩამოსვენების საშუალება არ მაქვსო.

ჩამოსვენებას ხარჯი დიდი უნდა, ჩვენ ღარიბი ხალხი ვართო.

თანაც ახლა სამსახურიდან „ოტპუსკი“ არ მეკუთვნისო.

მანდ დაასაფლავეთ როგორმე და მერე ჩამოვალ, ერთი ჩამოსვლაო.

დაკრძალვაზე მაინც ჩამობრძანდით, გზის ფულს როგორმე მე გავახერხებ და გამოგიგზავნით-მეთქი, კაი ჭირისუფალ-ნათესავივით ვეუბნები (ჩემი სულელური სიკეთე, თვარა რა შუაში ვიყავი მე).

არაო, ახლა მაინც ვერ ჩამოვალ და მერე ვნახოთო.

სამშაბათს მოკტა ვანია და 5 აგვისტოს, შაბათს, დავასაფლავეთ ქობულეთის სასაფლაოზე.

ოთხი დღე სახლში მესვენა.

ქრისტიან კაცს უპანაშვიდოდ ხომ არ დავმარხავდი.

უნდა გითხრათ, პანაშვიდზე მეზობლები ქე მევიდნენ, მარა არც ერთი დამსვენებელი არ გამოსულა.

დავასაფლავე, ჭოვ, და პატარა ქელეხიც ქე გოდვუხადე, რავარც ჩვენი წესია.

სექტემბრის სამი იყო, თვითვან დარეკა ლუბამ.

ქმრის საფლავის მოსანახულებლათ უნდა ჩამევიდე და გზის ფული ირკუტსკის თავარ ფოსტაში გამომიგზავნე, „დოკოსტრებოვანიაო“.

სიმწრის ცრემლი მომადგა თვალზე, ამხელა ტრავმა (მდგმურის სიკტილი), ამდენი ხარჯი და კიდო გზის ფული უგზავნე ლუბას.

რა მექნა. მევისისხლფასე ხუთასი მანათი და გოვუგზავნე. ორ კვირაში დეპეშა მივიღე.

ამა და ამ რეისით ჩამოვდივართ და დაგხვდითო.

გავვარდი ბათუმის აეროპორტში.

ლუბა ვილაც რიჟა რუსთან ერთად ჩამევიდა.

ჩვენი ოჯახის მეგობარია, პეტია ჰქვიაო.

პეტია გულგრილად ჩამომართვა ხელი. ვანიას ოთახი დოვუთმე ლუბას.

ოჯახის მეგობარიც ჩემთან იქნება, შიგა და შიგ უნდა მანუგეშოს, თვარა ვანიას ოთახში ისე რა დამაძინებსო. იმ ღამეს პატარა ვახშამი და დილით სასაფლაოზე გევედით.

ვერ ვიტყვი, ლოყები დეიხოკა-მეთქი, მარა ტირილით ქე იტირა ლუბამ, რაც მართალია, მართალია.

ერთ თვეს დარჩნენ, სექტემბრის ბოლომდე ჩვენთან ლუბა და პეტია.

თლათ ვანიასავით არა, მარა სმით ეგენიც ქე სვამდნენ.

ხანდახან შუაღამისას ოთახიდან სიცილ-ტკარცალი ისმოდა.

სიმღერით არ უმღერიათ, ცოდოს ვერ დავიდებ.

სექტემბრის ბოლოს რაცხა მოუხშირეს ჩემი ჯანმრთელობის მოკითხვას და შიგადაშიგ ქეც ამეიხვნეშებდნენ.

ბოლოს პეტია ჩამიბოდიშა – წასვლას ვაპირებთ (ჭირისუფლები) და ეგებ გზის ფული გაგვიხერხო რამეფრადო.

მე რა საშუალება მაქ, რაც მქონდა ორი კაპიკი, ქე დავახარჯე ამ საქმეს-მეთქი. სახე მემეჯღანა.

ვიციო, შენც გიჭირს, მარა გამოუვალი მდგომარეობა გვაქ და ეგებ კეთილ მეზობლებში შეაგროვო ჩვენი გზის ფულიო, გზაც თვითონ მასწავლა.

რა მექნა? შენ რას იზამდი? ჩამევიმათხოვრე მეზობლებში და ოც-ოც მანათათ შევუგროვე გზის ფული. ორ ბილეთს ირკუტსკამდე ცოტა უნდოდა?

წევიდენ, რავარც იქნა.

მოკლეთ, რო არ მოგატყუოთ, ამის მერე შვიდი წელიწადი იარეს ჩემთან ზაფხულობით ლუბამ და პეტია.

ივლისი რო დეინყებოდა, მიდეპეშებდნენ: ვანიას საფლავის მოსანახულებლად ჩამოვდივართ და ოთახი გაგვიმზადეო.

თითო თვეს რჩებოდნენ ქობულეთში, მეტს არა.

გზის ფულს აქეთობისას არ მთხოვდნენ, მარა იქითა სამგზავრო ფულს ვუგროვებდი.

შეიძლება, გასამგზავრებელ ხარჯებს ქეც მეიმარქაფებდენ აქეთობისას, მარა ამ ერთ თვეში არაყში შამეხხარჯებოდათ და წასვლის დრო რომ მოახლოვდებოდა, ხელებში შემომამჩერებოდნენ.

ერთი-ორჯერ ჩამოვუგდე სიტყვა.

აქ, ქობულეთის მინაში, ალბათ თავს გლახათ არ გრძნობს ვანია, მარა, რათ უნდა ლაპარაკი, მშობლიური ირკუტსკის მინაში ურჩევნია და გადასვენებაზე ხვარ გიფიქრიათ-მეთქი. მარა ლუბაც და პეტიაც მაშინვე სიტყვას, რომ იტყვიან, ბანზე ამიგდებდენ.

გადასვენების გაგონებაც არ სურდათ.

გუშდამ დეპეშა მივიღე და ჭკუიდან თვარ ვეინვეი, არ მგონია. თავი მაქ მოსაკლავი, მაგიტომ ვარ შენთან შამოსული ამ დილაადრიან.

შენ რას გერჩი, დასასვენებლათ ჩამოხვედი და ძილი არ გაცალე, მარა რაცხა უნდა მირჩიო, გზაზე დამაყენო. ა, ნეიკითხე:

„ლუბა გარდაიცვალა და ანდერძი დატოვა: ჩემი მეუღლის გვერდით დამასაფლავეთო, გთხოვთ დაუყოვნებლივ გამოგზავნოთ ფული. პეტია“.

სექსუალური ნოველა 2

გიორგობისთვე იწურება.

მეორე კვირაა გადაულებლად წვიმს.

ეს წვიმა ახლა არავის და აღარაფერს სჭირდება. უფრო მეტიც: ოდენ ზიანი მოაქვს.

აჩალულ ყანაში ზვინებს ალბობს, გზა-შუკას ატალახებს, ფუტკარს ზედმეტ საზრუნავს უჩენს, გაჟინჟლებულ ფერდობს სამეწყერედ ამზადებს, ახალ ნარგავებს ფესვებზე მიწას აცლის, კიბეს ალბობს, გლეხკაცს ბუნართან აბამს...

კიბის ქვეშ, სადაც შედარებით სიმშრალეა, ოთხნი მიყუყულან – სამი დედალი და ერთი მამალი.

ციცრისწინწკლება, ნაცარა დედალი ქვიშაზე გულ-მუცლით დამეგებულა.

დროდადრო აინევა, ქვიშა-მტვერს ფეხს გაჰკრავ-გამოჰკრავს და უფრო მოხერხებულად მოკალათდება.

აღისფრთება, ყავისფერქოჩორა ქათამს ნისკარტი მარცხენა მხარეს ფრთა-ბუმბულში ჩაუმაღავს და ზეზეურად თვლემს.

თვალზე თეთრ აპკს წაიფარებს და თითქოს ნირვანაშია ჩაძირული, მაგრამ საკმარისია რამე გაფაჩუნდეს, კისერს წაიგრძელებს და სმენად იქცევა.

მესამეს, კაცმა რომ თქვას, ჯერ დედალი არც კი ეთქმის, ვარიობის ასაკიდან ახალგამოსულია.

იმერეთში რომ მოჩოთას ეძახიან, სწორედ ისაა, მაღალ ფეხებზე დგას, კაკბისფერია.

ლამაზ თავს წამდაუნუმ ატრიალებს და შიგადაშიგ, თითქოსდა შემთხვევით მომიხვდა თვალის, უკან აკაცის ჯირკზე შემდგარ მამალს გახედავს. წითელდებებიანი, ფერ-ზიმზიმა, ლურჯ-ჭრელი მამალი მთელი თავისი ბიბილო-აღკა-ზმულობითაა წარმოდგენილი.

წონა-წარმოსადგეობის და თვალბთან მიჯრილი ნაოჭების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, არც ისე ახალგაზრდაა, მაგრამ, რომ იტყვიან, გამოჯეგილი, გამომდგარი მამალია.

ოთხივენი წვიმას გასცქერიან და იმ ფიქრებში ჩაძირულან, სწორედ შინაურ ფრინველებს რომ ანუხებთ ხოლმე და ისიც წვიმიან დღეებში.

მოჩოთა ჩქარი ნაბიჯით ჭიშკრისკენ წავიდა.

მამალი მეყსეულად ადგილს მოსწყდა, ჭიშკართან დაენია, შეახტა და კეფასთან ნისკარტით დაუჭირა კაკბისფერი ქათიბი.

დარცხვენილი ვარია ტრიფოლიატის ღობეს გაუყვა, მამალმა კი ფრთები ააბათქუნა, დაიყვილა და მედიდურად დაბრუნდა კიბის ქვეშ.

– ნეტავი შენ, რო არ გეზარება ამ წვიმაში, – ჩაუსაყვედურ-ჩაუკაკუნა ქოჩორა დედალმა.

– რა შუაშია, ქალო, წვიმა. ახლა მაგი გამოგაზაფხულზე კვერცხისდებას დეინყებს და ჰქონდეს აპა ინკუბატორის ქათამივით უმამლო კვერცხები?

– შენ ხარ გაოხრებული, თვარა ჯერ არაფერი საჭირო იყო მაგისთვის კვერცხობა და კრუხობია. ჯერ გამეეხება თვალში ცოტა, – წამოეშველა დაქალს ნაცარა.

– მაგი ქენი, მაგი. თქვენს ჭკუაზე გევივლი, თქვენმა მზემ, ჩემი საქმე მე ვიცი! – არც ნაცარა დატოვა უპასუხოდ მამალმა, აკაციის ჯირკზე შეხტა და კვლავ ლაფაროში მოტყვამპალე წვიმას მიაჩერდა.

– სულ მინდოდა მეკითხა შენთვის, – დაიწყო ქოჩორამ და მამალს გახედა, – ეს ყველაფერი, ვთქვათ, კაი... გათახსირებული რო ხარ და შენი გამოსწორება რო არ იქნება, გასაგებია, მარა ამ შუადღეზე, იმ საქმის მერე ე ყივილი რალა ჯანდაბაა?

– მამალი რო იყო, გეცოდინებოდა, მარა უტვინო დედალი ხარ და, რო აგისხნა, მაინც ვერ გეიგებ, – განზე გაიხედა მამალმა.

– გვიტხარი, გვიტხარი, თავი ნუ მოგიკვდება, – აშკარა იყო ყივილის მიზეზი ნაცარასაც აინტერესებდა.

– არაფერი დიდი საიდუმლო მაგამი არაა. მაგ ყივილით სხვა მამლებს ვხეთქავ გულზე, ვაგებებ: მე ჯერ კიდევ ვპეპლაობ, ჩემს ქათმებს მე თვითონ ვუვლი და გულში გლახა არაფერი გეივლოთ-მეთქი.

– ააა, თურმე რა ყოფილა, – ნაცარამ გაიღიმა და ქოჩორას თვალი ჩაუკრა.

ქათმებისას რას გაიგებ, ძვირფასო მკითხველო, რატომ ჩაუკრა ნაცარამ ქოჩორას თვალი. ცოტა ხანში მოჩოთა-ვარია დაბრუნდა.

იგი უკმაყოფილოდ ბუზლუნებდა და კეფასთან აწეწილ თმას ჭვანგით ისწორებდა.

– რა იყო? ჰკითხა ქოჩორამ.

ვარიამ უკან მიიხედა და მამლის გასაგონადაც ჩაილაპარაკა:

– რა იყო და მხეცია ნამდვილი, ამაგლიჯა თავზე თმა, აღარ შემიძლია მეტი.

– ვერ ეტყვი მერე? – თანაგრძნობა ჩანდა ქოჩორას ხმაში.

– რამდენჯერ ვუტხარი. თავისი რკინის ნისკარტით ე თმა რო არ დამიჭიროს, ისე არ შეიძლება?

– რო შეიძლებოდა, მე მიხარია შენი თმის მოწინკვნა? ვცადე, მარა არაფერი გამევიდა. ჯერ ერთი, ნანვიმარია და სველი გაქვს ზურგზე თმა-ბუმბული, ფეხი ხომ უნდა მევიკიდო. მეორეც, დოინჯშემოყრილი არავინ აკეთებს ამ საქმეს. პატარა ქე უნდა მეითმინო. აპა რავა გინდა, – ცას ახედა მამალმა.

– გეიგონე? უნდა მეითმინოვო, – ნაცარამ მოჩოთას თავზე ფრთა გადაუსვა.

– რავარი მოსათმენია, ბატონო. ჯერ ამსიმძიმე მამალი რო დამანვება, ფეხებში ვიკეცები და მერე კეფაში რო ჩამავლებს ნისკარტს, სიმწრის კურცხლები მცვივა. იცით თქვენ

რა მძიმეა? მაინც რამ გაზარდა ამხელა – ქათმებს აცოდებდა თავს მოჩოთა.

– ვიცით, ვიცით, მეტი რა ვიცით, – ჩაილაპარაკა ნაცარამ.

– ერთს ვიტყვი ახლა მე. მძიმე როა და თავზე ბუმბულს რო გვანინკნის, იმიტომ ვართ ჩამჯდრები ამ ქვიშაში და არ ვუქნევთ გავა-ბოლოს ნამდაუნუმ მამალს, თვარ გინდოდა, რაზე გავარდი წელან ჭიშკრისკენ.

– რა იყო, არ გევიხდრე, აპა, მაგის შიშით? ტრიფოლიატის ლობზე პეპელა იჯდა და იმას გამევეკიდე.

– რა უნდა, გოგო, პეპელას ამ ზამთრისპირზე, – შეიცხადა ქოჩორამ.

– მემეჩვენა, ალბათ, – იხტიბარი არ გაიტეხა მოჩოთამ.

კიბის ქვეშ მოსანყენი, გულისნამღები სიჩუმე ჩამონვა.

წვიმდა გრძლად, გულმოდგინედ, დაუზარებლად.

ჭის მხარეს, ლაფაროსთან, ამ ქათმების პატრონი მარტოხელა კატისულვაშა მოხუცი არაყს ხდიდა. სპილენძის კარდალიდან თავნამტვრეული ჩაფით ოხშივარავარდნილ ჭაჭას რომ ამოხაპავდა და ლობის იქით, რუსთან გადააპირქვავებდა, ჭაჭასმისეული ინდაურები ვაშაურათი იქაურობას იკლებდნენ.

– რა აჭმევთ ამ კვდარძალებს ამ მყრალ ჭაჭას, – ჩაილაპარაკა მამალმა.

– ქეც იმიტომ აქვთ ჩიჩაყვ-ნისკარტი დაჩვარულ-დანითლებული, დათვრებიან ახლა და დეინყებენ უშნო ბორიას, – კვერი დაუკრა ნაცარამ.

გომურში ხბომ დაიბლავლა, რასაც ვენახბოლოდან ძაღლის ყეფა მოჰყვა.

ხბომ, აქაოდა შენ არავინ გეძახისო, მეორედ დაიბლავლა.

ამჯერად ძაღლი არ გამოპასუხებია.

ლობის გადაღმა, გამხმარ წაფერდებულ მსხალზე, მეზობლის მამალი შეხტა და ფრთას ფრთა შემოჰკრა, დაყვილებით, ვერ მოგატყუებთ, არ დაუყვივლია.

ფრთების ატკაცუნებით რომ ყურადღება ვერ მიიქცია, ჩამოხტა და ორლობეს გაუყვა.

ტრიფოლიატის მწვანეში აქა-იქ გაკრთებოდა მამლის მოხდენილი თავი.

ეს ჩვენ გვგონია ადამიანებს, რომ ყურადღება არავინ მიიქცია, თორემ მოჩოთამ ლამაზი კისერი მოიღერა, ნისკარტი გახსნა და ჩაილილინასავით.

– ჰო, რა იყო, რას გამოცოცხლდი, გადაგიარა კეფის ტკივილმა? – ჩაუნისკარტა ქოჩორა დედალმა.

– რა იყო, ბატონო. გახედვაც აღარ შეიძლება?

– მე ვიცი შენი გახედვა... არ დაგინახოს, თვარა გასწავლის ჭკუას, ბოლოზე ბუმბულს არ შეგარჩენს.

– რო სადმე შემეფეთოს, არც მივესალმო, თქვენი ჭკუით?

– ჯერ ერთი, ჩვენ თუ არ მოგვშორდები გვერდიდან, არსად შეგეფეთება და მეორეც, შენთვის სალამქალამისა და ფარფატკეკლუცობის დრო დამთავრდა, ქალი კრუხობას აპირებ.

მოჩოთა-ვარია რალაცის თქმას კიდევ აპირებდა, მაგრამ მამლის მრისხანე ხმამ გადააფიქრებინა.

– რა უნდა ამ ლანირაკს, რას დეეთრევა ამ ჩემს ლობესთან, მაგას თავი ხომ არ მობეზრდა?! – აშკარად ვარიის გასაგონად ამბობდა მამალი და თანაც თვალთ ორლობეში წინწკალა ლელისკენ მიმავალ მეზობლის მამალს მიაცილებდა.

– რა იყო, შე მყრალო, რას ამეიჩემე ე ბოვში. ეკადრება შენი ხნის კაცს მაგისთვის თავის გაყადრება? – ფრთიდან დააძრო თავი ქოჩორამ.

– დირეზე შეხტომას და აქეთ ყურებას ქე დაანებოს თავი და თავის ჩაოხრებულ საქმეს მიხედოს, თვარა მევიხელთებ სალაცა იქნება და გავათრევინებ წელს, – დაიქაღნა მამალმა.

– რავა სულ ის ამბავი გეჩვენება, ერთად გეიზარდნენ და არ მიესალმოს, არ შეხედოს კარის მეზობელს?!

უკმაყოფილების და, ღმერთო შეგცოდეს, აშკარა პროტესტის სიმი გაკრთა ნაცარა ქათმის ხმაში.

– რაიო?! – დაიგრგვინა მამალმა, ჯირკიდან ჩამოხტა, ნაცარასთან მიიღბინა და სამ-ოთხჯერ ისე მოუნაცვლა კისერში ნისკარტი, რომ სანყალ დედალს კინკრიხო კინალამ წააგდებინა.

– რავა ამეილეს ენა, რავა დამაჯდნენ თავზე, უყურებ შენ ამგენს?! მე შენ გასწავლი ჭკუას! არ დამინყო მეზობლობია ამან აქანა?! – მძვინვარებდა და წალმა-უკუღმა ტრიალებდა ჯირკზე დაბრუნებული მამალი.

– კაი, ბატონო, ნუ ეტყვი ნურაფერს. ჩემი გულიზა ჩხუბს ნუ დეინყებთ, – ჩაილაპარაკა „მთავარმა დამნაშავემ“.

წვიმა ისევ უკაკუნებდა ხავსმოდებულ კიბეს, ფოთლებშემოდარცვულ კორკიმელს, თუნუქით გადახურულ სალორეს და ყავარშემპალ სამზადს.

ხბოს ბლავილს ძალლის გაბმული ყეფა მოჰყვა.

მოჩოთა-ვარია მთავი ასნია, წელში გაიზნიქა, მიიხედ-მოიხედა და, თითქოს საკენკი დაუყარესო, ჭიშკრისკენ გაფანცქალდა.

მამალი, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, დაედევნა.

ჭასთან ანაზდად საკუთარ დეზს გამოჰკრა ფეხი და წაიფორხილა, მაგრამ არ შეიმჩნია, რამდენიმე ნახტომით დაენია „მსხვერპლს“, შეახტა და კისრის ზემოთ თმა-ქიჩო წელანდელზე უფრო გამეტებულად დაუჭირა.

... ჩამოხტომისას მოჩოთას ნაზად ამოჰკრა ფეხი ლამაზ ბოლოკურტუმოზე, ფრთები ააბათქუნა, დაიყვილა და აკაცის ჯირკვზე ისევ თავის ადგილას დადგა.

18 იანვარი, 2005

ქართველები

კითხვით ვკითხულობ, როგორ არ ვკითხულობ, ბატონო, შენს ნაწერებს, თუ სადმე წავანყდი, რასაკვირველია, მაგრამ გითხრა სიმართლე, გულს არ ხვდება.

ასე მგონია, თქვენ, მწერლები ავი ფიქრებიდან ჩემს გამოყვანას, ჩემს გართობას ცდილობთ და მეტი არაფერი.

კარგია ხუმრობაც, ირონიაც, თავშესაქცევი ისტორიებიც, მაგრამ ახლა არაა ამის წერის და მით უმეტეს კითხვის დრო.

შენს ნოველებს სხვა მკითხველი სჭირდება: ნერვებდანყენარებული, გალალებული... რა ვიცი, რანაირი.

გული დამწყდა, წელან რომ ბრძანე, სადღაა მკითხველიო, სულ ტყუილად ვჯახირობ და ვათენებ ღამეებს, არაფერს თქვენ აღარ კითხულობთო.

თუ გიფიქრია იმაზე, რომ იქნებ მთლად ჩვენი ბრალიც არ იყოს ეგ ამბავი.

მე, დამარცხებული, გალახული, დაჩოქებული ხალხის შვილი, გადავშლი შენს წიგნს და იმის მაგივრად, რომ რაღაც გულის მოსაფხანი მითხრა, იმედისკენ შემაბრუნო, რას მედავები, შე კაი კაცო.

შენს ხასიათზე ვარ თუ არა, არ უნდა მკითხო?

ვერ მოვიშორე ბატონო ვერა, დამარცხებულის სინდრომი.

ეს თორმეტი წელია წელში მტეხს ჩვენი სამარცხვინო გამოქცევები აფხაზეთ-სამაჩაბლოდან და მიწაში მიმართევს.

რანაირად-მეთქი, ჩემს თავს ვეუბნები, ცხინვალში აგერ ა, გუშინწინ ჩვენი ორმოცდაათი პინგვინის დაჩოქების შემყურე ხალხი, რომელსაც ცოტნე დადიანი, დიმიტრი თავდადებული, მღვდელი თევდორე, სამასი არაგველი და გია აბესაძე ჰყავს, ასე როგორ დადედლ-დაგლახავდებოდა-მეთქი, შენ რომ მწერალი ხარ, რაღაცა იმნაირი მითხარი, შეუძახე შენს ერს, შე-

ანჯლრიე, გამოალვიძე, შიში განდევნე მისი არსებიდან... ეგება მთლად განწირული არა ვარ, შენც იფიქრე და მეც მაფიქრებინე.

მე ისტორიკოსი გახლავარ, ორ ამბავს მოგიყვები ჩვენი ისტორიიდან.

ერთი შედარებით ახალია, მეორე – უფრო ძველი.

ნახე, დააკვირდი, იქნებ რამეში გამოგადგეს. ერთ-ორ მწერალს მოეუყევი, მაგრამ არაფერი დანერეს.

ეტყობა, ვერ მოირგეს ენა-კალამზე.

მაშ, ასე:

ოსვენციმის საკონცენტრაციო ბანაკი გაგონილი გექნება. გერმანელთა ყველაზე მკაცრეჟიმიანი, გამართული, სისასტიკით გამორჩეული ბანაკი იყო.

სიკვდილის ამ უზარმაზარ ქარხანაში, როგორც იუნყებიან, ოთხ მილიონნახევარმა ტყვემ გაიარა შრომა-გასწორების გოლგოთის გზა. მათგან ოთხმოცმა პროცენტმა იქვე დაასრულა სიცოცხლე ვინც გადარჩა, სამუდამოდ დახეობრებული-ტრავმირებული დახანხალედა ერთხანს.

ახლა, რასაკვირველია, არც ერთი მათგანი აღარ იქნება ცოცხალი.

1943 წლის ივლისში ოსვენციმიდან თერთმეტმა ქართველმა სამხედრო ტყვემ მოახერხა გაქცევა.

ბანაკიდან გაიქცნენ, მაგრამ, რად გინდა, ზონიდან გასვლა ვერ შეძლეს.

ორ დღეს იმალებოდნენ ტყე-ჭაობში და ორი დღის მერე თერთმეტივე დაიჭირეს.

საგანგებოდ განვრთნილ გერმანულ ავიარკებს სად გაექცეოდი.

ცემა-ტყეპით მილალეს უკან ბანაკში, იმ საღამოსვე გაასამართლეს და თერთმეტივეს დახვრეტა მიუსაჯეს.

ყველაფერი დამთავრდა.

გადარჩენის იოტისოდენა შანსიც აღარ არსებობს.

თერთმეტივე ერთ საკანში შეყარეს ფაშისტებმა და თქვენ როგორ ფიქრობთ, სხედან ქართველი ტყვეები და ზღუქუნებენ? არამც და არამც.

საკნიდან მხიარული ლაპარაკი, გადაძახ-გადმოძახება და, რამაც ფაშისტი გუშაგები სულ გააგიჟა, – უტკბილესი ქართული სიმღერა ისმის.

ისტერიულად, ტირილგარევით, მრისხანებით და ღრიალით კი არა, მშვიდად, ხმაშენწყობილად, ლამის აუღელვებლად მღერიან, ისინი, ვინც გამთენიისას, ასე 6-7 საათზე, უნდა მიყარონ კედელთან და დახვრიტონ.

შუალამისას ბანაკის მთავარი ექიმი ოტო შვარცი პატრულის თანხლებით განწირულთა საკანს მიადგა და სიკვდილმისჯილი ლევან წერეთელი გამოიძახა?

შეიყვანა, შენ ხარ ჩემი ბატონი, იქვე, სამორიგეოში და რუსულად ეუბნება:

მეო, თბილისის უნივერსიტეტში ომამდე ლექციებს ვკითხულობდი და ბერიას მოედანზე ვცხოვრობდიო. მამაშენი კიმოთეკიმა წერეთელი მაშინ ასისტენტად მუშაობდა და გერმანულს ვასწავლიდიო. ბევრი პატივისცემა მახსოვს მამაშენისგან, შენ არ გიცნობდი, მაგრამ საბუთები რომ გადავათვალიერე, მამის სახელიც რომ არ გამეგო, გაჭრილი ვაშლივით ჰგავხარ კიმასო. მოსვენება დავკარგე. რა პირით მოვანერო ხვალ შენი დახვრეტის ოქმს ხელიო. ბანაკის უფროსმა ვერ გადამინყვიტა შენი საკითხი და „ბრიგადენფიურერთან“ გავვარდი, როგორც იქნა, მივალწიე შენთვის დახვრეტის მუხლის მოხსნის და მაიდანეკში გადაყვანის ბრძანებასო.

ამას ყველაფერს თავჩაქინდრული ისმენს ლევან წერეთელი. სიხარულის ნიშანწყალი არ ეტყობა.

დიდი მადლობა, მონყალეო ხელმწიფევე, მაგრამ ვერ ვიჩუქებ სიცოცხლეს თქვენგან, ჩემი გადარჩენა უსინდისობა იქნება იმ ათი ჩემი თანამოძმის წინაშე, ხვალ რომ დასახვრეტად წარსდგებიანო.

გაგიჟდა, თურმე გერმანელი: რა დროს სინდის-რევერანსებია, ნუთუ თავი არ გეცოდებო.

დიდი ხვენწის შედეგად, ერთ რამეზე დაითანხმა: შებრუნდი კამერაში და აუხსენი ყოველივე, დარწმუნებული ვარ, ისინი შენს გადარჩენაზე უარს არ იტყვიანო.

როცა დაბრუნდა და უამბო ბიჭებს, რაც მის თავს ხდებოდა, კამერაში დიდი ბჭობა არ გამართულა.

ყველა ქართველი ერთხმად ურჩევდა გასვლას.

ჩვენ მაინც აღარაფერი გვიშველის და, შენ თუ საქართველოში ჩასვლა მოგინია, ჩვენს ამბავს მაინც ჩაიტანო.

უსმენს ღიმილით ლევანი თანამებრძოლებს.

არ ველოდი ამას თქვენგანო.

ასე თუ გამწირავდით, ვერ ვიფიქრებდიო.

ნუთუ წამით მაინც დაიჯერებთ თქვენ, რომ მიგატოვებთ და დარჩენილ გაძაღლებულ ნუთისოფელს ისე გავივლი, რომ ჩემი ცოცხლად დარჩენის ეჭვს თავსატეხად დავუტოვებ ქვეყანასო.

ლამის ოთხ საათზე გამოუძახა თურმე ოტო შვარცს. დიდი მადლობა მოახსენა გარჯისთვის და უარი უთხრა.

ღილით თერთმეტივე დახვრიტეს.

ეს ამბავი ოტო შვარცის დაკითხვის ოქმში სწერია. ჟურნალმა „ცაიტუნგმა“ გამოაქვეყნა 1962 წლის ნოემბრის ნომერში.

მეორე ამბავი ასეთია:

მარტვილის ახლოს, სოფელ თამაკონში, ტეხურგალმა, ფალავების მშვენიერი სასახლე იდგა.

ფალავები, მოგეხსენებათ, ბრწყინვალე თავადები იყვნენ და ლედაძამედან სალხინომდე მათი საგვარეულო მამული იყო გადაჭიმული.

სამასი წლის ამბავია.

თავადმა მელიტომ ფალავამ გვიან შეირთო ცოლი და კარგა ხანს შვილი არ ეძლეოდა.

იმედი რომ თითქმის გადაენურათ, სწორედ მაშინ, მელიტონისა და შორენას ქორწინების მეცხრე წელს ფალავების ოჯახში ბიჭი დაიბადა.

გადარჩა ფალავების სათავადო დინასტია, მემკვიდრე მოუვლინა განგებამ ამ ძირძველ, სახელოვან საგვარეულოს.

ბიჭს ზურაბი დაარქვეს.

ორი წლისა, ჩვეულების თათნახმად, გასაზრდელად იქვე, თამაკონში, ღარიბ გლესს – კინი გაბუნიას მიაბარეს.

კინის ორი შვილი ჰყავდა: ხუთი წლის გახუ და ზურაბისკბილა – ბოჩო.

მეჩვიდმეტე საუკუნის დასასრულის სამეგრელო მოგეხსენება.

გაჭირვებამ ავაზაკები მოამრავლა. საქართველოში მანამდე გაუგონარი – ტყვეთა ყიდვა-გაყიდვა გაჩაღდა.

თურქეთიდან შემოპარული თულები იტაცებდნენ, ვისაც მოიხელთებდნენ (უფრო ქალებსა და ბავშვებს) და სტამბულის ბაზარზე ჰყიდდნენ.

ტყვეთა სყიდვაში ქართველებმაც დაიდეს წილი და, რომ არა სოლომონ მეფის მრისხანე ბრძანება ადამიანებით მოვაჭრეთა კოცონზე დანვის შესახებ, ვინ იცის, კიდევ რამდენ ხანს შეგვარცხვენდა ეს კანიბალური საქციელი.

კინი გაბუნიას მეუღლე – ლალა შვილებს საერთოდ მტრედის მზრუნველობით ზრდიდა, მაგრამ ღმერთო, შეგცოდე, მომეტებულ ყურადღებას ზურაბისადმი იჩენდა, რადგანაც შავთვალეა ზურაბი ფალავების საგვარეულოს იმედი გახლდათ.

ერთ უბედურ დღეს ხუთმა თურქმა ავაზაკმა ღამით ტეხური გამოტოპა და კინი გაბუნიას სახლს გარშემოეწყო.

ოჯახის უფროსი შინ არ იყო.

ლებარდემი ყავრის საჭრელად იყო წასული.

აბრაგებმა ლალა ლოგინიდან წამოაგდეს.

ქალს ყელზე ხანჯალი დააბჯინეს და ყურში ჩაუსისინეს:

ხმა არ გაიღო, შენს შვილებს არას ვერჩით, ფაღავას ვაჟის გასატაცებლად ვართ მოსული, მოგვეცი სწრაფად და ჩვენს გზას ვენევით, თორემ შენ ყელს გამოგჭრით და სამივე ბავშვს თურქეთისკენ წავასხამთო.

შეიძლება არ დაიჯერო, რასაც ახლა გეტყვი, ღაღღას ბევრი არ უფიქრია, თავისი ბოჩო ზურაბის ატლასის ახალუხსა და ჩოხა-მესტებში გამოანყო, მხრებზე პატარა თეთრი ნაბადი მოახვია, ძილბურანში მყოფი ბიჭი გულში ჩაიკრა, ცრემლის ღვრით ჩაკოცნა და თურქებს გაატანა.

ასე გადაარჩინა გლეხის ქალმა ფაღავების საგვარეულო უმემკვიდრეოდ გადაგებას.

ეს ამბავი ალექსანდრე მთაწკრიძის რომანში 1965 წელს.

ა, ესაა სულ, ბატონო რეზო, რაც უნდა მეთქვა.

იქნებ ასეთი ამბების გახსენება უფრო გამოადგეს ჩვენს დაბეჩავებულ თანამედროვეს. იქნებ ამ ისტორიებში უფრო ჩანს ჩვენი ერის სული.

თუ ქუთაში დაგიჯდეს, უამბე მკითხველს.

მოყოლა და გალამაზება შენი ხელობაა.

4 იანვარი, 2005 წ.

ბადახურვა

მეთულუხჩეთა და მათ შთამომავალთა საზოგადოების ძველთაძველი შენობის ქერზე წყალმა პირველად ამ ოცი წლის წინათ ჩამოჟონა, მაგრამ მაშინ, როგორც ჩანს, წვიმამ სწრაფად გადაიღო და შენობის მაშინდელმა მომვლელ-მესვეურებმა ყურადღება არ მიაქციეს.

მერედამერეც ბევრჯერ იწვიმა, რასაკვირველია, მაგრამ, გაგიკვირდებათ და წყალი, ყოველი წვიმის დროს არ ჩამოდიოდა.

საშუალოდ რომ ვიანგარიშოთ, ყოველი მეოთხე-მეხუთე წვიმა ჩამორეცხავდა თბილისური წვიმის კამკამა წყლით ქერს და თან თიხის ანგელოზის პატარა ნაწილს (ვთქვათ, ნეკა თითს ან თმის ბულულს) ჩამოიგანდა.

გამოვიდნენ ამ დროს მნეთა ნუნუნ-ჩივილით შენუხებულ მეთულუხჩეთა საზოგადოების თავმჯდომარეები თავანთი კაბინეტიდან.

ახედავდნენ წყალმორეულ ქერს, „ეს რა ხდება, სანამდე შეიძლება ვითმინოთ ესო“, ჩაილაპარაკებდნენ, ჩასხდებოდნენ შავ „ვოლგებში“ და გასწევდნენ შინისაკენ.

არ ვიცი, მათი აღშფოება ძირითადად წვიმას შეეხებოდა თუ ადგილობრივ ხელისუფლებასაც წაუნკიპურტებდნენ ხანდახან ისე, სხვების დასანახად, სიყვარულიანი მოკრძალებით.

მეორე დღეს აღარ წვიმდა, ან ისე აღარ წვიმდა და კლუბის ქერზე ლამაზად განოლილ თიხის ანგელოზებს მომავალ წვიმამდე საშიშროება აღარ ემუქრებოდათ.

ამიტომაც მნენი და ერთი საფეხურით მათი უფროსები განგაშის ასატეხად არც თავს იწუხებდნენ და ისე ძალიან უყვარდათ მათი, ყოველ ხუთ-ექვს წელიწადში გამოსაცვლელი თავმჯდომარეები, ნერვებს აღარ უშლიდნენ ისეთი უბრალო საქმის გამო, როგორც ქერიდან წვიმის ჩამოჟონვა გახლავთ!

ასე ხდებოდა მთელი ოცი წლის განმავლობაში.

მე, რასაკვირველია, ოცი კი არა, ოცდაათ წელზე მეტი ხანია, მეთულუხჩეთა საზოგადოების წევრი გახლავართ და არაერთგზის მომიკრავს თვალი, როგორ წკაპუნობდა წვიმის წვეთი ვეფხვის ფიტულის ახლოს ბიბლიოთეკართა მიერ დადგმულ ალუმინის ქვაბში, მაგრამ, როგორც ჟურნალისტები იტყვიან, ენერგიული ზომებისთვის (ვთქვათ, მშრალი შიმშილობა, ან საპროტესტო მიტინგის გამართვა) არ მიმართავს.

განა თიხის ანგელოზის ბედი არ მანუხებდა, მაგრამ ვდუმდი, იმიტომ, რომ ყოველგვარი აქტიურობა იმ დროს მეთულუხჩეთა კავშირში ინტრიგანობად თუ არა, შიშველ კარიერისტობად მაინც ფასდებოდა.

ეგ კი არა, ერთხელ ვთქვი: ახალგაზრდებს რატომ არ ვღებულობთ მეთულუხჩეთა კავშირში-მეთქი და ამის გამო წელიწადნახევრით მეთულუხჩეთა კავშირიდან გამრიცხეს.

ოცდაორ ივლისს მეთულუხჩეთა კავშირში რეპრესირებულ მეთულუხჩეთა მოსაგონარი საღამო მიმდინარეობდა.

გარეთ (შესაბამისად მეთულუხჩეთა სახურავზეც) ისტორიული წვიმა შხაპუნობდა.

დაუზარებლად უტყაპუნებდა თავზე სველ ხელებს არა მარტო მიწისძვრისაგან დახეთქილ სახლებს, სახელმწიფო კანცელარიასაც.

მომხსენებელს ოღლა ოკუჯავას დახვრეგის საინფორმაციო მოხსენება არ დაემთავრებინა, რომ ყოველგვარი წინასწარი გრუხუნისა და ავისმაუწყებელი ზუზუნის გარეშე კლუბის ჭერი ერთბაშად ჩამოინგრა.

ვისაც პირველი ელდისაგან გულშემოყრილს და მეთულუხჩეთა შორის კარებში საიმედოდ გაკვეხებულს ჭერისკენ ახედვის ძალა შერჩენოდა, დაინახავდა, რომ ლამაზად განოლილი ანგელოზის ადგილას ჭერის შავი ხახიდან ნიაღვარი მოჩანჩქერობდა.

მეთულუხჩეთაგან, თითქოს ამ წუთისთვის გაჩნდა ამ ქვეყანაზე, პირველი იობაია მოეგო გონს.

პრეზიდენტის მაგიდას ფანერის სახურავი აადლიზა და სახურავისკენ აბაკუნდა.

როგორც თვითონ იგონებს, მაგიდის თავით მიმართულება შეუცვალა წყალს, მაგრამ უკვე გვიან იყო.

იატაკდანარცხებული ულამაზესი ანგელოზი ნანინი-ნანინილად დაშლილიყო და თავის პირვენდელ სახეს – გაჯთიხას დაბრუნებოდა.

სხვა მეთულუხჩეები ტელეფონებს ეცნენ, რომ სხვადასხვა ტელეარხისათვის შეეტყობინებინათ ეს სამწუხარო ამბავი. მშვენივრად ვიცოდი, რომ დღევანდელი ტელევიზია გალაკტიონის იმ მატარებელს ჰგავს, რომელზედაც ტანჯულმა პოეტმა დაიკვნესა: „რა საჭიროა ახლა გოდება, მე ვიცი ამ გზას რაც ენოდება, მატარებლისგან როს მიმიღია ან თანაგრძნობა, ან შეცოდება“.

ამიტომაც, ბევრი აღარ მიფიქრია, პირდაპირ ქალაქის საავარიო ბრიგადის უფროსს მივვარდი.

ასე და ასეა საქმე, დავილუპეთ-მეთქი.

თუ უკვე დაილუპეთ, ველარაფერს გიშველით, ჩვენ, ვინც ეს-ესაა ილუპება, იმის დახმარება გვევალებაო.

კლუბი ჩამოინგრა და ფრთიანი ანგელოზი მიწას დაენარცხა, იცით ეს რას ნიშნავს-მეთქი?! – ვიყვირე, რაც შემეძლო.

ბრიგადის უფროსმა იფიქრა, ყველა მეთულუხჩეს კრამიტი ცოტაზე მაინც აქვს დაცურებული და, ალბათ, ამიტომ, ჭერიდან წყლის ჩამოსვლა ანგელოზს დაუკავშირაო.

ეს გაიფიქრა, თქმით კი, რაც შეეძლო დამიყვავა:

მიბრძანდით და გამოვგზავნით ბრიგადასო.

როდის გამოგზავნით-მეთქი.

როცა სხვა ობიექტებიდან დაბრუნდებო.

„სხვა ობიექტს“, ჩანს, კარგა ხანს შერჩნენ, რაკილა „ბრიგადა“ საღამოს რვა საათზე ზუსტად იმ დროს მოვიდა, როცა

უკვე აღარ წვიმდა და ჭერიდან ჩანჩქერის ნაცვლად უწყინარი ნარჩენი წყალი წვეთავდა.

ბრიგადამ (იგი ერთადერთი კაცისგან შედგებოდა), როგორ დავუკარგავ, დაუზარებლად დაათვალიერა ჭერის ცხრავე დაზიანებული ადგილი.

მე ფეხდაფეხ მივდევდი და ვანათლებდი:

ეს უბრალო შენობა არ გეგონოს, ამ შენობაში სტუმრად არაერთხელ ბრძანებულა სულმნათი ილია, ამ ოთახში აკაკი წერეთელს არაერთი ღამე გაუთევია. აქ, ამ ჩამონგრეულ კლუბში, გალაკტიონისა და კონსტანტინე გამსახურდიას სული ტრიალებს, აქ, ამ კედელთან, სწორედ ამ ადგილას, პაოლო იაშვილმა მოიკლა-მეთქი თავი.

მგონი, ინტელიგენტური გარეგნობის მაშველს გული ცოტათი მაინც ავუჩუყე, რადგანაც, ძირს რომ ვეშვებოდით, სამჯერ მაინც მკითხა: რატომ მოიკლა პაოლომ თავიო.

გასვლისას წვიმის ნარჩენს ხელი შეუშვირა, ცხვირსახოცით შეიმშრალა და მითხრა:

ვხედავ, სავალალო სურათია, მაგრამ ვერაფერს დაგეხმარებით.

თქვენი შენობის სახურავი ტერიტორიის მიხედვით თქვენი რაიონის გამგეობამ უნდა შეაკეთოსო.

ეს რომ მითხრა, სტუმრისადმი ინტერესი დავკარგე და აღარ მახსოვს, როგორ აღმოვჩნდი გამგებლის მოსაცდელში.

გამგებელს, ღმერთმა უმრავლოს, იმ საღამოს უამრავი სტუმარი ჰყავდა.

როგორც მათი არცთუ ხმადაბალი წუნუნიდან ჩანდა, ძირითადად ყველანი ჭერიდან ჩამოთქეშილი წყლის პრობლემას შეეწუხებინა.

მდივანმა ქალმა მიცნო.

რამდენი ხანია, ბატონო რეზო, არ მინახავხართ, როგორ გასუქებულხართ, რას დამსგავსებხართო.

სპეციალურად გამასუქეს, კახა ბენდუქიძის როლში მიღებენ-მეთქი:

შენ ისევ ისეთ ლამაზ, ცქრიალა გოგოდ დარჩენილხარ-მეთქი, ვიცრუე.

ჩემი სიმპათია ბრძანდებოდა ახალგაზრდობის დროს, მაგრამ რაკი ყურადღება არ მომაქციეთ, გავთხოვდი და ახლა სამი შვილიშვილის პატრონი ვარო (შვილი რამდენი ჰყავდა, არ უთქვამს და, გითხრათ სიმართლე, არც მე ჩავკითხ-ჩავძიებივარ მაინცდამაინც).

ჰოდა, რაკი შენი ძველი სიმპათია ვარ, შემიშვი გამგებელთან-მეთქი.

დიდი სიამოვნებით, ბატონო რეზო, მაგრამ ესენი, მოსაცდელში მოყაყანეთ მიათითა, ერთ ამბავს ატეხენო.

სხვა გზა არ მქონდა, გამგეობის მოსაცდელში პატარა სამიტინგო-საინფორმაციო გამოსვლა მომიხდა ჩვენი სასახლის მდგომარეობის განსაკუთრებულობის შესახებ.

მთხოვნელები განსაკუთრებით პაოლო იაშვილის თვითმკვლელობის სევდიანმა ამბავმა შეაძრწუნა და, როგორც იქნა, დამითმეს რიგი.

გამგებელმა, ახალგაზრდა, თავაზიანმა ყმანვილმა ყურადღებით მომისმინა და შეწუხდა, რომ ქმედით დახმარებას ვერ გამიწევდა:

როგორც თქვენი ნათქვამიდან ჩანსო, მეთულები ხედას სახლე მთლიანად უნდა გადაიხუროსო.

უდიდეს პატივს ვცემ პაოლო იაშვილს, მაგრამ მთლიანი გადახურვა ჩვენი კომპეტენცია არ არის, ჩვენ მხოლოდ სახურავის შეკეთება შეგვიძლიაო.

თანაც ჩინური ჰუმანიტარული თუნუქი მინისტრთა კაბინეტის განკარგულებაშიაო.

ჩავიცვი რკინის ქალამნები და მეორე დღეს სახელმწიფო კანცელარიაში გავჩნდი.

პრემიერმა, ასეთ წვრილმან საქმეზე თქვენ როგორ შეწუხდით, ბატონო რევაზო.

რა პრობლემებს ჰქმნიან იქ, ქვევით, გაუგებარია პირდაპირო.

რა ბრძანებაა, მეთულუხჩეთა კავშირს თუნუქზე უარს როგორ ვეცყვითო.

აგაშენა ღმერთმა, აბა, დაურეკეთ, ან მიმინერეთ-მეთქი. გაეცინა.

როგორ გაკადრებთ ან ერთს, ან მეორესო.

თქვენ ჩემზე მეტი თუ არა, არანაკლები ავტორიტეტი გაქვთ ქალაქში, მიზრძანდით ქალაქის პრემიერთან და თუ რამე წინააღმდეგობა შეგხვდათ, მე მოვუვლი მაგ საქმესო.

წამოვედი გულმოცემული.

ქალაქის პრემიერის მოსაცდელში, რაიონის გამგებლისგან განსხვავებით, არავინ იყო.

თუ არის უფროსი-მეთქი, ვკითხე კობტა მდივან გოგონას. კიო.

შვებით ამოვისუნთქე.

მეთულუხჩეთა კავშირიდან გახლავართ-მეთქი.

გიცნობთ, ბატონო რევაზ, თქვენ ვინ არ გიცნობთ. ხუთი წლის რომ ვიყავი, თქვენთან შოვში სურათიც მაქვს გადაღებული, მუხლებზე გიზივართო.

სურათის გადაღების კონკრეტული მომენტი არ გამახსენდა, მაგრამ მდივანს რომ შევხედე, ეს ამბავი დაახლოებით ოცი წლის წინ მაინც უნდა მომხდარიყო.

თუ შეიძლება, მოახსენე, რომ სასწრაფო საქმეზე ვარ-მეთქი.

ვერაო, ახლა ვერაფერს მოვახსენებ, ძალიან დაკავებულიაო.

დამიტოვეთ თქვენი მობილურის ნომერი და გაძლევთ პირობას, დღის განმავლობაში თვითონ დავარეკინებო.

კიბეზე რომ ჩამოვდიოდი, ღრმად ვიყავი დარწმუნებული, რომ პრემიერის მდივანმა მომატყუა.

დარეკვით ხომ არ დაარეკვინა პრემიერს, მე მგონი, ჩემთან ისტორიული სურათის გადაღების ამბავიც მაშინვე, სახელდახელოდ შეთხზა.

ჭერის ჩამოთხლეშვიდან მესამე დღეს, დილით, კვლავ პრემიერის კაბინეტთან გავჩნდი.

მისაღებში კვლავ სამაგალითო წესრიგი და სიჩუმე სუფევდა (აბა, რა იქნებოდა, თუ მდივანი გოგონა მოსაცდელში არავის აცდევინებს და დიდსა და პატარას ასეთი უბოროტო ტყუილით ასაჩუქრებს: დატოვეთ მობილური და თვითონ დაგირეკავთო).

ჯიქურ შევალე კარი, თუმცა მდივნის „მოითმინეთ!“ მაინც მეყვსეულად წამომენია.

ეს ბოლო „მოითმინეთ!“ იმდენად მე არ მეკუთვნოდა, რამდენადაც მდივანი თავს იზღვევდა უფროსის წინაშე; აქაოდა, მე არ შემომიშვია, თვითნებურად შემოდისო.

ასეთ შემთხვევაში უფროსები ბრაზდებიან ხოლმე (და შედეგიც სათანადოა), მაგრამ მკვირცხლი სანდომიანი სახის პრემიერი ფეხზე ადგომითა და ღიმილით შემეგება.

ბატონ რეზო, აღელვებული ჩანხართ, ასეთი რა უნდა მომხდარიყო, რომ ასე შეეშფოთებინეთო. იცოდეთ, უსაზღვრო პატივს გცემთ მეთულუხჩეებს საერთოდ და თქვენ განსაკუთრებითო.

ა, კაცი-მეთქი, გავიფიქრე, ამ ნერვიულ დროში ძლივს შევხვდი ჩვენი საქმიანობის დამფასებელს-მეთქი და სხაპასხუპით მოვახსენე ჩვენი გასაჭირი.

ჩანს, დიდ პრემიერს დარეკილი ჰქონდა, რადგანაც მცირე პრემიერმა იმ წამსვე ჩამომიგდო ჩინურ ჰუმანიტარულ თუნუქზე სიტყვა და ჩემს განცხადებას რეზოლუციაც ფრიად საიმედო დაადო.

გამოსვლისას მომიბოდიშა, რომ უდროობის გამო მხოლოდ კარებამდე მაცილებდა და დაამატა: ბატონო რევაზ, რაკი მეთულუხჩეთა სასახლე კულტურის ძეგლია, თუნუქს უსასყიდლოდ გაძლევთ, ხოლო გადახურვის ფული კულტურის სამინისტრომ უნდა გადაიხადოსო.

კულტურის მინისტრმა უკვე იცოდა ჩვენი სასახლის ტრაგიკული მდგომარეობა.

ჯერ ერთი, იგი ჩემი მეგობრის შვილი და ჩემი ყოფილი სტუდენტი გახლავთ, მაგრამ ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ მისთვის სრულიად უცნობი მეთულუხჩეც რომ ვყოფილიყავი, მაინც ისე მოიქცეოდა, როგორც მოიქცა:

დაუყოვნებლივ მიმიღო, დაუძახა თავის მოადგილეს: ხვალვე დაიწყეთ გადახურვა და სამუშაოს მიმდინარეობის შესახებ ყოველდღიურად მომახსენეთო.

კატასტროფიდან მეხუთე დღეს ორმა კოლხმა მეთუნეუქემ დაიწყო მეთულუხჩეთა სასახლის გადახურვა.

დღიდან სალამომდე ქუჩაში ვდგავართ (გაგანია სიცხეში) მე და სოსო სიგუა.

ე, მანდ, ან თუნუქი არ შემოაკლდეთ, ან მუშები ვინმემ არ წამგვაროს, ეშმაკს არ სძინავს-მეთქი.

ერთი კვირის თავზე ის-ის იყო ფასადის მხარის გადახურვა უნდა დაეწყოთ, რომ ერთმა არამკითხე მხცოვანმა, მაგრამ მარად ახალგაზრდა მეთულუხჩემ ჩამოიარა და ჩემს გასაგონადაც ჩაილაპარაკა – ამ ყუშტს რომ ახურავენ ხომ უშნოვდება შენობა. კრამიტს სხვა შნო და პენი ჰქონდაო.

„კრამიტი დამპალია, დაძველდა, აღარ ვარგა-მეთქი“, მივაძახე, მაგრამ არამკითხე მხცოვანი მეთულუხჩე არ შეჩერებულა.

ვიცოდი, რომ ამ ეჭვს საიდუმლო სამსახურებში ძრომი-ალში ფრიად გამოცდილი მეთულუხჩე სხვასაც შესჩივლებდა და მეორე დღეს საქალაქო სამსახურმა კაცი გამოგზავნა, სასწრაფოდ შეაჩერეთ გადახურვა, თურმე კრამიტის თუნუქით შეცვლის ნებართვა არ გქონიათო.

დავიდე ენის ქვეშ სამი ვალერიანის ტაბლეტი და გავვარდი ძეგლთა დაცვის დეპარტამენტში თაბუკაშვილის ქუჩაზე.

ერთ კარს ვეცი, დაკეტილია.

მეორე კარზე დავაკაკუნე, არ გამიღეს.

არც მესამე კარმა გაამართლა.

გულამდულრული დავეშვი.

კიბეზე ორი ახალგაზრდა შემხვდა: ხომ არ იცით დეპარტამენტის უფროსი ან მოადგილე-მეთქი.

ჩვენ ვართ, ბატონოვო.

თქვენ შემოგვევლეთ, ვილაცამ სახლის გადახურვა გამაჩერებინა, ნებართვა რომ არ მივიტანო, მუშები გამექცევიან და დავიღუპები-მეთქი.

თქვენ, ბოდიში, მაგრამ მიშველაძე არ ბრძანდებითო? ერთ-ერთმა მაღალმა, გამხდარმა ბიჭმა.

კი, მე ვარ, თუ არ ჩავჭრილვარ, თქვენს წინაშე, უნდა მიშველოთ-მეთქი.

რომელ ჩაჭრაზეა ლაპარაკი, ბატონო. მე პირადად გაღმერთებთ, როგორც თულუხჩს, მობრძანდით, დაბრძანდითო.

როცა გაერკვენენ, რაშიც იყო საქმე, ორივემ უცებ მოიწყინა.

ბატონო რეზო, არ დაიჯერებთ, ჩვენი სამსახური დღეიდან გაუქმებულ-ლიკვიდირებულიაო.

რა ვქნა, აბა, ვინ მომცემს კრამიტის სახურავის თუნუქის სახურავით შეცვლის ნებართვას-მეთქი.

ახლა რომელი საათიაო?

ოთხი-მეთქი.

დღეს პარასკევია, სამინისტროში აღარავინ იქნება, ორშაბათს მიბრძანდით კულტურის სამინისტროში და დაგეხმარებიანო.

ორშაბათამდე შეიძლება მოწვიმოს, კრამიტის სახურავი მთლიანად გადახდილია, ჭერი ჩამოიქცევა-მეთქი, ტირილს ცოტა მაკლია.

ერთმა (პაატა ერქვა) იქნებ იყოს ვინმე, ბიჭო, სამინისტროში, წავყვით, მაგალი ვქნათ, ბოლოსდაბოლოს რევაზ მიშველაძეაო.

ჩამისვებს მანქანაში და უნაუნა მიმიყვანეს სამინისტროში.

ის-ის იყო, კეტავდა კარებს ძეგლთა დაცვის სამსახურის უფროსი კახა ტრაპაიძე.

შებრუნდა ჩვენი ხათრი, დანერა დასკვნა, კომპიუტერზე აანყობინა გადასარევ გოგოს – მაიას.

ხელი მინისტრის მოადგილემ უნდა მოანეროს.

მინისტრის მოადგილე წასულია.

ორშაბათამდე არ იქნება.

ორშაბათამდე უსათუოდ მონვიმს.

შევეცოდე მაიას, დაურეკა და სთხოვა მინისტრის მოადგილეს:

ბატონო ნიკა, სასწრაფოდ ხელია მოსანერი, მეთულუხჩეთა სასახლე უნდა გადაიხუროს და ბატონი რევაზი გელოდებათო.

სახლთან მისული მინისტრის მოადგილე გამობრუნდა და ნებართვას ხელი მოანერა.

გზიდან ვურეკავ იობაიას: მეთუნუქეები ხომ არ წასულან-მეთქი.

ეს-ესაა წავიდნენო.

ამ წუთში დაენიე და მოაბრუნე, ნებართვა მომაქვს-მეთქი.

გაიქცა, დაენია. იობაიამ სირბილი კარგი იცის.

ვურეკავ ხუთი წუთის შემდეგ:

რა ჰქენი-მეთქი.

მოვაბრუნე, აქ არიანო.

იმ ღამით ფანრის შუქზე, სახურავზე, ლამის გათენებამდე იმუშავა კოლხმა მამაშვილმა და მეზობელთა გინების აკომპანემენტის ქვეშ თითქმის გადახურა სასახლე.

საქმე მიდგა გადამხურავებისათვის ფულის გადახდაზე.

შემოვიდა მამა-შვილი ზრდილობიანად, კოლხურად.

მოგვეცი ჩვენი ნაოფლარიო.

გავვარდი სამინისტროში.

დაამთავრეს შენობის გადახურვა-მეთქი.

კარგია ძალიანო.

ფული უნდა გადავუხადოთ-მეთქი.

ვისო, მკითხეს.

მუშებს-მეთქი.

არ გვაქვს კაპიკო.

ხომ დამპირდით, რომ გადახურვის ხარჯებს თქვენ გადაიხდიდით, ვეკითხები ბუღალტერთუხუცესს.

კიო.

ჰოდა, გადაუხადეთ ამ პატიოსან მამა-შვილს ათი დღის ნაჯაფ-ნანვალევი-მეთქი.

ამჯერად არ გვაქვს კაპიკი, რომ გვექნება, გადავუხდითო. რა ვქნა, რა წყალში ჩავვარდე.

რა პასუხი გავცე მზეზე გარუჯულ მამა-შვილს, თავი რომ არ დაუზოგავთ და თავიანთი საქმე კაცურად განასრულეს.

მოვედი აწურული.

ორივენი ჩემს კაბინეტში ისხდნენ.

ბიჭებო, ცოტა ხანს მოცდა მოგიწევთ-მეთქი.

ჩვენ კი მოვიცდით, მაგრამ ეს არ მოიცდისო, მუცელზე მიირტყა ხელი შვილმა.

მინა გამსკდომოდა და ჩავეტანე, მერჩია.

* * *

ბოლოს ყველაფერი მოგვარდა.

მუშებს ფული გადაუხადეს, მეთულუხჩეთა სასახლის ქერში წვიმა აღარ ატანს.

მე ინფარქტიანი ვწევარ ათ დღეზე მეტია. დღემდე ისიც ვერ დამიდგინეს: წინა პარკუჭი მაქვს გახეთქილი თუ უკანა.

თავს ძალიან კარგად ვგრძნობ, თუმცა ექიმები ყოველი ახალი კარდიოგრამის გადათვალეერებისას ისე საეჭვოდ გადააქნევენ ხოლმე თავს, როგორც სტალინი გადააქნევდა, ფრუნზესაგან ახალ ტელეფონოგრამას რომ მიიღებდა, ბას-მაჩთა მიერ მორიგი აულის ალების შესახებ.

20 აგვისტო, 2004 წ. თბილისი.

შეხვედრა სტალინის ქალიშვილთან

გაზეთებს არ უცნობებიათ და არც რადიო-ტელევიზიით გამოუცხადებიათ, მაგრამ 1985 წლის აპრილში მთელმა საქართველომ (და მგონი მთელმა მსოფლიომაც) უკვე იცოდა, რომ სტალინის ქალიშვილი სვეტლანა ალილუევა ამერიკიდან დაბრუნდა და სამუდამო საცხოვრებლად თბილისში დაემკვიდრა.

გავიგე თუ არა ეს ამბავი, მოსვენება დავკარგე.

სტალინის პიროვნებასთან დაკავშირებული ყველაფერი მაინტერესებდა და ახლაც, ჩემი ცხოვრების ბოლოში ლამის რომ გავედი, ეს ინტერესი არ გამწვანდება.

რაც ხელში ჩამივარდება სტალინზე დაწერილი, ნაუკითხავად როგორ გაუშვებ, მაგრამ მსოფლიოს ამ ერთ-ერთი უდიდესი პოლიტიკოსის ფენომენს ბოლომდე მაინც ვერ ჩავწვდები.

ავიჩემე, სტალინის ქალიშვილს უნდა შევხვდე და ვესაუბრო-მეთქი.

გავიკითხ-გამოვიკითხე და გავარკვიე, რომ რაღაც ნახევარ კილომეტრში დაედო ბინა. იგი ცხოვრობდა ვაკის ბოლოს, საცურაო აუზთან ახლოს, საუნწყებო სახლის ოროთახიან ბინაში, მესამე სართულზე; მეც იქვე, ვაკის პარკთან, უნივერსიტეტის თერთმეტსართულიან საცხოვრებელ კორპუსში.

მირჩიეს, ჯერ ერთი ახალ ჩამოსულზე ნუ მიადგები, ცოტა მოთბილისელ-მოქართველდეს, თანაც, თუ რაიმე კონკრეტული საქმე, კონკრეტული საბაბ-სათქმელი არ გექნა, შეიძლება არ მიგიღოსო. ოქტომბრამდე ვითმინე. 14 ოქტომბერს ამოვიღლიავე მოსკოვში გამოცემული ჩემი ახალი წიგნი, შიგ ჩავდე „დროშაში“ დაბეჭდილი სტალინზე დაწერილი ჩემი ნოველა „საიქოს თბილი წვიმა“ და მივადექი სვეტლანა ალილუევას კარებს.

ზარი დავრეკე, არავინ მიღებს.

არა და სწორად ამოვედი. მესამე სართული მარცხენა მხარეს, უწარწერო კარები, როგორც ამიხსნეს.

მოპირდაპირე კარის ღილაკს დავაჭირე თითი. ვინ გნებავთო, გაუღებლად გამეპასუხა ქალი. „ბოდიშს ვიხდი, ქალბატონო, სვეტლანა ალილუევასთან ვარ, ხომ არ შეეცდი-მეთქი“.

არაო, მანდ ცხოვრობს, ალბათ სახლში არ არისო.

გმადლობთ-მეთქი და ჩავუყევი კიბეს.

სანამ ეზოში გამოვიდოდი, სადარბაზოში წითურთმიანმა შუახანს გადაცილებულმა ქალმა ჩამიარა. ზედაც არ შემოუხედავს, ნაბიჯს აუჩქარა.

უკაცრავად, ერთი წუთით თუ შეიძლება-მეთქი, დავადევნე. რა გნებავთ, რუსულად მითხართო, ნაბიჯი ოდნავ შეანელა.

სვეტლანა ალილუევას ხომ არ იცნობთ, სტალინის ქალიშვილს, აქ ცხოვრობს-მეთქი.

მგონი ამ სადარბაზოში უნდა ცხოვრობდეს, მე პირადად არ ვიცნობო.

მასთან სტუმრად მოვედი, ჩანს, სახლში არ ბრძანდებით-მეთქი.

ვერაფერში დაგეხმარებითო, გაიღიმა.

ზევით დგას ჩემგან ხუთიოდე საფეხურით მაღლა, კი მაგრამ, თქვენ რა, არ იცნობთ სვეტლანა იოსიფოვნასო?

სამწუხაროდ, არა-მეთქი.

აბა, როგორ მოხვედით სტუმრად, უცნობი უცნობთან, ასე როგორ შეიძლებაო.

რაღაც საეჭვოდ გამიჩერდა ეს ქალი-მეთქი, გავიფიქრე.

რა საქმე გაქვთ სვეტლანასთან, ვინ ბრძანდებითო.

მე მწერალი მიშველაძე გახლავართ, თანაც სტალინით დიდად დაინტერესებული, მინდოდა შევხვედროდი, მესაუბრა-მეთქი.

სტალინი მთელ მსოფლიოს აინტერესებს და სვეტლანა

ალილუევა, როგორ ფიქრობთ, ყველა მათგანთან სასაუბროდ მოიცლისო?

სტალინზე ნოველა მაქვს დაწერილი და მინდოდა გადაეხე-
და-მეთქი. წიგნიანი ხელი გავიშვირე.

დაბეჭდილიაო? მკითხა.

კი, ქართულ ჟურნალში-მეთქი.

ქართულად რომ ვერ წაიკითხავს სვეტლანაო?

მე წაფუკითხავ და ვუთარგმნი-მეთქი. თანაც, აგერ, ჩემი
რუსული წიგნიც მინდა ვაჩუქო-მეთქი.

რა ჟანრში მუშაობთო.

ნოველებს ვწერ-მეთქი.

არ ვიცი... არ ვიცი... მე თუ შევხვდი, ვეტყვი თქვენ შეს-
ახებ. საერთოდ, ტელეფონი თუ იცით, ხვალ დაურეკეთ, იქნებ
მიგილოთ, მე ვერაფერს დაგპირდებითო.

თქვენ იცნობთ-მეთქი?

შორიდანო, გაილიმა.

აბა, ძალიან გთხოვთ, თქვენ იმედზე ვიქნები, ხვალ დაფუ-
რეკავ-მეთქი.

აიარა კიდევ რამდენიმე საფეხური და ჩამომძახა: – თქვენ!
თქვენ! მწერალთა კავშირის წევრი თუ ხართო?

რა თქმა უნდა-მეთქი. მეტი დამაჯერებლობისთვის მწერ-
ალთა კავშირის წიგნაკი ამოვიღე და დავანახე.

მეორე დღეს დილიდან შევუდექი რეკვას, მაგრამ ყურმილს
არავინ იღებდა.

ნასადილევს მიპასუხა ქალის დაღლილმა, ცოტა არ იყოს,
კატეგორიულმა ხმამ:

– და!

– ბოდიშს ვიხდი, სვეტლანა ალილუევასთან ვრეკავ!

– ვინ ბრძანდებით?

– მწერალი ვარ, გუშინ თქვენს მეზობელს ვესაუბრე, თქვენ
ქალბატონი სვეტლანა ბრძანდებით?

არ უთქვამს, მე ვარო.

– ვიცი, ვიცი. მობრძანდით, რამდენ ხანში მოხვალთ?

– თხუთმეტი წუთში მანდ ვარ.

– გელოდებით, მოვილაპარაკეთ.

არ მახსოვს, როგორ ავირბინე კიბე, მომეჩვენა, რომ სანამ
ლილაკს დავაჭერდი, მანამდე გამიღეს.

კარებში სწორედ ის ქალი დგას, ვისაც გუშინ ველაპარაკე-
თვითონ ყოფილა სტალინის ქალიშვილი.

შემიპატიჟა.

საშუალოზე ოდნავ მაღალია. მოკლეზე შეჭრილი ხშირი
წითურა-ჭაღარა თმები აქვს, უკან გადავარცხნილი, ტანსრუ-
ლია, მაგრამ მსუქანი არ ეთქმის, ყავისფერი, უსახელო ხა-
ლათი აცვია. თავიდან ბოლომდე თეთრი ღილებით შეკრული.

ერთმანეთში გამსვლელი ორი ჭერმაღალი ოთახი სადად,
ძველმოდური ავეჯითაა განწყობილი. ფანჯარასთან ქერათმი-
ანი თორმეტ-ცამეტი წლის გოგონა სანერ მაგიდასთან მიმ-
ჯდარა. შესვლისთანავე წამოდგა, გამიღიმა, ხელი ჩამომართვა
და მაგიდას დაუბრუნდა.

სასადილო მაგიდას ვუზივართ ურთიერთსაპირისპიროდ.

სვეტლანა ალილუევა ჩემს რუსულ წიგნს ფურცლავს.

„სოვეტსკი პისატელი“ დიდი გამომცემლობაა, როგორ
მოახერხეთ იქ ნოველების გამოცემაო, მკითხა.

რა ვიცი, არ გამჭირვებია, ეს რუსულად ჩემი მეოთხე წიგ-
ნია. პირველი „მალადაია გვარდიამ“ გამოსცა ხუთი წლის წი-
ნათ დიდი ტირაჟით-მეთქი.

„ტი სმატრი, ტი სმატრი... მრავალმნიშვნელოვნად ჩაიჩურ-
ჩულა, თბილი წარწერისთვის მადლობა მითხრა და წიგნი
გვერდზე გადადო.

– ამას უსათუოდ წავიკითხავ, აბა, რა დაწერეთ სტალინზე?

– პატარა ნოველაა. თქვენ შეიძლება არ მოგეწონოთ. მოქ-
მედება იმ ქვეყანაში ხდება.

– სად ხდება?

– იმ ქვეყნად, საიქიოში.

– მერე, მერე? საინტერესოა.

– სტალინი, როგორც ყოველთვის, მარტოა. საიქიოში ცალკე კოტეჯში ცხოვრობს, ბრეჟნევი და ხრუშჩოვი ღობეზე თავჩამოდებულები შეეხმიანებიან ხანდახან, ძველებური, მონინებით-მონური შეხმიანებით. საიქიოში ახალი მიცვალებული ჩამოდის – ნომენკლატურული პარტიული მუშაკი და სწორედ სტალინის მეზობელ კოტეჯში დაიდებს ბინას. მთელი ნოველა საიქიოს ახალი მკვიდრის და სტალინის საუბარია.

– საინტერესოა. საინტერესოა, შეგიძლიათ წამიკითხოთ?

– შევეცდები.

წავუკითხე და ვუთარგმნე, როგორც შემეძლო.

კარგა ხნის დუმილის შემდეგ მითხრა:

– სწორი აქცენტებია, ოცდაჩვიდმეტის ახსნაც დამაფიქრებელია. იქნებ მე არ გეთანხმებოდეთ, მაგრამ თქვენეულია და ალბათ ბევრისთვის გასაზიარებელიც. თქვენ წარმოიდგინეთ, დღემდე არც იმაზე დავფიქრებულვარ, რომ რაც სიკვდილის შემდეგ დამართეს და თავზე ლაფი ასხეს, ესეც, იქნებ, ქართველობის ბრალი იყო. როგორც არარუსს, ანგარიში გაუსწორესო, თქვენ წერთ. არ ვიცი... არ ვიცი... მე არ მინდა ვიფიქრო ამაზე. საერთოდ ორიგინალური ნოველაა. რუსულად უსათუოდ უნდა დაბეჭდოთ.

ისევ პაუზა.

შევცქერი, სტალინთან მსგავსებას ვეძებ. სწორი ბეჭები და მამაკაცური ხელის მტევნები აქვს. სტალინური ლამაზი შუბლი. ნაცრისფერი გრძლად გაჭრილი, არცთუ ფართო თვალები, კითხვის დროს სათვალეს ხმარობს და თვალებს კიდევ უფრო ჭუტავს. ოთხკუთხედი სახე, სწორი ლამაზი ცხვირი, ხოლო ცხვირის გასწვრივ ამობურცული ყვრიმალეები ინტელიგენტურ იერს აკარგვინებს და უფრო ჯანიან, რუსები რომ იტყვიან, „რაბოტიაგა“ ქალებს ამსგავსებს. სამაგიეროდ ვნებიანი ტუჩები აქვს – ქვედა ტუჩი კბილებიანად ოდნავ წინ წამოწეული და შოკოლადისფრად შეპომადებული. კისერთან ნაოჭები აყრია. ვერ

იტყვით, რომ კოსმეტიკ-პარფიუმერიით დიდად იყოს დაკავებული, თუმცა სასიამოვნო სუნამოს სუნი ასდის. საერთოდ, მომწონსხველი ქალი ჩანს. ახლა მისი „ქალურობა“ თავდაღმართშია, მაგრამ, რომ იტყვიან, ჯერ კიდევ ფორმაშია.

ჩემო მკითხველო, მე ძალიან, კარგი მეხსიერება მაქვს და შეგიძლია მენდო, რომ ზუსტად მოგანვდი ჩვენს მაშინდელ დიალოგს.

– როგორ მოენწყვეთ, ქალბატონო სვეტლანა?

– როგორც ხედავთ, მე და ჩემს ქალიშვილს გვყოფნის ეს ბინა. საერთოდ, პრეტენზიულები არ ვართ.

– საქართველოში სამუდამოდ დამკვიდრდით?

– სამუდამოდ, ერთი ადგილის გარდა, არავინ არსად მკვიდრდება, მით უმეტეს საბჭოთა კავშირში.

– როგორ გავიგო?

– რაკი მოსკოვში დაბრუნება გადავწყვიტე, უნდა შევეგუო იმ აზრს, რომ ჩემი საცხოვრებელი ადგილის ბედი მთლიანად ჩემზე არ იქნება დამოკიდებული.

– ესე იგი საქართველოში წამოსვლა...

– მე მოსკოვში დავბრუნდი. მოსკოვის გარდა თუ სადმე ვიცხოვრებდი, მხოლოდ ჩემს ვაჟთან, შორეულ აღმოსავლეთში, მაგრამ გორბაჩოვის სახელით „მირჩიეს“, საქართველოში იცხოვრებო და აი, მეც „ვცხოვრობ“.

– თქვენს ნათქვამში უკმაყოფილების ინტონაცია გაკრთა. თქვენ თავს ქართველად არ თვლით?

– სადღაც, გულის კუნჭულში, ალბათ კი, მაგრამ სწორად უნდა გამიგოთ, აქ ჩემთვის სრულიად უცხო გარემოში ვარ, არავის ვიცნობ, ვერავის ვურეკავ, ბუნებით ისეთი ვარ, რომ ახალი მეგობრების შეძენა, უცნობებთან გაშინაურება მიჭირს. ალბათ ამაში ჩემი აღზრდის სისტემაცაა დამნაშავე.

– არა უშავს, შეენწყობით აქაურობას. მთავარია, შინაგანად განენწყოთ იმისათვის, რომ თქვენთვის მშობლიურ ქვეყანაში თქვენს ხალხთან ხართ.

- არ დაგიმაღავთ, სიტყვა „მშობლიურიც“ უცხოა ჩემთვის.
- საქართველოში მერამდენედ ხართ?
- მგონი, მესამედ. პირველად ექვსი წლისა ბერია კეკეს სანახავად მოგვინვია მე, იაშა და ვასილი.
- სტალინი ქართველობდა?
- ახლა რომ ვუფიქრდები, მამაჩემი ღრმად ქართველი იყო. ყველაფერი – საქართველოსთან დაკავშირებული, ძვირფასი იყო მისთვის, სადილობის დროს (მარტო თითქმის არასოდეს სადილობდა) მაგიდა სავსე იყო ნაირ-ნაირი ქართული ღვინოებით, მზარეულთაგან მთავარი მზარეული (შეფმზარეულს რომ ეძახიან) აუცილებლად ქართველი უნდა ჰყოლოდა, კაბინეტში ქართული ხალხური სიმღერების უამრავი ფირფიტა ჰქონდა და ხშირად თვითონ მომართავდა პატეფონს. უსმენდა, როგორც მეუბნებიან, თავდავინყებით. მეც შევსწრებივარ, ქართულ სიმღერას რომ ღიღინებდა, საერთოდ, ბრწყინვალე სმენა ჰქონდა და მშვენივრად მღეროდა.
- თუ უთქვამს თქვენთვის ქართულად სიტყვა.
- არასოდეს. შვილებიდან ქართული მხოლოდ იაშამ იცოდა. შეიძლება იაშას ელაპარაკებოდა ქართულად, მაგრამ ჩვენი თანდასწრებით არა. ცოტა რომ წამოვიზარდეთ, გადიადიასახლისად თბილისელი ალექსანდრა ნაკაშიძე დაგვინიშნა. იქნებ, ჩვენი „გაქართველების“ მიზნით, მაგრამ ალქსანდრა მე და ვასიამ უფრო გავარუსეთ, ვიდრე მან „გაგვაქართველა“. ერთ წელიწადში რუსულს მშვენივრად დაეუფლა და ენობრივი ბარიერიც მოიხსნა.
- ჯულაშვილთა გვარის წარმომავლობის ოსურ ქორზე თუ გსმენიათ?
- ბავშვობაში, რა თქმა უნდა, არა. ამ თვენახევრის წინ ერთმა ოსმა მომაკითხა, ცხინვალიდან ვარო. საიდუმლო ჩურჩულით მაუწყა – სტალინი წარმოშობით ოსი იყო, თქვენც ოსი ბრძანდებით და იქნებ ცხინვალში გადმოსახლდეთ, ხელისგულზე შეგინახავთო.

- რა უპასუხეთ?
- სასაცილოდ არ მეყო. ეგ რომ ვინმეს მამაჩემისთვის ეთქვა, ციბირს აქეთ დაატოვებინებდა, წარმოიდგინეთ, რამხელა გაბედულება იყო მსოფლიოში ერთადერთი ინტერნაციონალური სახელმწიფოს მეთაურისთვის ქართული ატრიბუტების ასე ღიად დემონსტრირება, ქართული უღვაში და ჩიბუხი არ მოუშორებია, კიტელი და ჩექმებიც ქართულ სტილში ეცვა და ჩაცმულობაშიც მთელი მისი „საძმო“ ბაძავდა. დასვენებით მხოლოდ საქართველოში ისვენებდა. კრემლის მთავარი კომენდანტიც – აბელ ენუქიძე ქართველი ჰყავდა და ოცდაათიანი წლების ბოლოდან გარდაცვალებამდე განუსაზღვრელი ძალაუფლებით ქართველი ბერია აღჭურვა მეტი რა გინდათ ქართველებს.
- მონამლესო, არაერთგზის დაწერეს, თქვენ რას ფიქრობთ?
- ვერაფერს გეტყვით, თუმცა ვასია ისე ჩავიდა საფლავეში, რომ სტალინის მონამვლაში ღრმად იყო დარწმუნებული.
- იმასაც ამბობენ ბერია იღებდა შეთქმულებაში მონაწილეობასო.
- დანამდვილებით არ ვიცი. ისე, თუ მონამლეს, რა თქმა უნდა, ბერიას გარეშე არ მოხდებოდა.
- ქალბატონო სვეტლანა. ოცდახუთი წელია ბერია ბელადს ცერბერივით იცავდა. ნუთუ ისე გასულელდებოდა, რომ ვერ იწინასწარმეტყველებდა თავის ბედს სტალინის სიკვდილის შემდეგ. განა არ იცოდა, რომ სტალინს ქათამივით წააკლავდნენ?
- არ ვიცი... საერთოდ, ბერია რომ არ მოიფიქრებდა, ისეთი სიავე არ არსებობს.
- თქვენს წიგნში იგრძნობა, რომ ბავშვობიდანვე გძულდათ ბერია. ხომ არ გახსენდებათ, რატომ შეიძულეთ?
- მხოლოდ, ბავშვური, სუფთა გუმანით. ხომ იცი, ბავშვები არ ცდებიან. შეიძლება იმის გამოც, რომ ჩვენს ოჯახში სტალინის გარდა ყველას სძულდა. დედაჩემი ვერ იტანდა.

– რატომ, ჯერ ხომ არაფერი დაეშავებინა თქვენთვის?
 – ხომ გეუბნებით, გუმანით გვძულდა, მერე და მერე, წარმოიდგინეთ, დიდი დაჭერები ლამის სახელმწიფოს პირველი პირის სტალინის ოჯახიდან დაიწყო – დაიჭირეს სტალინის ცოლისძმა ალიოშა ბიძია მეუღლითურთ, დახვრიტეს დეიდაჩემის, ანას, ქმარი როდენსი, დააპატიმრეს თვით ანა, დააპატიმრეს ბიძაჩემი პავლუშა...
 – თქვენ ფიქრობთ, ეგ ყველაფერი ბერიასგან მოდიოდა? ზოგი რამ ხომ ბერიამდე იყო? რატომ არ გინდათ უახლოესი ნათესავების დაპატიმრება სტალინის მალემრწმენობით ახსნათ?
 – მე მგონი, სტალინი ეჭვიანი ბერიამ გახადა.
 – არ უნდა იყოს ასე იოლად საქმე. სტალინი გენიოსი იყო და გენიოსები ასე იოლად „სამართავები“ არ არიან. სიტყვას მოჰყვა, სტალინის გენიოსობას ერთხმად აღიარებენ, მაგრამ უფრო ბოროტ გენიოსად თვლიან, თქვენ როგორ ფიქრობთ?
 – მე მგონი, გენიოსების „კეთილად“ და „ბოროტად“ დაყოფა სისულელეა. გენიოსი გენიოსია. მორჩა და გათავდა.
 – მოგვიანებით თავისი უახლოესი მეგობრების – მოლოტოვის და კალინინის ცოლებიც დაიჭირა. ხომ არ ფიქრობთ, რომ იქნებ საკუთარი ცოლიც – ნადია ალილუევაც დაეპატიმრებინა.
 – დედაჩემს რომ თავი არ მოეკლა, ადვილი შესაძლებელია, პალინა ჟემჩუჟინა-მოლოტოვას ბედი გაეზიარებინა. მოლოტოვის მეუღლე ხომ დედაჩემის უახლოესი მეგობარი იყო.
 – რაც უფრო მეტს ვფიქრობ, უფრო ვერ ვწვდები, რა ხდებოდა. ნუთუ სტალინმა არ იცოდა, რომ მისი უერთგულესი ცოლისძმა მისი მტერი არ იქნებოდა? ან მოლოტოვსა და კალინინს ლამით ცოლები როგორ დაუპატიმრა და მეორე დღეს მათათან ერთად უზარმაზარი იმპერიის საჭესთან რა პირით იდგა? ან თვითონ რა უთხრა და მოლოტოვმა და კალინინმა რა უპასუხეს, რაო, ცოლები რომ დაგვიპატიმრე, კარგად მოიქეციო?

– დრო იყო ისეთი... ვინ იცის, იქნებ მოლოტოვთან და კალინინთან არც ულაპარაკნია ისეთ „პუსტიაკზე“, როგორც იყო მათი ცოლების დაპატიმრება.
 – თქვენ ასე ფიქრობთ? იქნებ ეს სწორედ გენიოსი მმართველის სიფრთხილიდან მოდიოდა. აქაოდა, თქვენ იმდენად უმნიშვნელო მლილები ხართ ჩემთან შედარებით, რომ არაფერი გაივლოთ გულში, თორემ, ხომ იცით, თქვენი დაჭერა მით უმეტეს გამიადვილდება, რაკი „ხალხის მტერი“ ცოლების მეუღლეები ხართო.
 – ბერია? ხომ ბერიას შეჰქონდა საქმეები.
 – ბერია უსტალინოდ ვერ იბერიებდა. ბერია და ეჟოვ-ი-გოდები იმისთვის გამოიგონეს, რომ იდეა – სტალინის საფრთხე არ დამუქრებოდა. მისი ტახტი ვერავის შეერყია. სტალინს თუ ჩამოაგდებდნენ, სახელმწიფო ილუპებოდა, სოციალიზმის იდეები დაემხობოდა. აი, სწორედ ამის დაშვება არ შეეძლო სტალინს. უფრო სწორად უფლება არ ჰქონდა. იგი იმპერიაში სოციალისტური პრინციპების მძევალი იყო.
 – მე მგონი, მისი სისასტიკე უფრო ქართული ხასიათით უნდა აიხსნას. ამ ბოლო დროს ამეკვიატა ეს აზრი. საქართველოს ისტორიის ნარკვევებს ვკითხულობდი ამას წინათ და გავოგნდი, პატარ-პატარა სტალინებით სავსეა თქვენი ისტორია. ძალაუფლების შესანარჩუნებლად ძმა-ძმას არ ინდობს. ტახტის მადიებლების თვალების დათხრა და ძელზე გასმა ყოველ ფეხის ნაბიჯზე გვხვდება. ლამის ჩვეულებრივ ამბადაა მიჩნეული.
 – სხვაგან არ შეგხვედრიათ უფრო შემადრწუნებელი ამბები? აბა ჩახედეთ ჰენრიხების, კარლოსების, სტიუარტების ევროპას. თქვენ რა, რუსეთის ისტორია აღარ გახსოვთ? ივანე მრისხანეს წინ შუბლგახეთქილი მისი შვილი რეპინის სურათზე მაინც არ გინახავთ?
 – იქ მემკვიდრეობით მეფობაზე და მონარქიაზე

ლაპარაკი. სტალინი კი უბრალო მენალის შვილი იყო და თანაც ბოლშევიკები ხალხს სწორედ იმას უმტკიცებდნენ, თქვენი ხელისუფლება ვართო და ყველას „ამხანაგობით“ მიმართავდნენ.

– რევოლუციის გზით მოსული ხელისუფლება უფრო აგრესიულია, ქალბატონო სვეტლანა, ვიდრე ნებისმიერი მონარქი. რევოლუციონერები ცეცხლით და მახვილით დაიცავენ თავიანთ ძალაუფლებას, რაკილა იციან, რომ უკანონოდ მოვიდნენ და დამხობის შემთხვევაში, მათ სასტიკად გაუსწორდებიან.

– მე ვერასოდეს დავიჯერებ, რომ რეპრესიები ნებისმიერ ქვეყანაში და ნებისმიერ სიტუაციაში გამართლებულია.

– მე ეგ არ მითქვამს. უფრო პირიქით. რუსეთს არ უნდა დაეშვა რევოლუცია. უფრო ადრე კი იმპერატორი ნიკოლოზ მეორე არ უნდა გადამდგარიყო.

– რა უნდა ექნა. ხალხის ამბოხებას წინ ვინ აღუდგება.

– არსად არასოდეს, სვეტლანა იოსიფოვნა, ხალხი არ ამბოხებულა, ეგ ისტორიკოსების მოგონილი ტყუილია. ხელისუფლებები იცვლებოდნენ ან შინაგანი შეთქმულებით, ან გარედან ჩარევით. ორივე შემთხვევაში ქუჩაში გამოდის მოტყუებული ან მოსყიდული ლატაკების („ბომჟებს“ რომ ეძახიან) და პრავაკატორების შეერთებული რაზმი. ერთი ჯგუფი ხელიდან აცლის მეორე ჯგუფს ძალაუფლებას. მერე მოდის უპრინციპო, ენაჭარტალა ჟურნალისტიკა ან, რაც უფრო შემადრწუნებელია, სულგაყიდული ისტორიკოსი და ამ ხელმწიფის კარის გადატრიალებას რევოლუციას არქმევს. საბჭოთა იმპერიის შექმნაში, უპირველეს ყოვლისა, ნიკოლოზ მეორეა დამნაშავე. რადაც უნდა დაჯდომოდა, უნდა ჩაექრო შეთქმულება, რუსეთის იმპერატორი რომ არ გადამდგარიყო, მსოფლიოს დღეს სხვა სახე ექნებოდა და ჩვენი, ე. წ. მცირე ერების ბედიც სხვაგვარად დატრიალდებოდა. სტალინმა იცოდა, რომ მისი წასვლით მსოფლიოს ანარქია მოიცავდა

და ეს არ დაუშვა. მათრახით გაამაგრა თავისი ტახტი, თქვენ მორწმუნე ხართ?

– არა.

– იცით რატომ გკითხეთ? რევოლუციას ძირითადად ურწმუნონი, ღვთის შიშს მოკლებულნი აკეთებენ. არც იმაზე დაფიქრებულხართ, თუ როგორ მოხდა რომ ასმილიონიან რუსეთში რევოლუციის მეთაურები ძირითადად ებრაელები იყვნენ? ებრაელები საერთოდ ძველმორწმუნე ხალხია, მაგრამ ლენინი, ტროცკი და კომპანია რომ უღმერთონი იყვნენ, დამეთანხმებით.

– მე მგონი, ინტელიგენცია ასე მკვეთრად არ ყოფდა ხალხს რუსებად და ებრაელებად. რუსი ებრაელები იმდენად იყვნენ გარუსებულნი, რომ განსხვავება თითქმის არ შეიმჩნეოდა.

– ეს თქვენ ვერ ამჩნევდით, ან არ გსურდათ შეგემჩნიათ. ებრაელი ერი ისე ძლიერი ერია, რომ მისი „ათქვეფა“ სხვა ერებში ათასწლეულებმა ვერ შეძლო. მე რევოლუციონერთა ეთნიკურ შემადგენლობას იმიტომ გავუსვი ხაზი, რომ თებერვლის და ოქტომბრის რევოლუციები რუსეთში ექსპორტული რევოლუციები იყო. იგი შიგნიდან, რუსული სულიდან არ მოდიოდა. ებრაელებმა ჩაიფიქრეს ევროპაში და განახორციელეს რუსეთში.

– კი, მაგრამ, მამაჩემი ხომ ფაქტიურად ხელმძღვანელობდა ოქტომბრის რევოლუციას?

– თავისი დიდი ნიჭისა და გამჭრიახობის წყალობით გაძვრა წინა რიგებში. თანაც, თავიდან ცდილობდა შეუმჩნეველი დარჩენილიყო. ებრაელებმაც თვალი დახუჭეს. გარიეს ერთი „ნაცემენი“ მათ რიგებში, ბოლოს კი, დააკვირდით, ლენინის პირველ მთავრობაში „გამორჩათ“ სტალინი და თვითონ რომ არ ემარჯვა, არ არსებული „ეროვნებათა საქმის“ სახალხო კომისრადაც არ აირჩევდნენ. მერე? ხომ ფაქტია, როგორ ცდილობდა ტროცკი ებრაულბოლშევიკური ხელისუფლებიდან სტალინის გაგდებას.

– გითხრათ სიმართლე, მე უკანასკნელ დრომდე ამაზე არც დავფიქრებულვარ. იქნებ აქედანაც მოდიოდა სტალინის შინაგანი პოლემიკურობა ებრაელთა მიმართ?

– სტალინს დიალაც სძულდა ეროვნული ნიშნების წაშლის მსურველი ებრაელი ბოლშევიკები ტროცკი, ბუხარინი და მისტანანი, მაგრამ ეთაყვანებოდა ნიჭიერ, იუმორით სავსე ებრაელებს, პასტერნაკს, შოსტაკოვიჩს, ილფს და პეტროვს, ეიზენშტიინს, კატაევს, ერენბურგს...

– მაშინ რით ავხსნა მამაჩემის მიერ ჩემი პირველი სიყვარულის – უნიჭიერესი სცენარისტის და პუბლიცისტის კაპლერის 10 წლით გადასახლება?

– მე მგონი, ეგ სხვა შემთხვევაა. ჯერ ერთი, სტალინი დაარწმუნეს, რომ კაპლერი შენთან მსოფლიო სიონიზმმა შემოგზავნა. მეორეც, იქნებ შინაგანად არ სურდა პირველი და ერთადერთი სიძე ებრაელი ჰყოლოდა და ამის შესახებ მსოფლიო პრესას ელაყბა – აი, სტალინი ებრაელებმა ჩაიგდეს ხელშიო.

– რა უცნაურადაც უნდა მოგეჩვენოთ, პირველი ოფიციალური ქმარიც ებრაელი მყავდა.

– როგორ შეხვდა სტალინი ამ ამბავს?

– საყვედური არ უთქვამს. ეგ იყო, ორი წელი მყავდა ის ქმარი და მამაჩემს არცერთხელ არ მიუღია. ხელიც არ ჩამოურთმევია სიძისთვის.

– დამიჯერეთ, ამას, საერთოდ, ებრაელობისადმი განსაკუთრებული დამოკიდებულების გამო როდი აკეთებდა. უბრალოდ, სიონიზმს ეუბნებოდა „არას“. მაპატიეთ დელიკატური შეკითხვა: სულ რამდენჯერ გათხოვდით?

გაეცინა.

– მგონი ოთხჯერ.

– ამას წინათ იაპონიაში გახლდით და ტოკიოს ყველაზე დიდ წიგნის მაღაზიაში თქვენი წიგნი იყიდებოდა.

– იაპონური გამოცემა?

– იაპონური და ინგლისური გამოცემები გვერდიგვერდ იდო.

– უკვე სათვალავი ამერია, რამდენ ქვეყანაში და რამდენ ენაზე გამოვიდა. ოცი წელია იბეჭდება უზარმაზარი ტირაჟებით. არ დაიჯერებთ...

– რას?

– არ დაიჯერებთ და საბჭოთა საკონსულოები საზღვარგარეთ ძირითადად მხოლოდ იმით არიან დაკავებულები, ჩემი წიგნების გაყიდვით შემოსული ფული რომ არსად გაიბნეს.

– მერე? ცუდი რით არის ეგ?

– თქვენ გგონიათ, მე მაძლევენ? მაშინაც, საბჭოთა კავშირის მოქალაქე ცოტა ხნით რომ აღარ ვიყავი, ჩემს ჰონორარს მოსკოვი ეპატრონებოდა. რომ იტყვიან, მგლურად ხელიდან მტაცებდა.

– ახლაც ასეა?

– რა თქმა უნდა. ფულს ახლოსაც არ მაკარებენ. „სტალინის ბავშვი ფულმა არ გააფუჭოსო“, ფიქრობენ ალბათ.

– თქვენ აქ?

– თვის ბოლოს კონვერტით მოაქვთ რაღაც მიზეზული თანხა. არც მეუბნებიან, რა არის ეს – პენსიაა, სახელმწიფო დახმარებაა თუ ჩემი ჰონორარის ნული მთელი ნული მეასედი პროცენტია. ხელსაც არაფერზე მანერინებენ, საერთოდ, მეგონა, ამ პერესტროიკამ რუსეთში რაღაც შეცვალა-მეთქი. მოვტყუვდი და ჩამოვედი. ჩამოვედი და ჩამაყენა გორბაჩოვმა ჩიხში.

– აქ ყოფნას ჩიხში დგომას ეძახით?

– ჩემთვის ასეა.

– პასპორტში რა ეროვნება გინერიათ?

– მე – რუსი. ვასიას და იაშას ქართველი ეწერათ.

– რატომ?

– ვერ გეტყვით. ამაში მამაჩემს ვერ დავადანაშაულებ. მე

მგონი, დედაჩემის ახირება იყო. „ალილუევადაც“ დედაჩემის დაჟინებით ჩავუნერვივართ.

– მერე? თქვენ აღარ გიცდიათ ამ შეცდომის გასწორება?

მამათქვენს საბუთებში „ქართველი“ ეწერა. თქვენ გვარად თუ „სვეტლანა სტალინა“ არა, „სვეტლანა ჯულაშვილი“ უნდა ყოფილიყავით და ეროვნებით, რასაკვირველია, „ქართველი“.

– გითხრათ სიმართლე, არ მიცდია. არც მამაჩემს მოუთხოვია. როგორც ჩანს, დედაჩემის სიკვდილის შემდეგ მისი ხსოვნისადმი პატივისცემის ნიშნად დამტოვა „ალილუევად“.

– მაოცებს თქვენი რაღაცნაირი გულგრილობა ეროვნება „ქართველისადმი“. თქვენს ნიგნშიც არაერთხელ ახსენებთ ვასიას ირგვლივ „პრახადიმცი გრუზინი“ ირეოდნენო. ახლა საქართველოში თქვენს ჩამოსახლებას, თურმე, ჩიხში ჩაყენებად თვლით.

– აი, ახლა ნამდვილი ქართველი ხართ. თვალეებში სიბრაზე ჩაგისახლდათ. შევეცდები აგისხნათ. დიახ, ვასია „პრახადიმცი გრუზინებმა“ გაალოთეს. სრულიად უცნობი, ტუჩქონიანი და ლიპიანი კაცები მოდიოდნენ ყოველდღე მასთან მოსკოვში და გენერალ-ლეიტენანტი საქეიფოდ მიჰყავდათ. სადღაც არეკინებდნენ, რაღაც „საქმეებს“ აკეთებინებდნენ. „პრახადიმციები“ იყვნენ, აბა რა. ვასილს თავი დაგვანებოთ, აი, ექვსი თვეა, აქ ვცხოვრობ და თქვენ პირველი ინტელიგენტი ქართველი ხართ, ვინც ჩემთან მოვიდა. მოსვლით როგორ არ მოდიან, მაგრამ მოდიან ვიღაც მეარტელეები, საქმოსნები ან სტალინზე შეყვარებული საეჭვო რეპუტაციის პიროვნებები, მთხოვენ, მემუდარებიან რესტორანში წაყოლას. მე ქალი ვარ და წარმოიდგინეთ, ვასია რა დღეში იქნებოდა. ნუთუ იმდენად დაბალი რანგის ქალი ვარ, რომ ქართული სამეცნიერო თუ სამწერლო ოჯახიდან არავინ მთვლის მასთან შეხვედრის ღირსად?

– უფრო პირიქით არის. თქვენ აქ ძალიან დიდ პატივს გცემენ. იქნებ ქართული მოკრძალების ბრალია ეს? იცით, მეც დიდხანს ვყოყმანობდი, რომ არ შემეწუხებინეთ.

– რა შეწუხებაა. მე მეგონა, ჩამოვიდოდი თბილისში და ქართული ინტელიგენციის ყურადღების ცენტრში აღმოვჩნდებოდი. აი, რატომ ვახსენებ „ჩიხს“. მე აქტიური, ენერგიული ქალი ვარ და თანაც, არ გაგვიკვირდეთ, ყურადღებით განებივრებული. აქ კი ჩემს ირგვლივ რაღაც მოჯადოებული წრე შეიკრა. თითქოსდა იზოლაციაში მომაქციეს. მით უმეტეს, რომ მეც მაქვს ჩემი პრეტენზიები და ჩემი სათხოვარი მავანთა მიმართ.

– ხომ ვერ გამიმხელდით. იქნებ მე შევძლო თქვენი სურვილების მავანთა ყურებად მიტანა.

– რატომაც არა. დასამალი რა არის, მოგახსენებთ. თქვენ, როგორც ვაჭყობ, ჩემი „ოცი წერილი მეგობარს“ ნაკითხული გაქვთ. გეკითხებით, არის თუ არა მისი ავტორი მწერალთა კავშირში მიღების ღირსი? არ დაგიმაღავთ, მე მონოდებით ლიტერატორი ვარ. თავიდანვე ფილოლოგიურზე მინდოდა შესვლა, მაგრამ მამამ ისტორიკოსობა მიჩნია და ხათრი ვერ გავუტეხე. მე კიდევ შემიძლია არაერთი საინტერესო ნიგნის დანერა. ტრაბახში არ ჩამომართვათ. შემიძლია, მაგრამ ცოტა სტიმული, წახალისება მჭირდება. რატომ ადგას საქართველოს მწერალთა კავშირი ჩემს მიმართ „ნე ვიყუს“ პოლიტიკას? მითხრეს, თავმჯდომარე კარგი პოეტიაო, თუ შეგიძლიათ, მიდით მასთან და მოელაპარაკეთ, მიმიღოს მწერალთა კავშირის წევრად. ეგ ჩემთვის ქართველი კოლეგების მხრიდან დიდი აღიარება იქნება. ეს ერთი. მეორეც, მე ჯანდონით სავსე ქალი ვარ და არ მსურს პენსიის იმედზე ყოფნა. სურვილი მაქვს, სადმე ვიმუშაო, საზოგადოებას რამეში გამოვადგე. იქნებ მიმეგზავნოთ უცხო ენათა ინსტიტუტის რექტორთან, მომცეს ლექციები. მე მგონი საინტერესოდ წავიკითხავდი თანამედროვე მსოფლიოს ისტორიას, ან სოციოლოგიას, ან უახლეს პოლიტიკურ მოძღვრებათა სპეცკურსს. თუ ამ პრობლემებისადმი ჩემი დამოკიდებულების გამჟღავნებისა შეეშინდებათ, უბრალოდ ინგლისური ენის ლექტორად დამნიშნონ. ინგლისური ბრწყინვალედ ვიცი.

ქალბატონი სვეტლანას ქალიშვილმა ყავა და ნამცხვარი მოგვართვა.

„ყავაზე გადართვამ“ ჩვენი საუბრის ტონიც შეცვალა და სხვა, მკითხველისთვის არცთუ ძალიან საინტერესო, მიმართულება შეიძინა.

გამომშვიდობებისას მასპინძელს დავპირდი, რომ მის სურვილს ადრესატთა ყურებად უსათუოდ მივიტანდი და პასუხს უახლოეს ხანებში ვაცნობებდი.

მწერალთა კავშირის თავმჯდომარე ჩემი მეგობარი შოთა ნიშნიანიძე იყო.

ჩვენი შეხვედრის შესახებ დანვრილებით ვუამბე და ალილუევას სურვილიც მოვახსენე მწერალთა კავშირის წევრად მიღების შესახებ.

შოთა გაახარა სტალინის ქალიშვილის შემონათვალმა. უნიჭიერესი პუბლიცისტის დანერგვით მისი „წერილები“. რასაკვირველია, უნდა მივიღოთ. საბუთები გაამზადებინე, ერთი რეკომენდაცია შენ დაუნერე, ერთიც – გიორგი ნატროშვილს ვთხოვოთ. ყოველშემთხვევისთვის ზევით მაინც შევეკითხები, მოსკოვის აზრს გავიგებ, ხომ იცი, საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრობა სსრკ-ის მწერალთა კავშირის წევრობას ნიშნავსო.

უცხო ენათა ინსტიტუტის რექტორი ელგუჯა მალრაძე იყო. ელგუჯასაც გაეხარდა ქალბატონი სვეტლანას თხოვნა. განცხადება გამომიგზავნოს და მაგ საქმეს წინ არაფერი დაუდგებაო. ყოველ შემთხვევაში, იქ ვიკითხავ, ხომ იცი, სტალინის ქალიშვილია მაინც. საერთოდ კი, არა მგონია, ინგლისურის ლექტორობაზე უარი უთხრანო.

მწერალთა კავშირის საბუთებიც გავამზადებინე სვეტლანას და ვაახლე შოთა ნიშნიანიძეს.

განცხადებაც დავანერინე, გთხოვთ მომცეთ თქვენდამი რწმუნებულ ინსტიტუტში ინგლისური ენის საათებიო და მივართვი ელგუჯა მალრაძეს.

ათიოდე დღის შემდეგ შოთამაც და ელგუჯამაც სვეტლანა ალილუევას სათხოვარზე უარი მითხრეს.

რეზო, როგორმე მოხერხებულად უნდა აცნობო ეს ამბავი ქალბატონ სვეტლანასო. მაინცდამაინც ხაზს ნუ გაუსვამ მასთან, მაგრამ შენ ხომ მიხვდები, რომ მოსკოვია უარზეო. საიდუმლოდ გეტყვით, სვეტლანას მეზობელი სოლიკო ხაბეიშვილიც ჩავრთეთ ამ საქმეში, მაგრამ მასაც უარი უთხრეს. რომელ სამსახურზე და მწერალთა კავშირის წევრობაზეა ლაპარაკი. ხომ ხვდები, აქ სვეტლანა ფაქტიურად „გადმოსახლებულია“.

არ გინდა ეს უთხრა სტალინის ქალიშვილს?

რა საშინელი დრო იყო.

ან მწერალთა კავშირის წევრობა, ან ინგლისურის მასწავლებლობა ასეთს რა საფრთხეს შეუქმნიდა საბჭოთა ხელისუფლებას?

ფაქტი ერთი გახლდათ, სვეტლანა ალილუევას სტალინის ქალიშვილობა არ აპატიეს.

მისვლა ვერ გავბედე და ტელეფონით ვესაუბრე.

ასე და ასეა საქმე-მეთქი. თქვენი სურვილი გადავეცი მწერალთა კავშირის თავმჯდომარესაც და უცხო ენათა ინსტიტუტის რექტორსაც. ორივეს ძალიან გაეხარდა. ფაქტიურად ორივენი თანახმა არიან, მაგრამ, მოგეხსენებათ, შესათანხმებელია ზოგი რამ, თანაც უცხო ენათა ინსტიტუტში შტატების გამოთავისუფლებას ელოდებიან; ასე რომ, ცოტა ხნით ფერხდება ორივეგან. თქვენ გულთან არ მიიტანოთ, მალე ყველაფერი მოგვარდება და შეგატყობინებთ-მეთქი.

პაუზა ტელეფონში.

– ვიცი... ვიცი... ვხვდები ყველაფერს... ასეც ველოდი. დიდი მადლობა... მაპატიეთ, რომ შეგანუხეთ...

ეს სიტყვები სვეტლანა ალილუევამ გამშრალი, მოგუდული ხმით მითხრა.

ასეთი ხმა ადამიანებს მხოლოდ მაშინ აქვთ, როდესაც მრისხანების ყიჟინას კბილებით იჭერენ და ნერვების მოთოკვის ფასად ცდილობენ გარეგნული სიმშვიდე შეინარჩუნონ.

* * *

ახლახანს კომპიუტერში ვჩხირკედელაობდი და „მოქალაქეთა ბედის“ საიტზე ასეთი ინფორმაცია ამოტივტივდა:

„სტალინის ქალიშვილს სვეტლანა ალილუევას ოთხმოცი წელი შეუსრულდა. საიუბილეო თარიღს იგი ლონდონის უპატრონო მოხუცთა თავშესაფარში შეხვდა, სადაც კარგა ხანია ცხოვრობს. „არავის გავხსენებია ჩემი ნაბოლარა ქალიშვილის გარდა, მობილურით მხოლოდ მისი მესიჯი მივიღე, – განუცხადა ალილუევამ ჟურნალისტებს და ჩვეულებრივად ინტერვიუზე კატეგორიული უარი თქვა“.

თბილისი, აგვისტო, 2006 წ.

ზამთარია... მათოვს... მანვიმს...

ნოემბრის გრილი საღამო იყო.

ქარი ქალაქში არ იგრძნობოდა, მაგრამ ცას თუ ახედავდი, შეამჩნევდი, რომ იქ, ზემოთ, კარგა გვარიანად უბერავდა.

სხვადასხვა მხრიდან ქროდა ქარი და ტყვიისფერ ღრუბლებს სწორედ აქ, უდავითალმაშენებლო პოსტამენტის და ჩონჩხად ქცეული „ივერიის“ თავზე აქუჩებდა.

ზუსტად რვა საათზე სამთავრობო ტელევიზიით ჯანმრთელობის მინისტრი გამოვიდა და მოწყენილი სახით გამოაცხადა: უახლოეს თვეებში ქათმის გრიპისაგან ყოველი მესამე დაიღუპებითო.

მინისტრის ამ განცხადებას ტელევიზიამ ჯომარდ-სატ-ირიკოსის სამხიარულო შოუ მოაყოლა. „შოუში“ სასაცილო მხოლოდ ის იყო, რომ მამაკაც მსახიობს ბატისჭუკისფერი პარიკი ეხურა, ტუჩები წითლად, ვნებიანად შეეღება და, აქაოდა ქალი ვარო, უკანალს, როგორ დაგუკარგავ, ენერგიულად ათამაშებდა.

რომელიმე ნორმალურ ქვეყანაში რომ გამოეცხადებინათ, მალე ყოველი მესამე აღარ იქნებითო, ქუჩებს სასონარკვეთილი ადამიანების გნიასი წალეკავდა, საქართველოში კი (როგორც არ უნდა გაუკვირდეს ამ ნოველის საზღვარგარეთელ მკითხველს) შემადრწუნებელ ცნობას პანიკა არ გამოუწვევია.

მოქალაქეებმა მშვიდად მოისმინეს ქათმის გრიპისაგან მოსალოდნელი კატასტროფის მაუწყებელი ცნობა და ტელევიზორები რომელიღაც შვიდასსერიიან არგენტინულ ფილმზე გადართეს. მეორე დილით კი ისე ჩვეულებრივი მასლაათით მიიჩქაროდნენ სამსახურებიანები სამსახურში, ხოლო მოწაფეები ისეთი მხიარული ყიჟინით მიისროდ-მიიბურთავებდნენ

სულელური სახელმძღვანელოებით სავსე ხელჩანთებს სკოლი-საკენ, თითქოსდა ნუხელის ყოველი მესამის დაღუპვაზე ამ ქვეყნის კი არა, ანტარქტიდის მოზამთრე-ესკიმოსების შესახებ ეთქვას ტელევიზორს.

რა მოხდა? რა ასეთი უნაღვლო და ფეხზემკიდია ხალხი ცხოვრობდა საქართველოში, რომ ნერვსაც კი არ აუტოკებდა გაგება იმისა, რომ ექვსწევრიანი ოჯახიდან მალე, სულ მცირე, ორი კუბო იქნებოდა გასატანი?

ჯერ ერთი, ადამიანი, მოგეხსენებათ, იმედს ებლაუჭება და ფიქრობს: ეპიდემია ასე ზუსტად ხომ არ გაანანილებს სიკვდილს, ხომ შეიძლება, მეზობელ ბინაში გრიპის ეპიდემიამ ექვსიდან ექვსივე იმსხვერპლოს და ჩემს ოჯახში – არც ერთიო.

მეორეც, თუ მაინცდამაინც ყოველ მესამეს დაგვერია, რალა მაინცდამაინც მე ვიქნები მესამეო.

მესამეც, ქვეყანაში საშინელი შიმშილი მძვინვარებს, რა მნიშვნელობა აქვს, ქათმის გრიპი მოგიღებს ბოლოს, თუ შიმშილიო.

მეოთხეც, ორი წელიწადია ამ მთავრობას სხვა სიმართლე არაფერი უთქვამს და რალა ეს აღმოჩნდება მართალიო.

კარგია თუ ცუდი შიშის გრძნობის ასე მასობრივი დაძლევა სამმილიონიან ქვეყანაში, ამაზე ფსიქოლოგებმა იმსჯელონ, მე კი, ზემოთ თქმულისადმი მეტი დამაჯერებლობის მისანიჭებლად, ჩემი მხრივ დავძენ: ჯანმრთელობის მინისტრს რომ გამოეცხადებინა, ქათმის გრიპისაგან უახლოეს ხანებში ყოველი მეორე დაიღუპებითო, არც ამ განცხადებას მოჰყვებოდა დიდი ვაივიში და პირხოკობა.

უცნაურ ადამიანს რა დალევს დუნიაზე და, თქვენ წარმოიდგინეთ, ქალაქში იყო კაცი, რომელსაც გულის სიღრმეში გაეხარდა კიდეც ისედაც გამესამედებული ხალხის კიდეც ერთხელ დაჩქარებული მოსრვა-ამონყვეტა ქათმის გრიპის მიერ.

ეს გახლდათ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი ბენიამინ არჩვაძე.

„თუ ეს მართალი აღმოჩნდა, ღმერთს ხსნა მოუვლენია ქათმის გრიპის სახით და ეგ არის. მორჩება, დამთავრდება ყოველდღიური წამება-დამცირება, აბუჩად აგდება, იდიოტური კონკურსობია, ქუჩაში გაგდების შიში, „რეფორმისტთა“ ზიზლით სავსე, უტიფარი თვალების დანახვა და შეშინებული კოლეგა-ვირთხების გაუთავებელი წუნუნის მოსმენა“, – ფიქრობდა პროფესორი არჩვაძე, როცა მეორე დღეს გამოხუნებული პლაშით, ლანჩებგაცვეთილი „შიბლეტებითა“ და გაცრეცილი პორტფელით კეკელიძის აღმართს მიუყვებოდა.

ფიქრის გორასთან ფილოსოფოსი კალისტრატე წევაძე ამეზავრა. ახალგაზრდობაშიც ერთობ შეუხედავი ვინმე იყო ბატონი კალისტრატე და სიბერეში მთლად წასულიყო ხელიდან მისი გარეგნობა.

გორილასავით დადიოდა.

გრძელ ხელებს სხვა პროფესორებივით კი არ მიიქნევდა, ორივე ხელი ძირს ჰქონდა დამეხებული. კაჭა ფეხებს აჩა-ბაჩა დგამდა და სიარულის დროს აქეთ-იქით ირწეოდა. შესახედავადაც გორილას ჰგავდა; ვინრო შუბლით, გაჭყლეტილი ცხვირით, ლოჯებიანი, დიდი პირით და ღრმად ჩამჯდარი, კვართისლილისოდენა, პატარა, მრგვალი თვალებით.

– ახალი ხომ არაფერი გაგიგია? – მისალმებას მოაყოლა კალემ თანამედროვე საქართველოში ეს ყველაზე გავრცელებული და, შეიძლება ითქვას, მოსაწყენი კითხვა.

– წუხანდელს მერე არაფერი.

– გრიპზე ამბობ?

– ქე მაინც დროზე შემოვიდოდეს და მოგვისვამდეს ხელს დიდიან-პატარიანად.

– ჩვენ დაგვერევა, სანყალ ხალხს, თვარა ამგენს არ დაემართება ქათმის გრიპი, ტყვილად გაქვს იმედი. ხომ უყურებ

ტელევიზორში, რა საშიშრად ჯანმრთელები არიან. რავა დას-
აბმელი გიყვებივით დაშლივინებენ იქეთ-აქეთ.

– ბარე ორი დაშლივინებდა, მარა ქე ჩახვეტა მტკვარმა.
გამოჩნდება მაგენის დამბმელიც, ნუ გეშინია.

– როდის? ჩვენ რო არ ვიქნებით?

– ჩვენი საქმე მოთავებულია, უნდა შევეგუოთ, – ამოიოხრა
ბენომ, – ჩვენს გაგდება-დამხობას ქე ასწრებენ.

– ვითომ ფილოსოფოსი მერქვა და სინამდვილეში აბდალი
ვყოფილვარ. ისე მაგდებენ ქუჩაში, რომ ვერ გამიგია, რა შე-
მეშალა, რა დავაშავე.

– მეცინება, ამას რომ იტყვით ხოლმე. ჯერ ერთი, ჩემო
კალე, რად უნდათ ამათ ფილოსოფია. დალაპარაკებისხარ
რომელიმეს? თვალებს არ გისწორებს არც ერთი. თუ მაინც-
დამაინც შემოგხედა, ზიზლი ჩაჰხატვია თვალებში, – შენ კიდევ
ცოცხალი ხარ? კიდევ დალოღავ ამ დუნიაზეო? – გეუბნება
თვალებით.

– ამ კონკურსსაც აღარ დაადგა საშველი.

– ნელ ცეცხლზე გწვავენ, ძალად აჭიანურებენ, რომ ეგება
დავიხოცოთ ნერვიულობისგან.

– შრომა რამდენი გიგროვდება?

– ასამდე.

– ასპირანტი?

– დაცული ოცდაათობმეტი.

– აბა შენ კარგად გქონია საქმე.

– რა გულუბრყვილო კაცი ხარ, კალისტრატე. შენ გგონია,
ჩვენს შრომებს დათვლის ვინმე? გუშინ დამირეკეს, ვერ გეტყ-
ვი, ჭორია თუ მართალი, საპროფესორო კონკურსის პირო-
ბებისთვის ფიზიკური გამძლეობის შემონმება დაუმატებიათ.

– რაი?!

– რა და პროფესორმა ბაგირზე ცოცვა, ას მეტრზე სირ-
ბილი და ბატუტზე ხტომა უნდა ჩააბაროსო.

– მოსულა, აბა, ყვარყვარეს დრო, – ჩაიხითხითა კალის-

ტრატემ, – თურმე ყველა რევილუცია ერთნაირად იდიოტუ-
რია. „სუსტი გულის პატრონი რათ უნდა პროლეტარიატს“.

– ერთს ვიტყვი მე. თუ მართლა ასე გიუურად გააგრძელეს,
გამოვაცხადოთ გაფიცვა. აღარ მოვიდეთ უნივერსიტეტში,
აღარ წავიკითხოთ ლექცია.

ნახევრადჩურჩულით უთხრა კალემ კოლეგას და ყოველ
შემთხვევისთვის მიმოიხედა, არავინ გვისმენდესო.

– რად უნდა მაგას ჩურჩული. ეგ უნდათ მაგათაც. უკ-
ვირთ კიდევ, ალბათ. გულში ამბობენ: ვინაა ეს უთავმოყვა-
რეო ხალხი. რაც ამათ ვლანძღავთ და ვამცირებთ ყოველდღე,
მაინც რომ დადიან უნივერსიტეტშიო.

ახალი, რაც იმ დღეს უნივერსიტეტში შეიტყო პროფე-
სორმა ბენიამინ არჩვაძემ, ის გახლდათ, რომ განათლების
სამინისტროს მაცნე-შემტყობინებელი სანდუხაძე გამოეგზა-
ვნა; ძველი სახეებიდან, ვინც თავის ძველ, დამჭუნარ სახეს არ
დაგვანახვებს და თავისი ნებით მოშორდება უნივერსიტეტს,
ორ ნელინადს სტიპენდიას მიიღებს, ხოლო ვინც გაჯიუტდება,
კონკურსზე გავაშავებთ და მერე მოსრია პატრონიო. ოცდაო-
რი ფაკულტეტი ხომ დავიყვანეთ ექვს ფაკულტეტზე, ახლა ეს
ექვსი ფაკულტეტიც უნდა გავამსხვილოთ და ორზე დავიყვა-
ნოთ. რაკი პროფესორებიდან 100 მეტრზე სირბილის ნორმა-
ტივს მეტ-ნაკლებად ყველა მეცნიერი ჩააბარებს, საკონკურსო
პირობებს პარაშუტით გადმოხტომა დაემატებაო.

„დავხუჭავდი თვალს და გადმოვხტებოდი, – ფიქრობდა
შინისაკენ მიმავალი ბენიამინ არჩვაძე, – მაგრამ ამათი იმედი
არა მაქვს. ჩვენ, ალბათ, გაფუჭებულ პარაშუტებს დაგვირიგე-
ბენ. მერე იტყვიან, არ გაიშალაო. მე შენ გეტყვი, სირცხვილის
გრძნობა ანუხებთ, ან ღმერთის ეშინიათ“.

ოცდახუთ იანვარს თბილისში თოვლი მოვიდა.

„მოულოდნელად მოთოვაო“, – ამტკიცებდა სამთავრობო
ტელევიზია, მაგრამ ხალხს ვერა და ვერ გაეგო, რატომ იყო
25 იანვარს მოსული თოვლი მოულოდნელი. აბა „მოსალოდნე-

ლი“ რომელი თვის რომელ რიცხვში უნდა ყოფილიყო თოვლის მოსვლა.

ქალაქის მერიას, რაკილა „მოულოდნელად მოთოვა“, გზებზე დასაყრელი მარილის მარაგი არ აღმოაჩნდა, რამაც ერთობ უხერხულ დღეში ჩააყენა ხალხზე მზრუნველი ხელისუფლება. მოგეხსენებათ, თბილისი ოღრო-ჩოღრო, აღმართ-დაღმართიანი ქალაქია და თოვლყინულმა სახსრებში მოშალა.

თავდაღმართში მწუხარე სახეებით მოსრიალებდნენ ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მასწავლებლები, სანოვაგეზე გაგზავნილი, კისრის მოსატეხად განწირული სიდედრები, უბნის ინსპექტორები და კანონიერი ქურდებიც კი.

მხოლოდ ჩანთებზე შემომჯდარ მოსწავლეებს და ეროვნულ გამოცდაჩაბარებულ პირველკურსელებს ჰქონდათ ერთნაირად მხიარული და, ცოტა არ იყოს, ბრიყვეული სახეები.

თოვლმა ერთბაშად შეცვალა ქალაქი.

ისმოდა შუქნიშანთან სამარშრუტო ტაქსებს მიჯახებული ძალიან მსუბუქი მანქანების ხათქახუთქი.

საგრძობლად შემცირდა მუდმივი საპროტესტო მიტინგების მონაწილეთა რაოდენობა.

ხელისუფლების გადადგომის მსურველნი ძირითადად ფანჯრებზე გადმომდგარნი უერთებდნენ ხმას გათოშილ მომიტინგებს.

მაჩაბლის ქუჩაზე მშვილდისრით და კაჟიანი თოფებით შეიარაღებული, ფაფახ-ნაბდიანი სამი ცნობილი მწერალი ზაურ იობაიას ხელმძღვანელობით ერთგულად იცავდა მწერალთა სასახლეს გოკა გაბაშვილის მიერ გამოგზავნილი სპეცრაზმელებისაგან.

რუსმა დრო იხელთა და ყინვისაგან ისედაც სასოწარკვეთილ საქართველოს გაზი და ელექტროენერგია ერთბაშად შეუწყვიტა.

„დრო იხელთა-მეთქი“, იმიტომ ვამბობ, რომ პრეზიდენტი შვეიცარიაში სასრიალოდ იყო წასული და საქართველოში ისეთი არავინ იყო, რომ რუსს შეშინებოდა.

ერთ საათში ტელევიზიის ეკრანებზე შემკრთალი პრეზიდენტი გამოჩნდა. იგი დავოსელ ჟურნალისტს ელაპარაკებოდა. სად მიდინარო, ეკითხებოდა ჟურნალისტი.

თბილისში ვბრუნდებო, ცრემლის ყლაპვით აუნყებდა პრეზიდენტი.

ან ჩამოსვლა რა იყო, ან წასვლა რა არის. დარჩენილიყავი, კარგი ამინდებია, გესრიალა, შე კაი კაცოვო – გულით ურჩევდა შვეიცარიელი ტელეჟურნალისტი.

ეჰ, იცოცხლე, სრიალი კარგი იყოს, მაგრამ რომ არ წავიდე, არ შეიძლება, რუსმა შორს რომ დამიგულა, თავი აიშვა და ამ გასაჭირში ჩემს ხალხს ვერ მივატოვებო, – წასვლას არ იშლიდა პრეზიდენტი.

დიახ, პრეზიდენტი არც ისე მიამიტი გახლდათ, რომ არ სცოდნოდა, ხალხი მომთმენია მხოლოდ მოთმინების ფიალის ავსებამდე. საკმარისია ზამთარში ერთ თვეს დარჩეს ქვეყანა უპურ-უგაზ-უშუქოდ, რომ რაც უნდა საყვარელი იყოს სახელმწიფოს მეთაური, რა ახალგაზრდა და ლამაზიც უნდა იყოს და როგორც არ უნდა ამოსდიოდეს ერს თავის რჩეულზე მზე და მთვარე, ერთ თვეში დამთავრდება მისი მეთაურობა-პრეზიდენტობა.

გამძვინვარებულ ხალხს, ვინ მოსთვლის, რამდენი მეფის სასახლე დაურბევია და რამდენი პრეზიდენტის სავარძელი დაუნვავეს.

ჰოდა, დაიწყო თბილისში ხალხის გვერდით მდგომი ხელისუფლების თეატრალური სანახაობა-ჩალიჩი.

პრეზიდენტმა რუსეთს თითი დაუქნია და სკოლებში ერთკვირიანი არდადეგები გამოაცხადა.

განათლების მინისტრმა პრეზიდენტის ბრძანებაში შესწორება შეიტანა და სრიალის ჟინით ათრთოლებული ბავშვების სიხარულს წყალი გადაასხა.

სწავლა შეწყდეს მხოლოდ იმ სკოლებში, რომლებიც გაზით თბებოდნენ, ხოლო დიზელგათბობიანმა სკოლებმა სწავლა განაგრძონო.

მედიზელე სკოლების პროტესტმაც არ დააყოვნა.

რატომ ჰგონია მინისტრს, რომ ჩვენ გამთბარ-გალუღუნებულები ვართ. ორი თვეა დიზელის სანვათი თვალთ არ გვინახავს. ესეც არ იყოს, რა უპირატესობა აქვთ გაზმენყვეტილ სკოლებს. დაგვასვენონ ჩვენც. ჩვენს ბავშვებსაც არ აწყენს ციგაობაო.

სწორია ეს ხალხიო, პრეზიდენტმა, და განათლების მინისტრს დაურეკა: დიზელის სანვათი მაინც არ ჰქონიათ, დაისვენონ ამათაც, რას ისწავლიან ახლა ამნაირს, კაცმა რომ თქვას, ამ ერთ კვირაშიო.

დაღონდა პრეზიდენტი. რა დროს მიყელა რუსმაო, მე ვასწავლი რუსეთს ქუყას, ვანანებ ამ საქციელს, თუ ვყოფილვარ საქართველოს კანონიერი პრეზიდენტიო.

არადა საათივით ჰქონდა საქმე აწყობილი. კვირაში საშუალოდ ორ უფასო სასადილოს ხსნიდა და სატელევიზიოდ ყურებად გალიმებული ისე მადიანად შეექცეოდა წყალწყალა სუპს, გეგონებოდათ, ამ კვირაში არაფერი უჭამიაო. უფასო სასადილოში სერობა-ტრაპეზის დროს პრეზიდენტს გვერდს ქალაქის მერი უმშვენებდა. ამკარად ჩანდა, მერს ტყუილი სუპი არ უყვარდა და კოვზს ზოგჯერ მოსაჩვენებლად, გადმობრუნებლად იდებდა პირში, თანაც ხანდახან ზიზლით გახედავდა ქათმის გალურჯებულ ბარკალს. ამკარად ჩანდა, მერს არ სურდა ქათმის გრიპის პირველ მსხვერპლთა შორის ყოფილიყო.

დიდთოვლობამ და უშუქგაზობამ გამოაცოცხლა ქალაქი.

ცხოვრება უფრო საინტერესო გახდა.

სასრილოდ შვეიცარიასში წასული პრეზიდენტის ასე სწრაფად დაბრუნებას არ ელოდა პუტინი. რუსთხელმწიფის კარი შემფოთებამ მოიცვა. რუსეთის მხარე ამკარად მაშინ შეძრწუნდა, როცა ნაციონალური მოძრაობის ხუთმა აქტივისტმა რუსეთის საელჩოს წინ, თოვლზე ერთი ტომარა შეშა და კილო-ნახევარი მანდარინი დაყარა.

ეს ამბავი ელვის სისწრაფით მოედო რუსეთს.

ძიუდოისტი პრეზიდენტი საგონებელში ჩავარდა. თბილისში კი ამ დროს თეატრ-ბერიკაობა სრულ სვლას განაგრძობდა.

ნავთის ხუთასბიდონიან რიგში მდგომი ახალგაზრდა, მომხიზვლელი ქალი ტელეჟურნალისტს ინტერვიუს აძლევდა: „დილის 4 საათიდან ვდგავარ ნავთის რიგში და ძალიანაც მომწონს ეს ამბავიო. სახლში ვიყავი გამოკეტილი, ძლივს ქუჩაში გამოვედი და ხალხს დაველაპარაკეო. თუ არ მოიტანეს ნავთი, არა უშავს, მოვიცდი. აქ მოწყენილი სულ არა ვარ. ღამეც აქ ვაპირებ დარჩენას, თუ გამაჩერა ჩემმა ქმარმაო“.

სიცივისაგან სახსრებდამზრალი პროფესორი ბენიამინ არჩვადე თავისი ერთოთახიანი ბინის ფანჯრიდან ჩასცქეროდა ქალაქს. ქუჩაში გასვლის თავიც აღარ ჰქონდა. ხუთი დღის პურით და ყოველსაათიანი ტელეტყუილით იკვებებოდა: „სარემონტო სამუშაოები დამთავრდა, გაზი უკვე გამოშვებულიაო“. მიფაჩუჩდებოდა გაზქურასთან პროფესორი, გადანევდა ონკანს, მაგრამ გაზის სანატრელი შიშინი არა და არ ისმოდა.

სამს აღარაფერი უკლდა, კარებზე რომ მიუკაკუნეს.

გაალო.

ქალაქის მერს ორი პური ეჭირა. პრემიერს – ერთი ტომარა შეშა. უკან ტელემიკროფონების მუშტები და იუპიტერები ირწეოდნენ.

ქალაქის თავნი ცალი თვალთ ტელეკამერებისაკენ იყურებოდნენ და გაბადრული სახით აწვდიდნენ პროფესორს ხუთსაათიან შველას – ორ პურს და ტომარა შეშას.

– მომწყდით თავიდან! – იყვირა აცახცახებულმა ბენიამინ არჩვადემ და სტუმრებს კარი ცხვირწინ მიუჯახუნა.

* * *

ამ ამბიდან ერთი კვირის თავზე ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში უბედური შემთხვევა მოხდა.

პროფესორმა ბენიამინ არჩვაძემ ოთხმოცდამეცამეტე აუდიტორიასთან, დერეფანში, პალტოს ჯიბიდან ნახევარბოთლიანი ამოიღო, ნავთი გადაისხა, ფანჯარასთან მივიდა და ასანთს გაჰკრა.

ცეცხლი სწრაფად აბრიალდა, მაგრამ სანამ სახეზე და ხელეზე მოედებოდა, აუდიტორიიდან გამოსულმა სტუდენტმა გოგონამ შენიშნა, პალტო გაიხადა, პროფესორს თავზე ჩამოამხო და კივილი ატეხა.

სალამოს სამთავრობო ტელევიზიამ სხვა ახალ ამბავთა შორის გამოაცხადა: „დღეს უნივერსიტეტში თავის დანვა სცადა პენსიონერმა ბენიამინ არჩვაძემ, რომელიც სტუდენტებმა გადაარჩინეს.“

როგორც ექიმები ირწმუნებიან, ბატონი ბენიამინი უკანასკნელ ხანს ნევროზით იყო შეპყრობილი, რასაც თან დაერთო ასაკობრივი ცვლილებებით გამოწვეული კლიმაქსური მოვლენები.

ამჟამად პროფესორის მდგომარეობა სტაბილურია და მის სიცოცხლეს საფრთხე არ ემუქრება“.

თბილისი. 12. III. 2006 წ.

ი ნ ფ ა რ ძ ტ ი

„თბილშვაბდინტერიის“ ყოფილი უმცროსი სპეციალისტი, იმხანად ბიოდენით მკურნალი ხვითო შაორშაძე გამთენიის ექვს საათზე კუჭის ტკივილმა გამოალვია.

2005 წლის ცხრა დეკემბერი იყო.

ავტორი გრძნობს, რომ თარიღის ასე დაზუსტებას არც ნოველისთვის აქვს რამე მნიშვნელობა, არც მკითხველისთვის და შაორშაძეს ხომ იმ წუთებში სულ ფეხებზე ეკიდა, ქრისტეს აქეთ რა დრო იყო გასული. მას კუჭი ანუხებდა და კუჭის ტკივილს, როგორადაც უნდა გაგიკვირდეთ, ყველაზე გულმხურვალე ლოცვაც ვერ უამებს ავადმყოფს.

უჯრაში კარგა ხანს ეძებდა „ომეპრაზოლს“.

რა წამალს არ წაანყდა: „ალეპურინოლს“, „პანანგინს“, „ენალაპრილს“, „კოლხურ მალამოსაც“ კი, მაგრამ „ომეპრაზოლი“ ვერ იპოვა.

„დაგიტოვებდა კი... მაგ ჭკუაზეა... რა ასმევს ამდენ წამალს... მე მაგის“...

ჩაილაპარაკა ხვითომ იმ ადამიანის მისამართით, ვინც „ომეპრაზოლს“ თითქმის ყოველდღე ჰპარავდა. ის ადამიანი კი, არც მეტი არც ნაკლები, სიდედრი გახლდათ.

ბევრი ჩემი ნაცნობისგან განსხვავებით შაორშაძეს სიდედრი არ სძულდა და, ვინ იცის, იქნებ უფრო მეტადაც ჰყვარებოდა, რომ არა ეს საჩოთირო ჩვეულება – „ომეპრაზოლის“ მოპარვა.

კუჭის ტკივილის შეჩერების ერთადერთი გზა რჩებოდა ჩვენს გმირს – ადგომა.

ფანჯარასთან მივიდა და ამერიკის ელჩის რიჩარდ მაილსის რეზიდენციის სახურავიდან განათებულ თავის ეზოს ჩააცქერდა. შარშან ელჩმა ხვითოს მეზობლად მდებარე არველაძეების

ვილა რომ იქირავა, უსაფრთხოების მიზნით სახურავზე რამდენიმე პროფექტორი დაამონტაჟეს და ერთი მათგანი რატომღაც შაორშაძის ეზოს მოუშვირეს.

ერთი კვირის მერე შაორშაძე საპროტესტო წინადადებით მიადგა ამერიკელი დიპლომატის საიმედოდ დაგმანულ-დატელეფურეტულ ჭიშკარს.

ჭიშკარი არ გაღებულა, მაგრამ ბიოდენით მკურნალს, თითქოს მიწიდან ამოძვრნენო, ხუთი ავტომატიანი დაცვის ბიჭი ამოუდგა გვერდით.

რა გნებავთო, მათ შორის ყველაზე მაღალმა.

ეს პროფექტორი პირდაპირ ჩემს ფანჯრებს რომ მოუშვირეთ, ღამე არ მაძინებს. სახანძრო რაზმის მორიგესავით მთელი ღამე ფანჯარასთან ვზივარ და იქნებ შეატრიალოთ სხვა მხარესო, ხვითომ.

მანც რომელ მხარეზე, მაღალმა.

რა ვიცი მეო, ხვითომ.

კი ბატონო, ვეტყვიტ ჩვენს უფროსს, ჩვენ, პატარა ხალხი ვართო, მოლბა ელჩის ერთგული დამცველი.

მეორე დღეს შლაპიანმა, უსათვალო კაცმა მოაკითხა შაორშაძეს და ურჩია: პროფექტორის თემაზე მეტი აღარასოდეს ესაუბრა. ამ კაცის უსაფრთხოებას ციდან თანამგზავრები იცავენ და, შე კაი კაცო, რას მიქვიან პროფექტორის გამორთვაო.

გამორთვა არ მითქვამს, ბატონო მე, შეტრიალება ვთქვიო, გაუბედავად ჩაილაპარაკა შემკრთალმა მასპინძელმა.

სხვა გზა არ იყო, ხვითო გაჩუმდა, მაგრამ ეზო-ფანჯრებზე მონათებული შუქი ნერვებს ძველებურად უშლიდა.

ატმის გამხმარ ვარჯზე დასკუპული უამრავი ბელურა ერთდროულად ჟღურტულებდა.

რა დოზანა ჰქონდათ ამდენი გასარკვევი, რომ ერთმანეთს ჟღურტულს არ აცლიდნენ. ერთმანეთს არ უსმენდნენ. ყველა თავისას ჟღურტულებდა... ბელურულს, კაპიკის საღირალს, სულელურს და გაუთავებელს.

„ამ კვდარძალებმაც გაანყალეს გული... არც დღე იციან და არც ღამე, თუმცა... მაგენს რა ჭკუა უნდა მოგკითხოო, ამ გაბრდღვიალებულ-გაჩახჩახებულ ეზოში კატასაც ვერია დღე და ღამე. რო მეთხოვა მომანათეთ-მეთქი, უარს მეტყოდნენ, რა უნდა, რას მაშუქებენ, რა საფრთხეს მოელიან ჩემგან. ამათ აქ ჩამომთესლებლებს გოდოუშენდა პატრონი“ – ფიქრობდა შაორშაძე და ტკივილსა და ტკივილს შუა აღმაცერად გახედავდა შორს, მამადავითსმონოლილ მნათობს ღრუბლიან ცას პირველ სხივებს რომ სტყორცნიდა და იმ სხივებითაც მშვენივრად შლიდა მაილსის დაცვის პროფექტორის გამაღიზიანებელ სიყვითლეს.

მზე რომ ფანჯარას საიმედოდ შემოადგა, ხვითომ ნიფვხის ტოტი აინია და მუხლს ქვემოთ ხუთი თითის დადებაზე რბილადგილას ამოლურჯებულ ნყლულს შეავლო თვალი.

ნყლულს შეხორცების ნიშანწყალიც არ ეტყობოდა და ამან უფრო აუმღვრია გუნება.

მუხლს ქვემოთ ანუ წვივის ზემოთ ამ ოთხი თვის წინათ ასანთისთავისხელა მეჭეჭი შენიშნა.

შეიძლება აქამდეც ჰქონდა მეჭეჭი, მაგრამ აქამდე არ შეუნიშნავს. იყო თავისთვის მეჭეჭი. არც ანუხებდა და არც არაფერს უშავებდა.

ერთხელ სიტყვას მოჰყვა და ნაცნობ ქირურგს, ჯავახიშვილს, აუნყა, ამა და ამ ადგილას მეჭეჭი მაქვს და საშიში ხომ არ არისო.

გამოიარე ხვალ დილით ჩემთან პოლიკლინიკაში და მაჩვენეო, სხვას რას ეტყოდა ექიმი.

გაიარა. ქირურგმა ლუპით დახედა მეჭეჭს.

უბრალო მეჭეჭია, თუ გინდა, ქარჩაულის სითხით მოგიწვა, თუ არა და გექნება და გექნება. არაფერს შეგიშლის, ჭამა მაგას არ უნდა და სმაო.

მომინვიო, რა ჯანდაბამ ათქმევინა შაორშაძეს ეს ათასჯერ სანანებელი სიტყვა.

მოუნვა, ბრილიანტის მწვანე ნაუსვა და თავისუფალი ხარო, დაემშვიდობა.

სამი თვე გავიდა.

წყლული კი არ ხორცდება და არ ხორცდება.

ყოველ მესამე დღეს ურეკავს ქირურგ ჯავახიშვილს და ერთსა და იმავე რჩევას ღებულობს – ბრილიანტის მწვანე ნაისვიო.

როდის შემხორცდებაო, შეჰბედა ერთხელ. აქამდე უნდა შეხორცებულიყო, დაბნეულად მიუგო დასტაქარმა და ექიმის ხმაში დაბნევის კვალი საკმარისი აღმოჩნდა, რომ შიში ჩაბუდებულიყო ხვითოს არსებაში. ხოლო შიში კი, მოგეხსენებათ, საზიზღარი რამ გახლავთ.

თუმცა, ვერ დავუკარგავთ, დროდადრო გაიფიქრებდა: თუ კიბოთი სიკვდილი მიწერია, სწორი ნაწლავის კიბოთი სიკვდილს წვივის კიბოთი სიკვდილი სჯობსო.

ცხრა საათზე ტელევიზორს მიუჯდა, გულს გადავაცოლებო. ვერ გადააყოლა.

გათახსირების, არაკაცობის, სექსუალური უკუღმართობის, მაყურებელთან გულისამრევი შეთამამების ნიაღვარი იფრქვეოდა ეკრანიდან.

ხოლო თუ ათასში ერთხელ გაეპარებოდათ ეკრანზე ჭკუაგონების მცირეოდენი საზრდო, ყოველ ოთხ წუთში უღმობლად წყდებოდა იგი უტიფრული რეკლამით ქალის სამენსტრუაციო საფენებზე, რომელსაც დაწვრილებით სათანადო სითხის დასხმით და ვერგაჟონვის უპირატესობის ჩვენებით გადმოსცემდნენ.

– გერვასი მოვიდა, – დაუგდო ცოლმა და სამზარეულოში შეასწრო.

შაორშაძე წამოხტა და გაედევნა.

– აქ როგორ მოგვაგნო?

– მე რა ვიცი.

– ვერ უთხარი, შინ არ არის-თქო?

– ვერა.

– რატომ?

– უკვე ეზოში იყო შემოსული.

ვაკიდან ნუცუბიძის პლატოზე გერვასის მიზეზით გადმოსახლდნენ შაორშაძეები.

გერვასი ყოველი სიტყვის მერე ქსუტუნებდა. ქსუტუნებდა ნერვების მომშლელად, გულისწამლებად.

ქსუტუნით ბევრი ქსუტუნებს და ექსუტუნა გერვასისაც, მაგრამ უბედურება ის გახლდათ, რომ მოქსუტუნე მეზობელი ყოველდღე შემოდოდა შაორშაძეებთან.

ფანჯარასთან იდგა და როგორც კი ხვითო სამსახურიდან დაბრუნდებოდა, მაშინვე მოადგებოდა კარებს.

მოადგებოდა საორწუთოთ და მოსაკითხავად კი არა, გულდაგულ სალაპარაკოდ, გაურკვეველი დროით და, რასაკვირველია, საქსუტუნოდ.

ველარ გაუძლო მეზობლის ქსუტუნს შაორშაძემ. გაყიდა ბინა და ნუცუბიძის პლატოზე გადასახლდა, თანაც ყველა გულდასმით გააფრთხილა – გერვასისთვის ახალი მისამართი არ ესწავლებინათ.

რვა თვე გაგრძელდა ხვითოს ბედნიერება და აი, გერვასი გამოჩნდა.

ძლივს მოგაგენითო, დაიქსუტუნა, არ ყოფილხართ მაინც-დამაინც შორსო, ეს მისამატი ვერავინ მითხრაო. ბოლოს (დაიქსუტუნა) ბინების ყიდვა-გაყიდვის ბიუროს მივაკითხე და მომცეს ეს მისამართიო.

ამ ლაპარაკში სამჯერ მაინც გავიდა გაფითრებული შაორშაძე სამზარეულოში წყლის დასალევად და ცოლისთვის თვალის დასაბრიალებლად.

– რა გვეშველება!

– ქსუტუნებს? – თეფშებს რეცხავდა ცოლი.

– აბა, რას იზამს... გამოდი და დამელაპარაკე, ხომ იცი, პანაშვიდზე ვართ წასავლელი-თქო.

– რა დროს პანაშვიდია.

– რაღაცა მოიფიქრე. ხომ იცი, ეგ დღეს წამსვლელი არ არი.

– შენ მოიფიქრე. მე ველარაფერს მოვიფიქრებ...

– მომკლას აბა მაგის ქსუტუნმა?!

– უნდა გაუძლო ცოტა ხანს და წავა, აბა რა ჯანდაბას იზამს. გაუყურდი. ნუ აყვები ლაპარაკში.

– თვითონ ლაპარაკობს და ქსუტუნებს. შენი ლაპარაკი სულ არ ანაღვლებს.

ჭიშკართან, რკინის მესერზე მიმაგრებული ზარი დაირეკა.

– ეგ ვილაა?

– გადი, გახედე.

– შენ ვერ გახედავ? სტუმარს ხომ ვერ მივატოვებ.

ცოლი გავიდა და მაშინვე შემობრუნდა:

– ბესოა.

– დღეს რაზე შენუხდა, – გერვასის გასაგონად ჩაილაპარაკა – წინა კვირას ხომ იყო.

ბესო ხვითო შაორშაძის გარებიძაშვილი გახლდათ.

გაზაფხულზე და გვიან შემოდგომაზე მოხშირებით მოდიოდა სასხლავით ხელში.

უმონყალოდ ჭრიდა და სხეპავდა (თვითონ, რატომღაც გასხვლას ეძახდა) ხვითოს მიერ მთელ ზაფხულს რწყვითა და ფერებით გაზრდილ ხეხილს.

გული მოგიკვდებოდათ ნაბესოვარი ბალი რომ გენახათ. მინაზე იყო დაფენილი მთელი იმ წლის ნაზარდი და ნამატი. თუ მოიხელთებდა და თავზე დაადგებოდა ხვითო, დიდი ჩხუბითა და დავიდარაბით გადაარჩენდა რამდენიმე ხის ტოტს და ვაზის რქას, რისთვისაც ბიძაშვილის უკმაყოფილო ბუზღუნს მიიღებდა – შენ რა გესმის ბალ-ვენახის, ზედმეტი დატვირთვა რომ აფუჭებს ხეხილსო.

ორ ცეცხლშუა ჩავარდა ხვითო.

აქეთ გერვასი ქსუტუნებს და აღარ ათავებს სისულელეე-

ბის ლაპარაკს, იქით ბესო შესევია ხეხილს და უმონყალოდ კენეტს, სხეპავს, ანადგურებს.

– ვინაა? – დაიქსუტუნა გერვასიმ.

– ბიძაშვილია. ხეხილს მისხლავს ხოლმე.

– რაღა დროსია, უკვე ზამთარია, – დაიქსუტუნა გერვასიმ.

– სად მიდიხარ?

– გავალ... ვეტყვი... რაღა დროისაა, უკვე ზამთარია, ცოდოა ხეები-მეთქი.

– უთხარი და მალე მოდი, – დაიქსუტუნა გერვასიმ.

– ახლავე.

– რა უდროო დროს იცის ზოგმა მოსვლა, – კვლავ დაიქსუტუნა გერვასიმ და ამოიქსუტუნა კიდეც.

წინკარში გამოსულ ხვითოს თავზარი დაეცა. ბესოს უკვე მოესწრო „ანტონოვიკის“ სამი, შვილივით გაზრდილი ტოტის და ინგილოური შავი ბლის კენწეროში გადაბელვა.

– ეს რა გიქნია, ბესო. როგორც შარშან გამიხმე ხეჭეჭური, ისე არ მოუვათ ამათაც? შეიძლება ამსისხო ტოტების მოჭრა?! – შეიცხადა ხვითომ.

– კაცო! მე ვერევი შენს საქმეში? გასწავლი ასე უნდა ჰქნა და ისე უნდა ჰქნა-თქვა? ჩემი საქმე მე ვიცი-მეთქი, რამდენჯერ უნდა გითხრა!

საყვედური ჰკრთოდა გამოცდილი მსხველელ-მსხეპავის სიტყვებში.

იმ ღამეს ხვითო შაორშაძეს ინფარქტმა დაარტყა.

სასწრაფო დახმარების ექიმმა კარდიოგრამის ლენტს დახედა თუ არა, მაშინვე უთხრა მეუღლეს – სტაციონარში უნდა გადავიყვანოთ, ინფარქტი აშკარაა, მაგრამ მთლად მწვავე ფორმა არ უნდა იყოსო.

ექიმი ორმოციოდე წლის ქერათმიანი ქალი გახლდათ, უკვე მოესწრო თქმა, რომ აფხაზეთიდან ლტოლვილი გახლდათ და წყნეთში მინისტრთა საბჭოს ყოფილ კოტეჯებში ცხოვრობდა, საიდანაც ამ დღეებში უმონყალოდ უპირებდნენ გამოსახლებას.

სანერვიულო ხომ არაფერი შეხვდაო, ინფარქტიანი ავამდყოფის ქირისუფალთათვის ამ ტრადიციული კითხვით მიმართა ექიმმა შაორშაძის მეუღლეს.

– არა... დღეს და გუშინ ნამდვილად არაფერზე უნერვიულია, და საერთოდ ვინაა, გენაცვალე, დამშვიდებული დღესო, ცოლმა.

„სასწრაფო“ სირენების ნივლით მიქროდა რესპუბლიკური საავადმყოფოსკენ.

უძოს მთაზე წუხანდელი თოვლი მოჩანდა.

ეს იმის ნიშანი იყო, რომ შეიძლება ამაღამ თბილისშიც მოეთოვა.

მ ე ს ა ყ ვ ი რ ე

ქვეყანა წინ წავიდაო, გაიფიქრა ერთ დღეს სამონტაჟო ნაკეთობათა გაერთიანების დირექტორმა ნოე თაბაგარმა, ადრინდებურად აღარ შეიძლება ცხოვრებაო, ბოლოს და ბოლოს ხალხმაც იცის რალაცა, ვათქმევინებ ყველას თავის სათქმელს. ვინ იცის, იქნებ, ასე აჯობოს, ვცდი მაინც, ამ ერთხელ, ყოველ შემთხვევაში – ჩავატარებ დემოკრატიულ კრებას, ვნახოთ, რა ბედენაა ეგ საჯაროობა, ასე რომ იკლავს მისთვის თავს მთელი ქვეყანაო.

ადრინდებურად რას ჰქვიაო, ადრე როგორ ატარებდა თაბაგრი კრებასო, დაინტერესდება, ალბათ, განსაკუთრებით ის მკითხველი ვინც გარდაქმნის დასაწყისში, სულ რალაც, თორმეტ-ცამეტი წლისა იყო და ადრინდელი კრებების სიმწარე არ უგემია. ადრე ასე ატარებდა თავისი გაერთიანების კრებას ნოე თაბაგარი: აიღებდა შარშანდელ მოხსენებას, თარიღს შეუცვლიდა, შესავალაში საერთაშორისო ურთიერთობის ორიოდე მწვავე ფაქტს ჩაამატებდა, ბოლოში მიღწევა-გამარჯვებათა ჩამოთვლის შემდეგ რამდენიმე უმტკივნეულო მაგალითს მიაწერდა და მოხსენება მზად იყო. გადახედავდა გაერთიანების აქტივისტთა სიას, წლობით გამორჩეულ, ნაცად გამომსვლელებს ერთ ახალდანიანურებულ აქტივისტს მიუმატებდა და მოკამათეთა სიაც მზად იყო. კრების რეზოლუციასაც, მოხსენების მიხედვით, ორიოდე პუნქტს შეუცვლიდა და რეზოლუციაც მზად იყო. რჩებოდა კრების თავმჯდომარის და მდივნის საკითხი. თავმჯდომარეობა ყველას უნდოდა, მდივნობა არავის, მაგრამ გაერთიანების დირექტორი ამ საკითხსაც იოლად წყვეტდა, გადახედავდა „ჟიგულის“ რიგში ჩანერილთა გვარებს, აქაოდა, რიგიდან არ ამომადგონო, ვინ იტყოდა უარს კრების მდივნობაზე. ასე იყო უწინ. წინასწარ

გაფრთხილებული მოკამათენი, წინასწარ დაწერილი რეზოლუცია ისე მაგიურად მოქმედებდა კრების მონაწილეებზე, რომ ერთადერთი, რაც დარბაზში მსხდომთ ანუხებდათ, იყო: ნეტავ მალე დამთავრდებოდეს „კამათი“ და გაგვიშვებდნენ შინო. ამიტომაც ისინი ყველაფერზე თანახმა იყვნენ და ძველი, გარდასული დემოკრატიის სასაცილო გადმონაშთადაც კი ეჩვენებოდათ. კრების თავმჯდომარის მიერ ყოველ შემთხვევაში გაცხადებული: „წინააღმდეგი ხომ არავინ არის?“ თავი ხომ არავის შეუკავებია?“ ვერ გაეგოთ მოქალაქეებს, რატომ უნდა ყოფილიყვნენ, საერთოდ, რაიმის წინააღმდეგი ან თავი რაზე უნდა შეეკავებინათ. განა ვინმე ჭკუათმყოფელი კრებაზე, საერთოდ, ისეთ რამეს გამოიტანდა, ან გადანყვეტდა, რაც უარყოფის, ან თავის შეკავების გრძნობას გამოიწვევდა სიუხვისკენ მიმსწრაფ საზოგადოებაში?

ხალხი უნინ შედარებით ნაკლებს ნერვიულობდა, ერთადერთი „ლონისძიება“, რაც არ იცოდნენ, როგორ დამთავრდებოდა, სპორტული სანახაობა გახლდათ. დანარჩენი ლონისძიებების ფინალი ყოველთვის ყველასთვის ცნობილი იყო და ნერვებგადარჩენილი ადამიანები ერთსულოვნად, განუზომელი ინტერესით მიეშურებოდნენ ფეხბურთზე. სტადიონი იყო მოჭარბებული ვნებების ხარჯვის ერთადერთი მასობრივი საშუალება. ახლა კი დემოკრატია ყველაფერი გამოუცნობი მოლოდინით აავსო და მოქალაქენი სტადიონური ინტერესით მიიჩქარიან ყრილობა-სესიაზე. კრება-მიტინგებზე და, თქვენ წარმოიდგინეთ, უმტკივნეულო ბრიფინგებზეც კი.

– არტახების, ყველას მაგივრად ფიქრის, პირში წყლის დაგუბების წყეული მედავითნური დრო წარსულს ჩაბარდა, ვიკამათოთ, ყველამ გამოვთქვათ ჩვენ-ჩვენი აზრი. სანინააღმდეგო მოსაზრების გამომთქმელის ხელშეუხებლობის გარანტიას საჯაროდ გაძლევთ. ნუ შეგეშინდებათ, ნუ შეგრცხვებათ და, მით უმეტეს, ნუ მოგერიდებათ სიმართლის თქმის. აგერ, თქვენ და აგერ, კრება! – განაცხადა ნოემ კრების დანყები-

სას და კამათში გამოსვლის მსურველთა ხორბლის ყანასავით აღმართულ ხელებს რომ გადახედა, ინანა; ჯერ თავმჯდომარე-მდივანი ამერჩია, საანგარიშო მოხსენება წამეკითხა და მერე მეთქვა, რაც ახლა ვთქვიო.

უკვე გვიან იყო. კრების მონაწილეებს არ უნდოდათ თავმჯდომარე-მდივნის არჩევაში დროის დახარჯვა და, ღმერთო, შეგცოდე, არც საანგარიშო მოხსენების მოსმენა სურდათ, ისე იყვნენ სხვა დროს ნაკითხული საანგარიშო მოხსენებებით დაშინებულნი.

სანამ ტრიბუნაზე შემდგარი პირველი მოკამათე პირს გააღებდა, ნოემ მოასწრო და სასონარკვეთილი ხმით დაიძახა:

– რეგლამენტი?! რეგლამენტი მაინც დავადგინოთ!

დარბაზში კმაყოფილების შეძახილები გაისმა. უკვე იცოდნენ, რაზე უნდა ეკამათათ.

კამათში გამოსვლის მსურველნი ამოძრავდნენ. ტრიბუნასთან და კლუბში კედლების გასწვრივ ჩადგმულ ოთხ მიკროფონთან გრძელი რიგები გაიმართა. ასე ელვისებურად რიგი მაშინ ჩნდება ხოლმე მაღაზია-უნივერსიტეტში, როცა დაობებისკენ მიქცეულ ყველს გამოიტანენ გასაყიდად, ან აბეზარი მეჭორე ხმას გაავრცელებს: ამა და ამ ადგილას, ერთი საათის შემდეგ ჩეხურ ლუდს გაჰყიდიათ.

რეგლამენტის დადგენაზე კამათმა ორ საათსა და რვა წუთს გასტანა. გამომსვლელთა ერთი ნაწილი მხარს უჭერდა ფორმულირებას: „მოკამათეს – შვიდი წუთი, განცხადებით გამომსვლელებს – სამი წუთი!“ მეორე ნაწილი კი პირდაპირ აყენებდა თავის მტკიცე მოსაზრებას: „მოკამათეს – რვა წუთი, განმცხადებელს – ორი წუთი“. იყო სხვა მოსაზრებანიც რეგლამენტის შესახებ, მაგრამ სხვა მოსაზრებებს იმდენად უმნიშვნელო რაოდენობა უჭერდა მხარს, რომ აქ მოტანა და მკითხველის შენუხება ამ ნოველის ავტორს ზედმეტად მიაჩნია. თუნდაც ეს ნაბიჯი, იქნებ, არცთუ მთლად დემოკრატიულად ჩაუთვალოს შთამომავლობამ.

როგორც იქნა კენჭისყრამდე მივიდნენ.

„ვინ არის მომხრე, რეგლამენტი განისაზღვროს ასე: „მოკამათეს – შვიდი წუთი, განმცხადებელს – სამი წუთი“ – გამოაცხადა ნოემ.

კლუბში ბევრმა ასნია ხელი, მაგრამ დემოკრატიულ კრებაზე „ბევრი“ და „ცოტა“ არაფერს ნიშნავს. ხმები დათვლილ უნდა იქნას.

დაინყო ხმის დამთვლელი კომისიის წევრთა დასახელება.

ხუთი დამთვლელი შეარჩიეს. მეექვსემ, მემონტაჟე ჟორა ემხვარიამ დამთვლელი კომისიის წევრობაზე უარი თქვა, ახლომხედველი ვარო.

– დაგვთვალეთ, თუ გვთვლით, დაგვეღალა ხელი! – ყვიროდნენ პირველი ფორმულირების მომხრენი.

ხომ მარტივ არითმეტიკად ჩანს, მაგრამ ხმების დათვლა გაცილებით უფრო ძნელი აღმოჩნდა, ვიდრე ნოეს ეგონა. სანამ ხელი აწეული ჰქონდათ, ზოგმა გადაიფიქრა; კაცმა რომ თქვას, რატომ მოკამათეს მაინცდამაინც შვიდი წუთით და ხელი დაუშვა, ზოგმა კი პირიქით, იფიქრა, იფიქრა და გადაწყვიტა, პირველი ფორმულირებისთვის დაეჭირა მხარი. ხელი მაშინ ასწია, როცა ხმის დამთვლელი კომისიის წევრი გასცდა. საჭირო გახდა დამთვლელი ერთხელ კიდევ მობრუნებულიყო და დათვლის არცთუ შემოქმედებითი საქმე თავიდან დაეწყო.

თოთხმეტი კაცის უპირატესობით გაიმარჯვა მეორე, როგორც ჩანს, უფრო საღმა ფორმულირებამ და კრებამ დაადგინა: „მოკამათეს – რვა წუთი! განმცხადებელს – სამი წუთი!“ ორას ორმოცდათექვსმეტი – ორას ორმოცდაორთან – ასეთი იყო ხმათა შეფარდება. შეიძლება დამთვლელნი სამ-ოთხ ხმაში (ამჯერად ხელში) შემცდარიყვნენ, იქნებ, იქნებ სათვალავში მოგვემატოსო და ზოგიერთს ორივე ხელი ჰქონდა აწეული, მაგრამ დეტალებს ამჯერად მნიშვნელობა არა აქვს. რაც მთავარია, რეგლამენტი დემოკრატიული გზით დადგინდა.

კამათში პირველი, მუამნე ლადო ხომერიკი გამოვიდა. ნოემ

იცოდა, რას იტყოდა ხომერიკი, მაგრამ გამოსვლაში ხელი ვერ შეუშალა. რაკი დემოკრატის ვთამაშობ, ბოლომდე უნდა გავნიო, თორემ ხომერიკს რომ სიტყვა არ მივცე, სხვები შემეჭამენო.

ლადომ ჯერ მიკროფონს დაუკაკუნა და რომ დარწმუნდა, მუშაობსო, დაინყო:

– თქვენთვის ყველაფერი ცნობილია, მაგრამ ოქმში ჩასაწერად მაინც უნდა გავიმეორო: ყველამ იცით, როდის და რატომ ეკლესიიდან გამოსულს თავს დამესხა ბუხუტი ბრეგვაძე და მცემა. ორი თვე გავიდა, ვის არ მივმართე, სად არ ვიჩივლე, მაგრამ ყურადღებას არავინ მაქცევს. ხალხი არა ხართ? მომეხმარეთ, ნუ გამაჩენიებთ მე თვითონ სამართალს, ნუ გამატეხიებთ ბრეგვაძისთვის იმ სულელ თავს!

დარბაზში ტაშმა იგრიალა. წინა რიგებიდან ფეხზე წამოდგნენ და მანამ უკრავდნენ ხელგამეტებით ტაშს, სანამ ლადო აღფრთოვანებულთა დერეფანს გაივლიდა და თავის ადგილს მონახავდა.

– გაჭიანურება უკვე აღარ გამოვა. თავიდანვე მინდოდა მილიციისთვის დამესჯევენებინა ბრეგვაძე, მაგრამ თვითონ მილიციის უფროსის ქვისლია, ეგ ოჯახკეტიანი და, რა ვქნა მეო, – გაიფიქრა ნოემ.

ლადომ მოკამათეთა რიგს გახედა. ბუხუტი ბრეგვაძე წამომდგარიყო და ამაყად თავანული იდგა რიგში. „ნეტავ რას იტყვის, რა აქვს სათქმელი, მაგ უნამუსოს. ურჩევნია, თავზე ნაცარი წაიყაროს და პატიება ითხოვოს. ხალხში გამოსაჩენი პირი აქვს იმის შემდეგ მაგას, რაც მე, ეკლესიიდან გამოსულ კაცს, ასე უმონყალოდ მომექცაო?“ – ტურმინხმარებით ფიქრობდა ლადო. ხოლო რას ფიქრობდა ბუხუტი, აგერ ა, სამი გამომსვლელის შემდეგ დავინახავთ.

მეორე მოკამათემ ცეცხლი დაანთო. მართლაც და, რას ჰგავს, ამ დემოკრატიის ეპოქაში, ბრეგვაძის საქციელიო. უნდა დაიგმოს მისი თავხედობა და სამაგალითოდ, მკაცრად დაისა-

ჯოს, რათა სხვას აღარ მოესურვოს ეკლესიიდან გამომავალი კაცის გალახვაო.

მესამე მოკამათემ ეჭვი გამოთქვა: რალაცას არ გვიმხელს ლადო, თორემ ბუხუტი სულელი ხომ არ იყო, არაფრის გულისთვის მივარდნოდა უდანაშაულო კაცს და მუშტები დაეყარაო.

მეოთხე მოკამათემ განაცხადა: ის, რაც ხომერიკს დამართეს, მარტო ხომერიკის უბედურება არ არის, ხვალ შეიძლება ჩვენც დაგვხვდნენ და გვცემონო. თუ ვართ სამართლიანი ხალხი, დროულად აღვეკვეთოთ ბრეგვაძის პარპაში. მე, მაგალითად, მრცხვენია იმ დარბაზში რომ ვზივარ დღეს, სადაც უსირცხვილო ბუხუტი ზისო.

ბუხუტიმ თავისი გამოსვლა სასწაულმოქმედი ბრძნული გამოთქმით დაიწყო. მერე კი ტყვიამფრქვევივით დააყარა დარბაზს: „რაც ხომერიკმა მოგახსენათ, ყველაფერი ტყუილიაო. იმ ღამით დაღლილი და გაბრუებული საჯარო ბიბლიოთეკიდან შინ ვბრუნდებოდიო. აგრესიულად განწყობილი ხომერიკი აფთარივით მეცაო. წინააღმდეგობის განწევის თავი სად მქონდა, მთელი დღე ჩემს თავზე ინტელექტუალურად ვმუშაობდიო. ჯერ ფარზე მიბრაგუნა მუშტები, მერე რკინის ჟილეტზე ჯოხით მცემა და ისეთი პანდური ამომარტყა, ფოლადის ნიფხავი რომ არ მცმოდა, ყურებს დამიხეთქავდაო. ოცდაჩვიდმეტი წელი როგორ არ სჯობია ასეთ ყოფას, მე რომ ვარო, ახლაო. ოცდაჩვიდმეტი წელი მანც გამთენიისას სახლიდან გაიყვანდი კაცს და ასწავლიდი ჭკუას, ახლა საჯაროობაა და მე, მართალ კაცს, მლანძღავენ თავხედი გაზეთებიო.

დაამთავრა სიტყვა ბრეგვაძემ და დარბაზი ომანხანმა ტაშმა გააყრუა. ნოე დაიბნა. ჯერ ეგონა, რომ ეს ტაში კრების მონაწილეთა მრისხანების გამოხატულება იყო, მაგრამ აქა-იქ მოწონების შეძახილებსაც რომ მოჰკრა ყური, გული მიეცა.

– ძვირფასო მეგობრებოვო, ნოემ, აქ როგორც ჩანს, არც ისე მარტივადაა საქმე, როგორც გვეგონაო, დამნაშავე უნდა

დაისაჯოს, ამაზე ორი აზრი არ არსებობს, მაგრამ დამნაშავე რომ დავსაჯოთ, ჯერ უნდა გავარკვიოთ, ვინ არის დამნაშავეო. წინადადება შემომაქვს, შევექმნათ კომისია და შევისწავლოთ ამბები, საქმეები და გარემოებებიო.

– ღვთის გულისათვის, ოღონდ კომისიას ნუ შექნით! – იყვირა ლადომ.

– რატომ ლადო, რატომ? რითაა ცუდი კომისია? – ალაღად იკითხა ნოემ, თუმცა თვითონაც მშვენივრად იცოდა, რომ კომისიის შექმნა ახლა საქმის გაურკვეველი დროით გადავადებას ნიშნავდა.

– ეს მეხუთე კომისია იქნება. მოვკვდი ამდენი კომისიით, აღარ შემიძლია. წინა ოთხმა კომისიამ ხომ დაადგინა ხელბარის და ქერძაფის გამოყენების ფაქტი. რატომ არ ვენდობით იმ კომისიებს?! – ადგილიდან, უმიკროფონდ განაცხადა ხომერიკმა.

– მოიცა, მოიცა ლადო! ემოციებს ნუ აყვები. ხომ იცი, მე სიმართლე მიყვარს. ის კომისიები, არ გენყინოს და, სხვა დონისა იყო, ეს კომისია სულ სხვა დონისაა. კრების კომისია ხომ არ შექმნილა ჯერ. რა გეჩქარება შე კაცო, აგერ არ ვართ? თუ დამნაშავეა, სად გაგვექცევა ბრეგვაძე! – დაუყვავა ნოემ.

ლადო ხომერიკი ზენამოიჭრა, დარბაზის მიკროფონთან მიიბრინა, ხალხი გასწი-გამოსწია და როცა საყვირლად პირი დააღო, ნოემ ღილაკს თითი დააჭირა და მიკროფონი გამოურთო. ხომერიკის ლალადისი ირგვლივ მდგომ შვიდ კაცს არ გაცილებია.

ნოე ხომერიკის და ბუხუტი ბრეგვაძის ინციდენტის შემსწავლელი კომისიის წევრად ცხრა ამხანაგი დაასახელეს, მაგრამ ბოლოს შვიდი დატოვეს. ემხვარიას კრებამ მისცა აცილება, სპეციალისტი არ არისო, ხოლო სოსო ბუხაიძემ თავის თავს თვითონ მისცა აცილება – მაგ ბინძურ საქმეში ვერ ჩავერევო.

ნოემ საათს დახედა. სამი საათია, რაც მუშაობენ და ჯერ

ერთი კომისიის მეტი არ შექმნილა, თუ ასე გაგრძელდა, სამონტაჟო ნაკეთობათა გაერთიანებაში წლების მანძილზე დაგროვილი პრობლემების გადაწყვეტას საფრთხე ემუქრება. უძრაობის პერიოდში, და უფრო ადრეც, სამი საათის განმავლობაში, ყველა კრება დამთავრებული იყო, რეზოლუციაც მიღებული და მხიარულად დაშლილი ხალხი წასულ-წამოსული თავის ოპტიმისტურ საქმეებზე. ახლა? „ვიქაქანეთ, ვიქაქანეთ და ჯერ-ჯერობით ერთი საკითხის მეტს ვერ დავადგით თავი. რაც ჩვენ რეგლამენტის შემუშავებაზე დრო და ენერჯია ვხარჯეთ, ცხრა გამომსვლელს ეყოფოდა. არადა კრების ჩატარების სტალინურ სტილზე ამ შუა კრებაში გადასვლა უხერხულია. შემოქმედებითი ფანტაზიის შეზღუდულობას დაგვწამებენ. დასწყევლოს ღმერთმა, უფრო იოლი მეგონა დემოკრატიული კრების ჩატარება“, ფიქრობდა ნოე და ლამის ანგარიშმიუცემლად დაუქნია თავი კამათში გამოსვლის მოსურნეს, ახალგაზრდა წუნმდებელს ტრიფონ ვაამბატეს.

ტრიფონი დინჯად მიუახლოვდა ტრიბუნას, პირთამდე გატენილი საქალაქო მიკროფონის გვერდზე შემოდო და სიჩუმეს დაელოდა.

– ეს რა არის? – ჰკითხა ნოემ.

– საქალაქო!

– ვხედავ, ბატონო, მაგრამ რეგლამენტს ერთ წამს ვერ გადააცილებ!

– გასაგებია! – თავი დაუქნია ტრიფონმა.

– დაიწყეთ, რაღას ელოდებით!

– სინყნარეს!

– რეგლამენტის წუთმზომი ჩართულია იცოდეთ!

– ვიცი!

ნოემ ხელი შემართა და უკანა რიგებში მსხდომნი სმენად იქცნენ. ვიღას დავუმალაო, ნოეს ხელის შემართვაზე მხოლოდ უკანა რიგებში მსხდომნი რეაგირებდნენ. წინა რიგში შედარებით ურჩი მოკამათენი ისხდნენ.

– თქვენ თქვენ-თქვენი საბოსტნე ნაკვეთი ყველას გაქვთ, – დაიწყო ტრიფონმა, – მეც ჩემი საბოსტნე ნაკვეთი მქონდა, ვიცოდი, როგორ არ ვიცოდი, რომ ამ ჯუნგლურ დროში ყველას ჩვენ-ჩვენი საბოსტნე ნაკვეთი უნდა შემოგვეღობა, ცოდნით ვიცოდი, მაგრამ არ მქონდა დრო და საშუალება, ორ სმენაში ვმუშაობდი მაშინ. იქეთას იქეთა კვირას წკნელზე რომ ვიყავი ტყეში წასული, ამდგარა ჩემი მეზობელი ლერიკონა ქააძე და ეს ჩემი საბოსტნე ნაკვეთი თავისი საბოსტნე ნაკვეთისთვის მიუღობია. ა, გაარკვიეთ ახლა, მართლა კრება თუ ხართ, ეს საკითხი. მე ჩემი საბოსტნე ნაკვეთი მომაკუთვნეთ და ლერიკონას თავისი.

კრება გაისუსა.

– შევქმნათ კომისია! – იყვირა ვიღაცამ მარჯვენა ფლანგიდან.

– რათ უნდა ამას კომისია! – დაელრიჯა მყვირალს ტრიფონი.

– მოიცათ, მოიცათ, თქვენ კომისიას ისე კი ნუ უყურებთ, უკომისიოდ შორს ვერ წავალთ, ნუ ავიგდებთ წინასწარ კომისიას, – განწყობა ნოე, – არის თუ არა საჭირო კომისია, დემოკრატიაა ბატონო და ხალხი გადაწყვეტს!

– სწორია! – გაისმა შეძახილი უკანა რიგიდან.

– დათესა რამე ლერიკომ შენს საბოსტნე ნაკვეთზე? – იკითხა ბრეგვაძემ.

– წინმატი აქვს დათესილი და ჭლაკვი დარგული! – კეთილსინდისიერად უპასუხა ტრიფონმა.

– ოო, ეს ამძიმებს გარემოებას, – დაასკვნა ბრეგვაძემ და დაჯდა.

– დოკუმენტი თუ არსებობს, ქააძემ რომ შენი საბოსტნე მიიღობა? – ჰკითხა ნოემ ტრიფონს.

– როგორ არ არსებობს, რომ არ არსებობდეს, აქ გამოვიდოდი? – გაიკვირვა ტრიფონმა.

– რა დოკუმენტი არსებობს?!

– ლობე!
– მე ბექედდარტყმულ, ხელმოწერილ დოკუმენტს გეკითხები.

– რა ბექედის დარტყმა უნდა, ბატონო. ქვეყანა ხედავს, რომ ქააძეს ჩემი ნაკვეთი აქვს მიღობილი!

– შეკითხვა მაქვს! – დარბაზის გამორთულ მიკროფონს ამოვად ჩაჰყვიროდა ახალგაზრდა წითური ახმახი. ნოე იცნობდა იმ ბიჭს. ენერგიული ყმაწვილი იყო. რაც მიტინგ-დემონსტრაციები მოდაში შემოვიდა, მუშაობას თითქმის თავი გაანება და რევოლუციურ-სასარგებლო საქმიანობაზე გადავიდა ერთბაშად ყველა არაფორმალური გაერთიანების, ყველა ლეგალურ-არალეგალური პარტიის და, თითქოს ეს არ კმაროდა, დამატებით სახალხო ფრონტის წევრიც იყო.

– რა გაქვთ?! – კითხა ნოემ ისე, რომ მიკროფონი არ ჩაურთავს, ინვალოს ცოტა ხანსო.

– წარმოადგინეთ თქვენი თავი!

– მემონტაჟე ჩქარეული! – ჩართულ მიკროფონს ჩასძახა წითურმა და თაბაგარის ნაცადმა ხელმა კვლავ გამოურთო მიკროფონი.

ჩქარეულის უკან, განმცხადებელთა, სიტყვაში გამომსვლელთა და შეკიხვაგამზადებულთა გრძელი რიგი იდგა.

– ამხანაგებო, ჩქარეულს შეკითხვა აქვს, როგორი იქნება აზრი? – იკითხა დემოკრატმა ნოემ.

დარბაზი აყაყანდა, ზოგი ყვიროდა: „თქვას! ბოლოს და ბოლოს რას გვიზამს ერთი შეკითხვაო!“ ზოგი კი კატეგორიულად წინააღმდეგი იყო.

– როგორც ვხედავ, კენჭი უნდა ვუყაროთ, ვინ არის მომხრე რომ ჩქარეულს შეკითხვის უფლება მივცეთ, ვთხოვ ხელის აწევით დაგვიდასტუროს.

თვალდათვალ აშკარა იყო, რომ უმეტესობას ჰქონდა ხელი (მარჯვენა ან მარცხენა) აწეული, მაგრამ დემოკრატის სიზუსტე უყვარს და ნოემ ამაყად განუცხადა პრეზიდიუმის მა-

გიდის გვერდით გამწკრივებულ შავ კოსტუმჰალსტუხიან ახალგაზრდებს, საქართველოში სრულიად ახალი პროფესიის – ხმის დამთვლელთა საიმედო არმიის წარმომადგენლებს.

ხმის დამთვლელნი მეყვსეულად ეცნენ დარბაზს, სულ რაღაც ორმოცდახუთ წუთში გაირკვა, რომ ჩქარეულისთვის შეკითხვის მიცემის უფლების მინიჭებას ხმა მისცა ორასსამოცდათექვსმეტმა ხმოსანმა, რამდენი იყო წინააღმდეგი ამას ხმების დათვლის მეორე ეტაპი გაარკვევდა, მაგრამ წინააღმდეგ აწეული ხელები არ დაუთვლიათ. იმდენს კი მიხვდნენ, რომ კრების მონაწილეთა საერთო რაოდენობისთვის (498) გამოეკლოთ ორასსამოცდათექვსმეტი და რაც დარჩებოდა, ის იქნებოდა წინააღმდეგი იმისა, რომ ჩქარეულისთვის შეკითხვის უფლება მიეცათ. ნოემ უბის წიგნაკი ამოიღო და ანგარიშს შეუდგა. ჯერ 498-ს ქვევით 276 მიუწერა, მერე მიკროფონშივე ხალხის თვალწინ (დასამალავი და საჩუმათო ამ შემთხვევაში არაფერი მაქვსო) ალაპარაკდა: რვას ექვსი–ორი, ცხრას შვიდი–ორი, ოთხს ორი – ორი ორასოცდაორი! ორასოცდაორი კაცი წინააღმდეგია, ბრძანეთ! – მიმართა ნოემ ჩქარეულს და მიკროფონის ღილაკს თითი დააჭირა.

– სამარცხვინოა, ბატონებო, სხვისი საბოსტნე ნაკვეთის მითვისება საერთოდ და, ამ შემთხვევაში ტრიფონ ვაამბატესი კერძოდ. ლერიკონა ქააძეს სხვისი საბოსტნე რად უნდოდა, ისედაც დიდი საბოსტნე ჰქონდა. თავის საბოსტნესაც ვერ ამუშავებს, მაგრამ ხარბი კაცის ამბავი არ იცით? ლერიკონას ვილაცა რომ არ უმაგრებდეს ზურგს, ამას ვერ გაბედავდა!

– ესაა შეკითხვა?! – დაიყვირა ნოე თაბაგარმა, რაკილა შეატყო, რომ ჩქარეულის სიტყვა მისთვის არცთუ სასიამოვნო ჭრილში მიექანებოდა.

– დიახ, შეკითხვაა! – მიკროფონს (არ გამომირთონო) ორივე ხელით ჩაებლაუჭა ჩქარეული.

– მე ვეკითხები დარბაზს. შეკითხვაა, რასაც ჩქარეული ამბობს?! – მრისხანედ იკითხა ნოემ.

დარბაზი გაისუსა.

– არა, ეს შეკითხვა არ არის! – დაიძახეს უკანა რიგებიდან.

– აბა რა არის?! – ხმაში ტირილი გაერია ჩქარეულს.

– განცხადება!

– არ არის განცხადება, დედას გეფიცებით, შეკითხვაა! – ხმა გაეზარა ჩქარეულს.

– მე კენჭს ვუყრი, შეკითხვაა თუ განცხადება! – მტკიცედ განაცხადა თაბაგარმა.

– არ არის საჭირო! ერთი წინადადება და დამრჩა! – ვკითხვოთ ქააძეს, ვინ უმაგრებს ზურგს?! – დაიქუხა ჩქარეულმა და მუშტმემართვით რაღაც დაამატა, მაგრამ მიკროფონი გამოურთეს და გამორთულ მიკროფონში ყვირილი შორიდან, მოგეხსენებათ, მუნჯი კინოს გარდასულ პასაჟს წააგავს.

რაღა ბევრი გავაგრძელო, მიუხედავად ტრიფონ ვაამბატეს გააფთრებული წინააღმდეგობისა, კომისია მაინც შეიქმნა. ამჯერად კომისიის შემადგენლობა ხუთი კაცით განისაზღვრა. ხუთივემ უარი განაცხადა, ჩვენ საბოსტნე ნაკვეთების მითვისება-წართმევის სპეციფიკურ საკითხში დილეტანტების დონეზე ვართ და ვაი თუ შევცდეთ, უფრო გამოცდილი ამხანაგები დაასახელებოთ, მაგრამ კრებამ მათი მორცხვზრდილი უარი ყურად არ იღო. ასე შეიქმნა მეორე კომისია. კომისიის ერთ-ერთ წევრს ტრიფონმა ცნობა-საბუთებით (სხვათა შორის, ასლებით კი არა, ორიგინალებით) დაზუზღული თავისი დიდი საქალაქე შეაჩეჩა. „არ მინდა ჯერ, სად ვატარო ამხელა საქალაქე“, უარზე იყო წევრი, მაგრამ ბოლოს ტრიფონმა თავისი გაიტანა. მე მაინც ვფიქრობ, რომ საბუთების გადაცემა იქარა ვაამბატემ. კომისიის გულმავინე წევრს კრების დამთავრების შემდეგ მისი საქალაქე მეჩვიდმეტე რიგში მესამე სკამზე დარჩა.

კრებაზე კიდევ ერთი საკითხი განიხილეს. ეს გახლდათ ჩაჩხიანის და ივანიძის კომისიის მუშაობის საკითხი. ეს კომისია ორი წლის წინათ შეიქმნა. შეიქმნა იგი სამონტაჟო ნაკეთობათა გაერთიანების ისტორიაში გაუგონარ ამბავთან დაკავშირებით:

წლების განმავლობაში სამონტაჟო საამქროში გამზადებული ნაკეთობანი იკარგებოდა. გაერთიანებამ ხვაი და ბარაქა ვერ დაატყო თავის მუშაობას. თითქოსდა ყველაფერი რიგზე იყო, ხალხი მუხლჩაუხრელად შრომობდა, მაგრამ რად გინდა, ვილაც უკეთური (თუ უკეთურთა ჯგუფი) გამზადებულ ნაკეთობებს სწორედ იმ ღამით იპარავდა, როცა ისინი გაერთიანების შენობიდან უნდა გაეტანათ და მსოფლიოს მონინავე იმპერიალისტური ქვეყნებისათვის უნდა გაეგზავნათ, როგორც ეს გრძელვადიანი ხელშეკრულებებით იყო გათვალისწინებული. იმპერიალისტურ სახელმწიფოთა ფირმები სამონტაჟო ნაკეთობათა ერთ პატარა დეტალს იყენებდნენ, ხოლო მთლიანად ნაკეთობას გადასადნობ საამქროს გადაულოცავდნენ, რათა ეს ჩვენი უზარმაზარი აგრეგატები ბოლოს უსაფრთხო სამართებლებად ქცეულიყო.

ჩაჩხიანმა და ივანიძემ ქვეკომისიები შექმნეს და გადანყვიტეს პირველად მსოფლიო კომისიების ისტორიაში საქმე ბოლომდე მიეყვანათ. იძიეს, იძიეს და კვალმა ორივე კომისიის წევრი მათდაუნებურად ქალაქის მაღალ ეშელონებში მიიყვანა. მაღალი ეშელონებიდან ნოე თაბაგარს თითი დაუქნიეს. ჭკუა ასწავლე შენს მოკომისიე ბიჭებს, დაუკრეფავში ნუ გადადიანო.

როცა თაბაგარმა ჩაჩხიანის და ივანიძის კომისიის გაუქმების საკითხი დასვა, დიდი სჯა-კამათი გაიმართა.

ნოემ ერთი პირობა ყველა მიკროფონი გამორთო, მაგრამ ეს ნაბიჯი დემოკრატიის ჩახშობად ჩაუთვალეს და აიძულეს მიკროფონები კვლავ ჩაერთო. სხვათა შორის, იმ ჩანაფიქრის განხორციელებისთვის, რაც ნოეს ჰქონდა ჩაფიქრებული, ყველა მიკროფონის ჩართვა უკეთესი აღმოჩნდა. დარბაზი ბაბილონის გოდოლს დაემსგავსა. მიკროფონებს ერთბაშად ჩაყვიროდნენ გააფთრებული „სიმართლის მაძიებელი“, სიტყვას პირიდან გლეჯდნენ ერთმანეთს, იყო ერთი პიჯაკქაჩავობა და თმანწვობა.

აცალა, აცალა ნოემ და დაახლოებით დილის ხუთ საათზე მოკამათებმა ერთმანეთი რომ დააოსეს, მიკროფონს ჩასძახა:

– არის წინადადება შეწყდეს კამათი!– შეწყდეს! შეწყდეს!
– დაიძახეს უკანა რიგებიდან.

– არის წინადადება გაუქმდეს ჩაჩხიან-ივანიძის კომისია და შეიქმნას ახალი კომისია!

– შეიქმნას! შეიქმნას! – ჰყვიროდნენ უკანა რიგებიდან.

ნოე თაბაგარმა გააუქმა ძველი კომისია, შექმნა ახალი კომისია ცხრა კაცის შემადგენლობით. ახალ კომისიაში ნოემ ძირითადად, ისინი შეიყვანა, ვინც კრების სამაგალითო მონაწილის სახელი დაიგდო, მაგრამ სამონტაჟო გაერთიანებაში მომხდარ დატაცებათა შესახებ არა მარტო ბუნდოვანი წარმოდგენა ჰქონდა, მთელი დარჩენილი ცხოვრება რომ ეკომისიისწევრა მაინც ვერ გაარკვევდა, რატომ ქრებოდა სამონტაჟო საამქროდან გამზადებული სამონტაჟე ნაკეთობანი.

ფანჯრებს განთიადის მტრედისფერი ათინათი რომ მოადგა, კრება ძლივსღა ფეთქავდა. დემოკრატიისგან ნაცემ ადამიანებს გატანჯული სახეები და სახმო სიმები ლამის სამუდამოდ დაზიანებული ჰქონდათ.

კრებას დახურულად ვაცხადებო, ნაღვლიანად რომ გამოაცხადა თაბაგარმა, საწინააღმდეგო აზრი არავის გამოუთქვამს. ყველას შინ მიეჩქარებოდა და თან მიჰქონდა მწარე სინანული დემოკრატიის ხათრით გატეხილი ლამისათვის. მიკროფონთან გაერთიანების მესაყვირე, პენსინონერი შაქარაძე მივიდა.

ადამიანებოვო, თქვა შაქარაძემ, რაკი ამდენი ვიდავიდარაბეთ, ბოლომდე ერთხელ მაინც მიგვეყვანა საქმეო. რა გავაკეთეთ, კაცმა რომ თქვას; შინ რომ დავბრუნდებით, რას ვუპასუხებთ ამ დილით ცოლ-შვილსო; რა გადავწყვიტეთ, რა გავასწორეთ? რეზოლუცია მაინც მიგველო, სირცხვილია, შესასრულებლად თუ არა, სხვების შესახებდავად მაინც დაგვედგინა რამეო.

კრების მონაწილენი ორ-ორად და სამ-სამად, წელში მოხრილნი და გასავათებულნი, ლასლასით გადიოდნენ კარებში და შაქარაძის სიტყვები ბევრ მათგანს არც კი გაუგონია, რომც გაეგონათ, ისინი რეზოლუციისთვის უკან მომბრუნებლები მაინც არ იყვნენ.

ლელა

ან საათნახევრით ადრე გამოვდივარ სამსახურიდან, ან საათნახევრით გვიან. „პიკის საათზე“ თუ მომიწია გამოსვლამ, დაღუპული ვარ. ნერვები ნერვებათ და ფოლაქი არ შეგრჩება არცერთი. იმნაირი ქედვაა, ვერ შეახტები ვერაფერს. იმ დღეს საქმე არაფერი იყო, მთელი დღე დომინოს პარტყუნმა მომშალა და მაინცდამაინც ექვსზე გამოვქუჩავდი.

დეკემბერია. ქარი რო არ უბერავდეს, არ იქნება ასეთი სიცივე. დაბადების დღეს განწყველინებს სტვენით რო მიმოძვრება ამ ჩემს პლაშში ქარი. ჩემეცვა ჩემი ძველი პალტო არ ჯობდა? მარა თითო სიგიჟე ყველას ჭირს და რაცხა ჭირათ ბავშვობიდანვე არ მიყვარდა პალტო.

რაც მე ვიყურყუტ-ვიყვანცალე, ფეხით მივიდოდი სახლში. ნყალტუბოს გადასახვევთანაა ჩემი სამსახური. გაუქმებული ნყალსადენის მორიგე ვარ. ორმოცდაორ ლარს მაძლევენ თვეში. რას ვდარაჯობთ, ჩვენ თვითონ არ ვიცით, სამი მოირგე ვართ. ჯერ ნყალი შეგვიწყვიტეს, მერე ტელეფონი წეიღეს, ბოლოს აბრაც მოგვიხსნეს კედელზე (ხალხმა რო არ შეგვანუხოს). ვზივართ გაყინულ საკანში. ერთი-ორი დიდხრახნიანი ონკანია, ისიც ჩაყანგულ-გაუბედურებული. ქურდი კი არა, რო აჩუქო ვინმეს, ერთ კვირას ვერ მოხსნის.

მოედნამდე ფეხით მივედი. ხალხი ემატება და ემატება გაჩერებას. აბა რა იქნება, „მარშრუტკები“ გააუქმეს, ტროლეიბუსები გააჩერეს და რომელიღაცა ქვეყანაში ჩამონერილი ყვითელი ავტობუსების ამარა დააგდეს ამხელა ქალაქი.

საათზე მეტი იქნება ვდგავარ. იქეთა მხარეს სამჯერ მევიდა ავტობუსი, აქეთ – არც ერთხელ. მე ვთქვი, გადავალ იქეთ და ფარცხანაყანევის გადასახვევამდე მაინც მივალ. იქედან ნაცყვები რალაცას-მეთქი. გადევედი და, ილბალი არ გინდა?

ათ წუთში მევიდა აქეთ ავტობუსი. რალას მოვასწრებდი, ისევ უკან გადმოსვლას.

მოკლედ ცხრას აღარაფერი უკლდა გათოშილი და განამებული შინ რომ დავბრუნდი.

დანყევლა ღმერთმა მარტოხელა კაცის ცხოვრება.

ჩაის ამდუღებელი რო არვინ ჰყავს სახლში, კაცი ჰქვია იმნაირ კაცს?

ყველი და პური წევიტეხე (ჩაის ადუღება დამეზარა), ტელევიზორი ჩავრთე და შევწექი. მე ვთქვი, „კურიერს“ შევავლებ თვალს და დევიძინებ-მეთქი.

დაიწყო კურიერი და ზარმაც დარეკა.

სანამ ხმას გავცემდე, გევიხედავ ხოლმე „გლაზოკში“. ჩემმა ძველმა ქალებმა იციენ მოსვლა. „ძველს“ იმიტომ ვეძახი, რომ ორმოცდაათზე ნაკლები არაა არც ერთი. ახალი სადაა. რუსის ქალი ქე მოსპეს საქართველოში და ახალგაზრდა ქართველი ბოზები იმხელა ფასს თხოულობენ (განსაკუთრებით ჩემნაირ ბებერ კაცთან), რო ჩემი გაცრეცილი ჯიბე ვერ შეწვდება. არც მქონდა ქალის თავი და, გითხრა სიმართლე, არც ვაპირებდი კარის გაღებას.

ერთიც ვნახოთ, უცნობი გოგოა. ჩემი „გლაზოკი“ გეიბურა ამ ბოლო დროს და არ ჩანს კარგათ, მარა ახალგაზრდა უნდა იყოს. ვინ გნებავთ-მეთქი.

სოსო ბუხაიძე თუ ბრძანდება შინო.

მე ვარ, თქვენ ვინ ბრძანდებით-მეთქი.

არ ვალე კარს,

მეზობელი ვარ, გვერდზე სახლიდან, თუ შეიძლება, პატარა სათხოვარი მაქვსო.

სათხოვარს რო მოვკარი ყური, არ მესიამოვნა. პირველ სართულზე ვცხოვრობ და ხშირად მიკაკუნებენ ახალი მოდის მათხოვრები; ბავშვი მყავს ავად და შემეწიეო, ანდა პატიმრის პატრონი ვარ და დამეხმარეთ თუ შეგიძლიათო. მე რაი მაქ იმას რო მივცე.

კარი მაინც გავალე.

შამევიდა, მაღალ-მაღალი, სწორფეხება გოგოა. ჯინსის შარვალი და ტყავის ყავისფერი კურტკა აცვია. ცხვირამდე ჩამოფახატული ნაქსოვი ქუდი მეიძრო და შავი, მბზინავი დალალეები გადმოყარა. აქა მშვიდობაო, უცერემონიოდ გამოსწია სკამი და დაჯდა. გრძლად გაჭრილი თვალები და სქელი ვნებიანი ტუჩები აქვს, არც გაკრასკულია, ესე იგი ქუჩის ბოზს არ გავს და ისე... რას გოუგებ ქალს, ცოტ-ცოტა მეძავი ყველა ვართო, ცხონებული ბებიაჩემი იტყოდა.

შარვლისკენ წვეინიე, გრძელი შორტ-ნიფხავი მაცვია.

იყავი მასეო, ნუ შენუხდებიო.

მაინც ჩევიცვი. ჩამოვჯექი დივანზე და მივაჩერდი.

მეო, ქუჩის გადაღმა, საერთო საცხოვრებლის გვერდზე რომ ხუთსართულიანი სახლია, იქ ვცხოვრობ, პირველ სადარბაზოში მეოთხე სართულზეო. გაგიკვირდა, ალბათ ჩემი მოსვლაო.

იმ სახლში მეორე სადარბაზოში თენგიზ ცინცაძე ცხოვრობს, მე ვუთხარი.

რა მოხელეაო.

კვების პროდუქტების ლაბორატორიაში მუშაობს, მე ვუთხარი.

შესახედავად მეცოდინება, საერთოდ მე ორი თვეა, რაც მანდ ვცხოვრობ, ქმრის ბინაში ვარ, ჩემი ქმარი სანებლიძეა. ადვოკატ სანებლიძის ბიჭი, თუ იცით ადვოკატი სანებლიძეო.

არ ვიცოდი, მარა თავი დავუქნიე, ისე, ზრდილობისთვის.

მე თუ მიცნობ-მეთქი, ვკითხე.

პირადად არა, მაგრამ ჩემი სახლიდან თქვენი ბალკონი ჩანს და ხშირად გხედავთო.

რომელია თქვენი ფანჯრები, აბა, დამანახე-მეთქი.

ფანჯარასთან მივიდა, კაი გავა, კაი ფეხები, რომ ინატრებ იმნაირი ქალია: თანაც უკომპლექსოა, ეტყობა. ნამეტანი მომეწება და სადღაც ზევით ფანჯრებს მაჩვენებს. განათებული როა, მარჯვნიდან კი არა, მარცხნიდან მესამეო.

ვხედავ, ვხედავ, ჩამქვრალი როა-მეთქი?

არა, არა განათებულიო. საით იხედები, მე აქეთ ამ სახლზე გაჩვენებო, გაიცინა და უფრო მომინა კოხტა უკანალი.

მოვკიდე მკლავებზე იქეთ-აქეთ ხელი და ჟრუანტელმა დამიარა.

აბა, აბა, ნუ გაგულავდები ახლა, ბებერო, ნამეტანიო; საჩხუბრად კი არა, ისე ტკბილსაყვედურით მითხრა, ხელი გამაშვებია და თავის ადგილს დაუბრუნდა.

ქმარს წავეჩხუბე და თუ შეგიძლია ეს ერთი ღამე გამათევინე შენთან, ხვალ დეიდაჩემთან წავალ გლდანშიო.

რაზე იჩხუბეთ, ამნაირი კაი გოგო ხარ, ან შენს ქმარს არა აქვს ჭკუა თავში? სა გამოგიშვა ამ ღამეში, ეს ჯეირანივით გოგო. რა გაქვთ საჩხუბარი, გამიგონია მაგნაირი ამბავი-მეთქი?

ვითომ ვარიგებ, ვაშომმინებ რავარც საკუთარი ბიძია.

თუ არ მოვა ჭკუაზე, მე მაგასთან გამჩერებელი არ ვარო. დღეს მეოთხედ ჰქონდა ანაშას სუნიო. რავარც შამევიდა, თვალებიც რომ არ ჰქონოდა ამღვრეული, სუნი მეტაკა იმ ნუთში, ვერ ვიტან მაგ ძირამოსაგდების სუნს, გულს მირევს პირდაპირო.

რა ილბალი აქვს ზოგიერთს, რალა შენ უნდა შეგხვედროდა ამნაირი. ვერ დოუკვირდი თავიდან. შენი სახელი-მეთქი?

ლელა მქვიაო.

ვერ დოუკვირდი თავიდან, ლელა-მეთქი?

რა ვიცი, ჯანდაბა ჩემს თავს. ეტყობა დიდი ხანია იბოლება. ეს ორი თვე სანამ თავლობის თვე გვექონდა, ითმინა და ახლა დაიწყო ისევლე. ვნახავ მამამისს და დედამისს და თუ ასე გააგრძელა, მომცენ ჩემი წილი, რაც მეკუთვნის და წავალ ჩემს გზაზეო.

ორსულად ხვარ დარჩი, ლელა-მეთქი, კაი ქირისუფალივით ვეკითხები.

არა, არა, ეგ ნამდვილად ვიცი, მაგ მხრივ დამიფარა ღმერთმა, რათ მინდა შვილი მაგისგანო. შენი საქმე შენ იცი და ისე ოჯახის დანგრევა არაა კაი საქმე, მარა ვერც იმას გეტყვი, რო ბევრი გამოსწორებული ნარკომანი დეიარება ამ ქვეყანაზე-მეთქი. მაგენმა შეყოლიება იციენ: დღეს დავანებებ, ხვალ დავანებებ და მერე საკუთარ პერანგს გაგაყიდებენ-მეთქი.

ერთი სიტყვით, ჩემს დარიგებას ყურადღებით ისმენს და თავს მიქნევს. არ მეკამათება.

სად მუშაობო, მკითხა.

წყალსადენის მორიგე ვარ-მეთქი რომ ვუთხარი, გაეცინა, სულ გალსტუკით დადინარ და სულ მცირე ლექტორი მაინც მეგონეო. ეს ერთი ოთახი გაქვსო? მიიხედ-მოიხედა, ეს ერთი მეთქი. ცოლი? ცოლის კი არა, ჩემი თავის რჩენა მიჭირს-მეთქი, სწორათ მოქცეულხარ, თავისუფლებას რა სჯობია, ნეტაო მეც არ გავთხოვილიყავიო.

ერთხანს ტელევიზორს ვუყურეთ, მე „მოჯადოების“ მაცურებელი ვარ, მესამე წელია არც ერთი სერია არ გამიცდენია. ლელა, თურმე „ჩენტო ვეტრინეს“ მუშტარია და „ჩენტო ვეტრინეზე“ გადამართვევინა.

რო გაიგო, ეს ერთი ტახტი მქონდა, შეიცხადა. მე სად მანვენ, სტუმარს ბატონო სოსო, შენი ჭკუითო?

რა ვიცი, მე მეტი საშუალება არ მაქვს, ჩემო ლელა. ეს ერთი არაბული ტახტი მაქვს და, მე მგონია დავეტევი-მეთქი.

ბებერი კი ხარ, მარა მაინც კაცი ხარ, რაც არ უნდა იყო და რავა ფიქრობ ახლა შენ, რაც უნდა გუღმოსული ვიყო, ჩხუბის პირველ ღამეს პირველ შემხვედრ კაცთან ვუღალატებ ქმარსო? კატეგორიულად მეუბნება.

რომელ ღალატზეა ლაპარაკი. მე ხვარ დამიპატიყებისარ, ჩემო ლელა. ხვალ შვიდ საათზე ვარ ასადგომი და თუ არ გამევიძინე, იმნაირი სამუშაო მაქვს, ერთი ჩათვლემა და მთელი ქალაქი უწყლოდ დარჩება-მეთქი. იმის პირობას ვერ მოგცემ რომ შენ დაგანვენ მარტო ტახტზე და მე სკამზე გავათენ-

ებ-მეთქი. თუ ხელს გაძლევს დევეტევიტ ორივე, ორი შენხელა წონის ქალებისთვის გოუძლია ამ ტახტს-მეთქი.

მაშინო, პირობა უნდა მომცე, რო ხელს არ მახლებო.

ბატონი ხარ-მეთქი.

შედი, ჯერ შენ იბანავე დე მერე მე შევალ. მრცხვენია, უცხო კაცთან, ხვარ გევიხდიო.

ვიბანავე და შევწევი.

კედლისკენ მიჩოჩდი და აქეთ არ გამეიხედო, შეგიძლია დეიძინოვო, მმართავს.

გახდის ჩქამი მესმის, მარა არ ვიხედები.

ხო შეიძლება, შენი შლოპანცები ჩევიცვა, სოკო ხომ არ გჭირს ფეხზეო.

არა-მეთქი, სუფთა პირსახოცი, მაგერ, კარადაშია. ზევიტ რომელიცხაა ლურჯზოლიანი, ის აიღე, საპონი აბაზანაშია-მეთქი.

კილო კაი, შამპუნი არ მოუთხოვია.

სინათლე ჩააქრო და იმდენხანს იბანდა, რო თვლემა მომე-რია. კბილებით გამოვგლიჯე ძილს თავი.

დანვა. მე კედლისკენ ვარ გადაბრუნებული. ჯერ თვითონაც ზურგშექცევით დანვა და ტრაკი-ტრაკზე მომადო. მერე პირალ-მა ამობრუნდა. ბოლოს ჩემკენ შემოტრიალდა, ზურგშექცეულს ფეხი ფეხზე გადამადო და კეფის ქვეშ კისერზე მაკოცა.

გადმობრუნება რო დავაპირე, სასტიკად იუარა.

არა, არა, არავითარ შემთხვევაში, მასე იყავი, კედლისკენ, რავარც ხარო. უცოლო კაცი ხარ, ათას ადგილას ნაგდები და დამმართებ რალაცასო. გაფიცებ, ვინც გეფიცება, არ გადმობრუნდე, ასე გავთბები ცოტა ხანს შენს ზურგზე და დავიძინებო. ისე რა კაი სუნი გაქვს, რო იცოდე ჯანმრთელი მამაკაცის სუნით.

ნახევარი საათიც გოვუძელი ყურთან მის ცხელ სუნთქვას, მერე, რასაკვირველია, შევუტრიალდი. მთლიანად შიშველი რომ იყო, კედლისკენ შებრუნებულიც ვგრძნობდი.

ფეხები გაშალა და მკლავები ზევით ბალიშს, გარდიგარდ-
მო გადააწყო.

ქვევით, ტახტის ბოლოსკენ ჩავიჩოჩე, გაშლილ ფეხ-
ისწვერებთან შუაში მუხლმოკეცვით ჩოვუჯექი, ტერფებით
კედელს მივეყრდენი, კოჭებსზემით წვივებზე მოვკიდე ორივე
ხელი და ჩემკენ დავქაჩე.

„არა, არა... ჯერ არა.. მტკივა... გეხვეწები... გეხვეწები
ჯერ არა.. ვაიმე... გავიჭყლიტე... რა მძიმე ყოფილხარ გული
მაქვს ცუდად, ცოტა აინიე... სული მომათქმევინე, – გავბრტყ-
ელდი ქალი...“ იმდენი კი ვუხათრე, რომ ორივე ხელზე ავინიე
და თავმკერდის სიმძიმით არ დავანექი, სხვა მხრივ დანდობა
არც თვითონ უთხოვია მაინცდამაინც და მეც აღარ შემეძლო.

დილით მოხდა, რაც მოხდა:

ჩემს მკლავზე ჩაძინებული ექვსზე შევალვიძე.

არ გენყინოს, ლელა, სამსახურში მაგვიანდება-მეთქი.

სა წვივდე ამ რიბირაბოზე, წადი შენ სამსახურში მე გამოვ-
იძინებ და გავიკეტავ კარსო.

არ გენყინოს და ვერ დაგტოვებ, თორმეტზე ჩემი მამიდა
უნდა ჩამევიდეს ქვიტირიდან, მოხუცებული ქალია და რომ
გნახოს, ეხამუშება-მეთქი.

ადგა, სწრაფად მოინესრიგა თავი.

მერე მე შევედი აბაზანაში და რომ გამოვედი, ლელა რა-
ღაცას ეძებს. ეძებს იატაკზე. მაგიდაზე, გადაქექა წიგნებიც,
ამოაბრუნა ხელჩანთა და გადმოყარა, რაც ჰქონდა, სკამზე.

კაი ახლა, ნუ მეხუმრები, მომე ჩემი კალიცოვო, თვალი
თვალში გამიყარა.

რა კალიცო, შენ ხომ არ გაგიჟდი-მეთქი.

შენს თვალწინ ხომ მოვიხსენი ნუხელის ქორწინების ბე-
ჭედი, აბა გაიხსენე კარგადო. სქელი კალიცო, ძველი ოქროსი,
გაჩვენე კიდევცო.

აშკარად თვალთმაქცობს.

არავითარი ბეჭედი არ მახსოვს და არც მინახავს-მეთქი.

ჯერ ინუნუნა, ქორწინების ბეჭედი რო დავკარგო, ჩამო-
მახრჩობს ჩემი ქმარიო. მერე მუქარაზე გადავიდა, გენდე ამხ-
ელა კაცს ვინ ყოფილხარ შენო. ეს ხართ ქართველი მამაკაცე-
ბიო. რუსი ამას არ იზამდაო. ახლავე გამიჩინე ბეჭედი, თვარა
პატრულს დავუძახებ და ცალკე ბეჭედზე შეგიდგენ საქმეს და
ცალკე გაუპატიურებაზეო.

ერიჰა, ლელა არ ხუმრობს.

შარი მინდა, პატრული და პოლიცია მინდა ახლა მე?

არა და ხმას აუნია, სადაცაა კვილის ატეხავს.

რა ღირდა ე შენი ბეჭედი-მეთქი, გამშრალი ხმით ვეკითხე-
ბი, იმის მერე, რაც ყველა კუთხე-კუნჭულში ვძებნეთ და ვერ
ვიპოვეთ.

მინიმუმ 250 ლარიო, რათ მინდა ფული, მე ჩემი ბეჭედი
მინდაო.

შავი დღისთვის ორასი ლარი მქონდა გადანახული. ამო-
ვიღე კარადიდან და გავუნოდე.

ორასის მეტი თავდაღმა რომ დამკიდო, არ მაქვს-მეთქი.
რატომ ხელები არ მომტყდა, კარი რომ გაგიღე-მეთქი.

ორასორმოცდაათს კაპიკი არ დააკლდებაო, არ მინდა არა
ბეჭედს მაინც ვერ ვიპოვი. მოვიდეს პატრული და გაარკვიოს
ჩვენს შორის ყველაფერიო.

ა გოგო, გამომართვი, საღამოს შვიდ საათზე მოდი, ვის-
ესხებ ორმოცდაათ ლარს და დაგახვედრებ! დამაგვიანდა სამ-
სახურში, ღმერთი არ გნამს-მეთქი? ვემუდარები,

გამომართვა, რავარც იქნა, და კარი გაიხურა.

მთელი დღე სამსახურში კრიჭა შეკრული მქონდა ცალკე
სიბრაზისგან და ცალკე სირცხვილისგან.

არადა არ ჰგავდა ნამუსგარეცხილ ქალს.

ვნებიანი იყო, ალერსიანი... გაცვეთილი ქალები ალერსიან-
ები არ არიან.

ორმოცდაათი ლარი ჩვენს ბულალტერს ვესესხე და ველო-
დები ლელას..

ზუსტად შვიდზე მოვიდა.

ცოტა დარცხვენილი ჩანდა, მაგრამ რალაცნაირი ამაყ-
ირონიული იერით შემოაბიჯა.

დაჯდა იქ, სადაც გუშინ იჯდა. სულ ორი სკამი მაქვს.
ერთი სასთუმალთან მიდგას და ტელეფონი მიდევს ზედ.

გახსნა ტყავის მოკლეთასმიანი ჩანთა, ფული ამოიღო და
მეუბნება:

–ბატონო სოსო, არ ხარ შენ ის კაცი, რომ ფული შეგანე-
როს ადამიანმაო. მთელი დღე ჭიანჭველები მივლიდა ტანში და
ყურის შუილმა არ მომასვენაო. პირველად არ მიქნია ეს საქმე,
მაგრამ შენ რალაცნაირი, სხვანაირი კაცი ჩანხარ და ამ წუხ-
ანდელმა ღამემ და დღევანდელმა დღემ იმაშიც დამარწმუნა,
რომ ჩემშიც ქე დარჩენილა ნამუსის ნატამალი და არ ვყოფილ-
ვარ მთლად ხელიდან წასული მეცო.

ა შენი ორასი ლარი და თუ ნებას მომცემ, ამაღამაც
დავრჩები შენთან. ამაღამ მხოლოდ და უკანასკნელად. მეტს
აღარ შეგანუხებო.

მართლაც, მეტად აღარ მოსულა.

არც ქუჩაში შემხვედრია სადმე.

15 თებერვალი, 2006 წელი, თბილისი.

სიკეთის ძვა

იყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა. სო-
ფლად ერთი მოხუცი ცოლ-ქმარი ცხოვრობდა.

შვილის შექნის იმედი კარგა ხანია დაჰკარგოდათ, ბედს
შეგუებოდნენ და მშვიდად ითვლიდნენ თავიანთი წილი წუთი-
სოფლის დღეებს.

კვირაობით ბერიკაცი ქალაქს მიდიოდა.

კალათით ქვასანაყი მიჰქონდა, ჰყიდდა და იმით ირჩენდ-
ნენ თავსა.

იმხანად ბაზარში ქვასანაყს დიდი მაზანდა ჰქონდა.

ერთხელაც, ვნახოთ, კვირა დილით საბაზრედ გამზადე-
ბულ ბერიკაცს მეზობლის გლახა მოადგა.

გლახას ეძახდნენ სილარიბისა და მარტოხელობის გამო,
თორემ ისე, თვალ-ტანა არა უშავდა რა და მუშაობაშიც თუკი
ხელს გამოიღებდა (რაც იშვიათად ხდებდა), წუნს ვერ დას-
დებდი.

მკის დროს თავის მწკრივს ყველაზე ადრე თუ არ გაი-
ტანდა, არც სხვებს ჩამორჩებოდა.

გლახამ თან კარგა მოზრდილი, წანვეტებული ქვა მოი-
ტანა, კალათზე დაუდო ბერიკაცს და სთხოვა: მაინც ქალაქს
მიდიხარ, რა გეხარჯება, აილე ეს ჩემი ქვაცა, იქნებ, ვინმემ
იყიდოსო.

სანამ კალათს მხარზე მოიგდებდა, ბერიკაცმა შეათვალიე-
რა ქვა და უთხრა:

– შვილო, ვის რაში უნდა ამოდენა წანვეტებული ქვა, ქვი-
ჯაში ეგ არ ჩაეტევა და ქვასანაყად არ გამოდგება, ტყუილად
უნდა მათრევირო, ვინ იყიდის ამასო.

– დამდე პატივი. ამ ერთხელ შეინუხე თავი. თუ არ გაიყიდება, ჯანიც გავარდნია. რა იცი, იქნებ მაგ ქვის მუშტარიც გამოჩნდესო, – შევედრა გლახა.

ვერ უთხრა უარი ბერიკაცმა.

ნაილო ქალაქს გლახას ქვა.

ბაზარში დახლზე ქვასანაყები რომ დაალაგა, ის ქვაც გვერდით დაუდო, იქნებ მართლა გაიყიდოს და გლახას ერთი ორი კაპიკი ჩავუტანო.

შუადღემდე ბერიკაცმა შვიდიოდე ქვასანაყი გაჰყიდა, გლახას ქვისკენ გახედვითაც არავის გაუხედავს.

შუადღისას ერთი ახმახი, ივრისპირელი გლეხი გამოჩნდა. ივრისპირელმა ქვასანაყს ზედაც არ შეხედა, სწორედ გლახას ქვას დაადგა თვალი.

– ეს რა არის, ძიაკაცო?

– უბრალო ქვა არი, შვილო. ჩვენს სოფელში ერთი გლახა ცხოვრობს. უსახსრო, ღარიბი კაცია, გამომატანა, იქნებ გაჰყიდო და ლუკმა-პური გამიჩინოვო.

– მართლა ეგრე უჭირს?–ჩაჰკითხა გლეხმა.

– უჭირს, შვილო, უჭირს.

– არ უთქვამს, ეგ ქვა ვის რაში გამაადგებო?

– არ უთქვამს მგონი თვითონაც არ იცის. ქვასანაყად ეგ არ გამოდგება, დიდია და წვეტიანი, ამიტომაც დავდე განზე.

შეებრაღა ივრისპირელ გლეხს ამ უხეირო ქვის პატრონი. ვინ იცის, როგორ უჭირს სანყალსო.

განა მე კი ქონი გადამდის ყურებზე, მაგრამ, მოდი, ვიყიდი ამ ქვასა.

მე თუმც ვერაფერში გამოვიყენებ, ეგეთი ქვები ოხრად ჰყრია ივრის პირას, მაგრამ იმას ხომ გავახარებ, გლახას ცოტა ხანს ხომ სულს ჩავუდგამ ამ ქვაში გადახდილი ფულითაო.

მისცა შვიდი კაპიკი იმ ქვაში გაოცებისაგან პირდაღებულ

მექვასანაყე ბერიკაცს ივრისპირელმა, ჩაიღო ცარიელ ხურჯინში და გასწია შინისაკენ.

აქ დავტოვოთ ბერიკაცი და ჩვენც იმ ახმახ ივრისპირელს გავყვით.

განა საინტერესო არ არის, რას ეტყვის ჯალაბობა იმ წვეტიანი, უსარგებლო ქვით რომ მიადგება კარზე.

ივრისპირელს ერთი უჯიათი და გულქვა დედაკაცი ჰყავდა ცოლად.

როცა ქმარმა უამბო, ასე და ასე, მაღლი ვჰქენ, გლახას ხელი დავუცალე და ლუკმა გავუჩინეო დედაკაცმა ქოში უკულმა ჰყარა:

– შე ოხერ-ტიალო, ჩვენ შიმშილით კუჭი გვიხმება. გადასაყრელი შვიდი კაპიკი სადა გვექონდა ჩვენაო.

აგრე უჭკუობით და უგერგილობით დააქციე ჩვენი ოჯახი შენაო.

ამოტოლა კაცმა იმდენი როგორ არ უნდა იცოდე, ვილაც უსაქმურ გლახას თავი არ მოალორებინოვო.

ვაი, ჩემო სიმწრით ნაშოვნო შვიდო კაპიკოვო, – ზის დედაკაცი და მოთქვამს.

ივრისპირელს გული შეუწუხა ცოლის მოთქვამს.

ვერც იმ ნაყიდ ქვას მოუძებნა შინ ადგილი.

გაიტანა ივრის პირას და სიბ ქვებზე მოისროლა.

ჰოი, საკვირველებავ, გატყდა შვიდ კაპიკად ნაყიდი ქვა და რაღაცამ ყვითლად გაანათა იქაურობა.

მიირბინა გლეხმა და რას ჰხედავს.

აი, ჩემი მუშტისსისხო ოქროს ზოდი დებულყო იმ წვეტიან ქვაში. სტაცა ხელი ოქროს ზოდსა და ჰფიქრობს:

ვინ იცის, იმ გლახას როგორ უჭირს, ჩემი შვიდი კაპიკი იმას ორ დღეს არ ეყოფა პურის ფულადა, ბერიკაცს გავატან ამ ოქროს ზოდს გლახასთან და მთელი ცხოვრება ვარხალალოს იძახებსო. მართალია, ქვა მე ვიყიდე და ოქროს

ზოდიც მე მეკუთვნის, მაგრამ განა იცოდა იმ გლახამ ოქროს ზოდი რომ იდო შიგა, თორემ შვიდ კაპიკად როგორ გაჰყიდდაო. ასე რომ ზოდი იმისია, მე კი, რაც არ მერგება, არ შემერგებაო.

მორბის ბაზარში და გზაში ფიქრობს: ვაითუ, ქვასანაყის ოსტატს სულმა წასძლიოს და ეს ოქრო პატრონს არც კი მიუტანოს.

მე თვითონ უნდა გავყვე სოფელში და პირადად ჩავაბარო ოქროს ზოდი მის კანონიერ მფლობელსო.

მექვასანაყე ბაზრის კარებში შემოხვდა, საქმე მოეთავე-ბინა და შინ ლილინით მიიჩქაროდა.

– ბერიკაცო, იმ გლახასთან უნდა მიმიყვანო!

– ეგა, შვილო, ისეთი კერპია, გაყიდულ ქვას უკან აღარ დაიბრუნებს, – შეშინდა ბერიკაცი.

– არა, ძიავ, ქვას უკან არ ვუბრუნებ, სხვა საქმე მაქვს.

გაუკვირდა ბერიკაცს, სხვა რა საქმე უნდა ჰქონდეს ივრისპირელს ჩვენი სოფლის გლახასთანო, მაგრამ მაინც წაიყვანა და მიჰგვარა.

– აი, შენი შვიდი კაპიკი, ამ კაცს კიდევა შენთან საქმე აქვსო.

გლახამ ათასი მადლობა უთხრა გარჯისთვის. მერე ივრისპირელს მიუბრუნდა:

– თუ ძმა ხარ, არ გამკილო, შინ ხმიადის ნატეხიც კი არ მაბადია, სტუმარი ღვთისაა, ხომ ხედავ, ღმერთმა შენდა სამასპინძლოდ ეს შვიდი კაპიკი გადმომიგდო. წავიდეთ დუქანში, როგორც გაგვწვდება ეს შვიდი კაპიკი, ისე წავიხემსოთ.

როცა ივრისპირელმა არც აცია, არც აცხელა და ოქროს ზოდი ხელში მიაჩეჩა, თანაც ხუმრობით უთხრა, – თავს ნუ იკატუნებ, შენზე მდიდარი ამ ახლომახლო კაცი არ მეგულებაო, გლახას ზაფრანის ფერი დაედო.

– მე პატიოსანი, ღარიბი კაცი ვარ, შენ არ მომიკვდე, მე

საერთო არა მქონდეს რა მაგ ოქროსთანა, – მოჰკიდებს ოქროს ხელს და კვლავ ჯიბეში ატენის სტუმარსა.

როცა ივრისპირელმა უამბო, რაც მოხდა, გლახა მით უფრო უარზე დადგა: ეგ ოქრო მე არ მეკუთვნის, შენი სიკეთისთვის შენ გაგიჩინა ღმერთმა და ღმერთმავე მშვიდობით მოგახმაროსო.

დიდი დავისა და აჯა-მუდარის შემდეგ გლახამ და ივრისპირელმა სამად გახერხეს ოქროს ზოდი. ერთი ნაწილი ერთმა წაიღო, მეორე – მეორემ და მესამე კი მექვასანაყეს არგუნეს.

გაიყვეს ღვთის ბოძებული სიკეთე და დღემდე ბედნიერად ცხოვრობენ.

ბომბორას ზღაპარი

ბომბორა პანანინა, შავდრუნჩა, მსხვილთათება ლეკვი იყო, პაპა სერგოს რომ არჩუქეს.

ბუხარს არ შორდებოდა. ეზოში სასეირნოდ რომ გაიყვანდნენ, ტირილისმსგავს ნკმუტუნს იწყებდა.

ყველაზე კარგად მაშინ გრძნობდა თავს, როცა აიყვანდნენ და პარტყუნა ყურებზე ხელს უსვამდნენ, ეფერებოდნენ.

ოთხი თვისაც არ იქნებოდა, ეზოში ჟრუნია ქათამს რომ გამოეკიდა.

ქათამმა, როგორც ჩანს, არაფრად ჩააგდო, ფეხსაც არ მოუჩქარა.

ბომბორამ კარგად არც კი იცოდა, რისთვის გარბოდა ქათმისკენ, მაგრამ რომ მიუახლოვდა, თავი ველარ შეიკავა და დრუნჩით ქათმის ფაფუკ ბოლოს დაეჯახა.

ჟრუნიათ ერთი ამბავი ატეხა. მგონი, დასადებად გამზადებული კვერცხი გამიბზარა ამ უხეშმა ლეკვმა თავისი არგასამობი დრუნჩითო.

ეს დღე იყო და ის დღე, ბომბორა დააბეს და აღარც აუშვიათ.

როცა კისერზე ყელსაბელი ძალიან მოუჭერდა, ახლით უცვლიდნენ.

იქვე ახლოს ხის ჯიხური დაუდგეს, რომელშიც არასოდეს შესულა.

ჯიხურის გვერდზე ორი რკინის ქოთანს იდო.

ერთში წყალს უსხამდნენ, მეორეში – სალაფავს.

გაიზარდა ბომბორა.

აზვავებულ, ოქროსფერ ნაგაზად იქცა.

პირველად ბელლისკენ გაქცეულ თავს დაუყეფა.

თავს კინაღამ გული გაუსკდა.

თვით ბომბორასაც გაუკვირდა, ეს რა ხმა ამომსკდა ყელიდანო.

ამის მერე ხშირად ყეფდა.

უყეფდა ჭიშკართან ჩავლილ ცნობისმოყვარე გამვლელებს, უნაბის ძირში მთვლემარე ხატაურა კატას, რომელიც ხანდახან თითქოსდა ბომბორას გასაჯავრებლად, ბალახზე ზმორებით ამოკოტრილდებოდა. ცალი თვალი კი ყეფით დაღლილი ბომბორასკენ ეჭირა, თუმცა კარგად ხედავდა, რომ ნაგაზი მსხვილი ჟღერიალა ჯაჭვით იყო დაბმული.

უყეფდა უდროოდ დროს აყივლებულ მამალს, მისი თანამომძეების შორიდან მოვარდნილ ყეფის ექოს, ლობზე გამწკრივებულ, აბეზარ ჩიტებს და ზოგჯერ მთვარესაც კი.

დღისით წინა თათებს შორის მინაზე დრუნჩდაყრდნობილს ეძინა.

თავს მხოლოდ მაშინ ასწევდა, როცა პაპა სერგო ჯამში სალაფავს ჩაუცლიდა და მისებურად, ჩახრინული ხმით შეეხმიანებოდა:

– რაო, ბომბორა, ხომ არ მოგწყინდა?

როგორ არ მოწყინდა ბომბორას.

ერთი სული ჰქონდა, გაეგო, რა ხდებოდა ამ რკინისგისოე-ბიანი ლობის მიღმა, საით მიიჩქარ-მოიჩქაროდნენ ადამიანები, რატომ ებურა რძისფერი ნისლი დილდილობით ბუხრების ზემოთ მწვანედ ამოქოჩრილ ტყეს, რომელსაც ბომბორა მხოლოდ მაშინ ხედავდა, როცა წინა თათებს ჯიხურს დააყრდნობდა და ლობეში მზერას გააძვრენდა.

ვერაფრით აეხსნა, რა დააშავა, რატომ იყო დაბმული მაშინ, როცა ქურდბაცაცა კატა თავისუფლად კატური სიმსუბუქე-არხეინობით დააბიჯებდა სახურავზე და ჩიტები, ეს სულელი ცანცარხტუნია ჩიტუნები, როცა მოისურვებდნენ, ხეთა კენწერობს ზემოდან მოექცეოდნენ, წრეს დაარტყამდნენ ცის კამარას და წამში მალა აგდებული კენჭებით დააცხრებოდნენ ეზოს კუთხეში მიყრილ ქვიშას ბომბორას გულზე გასახეთქად, საბუმბლავ-საფრთხილოდ.

კატის უტიფრომდე მისული გულგრილობა-ფეხზემკიდობა აუტანელი რომ ხდებოდა, ბომბორა დაიგრგვინ-დაიქუხებდა, ერთი ნახტომით გავარდებოდა ხატაურასკენ, მაგრამ ჯაჭვი, ეს დასანვაფი ჯაჭვი, ისე ღონივრად დაქაჩავდა, თითქოს კისრის ძარღვები დააგლიჯესო.

ბომბორა თავს რკინის ბოლოსკენ მიღრეჯავდა და სიბრაზისგან სუნთქვაშეკრული კარგა ხანს ქმინავდა ბედგამწყრალ-ამღვრეული.

ერთხელ, ნანვიმარზე ბომბორამ მისებურად, თავგანწირულად რომ გაინია კატისკენ, სველ მინაში ჩარჭობილი პალო ნაფერდდა და ჯაჭვის ბოლო გადაძვრა.

კატამ წამის მეათასედში იგრძნო საშიშროება და თუთის ხეზე ავარდა. ბომბორა ვერ მიხვდა, რა ხდებოდა, რატომ მიუშვეს ლობესთან ასე ახლოს.

ეზოს ელვისსინრაფით შემოურბინ-შემოუმლიგინა, მერე მესერსა და ჭიშკარს შუა ღრიჭო იპოვა და ქუჩაში აღმოჩნდა.

უკან არ მოუხედავს.

ცოტა ხანს არხისპირს გაჰყვა, ბოგირქვეშ გაძვრა და ტყისკენ აიღო გეზი.

ხანდახან შიშით მოხედავდა ჯაჭვს, რომელიც ერთგულად მისთრევდა.

ჯაჭვის ჟღრიალ-ხრიალზე ეჩვენებოდა, თითქოს ვიღაც მოსდევსო, შეულრენდა თავისივე „რკინის კუდს“ და ე მანდ არ დამეწიოსო, ფეხს მოუჩქარებდა.

კარგა ხანს ირბინა.

ბოლოს დაიღალა და მოშივდა კიდეც, მაგრამ შინ დაბრუნებაზე არც უფიქრია.

ისე მობეზრებოდა ერთფეროვნება, გისოსებიანი ლობე, ვინრო ჯიხური და მეტიჩარა კატა, რომ მზად იყო ქვეყნის კიდემდე ერბინა, ოღონდ უკან არ დაბრუნებულყო.

ღამდებოდა, როცა ტყის ნაპირას პატარა, ალიზით შეღესილ ქოხს მოჰკრა თვალი და იქეთკენ გაეშურა.

ქოხის სიახლოვეს ძროხები იწვნენ და იცოხნებოდნენ.

ბომბორა რომ დაინახეს, ძროხებს თვალეები გაუფართოვდათ და ნესტოებიდან კვამლისფერი ორთქლის გამოშვებას მოუხშირეს.

რამდენიმე ძროხა კი დაუპატიჟებელი სტუმრის უდროოდროს მოსვლით შეშფოთებული ფეხზე წამოდგა.

ძროხებმა ბომბორას რქები დაუმიზნეს და თავები გააქნგამოაქნიეს.

ამით აგრძნობინეს, გულში ცუდი რამ თუ გიდევეს, გირჩევთ ხელი აიღო, ამ რქებთან ხუმრობა არ გამოვაო.

ბომბორამ ძროხებს ყურადღება არ მიაქცია ქოხთან მივიდა და ორჯერ ისე ხმადაბლა შეჰყეფა, რომ მხოლოდ ქოხში მყოფთ გაეგონათ, ხოლო ძროხებს გული არ გაჰხეთქოდათ.

გამოვიდა ტყავის ქურთუკიანი. ცოცხულვაშა კაცი.

– ოჰო, შენ ვინა ხარ? – ჰკითხა მასპინძელმა..

– ბომბორა, – მიუგო ბომბორამ.

– აქ რა გინდა? ჯაჭვიც მოგყვება, ისე, მოვლილიც ჩანხარ.

– რა მოვლილი, დღედაღამ დაბმული ვყავდით, – ჩაიყეფჩაილაპარაკა ბომბორამ, – ველარ ავიტანე და გამოვიქეცი.

– ქალო! – ქოხის კარებს შესძახა ქურთუკიანმა, – პურის ნაჭერი გამაიტა, ჩვენი ძროხების მწყემსი თავისი ფეხით მოგვადგა.

ქალმა ჯერ გამოიხედა, „უი რა ლამაზიაო“, დაიძახა, შებრუნდა პურის კარგა მოზრდილი ნაჭერი გამოიტანა და გადაუგდო.

ბომბორამ პური დაჰყნოსა და თავისი ფაფუკი, ლამაზი კუდი უფრო გააქიცინა, ისე რომ მასპინძლებისთვის თვალი არ მოუცილებია.

– ოჰო, ცარიელა პურს არა სჭამ? გეტყობა ძალიან განებივრებდნენ, შეჭამ, შეჭამ, როცა ძალიან მოგშივდება, აბა ქალო, შენ მანდედან მოუარე, ჯაჭვის ბოლო აიღე და მაგრა

გეჭიროს, ლომს გამოვიტან და ჩავასობ. აქვე, ძროხებთან ახლოს დავაბათ.

– პატრონი?! – ეჭვნარევად იკითხა ქალმა.

– ხომ ხედავ, სახლიდან გამოქცეულა. თუ ორ დღეში პატრონი გამოუჩნდა, დავუბრუნოთ, თუ არა და მერე საძოვრებზე წავიყვან.

ბომბორამ სიტყვები ვერ გაარჩია, რაკილა ცოცხულვამა დუდლუნით და ჩქარჩქარა ლაპარაკობდა, მაგრამ მიხვდა, რომ კარგს არაფერს უპირებდნენ.

ჯერ უკანსვლით წავიდა ჭიკრისაკენ, ჯაჭვთან დახრილ დიასახლისს შეუღრინა, მერე ერთბაშად შებრუნდა და კუდამოძუებულმა ტყეს მისცა თავი.

ტყეში ცივი, იდუმალი სიჩუმე იდგა.

ხეების ქვეშ ნაკადულებსა და ხავს-ბალახზე ღამე ჩანოლილიყო მალლა კი ტოტებს შორის, სიცივისაგან გაღეული მთვარე მოჩანდა.

ბომბორამ ბევრი ირბინა ტყეში.

ხან ციციანათელებს დაედევნა, ხან უდროო დროს შეღვიძებული ჩხიკვის ჩხავილმა გაიტყუა, მერე უკან დაბრუნება სცადა, ხან იქეთ მიანყდა, ხან აქეთ, მაგრამ გზა ვერ გამოიგნო.

რუს ნაპირას ზღარბს გადაანყდა.

ზღარბი უკანა ფეხებზე დამჯდარიყო და მწარედ ტიროდა. რა გაგჭირვებიაო, ჰკითხა ბომბორამ.

მეტი რალა უნდა გამიჭირდეს, გარენარმა ტურამ ერთადერთი შვილი მომტაცაო, მოთქმით მიუგო დედა-ზღარბმა.

კი მაგრამ შენი შვილი უეკლო ხომ არ იქნებოდაო, – რანაირად ჩავლო ტურამ პირიო. – გაიკვირვა ბომბორამ, როცა ზღარბს კიდევ ერთხელ შეავლო თვალი.

– პატარა იყო, ორი თვის. ეკლები ჯერ არ მომაგრებოდა, მეც იქვე, წყლის მოსატანად ჩავედი, მე სასიკვდილე, თორემ ცოცხალი თავით არ დავანებებდი... ჩემი შვილი... ჩემი ზღარბუნა, მოგიკვდეს დედა, ვინ იცის, რა დღეში ხარ... გუ-

ლამომჯდარი სლუკუნებდა ზღარბი და ქვითინისგან ეკლები უცახცახებდა. ბომბორა სულით ხორცამდე ააფორიაქა დედა-ზღარბის საცოდაობამ, წავიდეო, ვეძებოთ, იქნებ გიშველოო, დააიმედა.

ბევრი ეძებეს, მაგრამ ქურდბაცაცა ტურას ნაკვალევსაც ვერ მიაგნეს.

ის იყო დაბრუნებას აპირებდნენ, რომ წინვანში ფაჩუნფხაკუნი მოესმათ.

ფეხაკრეფით მიუახლოვდნენ და მთვარის შუქზე კარგად გაარჩიეს ტურა, რომელიც რალაც შავ საგანს მოღზე ათამაშებდა.

ააგდებდა პირით დაიჭერდა, განზე მოისროდა, მერე ორივე ფეხებით დააცხრებოდა, ნაიბურთავებდა, ისევ მალლა აისროდა და „შავი ბურთი“ ძირს დაცემის დროს წაიკვნეს-წაიკრუსუნებდა, ტურა წამით გაქვავდებოდა და სიჩუმეს მიაყურადებდა.

– ის არის, ჩემი შვილია! – აცახცახდა დედა-ზღარბი და გაინია, მაგრამ ბომბორამ არ გაუშვა.

– შენ აქ დამელოდე, ახლა მე ვიცი, – თქვა ეს და ბომბორა მთვარის მოღზე შევარდა, შევარდა და ისე დაიქუხ-დაიყეფა, რომ ყალყზე შემდგარმა ტურამ „მიშველეთო!“ დაიკვივლა, სხვა ველარაფერი მოასწრო, ტყვე-ნადავლისკენ არც გაუხედავს, ლელიანში გადახტა და გაუჩინარდა.

ბომბორა ეკლიან „შავ ბურთს“ ეცა, თბილი ჰაერი შეაფრქვია, დაყნოსა, დაუყვავა, ნუ გეშინია, გადარჩენილი ხარო, უჩურჩულა, მაგრამ სანამ საფარიდან დედა-ზღარბი არ გამოვიდა და შვილს სიხარულის ცრემლებით არ მიუსალბუნა, ზღარბუნამ თავისი პანანინა დრუნჩ-პირი არ გამოაჩინა.

მერე კი გული ამოუჯდა და დედიკოსთან ერთად თვითონაც ატირდა.

– იცი, დედიკო, შიშისაგან სული მეღეოდა, მაგრამ მაინც მარჯვედ ვიყავი. ეკლის კაბაში ისე შევძვერი და მოვიმუშტე,

რომ საზიზლარმა ტურამ პირი ვერ დამაკარა. ეგ იყო მხოლოდ მალლა რომ მისროდა და მახურთავებდა, თავბრუ მეხვეოდა.

ბომბორამ დედა-შვილი სორომდე მიაცილა, რომ გვიან ღამით ტყეში ხიფათს რასმე კიდევ არ ნაწყდომოდნენ.

ზღურბლთან დაემშვიდობა, თუმც თვითონაც კარგად არ იცოდა, საით წასულიყო.

ახლა იგრძნო, რომ საკმაოდ დაღლილი იყო და პაპა სერგოს ხელების სუნიც მონატრებოდა.

დედა-ზღარბი წინ გადაუდგა; ჩვენს მხსნელს ჩვენს გადამრჩენელს უვახშმოდ როგორ გაგიშვებო.

სუფრა იფნის ძირას, სოროსთან ახლოს, ხავსიან ლოდზე გაშალეს.

ის იყო დედამამიშვილების სადღეგრძელო უნდა დაეღიათ, რომ ტყეში შტოების ლანალუნი და ბრდღვინვა-გრიალი გაისმა,

თვალის დახამხამებაში კბილთა ღრჭიალი და ქშინვა თითქოს ციდან ჩამოშვავდაო, თავზე უშველებელი ჩრდილი გადაახტათ.

თავის აწევა ვერ მოასწრეს ახლა მეორე ჩრდილმა გადაუარათ და კივილიც ჩაესმათ.

– საით, შე ბანდიტო! არიქა! მიშველეთ!

– არჩვის ხმაა. ეტყობა მგელი დაეცა, – აცახცახდა ზღარბი, – არჩვები მალლა კლდეებზე ცხოვრობენ, მაგრამ იქ რომ თოვლს დასდებს ქვევით ჩამოდიან საძოვარზე.

ბომბორა კბოდეს მიადგა და გადაიხედა.

ქვემოთ ველზე ორი გრძელი ჩრდილი გარბოდა.

წინას ზურგზე გუდურასმსგავსი კუზი უჩანდა.

მოფიქრების დრო არ იყო. ლელეს ორი ნახტომით გადაევილო და გზა მოუჭრა.

ლოდს ამოეფარა და როგორც კი მგელი გაუსწორდა, გამოუხტა, მაგრამ კბილის ჩავლება ვერ მოასწრო.

– ვერ წამიხვალ! – ყეფით დაადევნა და გამოუდგა.

სერი ჩაირბინეს, მგელს თავდაღმართზე სირბილი უჭირდა. ბომბორამ მთვარის შუქს თვალი შეაჩვია. ახლა ძნელი გასარჩევი როდი იყო, რომ მგელს ზურგზე არჩვის ნუკრი მოეგდო და გულშეღონებული ნუკრის წინა თათები კბილებით ეჭირა.

მგელსა და ძალღს შორის მანძილი თანდათან მოკლდებოდა.

მგელმა იაზრა, საცაა მომწვდებიანო, ნუკრს პირი უშვა და ლაქაშებს გადაევილო.

ბომბორამაც აინია გადასახტომად, მაგრამ უეცრად ჯაჭვმა ისე ღონივრად დაქაჩა, ეგონა, თავი კისერზე აღარ შერჩებოდა. წინა ფეხებზე დაეცა და შემოტრიალდა.

ჯაჭვის ბოლო ორ გამხმარ ფესვს გამოდებოდა და გაჭედელიყო. ხან წინ გაინია ბომბორამ, ხან უკან, მარჯვნივ და მარცხნივაც მიანვა, მაგრამ რაც უფრო ქაჩავდა ჯაჭვი უფრო ღრმად ეჭდობოდა ფესვებს და იჭედებოდა.

არჩვი თავის ნუკრს მივარდა და მოასულიერა.

– სადა ვარ?– იკითხა ნუკრმა– თავი რატომ მიბრუის და წინა თათები რატომ მტკივა?

– შვილო, მგელმა მოგიტაცა და ის ძალღი რომ არ მოგვეშველებოდა, დავილუპებოდით, – ჩლიქით ბომბორასკენ ანიშნა არჩვმა.

– ვაიმე, მეშინია, ეგეც მგელია! – ნუკრი დედის მკერდს მიეყრდნო.

– არა შვილო, ეგ ძალღია. ჩვენ არას გვერჩის. ბალახისმძოველ ცხოველებს ხშირად მგლისგან იცავს.

ბუჩქებიდან ტურამ გამოყო თავი, ბომბორა ამ დღეში რომ დაინახა, ნიშნისმოგებით გაიღიმა და გაუჩინარდა.

არჩვმა ტურა შენიშნა და მიხვდა, რომ იგი საკაიკაცოდ როდი გარბოდა ტყის შუაგულისკენ.

მალე ზღარბი და ზღარბუნაც მოახლოვდნენ.

ბევრი უჩხიკინეს ფესვებს შორის გახლართულ ჯაჭვის ბოლოს, მაგრამ ვერაფერი მოუხერხეს.

ბომბორა ადგილზე ტრიალებდა. უნებურად დატყვევებული სასონარკვეთილებში არ ჩავარდნილა, პირიქით მეგობრებზე ზრუნავდა.

– ნადით, ახლა აქ ყოფნა საშიშია. რაკი ტურამ იცის რომ დაბმული ვარ, არ მოისვენებს. მარტო ვერ გაბედავს ჩემთან შებმას. უსათუოდ მგელს მოიყვანს, თქვენ თავს უშველეთ... ვეცდები გავუმკლავდე... თუ მომერივნენ, ერთ რამეს გთხოვთ გერგეტის ტაძარში სანთელი ამინთეთ და ჩემი სული ღმერთს შეავედრეთ.

ამ სიტყვებს ბომბორა ცრემლგამშრალი ამბობდა. იგი მზად იყო ტყის მეკობრე-მტაცებლებთან შესარკინებლად, მაგრამ გულში მაინც სწყევლიდა ამ ჯაჭვის მომგონ-გამომჭედელს.

* * *

თქვენ როგორ ფიქრობთ, ნავიდოდნენ, გაეცლებოდნენ ბომბორასგან გადარჩენილები? მიატოვებდნენ განსაცდელში ჩავარდნილს?

თქვენც არ მომიკვდეთ.

რალაც უნდა მოვიფიქროთო, აწრიალდნენ დედანულნი.

იფიქრეს, იფიქრეს და მოიფიქრეს.

გათენებას ბევრი აღარაფერი უკლდა, მთვარეს ნელ-ნელა ფერი ეკარგებოდა, ხოლო მიკიოტები ხევებს უფრო ხშირხშირ ჩაჰკიოდნენ, როცა ტურამ და მგელმა ამოიაღმართეს. შურისძიებადქცეული მგელი თავდაჯერებით მოძუნძულებდა, ტურა კი ახლომანლო კენგურუსავით მოხტოდა და ღოჯებიან დოსტაქარს ბომბორასკენ უჩვენებდა.

მოახლოვდნენ მტრები თუ არა, თითქოს მიწიდან ამოძვრნენო რქაბასრი მამალი არჩევი ნამოიმართნენ და ბომბორას წინ საბრძოლო მზადყოფნაში გამწკრივდნენ.

მგელი ცოტა არ იყოს შეკრთა, მაგრამ ტურასთან იხტიბარი არ გაიტეხა.

კბილები დაკრიჭა და შეტევისთვის მოემზადა.

– არჩევი არიან, შენს დანახვაზე კურდღლებივით დაფრთხებიან, მიდი! – გაამხნევა ტურამ თვითონ კი ყოველ შემთხვევისათვის განზე გაიხედა და ბურქებში გასაძვრომ-გასახტომი მოინიშნა.

ტყის ყაჩაღებს მთავარი განსაცდელი თურმე, წინ ედოთ.

მგელი საომარ ადგილს ხუთიოდე ნაბიჯზე რომ მიუახლოვდა, აინია და გადახტა, იფიქრა არჩევების ალყას ნახტომით უფრო გავარღვევო, მაგრამ დახტომისთანავე თათებქვეშ საშინელი ტკივილი იგრძნო, თითქოს ათასი სადგისით ერთბაშად უჩხვლიტესო. ჩანს ეკლებს დავახტო, გაიფიქრა მგელმა და მარჯვნივ გადაინაცვლა, ამჯერად უფრო მეტი ეკალი შეერჭო, თითქოს თათებზე ცეცხლი წაუკიდესო.

შორიდან სასაცილო სანახავი იყო.

იქეთ-აქეთ აწყდებოდნენ, ცირკის ზამბარაზე რომ კლოუნები ხტუნავენ ისე ხტოდნენ მგელი და ტურა, ხტოდნენ და თან ცივი ხმით გაჰკიოდნენ.

ბომბორას ირგვლივ მიწასგაკრული ზღარბები სიცილს ვერ იკავებდნენ და მათს ზურგებზე ტურა-მგლის დავლურს შიგა და შიგ ტაშს აყოლებდნენ.

გამხმარი ცაცხვის გარშემო მუზარადიანი მცველებივით მდუმარედ იდგნენ მამალი არჩევი და ყოველ წამს მზად იყვნენ ხმლებივით რქები მომხვდურთა თავ-კისერზე დაეტრიალებინათ.

ბომბორა ომანინი ყეფით იქეთ-აქეთ აწყდებოდა და შიგადაშიგ ფეხებდანყლულეული მტაცებლების კორდებალეტის ცქერით ტკბებოდა.

ჩენი პატარა, მაგრამ ჭკვიანი მკითხველი ალბათ მიხვდა, რომ დიდი ომი არ შედგა.

მგელი და ტურა სამარცხვინოდ უკუიქცნენ და კისრისტეხით ჩაირბინეს სერი.

მირბოდნენ და დაჩხვლეთილი თათებით ბალახზე სისხლის ცვარ-წვეთებს ტოვებდნენ.

ვერ მიმხვდარიყვნენ, რა მოხდა.
როგორ წრმოიდგენდნენ, რომ უთვალავი ზღარბის „მინდ-
ორზე“ შეიტყუეს ბომბორას მეგობრებმა.

... ახლა კი დროა თქვენც დაგასვენოთ, ბავშვებო, ტყის
ბინადარნიც ტყეს შევატოვოთ და გითხრათ სიმართლე, მეც
დავიღალე.

პატარა ხომ აღარა ვარ.

ჩვენი ზღაპარიც ისე მშვიდობიანად მთავრდება, როგორც
სხვა კეთილი ზღაპრები.

მზის ამოსვლამდე ფეხი არ მოუცვლიათ ზღარბებს და არ-
ჩვენს.

ვაითუ ტურა-მგელი მობრუნდნენო, თვალმოუხუჭავნი და-
რაჯობდნენ ბომბორას.

მზე ჯერ კიდევ მხოლოდ ხის კენწეროებს ანათებდა, როცა
ტყეში შაშვის შემფოთებულ ქახჭახს ადამიანთა შორეული ექო
მოჰყვა.

– ბომბორა! ბომბორა!

– ბომბორ! ბომბორ!

ხმა თანდათან ახლოვდებოდა.

ბომბორამ ჯერ ყურები სცქვიტა, მერე ჰაერი ფლუკუნ-
ნკმუტუნით მოჰყნოსა და ყეფა ასტეხა.

ხეობას ხელჯოხიანი კაცი რომ ამოჰყვა, მეგობრებს იქ
უკვე აღარ ესაქმებოდათ, სათითაოდ გადაკოცნეს ბომბორა
და ტყეს შეერივნენ თავიანთი ხიფათიანი, მაგრამ თავისუფა-
ლი ცხოვრების გასაგრძელებლად.

პაპა სერგომ გულში ჩაიკრა ბომბორა.

გახარებული ძალლი დიდ წითელ ცხვირს ულოკავდა პა-
ტრონს და ცრემლი დრუნჩზე ესკვნებოდა; თურმე როგორ
მყვარებია ჩემი ბებერი პატრონი და არ ვიცოდით.

...იმ დღეს ქალაქში პაპა სერგოს მეზობელმა ჩამომაკითხა
და ბომბორას ამბავი რომ ვკითხე, სხვათა შორის მითხრა: იმ
დღის შემდეგ ბომბორა აღარ დაუბამთ, ეზოშია გაშვებული

კისერზე ვერცხლისფერი მედალიონი ჰკიდია, დღისით ჯიხ-
ურის წინ ქეჩაზე წევს და ტყის სიზმარს ნახულობს, ღამით კი
პატრონის ეზო-კარს ფხიზლად დარაჯობს.

ქათმები? ეგ რაღა სალაპარაკოა. რასაკირველია ქათმებს
აღარ უყეფს.

მედალოსანი ძალღია, ქათმებს თავს გაუყადრებს?

ტერენტი ბრანელი

პირველი სურათი

სცენა ჩაბნელებულია.

ისმის სევდიანი მუსიკა.

სცენის შუაში, შემალლებულზე მდგომი ტერენტის სახეს, თითქოს ნეგატივი მჟღავნდებაო, ნელ-ნელა ემატება სინათლე.

მის წინ მიმოზებვივით თავდახრილი ქალიშვილები დგანან.

სინათლეში ნელ-ნელა ჩნდება, რომ გოგონებს ხელში წითელი მიხაკები უჭირავთ.

ეს მიხაკები პოეტ ტერენტი გრანელს ეკუთვნის.

იგი საშუალოზე მაღალია. ბეჭებში მოხრილი. გრძელი ყავისფერი პალტო აცვია. თეთრი შარვალი. პალტო შიშველ მხრებზე მოუსხამს, ყელთან მოლურჯო გრძელი კაშნე შემოუხვევია. თმანვეროსანია, ასე 22-23 წლის.

იგი, თითქოსდა, ლექსებს კითხულობს და ქალადს იატაკზე ჰყრის.

მის ირგვლივ ქალიშვილები მოძრაობენ, იატაკზე დაცვენით ლექსებს ჰკრებენ და ზოგი გულში იხუტებს, ზოგი ფრთხილად ინახავს უბეში.

პოეტი ავანსცენისკენ მოიწევს ქრისტესავით ხელებგაშლილი.

მისი ხელები იქეთ-აქეთ ქალიშვილებს უჭირავთ. მათ შორის მარო მაყაშვილიცაა.

პოეტის გრძნეულ ხელებს, როგორ დირიჟორის მოძრაობას, ისე დაჰყვებიან ქალიშვილები.

იგრძნობა, რომ პოეტი უყვართ.

ფარვანასავით დასტრიალებენ.

1921 წელია. საქართველო დამოუკიდებელია.

უეცრად პოეტისა და ქალიშვილების იდილიურ ურთიერთობას დელგმა, გრგვინვა-გრიალი, ჭექა-ქუხილი (სროლის ხმაში გადასული) არღვევს. ქალიშვილები გარბი-გამორბიან.

სცენაზე ოციანი წლების ტანსაცმლიანი ქალები, კაცები მიდი-მოდინ ზოგი ქოლგით, ზოგი ხელჯოხით.

გარბიან...

უბედურების მომასწავებელი მუსიკა ისმის.

მეორე სურათი

დელგმა... სროლა... კბილთა ღრჭიალი...

სიბნელეში წითელი და შავი ფერები ერთმანეთში ირევა.

იგრძნობა. რომ უცხო ძალა შემოიჭრა. საშინელება ხდება.

ეს იუნკრები იბრძვიან კოჯორთან საქართველოს თავისუფლებისათვის.

მრისხანე ხმაური ნელ-ნელა სუსტდება.

ნელ-ნელა, რიგ-რიგობით ეცემიან იუნკერები სცენაზე.

ცისფრად ნათდება.

თეთრ-წითელში (სისხლიანი თოვლი) ქართველი თავდადებული იუნკრები ჩანან დაღუპულები.

შემოდის 18 წლის მარო მაყაშვილი. მხარზე ჩანთაგადაკიდებული, მშვენიერი გოგონა.

მკვდრებსა და დაჭრილებს შორის დადის იგი.

შეძრწუნებული, თავგანწირული მარო მაყაშვილი – მეზობრობა უსათნოესი და... ზოგს ჭრილობას უხვევს, ზოგს მკერდზე ადებს თავს. ზოგის მარჯვენას მაღლა წევს და სასონარკვეთილი ძირს უშვებს.

დაფარფატებს თეთრი გედივით მკვდრებსა და დაჭრილებს შორის და...

უეცრად სროლა გაისმა.

მტრის ტყვიამ განგმირა მარო მაყაშვილი.

იგი თავის მეზობელ იუნკერ ძმებს გვერდით მიუწვა.
სამგლოვიარო ზარი.
ქარი ანგრევს ყველაფერს.
აფრიალებს იუნკერთა დროშებს და მოსასხამებს, მარო მა-
ყაშვილის კულულებს.
და სცენის სიღრმიდან შემოდის ტერენტი გრანელი.
ჯერ გაოცება; მერე შეძრწუნება იხატება მის სახეზე.
აი, რა უყვეს ჯალათებმა დამოუკიდებელ საქართველოს.
მოდის, ხელებს ვერხვის ტოტებივით აცახცახებს.
ხან სახეზე იფარებს, ხან ყელთან მიაქვს და უეცრად საყ-
ვლო გაიგლიჯა, პალტო თითქოს მკერდზე გადაიხია.
მარო მაყაშვილს ჰკიდა თვალი.
დაიჩოქა. რალაცას ბუტბუტებს.
კულული გაუსწორა მკვდარს.
უბიდან ის მიხაკი ამოიღო, რომელიც გუშინ სხვა ქალიშ-
ვილებთან ერთად მარომაც უსახსოვრა.
გულზე დაადო მიხაკი საქართველოსთვის ზვარაკად
შენიშნულ თეთრ გედს – მარო მაყაშვილს.
მერე ხელში ნაზად აიყვანა.
შემობრუნდა და...
მრისხანე ნაბიჯების ხმა.
მისკენ მოემართებიან კონუსისქუდიანი, წითელვარსკვლა-
ვიანი ჯალათები.
შუაში ჩაიყენეს.
ტერენტი მარო მაყაშვილის გაცივებული სხეულით ხელში
დააპატიმრეს.

მესამე სურათი

სასაფლაო.
შავი საფლავები. ზოგან ჯვარი, ზოგან უბრალოდ საფლა-
ვის ბორცვი.

უკან ცისფრად განათებული სივრცე.
ტერენტი გრანელი სასაფლაოზე დაეხეტება.
სასაფლაო მისი სახლია.
აქ ათენებს და აღამებს.
იგი შეშლილია. ნვერგაბურძგნული, უფრო გამხდარი და
გაუბედურებული.
სასაფლაოზე ხან ტკივილიანი გარინდება.
ხან ქვითინისმაგვარი მუსიკა.
უიმედობა, სიკვდილი გამეფებული ირგვლივ.
ტერენტი ხან ერთ საფლავთან ჩამოჯდება, ხან – მეორეს-
თან.
თვალზე ცრემლი უბრწყინავს.
ტანსაცმელი თითქმის შემოსძარცვია.
ჯიბიდან ბოთლს იღებს. ისხამს არაყს. ცოტას მოსვამს და
ჭიქას ბოთლიანად საფლავზე ტოვებს.
ძენის ტოტებივით ირხევა უკან მირაჟულ მოცეკვავეთა
შავოსანი ქორო.
(აქ ამირან შალიკაშვილმა უკეთ იცის სასაფლაოზე ტერენ-
ტი გრანელის სულის მოძრაობა, მკვდრებთან მისი სიახლოვე
როგორ უნდა გამოხატოს).
ბნელდება. ჭექა-ქუხილი. ისევ ოდნავ ინათებს.
ტერენტი ერთ-ერთ შემალლებული საფლავის ახლოს
თითქოსდა ლექსს კითხულობს.
ხან გაფრენას ლამობს, ხან მოწყვეტით ჩამოუცვივდება
ხელები.
და ხდება საოცრება:
საფლავებიდან ნელ-ნელა ამოჰყვეს მკვდრებმა ხელები.
თითქოს ენძელები ამოვიდნენო მიწიდან.
რა არის ეს? მკვდრები მადლობას ეუბნებიან ლექსებისათ-
ვის?
თუ შველას ითხოვენ დამარცხებული, დაჩოქებული საქა-
რთველოს მიცვალებულნი?

ისევ ქარი.

ისევ გრიგალისებური მუსიკა.

და ტერენტი, შეშლილი ტერენტი, ირხევა, იკეცება, ლამის წელში გადატყდეს ქარიშხალში მოყოლილი კიპარისივით.

მეოთხე სურათი

ტერენტი ისევ შეშლილია. ახლა მხოლოდ 35 წლის არის, მაგრამ თითქმის მობერებულა.

თავდახრილი, მწუხარე, შავოსანი ქართველები თითქმის ყურადღებას აღარ აქცევენ, თავიანთ საქმეებზე მიიჩქარიან.

რა მოხდა?

რატომ გაუგულგრილდა ქვეყანა ასე პოეტს?

წითელი რუსეთისგან დამონებულ საქართველოს აღარ „ცხელა“ პოეზიისთვის.

ტერენტი-შეშლილი, ტანსაცემელ-ფეხსაცემელ შემოხეული პოეტი ხარხართ სცენის ხან ერთ კუთხეში გამოჩნდება, ხან მეორეში.

ადამიანები გაურბიან.

ჯიბიდან მიხაკს ამოიღებს.

უნდა აჩუქოს ხან ერთს, ხან მეორე გამვლელს.

არავინ ართმევს პოეტს გამონვდილ მიხაკს.

ისევ გიჟის სიცილი, ისევ სასონარკვეთა.

„ო, დედამინავ, უფრო მაშინებ,

როცა ფიქრებით ზეცას მოვიარ,

წმინდაო ღმერთო! რად გამაჩინე,

მე ხომ სიცოცხლე არ მითხოვია“.

... და უეცრად გაქვავდება.

თითქოს რაღაც მოიფიქრაო, რათა ამ შემკრთალი ბრბოს ყურადღება მიიპყროს.

სამრეკლოზე ადის და რეკავს ზარებს.

რეკავს, რეკავს, რეკავს... ქანცგანყვეტამდე.

რეკვაზე თითქოს ნახირი შედგაო, ნელა გროვდებიან სამრეკლოსთან, პოეტის ირგვლივ.

ნელა ირხევიან, მოძრაობენ ადამიანები.

თითქოსდა ისევ მოვიდა პოეზია მათთან, ისევ გაიგეს გრძნეული სიტყვის და გრძნეული კაცის ფასი.

ამ დროს ისევ მრისხანე ნაბიჯების ხმა.

შემოდინ კონუსისქუდიანი, წითელვარსკვლავიანი მილიციონერები.

ტერენტის შუაში ჩაიყენებენ და მიჰყავთ.

ბნელდება.

ფინალი:

ტერენტი გრანელი სანოლზე კი არა, თითქოს საფლავის ბორცვზე წევს.

ირწევა, ირხევა, წამოიმართება, ხელებს მაღლა აღაპყრობს.

ყველაფერში ეტყობა, რომ ამ ქვეყნისა აღარ არის. ფერიებივით შემოდინ წეთილჯვაროსანი და ჯვარქუდოსანი მონყალების დები.

გამოსათხოვარი ცეკვა პოეტისა თავის მფარველებთან და თაყვანისმცემლებთან ერთად.

ტემპი მატულობს ცეკვისა.

თანდათან ცხრება მუსიკა.

ტერენტი ნელ-ნელა იკეცება და ეცემა.

მონყალების დები თითქოსდა სურათის გადასაღებად დახრილანო პოეტთან. ერთი უკან უზის. ტერენტის თავი მის მხარს მიყრდნობია და მონყალების და მარჯვნივ მის შუბლს ეხება, თითქოს სიცხეს უზომავს.

სხვა „მედდებიც“ იქვე არიან.

ზოგს ხელი უჭირავს ტერენტისა, ზოგი მაჯაზე უსვამს ხელს. „სულთანას“ ამ არაამქვეყნიურ რხევებს მაჟორული მუსიკა ენაცვლება.

ყველამ თავი უკანა კედლისკენ მიაბრუნა.
სულთმობრძავ პოეტს, თითქოსდა, ციდან ჩამოფრენილი,
კედელზე ანგელოზად გამოსახული მარო მაყაშვილი თავისთან
უხმობს.

... სცენის სიღრმეში ჯვარზე გაკრული ქრისტე მოჩანს.
ტერენტი საფლავის ბორცვიდან წამოიშრება და მისკენ
გარბის.

ძლივს მიაღწია. განგაშის მუსიკა... ცდილობს ჯვარცმი-
დან ჩამოხსნას ქრისტე. ამოაძრო ერთი ლურსმანი, მეორე...
ქრისტეს ნაწამები სხეული ანგელოზებმა ძირს დაუშვეს.
ტერენტი ჯვარს გაეკრა.

ფარდა

მარტი, 2005 წ.

სცენარი პანტომიმის თეატრისათვის

წმინდა გიორგი

პანტომიმის თეატრის მთელი დასი ბედნიერად რაცხს
თავს, რამეთუ სპექტაკლი ესე წმინდა გიორგის სადიდებლად
განსახიერდა უფლის შთაგონებით, უწმინდესისა და უნეტა-
რესის საქართველოს პატრიარქის ილია მეორის ლოცვა-
კურთხევით.

ხილვა პირველი

კაპადოკია.

განთიადის ცისფერ ციაგში ვიოლინოს სევდიანი ჰანგის
თანხლებით ნელ-ნელა იკვეთება კონუსისებური კირქვის ბორ-
ცვებში გამოკვეთილი უძველესი ქალაქი-სამლოცველო.

მზე ამოდის და ქალაქი ცოცხლდება.

მიმოდინ ბერები, დერვიშები, ნახევრად დავრდომილი
მლოცველები, ბრმები, სხვადასხვა აღმსარებლობის მოქა-
ლაქენი.

ყველა თავის ფიქრს, თავის საზრუნავს შეუპყრია.

უცებ ცა მოიქუფრა.

თითქმის დაბნელდა და ისეთი ქარიშხალი ამოვარდა, გაქ-
ცეულ მოქალაქეებს ლამის ტანსაბურავი შემოახიოს.

ხეები ისე ირწევიან, თითქოსდა მიწიდან ფესვიანად უნდა
ამოთხაროს გრიგალმა.

ამ ორომტრიალში ელვა ზოგჯერ თვრამეტ-ცხრამეტიოდე
წლის ქალიშვილს და ჭაბუკს გაანათებს ხოლმე.

ისინი მედგრად ებრძვიან დელგმას.

ხან ხელიხელჩაჭიდებულნი მოემართებიან. ზოგჯერ და-
კარგავენ ერთმანეთს და მერე ისევ პოულობენ.

გრიგალის სტვენა-ლრიალს ცხენთა ფლოქვების ცემა და თქარათქური ერევა.

აქა-იქ გაკრთებიან შუბოსან-ფაროსანი რომაელი მხედრები. ხალხი მათ გაურბის.

ამკარაა რომაელები ვილაცას ეძებენ.

ჩვენი გმირები – კაპადოკიის ახალგაზრდა მოქალაქენი ნინო კაპადოკიელი (შემდგომში „ნმინდა ნინო“) და გიორგი (შემდგომში „ნმინდა გიორგი“), კვლავ ღონივრად უძალიანდებიან სტიქიას და ცდილობენ ლეგიონერთა თვალთაგან შეუმჩნეველნი დარჩნენ.

ისინი ხელჩაჭიდებულნი ნინ-ნინ მოიწვევენ.

ლეგიონერებმა შეამჩნიეს გიორგი.

ნინომ ამაოდ სცადა გადაფარებოდა მეგობარს, ძუძუმტეს და ნათესავს. დელგამამ იმატა.

შუბოსანმა ჯარისკაცებმა წაიყვანეს გიორგი, რათა ტლანქ და უხეშ დამპყრობელ რომაელ ჯარისკაცად გამოზარდონ.

ნინო ჯვრით ხელში მარტო განაგრძობს გზას.

ერთმანეთს სცვლიან ხედები, ვიოლინოს ხმა, მწყემსები...

ნინოს სიმტკიცე ვერაფერმა ვერ გატეხა...

ნათლება.

ნინო მიდის ჯვრით ხელში.

ბნელდება.

ნინო ისევ მიდის.

სახეზე და მალლა შემართულ ჯვარზე არაამქვეყნიური შუქი ადგას.

ისევ ფათერაკი.

მინა იძრა!

წივილ-კივილი, საქონლის ბლავილი.

ტორტმანებს მინა.

ტბები ნაპირს გადმოდიან.

მთები მინის წიაღში ინთქმებიან.

თითქოსდა ქვეყანა იქცევა.

ნინო მაინც მოდის.

სტიქია ნელ-ნელა ცხრება.

ნინო ქვაზე ზის.

ყვითელი შუქი ეღვრება თმებზე, მხრებზე, ხელებზე.

დელგმა-მინისძვრაში ტანსაცმელი შემოხვეია.

ჯვარიც არსად ჩანს.

ნუხს ნინო.

სადღაც ვაზი დალანდა.

მიირბინა, მოტეხა ჯერ ერთი ტოტი, მერე მეორე.

განათებულ ქვამდე მოიტანა.

კაჟიანი ქვით თმები შეიჭრა და თავისი თმებით შეკრა ჯვარი.

ზეალიმართა ნინო და ჯვარიც ზეასწია.

ქალწულის თმებით შეკრულ ჯვარს ღვთიური შუქი შემოადგა.

შორს თოვლიანი მთები ჩანს.

ნინო ზეალიმართული ჯვრით ხელში გზას აგრძელებს.

ხილვა მეორე

იმპერია თავისი არსებობის უკანასკნელ დღეებს ითვლის. ქვეყნად მდიდრის მიერ ღარიბის ჩაგვრა, მექრთამეობა, უზნეობა გამეფებულა.

ამას თან ერთვის დამპყრობელთა თარეში.

ყოველი კუთხიდან მოისმის მოთქმა-გოდება, აწიოკების, დარცვა-გლეჯის მაუნყებელი ხმები.

სცენაზე გამოვლიან სასონარკვეთილი ადამიანები.

რომაელი ჯარისკაცები ერთმანეთზე გადაბმული მათრახის ცემით მიერეკებიან.

დევნილთ არ სურთ საკუთარი კერის მიტოვება (ქართული ისტორიის მოტივი), უძალიანდებიან, უკან გარბის ზოგი, იჭერენ და კვლავ ტყვეთა შორის აბრუნებენ.

ზარი და ზრიალი ისმის ქვეყნად.

შველა არსაით ჩანს.
ლეგიონერთა თვითნებობა უსამანოა.
წმინდა გიორგი ფერმკრთალი სახით და გაცრეცილი ტუჩებით გამოირჩევა ლეგიონერთაგან.
ჯარისკაცის შუბი და ფარი უპყრია, მაგრამ დამსჯელ ექსპედიციასი არ მონაწილეობს.
შეძრწუნებულია დამპყრობელთა სიმკაცრით და სისასტიკით.
აგერ, ვილაც დავრდომილს მათარიდან წყალი დააღვინა. ეგერ, საპყარ მოხუცს მხარში ამოუდგა და გზის გაგრძელებაში უშველა.
უზნეობის, ჩაგვრის ქარავანი გზას მაინც აგრძელებს.
მოდის ორი ლეგიონერი ნაძარცვი ნივთებით სავსე ფუთებით მხარზე.
მათ ტირილით მოსდევენ გაძარცვულები.
წმინდა გიორგი მძარცველ ჯარისკაცებს წინ გადაუდგა.
ერთმა შუბი მოუღერა.
გიორგიმ ფარი შეაგება, შუბი წაართვა და იმდენი იმარჯვა, რომ ნაძარცვი პატრონებს დაუბრუნა.
„თამამ ლეგიონერს“ ჯარისკაცები ეჭვით და ზიზლით უცქერენ.
ჩაიარა ტყვეთა ქარავანმა და სცენაზე კვლავ გამოჩნდნენ ლეგიონერები.
ამჯერად თითო ჯარისკაცს თითო ან ორ-ორი ნახევრად დედიშობილა ქალი „უმშვენებს“ მხარს.
გაიმართა ორგია-ღრეობა.
ხელიდან ხელში გადადის თასი და სურა, ღვინო და ქალი...
წმინდა გიორგის სახეს ხან ერთ კუთხეში გაანათებს რამბის შუქი, ხან მეორეში.
ვერ აუტანია ეს ამაზრზენი სინამდვილე.
ბოლოს ველარ მოითმინა, შევარდა ცოდვილთა და უზნეოთა ღრეობის არენაზე, ააყირავა ყველაფერი, ქალები ნიოკით

მიმოიფანტნენ, ლეგიონერებმა შუბები მოიმარჯვეს, სადაცაა ცოდვა დატრიალდება და ამ დროს ბუკის ხმა, დაფდაფების ცემა მოისმის.
იმპერატორი დიოკლეტიანე მობრძანდა.
მას მხარს უმშვენებს დედოფალი ალექსანდრა, მთავარი ვაზირი მაგნეტიოსი და, რა თქმა უნდა, ამალა.
ლეგიონერებმა ერთმანეთზე გადაბმული დევნილები და მოქალაქენი თითქმის ძალით დააჩოქეს.
ჯარისკაცები ცალ მხარეს ჩამწკრივდნენ.
დიოკლეტიანემ ბრბოს მედიდურად ჩამოუარა, მერე თავის ტახტზე დაჯდა და მარჯვენა ხელი ზეაღმართა.
თითქოს ნიშანი მისცესო, მაგნეტიოსმა და იმპერატორის მალაღჩინოსნებმა გაშალეს პლაკატები.
ნახატებზე ჩანს ნითლად გადახაზული (ესე იგი უარყოფილი, აკრძალული) ქრისტე და ასევე ნითლად გადახაზული ჯვარი.
ხალხი გმინავს, ძრწის.
დიოკლეტიანეს ეს ახალი ბრძანება იმის მაუწყებელია, რომ ყველა ქრისტიანი უნდა განადგურდეს.
წყევლისა და უარყოფის ამ სახელმწიფო რიტუალს ის მოჰყვა, რომ ქრისტეს გამოსახულებიანი ნახატები და ჯვრები ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ცეცხლში მოისროლეს.
კოცონი ნითლად ბრიალებს.
გაისმის სულისშემძვრელი, საგანგაშო მუსიკა.
უეცრად ავანსცენაზე გიორგი აღიმართა.
ერთიმეორის მიყოლებით მოიცილა ზუჩი, ფარ-შუბი, ბექთარი, ცეცხლს ქრისტეს ჯვარი გამოსტაცა, ორივე ხელის მალლა შემართვით იმპერატორ დიოკლეტიანეს და მის რაზმს მტკიცე პროტესტი განუცხადა.
ხალხმა ამოიგმინა.
დიოკლეტიანე გაშრა.
ლეგიონერის ამგვარ სითამამეს არ ელოდა.

დედოფალ ალექსანდრას ლამის გული წაუვიდა.
მაგნეტიოსი წამოდგა, მრისხანედ დააჩერდა გიორგის.
მაგნეტიოსის ხმა კულისებიდან:
„– ვინ ხან შენ?!“
გიორგის პასუხი კულისებიდან:
„მე მონა ვარ ქრისტესი, ღმრთისა ჩემისა და მსასოებელი
მისი. საკუთარი ნებით წარვმდგარვარ თქვენს წინაშე, რათა
ვენამო ჭეშმარიტებისათვის!“
დიოკლეტიანეს ხმა კულისებიდან:
„რაი არს ჭეშმარიტება?“
გიორგის ხმა კულისებიდან:
„თავად ქრისტეა ჭეშმარიტება! დევნილი თქვენს მიერ!“
დიოკლეტიანე წამოდგა და მცველებს ანიშნა.
ორი მცველი გიორგის გვერდით ამოუდგა და ხელები
გადაუგრისა, მესამემ შუბი შემართა და მკერდში აძგერა ურჩ
ქრისტიანს.
მოხდა სასწაული;
შუბი გაიღუნა წმინდა გიორგის მკერდზე.
ლეგიონერმა მეორე შუბი აიღო და ახლა უფრო ღონივრად
ჩასცა დატყვევებულს.
შუბი ისევ გაიღუნა.
დიოკლეტიანე მიუახლოვდა მემბოხეს.
თვალეში ჩახედა.
მერე ზურგზე ხელები დაიწყო და სწრაფად გავიდა.
ამალა მიჰყვა.
ჯარისკაცებმა დატყვევებული წმინდა გიორგი ხელ-
ჯოხების ცემით წინ გაიგდეს.

ხილვა მესამე

რომაელ ლეგიონერებს თეთრმოსასხამიანი, ნაცემ-ნაგვემი
სამოსშემოფლეთილი წმინდა გიორგი მიჰყავთ.

აბურჩად იგდებენ, დასცინიან.
სცენის შუაგულში შეაჩერეს.
გიორგის მარცხენა ხელი მარჯვენა ილლიასთან მიატა-
ნინეს, მარჯვენა ხელი კი თვალთან.
რიგრიგობით ურტყამენ ილლიაში – რაც ძალი და ღონე აქვთ.
დარტყმისგან ირყევა, ტორტმანებს გიორგი. ხუთიოდე
ჯარისკაცი ცერა თითით უჩვენებს, აბა თუ გამოიცინობ ვინ
დაგარტყაო.
წმინდა გიორგი ყოველთვის ზუსტად გამოიცინობს ხელის
დამრტყმელ ავაზაკს, ჯარისკაცი უარის ნიშნად თავს აქნევს
და ახლა სხვა ურტყამს არაქათგამოცლილ პატიმარს.
მობრძანდა დიოკლეტიანე თავისი ამალით.
მაგნეტიოსმა ხელი შემართა.
წმიდა გიორგი წელსზემოთ გააშიშვლეს და იატაკზე
დააგდეს. ჯარისკაცებმა ხარის გამხმარი ძარღვები მოიმარ-
ჯვეს და მორიგეობით სცემენ გიორგის.
ტყვე ცემისგან იკლაკნება, მაგრამ ვაჟკაცურად იტანს
დარტყმებს.
ჯალათები დაილაღნენ.
გიორგი მკვდარივით, უძრავად წევს პირალმა.
დიოკლეტიანემ ხელი შემართა, იგი დარწმუნებულია, რომ
გიორგი ცემით შემოაკვდათ.
ხალხი გმინავს.
ყველანი გიორგის დაჰყურებენ.
ნაცემი წმინდანი ჯერ ხელებზე წამოიწია, მერე ცალ მუხ-
ლზე, მერე წამოდგა და ჯერ ხალხს გადასახა პირჯვარი, მერე
დიოკლეტიანეს და მის ამალას, მერე ჯალათებსაც და თვი-
თონაც გადაიწერა პირჯვარი.
დედოფალი აღელვებული, აცრემლებული შეჰყურებს ამ
სცენას.
დიოკლეტიანეს ბრძანებით სცენაზე უზარმაზარი ბორ-
ბალი შემოიტანეს.

ბორბალს ქვემოთ ფიცარნაგი ჩანს, რომელზეც ბასრი შუბისწვერებია დამაგრებული. ჯალათებმა გიორგი ასწიეს, ბორბალზე დააწვინეს და თოკებით აკრავენ.

წმინდა გიორგის ერთ-ერთი ლეგიონერი მეგობართაგანი დედოფალ ალექსანდრასთან მიიჭრა და სთხოვს, ნუ ჩაიდენენ ასეთ სისასტიკეს, იქნებ აპატიონ წმინდა გიორგის „დანაშაუ-ლი“.

დედოფალი ხელს ჩასჭიდებს მთხოვნელს და დიოკლეტიანესთან მიიყვანს.

ტირანი უარის ნიშნად თავს აქნევს.

მისი ნება ურყევია; წმინდა გიორგი უნდა დაისაჯოს.

ჯალათებმა ბორბალი ნელ-ნელა დაატრიალეს.

გიორგის წარბიც არ შეუხრია.

ხალხი გმინავს ბორბლის ყოველ შემოტრიალებაზე.

გიორგის სხეული ალესილ შუბთა წვერებით იჭრება-ის-ერება.

საშინელებას თვით რომაელი ჯარისკაცებიც ვერ უძლებენ. ზოგიერთი მათგანი თავს შეაბრუნებს.

მხოლოდ დიოკლეტიანე და მაგნეტიოსი შესცქერიან კუმტად წამებას.

ხალხის ზუზუნის და ზარის, გოდების გრგვინვა-მუსიკა ერთმანეთშია არეული.

დიოკლეტიანე ბორბლის დამტრიალებლებს დირიჟორივით ანიშნებს უფრო ჩქარა და ულმობლად დაატრიალეთო.

ბოლოს დიოკლეტიანემ ხელი შემართა. ბორბალი გააჩერეს, წმინდა გიორგის დასერილი ცხედარი ჩამოხსნეს და ძირს დაასვენეს.

უეცრად ჩამოხნელდა და ჭექა-ქუხილი ატყდა.

დამსჯელები და ამაღა თვალებზე ხელს იფარებენ ელვა-ჭექისგან თავდასაცავად.

ირწევინ და ირხევინ ყველანი.

დელგმა წამით შეჩერდა და ზევიდან სინათლის თვალ-

ისმომჭრელი ჩქერალი სვეტად ჩამოიღვარა წმინდა გიორგის ცხედარზე.

ციური შუქი ანათებს ნანამებ ცხედარს და ზეციდან ღვთის ხმა მოისმის:

„მხნედ იყავ, გიორგი! ნუ გეშინის! მაგრად დექ! შენთან არს ღმერთი!“

დაჩოქილი ხალხი პირჯვარს იწერს.

წმინდა გიორგი წამოდგა თეთრკვართოსანი, მთელი თავისი ბრწყინვალეებით და დიდებულებით.

დიოკლეტიანე მკვდრეთით აღმდგარს მიუახლოვდა, დააკვირდა და რა დარწმუნდა, რომ ნამდვილად წმინდა გიორგია, საშინელი ხარხარით იქეთ-აქეთ მიაწყდა.

წმინდა გიორგი თითქმის შეშლილ იმპერატორს ნელ-ნელა უახლოვდება.

უკანდახვევისას დიოკლეტიანემ რაღაცას ფეხი წამოჰკრა და წაიქცა.

დაცემული გველივით იკლაკნება.

უკან-უკან გაჩოჩდა და მაგნეტიოსთან ერთად გიჟური ხარხარით გაიქცა.

დედოფალი ალექსანდრა მივიდა, დაიჩოქა და კალთაზე ემთხვია წმინდა გიორგის.

წმინდა გიორგიმ წამოაყენა იგი და პირჯვარი გადასახა.

ქრისტიანად მოქცეული დედოფალი და მისი ამაღა გადიან. ბნელდება.

წმინდა გიორგი ავანსცენაზე დგას – მაყურებლისკენ ზურგმექცეული და ეჩვენება:

სცენის სიღრმეში ისრაელის რომაელი გამგებელი პილატე მოჩანს. იქეთ-აქეთ უდგას ორი ტყვე. ერთი მათგანი თმანვერგაბურძღნული ყაჩაღი ბარაბაა, მეორე თავზე ეკლისგვირგვინ-დადგმული ქრისტე.

მოსამართლე პილატეს ორივე მათგანისთვის მაჯაში ხელი ჩაუვლია და ხალხს შეჰყურებს.

კულისებიდან გაისმის ხალხის ღრიალი:

„ბარაბა! ბარაბა! ბარაბა!“

– ქრისტე?! - კითხულობს კულისებიდან პილატეს ხმა.

– ჯვარს აცვი! ჯვარს აცვი! ჯვარს აცვი! – მოისმის ხალხის უღმობელი განაჩენი.

პილატემ ბარაბას ხელი ასწია. ამით ხალხს ანიშნა, ბარაბას ვათავისუფლებო, თვითონ კი ხელი დაიბანა.

წმინდა გიორგი მაყურებლისკენ შემოტრიალდა – გაოცებული და გაოგნებული.

წამით ბნელდება.

ისევ განათდა სცენის სიღრმე და ახლა წმინდა გიორგი სამ ჯვარცმულს ხედავს.

შუაში ქრისტეა. იქეთ-აქეთ ორი ყაჩაღი.

ჯვარზე გაკრულნი ხსნას ამაოდ ეძებენ და ამაოდ ელიან.

ორმა ლეგიონერმა ლერწმის ლეროს ძმრით გაჟღენთილი ჩვარი წამოაცვა, ძალით ჩათხარეს ქრისტეს პირში.

ეს უკვე წამების აპოთეოზია.

ქრისტე ჯვარისგან ხელ-ფეხის აწყვეტას ცდილობს, მერე თავს აიღებს და ზეცას განწირულის ყვირილი შეაზანზარებს.

„ელი! ელი! ლამა საბაქტანი!“

(ქართულად ნიშნავს: „ღმერთო, ღმერთო, რატომ მიმატოვე?“).

მუსიკის გრგვინვა-გრიალში წმინდა გიორგი ერთხელ კიდევ შემობრუნდა მაყურებლისკენ, ცრემლები ღაპაღუპით ჩამოსდის. ცდილობს ყურები დაიცოს, მაგრამ ექო უფრო და უფრო იმეორებს:

„ელი! ელი! ლამა საბაქტანი!“

„ელი! ელი! ლამა საბაქტანი!“

რომაელი ლეგიონერები მოვიდნენ და წმინდა გიორგი ისევ დააპატიმრეს, მაგრამ ამჯერად ცემა-გვემით არ მიჰყავთ. რალაცნაირი პატივისცემითაც კი ეპყრობიან. ჩანს, უკვე ბევრმა ირწმუნა წმინდა გიორგის ძალა და სიმართლე.

წმინდა გიორგი აპოლონის ბომონში, კერპთა ტაძარში შეჰყავთ.

ტაძარში რამდენიმე კერპია აღმართული: აპოლონის, ჰერაკლეს, დიონისეს, ზევსის და სხვათადასხვათა.

დიოკლეტიანემ მხარზე გადადო ხელი წმინდა გიორგის და თავის კერპებს წარუდგინა; აქაოდა თაყვანი ეცი ამ კერპებს, ნამდვილ ღმერთებსო.

წმინდა გიორგიმ უცერემონიოდ მოიცილა იმპერატორის ხელი.

ჯერ წინ წავიდა, კერპებთან ახლოს მივიდა, მერე უკან დაიხია და ორივე ხელი ზეალმართა. მაჟორული, გრგვინვის მსგავსი მუსიკა.

ხდება სასწაული! კერპები ერთმანეთის მიყოლებით პირქვე ეცემიან, ძირს ცვივიან და იმსხვრევიან.

გაგიჟდა დიოკლეტიანე.

ხან თავის დამსხვრეულ კერპებს მივარდება და პატიებას სთხოვს, ხან წმინდა გიორგის მივარდება და შეჭმას უპირებს. ბოლოს მაგნეტეოსს მივარდება და ჯერ გიორგისკენ უთითებს, მერე ყელში გამოისვამს ხელს; ანიშნებს გაიყვანეთ და ახლავე თავი მოჰკვეთეთო.

ცნობისმოყვარე ხალხი მოზღვავდა.

ციდან დაღვრილი სინათლის შუქზე გაჰყავთ წამებული წმინდა გიორგი თავის მოსაკვეთად.

ისმის ქერუბიმთა გალობა.

ხილვა მეოთხე

საქართველო.

გორაკები, ბორცვები. ბორცვებზე ჯვრიანი ეკლესიები ჩანს შორს.

ლურჯი ციაგი ანათებს სცენას და გოდების ქართული მოტივი ისმის.

დაჩოქილი, დავრდომილი, დაცემული, სასონარკვეთილი ადამიანები მიმოფანტულან სცენაზე.

ზოგი მხარ-თედოზე წამოწოლილა და სიკვდილს ელის.

ზოგი ყავარჯენზე დაყრდნობილა და მათხოვრობს.

ზოგს მამაპაპური ხმალი მოუტანია, მაგრამ ქარქაშიდან ჩაყანგებული ხმლის ამოღებას ამაოდ ცდილობს.

რამ დათრგუნა, რამ დააცვედნა ეს ხალხი ასე?

ხსნის იმედი დაუკარგავთ.

აქა-იქ კოცონს შემოსხდომიან ქართველები და რალაცას ბჭობენ, მაგრამ ისინიც შეშინებულნი ჩანან.

დროდადრო კულისებიდან ავი მუსაიფი და მბრძანებლური ხმები ისმის.

შემოვარდებიან მათრახის ტკაცუნით დამპყრობლები, აგრეთვე „ძლიერნი ამა ქვეყნისანი“, რომელთაც სული მიუყიდიათ დამპყრობელთათვის...

შიშსა და ძრწოლაში ჰყავთ მთელი ქართველობა. დავრდომილთა წინაშე შავმოსასხამიანი უცნობი გამოჩნდა.

ყველამ ყურადღება მიაქცია.

უცნობმა შავი მანტია გადაიგდო და თეთრი მოსასხამით აღიმართა დაჩაგრული ხალხის წინაშე.

იგი, რა თქმა უნდა, წმინდა გიორგია.

დაჩოქილ-დაცემულნი ნელ-ნელა წამოიმართნენ.

წმინდა გიორგიმ ხმალი იშიშვლა და კულისებისკენ გაიშვირა.

ამით ქართველებს ანიშნა: გამხნევდით, გამაგრდით, შეებრძოლეთ მტერს, მე თვითონ წაგიძღვებითო უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

შავი, რუხი, ნაცრისფერი, დავრდომილი ქართველები იმედის შუქზე ზეაღიმართნენ.

ყველას არაჩვეულებრივ ნათელი დაადგა სახეზე.

თეთრად შემოსილი მხოლოდ წმინდა გიორგია. იგი წინ

მიუძღვის ქართველთა ლაშქარს.

მოისმის ბრძლის ყიჟინა და მხედრული სიმღერა.

ბნელდება.

ლამეში მოჩანს როგორ მიიკლაკნება შურისმაძიებელ ქართველთა ქარავანი.

წინ მაშხალით ხელში წმინდა გიორგი მიუძღვის.

უზარმაზარ ლაშქარში ყველა მოლაშქრეს პატარა სანთელი უჭირავს.

ადამიანთა სახეები არ ჩანს.

მხოლოდ სანთლები ანათებს ბნელში ციცინათელებივით.

გრძლად გამწკრივებული სანთლების ქარავანი თბილისისკენ მოემართება.

ლაშქრული სიმღერა.

ხილვა მეხუთე

ფინალი.

სცენის სიღრმეში ტბის ღელვისა და გველეშაპის ქშინვის ხმა ერთმანეთში არეულა.

ისეთი მუსიკა ისმის, თითქოს სამყაროს აღსასრული მოახლოვებულა.

სცენაზე რამდენიმე ულამაზესი ასული ჩანს.

ისინი თავთავიანთ რიგს ელოდებიან.

გველეშაპი რიგრიგობით ყლაპავს ქალწულებს.

მსხვერპლად შეწირულნი ერთად შექუჩდებიან და როგორც კი გველეშაპის ქშენა-ღრიალის ხმა გაძლიერდება, გულში ჩახუტებით, ცრემლით, ტირილით ეთხოვებიან მორიგ მსხვერპლს.

ბოლოს ტბასთან ერთადერთი ულამაზესი ქალიშვილი დარჩა.

გამოჩნდა წმინდა გიორგი.

ქალიშვილი წამოხტა და მიეგება.

გველემუაპისკენ ანიშნებს.
წმინდანმა შუბი მოიმარჯვა.
გაიმართა ისეთი ბრძოლა, რომ ცა და ხმელი ზანზარებს.
კბილთა ღრჭიალი, ელვა-ჭექა სიბნელე-სინათლის მონაცვლეობა.

თეთრმოსასხამიანი შუბლშემართული წმინდა გიორგი ებრძვის გველემუას.

შეიძლება ზოგჯერ გველემუას, მტარვალს (სიმბოლოს) დიოკლეტიანეს სახეც კი ჰქონდეს.

დიოკლეტიანე-გველემუაპი მი და მო აწყდება.

წმინდა გიორგი მარჯვედ აძგერებს შუბს ბოროტ ძალას.

გველემუაპი-დიოკლეტიანე სცენიდან პარტერში ჩამორბის რომ თავს უშველოს.

წმინდა გიორგი მას პარტერის ხან ერთ კუთხეში უმარჯვებს შუბს, ხან მეორეში.

მაყურებელი შეიძლება ანიოკდეს, რადგანაც სიმბოლურად წმინდა გიორგი მათ შორისაც ებრძვის ბოროტს.

ბნელ პარტერში და მაჟორული მუსიკის გრგვინვა-გრი-ალში ხან ერთ კუთხეში გაიეღვებს წმინდა გიორგის თეთრი კვართი, ხან მეორეში.

ბოლოს დიოკლეტიანე – გველემუაპი ისევ სცენაზე ავარდა.

ახლა მას იქნებ დიოკლეტიანეს კი არა, სწორედ გველემუაპის სახე ჰქონდეს.

წმინდა გიორგიმ სძლია ბოროტებას, სძლია გველემუას და შუბი აძგერა.

სიხარულის ყიჟინა აღმოხდა დარბაზს და საერთოდ გველემუაპისგან გამოხსნილ მთელ კაცობრიობას.

წინ წმინდა გიორგია, რომელსაც განგმირული გველემუაპისთვის შუბი ხახაში ჩაურჭვია.

ანგელოზთა გალობის და საყოველთაო აპოთეოზის ხმაზე სცენის შუაში დაეშვება ფრესკა – თეთრ ცხენზე

ამხედრებული ნათლის გვირგვინით მოსილი წმინდა გიორგი შუბით ხელში და მიწაზე გართხმული დამარცხებული გველემუაპი.

ტაშის გრიალში სინათლე ხან დარბაზს ანათებს ხან წმინდა გიორგის ფრესკას.

ფარდა.

25.11.06 წ.

ნ ა ტ ა შ ა

ვუძღვნი მურმან თავდიშვილს

ჩვენ კუტუბიძეები ვართ, ბალმაღალაღან.

მე და შენ ვართ, ბატონო, ამ კუპეში მარტო და იმიტომ გეუბნები გვარს ასე თამამად.

რავა გეკადრება, რას ჰქვია, რა უჭირს; უცხო ქალთან რო ხმამაღლა საკუთარ გვარს ვერ იტყვი, გვარია ისი?

მთელი ცხოვრება გამანამა ამ ჩემმა გვარმა, ხანდახან სერიოზულ საზოგადოებაში გვარს რომ მკითხავს ვინმე, გაენითლდები, ვდგები ფეხზე, მივუახლოვდები და ყურში ვეუბნები; ბოდიში მომითხოვია და კუტუბიძე ვარ-მეთქი. ამის გამგონე თვითონაც წითლდება და თანაგრძნობით მიყურებს, „გასაგებია, რა არი საბოდიშო, რა ვუყოთ, შე კაცო, შენი ბრალი ხომ არ არისო“.

ჯერ სკოლაში მქონდა სისხლი გამშრალი. ბიჭებიც და გოგოებიც ჩემი გვარის შემოკლებულ ვარიანტს მეძახდნენ. სხვათა შორის, ისე მიეჩვივნენ გოგოები, რომ არც ეუხერხულეობდათ. სკოლიდან გამოსულს ქუჩაში ისე სიყვარულით დამიძახებდნენ გოგოები „კუტუს“ რომ გამვლელ-გამომვლელეები ჩერდებოდნენ და ცნობისმოყვარეობით ჯერ დამძახებელს შეხედავდნენ, მერე მე დამაკვირდებოდნენ. ალბათ, იმის გასაგებად, შევეფერებოდი, ვამართლებდი თუ არა ჩემს გვარს.

რუსული იერი გაქვსო, შენ მითხარი.

მართალი ხარ. დიდი ბებია მყავდა რუსი.

ბაბუაჩემის მამამ – ქაქუცა კუტუბიძემ ჯარიდან ჩამოიყვანა.

მეც მახსოვს ბებიაჩემის დედა. ექვსი წლის ვიყავი, რო წავიდა ამ წუსითოფლიდან, მარა მაინც კარგად მახსოვს.

რა მახსოვს, თუ იცი, ღრმად მოხუცებულ მის ქმარს ქაქუცა კუტუბიძეს სულ კუდში დასდევდა:

„კაკუცა, ორპირში არ დაჯდე, დაგიბერავს! კაკუცა ეს ფრენჩი მოისხი! კაკუცა, ტბილი ცინდები ჩეიცვი, ფეხის ტიტები არ გაგიცივდეს!“

ერთი სიტყვით, ოჯახზე გადამკვდარიო, რო იტყვიან, ისეთი ქალი იყო.

ახლაც ლაპარაკობს სოფელი მაგის ყოჩად ქალობაზე.

ახლა, რაფერ ითხოვა კაკუცამ, ჩემი პატიოსანი ნატაშა ბებია, არ გაინტერესებს?

ეგეც ერთი საისტორიო ამბავია.

დიდ სამამულო ომს რო ეძახდნენ, იმ ომის – ნამდვილი ომისდროინდელი ამბავია. 1946 წელს დაბრუნდა ფრონტიდან ქაქუცა და თან მოხდენილი რუსის გოგო ნატაშა ჩამოიყოლა.

ომიდან ცოლი სხვამაც ბევრმა ჩამოიყვანა, მარა ქაქუცას დაოჯახება თურმე, ცოტა არ იყოს, უცნაურად მოხდა.

ბაბუაჩემისგან ვიცი ეს ამბავი თვარა, თვითონ ქაქუცა თავისი დაქორწინების ამბავს, როგორც მითხრეს, იშვიათზე იშვიათად მოყვებოდა.

გერმანელებს იქით რომ მიერეკებოდა საბჭოთა კავშირის ჯარი, მინსკთან შეხვედრია ქაქუცას ქართველი ჯარისკაცი – ლაგოდხელი ვალიკო წულაძე. იმ პერიოდში ფეხოსანთა ასეულს ცოცხალი ძალა ბევრი დაუკარგავს და ეს ვალიკო წულაძე ქაქუცასთან მზვერავთა ოცეულში გადმოუყვანიათ.

დოუძმაკაცდა, რასაკვირველია, ქართველი ქართველს.

ახლა გოდოგნიდან თბილისში ვერ გაგზავნი წერილს, გზაში დეიკარგება ისეა მომსპარი ჩვენი ფოსტა და მაშინ თურმე ფრონტის წინა ხაზზე ლებულობდნენ მებრძოლენი საველე ფოსტას.

აბა დაკარგულიყო ჯარისკაცის წერილი.

დამნაშავეს დახვრეტა არ აცდებოდა.

ასე ქონდა დაყენებული დისციპლინა სტალინს.

მაშინ კომპიუტერი და მობილურ-მესიჯობია, მოგეხსენება, სიზმარშიც არ მოელანდებოდათ, ჩვეულებრივ, სამკუთხა უმარკო ბარათებს უგზავნიდნენ ჯარისკაცებს.

მოდაში იყო უცნობ მებრძოლთან სასიყვარულო-სამეგობრო მიმონერაც. ა, როგორ ხდებოდა ეს ამბავი:

გასათხოვარი გოგო აგზავნიდა ფრონტზე წერილს ასეთი მისამართით: „საფოსტო ყუთი №35/124, მე-12 ფეხოსანი დივიზია, 27-ე ასეულის მეორე ოცეულის სიით მე-9 მებრძოლს“.

წერილს დაახლოებით ასეთი შინაარსი ჰქონდა: მეო, წერდა ქალიშვილი, ტატიანა ივანეს ასული იაბლონაია ვარო, საშუალო სკოლა წელს დავამთავრე და კიროვის სახელობის კოლმეურნეობაში ვმუშაობო. ძალიან მინდა შენი გაცნობა. მომწერე შენს შესახებ. ჩემო არწივო, დასცხე გერმანელ ფაშისტებს, არ დაინდო ეგ ქვეწარმავლები, მოუთმენლად ველი შენს პასუხსო.

ჯარისკაცი, თუ მთლად უგულო არ იყო და წერა-კითხვა იცოდა, რა თქმა უნდა, ტატიანას წერილს უპასუხოდ არ დატოვებდა.

ახლა რომ ვუკვირდები, ვინ იცის, უცნობ ჯარისკაცთან მიმონერა იქნებ სტალინის მოფიქრებული იყო მებრძოლის გასამხნეველად.

ამას რატომ ვვარაუდობ თუ იცი; არავითარი ცნობა არა მაქვს იმის შესახებ, ნაპოლეონის ან ჰიტლერის არმიაში იყო თუ არა მსგავსი რამ.

ვალისკო წულაძე ერთ საღამოს სხვა ორ ჯარისკაცთან ერთად დაზვერვაზე გაუგზავნიათ.

ცოტა არ იყოს, ძნელი დავალება უნდა შეესრულებინათ თურმე; მდინარე უნდა გადაელახათ, მტრის ქვედანაყოფს ზურგში უნდა მოქცეოდნენ, გერმანელთა მძიმე ტექნიკის და ცოცხალი ძალის შესახებ უტყუარი ცნობები უნდა მოეტანათ და თუ შეძლებდნენ, მოენეც უნდა წამოეყვანათ.

ვალისკოს შუალამისას პაპუნა გაუღვიძებია, სამკუთხა წერილების მთელი დასტა ხელში შეუჩჩეჩებია და უთქვამს: ქაქუცა ამ წერილებს ექვსი თვეა ერთი რიაზანელი გოგო მწერს. თუ ვერ დავბრუნდი, ერთს გთხოვ: ჩააკითხე ამ გოგოს რიაზანში და შეატყობინე, რაც მოხდა. ცოდოა, რამდენ ხანს უნდა მელოდოს, გმირულად დაიღუპა-თქო უთხარი და სიკვდილის წინ შენზე ფიქრობდა-თქო.

ველარ დაბრუნდა ვალისკო დაზვერვიდან.

ნალმზე აღეთქებულან და დაღუპულან სამივენი.

რა ჰქნა ქაქუცამ?

ომი რომ დამთავრდა, კიდევ ერთხელ გადაიკითხა თურმე იმ გოგოს წერილები და დემობილიზებული ჯარისკაცი დაღუპული მეგობრის ანდერძის შესასრულებლად ჯერ რიაზანისკენ გაეშურა. იცის წერილებიდან, რომ ვალისკოს ადრესატი ნატაშა ივანოვა სტალინის ქუჩაზე №25-ში ცხოვრობს და რიაზანის №1 სამკერვალო ფაბრიკაში მუშაობს.

მატარებელმა დააგვიანა ჩასვლა და ქაქუცამ ნატაშას სამსახურში მიაკითხა.

რიაზანის №1 სამკერვალო გასამხედროებული ფაბრიკა იყო (ჯარისკაცებისთვის შინელებს კერავდა) და სანამ საბუთები გულდასმით არ გამისინჯეს, არ შემომშვესო, ყვებოდა თურმე ქაქუცა.

საამქროს რომ მიაუხლოვდა, კიბის სამ სართულზე იქეთ-აქეთ მტრედებივით ჩამწკრივებული გოგოები ელოდნენ. უკვე იცოდნენ, რომ ნატაშას საქმრო მოვიდა.

შვიდი საფეხური არ მქონდა ავლილი, რომ ზემოდან ულამაზესი, ქერა გოგო ტაშის გრიალში პირდაპირ გულ-ყელზე შემომაფრინდაო.

– ვალისკო! – მეხვევა და ტირის.

– ნატაშა! – ვლულლულეებ მე და ვტირიო.

ვინ აცალა, თურმე, სულის მოთქმა პაპუნა კუტუბიძეს. აბა, ფაბრიკის საერთო საცხოვრებელში მისვლა. აბა, ფაბრი-

კის ადგილკომის მიერ „ორგანიზებული ვახშამი“ „ვ ჩესტ შე-
ნისა!“

სასწრაფოდ გაუთავისუფლეს დაქალებმა ნატაშას ოთახი
და „ახლოდაქორწინებულნი“ მარტო დატოვეს.

მერე მარტო დარჩენა, ისევ ხვევნა-კოცნა და ტირილი.

– კაკ ტეზია უდალოს სპასტი, ია ბი ტეზია ნე უზნალა.

– ია ბი ტოჟე ტეზია ნე უზნალ. მი ჟე ნიკაგდა დრუგ-დრუ-
გა ნე ვიდელი.

– პაჩემუ ნე ატვეჩალ ნა პასლედნიე პისმა? ია ტაკ ბაია-
ლას...

– აბსტოიატელსტვა ნე პაზვალიალი, – დაუჩივლია ქა-
ქუცას.

რა მექნაო, პირველ დღეებში მომენტი ვერ შეეჯერჩიე, რომ
სიმართლე მეთქვაო. რანაირად მეთქვა ბედნიერების მეშვიდე
ცაზე მონანავე გოგოსთვის საშინელი სიმართლეო. ეს ხომ
მოკვლაზე უარესი იქნებოდაო.

მე მგონი მაპატიებს ვალიკოს სული, რადგანაც უკეთურო-
ბა არ ჩამიდენია. უბრალო რუსის გოგოს გაბედნიერების მის
მიერ დანყებული ხაზი გავაგრძელო, ამბობდა თურმე ქაქუცა.

ნატაშა რიაზანის მახლობლად სოფელ ტუტკინოდან ყო-
ფილა.

ქორწინების მეხუთე დღეს სოფელში რომ მიდიოდნენ, გულ-
მა არ მოუთმინა თურმე ქაქუცას და უთხრა ნატაშას სიმართლე.

როგორი იყო ნატაშას რეაქცია?

ამის აღწერას მე ხომ ვერ შევძლებ და ვერ შევძლებ, არ
გენყინოს და შენც ვერ წარმოიდგენ, ძვირფასო მკითხველო.
ეს რომ წარმოიდგინო, წუთით იქ უნდა გადასახლდე, მეოცე
საუკუნის ორმოციან წლებში. ომის გრიგალმა უზარმაზარი
ქვეყანის სანაშენე მამაკაცების ლამის ნახევარი რომ ამონყვი-
ტა და სიცოცხლის გაგრძელების დაუოკებელი იმედი რომ ახ-
ლავს ლოდინის სახლის პარმალზე მდგარ დემობილიზებულ
ჯარისკაცს...

ჩამოიყვანა ბალმაღალში ჩემმა დიდმა ბაბუამ პაპუნა კუ-
ტუბიძემ რიაზანელი წვივმაღალი, მარწყვისტუჩება, ქერა
გოგო ნატაშა ივანოვა.

შვიდი შვილი გაზარდეს – ოთხი გოგო და სამი ბიჭი.

ბაბუაჩემი ნაბოლარა იყო.

ხომ მეოთხე თაობა ვარ ნატაშა ბებიასი, ხომ უტკბილეს
იმერულ-ქართულს უქცევდა ნატაშა, ჩვენს საგვარეულოში
რუსული ხომ არავინ იცოდა (მგონი ბოლოს ნატაშა ბებია-
საც აღარ ახსოვდა მშობლიური ენა), მაგრამ ხომ ხედავ, რა
არი გენი, რუსული იერი გაქვს, რუსი ხვარავინ გყავდაო, შენ
მკითხე.

მყავდა, როგორ არ მყავდა, მთელ სოფელში თითით
საჩვენებელი ქალი იყო თურმე ნატაშა ბებია – ავკარგიანი,
ოჯახის ერთგული, ყურადღებიანი და გულისყურიანი.

აცხონა ღმერთმა.

როგორ იბადება ნოველა

ცნობილ მწერალს ევგრაფი ჩიმაკაძეს არცთუ მაინცდამაინც ცნობილმა მხატვარმა რობერტ მაცაგაშვილმა დაურეკა:

არ გაგიკვირდეთ ჩემი გვარი, ბატონო ევგრაფი, მხატვარი რობერტ მაცაგაშვილი გახლავართო. მაგალითად, შარშან მირზაანში ფიროსმანობაზეც გნახეთო. შეიძლება სახელით და გვარით ვერ მიხსენებთ, მაგრამ რომ შემხედავთ, მაშინვე მიცნობთ. ორნამენტებიანი ხევისურული ქუდი მახურავს და ულვაშს ვატარებო.

მწერალმა მართლაც ვერ გაიხსენა კონკრეტულად რომელი იყო რობერტი თავის მრავალრიცხოვან იმ ნაცნობთაგან, ხევისურულ ქუდს და ულვაშს რომ ატარებენ.

მოგეხსენებათ, რაც დრო გადის, უფრო და უფრო ეტანებიან ეროვნულ ატრიბუტებს მოქალაქენი. იქნებ იმის გაფიქრებით: საქართველოს საქმით ბევრს ვერაფერს ვშველით და გარეგნულად მაინც ვგავდეთ ქართველსო.

ჩოხა ხომ არ გეცვათ მირზაანშიო, ყოველ შემთხვევისთვის ჰკითხა ევგრაფი.

არაო, უპასუხეს ტელეფონის მეორე ბოლოდან, მაგრამ ბატონი ევგრაფი დახვეწილი ინტელიგენტი გახლდათ და მხატვარი არ გაანბილა.

გიცანი, როგორ ვერ გიცანი. შენ წარმოიდგინე, ხმაზეც გიცანი (ეს კი მეტისმეტი იყო), ჩემო რობერტ, რას შვრები. როგორ მიდის მხატვრობის საქმეო, ჰკითხა.

მაცაგაშვილმა სიხარულისგან ათრთოლებული ხმით აუწყა ცნობილ მწერალს თავისი სათხოვარი:

თქვენი პორტრეტის დახატვა გადავწყვიტე, ბატონო ევგრაფი და უარს ნუ მეტყვიეთო.

ჩიმაკაძე საერთოდ არ ჰგავდა იმ ცოცხალ კლასიკოსებს, ყველას რომ ყველაფერზე უარს ეუბნებიან, დიდი აჯა-ხვენის შემდეგაც რომ ვერ ითანხმებენ ჟურნალისტები ინტერვიუზე და ტირილით რომ გასკდეს სოფლიდან ჩამოსული მათი გარებიძაშვილი სტუდენტი, არა და არ მიჰყვებიან უნივერსიტეტის რექტორთან რომ სწავლის ქირა ორი თვით მაინც გადაადებინონ.

ბატონი ბრძანდებო, მაშინვე დაეთანხმა.

გულის სიღრმეში გაეხარდა კიდევ, მხატვრის მიერ გამოჩენილი უანგარო ყურადღება, მით უმეტეს, რომ ასეთი სათხოვრით ბატონ ევგრაფს მხატვრები იშვიათად მიმართავდნენ.

ბევრ დროს არ დაგაკარგვინებთ, სულ სამი სეანსი გვეყოფაო, თითქოსდა შეკითხვას მიუხვდა მხატვარი და პირველი შეხვედრა ორი დღის შემდეგ ლელიანის ქუჩაზე, თავის სახელოსნოში დაუნიშნა.

სახელოსნოში არ უნდა ეწვიო მხატვარს, თუ გსურს მის ნიჭზე სწორი წარმოდგენა შეგექმნას, მკითხველო.

მხატვარი გამოფენაზე უნდა ნახო.

სახელოსნოს მიხედვით უკლებლივ ყველა უკვდავ ხელოვნად მოგეჩვენებათ.

დაუმთავრებელი ნახატი ყველა გენიალურია.

აი, ნახატის დამთავრება, ცოტა არ იყოს ჭირს.

ბევრი რომ აღარ გავაგრძელო, სამჯერ, სამ-სამი საათით, დღეგამოშვებით იჯდა მხატვრის წინ ჩვენი სასიქადულო მწერალი იჯდა ფანჯრისკენ შებრუნებული, ნახევრადპროფილით მხატვრისაგან.

პირველი სეანსი რომ დამთავრდა, რობერტმა იხმო მენატურე-მწერალი და დაწყებული პორტრეტი ამაყად აჩვენა.

მწერალმა მოუწონა ნახელავი, კონტურებით მართლაც ჰგავდა.

ასეც რომ არ ყოფილიყო; უზრდელი უნდა იყო კაცი ან მხატვრის ძალიან ახლობელი, ახალდანიეებულ ნახატზე რომ უთხრა, არ ვარგაო.

მერე და მერე მეორე და მესამე სეანსზე, ვის დავუმალო, თანდათან შორდებოდა რობერტ მაცაგაშვილის ნახატი ადრესატს.

არავინ იცის ზუსტად თავისი იერსახე, მაგრამ იმის გარჩევის უნარი კი ყველასა აქვს თავისი პორტრეტი გაარჩიოს კლიმენტ ეფრემის ძე ვოროშილოვის ან ვიეტნამის დემოკრატიული რესპუბლიკის პრეზიდენ ხო ში მინის პორტრეტისაგან.

სამი სეანსის შემდეგ მწერალმა ყოველგვარი ინტერესი დაჰკარგა მაცაგაშვილის ნამუშევრისადმი და გულის სიღრმეში გაეხარდა კიდევ მხატვარმა რომ უთხრა, მეტი მოსვლა საჭირო აღარ არის, 2-3 დღე თვითონ წავიმუშავე და კვირა საღამოს პორტრეტს შინ მოგართმევთო.

კვირა საღამოს ევგრაფი გურჯაანში კახი სონიშვილის ბავშვის ნათლობაზე იყო და შინ გვიან დაბრუნდა.

კარი რომ შეაღო ასეთი სურათის მონმე გახდა. მთელი მისი ჯვალაბობა გრძელ ტახტრევანზე ჩამომსხდარიყო და ბუხრის თავზე შემოდგმულ მის პორტრეტს შესცქეროდა.

ოთახში პანაშვიდური განწყობილება სუფევდა.

რობერტ მაცაგაშვილის ნამუშევარი ევგრაფი ჩიმაკაძეს ხომ არ ჰგავდა და არ ჰგავდა, ნაცნობთაგან არავის აგონებდათ და თქვენ წარმოიდგინეთ, ასე წელი ვერავინ მიხვდებოდა საერთოდ მწერალი იყო ამ სურათზე გამოსახული თუ მეთუნუქე.

– მურმან თავდიშვილი იყო, – ჩაილაპარაკა ცოლმა – ვისი პორტრეტი იყო მკითხა, – თუ მიხვდები-მეთქი, თქვენნიანი რომ არავინაა ვხედავ, ჩემი მშობლიური სოფლიდანაც არავის მაგონებსო. როცა გამოვუტყედი ეს ევგრაფის პორტრეტი-მეთქი, სახეზე აღმური მოედო და ტუჩაკანკალებულმა მითხრა: აბუჩად აუგდია. ნაილოს და დაახლოს თავზე დამხატავსო.

რამდენიმე დღეში ყველაფერი ჩანყნარდა.

მწერალს, რასაკვირველია, არც უფიქრია თავზე გადახევა და უკან დაბრუნება კი არა, თუნდაც მცირეოდენი შენიშვნა ეთქვა მხატვრისათვის.

პირიქით, თუ სადმე წაანყდებოდა რობერტს, ხელგაშლით გადაეხვეოდა და სხვების გასაგონადაც ჩასძახებდა – შენი გადაუხდელი ვალი მაქვს. რა პორტრეტისტი ხარ, რომ იცოდე, შენი ნახელავი ჩემს კაბინეტში ყველაზე გამოსაჩენ ადგილზე მიკიდია. როგორ გადაგიხადო სამაგიერო დღედაღამ იმას ვფიქრობო.

სინამდვილეში მიტანის დღიდანვე არავისთვის უჩვენებია. მეორე დღესვე ქერზე აიტანა და იქ მანსარდში ლერწმის ძველთაძველ მორყეულ კარადასა და მარქსიზმის კლასიკოსების ტომეულებით სავსე ღია წიგნის თაროებს შორის კედელს შებრუნებულად მიაყუდა. ნახატი კი შეაბრუნა, მაგრამ წარწერას ვერაფერი მოუხერხა, „მწერალი რობერტ ჩიმაკაძე, ნახ. რ. მაცაგაშვილისა“ – დიდი, შავი ასოებით ეწერა ტილოზე.

დაახლოებით ექვსი თვის შემდეგ, ერთხელ კიდევ რომ შეათვალიერა მწერალმა პორტრეტი და ერთხელ კიდევ რომ დარწმუნდა, რომ ნახატიდან ვილაც სხვა კაცი შესცქეროდა სიბრაზემ შეიპყრო.

„კაი, თვალის მიმსგავსება გაუჭირდა, თვალი, საერთოდ, ძნელი დასახატავია, მაგრამ ყური მაინც მიემგვანებია. პირის ჭრილი მაინც დაეხატა წესიერად. ქვედა ტუჩით მაინც მგავდეს და არ დავეძებ არაფერსო“, ჩაილაპარაკა.

იმ საღამოს საოცრად მოუნდა მხატვარზე პატარა ნოველა დაეწერა და ამით გადაეხადა სამაგიერო. საერთოდ ბატონი ევგრაფი კონკრეტულ ადრესატზე ნოველებს იშვიათზე-იშვიათად წერდა, ოდენ დიდი სულიერი მღელვარების დროს წერული სტრესისგან გასათავისუფლებლად მიმართავდა ამ, მწერლისთვის არცთუ სასახელო გზას.

იჯდა და ფიქრობდა:

„მოდით, ასეთ ამბავს მოვყვები. ვითომ მხატვარს მწერალი სძულდა. მისი ნაწარები არ ესმოდა, ალიზიანებდა სხვები რომ აქებდნენ. გადანყვიტა, დაეხატა უცნობის იერით, და ამით დაემტკიცებინა მისთვის, რომ როგორც ეს პორტრეტი გულსატკენი მწერლისთვის, ისე გულისამრევია მხატვრისთვის ამ მწერლის ნაწარები...“

არ ივარგებს ხელოვნური სიუჟეტი, თანაც სიკეთის ათი-ნათი არ გამოსჭვივის.

იქნებ ასე დავწერო, ვითომ ეს მხატვარი სინამდვილეში მხატვარი სრულიადაც არ იყო. იქნებ უბრალოდ ჟურნალისტი იყო, რომელმაც სახელოვანი მწერალი სასაუბროდ ვერ მოიხელთა და ბოლოს ასეთ ხერხს მიმართა: მხატვრად გამოეცხადა და თითქოს მის პორტრეტს ხატავდა, სამი გრძელი „სეანსით“ მოახერხა მწერალთან სულშიჩამწვდომი საუბარი...“

არც ეს სიუჟეტი მოეწონა ბატონ ევგრაფის:

„ძალიან ფილოსოფიურია, ცოტა დაუჯერებელიც. განა ევგრაფი ისე მიაბიტი მწერალია, ვერ მიმხვდარიყო პროფესიონალი მხატვარი ხატავდა, თუ რეპორტიორი, რომელმაც ვინ იცის, ფუნჯი პირველად აიღო ხელში“.

სხვა ვარიანტებიც მოიფიქრა, არც ერთი არ მოეწონა და ნოველა უეცრად მოვარდა.

„აი, რას დავწერ: პარიზში ნაკლებად ცნობილ მწერალს ხატავს მისი მეგობარი ასევე ნაკლებადცნობილი მხატვარი.“

ათიოდე სეანსის შემდეგ დასრულდა პორტრეტი, მაგრამ როგორც მხატვრებს სჩვევიათ ხოლმე მხატვარმა სამიოდე დღე კიდევ წაიმუშავა.

ალარ უჩქარია მწერალს მეგობარი მხატვრისგან თავისი პორტრეტის წამოღება. მით უმეტეს რომ ამ მხატვრის მიერ დახატული ეს მისი პირველი პორტრეტი არ იყო. მხატვარს მენატურეთათვის გადასახდელი ფული უჭირდა და ამიტომაც თავისუფალ დროს მეგობარ მწერალს ხატავდა და ხატავდა.

ერთხელ მხატვარმა მწერალს დაურეკა, შენი პორტრეტი დავასრულე, გაყიდვით ამას არავინ იყიდის, ტყუილად ადგილს მიცდენს სახელოსნოში ახლა მონმარტზე ვარ, მიდი და წაიღე. გასაღებს იცი სად ვინახავ, პორტრეტი კი კარის უკან დევს, მარცხენა მხარეზეო.

წამოიღო მწერალმა ცარცის ქაღალდში შეფუთული თავისი პორტრეტი. გზად ცნობილი ხელოვნებათმცოდნე ფრანსუა ჰუი შეხვდა. აქეთურ-იქეთური და მხატვარზე ჩამოვარდა სიტყვა. უპატრონო მხატვარია ჩემი ძმაკაცი. ღირსეული შემფასებელი არავინ გამოუჩნდა. არა და მშვენიერი პორტრეტისაა. აგერ, ახლახან, ჩემი პორტრეტი ბრწყინვალედ დახატა და შინ მიმაქვსო.

ხელოვნებათმცოდნე ფრანსუას ეჩქარებოდა და თან არცთუ კარგ ტონად მიიჩნია ქუჩაში „გაეხსნა“ პორტრეტი: მათხოვე, შინ წავიღებ და ვნახავ, ახლა მაპატიე, გავრბივარო ხელოვნებისმცოდნემ, მწერალს პორტრეტი გამოართვა და ტრამვაის შეახტა.

არ გასულა ორი კვირა პარიზის გაზეთები მოიარა ხელოვნებისმცოდნე ფრანსუა ჰუის სტატიამ სათაურით – „შედევრი (ახალი მიმდინარეობა პორტრეტის ჟანრში)“.

წავიდა და წავიდა... ამუშავდა დიდების კონვეირი.

„მეგობარი მწერლის პორტრეტზე“ სტატიები და დისერტაციები იწერება.

პარიზი მხატვრის სხვა ნამუშევრებითაც დაინტერესდა.

დიდების შარავანდედი დაადგა მხატვარს, იგი მოდაშია, ნახატებს ლამის ხელიდან გლეჯენ. მისი ქმნილებების ფასი დღითიდღე იზრდება.

გამოფენები, ალბომები, ჯილდოები...

ოცი წლის შემდეგ მორიგი ტრიუმფალური გამოფენიდან ან უკვე საყოველთაოდ ცნობილი მხატვარი და ასევე სახელოვანი მწერალი შინ ბრუნდებიან.

მეგობრებმა ეტლი სახელოსნოსთან გააჩერებინეს.

- შენთან საიდუმლო საქმე მაქვს, – უთხრა მხატვარმა.
- ვიცი, გამომიტანე, – გაუღიმა მწერალმა.
- ... მხატვარმა გამოუტანა „მეგობარი მწერლის პორტრეტი“, სწორედ ის პორტრეტი, რომელიც ოცი წელი სახელოსნოში ედო.
- მაშინ მწერალს შეშლოდა და მხატვრის სახელოსნოდან სხვისი პორტრეტი წაეღო.
- შინ შეინახე, არსად გამოაჩინო – ტუჩთან თითი მიიტანა მხატვარმა და კარგად შეფუთული პორტრეტი გადასცა.
- ორივენი გულიანად ხითხითებდნენ.

ქურდი და ციხე

კედლისკენ შებრუნებული უშანგი ჭიჭინაძე №7 საკანში ქვედა ნარზე იწვა და მარცხენა ხელის თითებს დაჰყურებდა.

– უშანგი! – სამზერზე პირმიფარებული ზედამხედველი ეძახდა.

– რა იყო! – თითებისთვის თვალი არ მოუცილებია პატიმარს.

– შენთან სტუმრებია და ფეხზე დახვდესო, უფროსმა.

– ვინ სტუმრები? მე არავინ დამიპატიჟია.

– ადექი, ადექი, უცხო ხალხია,

– ჭიჭია! არ გესმის შენ ქართული?! რა მესტუმრება, მე აქანა დღეობა კი არ მაქვს.

უშანგი ყოველშემთხვევისთვის წამოჯდა და ფოსტლებში ფეხი წაჰყო. იგი სამოცსმიტანებული გამხდარი, შავგვრემანი, უულვაშო კაცი გახლდათ, თავზე ხელი კეფიდან შუბლისკენ ჩამოისვა. ვითომ წოლისგან აბურდული ურჩი ჭალარა გაისწორა, სპორტული პიჟამო „ადიდასი“ და უსახელო ყავისფერი ქურთუკი ეცვა.

სამ პირნიღბიან, ავტომატმომარჯვებულ სპეცნაზელს დაბალი, კაფანდარა ქალი შემოჰყვა. სიმპათიურივით ვერ იტყოდით, მაგრამ არც ისეთი იყო, ვირს აანწყვეტინებდნო ჩვენში რომ იტყვიან. იყო მასში რაღაც ქალური და მიმზიდველი.

– გამარჯობათ, ბატონო უშანგი, მიცანი, ალბათ, მე პარლამენტარი ელენე თევდორაძე ვარ, – ცოტა არ იყოს პათეტიკურად თქვა ელენემ.

უშანგი წამოდგა.

– გაგიმარჯოთ გამჩენმა... ცნობით მაპატიეთ და ვერ გიცანით.

– არა უშავს.

- დაბრძანდით.
- თევდორაძე მოპირდაპირე ნარზე ჩამოჯდა.
- ბატონო უშანგი, თქვენ კრიმინალური ავტორიტეტი ბრძანდებით ხომ?
- ავტორიტეტი თქვენ ბრძანდებით, ქალბატონო, მე ერთი უბრალო ქურდი ვარ.
- მაპატიეთ, - ელენეს გაეცინა, თუმცა ამ სტრიქონების ავტორმა მთლად კარგად როდი იცის, რა იყო უშანგის ნათქვამში სასაცილო - მე მიღებული, იურიდიული ტერმინოლოგიით გელაპარაკებით.
- ვინ მიიღო, ქალბატონო, არ ვიცი მე. გითხრათ სიმართლე, ტელევიზორიდან მესმის „კრიმინალური ავტორიტეტი“, „ადგილობრივი ავტორიტეტი“, ვერ ვგებულობ, რაზეა ლაპარაკი....
- რა ვიცი, ასტე ამბობენ, აბა, უბრალოდ კანონიერი ქურდი დაგიძახოთ? რაღაც მეუხერხულება.
- რა არის უხერხული ქალბატონო, თქვენზე რომ ამბობენ, პარლამენტარიაო, გეუხერხულებათ? არც „კანონიერი“ არაა საჭირო. კანონიერი ვარ მე თუ არა, ამას, მაღლობა ღმერთს, თქვენ არ წყვეტთ პარლამენტში.
- ისე მეც ნეუდობნატ მეჩვენება. ვებნევი იურისტებს: თუ ქურდია, კანონიერი როგორ არის მეტეტი. მოკლეთ, როგორც არის, ტერმინს არა აკვს მნიშვნელი. აი, თქვენ, ფიზიკურად გაგისწორდნენ?
- რა მიქნეს? - კითხვა, რასაკვირველია, გაიგო, მაგრამ თავი მოიმიამიტა ჭიჭინაძემ.
- ასე ვთქვათ, ფიზიკურადაც შეგეხნენ?
- რას გულისხმობთ, ქალბატონო?
- ფიზიკურ ზენოლას, ასე ვთქვათ.
- მე თქვენ სერიოზული ქალი მგონიხართ, სად ისწავლეთ ამნაირი ლაპარაკი.
- მაპატიეთ, მოკლეთ გცემეს?

- არა ქალბატონო, არც მოკლეთ და არც გრძლად.
- მაშ, რატომ შიმშილობენ ტკვენი კოლეგები?
- ვინ, ქალბატონო?
- ტკვენი, ასე ვთქვათ, კოლეგები, ტო ესტ, სხვა პატიმრები.
- ეგ სხვა პატიმრებს ჰკითხეთ.
- ტკვენზეც მითხრეს, შიმშილობსო.
- მე, უბრალოდ, მარხვას ვინახავ.
- ერთი რამ ვერ გავიგე, ბატონო უშანგი, ახალი ციხე აგიშენეს მშვენიერი ციხეა სხვათა შორის უკვე დავატვალაიერე. მაინც, ნუ, უკმაყოფილება, ნუ, რა არის, არ მოგწონთ?
- თქვენ ძალიან მოგწონთ, ქალბატონო?
- დიახაც, მომწონს.
- ვერ შეგკადრებთ ხუმრობას, რაც ენაზე მაღვას, არ ვარ თქვენთან ისე ახლოს, - უშანგიმ გაიღიმა და კეფა მოიფხანა. ქალბატონმა ელენემ „ქემალი“ დააძრო თავი მოუსრისა და ჰკითხა:
- შეიძლება, თქვენთან მონევა?
- კი ბატონო, ნიეთ, რამდენიც გაგეხარდებათ.
- ბატონო უშანგი, იქნებ მოგველაპარაკა. ტკვენ შეგიძლიათ ზემოქმედება. შეწყვიტონ, რაა ბოლოს და ბოლოს, შეწყვიტონ შიმშილობა. ზოგი ძალიან ცუდად არის.
- მეც მაგას ვფიქრობდი ახლა, ქალბატონო. ასეთი უცნაურია ზოგი პატიმარი. მასეთი კაი ციხე აგიშენებიათ და რა უნდათ მეტი.
- ტკვენ?
- რა მე?
- ტკვენ რატომ იქ არა ხართ?
- მე მესამე ციხეს რო ააშენებენ, იქ მპირდებიან კაი კამერას.
- ხუმრობტ?
- არა, ქალბატონო, არ აღმოჩნდა იქ ჩემი ადგილი.

– რომ ვტხოვო უმფროსს, გადახვალტ?

– არ გადავალ... ამ ციხეში სტალინი იჯდა და მე ვერ დე-ვეტევი? ძველი კაცი ვარ და აქ მირჩევნია, ძველ ადგილას.

– ბატონო უშანგ, კაკ ნიბუდ შევტანხმდეტ; ტკვენ ავტო-რიტეტი ხარტ და შეგიძლიანთ ზემოქმედება.

– მე თქვენთვის ვარ ავტორიტეტი, ქალბატონო, იმათთვის – არა.

– როგორ? ახალგაზრდები ცუდატ რომ არიან? ტკვენ მათი ბედი არ გაღელვებტ?

– რა დაგიმალოთ და არა, – გაუღიმა ქურდმა.

ელენე თევდორაძე წამოხტა და კარისკენ წავიდა. მცველები მიჰყვნენ.

გავიდა თუ არა პარლამენტარი, მეშვიდე კამერაში ნიაღვარივით მოასკდნენ ულამაზესი, ჟურნალისტი გოგონები. სხვადასხვა ფერის და სხვადასხვა ზომის მიკროფონები მიუპირ-თანეს ჭიჭინაძეს.

ქურდი არ დაბნეულა.

– რა ჰქენით? როგორ მოილაპარაკეთ?! – სულმოუთქმე-ლად ჰკითხა ტყავის ყვითელსერთუკიანმა „კურიერისტმა“, რომელსაც თმებიც სერთუკისფერი ჰქონდა.

– საახალწლოდ შინ დამპატიჟა, – სერიოზულად უპასუხა უშანგიმ.

– ეს როგორ, მერე აქედან გამოგიშვებენ?

–მპირდებიან, თუ ჭკვიანად ვიქნები.

– გვაშაყირებს – მიუხვდა პირველარხელი კორესპონდენტი გოგონა, – ჩვენ მართლა გვაინტერესებს. თქვენ ნაცემი ხართ?

– ბავშვობაში ერთჯერ...

– შიმშილობა გაგრძელდება?!

– ვერ გეტყვით.

– კი მაგრამ თქვენ ხომ „მაყურებელი“ ხართ?

– მაყურებელი რუსთაველის თეატრშია. ახლა, მგონი, იქაც აღარაა.

– ბოდიში სხვანაირად უნდა მეკითხა, თქვენ ხომ კანონ-იერი ქურდი ბრძანდებით.

– ნახევრად... წადით, ბიძია, სახლში, საქმე არაფერი გაქვთ? პატრონი არ გყავთ ასეთ ლამაზ ბავშვებს?

ჟურნალისტებმა კამერები გამორთეს და ერთიმეორის მი-ყოლებით გაიკრიფნენ.

ზედამხედველმა ურდული გააჩხაკუნა. ციხეში სიჩუმე ჩამოწვა.

მალა, ბეტონის ჭერის სიახლოვეს, სარკმლისხელა, ტყ-ვიისფერი, გულდაგულ შერკინული ცა მოჩანდა.

მინის ნატეხს დროდადრო შეცვენილ-წაშლილი წვეთებით თუ იმსჯელებდა დაკვირვებული კაცი, ჟინჟლავადა.

სალამოს შვიდ საათზე სინათლე ჩართეს თუ არა, ზედამხედველმა ჭიჭიამ მეშვიდე კამერის სამზერში ისევ შემოჰყო პირი.

– გესმის?!

– რა გინდა! – შეეპასუხა უშანგი.

– უმფროსთან უნდა აგიყვანოთ.

ქურდს არაფერი უთქვამს.

უთასმო კედები ფეხზე მოირგო და კამერაში შემოსულ ბადრაგს გაჰყვა.

ჯარისკაცისმაზარიანი გამცილებელი ოციოდე წლის ქერა ყმანვილი იყო. სანამ დერეფანში გამოვიდოდნენ, გულდაგულ გაჩხრიკა უშანგი, მერე ჭიჭიას სამორიგეო-სამარქაფე კარი გააღებინა და მაგიდიდან მოკლე ავტომატი აიღო.

ციხის უფროსმა ჯარისკაცს კარისკენ ანიშნა. უშანგი რომ სკამზე დამჯდარი დაიგულა, ქერათმიანი შეტრიალდა და სამხედრო ნაბიჯით გავიდა.

– რაიო, თევდორაძემ, უშანგი ბიძია?

– არაფერი, მომიკითხა, რავა ხარ, ხვარ გაგლახესო.

ციხის უფროსს გაეცინა.

– შენ რა უთხარი?

– ჯერ არა-მეთქი. რატო შიმშილობო, მკითხა; საჭმელი არ მაქ, მე ვუთხარი.

ციხის უფროსმა უფრო ხმამაღლა გაიცინა. მას, ვარდების რევოლუციის მონაწილეს, პოლიციის აკადემიის კურსდამთავრებულს, ოკრიბელ ახალგაზრდა ოფიცერს – გელა ყიფიანს სიცილი უხდებოდა. ციხის უფროსად მაშინ დანიშნეს, როცა №2 ციხის უფროსის ადგილი ვაკანტური გახლდათ და ჯერჯერობით გელა ორივე ციხეს განაგებდა.

– მასე კი არა, ვმარხულობო, გითქვამს.

– შენ რა იცი?

– იქვე ვიდექი, გარეთ, მარა არ შემოვყევი, მე ვთქვი ეგება ხელი შევუშალო-თქვა.

– რა მექნებოდა ახლა მე ელენა თევდორაძესთან საჩუმათო და დასამალავი.

– რა მეილაპარაკეთ?

– ბორდოსფერი დარაია უნდა მომიქსოვოს.

– რად გინდა დარაია.

– ქსოვა ვიციო და ვარს ხვარ ვეტყოდი, საერთოდ დარაია მე ისე მჭირდება, რავაც ვირს გალსტუკი.

– სერიოზული საქმე მაქვს, უშანგი ბიძია, შენთან.

– რაიო.

– რაი და ხვალ თვარ შეწყვიტეს ბიჭებმა შიმშილობა, დოუქნიე ხელი მაგ ადგილსო.

– მითხარი, ლოთიანად გადვიხადე?

– რა მქონდა გადასახდელი, შენც ქე იცი. ფული რომ მქონოდა, ამ ნერვიჭამია სკამზე დავჯდებოდი? სამი წელი უმუშევარი ვეგდე. ამგენმაც ორი წელი ჯვარს მაცვეს, სანამ არ მივიტანე კასეტა, იქანა რო ვიდექი, პარლამენტის წინ, წვიმაში და ქარში, მაგენთან, სამსახური არ მაღირსეს. ახლა რო გამაგდონ დევილუპები, მერე ჩვენი საქმე ხო იცი, მე, რავაც მოხსნილს, სამსახურს აღარ მაღირსებენ და დემეხოცება ბოვშები შიმშილით.

– ისე ჩემთვის რო გეკითხა, არ გირჩევდი ციხის უფროსობას ამნაირ გლახა დროს.

– კაი დრო როდის იყო?

– კაი დრო შეიძლება მიდღემჩი არ იყო, მარა ახლა ნამეტანია. ნამეტანი გოუტიეს შენმა ძმაკაცებმა.

– ჩემი თავი გამჭირვებია, უშანგი ბიძია, ქე ვიცი ყველაფერი მარა, მე რა სიკვდილი ვქნა.

– ბიჭო, რომელმა გენიოსმა მეიფიქრეთ გადაევიყვანოთ მუჟიკების და კაი ბიჭების ამარა ცხვარი პატიმრები ახალ ციხეში და საათივით ეენყობა საქმეო.

– ჩემგან რომ არ მოდის ეგ, მე მგონი მიხვედრილი ხარ, შენ, უშანგი ბიძია.

– ციხე არ იცით, ბიძია, არც შენ და არც შენმა უფროსებმა. ორი სიტყვით გეტყვი: ჯარში მაინც არ ყოფილხარ? რო შეყრი ყაზარმაში ოც კაცს ერთათ, თვითონ დახარისხდებიან იქანა, არ უნდა ლაპარაკი. ვინც ყველას აჯობებს ღონით, ის იქნება ყოჩი და იმ ყოჩობამდე, შეიძლება, დაჭამონ ერთმანეთი. მე გეუბნები, უბრალო სალდათებზე, ახლა დამნაშავეებზე გადმეიტანე ეს ამბავი. დამნაშავე ხო ისედაც ნერვიულია, ისედაც ავარულად აქვს ტვინი მოწყობილი. იქანა არ შეიძლება მუშტზე შეაგდო საქმე. მუშტი უფრო ხშირად ჭკუათხელს აქვს მაგარი. მერე? თუ ჭკუამ, ამ შემთხვევაში ქურდმა, არ დაამყარა წესრიგი, შენ რავა ფიქრობ, რა ამბავში იქნება ოცი დამწყვდეული გადარეული. ჯერ გაჩაღდება ლუკმის წაგლეჯობია, ტანსაცმელ-ფეხსაცმლის წართმევა, მერე... არ ხარ ისე პატარა რო ვერ ხვდებოდე, დეერევიენ და გააქათმებენ ძლიერები სუსტებს. გინდა არ გინდა, ოციდან შვიდი პიდარასტი მაინც შეგვრჩება ხელში. ვარგა მერე ასთე? კაცმა, რალაცა პატარა დააშავა და ქათმად გევიდეს ციხიდან? რაც ორასი წლის განმავლობაში დაკანონდა, თქვენ ასე უცებ ერთი ხელის დაკვრით გინდათ გადააგდოთ? ან ის ვირები რო შეგიყრიათ და გიცემიათ ბოვშები, რამ მოგაფიქრათ, ეგ ამბავი. ცემა-

ტყეპით 560 კაცს მოვაჭკვიანებთო, რამ გაფიქრებინათ. ახლა უყარეთ კაკალი. ახალი ციხე კი არა ცეკას სანატორიუმები რო იყო წინათ, იქ რო შეუშვა ეს გალახული პატიმრები, ვერა და ვერ დაანყნარებთ.

– გალახვის, დედის სულს გეფიცები, მე კატეგორიული წინააღმდეგი ვიყავი. თბილისიდან იყო მამარდაშვილი, იგიც ახალია ამ საქმეში, იმან გასცა ბრძანება: დავუყუოთ და გუბ-კასავით დარბილდება ყველაო. არ გევიდა ჩემი სიტყვა, ვინ გაგიგონა.

– მაინც სა მეიყარეთ თავი ამდენმა ძუძუმწოვარამ. არ შეიძლება, ბიძია, ასე თქვენ რო მიყობით. მაგნაირი ყვანცალით დალუპავთ ქვეყანას და თქვენც დეილუპებით.

– უშანგი ბიძია, – ჩვენ ახლა არავინ გვისმენს.

– გვისმენდეს, თუ გინდა. რავა მატყობ, მეშინია მე ვინმესი?

– მაგას კი არ ვამბობ, უნდა მიშველო.

– ახლა რალა უნდა გიშველო.

– ჩემი ცოლ-შვილის ცოდვაში არ ჩადგე, ახალგაზრდა კაცი ვარ, მილიონი ახლობლის მოგზავნა შემეძლო, საერთო ნათესავებიც გვყავს, რო იცოდე, მარა არ ვქენი, მე ვთქვი, მე თვითონ დაველაპარაკები, კაცია, შევა ჩემს მდგომარეობაში-თქვა.

–მაშინ რატო არ მკითხე, გუშინდელი ღლაპი რო დგებოდი ციხის უფროსათ, მაშინ რატო არ მკითხე, 560 ვირპატიმარს უქურდოთ რო ტოვებდი, მაშინ რატო არ მკითხე ჟაჟი რო გამოუნერეთ ყველას – დიდსა თუ პატარას – ახლა ვარ უშანგი ბიძია?!

– შემეშალა და მომკალი თუ გინდა.

– ახლა რო დაგიტმით, კიდო ბევრი შეგეშლებათ თქვენ.

–მე პირადად პირობს გაძლევ, უშანგი ბიძია, თუ კიდო გევეხვიე ამნაირ ხლაფორში, მე თვითონ დევიხურავ ქუდს და ნავალ.

... მამლის მეორე დაყვილებას აღარაფერი უკლდა ციხის უფროსი და ქურდი პირობე კოცნით რომ დაშორდნენ ერთმანეთს.

უფროსი რომ წავიდა, ძილბურანიდან ძლივს თავდაღწეული ჭიჭია წამოდგა და მეშვიდე საკნის ურდული გადასწია. გასაღებით არ დაუკეტავს. იცოდა, უშანგი ჭიჭინაძისთანა ქურდები „ადინოჩკა პაბეგებს“ არ აწყობენ.

* * *

მეორე დღეს ექვსსათიან საინფორმაციოში ბატისჭუკის-ფერთმიანმა მომხიბვლელმა დიქტორმა გამოაცხადა:

„პარლამენტის იუსტიციის სამინისტროს და ციხის ადმინისტრაციის წარმომადგენლების ერთობლივმა ახსნა-განმარტებითმა მუშაობამ სასურველი შედეგი გამოიღო: №2 ციხე-საპყრობილის ყველა პატიმარმა დღეს 4 საათსა და 30 წუთზე შიმშილობა შეწყვიტა. ჩვენი კორესპონდენტი გვატყობინებს, რომ ციხეში სტაბილური მდგომარეობაა“.

ქალღმერთი

კარგია ისე დაწყება, როგორც კლასიკოსები იწყებენ ხოლმე: „კუკურია პაპუჩაძემ ორმოცი წლის წინათ დატოვა ეს ქალაქი. ორმოცი წელი – ეს ხომ მთელი სიცოცხლეა. სად არ იყო, რა არ ნახა, მოიარა მთელი მსოფლიო და აი, ორმოცი წლის ხეტიალის შემდეგ თავის მშობლიურ ქალაქს დაუბრუნდა...“

მაგრამ მე ასე ვერ დავიწყებ. კუკურია მიკლუხო მაკლავი არ გახლდათ და არც ახალი კონტინენტების აღმოსაჩენად დადგომია შორეულ გზას.

მით უმეტეს, ხეტიალითაც არსად უხეტიალია. ორმოცი წლის წინათ რასაც აკეთებდა, ახლაც იმას აკეთებს.

„შახტსტროი“ ხომ გაგიგონიათ, დიდი ქარხანა იყო ქუთაისში, მერე „მალაროელი“ დაარქვეს, ბრონეულასკენ. იქვე ქარხანასთან რკინის ლოპებების პატარა საამქრო გახსნა. ქარხანაში მოპარული მასალით რომ მუშაობდა, ამას, ბევრი კვლევა-აქი-ჟინი არ ჭირდება.

ამერიკელმა ტურისტმა მაიკლ სინესმა შეიარა ერთხელ საამქროში, დაათვალიერა, პაპუჩაძის ნახელავი და თარჯიმანს მიუბრუნდა: უთხარი ამ კაცს, წამოვიდეს ამერიკაში, აკეთოს ამნაირი თუჯის ლოპები და დიდ ფულს იშოვისო.

კი მარა, ჯერ ერთი, ენა მე არ ვიცი. ამერიკაში ჩემი გვარჯილაგიდან არავინ ყოფილა, რა გარანტია მაქვს რომ შიმშილით არ მოკვდები და უკანდასაბრუნებელი ფული არ მექნება საძებარიო – შეშინდა კუკური.

მე ვარ გარანტიაო, მაიკლმა. არ ვიცი, რატომ შეხედა გადამთიელმა კაი თვალთ. აცხონოს ღმერთმა (შარშან გარდაიცვალა) – კუკურისგან თითზე გადასახვევი არაფერი დაჭირვებია. ვიზა-საბუთებზეც თვითონ იზრუნა, თავისი ხარჯით ჩაიყვანა ჩიკაგოში და საქმეზე დააყენა.

მაშინ უცხოეთში საცხოვრებლად წასვლა საბჭოთა მოხელეების თვალში სულ მცირე სამშობლოს გაყიდვას მაინც ნიშნავდა. ვინ დაგიჯერებდა, რომ შენ სულ უბრალოდ, ცერეუსთან კავშირის გარეშე, ჩახვედი ამერიკაში თუჯის ლოპების ჩამოსასხმელად და ფულის საშოვნელად.

ამოუკვეთეს ფეხი ერთხელ და სამუდამოდ ქუთაისიდან.

მშობლები ისე დაეხოცა, დაკრძალვაზეც ვერ ჩამოვიდა.

ჩამოშვებით ალბათ, ჩამოუშვებდა კვბ, მაგრამ უკან აღარ გაუშვებდა და რას მიუსჯიდა „საჯამუშო-სადაზვერვო საქმიანობისთვის“ ღმერთმა იცი, ყოველ შემთხვევაში, „საერთაშორისო შპონის“ იარლიყი რომ არ აცდებოდა, ფაქტია.

ახლა რომ ამერიკაში ყოველ ფეხის ნაბიჯზე შეხვდები ქართველს, ასე არ იყო ორმოცი წლის წინათ.

სამი ქართველი ემიგრანტი ცხოვრობდა ნიუ-იორკში და მგონი ორი (მოგვიანებით ერთი არგენტინაში გადასახლდა) – ვაშინგტონში. ეს იყო სულ.

ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარეს ბონდო კეკელიას ერთხელ შეხვდა და მთელი ოცდაათი წელი შობა-ახალი წლის მოსალოც დეპემებს უგზავნიდნენ ერთმანეთს. ჯორჯ ბალანჩინთან კუკურის ვინ მიუშვებდა და, როგორც უთხრეს, ქართული აღარც იცოდა იმ მსოფლიო კაცმა.

შეიძლება უკეთესიც იყო, რომ ჩიკაგოში მარტომ ვიმუშავებო, „მარტოს“ იმიტომ ვამბობ, რომ ქართველი კომპანიონი არ მყავდა, თორემ ფეხზე რომ დავდექი, ჩემს საამქროში შვიდი კაცი მუშაობდა და, რომ არ დაგიმალო, სანამ ამერიკაში ლოპები საერთოდ გაუქმდებოდა კაი ფულიც ვიშოვებო, ამბობს.

ქართველს რაც შეეხება, რაცხა ვერ ეწყობიან უცხოეთში ერთმანეთს. რისი ბრალია ვერ გეტყვიო.

ბევრი რომ აღარ გავაგრძელო, ორმოცი წლის შემდეგ პირველად ჩამოვიდა კუკურია პაპუჩაძე საქართველოში.

ჩამოვიდა მარტო, უცოლ-შვილოდ.

დამავინწყდა ზევით მეთქვა, რომ ამერიკელი ზანგის მოხ-
დენილი გოგო შეირთო ჩასვლიდან მეოთხე წელს.

ქორწინებით კმაყოფილია მელობე.

ოთხი ბიჭი გაუჩინა და დაუზარდა ზანგის ქალმა.

გული მხოლოდ იმაზე სტიკვა, რომ ბიჭები სუფთა
ამერიკელებად ჩამოყალიბდნენ და ზომიერად მეტად
შავგვრემანები არიან.

ძალიანაც უნდოდათ, ნამოჰყოლოდნენ „ქართველ მამას“
ბიჭები ქუთაისში, მაგრამ ამჯერად კუკურიმ შეიკავა თავი:
მეორე ჩამოსვლაზე, ალბათ, ჩამოიყვანს.

თბილისის აეროპორტში არავინ დახვედრია.

უახლოესთაგან პენსიონერი უფროსი ძმა ჰყავს ქუთაის-
ში – მიტუმა ჰქვია. მასაც, არ შეატყობინა ჩამოსვლა.

მოულოდნელად რომ გამოვეცხადებო ორმოცი წლის და-
კარგული ძმა, მეტი ეფექტი ექნებო, ფიქრობს კუკურია და
მგონი მართალი უნდა იყოს.

თბილის-ქუთაისის მატარებელში ხალვათობაა.

ავვისტოს ხვატში მატარებლით მგზავრობისგან ქუთაისე-
ლი მოქალაქეები თავს იკავებენ და, თუ აუცილებლობა არ
იქნა, არც თბილისელები იკლავენ თავს.

კუპეში შუახანს კარგად გადაცილებული ლურჯმაისური-
ანი უღვაშა კაცი დახვდა. საბარგულში ჩემოდნების ჩადგმა-
ჩალაგებაში უშველა, რაზეც პაპუჩაძემ გულწრფელი მადლო-
ბა მოახსენა.

– ხომ ქუთაისში, ბატონო?–ჰკითხა თანამგზავრმა როცა
მატარებელი დიდუბეს გაცდა და მცხეთისკენ გაჩქარვავიდა.

– ქუთაისში კი.

– ხომ მშვიდობაა, ქუთაისელს არ გავხარო.

– როგორ გითხრა. კაი ხანია არ ვყოფილვარ მარა,
ძირძველი ქუთაისელი ვარ.

– ახლა კაცი ვერ გეიგებს, ვინაა ძირძველი და ვინაა ძი-
რახალი.

– თქვენ?

– ბალახვანში ვცხოვრობ, მეორე შესახვევში, წყალსადენ-
თან. იქნა დევიბადე და იქნა ვბერდები. ორმოცდაჩვიდმეტის
ქე ვარ. სამ ნომერ სათვალეს ქე ვხმარობ და ოთხ ბოთლს
თუ ვსვამდი, ახლა ოთხ ჭიქაზე მთვრალი ვარ. სიბერე მეტი
კარაფერია.

– ანზორია ცხოვრობდა მაქანა, ცერცვაძე.

– რავა არ ვიცი, ბატონო, ჩემგან მესამე მოსახლე იყო.
ობლათ გაზარდა დედამისმა.

– რას შობა?

– ალბათ, მართლა კაი ხანია არ ყოფილხართ ქუთაისში,
თვარა გეცოდინებოდათ: აღარაა ანზორი.

– რავა?

– მიტოია პაპუჩაძის გადამკიდემ კიდო დიდხანს იცო-
ცხლა.

– მითხარი, მითხარი, თუ კაცი ხარ, – მიტოიას ხსენებაზე
განსაკუთრებით დაინტერესდა კუკური.

– რა და კომუნისტების დროს ქუთავაჭრობაში მუშაობდნენ
ერთათ მაგენი. მიტოია ბაზის მმართველი იყო, ანზორია –
საწყობის გამგე. დეეცათ ერთ დღეს ობეხე. იმ წუთშივე შეი-
ძლებოდა ჩაფარცხვა საქმის, მარა ფული არ გეიმეტა უბე-
ღურ-ნახევარმა მიტოიამ. ეილე შენს თავზე და გამოგიყვანო,
მოატყუა ანზორი. ეილო ანზორიამაც, რა ექნა. ხელი არ გაან-
ძრია მიტუმამ ამხანაგის გამოსაყვანად. გამევიდა ათი წლის
მერე ანზორია ცერცვაძე დაავადმყოფებული, დაგლახავებუ-
ლი. აგინა ხალხში პაპუჩაძეს, მეტს რას უზამდა. რო მეეკლა,
შეაბრუნებდნენ უკან. გამოსვლის მერე დიდხანს არ უცოცხ-
ლია. კაი თხუთმეტი წლის მკვდარია.

– დარჩა ვინმე?

– სამი ბოვში. ვთქვათ, ვერ გამოგყავს, ხომ ხდება ასეც.
პერედაჩი მაინც მიუტანე, კაცი შენი გულიზა ციხეში ზის.

– არა ხომ?

– ვთქვათ, გეშინია პერედაჩის – დამნაშავეს თანამონაწილეთ რომ არ გამოგაცხადონ, მაშინ ასეთი რამეც ხდებოდა, ცოლ-შვილისთვის მაინც მიეტანა წელიწადში ერთხელ ორი კაპიკი, არც გოუხედავს იქითკენ. კაცია მაგი?

– რამ წაახდინა ასე, თუ კაცი ხარ, რას ამბობენ?

კუკურის საფეთქელთან ძარღვი აუთამამდა.

– წამხდარი იყო თავიდან და ასე გაატარა წუთისოფელი. უბედური ენის და უბედური ფეხის პატრონია. დილას თუ შეგხვდა და გამარჯობა გითხრა, თუ არ მეიკიდე მარცხენა ყვერზე მაშთელვე ხელი, წასულია შენი საქმე. საღამომდე რაცხა უბედურებაში გადავარდები.

– სად მუშაობს?

– ახლა მგონი არსათ, რათ უნდა მუშაობა გეგუთის ბაზრობაზე აგდია დილიდან საღამომდე, კითხავენ, რა გინდა აქანო, სიმართლეს არავის ეტყვის. ვითომ ტყვილაა, ისე, თვალს წყალს ალევინებს, სინამდვილეში ნახევარი ბაზარი მაგისია. ჩამოაქვს ლილოს ბაზრობიდან კაპიკიანი თურქული საქონელი და ყიდის მანათათ. მე შენ გეტყვი, ყისმათი არ აქვს. იმნაირი აფერისტია – უდაბნოში ქვიშას გაყიდის.

– ამ ახალ მთავრობასთან რაგაა?

– გეტყვი მაგაზეც. სანამ აქანა შაშიაშვილობა იყო, მეო, შაშიაშვილის კაცი ვარო, ყვიროდა. შაშიაშვილმა ხანდახან აკაკის ბაღში იცოდა გამოვლა, ყველას ჩამოართმევდა ხელს, ვინც იქანა იჯდა, მიტოიას გარდა. რანაირათ ხარ, შაშიაშვილის კაცი, ხელს არ გართმევს და ზედაც არ გიყურებსო, აგლახავებდნენ ბალისკიდელები. მაგსაც ვერ ხვდებით, თქვე შტერებო, თქვენო. ვინც შაშიაშვილს ფეხებზე ჰკიდია, სწორედ იმგენს ჩამოუვლის და ართმევს ხელს, მისიანებს იმიტომ გვიკეთებს „ნევიჟუს“, – ზოგმა ჩათლახმა ეჭვი რო არ ეილოსო. ერთი სიტყვით, შაშიაშვილის მხარეს ვარო და საქმე საქმეზე რომ მიდგა, სააკაშვილს პირველი ჩოუხტა ავტობუსში. ახლა გულის ჯიბეში უდევს პარლამენტის წინ,

წვიმაში გადაღებული სურათი და მეო, ვარდების რევოლუციის მონაწილე ვარო.

– მერე არ ეშინია ვარდებიანები რო იფრინოს ხალხმა?

– მაინც გამოძვრება, მიტოია იმნაირი შებერტყილია. ბოლო წუთას გამეცლება სააკაშვილს ხელიდან და მეჩხერზე დატოვებს. ისე, შაშიაშვილის მერე რომ უკან-უკან ნევიდა ქუთაისის საქმე, ამას ქუთაისში ხუთი წლის ბოვშიც გეტყვის. წყალი არა, დენი არა. თუ თბილისში ცხოვრობ, ნახავდი ტელევიზორში რეზერვისტები ვედროებს რომ დაარბენიებდნენ, ვითომ ხალხს ვეხმარებითო.

– მიტუშაზე მითხარი კიდევ თუ ძმა ხარ.

– ჩარგეიშვილი რო დეიჭირეს, თუ გახსოვს, ვერაფერი ვერ უპოვეს რასაკვირველია, დანაშაული. რატომ დეიჭირეს და ვინ დეიჭირა, კარგად იცი, ერთადერთი მოწმე სასამართლოზე მიტოია პაპუჩაძე იყო. დამირეკა ჩარგეიშვილმა და მაცივარი მიმატანია თავის ქვისლთანო. სასამართლოზე გეირკვა, რომ მაცივარში ფული ჰქონდა იმ კაცს გადახდილი, მარა მერე იმაზე მოდვეს შარი, ურიგოდ მიილო მაცივარიო. თუ გახსოვს, მაცივრებს და ტელევიზორებს მაშინ ქალაქკომი ანაწილებდა. რა მოხდა, გამოუყო უორჩერედოთ თავის ქვისლს კაცმა მაცივარი, დეიქცა ქვეყანა? მე ჩარგეიშვილის დანაშაული კი არა, მიტოია მათხოვრის მოწმეობა მიკვირს. ყველაფერ სიგლახზე რაგა უნდა დოუდგე მოწმეთ თვითონ სულგაყიდულ და თვითონ მექრთამე მოსამართლეს.

– რა მიუსაჯეს ჩარგეიშვილს?

– რვა წელი იჯდა ციხეში და ნეტავი არ გამოსულიყო საწყალი. თავის სადარბაზოში მოკლეს. ისიც იცის ხალხმა, ვინ მოაკვლევინა, მარა სამართალი როდის ყოფილა ჩვენში.

– ამხილონ მერე, თქვას, ვინც იცის სიმართლე.

– სად თქვას, ვის უთხრას ბატონო? ჩაშვების კანონი მიილო ამას წინათ პარლამენტმა, სასაცილოთ არ ყოფნის ხალხს. ჩაშვების კანონი მიტოიასთანა ნაძირალებისთვისაა. თავ-

მოყვარე, წესიერ კაცს რათ უნდა ჩაშვების კანონი. მიაღგები-
ენ მიტუშას, ასთე და ასთე შოულობ ფულს და დაყაჭე, თვარა
ჩაგვამთ გალიაშიო, მოჭუტავს თვალს მეიპატიოსანკაცებს
თავს ეს ცხრა მთავრობის გაიძვერა; რას მერჩით, ბიჭებო,
მეორე, რა ფული გეგულებათ ჩემთან, ფული თუ აქვს, იმას
აქვს და დეეცით იმასო. ახლა უთოფო ყაჩალობაა. გოუშვებენ
მიტუშას ხელს და მიუხტებიან იმას, ვინც პაპუჩაძემ ჩაუშვა,
ნაართმევენ ფულს და მერე გამაძლარგამსკდრები ქე თამაშო-
ბენ ტრაკოთლობიას. ახალი თამაშია ეს. მარტო მთავრობის
ხალხი თამაშობს. ამერიკიდან შემოსულა.

– ბევრი ჩაყარა მიტუშამ ისე, როგორც შენ ამბობ?

– ბევრი, ბევრი. მარა წრე ვინროვდება და, როცა იქნება,
მოაკითხავენ პაპუჩაძესაც. თუ დიდხანს იქნენ ეგენი.

– ვინ ყავს მიტუშას ოჯახში.

– უცოლშვილოა. რა სიკვდილათ უნდა ამდენი ფული. ხელს
მაგი რო კვდებოდეს კაცი, თავისიანსაც არ გოუმართავს. დახ-
მარება კი არა, კაი ზამთარში თოვლს არ გინილადებს. ძმა ყო-
ლია ერთი, როგორც ამბობენ. მე არ მინახავს, არ მახსოვს ის
ძმა ამერიკელს მოუყვანია ვინცხას და მილიონერი გამხდარა
იქანა თუჯის ღობის კეთებით. ისო, როგორც ლაპარაკობენ,
კაი ბიჭი იყოვო, მიტოიას არ გავდაო, ასე ახსენებენ. თუ მარ-
თალია, გოუმარჯოს გამჩენმა.

– არ ჩამოდის ის ამერიკელი ძმა?

– ჩემ მახსოვრობაში არ გამოჩენილა, ვისთან ჩამევიდეს.
იქანაც მივიდოდა, გაგებული ექნება მიტუშას სიგლახე. ეგე-
ბა აღარც ქეა ცოცხალი. თლათ ახალ ამბავს გეტყვი; მთელმა
ქუთაისმა იცის. ამ ორი თვის წინ ბესოია გეგუჩაძის თორ-
მეტი წლის ბიჭი მოატაცებია მიტუშამ შავებს. ფული აქვს
ბესოიას და წაართვითო. საქმე მისცა, რო იტყვიან. საქმის
მიცემაში თავისი წილი ეილო, მარა ეცოტავა თურმე; იმდენი
არ მიუციათ, რამდენსაც დაპირდნენ. შავებმა ერთი აღება
გადაახდევინეს ბესოიას მაყუთი, მარა ბოვში არ დოუბრუნეს,
ერთი ამდენი კიდო დადევინო. ამასობაში პოლიციამ გამო-

აცხადა, ოცი ათას დოლარს მივცემთ, ვინც ბოვშის ადგილსა-
მყოფელს გაგვიმხელსო. ადგა მიტუშა და მისცა ქსივი პოლი-
ციას. ათი მიუცია პოლიციას, რავარც ამბობენ. დანარჩენი
არც მოგეცემა და არც დაგეკარგებაო, უთქვამთ. ათი ათასი
დოლარი, ცოტაა? მარა, მე არ დავსწრებივარ სასამართლოს
და რავარც ყვებიან, ერთ შავს უყვირია: გადაეცით მიტუ-
შას, არ შევარჩენთ ჩვენს გადაგდება-ჩაშვებასო. მართლაც
არ შევარჩენენ, მე რო ვუკვირდები, მიტუშა შტერი უფროა.
თავისი თავის მტერს ეძახიან ამნაირ კაცს. ისე ვერ უნდა
გააკეთო კაცმა შენი შავბნელი საქმე, რომ მეორე დღესვე
მთელმა ქუთაისმა არ გეიგოს?

მატარებელმა ზესტაფონს რომ მიაკივლა, კუკურია
თანამგზავრს ბოდიში მოუხადა და ფანჯარას მიადგა.

რასაკვირველია, არ უთქვამს ამ უცხო კაცისთვის, რომ
მიტოია კაკუჩაძე მისი მკვიდრი ძმა იყო.

გულის სიღრმეში სძულდა კიდევ, თანამგზავრი, რომელ-
მაც ასე უბოდიშოდ დააყარა თავზე საზიზლარი სიმართლე იმ
კაცის შესახებ განგების ნებით რომ მისი ძმა იყო და ორმოცი
წელი არ ენახა.

მატარებელი ასფალტიან გზას გვერდზე მიჰყვებოდა. ას-
ფალტი დევის ნაკბილარს ჰგავდა.

ფერო ისევ ძველებურად იყო ჩაშავებულ-ჩამტვრეულ-ჩაკ-
ვამლული.

ფერიცვალობა ახლოვდებოდა.

შეყვითლებული ხეების გასწვრივ მაღალი, დაქორჩილი, მა-
გრამ უტაროო სიმინდის ყანა ჩანდა.

* * *

ქუთაისის მატარებელს ერთი უცნაური მგზავრი ჩამოჰყვა.
ჩემოდნები ჩამოსვლისთანავე იქვე სადგურში, შესანახ საკანს
მიაბარა და ცნობათა ბიუროს ჰკითხა, თბილისში უკან რომელ
საათზე გადის მატარებელიო.

ეს მატარებელი დღეს აღარ გავა, მაგრამ რიონიდან ბათუმს შეგიძლიათ გაჰყვით ათ საათზეო, ბილეთს, გნებავთ, ახლავე მოგცემთ, გნებავთ რიონში აიღეთო.

მგზავრმა ყოველ შემთხვევისთვის ბათუმზე ბილეთი აიღო.

ვაგზლის მოედანზე გამოვიდა ტაქსში ჩაჯდა და ჯერ ბაგრატის ტაძრის ეზოდან კარგა ხანს დასცქეროდა ქალაქს, მერე თეთრი ხიდის გავლით ყოფილ წულუკიძის ქუჩაზე ჩაახვევინა, შემოიარა საკონსერვო ქარხნის ტერიტორია... გაჩერდა კლუბთან, სადაც ბავშვობაში ცეკვის წრეზე დადიოდა. მერე ციხეს გაუარა და კრივის დარბაზში შევიდა. ბავშვები, ისე გამეტებით უბათქუნებდნენ შიშველ ხელებს სპორტულ „მსხლებს“, რომ გაეცინა, თვითონაც დადიოდა ერთ დროს კრივზე ჯუმბერ კვანტალიანთან და ზემილია მაჭავარიანთან ერთად.

ისევ ქუთაისის ქუჩებს ჩამოუარა. მამისეულ სახლთან გააჩერებინა, ქუდი ჩამოიფხატა და კარგა ხანს შეჰყურებდა.

მშობლიური სახლი, რომ ახსოვდა, იმაზე გაცილებით პატარა ეჩვენა.

არავის გამოლაპარაკებია.

კაცმა რომ თქვას, ნაცნობიც არავინ შეხვედრია.

სადგურში დაბრუნდა, იმავე ტაქსში ჩააწყო ჩემოდნები და რიონის ვაგზლისკენ წაყვანა სთხოვა.

ტაქსის მძღოლს, განსხვავებით სხვა ცნობისმოყვარე ტაქსის მძღოლებისაგან, არაფერი უკითხავს.

რა მისი საქმე იყო, საით წავიდოდა მუშტარი.

ზოოპარკი შიმშილბუს

2006 წლის 27 ივლისის 12 საათია.

უნივერსიტეტის კიბეზე პროფესორ-მასწავლებლები სხედან და შიმშილობენ.

წლევანდელი ივლისის პირველ ნახევარს არა უშავდა, შიგადაშიგ ღრუბლიანი დღეც გამოერეოდა ხოლმე, მაგრამ 17 ივლისიდან ერთობ სიცხიანი ამინდები დაიჭირა.

მოსარკულ ცაზე ღრუბლის მისხლისოდენა ფთილიც არა ჩანს, რომ ცის ნამის იმედი ღამით მაინც იქონიოს კაცმა.

გავარვარებული, ლურჯი დისკო ჩამომხობია ათასი სატკივრით შეღონებულ დედაქალაქს.

პროფესორ-მასწავლებლებს უნივერსიტეტის გადასარჩენად თავი გადაუდვიათ.

კაცმა რომ თქვას, მათი ახლანდელი მდგომარეობა, ბევრად სჯობს ცხრა ივლისისას.

ცხრა ივლისს, რას ჰქვია უნივერსიტეტის დანგრევაში ხელს გვიშლითო, პოლიციელებმა „ამბოხებული“ პროფესორ-მასწავლებლები უნივერსიტეტის კლუბში შერეკეს და გარედან კარი გადაუკეტეს.

მთელი ღამის განმავლობაში საზოგადოების მიერ ფრიალდასაფასებელ ამ ასაკოვან გვამებს, არც ფანჯარა გაუღეს და ბიოლოგიური საჭიროებისათვის საპირფარეშომდე ბადრაგით მიყვანის სიამოვნებაც წაართვეს.

ასე რომ, ცხრა ივლისთან შედარებით ახლა პროფესორ-მასწავლებლები ურიგო მდგომარეობაში როდი არიან.

გაუსაძლისი სიცხე რომ არ იყოს, სუფთა ჰაერზე მაინც სხედან.

გრანიტის კიბეზე ცხვირსახოცები უფენიათ და სხედან მონყენილი სახეებით.

ცოდვას ვერ დავიდებ, იქვე მდგომი პოლიციელები პროფესორ-მასწავლებელს ხელს როდი უშლიან, როცა ეს უკანასკნელი დროდადრო ნამოდგება, ცხვირსახოცს გაფერთხავს, კისერში ჩაიფენს და თანაბარაჩქარებული ნაბიჯებით გასწევს უნივერსიტეტის ბაღში შემორჩენილი ერთადერთი სამუზეუმო ჯიხურ-ტუალეტისკენ, რომლითაც ამ ბოლო დროს მხოლოდ ნარკომანები და მოშიშპილე პროფესორ-მასწავლებლები სარგებლობენ.

ხანგამოშვებით, ტლუ პოლიციელი ბიჭების ჯანის სიმრთელით შენარჩუნებული თავისი კაბინეტის საარკმლიდან მოშიშპილეებს უჭვრეტს რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი ხუბუა. რაკი სიცხე-შიშპილით გათანგულ „ცოტნიედებს“ საეჭვო ხვანცალს ვერ შეატყობს, ჩაილიმებს მომხიბვლელი, კოლხური ღიმილით და სავარძელში ჩაეშვება.

მარჯვნივ და მარცხნივ, კიბეზე, ტელეკამერების სიახლოვეს ულამაზესი ჟურნალისტი გოგონები ჩამუხლულან და სენსაციის მოლოდინში თავიანთ ურთულეს ჟურნალისტურ ცხოვრებაზე ჭორაობენ.

ჟურნალისტ მზეთუნახავებს ქვეშ ცხვირსახოცები არ უფენიათ; ჯინსშემოტკეცილი, – უკოხტავესი გავები პირდაპირ გრანიტის მტვრიან ფილებზე უდევთ.

ცალკე დგანან გამარჯვებული ხალხის ტელევიზიის, სახელოვანი „რუსთავი-2“-ის წარმომადგენლები. ჩანს, უკვე ხვდებიან, რომ ვარდების რევოლუციამ არ გაამართლა და თავიანთი ოპოზიციონერი კოლეგების აშკარად რცხვენიათ.

„საზოგადოებრივ არხს“ (!) კამერაზე მომცრო მონიტორი ჩაურთავს. ეკრანზე ჩანს უსათვალლო დიქტორი, რომელიც მის წინ ჩარბენილ სტრიქონებს ახმოვანებს. „ძვირფასო ტელემაცურებლობო, კოდორის ხეობიდან ეს-ესაა გვაუნყეს, რომ ანტიკრიმინალური ოპერაციის პირველი ნაწილი წარმატებით მიმდინარეობს. დაიბომბა სოფლები შხალთა და ომარიშარა. ბანდიტებისგან უკვე განმენდილია საკენი და აზარა (როგორც

„ზემო“, ისე „ქვემო“). სამწუხაროდ, სახელმწიფო შენაერთების ბრმა ტყვიამ იმსხვერპლა ერთი უდანაშაულო ქალბატონი, რომელიც კვიციანის ეზოში მიმოდიოდა და ჩვენს პოლიციელს გადაცმული ბანდიტი ეგონა. მთელი პასუხისმგებლობით ვაცხადებთ, რომ პასუხისმგებლობა მოკლულ ქალბატონზე ემზარ კვიციანს და მის ხროვას ეკისრება.“

კეკელიძის დაღმართზე საექსკურსიო ავტობუსი გაჩერდა. ავტობუსიდან გადმოჟვილხივილდნენ წითელქუდიანი „თინეიჯერები“ და უნივერსიტეტის ეზოში უნივერსიტეტის წმინდა მამების ძეგლებთან გამწკრივდნენ.

14-16 წლის ექსკურსანტებს თავზე თეთრი, წითელ-კოზიროკიანი ქუდეები ახურავთ. ქუდეებს კოზიროკს ზემოთ აწერია – „პრეზიდენტის საჩუქარი ბავშვებს“.

ნაცმოდრაობის საიმედო ცვლის წარმომადგენლებს ბედნიერ-ბრიყვეული გამომეტყველება არც მაშინ შეეცვლიათ, როცა მოშიშპილე გიორგი გოგოლაშვილმა დიკტოფონს ჩასძახა: „ბავშვებო, მოიხადეთ ქუდეები! თქვენ უნივერსიტეტის პანთეონში ხართ და დედა-უნივერსიტეტის პანაშვიდს ესწრებით!“

„ბავშვებმა“ პრეზიდენტის საჩუქარი ქუდეები ხელში დაიჭირეს, თუმცა მათი ბებიების და ბაბუებისტოლა მოხუცების ამ გაგანიაში კიბეზე ჯდომა არ გაკვირვებიათ.

ეგონათ, ეს ასეც უნდა ყოფილიყო.

თინეიჯერებმა იცოდნენ, რომ ეს ადრე და მალე ჩასაქვესკნელებელი უფროსი თაობა რაღაც სისულელეს მოიფიქრებდა და აკი მოუფიქრებიათ კიდევცო, დაასკვნეს ჩიტებით და პეპლებით სავსე თავებით.

მანქანების ნიაღვარში ვილაცამ მოშიშპილე პროფესორ-მასწავლებლებისადმი სოლიდარობის ნიშნად გაბმული სიგნალი მისცა.

პატრულიანი „ფოლკსვაგენი“ მოსხლტა და „ნესრიგის დამრღვევს“ დაედევნა.

დინჯი, მტკიცე ნაბიჯით მოადგა შიმშილის კიბეს დემოკრატიული პარტიის შვიდკაციანი დელეგაცია.

დელეგაციას წინ პარტიის თავმჯდომარე, ზვიადის ეპოქის პოლიტიკატორღელი ფალავანდიშვილი და პოლიტიკური მდივანი სტაჟაძე მოუძღვიან.

დელეგაციის რიგით ნევრთაგან ერთს პარტიის დროშა უჭირავს, ორს კი ნახევრადგაშლილი ტრანსპარანტი, რომელზეც ყველა ასო რომ ჩანდეს სავარაუდოდ, უნდა ეწეროს: „ძვირფასო პროფესორებო, არ შედრკეთ! დემოკრატიული პარტია თქვენთანაა!“

მოშიშველები შიმშილს განაგრძობენ. ეტყობათ, „შედრეკას“ არ აპირებენ.

გამშრალ „ჩინურ ვაზასთან“ მტრედისფერი მტრედი დაფრინდა. ჯერ ფრთხილად მიუახლოვდა გობქვაში ამოჩრილ ონკანის მილს, მერე შიგ პანანკინტელა თავნისკარტიც ჩარგო, მაგრამ მილს წყლის ნიშან-წყალიც რომ არ ეტყობოდა, კისერი უკმაყოფილოდ ნაიგრძელა და ფიქრისგორისკენ გაფრინდა.

მსოფლიოში ცნობილ პლაზმის სპეციალისტს, ხუთი აკადემიის ნამდვილ ნევრს ბიკენტი გლურჯიძეს თადარიგი დაუჭერია. შინიდან ორი ცხვირსახოცი წამოუღია; ერთზე ზის, ხოლო მეორე ოთხკუთხევი გაუნასკვავს და თავზე მჭიდროდ, ქარგამძლედ ჩამოუქაჩავს.

ვერ გეტყვით, ძალიან უხდება-მეთქი, მაგრამ მზის დარტყმისგან აშკარად იფარავს.

ბიკენტის გვერდით თავისი ნაასპირანტალი, 70-ს გადაშორებული ვასილ ხურცია უზის.

ნამასწავლებლარს და ნამონაფარს უკვე ბევრი მწარემწარე რამა აქვთ ნათქვამი ერთმანეთისთვის სააკაშვილზე და ლომიაზე. იმ დიალოგის მოტანას ავტორი შეგნებულად მოერიდება. ამბობებულ პროფესორთა ინტელექტუალურ მხარდაჭერაში რომ არ ჩაუთვალონ და ირაკლი ბათიაშვილის გზას არ გაუყენონ.

ვთქვათ, ახლა არ სჭირდებათ ამ კარის გაღება, – თითქოსდა საკუთარ, ძარღვდაბერილ, გახუნებულბალნიან, მჭლე ხელებს ელაპარაკება გლურჯიძე, – სექტემბერში, სწავლა რომ დაიწყება არც მაშინ გააღებენ?

– მერე? რას ელი, რომ გააღებენ ბატონო ბიკენტი?

– რას ველი და სტუდენტები ხომ აქედან შევლენ!

– ნამდვილად.

– მაშინ მაინც არ იკითხავენ სტუდენტები ეს ბებერი პროფესორები რატომ სხედან კიბეებზეო?

– არ იკითხავენ, არა, ბატონო ბიკენტი. გადაგაბიჯებენ თავზე და შევლენ აუდიტორიაში, სადაც მათსავით თინეიჯერი ასისტენტ-პროფესორი წაუკითხავს ლექციას.

–რანაირად კაცო, – ბიკენტი ხავსს ჩაებლაუჭა – ჩემი სტუდენტობის დროს გაფიცული და მოშიშველე ივანე ჯავახიშვილი, აკაკი შანიძე, შალვა ნუცუბიძე, სიმონ ყაუხჩიშვილი და გიორგი ახვლედიანი რომ მენახა კიბეზე, არ ვიკითხავდი, რამ შეგანუხათ, რით გიშველოთ წმინდა მამებო, მეთქი?

– ახლა სხვა დროა. როგორც ვატყობ სტუდენტებს ჩვენი ბედი აღარ ანუხებთ.

– რას ჰქვიათ, ვასო, ჩვენი ბედი. შენ გგონია, მე ჩემი პროფესორული მუნდირის გადასარჩენად ვიკლავ თავს ამ სიცხეში? ჩვენი კი არა, უნივერსიტეტის ბედი უნდა აინტერესებდეს, ხომ ხედავენ, როგორ დაანგრის და დააფშვნეს თავზე ივანე ჯავახიშვილს უნივერსიტეტი.

– ვერ ხედავენ ვერა, გაიგე, ახლა სხვა დროა. ეროვნული მოტივები მოდაში აღარ არის.

ჩინურ ვაზას ახლა სხვა მტრედი დააფრინადა და გამშრალ ონკანს გარინდული, თავის მტრედურ ფიქრებში გართული ჩასცქერის.

– პირველ მოლაპარაკებაზე იყავი შენ? ჰკითხა გლურჯიძემ ნაასპირანტალს.

– არ ვყოფილვარ.

– რა გვითხრა იცი? სამეცნიერო კონფერენციებზე გამარჯვებულებს რითი გაჯილდოვებდნენ, თუ გახსოვთო. მეორე ადგილზე გასულს 10 ათას რუბლს გაძლევდნენ, პირველ ადგილზე გასულს ლენინის სურათსო. ეჭირა ხელში, გულთან ახლოს, გამარჯვებულს ლენინის სურათი და ბედნიერი სახე ჰქონდა, ათი ათასი რუბლის მიმღებზეო. აი, ეს თაობა ხართ თქვენო.

– ვერ უთხარი მაგ ტუტუცს, ბატონო ბიკენტი, საბჭოთა კავშირი ჩემმა თაობამ დაამხო, შენს თაობას მაშინ საწოვარა ედო პირში-თქო? მზამზარეულზე მოსული, გაჭირვებაუნახავი ლანჩაკები დაგვასხედით თავზე და სიბერე გაგვიმწარეთ-თქო?

–სხვაც ბევრი რამ ვუთხარი, მაგრამ შეაყარე კედელს ცერცვი. ესენი აშკარად სადისტი ბავშვები არიან დაცლილნი ყოველგვარი სასიკეთოსგან. ერს დალუპავენ, ერს, თორემ ჩვენი თავი ჯანდაბას.

– არც ამ შიმშილობით გამოვა რამე, –დიდი პაუზის შემდეგ თქვა ვასო ხურციამ.

– მართალი ხარ. იმას უნდა უშიშოლო, ვისაც ცოტათი მაინც გული შესტკივა შენზე, ან საზოგადოების რიდი ერთი ფიორი მაინც აქვს შერჩენილი და გაიფიქრებს – არ მოკვდეს შიმშილით ეს ოჯახქორი, თორემ მე დამბრალდებაო. ამათთვის ჩვენი შიმშილი და დაუძლურება მისწრებაა. ერთ წამში, რომ გაგვძვრეს ყველას ერთად სული, წარბს არ შეიხრიან.

– ვინ მოვიდა, ვინ გაგვიზრდია ჩემო ბატონო ბიკენტი?!

– არა, არა, ვასო, ესენი ჩვენ არ გაგვიზრდია, მე ვიცი, ესენი ვინც გაზარდა. თანაც... სწორად წერდა ამას წინათ რომელიღაცა ჟურნალისტი – ეს არის კომპლექსებიანი, მახინჯი, ახალგაზრდების შეტევა ნორმალურ საქართველოზე.

– თქვენ გამოსავალს ყოველთვის იპოვიდით ხოლმე...

– ახლანდელი მდგომარეობიდან ნამდვილად ვერ ვხედავ გამოსავალს, ასეთ მძიმე დღეებში საქართველო არასოდეს

ყოფილა. გაყიდეს, დააქციეს მთელი ქვეყანა. დედა უტირეს საქართველოს და უბედურება ის არის, რომ ქვეყანას ღრმა ძილით სძინავს.

– მე მაინც მჯერა რომ გაიღვიძებს და ერთხელ კიდევ დაიქუხებს. – ვასო ხურციამ თვითონვე იგრძნო, რომ ყალბად და პათეტიურად თქვა.

– ვაითუ, რომ გაიღვიძებს ყველაფერი გვიან აღმოჩნდეს. გუშინ ერთი პარტიის ლიდერს ვუთხარი – შე კაი კაცო, ყური რომ წაგვჭამე, სამასი ათასი პარტიის წევრი მყავსო, სამასი კაცი მაინც მოგეყვანა, მარტო შენ და შენი მოადგილე რომ მოტანტალდით-მეთქი. სირცხვილულად გამიღიმა და მიკროფონთან დადგა ცეცხლოვანი სიტყვის სათქმელად. ის რომ გრძელ, მონოდებებიან სიტყვას ამბობდა, მისმა მოადგილემ მიჩურჩულა: სადაა ხალხი, ბატონო ბიკენტი, ჩვენ სიებილა დაგვრჩა უჯრებშიო.

–მართლაცდა სადაა ხალხი, ვერა და ვერ გამიგია.

– ზოგი იყიდეს ჭრელაჭრულით, შადრევან-აუქციონებით, ზოგი დააშინეს, დაადედლეს, ხომ ხედავ, დიდი საბჭოს დადგენილების გასაცხადებლად რექტორთან როგორ გაბედეთ შესვლაო და 500 პოლიციელს გამოუძახა ლომიამ. ხელის გადანრიახებით გამოგვყარეს დიდი საბჭოს სხდომათა დარბაზიდან. თვითონ როგორ შევარდნენ პარლამენტში და დაამხვეს კანონიერი ხელისუფლება დაავინყდათ. დაილალა, დაბეჩავდა ხალხი. ახალგაზრდობას ტვინი გამოურეცხეს. ილიას და აკაკის გინებას მიაჩვიეს. ყური გაუხედნეს...

ეს ყველაფერი ვასომაც მშვენივრად იცოდა და ხუთი აკადემიის ნამდვილმა წევრმა ბიკენტი გლურჯიძემ სხვა თემაზე გადაიტანა საუბარი. უფრო ნათლად რომ ვთქვათ, სცადა საუბრის ჟანრი შეეცვალა.

– დავილლებით ჩვენც და წავალ-წამოვალთ რამდენიმე დღეში, ვასილ. შენ იკითხე, თორემ, მე ვიცი, რა საქმეს მოვკიდებ ხელს შავი პურის ფული მაინც რომ გავაკეთო.

– რას, ბატონო ბიკენტი, პროფესიას შეიცვლით?

– პროფესია ვის რაღად უნდა. პლაზმისკენ და მიკროსკოპისკენ გამხედავი აღარა ვარ. ან აქამდე რისთვის შევაჭმევინე თავი ამ დანყველილ მეცნიერებას, სამი ისეთი საქმე მაქვს სამერმისოდ მოფიქრებული, წყალი არ გაუვა, გითხრა?

– გისმენ ყურადღებით.

– ოღონდ პირობა უნდა მომცე, რომ სხვას არავის ეტყვი, თორემ მომპარავენ „იდეას“ და დავიღუპები.

– არ გინდა ლაპარაკი, არ მიცნობ? სამარე ვარ.

– დამიგდე კარგად ყური. პირველი საქმე: ბიოდენით მკურნალობას დავინწყებ.

– მერე ბიოდენი?

– ასიდან ასი ბიოდენით მკურნალი იტყუება, ვასო. მეტი რა ვიცი მე და შენ. ცოტ-ცოტა ბიოდენი ყველასა აქვს და მეტი არცაა საჭირო. ჩვენ რომ ბიოდენით მკურნალობას ვეძახით, ფსიქოთერაპიაა და სხვა არაფერი. ავადმყოფი თვითშთაგონებით, რწმენით იკურნება და არა ე.წ. ბიოდენით.

– მეორე?

– მეორე უფრო იოლი საქმეა. ცოტაოდენ ფულს ვისესხებ, ნავალ სამარყანდში და დედალ აქლემს ვიყიდი.

– რად გინდა აქლემი, ბატონო ბიკენტი – ნაასპირანტალმა თავის ოსტატს პირველად შეხედა ეჭვის თვალით.

– ჩამოვიყვან აქლემს თბილისში და დავაყენებ სადმე ხალხმრავალ ადგილზე. რა თქმა უნდა, ლიცენზია აღებული მექნება. შპს „აქლემის“ თავმჯდომარე მე ვიქნები. დავიქირავე ფოტოგრაფს და მორჩა.

– რა მორჩა?

– რა მორჩა და ვის არ უნდა აქლემთან, ან აქლემზე სურათის გადაღება. ის აქლემი, ჩემო ვასო, თავის თავსაც ირჩენს და მეც მარჩენს. ორ კუზს შორის დაჯდომის სიამოვნება და მითუმეტეს სურათის გადაღება შედარებით ძვირი ეღირება. რატომ ადრე ვერ მოვიფიქრე ეს საქმე, რაზე შევაკალი პლაზმას თავი.

– კი მაგრამ, რალა მაინცდამაინც დედალ აქლემს ყიდულობ, – ვასილ ხურცია სიცილისგან ცრემლებს ძლის იკავებდა.

– ენციკლოპედიაში ამოვიკითხე, მამალი აქლემი უფრო ჯიუტი და თავნებააო. შეიძლება მოსწყინდეს ფოტომოდელად მთელი დღე დგომა. მიადუყუოს სახეში ფოტოგრაფს, დაჰკრას ფეხი და გაიქცეს, სდიე მერე, ბიკენტი, აქლემს ქუჩაში.

– მესამე? – ვასომ ცრემლები მუშტით შეიმშრალა – აგამენათ ღმერთმა, ამდენი კარგახანია არ მიცინია.

– მესამეა რაცაა. თუ ამ ორმა საქმემ არ გამიმართლა, მესამე ნაღია. ოპერაში ვინყებ მუშაობას.

– რა საქმეზე? – ვასო ახალი უცნაურობის მოსმენის მოლოდინში გაინაბა.

– კულისების გამგედ დანიშვნას მპირდებიან. რა უნდა აკეთოს კულისების გამგემო, მკითხავ შენ. ახლავე აგიხსნი: ფრაკში და პეპელაჰალსტუხში გამონყოფილი კულისებში დავაბიჯებ. ვთქვით, მიმდინარეობს ბალეტი „გედების ტბა“. ბალერინები მესამე ზარის მოლოდინში ფარდებთან მიყუყულან და ჟიჟივ-ჭორაობენ. მესამე ზარია. იგი, უპირველეს ყოვლისა, მე, კულისების გამგეს მესმის, მივირბენ ბალერინებთან და „აბა, აბა, გოგონებო, ნუ გაერთეთ! შედით სცენაზე! მესამე ზარია, სწრაფად! სწრაფად! ტკბილ-დატატანებით და ტაკუნებზე ხელის მსუბუქი ტყაპატყუპით შევრეკავ ანც ბალერინებს სცენაზე.

ვასო სიცილისგან ჩაბჭირდა, მერე კი ისე ახარხარდა, რომ მწუხარესახიანმა მოშიმშილეებმა გაკვირვებით გამოხედეს.

– დიდად სარფიანი საქმეა-მეთქი ვერ გეტყვი. სუფთა ხელფასზე ვიქნები და კორუფციასაც ვერავინ დამნამებს. ესეც არ იყოს, ამ სამუშაოს ინტელექტი არ ჭირდება. ცოტა სითამამე და მისი ჯანი. ისე სახალისო საქმეც არის, ხომ? რას იტყვი შენ?!

ლამის ორმოცი წელი ერთად მუშაობდნენ და ვერ წარმოიდგენდა პროფესორი ვასილ ხურცია, თუ მსოფლიოს ხუთი

აკადემიის ნამდვილ წევრს ბიკენტი გლურჯიძეს იუმორის ამ-
ხელა გრძნობა ჰქონდა.

– ერთი სათხოვარი მაქვს, ბატონო ბიკენტი, – სიცილ-
დიგდიგით მიუბრუნდა მონაფე მასწავლებელს.

– ჰო?

–შემცვლელად, შაბათ-კვირის სპექტაკლზე, თუნდაც მეო-
თხედი შტატით, ვერ მიმიღებთ თქვენს თანაშემწედ ოპერაში?

– ვნახოთ, ვკითხავ მთავარ რეჟისორს, შეიძლება ჯერჯე-
რობით, დროებით გამოსაცდელი ვადით მოგიხერხო რამე.

ორივენი ხითხითებდნენ, რაც სხვა მოშიმშილეთა გაკ-
ვირვების მიზეზი ერთხელ კიდევ გახდა.

ბიკენტიმ ზედმეტად ჩათვალა აეხსნა მოშიმშილე კო-
ლეგებისთვის სიცილის მიზეზი. არც ვასილს გამოუდვია თავი
და სწორადაც მოიქცა; ყველა მემამბოხე პროფესორს იუმორის
გრძნობა ერთნაირად როდი აქვს განვითარებული.

* * *

ნასალამოსცხრასათევზე მიტინგი რომ დამთავრდა და
მოშიმშილე პროფესორ-მასწავლებლები კიბეზე თავიანთ უს-
ამველო სევდასთან მარტონი დარჩნენ, ვილაცამ საველე, შავ-
თეთრი ტელევიზორი ჩართო.

ინფორმაციის საათი კარგა ხნის დაწყებული გახლდათ,
როცა ეკრანზე სანდომიანმა ტელეჟურნალისტმა მსმენელთ
აუწყა:

„მესამე დღეა რუსთავის ზოოპარკში ცხოველები შიმშილო-
ბენ. საქმე ის გახლავთ, რომ ბიუჯეტის დამტკიცების დროს
პროექტის შემდგენლებს გამორჩათ ზოოპარკის დაფინანსება.
ეს ვილაცის დაუდევრობაა თუ ცხოველთა ინტერესების იგ-
ნორირება, ჩვენ ვერ მოგახსენებთ. ქალაქის მუნიციპალიტეტ-
საც დროულად უნდა შეემონებინა ბიუჯეტის სათანადო
გრაფა, რათა ზოოპარკი ასეთ სავალალო მდგომარეობაში არ
აღმოჩენილიყო“.

სიუჟეტს „საილუსტრაციო მასალაც“ ახლდა.

გისოსებს აწყდებოდნენ მშიერი დათვები, ყმუოდნენ, ღნა-
ოდნენ, წინდაუკან მიმოდიოდნენ მშიერი მგლები, მელიები
და ტურები, ვეებერთელა ყურებს ატყაპუნებდა სპილო, თავს
მალლა სწევდნენ და ყროყინჭიხვინით იქაურობას იკლებდნენ
ზებრები და ანტილოპები, ყაშყაშებდნენ, არწივები, სალტო-
მორტალეს გადადიოდნენ და მნახველებს გრძელ წითელგუ-
ლიან ხელებს უწვდიდნენ მაიმუნები...

ამ „სანახაობას“ ტელევიზიამ სამენსტრუაციო საფენების
რეკლამა მოაყოლა.

– ეს... ეს... ეს უკვე კატასტროფაა, – ჩაილაპარაკა აკა-
დემიკოსმა ბიკენტი გლურჯიძემ და სუნთქვა შეუგუბდა. გვერ-
დით მჯდომმა ხურციამ ხელი შეაშველა, რომ გულშელონებულ
პროფესორს უკან, კიბის საფეხურისთვის თავი არ დაერტყა.

სასწრაფოს უხმეს.

პალმოლივსაპნისსუნიაანი ექიმი წნევას რომ უზომავდა,
აკადემიკოსმა მთვარეს ახედა.

უნივერსიტეტს თავზე ძველი, გალუული მთვარე ადგა.

თბილისი, აგვისტო
2007 წ.

ასარჩევნი

გამგებიანნი	5
რიარია	10
სამი ბიჭის ამბავი.....	24
მეთალგამე	34
გამდიდრების ექვსი გზა.....	40
იაპონელი	48
ნუ ხტუნავ.....	62
მეტეორი.....	66
უცნაური ქორწილი	75
იმ ქარბუქიან ღამეს	80
თითქოს თოკით ეწევიანო	92
იაკინთე	104
დოლომისი.....	113
გულთმისანი.....	127
ახირებული	139
სხვანი.....	146
ნუ დააგდებ.....	158
კაცი, რომელმაც მამის საფლავი დაკარგა	167
სანამ გვიან არ არის.....	181
წარღვნა	186
ჩინელები.....	198
შულავერის ომი.....	205
ბილიკისპირა საფლავი	210
კვამლის შემფუტებელი	217
რონოდა.....	223
გალაკტიონის სიკვდილი.....	236
მთვლემარე კაცობრიობა.....	245
იუდა.....	251

ვირი	261
ადრე გაზაფხულზე	267
ვის ვუყვარვართ ეგრე.....	271
სავალალო ამბავი.....	277
გაუპატიურება.....	294
ანდერძი	304
სექსუალური ნოველა 2	313
ქართველები	319
გადახურვა	325
შეხვედრა სტალინის ქალიშვილთან.....	336
ზამთარია... მათოვს... მანვიმს... ..	355
ინფარქტი.....	365
მესაყვირე.....	373
ლელა	388
სიკეთის ქვა.....	397
ბომბორას ზღაპარი	402
ტერენტი გრანელი	414
წმინდა გიორგი.....	421
ნატამა.....	436
როგორ იბადება ნოველა	442
ქურდი და ციხე.....	449
ძალღყურძენა.....	458
ზოოპარკი შიმშილობს.....	467

РЕВАЗ МИШВЕЛАДЗЕ
ИЗБРАННЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
в 25 томах
ТОМ VIII

Издательство „Сакартвелос Мацне“
Тбилиси 2012